Coperta și ilustrația: ARMAND CRINTEA

HORIA LOVINESCU

TEATRU

vol. I

1978
EDITURA EMINESCU

BCU-Litere
1100 014 2797

ULTIMA CURSĂ

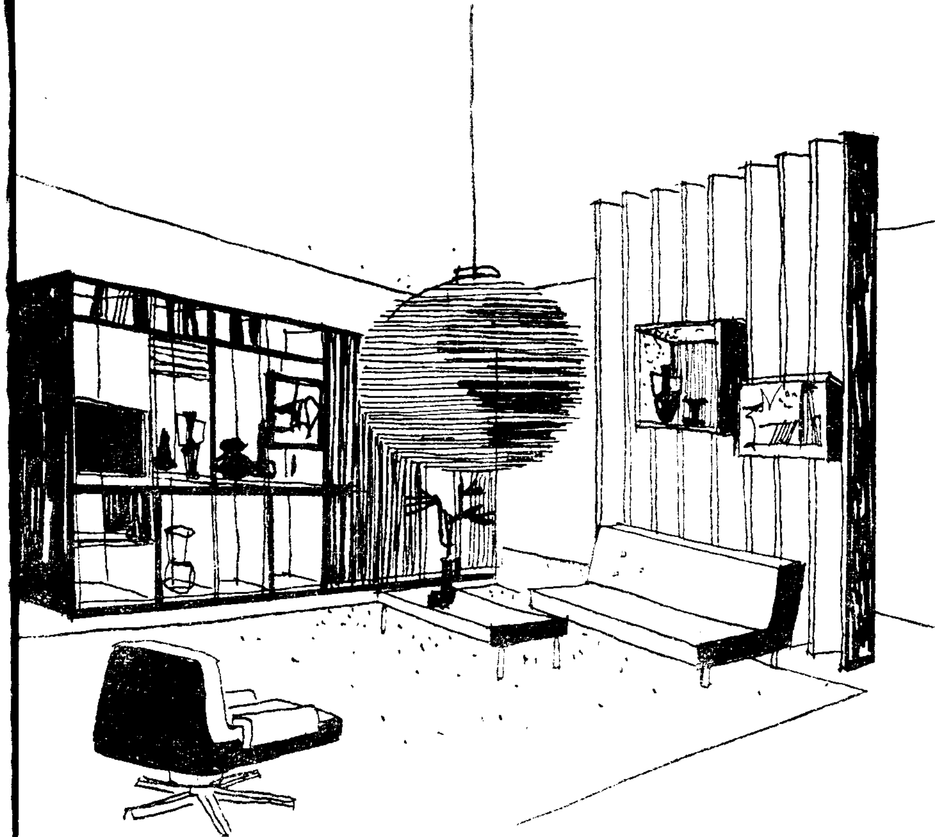

ULTIMA CURSĂ

Aparent, Ultima cursă *e o piesă „despre sportivi". Așa au și categorisit-o, dealtfel, unii cronicari. La nivelul subiectului așa se și înfățișează. În stratul mai adînc al semnificațiilor, piesa abordează o temă majoră, de profund interes uman. O temă majoră, fără îndoială și, în ciuda generalității ei, destul de puțin (dacă nu chiar deloc) abordată pe scena noastră : omul față în față cu sine însuși, cu propriile limite, cu limitele biologice, limite fatale, inexorabile. Descoperirea propriilor limite, certitudinea imposibilității înfrîngerii lor pot avea consecințe dezastruoase pentru oameni nepregătiți sufletește, cu o constituție morală fragilă. Disperarea e un rău sfătuitor. Conflictul — de ordin psihologic, dar și ontologic, ținînd de însăși condiția umană — se deschide spre dimensiuni tragice.*

Iată o temă pe care Horia Lovinescu, dramaturgul apreciat pe bună dreptate ca autor al dramei de idei în teatrul românesc contemporan, nu se putea să n-o pună în dezbatere. El a preferat însă să nu dramatizeze excesiv, să nu meargă pînă la ultimele limite ale tragismului. El a ales pentru eroul piesei sale calea cealaltă, singura dealtfel pe care etica noastră o acceptă, calea luptei pentru depășirea crizei, calea luptei cu sine, a demnității lucide și conștiente. Eroul său iese din criză, renunțînd. Dar el, Sergiu Costescu, renunță nu din lașitate, ci din demnitate. Retrăgîndu-se, eroul nu este un învins, ci un învingător, căci și-a învins propria vanitate și, mai ales, propria neliniște. Retrăgîndu-se din sportul de performanță el s-a redat, întreg, vieții și societății, gata să ia totul de la *capăt, cu altă meserie, gata să continue lupta pentru autodepășire, pentru desăvîrșirea personalității. Și, mai mult decît atît : retrăgîndu-se, Sergiu Costescu lasă un înlocuitor, pe fratele său mai tînăr, pe care el însuși îl pregătește, trăind durerea și bucuria de a se vedea întrecut de ucenicul său. Tema fraților, atît de frecventă în dramaturgia lui Horia Lovinescu, capătă aici valențe etice noi, renunțarea lui Sergiu avînd mai curînd semnificația unui act de curaj, de predare a ștafetei către noua generație pe care a crescut-o, a pregătit-o.*

Evitînd dimensiunea tragică în tratarea temei, dramaturgul a dovedit o bună intuiție în alegerea lumii sportivilor de performanță ca „mediu" al dezbaterii. Căci nicăieri aceste limite biologice ale ființei umane nu sînt mai vizibile și mai de temut (doar lumea balerinilor și a cîntăreților de operă mai sînt amenințate, poate, în aceeași măsură) —, și, în același timp, puține medii umane exercită astăzi o atît de largă și necondiționată putere de atracție, pînă la fascinație, ca mediul sportivilor. Iată, așadar, asigurat și succesul de public, mai ales că piesa e scrisă cu bunul meșteșug al unui dramaturg experimentat, cu o replică vioaie, cursivă, colorată ușor argotic, atît cît să dea autenticitate personajelor desenate cu precizie, într-o construcție dramatică limpede, logică.

Sigur, nu ne aflăm în fața unui sondaj adînc în conștiințe. Drama eroului — alergătorul de cursă lungă Sergiu Costescu, care descoperă deodată că nu va mai putea face față cu succes unei importante competiții internaționale — se consumă fără multe peripeții, fără întrebări răscolitoare. Dezbaterea de idei e implicită, subînțeleasă, sugerată spectatorului ca motiv de meditație intimă, iar nu deschisă în scenă. Rezolvarea crizei prin autoaccidentarea lui Sergiu e cel puțin facilă, dacă nu chiar neverosimilă. Plutește asupra piesei un aer ușor frivol, de parcă dramaturgul ar fi vrut să ne abată atenția de la gravitatea temei, insistînd în schimb asupra unor elemente care sugerează falsa strălucire a lumii vedetelor internaționale, în veșnică goană după succes și glorie. Partea a doua însă, mai concentrată, aduce și o adîncire a conflictului, culminînd în scena emoționantă a imaginarei convorbiri telefonice a lui Sergiu cu fostele vedete ale sportului internațional, cele mai multe dintre ele devenite epave sociale ? într-o lume în care omul e încă o marfă ieftină și derizorie. Filonul liric al piesei, discret și reținut — Lovinescu nu e un patetic sentimental — se împlinește într-un happy-end *lipsit de ostentație.*

Premiera absolută a piesei a avut loc la 2 decembrie 1974 la Teatrul „Nottara" din București.

Meritul principal al spectacolului pus în scenă de George Rafael este de a fi lărgit și adîncit semnificațiile piesei, atît prin folosirea ingenioasă a unor proiecții, cît și prin interpretarea actoricească. Secvențele filmate de Boris Ciobanu deschideau de la început în fața spectatorilor perspectiva largă a marilor competiții sportive internaționale, creînd atmosfera tensionată specifică acestora, sugerînd vastitatea fenomenului uman contemporan reprezentat de marile stadioane. Deosebit de expresive și sugestive erau secvențele care înfățișau antrenamentele celor doi frați, doi copii la început, deveniți apoi doi tineri care aleargă, aleargă mereu, unul în urma celuilalt, fără oprire, fără răgaz, absenți aproape la tot ce se află în jur, urmînd parcă o țintă nevăzută — imagine redimensionată prin apariția altor oameni care aleargă, aleargă mereu, fără oprire, sugerînd drumul spre mai bine, spre mai sus, — eterna aspirație a omului spre desăvîrșire. Concretizată pe parcursul spectacolului prin chipurile celor doi actori interpreți ai fraților — Ștefan Iordache și Emil Hossu — surprinși în plin antrenament și în momentul dramatic, declanșator al marii crize din textul piesei — imaginea simbolică se reia în final, cuprinzînd spectacolul într-o metaforă, dînd noi dimensiuni cuvintelor și acțiunilor personajelor din scenă, din elegantul salon (schițat de scenograful-arhitect Traian Nițescu). Foarte bine aleși, interpreții au izbutit, de asemenea, să comunice sensurile dramei, valorificîndu-le implicațiile umane, nuanțîndu-le cu emoția trăirii autentice.

Ștefan Iordache a pus în valoare cu mature mijloace artistice partitura eroului principal, îmbogățindu-i vizibil sfera semnificațiilor, sugerînd convingător lupta lăuntrică a unui personaj care e o mare personalitate, depășirea crizei prin victoria morală asupra propriei slăbiciuni. Ștefan Iordache are tăceri grăitoare și un mod particular de ros-

tire a replicilor, care valorifică fiecare silabă, muzicalizînd-o. Mai veridic, mai adînc decît în alte roluri, deși e mereu același, Emil Hossu a adus în scenă candoarea, cinstea și emotivitatea fratelui mai mic, descumpănit de comportarea ciudată a „idolului". Melania Cîrje a creat cu naturalețe și farmec rolul tinerei cu aspect „modern" și aere de aiurită, dar în fond bîntuită de întrebări grave, însetată de poezie și de adevăr, Marga Barbu a dat eleganță și dezinvoltură aparițiilor actriței de cinema în căutarea marii lovituri de vedetă internațională, în timp ce Ion Punea a creionat cu precizie și umor figura activistului birocrat, mărginit și demagog, satirizat în text, iar Dorin Varga a servit corect drept catalizator, în relațiile dintre cei doi frați în rolul, incolor, al antrenorului Zamfir.

Tratată voit într-o tonalitate minoră, ideea nobilă a piesei Ultima cursă *își dezvăluie totuși, într-un mod ușor, plăcut și accesibil, reverberațiile sale majore.*

MARGARETA BĂRBUȚĂ

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL „NOTTARA"
5 decembrie 1974

DISTRIBUȚIA

Sergiu Costescu: **ȘTEFAN IORDACHE**; Zamfir: **DORIN VARGA**; Negrea: **ION PUNEA**; Mihai Costescu: **EMIL HOSSU**; Claudia: **MARGA BARBU**, **LUCIA MUREȘAN**; Cristina: **MELANIA CÎRJE**, **IOANA CRĂCIUNESCU**

Scenografia: Arh. TRAIAN NIȚESCU
Costume: LIDIA RADIAN
Regia artistică: GEORGE RAFAEL

PERSONAJELE:

SERGIU COSTESCU, treizeci de ani
MIHAI COSTESCU, douăzeci și doi de ani
CRISTINA, optsprezece ani
CLAUDIA, treizeci de ani
ZAMFIR, patruzeci de ani
NEGREA, cincizeci de ani

Acțiunea se petrece în București în holul casei lui Sergiu, azi.

N.B. Bineînțeles că piesa se poate juca și fără proiecții cinematografice. Orice intervenții ale regizorului în acest sens sînt acceptate de autor.

De cînd încep să se stingă luminile în sală, în vreme ce cortina e încă lăsată, începe să se audă tot mai puternic un zgomot de fond care devine vacarmul specific al marilor stadioane. Cînd zgomotul acesta s-a definit bine, gong și stingerea completă a luminilor. Se ridică cortina.

Pe un mare ecran se proiectează — însoțite de același zgomot de fond — imagini din filmele noastre de televiziune luate cu ocazia Olimpiadelor etc.

Eventual apropierea stadionului poate fi pregătită prin cîteva imagini exterioare : străzile supraaglomerate ale unui mare oraș, mașini, claxoane, mase de oameni care se îndreaptă spre stadion etc. Apoi ne găsim brusc în interiorul stadionului unde o masă frenetică urmărește cu sufletul la gură ultimele faze ale unei curse de zece mii metri.

Printr-un trucaj care nu prezintă nici o dificultate se va izola în rîndurile publicului un grup format din patru persoane : actrița italiancă Claudia Mutti (de origine română), foarte gen „vedetă“, Sergiu Costescu, un bărbat frumos de vreo treizeci de ani, campionul țării la 5 000 și 10 000 m, sportiv de mare clasă internațională (de fapt un profesionist), Mihai Costescu fratele său, student la matematici, douăzeci și doi de ani, campion național la juniori la aceleași probe, dar efectiv amator, și Zamfir, om la patruzeci de ani, unul din conducătorii Federației. Toți urmăresc cu atenție aproape crispată cursa. Claudia îi spune ceva lui Sergiu, dar acesta, sîcîit, îi pune mîna pe gură. În adevăr, un atlet s-a detașat viguros și cîștigă cursa în aclamațiile mulțimii. Vedem din nou grupul celor patru. Mihai și Zamfir comentează cu însuflețire. Claudia e în delir. Se întoarce spre Sergiu, și îl sărută, dar acesta are o figură preocupată, aproape crispată. Proiecția încetează, ecranul este bineînțeles ridicat la pod pe întuneric, vacarmul se pierde, se aprinde lumina și ne găsim în fața unui spațios și foarte elegant living-room. Un perete aproape întreg este acoperit de trofee sportive: cupe, medalii, diplome, un afiș reclamă cu capul lui Sergiu, dar totul aranjat cu gust, fără ostentație. O clipă scena rămîne goală, apoi pe ușa de intrare pătrunde Mihai urmat de Cristina, o fată de optsprezece ani, zveltă, nostimă, cînd urîtă, cînd frumoasă, în funcție de dispoziție. E vară și el e îmbrăcat în ginși, iar ea într-un șort de piele. De fapt apropierea lor am simțit-o după rîsetele pe care le-am auzit înainte de a se deschide ușa. Intrarea e deci foarte animată.

MIHAI : Hai, Cristina, lasă sandaua aia în pace. *(În adevăr Cristina e cu una din sandale în mînă.)*

CRISTINA : Doamne, ce căldură ! Unde-i dușul ? *(Atunci sandaua îi cade din mînă căci realizează eleganța locuinței. E foarte impresionată și n-o ascunde. Scoate un fluierat de admirație.)* Mișto !

MIHAI *(nepricepînd la început, apoi cu oarecare blazare)* : Da, e mișto.

CRISTINA : Ascultă, tu chiar locuiești aici sau vrei s-o faci pe haiosul cu mine ?

MIHAI *(cu oarecare enervare)* : Da, fac pe haiosul. Sînt un gagiu haios care și-a adus gagica într-un apartament împrumutat. Ascultă, tu n-ai de gînd să renunți la jargonul ăsta tîmpit ?

CRISTINA : *Do you like not ? Vous préférez le langage noble, style Racine ?* Așa vorbește generația mea ! Numai bătrînii sclerozați ca tine nu pot pricepe hazul limbajului nostru. *(Mihai rîde.)* Să știi că ești bătrîn. Eu la douăzeci și doi de ani o să fiu măritată și cu copii. Nu unul, doi ! *(Rîzînd.)* Și pe urmă trebuie să recunoști că mișto e... foarte mișto !

MIHAI *(rîzînd, o sărută pe gură, dar fără patimă)* : Mare gîsculiță mai ești și tu, dar drăguță.

CRISTINA : Eu nu-s drăguță, sînt superbă. Pentru cine știe să vadă. *(Îndepărtîndu-l.)* Dacă vine cineva, Mihai ?

MIHAI : Cine să vină ?

CRISTINA : Gagiul respectiv, proprietarul.

MIHAI : Nu mai face pe proasta, n-ai văzut că am deschis cu cheile mele ? *(Amuzat.)* Și, dealtfel, proprietarul e plecat în străinătate.

CRISTINA *(derutată)* : Prin urmare există un proprietar. Nu sîntem la tine.

MIHAI : Apartamentul e al lui frate-meu. Locuim însă împreună. *(Arătînd spre stînga.)* Acolo sînt camerele lui : biroul, dormitorul, un living-room mai mic și dincolo *(arată spre dreapta)* garsoniera mea. E foarte drăguță, hai să ți-o arăt.

CRISTINA : Stai să mă lămuresc. Cine e fratele tău de-i dă mîna să aibă asemenea locuință și să te țină și pe tine pe deasupra ?

MIHAI : N-ai de unde să-l cunoști. Cît te pricepi tu la sport.

CRISTINA : Înot ca o naiadă și joc tenis. Odată l-am bătut și pe Năstase. *(S-a apropiat de peretele cu afișul. Neîncrezătoare și oarecum emoționată.)* El e... *(arată cu degetul ca și cum ar întreba)* el e fratele tău ? Și pe tine tot Costescu te cheamă ?

MIHAI : Închipuiește-ți. Timp de o săptămînă n-ai avut nici măcar curiozitatea să afli cum mă cheamă.

CRISTINA : Adevărat. Dar tu !

MIHAI *(rîzînd)* : Ai dreptate. Scuză-mă. *(Înclinîndu-se politicos.)* Costescu.

CRISTINA *(cu o mică reverență)* : Zbîrlea.

MIHAI *(rîzînd)* : Adevărat ?

CRISTINA *(furioasă)* : Ce găsești de rîs ? E un nume ca și celelalte.

MIHAI : Se potrivește grozav.

CRISTINA : Du-te-n... naibi ! Prin urmare sînt în casa lui Sergiu Costescu !

MIHAI *(cu emfază, dar cu orgoliu)* : Da, de trei ori campion național, campion european la 5 000 de metri, medaliat olimpic, și viitor campion olimpic la 10 000 de metri. Priceput ?

CRISTINA *(arătînd afișul)* : Ai văzut că l-am recunoscut ? L-am văzut și la televizor într-un scurt metraj. N-a jucat și într-un film ?

MIHAI : Un rol episodic.

CRISTINA : Pe mine mă interesează mai mult filmul decît atletismul, mi-ar plăcea să fiu actriță, dar ce e drept e drept, frate-tău e un tip foarte... *(se vede bine că ar vrea să spună mișto, dar se corectează)* bine. Păcat că e bătrîn.

MIHAI : N-are nici treizeci de ani, îi împlinește abia peste două luni. *(A spus replica aceasta într-un mod ciudat, ascunzînd parcă în contextul ei o oarecare neliniște.)*

CRISTINA : N-are a face. Tot bătrîn. *(Uitîndu-se la o fotografie.)* Și asta cine e ? Pot să mă uit ?

MIHAI : O actriță italiancă, dar de origine română : Claudia Mutti.

CRISTINA *(cu dispreț)* : N-am auzit de ea.

MIHAI : Nu e o vedetă, dar e destul de cunoscută la Cinecitta. Și acum face un film în Franța.

CRISTINA *(ridicînd din umeri)* : De fapt am auzit eu ceva, dar nu-mi place. E nasoală.

MIHAI : E frumoasă.

CRISTINA : O fi, dar tot nasoală e. E iubita lui ?

MIHAI *(surîzînd)* : Una din ele. Dar de data asta se pare că e ceva serios. L-a cunoscut pe Sergiu la campionatele de anul trecut la Roma și a fost lovitura de trăsnet. Vor să se căsătorească.

CRISTINA : Zău ? Ce idee !

MIHAI : Ești împotriva căsătoriei ?

CRISTINA : Eu ? Nu-ți spuneam că la vîrsta ta vreau să am doi copii ? Mă gîndeam la italo-românca asta. Nu-mi place deloc. Are mulți bani ?

MIHAI : Destui. Un apartament frumos la Roma, o vilă la Cannes, un Masseratti argintiu și alungit ca un trabuc...

CRISTINA : Eu prefer mașinile englezești. Sînt mai serioase. Cine știe ce babalîc scîrbos i-a cumpărat toate astea.

MIHAI : Cîștigă ea singură destul.

CRISTINA : Lasă că le cunosc eu pe actrițele astea internaționale. Toate niște curve.

MIHAI *(venind lîngă ea și sărutînd-o pe nas)* : Dacă nu mă înșel ne-am cunoscut acum o săptămînă și a doua zi am plecat împreună la Snagov.

CRISTINA *(trăgîndu-i o palmă)* : Să-ți fie rușine. *(I-au dat lacrimile în ochi.)* Unde-mi e sandaua ? *(Și-o pune așa în picior cu bareta ruptă și tîrînd piciorul se îndreaptă spre ușă.)*

MIHAI *(sincer dezolat)* : Iartă-mă, Cristina, am fost un bădăran. Credeam că fac o glumă.

CRISTINA : Tîmpită și jignitoare.

MIHAI : Recunosc, iartă-mă.

CRISTINA : E adevărat că sînt emancipată, că am experiențele mele. Am nevoie de ele ca să pricep viața, dar nu sînt una din alea.

MIHAI *(sub aerul lui detașat străbate un pic de gelozie masculină)* : Și ai avut multe experiențe ?

CRISTINA : Ce te privește pe tine ?

MIHAI : Ai dreptate, nu mă privește, dar îmi placi. Nu-mi ești chiar indiferentă.

CRISTINA : Și nici n-ai pricepe nimic ! Ești încă un copil.

MIHAI : Parcă spuneai că sînt bătrîn.

CRISTINA : Bătrîn așa, ca mentalitate, dar ca bărbat la ce te pricepi ? Să agăți pe ștrand niște fufe și dîndu-ți aere să le inviți la Snagov.

MIHAI : În primul rînd că sînt un bun matematician.

CRISTINA : Ei și ? Crezi că eu m-am înscris la Arheologie ca să predau alfabetul într-o școală elementară ? Sau pentru că mă pasionează și vreau să devin o savantă ?

MIHAI *(bufnind în rîs)* : Tu savantă !

CRISTINA : Vezi că te mai croiesc o dată.

MIHAI : În al doilea rînd nu te supăra, dar eu sînt de pe acum cineva. Vino puțin aici. *(O duce spre peretele cu trofee și-i arată într-un colț cîteva din ele. Arătîndu-i-le.)* Știi să citești ? Cupa tineretului, medalia de argint la campionatele europene de juniori. Vezi mutra asta ? *(Îi arată o fotografie.)* Da, da, eu sînt acum patru ani cînd am luat premiul întîi pe țară și cînd tu te jucai încă cu păpușile. Și acum, în tăietura asta de jurnal, ce scrie : „Se pare că Mihai Costescu, fratele și elevul lui Sergiu

Costescu, va fi selecţionat ca rezervă în lotul care va reprezenta ţara noastră la Olimpiada din acest an de la Stockholm".

CRISTINA *(uluită)* : Cum şi tu... *(Face gestul de a alerga.)*

MIHAI : De la zece ani mă antrenează Sergiu, cu ambiţia să scoată din mine un alergător şi mai bun decît el.

CRISTINA *(admirativ)* : Şi chiar pleci la Stockholm ?

MIHAI : Probabil săptămîna viitoare reîncepem antrenamentele. *(Detaşat.)* Am fost deseori în străinătate cu Sergiu ca să-i studiez pe marii alergători.

CRISTINA *(rîzînd)* : Ce să studiezi ? Plămîni să ai şi picioare de struţ.

MIHAI *(dintr-o dată, foarte serios)* : Uite, fetiţo, nu te băga unde nu te pricepi. Asta se cheamă prostie. Un mare sportiv de performanţă e un fel de minune a naturii cultivată de inteligenţa şi voinţa omenească.

CRISTINA *(înclinîndu-se)* : Mă înclin în faţa celei de a opta minuni a lumii.

MIHAI *(rîzînd şi lovind în picior cu palma)* : Eu nu reprezint încă nimic, doar o promisiune. Dacă vrei îţi faci duş. *(Deschide uşa spre garsoniera lui. Din culise.)* Uite, aici e baia mea.

(Cristina a rămas o clipă singură în scenă, se joacă cu sandaua ruptă, cu o expresie de nedumerire şi de neaşteptată tristeţe pe faţă.)

VOCEA LUI MIHAI : Ce faci, nu vii ? *(Reintră în scenă.)* Ce-i cu tine ?

CRISTINA : Nimic, mă gîndeam aşa...

MIHAI : La ce ?

CRISTINA *(rîzînd)* : Cred că la nimic.

MIHAI : Hai.

CRISTINA : Lasă că mă descurc şi singură. Şi cu o condiţie : în timp ce fac duşul, tu-mi repari sandaua. Dealtfel încui uşa de la baie.

MIHAI : N-are cheie. *(Cristina a ieşit şi de dincolo strigă.)* Mincinosule ! *(Apoi reintră, îşi aruncă în mijlocul încăperii şi cealaltă sanda.)*

CRISTINA : Ce te-ai bosumflat aşa ? *(Începe să-şi desfacă nasturii de la bluză. Mihai încearcă s-o ia în braţe.)*

Nu, te rog, lasă-mă în pace. Învaţă să mai respecţi şi cheful altora, nu numai pe-al tău.

MIHAI : Bine, şterge-o !

(Cristina face un pas spre uşă, apoi vine spre el şi-l sărută uşor pe buze.)

CRISTINA : De fapt, eşti un băiat drăguţ şi-mi place cu tine. *(Iese. De dincolo, strigînd)* Vezi, am încredere în tine şi am lăsat amîndouă uşile deschise ca să mai putem trăncăni ! Ce mai faci ?

MIHAI *(care s-a uitat după ea, zîmbind şi ridicînd din umeri, apucă sandaua şi o repară)* : Bine mersi, cizmărie.

VOCEA CRISTINEI : Ştii, e foarte, foarte mişto baia ta, are o mulţime de chestii care lucesc. *(Se aude duşul.)*

MIHAI : S-o vezi pe a lui Sergiu. Comandată la Florenţa.

VOCEA CRISTINEI *(ţipînd)* : Unde ?

MIHAI : La Florenţa, din cauza faianţei. *(De dincolo se aude vocea Cristinei cîntînd tare o melodie la modă.)* Mai încet că te aud vecinii. Şi sînt muzicali.

VOCEA CRISTINEI : Ce-ai spus ?

MIHAI *(apropiindu-se de cadrul uşii)* : Dacă mă pui să urlu aşa, prefer să nu mai fac conversaţie. *(În clipa aceea se aude telefonul. Mihai închide uşa şi se duce la telefon.)* Alo ! Da, eu sînt, maestre. Nu, nu s-a întors încă. Îl aştept din zi în zi. Da, îi spun să te sune imediat ce soseşte. Eu ? Nu, nu încă, îl aştept pe Sergiu, nu vreau să fac nimic fără el. Mi-am luat cîteva zile de vacanţă. *(De dincolo vocea Cristinei ţipată : „Mihai, vino imediat !")* Poftim ? Nici o grijă, sînt mai cuminte decît un cadavru. Care fete ? Pentru mine nu există nici o fată. O aventură din cînd în cînd şi basta. Să trăieşti, maestre. *(Rîde pe o replică a celuilalt.)* Da, da, jur, în regulă. *(Închide. Pe uşă, învelită într-un halat din cap pînă-n picioare a intrat Cristina care a auzit ultimele replici, dar fără să reacţioneze neplăcut.)*

CRISTINA : De ce ai închis uşa ? Am răguşit strigîndu-te. Nu ştiu cum să închid robinetul cu apă caldă. *(Mihai iese. Cristina începe să-şi şteargă părul. Mihai re-*

intră și se uită la picioarele ei ude, care au lăsat urme pe parchet.) S-a udat parchetul. Așa îți trebuie. Nu mai lipsește decît să mă faci pe mine nesimțită.

MIHAI : Erau și niște papuci în baie. *(Iese și-i aduce niște papuci.)*

CRISTINA : Cine era la telefon, o gagică de-a ta ?

MIHAI : Numai la asta ți-e gîndul.

CRISTINA : Mie, sau ție ? Știi, aș vrea să-mi povestești odată despre ce rol joacă inteligența în pregătirea unui atlet.

MIHAI : E o ironie ?

CRISTINA : Nu fi caraghios. Tot ce ține de folosirea practică a inteligenței în viață mă interesează. Eu nu știu încă ce să fac cu inteligența mea.

MIHAI *(privind-o lung)* : Ești foarte nostimă în halatul ăsta.

CRISTINA : Hai, lasă fleacurile. Eu vorbeam de lucruri serioase.

MIHAI : Păi, cu experiențele tale de viață, n-ai nevoie de sfaturi. Cîți au fost : zece, cincisprezece ? *(Cristina îl privește fără să răspundă.)* De ce te uiți așa la mine ? Nu mi-ai spus singură că la petrecerile voastre, mă rog, ale tinerei generații, există o vorbă : micul și tufișul ? *(Cristina iese spre baie. Rămas singur, îi pune sandalele lîngă fotoliu și începe să fluiere melodia pe care o cînta Cristina în baie.)*

CRISTINA *(reintră, îmbrăcată. În vreme ce-și pune sandalele)* : Mulțumesc pentru sanda. *(Apoi după o pauză.)* Acum un an și ceva, m-am îndrăgostit nebunește de un bărbat, dar nebunește, ca o proastă. Mergeam pe stradă și cîntam, odată l-am tras pe un domn bătrîn de barbă, săream noaptea pe fereastră și mă plimbam pînă dimineața. Era un inginer care venise pentru cîteva luni la niște cursuri în București. Cînd a plecat și nu mi-a mai scris, am furat bani de la mama și m-am dus în orașul lui. Acolo am aflat.

MIHAI *(ironic)* : Că era însurat și avea și copii.

CRISTINA : Mai rău. Că plecase pentru patru ani din țară. Bineînțeles că știa de mult de plecarea asta.

MIHAI : Și de atunci ? *(Cristina tace.)* De fapt habar n-aveai cine sînt cînd m-ai întîlnit la ștrand, erau acolo băieți mai frumoși decît mine, ce ți-a căşunat să accepți din prima clipă ? Pentru că ai acceptat din prima clipă, de la primul cuvînt ! Mi-am dat seama imediat de asta.

CRISTINA : Crezi că știu ? Dacă m-aș duce pe jos cu picioarele goale pînă în Maramureș într-un sat pe care-l știu eu și mi-aș scufunda capul ca rațele sub apa pe care o știu eu, poate că scuturîndu-mă, după aceea aș pricepe. Pe cînd așa...

MIHAI : Pe cînd așa ?

CRISTINA : Nu știu, zău că nu știu. M-am întrebat și eu, dar am renunțat să mă gîndesc la ce mă gîndeam atunci. Poate pentru că colegele mele se amuză foarte mult de aventurile lor, poate fiindcă ești drăguț...

MIHAI : Băieți drăguți găsești pe toate bulevardele Bucureștiului.

CRISTINA : De ce mă silești să spun lucruri pe care nici eu nu le știu ? Poate că eram plictisită sau amărîtă... amărîtă... amărîtă... amărîtă... și mi-a venit să fac o trăsnaie. Poate... ia mai lasă-mă în pace. De ce trebuie să tai firul în patru și să vorbești de lucrurile astea. S-a întîmplat și gata. Acum trebuie să plec. Ce program facem deseară ?

MIHAI : E aranjat. Dansăm. Mergem la niște prieteni ai mei. Și maică-ta știe ?

CRISTINA : Prima mea poveste ? Sigur, i-am spus-o.

MIHAI : Și...

CRISTINA : De atunci nu s-a mai amestecat niciodată în viața mea particulară. O iubesc foarte mult pe mama. A fost tare necăjită dar cu mine s-a purtat ca Maica Domnului. Are multă încredere în mine. Cînd m-a părăsit iubitul meu...

MIHAI *(cu ironie acră)* : Iubitul tău ! Tot așa îi spui și după ce te-a lăsat ?

CRISTINA : Păi cum să-i spun dacă a fost iubitul meu și l-am iubit ? În fond, era obligat să plece și a tăcut probabil ca să nu fiu nefericită. Am plîns atunci de credeam că mi se scurg și ochii. Dar nu regret nimic.

MIHAI : Şi mie ce nume o să-mi dai, cînd îţi vei aduce aminte de mine ?

CRISTINA *(mirată)* : Cum ce nume ? Mihai. Nu te cheamă aşa ? *(Rîzînd.)* Dacă o să-mi aduc aminte, bineînţeles.

MIHAI : Slavă domnului, că eşti o fată fără complicaţii. Şi mie îmi plac relaţiile nete, cum să spun, sportive. O să ne mai vedem, nu ?

CRISTINA : Cred că da. Atîta timp cît ne distrăm bine împreună...

MIHAI : Chiar foarte bine. *(O îmbrăţişează. De data asta o îmbrăţişare mai senzuală, dar se aude soneria.)* Cine naiba o fi ? Nu vrei să treci puţin dincolo ?

CRISTINA : N-ai altă ieşire ?

MIHAI : Nu. Dar scap eu repede, oricine ar fi. *(Cristina iese în dreapta. Acum se aud şi bătăi în uşă.)* Ho, că nu sînt surd. *(Se duce şi deschide. În uşă apare Sergiu, cu o valiză în mînă. Mihai bucuros.)* Tu ? *(Se îmbrăţişează cu dragoste frăţească.)*

SERGIU : Ce te miri ? Nu ştiai că trebuie să vin ?

MIHAI : Da, dar nu ştiam exact cînd. Ce bine îmi pare că te-ai întors. *(Arătînd valiza.)* Asta e tot ?

SERGIU : Mai e una în maşină.

MIHAI : O aduc imediat. *(Iese. Rămas singur Sergiu îşi scoate mănuşile, se duce la bar şi-şi toarnă o băutură. Mihai se întoarce cu valiza. Vine lîngă Sergiu şi-l examinează, lovindu-l afectuos cu palma pe mîini.)* Arăţi cam obosit. De unde vii ?

SERGIU : Direct de la Belgrad. Am trecut pe la hotel s-o las pe Claudia şi abia aştept să fac o baie.

MIHAI : A venit şi Claudia ? Şi nu stă aici ?

SERGIU : Ne-am cam ciondănit pe drum. Pînă mîine se răzgîndeşte ea. Şi tu ?

MIHAI : Eu ? Nimic deosebit. Mă cam plictisesc. *(În clipa aceea se aude din garsoniera lui zgomotul unui vas spart ; cei doi se privesc.)*

SERGIU *(surîzînd)* : N-o fi intrat vreun hoţ în garsoniera ta ?

MIHAI : E o prietenă mai veche a mea. O fată foarte dulce.

SERGIU : Atunci te las să te plictiseşti mai departe. Eu trec la mine.

MIHAI : Nu, stai s-o cunoşti şi tu. Tot era pe plecate. *(Se duce la uşă şi strigă : Cristina. Aceasta apare în uşă, deloc intimidată.)*

CRISTINA : Îmi pare foarte rău. Am dat cu cotul fără să vreau peste o ceaşcă.

MIHAI *(trecînd peste explicaţie, cu oarecare mîndrie)* : El e Sergiu.

CRISTINA *(dîndu-i mîna)* : Cristina !

SERGIU *(examinînd-o uşor ironic, dar cu simpatie)* : Să ai o prietenă atît de drăguţă şi să nu mi-o prezinţi şi mie...

CRISTINA : Păi nu ne cunoaştem decît de o săptămînă.

SERGIU *(ironic lui Mihai)* : A, da ? Eu înţelesesem că sînteţi prieteni vechi.

CRISTINA : Aşa a spus el ? De ce trebuia să minţi ?

MIHAI *(stingherit, dar rîzînd)* : N-am minţit. O săptămînă are şapte zile şi şapte zile reprezintă 158 de ore. O eternitate, nu ?

CRISTINA : Eu trebuie să plec. *(Lui Mihai.)* Atunci îmi dai un telefon deseară. *(Îl sărută pe obraz. Lui Sergiu întinzîndu-i mîna.)* La revedere. Şi am fost foarte încîntată şi emoţionată că v-am cunoscut. *(Căutînd uşa.)* Pe aici, nu ? *(Iese însoţită de Mihai care dispare şi el o clipă din scenă. Sergiu îşi termină paharul ducîndu-se în faţa peretelui cu trofee şi mîngîind gînditor cu degetul una din cupe. Reintră Mihai.)*

MIHAI : E simpatică, nu ? Cam aiurită, dar foarte simpatică.

SERGIU : Da, are o privire ciudată, puţin tristă.

MIHAI : Tristă ! E plină de viaţă, de asta-mi place.

SERGIU : Şi cine-i puştoaica ?

MIHAI : Nu ştiu decît că-i studentă în anul întîi la istorie.

SERGIU : Vezi să nu intri în vreun bucluc.

MIHAI *(rîzînd)* : Cu ea ? E tot ce poate fi mai *nouvelle vague*. Apropo, a telefonat Zamfir şi a spus să-l cauţi de îndată ce te întorci.

SERGIU : Ce voia ?

MIHAI : Nu ştiu, probabil tot în legătură cu lotul olimpic. Cînd reîncepem antrenamentele ? Am o poftă grozavă de lucru. *(Sergiu tace.)* Ce-i cu tine ?

SERGIU *(după o pauză)* : Sînt obosit... tare obosit. *(Pe un ton mai ferm.)* Cred că din cauza drumului.

Întuneric

Film. Pe un stadion gol, doi alergători. Îi vedem din spate şi de la distanţă, aşa încît nu le putem distinge figurile. Unul din ei îl urmează la un pas pe celălalt. În stadionul gol, pe una din bănci, doar două femei : Claudia şi Cristina.

Le vedem întîi de departe, apoi în prim plan. Claudia, pasivă, mestecă gumă. Cristina urmăreşte cu atenţie cursa, uitîndu-se la ceas. Pe o altă bancă doi bărbaţi cu cronometrele în mînă. Unul din ei e bărbatul pe care l-am întîlnit în filmul de la începutul piesei. E maestrul sporturilor, Zamfir. Celălalt bărbat, mai în vîrstă, mai plinuţ, are vreo cincizeci de ani şi e un alt conducător al Federaţiei, superior lui Zamfir. Acesta din urmă are o grimasă de nemulţumire. În depărtare vedem cele două siluete sprintînd. Cel din faţă îi face semn celuilalt să-l depăşească. Însă cele două umbre trec alăturate, exact la aceeaşi distanţă minimă de punctul de sosire.

Întuneric

Apoi imediat lumină. Sîntem din nou în holul casei lui Sergiu. Zgomotul unei maşini care opreşte în faţa casei scrîşnind puternic din frîne. Apoi uşa se deschide şi apare Mihai în trening, urmat de Zamfir.

MIHAI : Nu înţeleg de ce se ţine şi muierea asta după noi. Parcă n-are destul timp să-l vadă. *(Scuzîndu-se.)* Numai o clipă, maestre. *(Intră în garsoniera lui, în vreme ce Zamfir se aşază într-un fotoliu. Are un aer de perplexitate pe faţă. Apoi pe uşă intră Claudia însoţită de Sergiu tot în trening.)*

SERGIU : Beţi ceva ?

CLAUDIA : După cursa asta ca în filmele cu gangsteri aş lua un scotch dublu. *(Luîndu-l de gît pe Sergiu.)* Tare eşti nebun, dragule, dar îmi placi aşa.

MIHAI *(care a intrat)* : Într-o zi o să-şi frîngă gîtul.

SERGIU : Tu ce iei, Zamfir.

ZAMFIR : La fel.

SERGIU *(lui Mihai)* : Serveşti tu ? *(Se trînteşte obosit într-un fotoliu în vreme ce Mihai prepară băuturile pentru cei doi.)*

MIHAI *(Claudiei)* : Şi o să ţi-l frîngă şi ţie. Păcat, ai un gît frumos. Dar ai merita-o.

CLAUDIA : Cînd sînt cu Sergiu, îmi place tot ce-i place lui.

ZAMFIR : N-aveam impresia că astăzi conducea ca un nebun din plăcere.

(Mihai ascultă cu atenţie acest schimb de cuvinte.)

SERGIU *(uşor arţăgos)* : Ce vrei să spui ?

ZAMFIR : Că păreai mai degrabă enervat şi nu ştiai cum să te descurci.

SERGIU : Pe naiba. Adică... *(Se întoarce spre Mihai.)* Apropo, de ce cînd ţi-am făcut semn să mă depăşeşti n-ai luat-o înaintea mea ?

MIHAI : N-am putut.

CLAUDIA : Cum s-o ia înaintea ta ? Conduceai detaşat.

SERGIU : De cîteva zile îţi urmăresc jocul ăsta şi nu-l pricep. Te-ai lipit de mine ca o umbră, mă calci aproape pe călcîie şi nu încerci să mă depăşeşti.

MIHAI : Încerc, dar nu pot.

SERGIU *(arătînd-o pe Claudia)* : Asta spune-i-o ei. Cînd alergi tot timpul la un pas în urma mea trebuie să poţi face un efort suplimentar. De ce nu-ţi dai drumul ?

MIHAI : Zău, Sergiu, crede-mă, nu pot mai mult.

CLAUDIA : Eşti absurd, Sergiu ! De ce-i pretinzi băiatului lucruri imposibile. Ai uitat cine eşti ? Azi cînd a terminat cursa de-abia mai răsufla.

SERGIU : N-am avut impresia. Aproape că nu transpirase. Ce spui, Zamfir ?

ZAMFIR *(stînjenit)* : Credeam că... aşa v-aţi înţeles.

SERGIU *(enervat)* : Poftim ! Dacă te prind că încerci să mă menajezi, îți rup coastele.

MIHAI : Ți-am spus adevărul. Dacă nu vrei să mă crezi, n-ai decît să-mi rupi coastele. Uite, la dispoziție. *(Ridică mîinile sus.)*

SERGIU *(dintr-o dată, destins, îl ia după gît și-l îmbrățișează)* : Mă, puștiule ! *(Cu satisfacție.)* Am făcut o cursă foarte bună astăzi noi doi. Nu-i așa, Zamfire ?

ZAMFIR : Da, un timp excelent. Negrea era în al doilea cer. El te dă sigur cîștigător.

SERGIU : Și tu, nu ?

ZAMFIR *(rîzînd)* : Să vedem, să vedem. Mai ai trei săptămîni de antrenament la dispoziție.

SERGIU : Atunci îmi ofer și mie un pahar de whisky. *(Lui Mihai.)* Dar tu nu capeți. Cel mult miroase. *(Îi întinde paharul.)*

MIHAI : Nici nu vreau. Știi că nu-mi place.

ZAMFIR : Nici tu n-ar trebui să bei.

SERGIU : Un pahar ! Am experiență și rezistență. Știu ce pot și ce nu pot.

CLAUDIA : Ieri noapte am dansat pînă la patru, domnule Zamfir. Și ai văzut, dimineață arăta mai proaspăt decît un om care a dormit douăzeci și patru de ore. *(Alintîndu-se pe lîngă Sergiu, cu o nuanță ușor licențioasă.)* Sergiu al meu e bărbatul fără limită de rezistență în toate. De aceea îl iubesc.

MIHAI : Nu fi licențioasă și indiscretă, Claudia.

CLAUDIA *(cu falsă nevinovăție)* : Eu ? Dar ce-am spus ? Mă gîndesc doar că după ce cîștigă titlul ăsta să-l ia și pe cel mondial.

SERGIU : Sînt prea bătrîn. La anul nu mai concurez.

CLAUDIA : Ce glumă stupidă. Nu-i așa, domnule Zamfir ?

ZAMFIR : Cu tehnica lui mai poate realiza miracole.

CLAUDIA : Vezi ! Și pe urmă, *caro mio,* ai uitat că nu mai ai voie să-ți faci planuri de viitor de unul singur. Am și eu un cuvînt de spus. N-am chef să mă mărit cu un bărbat care se socotește bătrîn. *(O mică tăcere penibilă. E vizibil că Sergiu se enervează din nou.)*

MIHAI *(care a urmărit atent toată conversația)* : Ce-ar fi să mergem după-masă la un film ? *(Nu răspunde nimeni.)*

ZAMFIR *(lui Sergiu)* : Știu că nu admiți să mă mai amestec în pregătirea ta, dar cu nopțile pierdute ai putea s-o lași mai moale totuși.

SERGIU : Ai dreptate, nu-mi place să te amesteci.

CLAUDIA : Dacă nu te porți ca un băiețel cuminte, domnul Zamfir o să te tragă de urechi. La Paris l-am cunoscut bine pe Tony Kadorian, campionul de box. Doamne, ce zurbagiu și ce chefliu ! Și totuși era cine era.

ZAMFIR : Și a terminat cum a terminat.

CLAUDIA : Un accident.

ZAMFIR : Care era previzibil.

SERGIU *(enervat, ridicîndu-se)* : Eu nu sînt un bețiv și-un petrecăreț. Și mai terminați odată cu dădăceala și cu pretențiile astea. *(Intră în apartamentul lui, trîntind violent ușa.)*

CLAUDIA *(încearcă să deschidă ușa, dar e încuiată)* : Sergiu, deschide și cere-ți imediat scuze. *(Pauză.)* Altfel plec. *(Nici un răspuns. Claudia își culege poșeta de pe masă și se îndreaptă spre ieșire.)* Își închipuie că ne-am și căsătorit ! Mîine o să mă trimită la bucătărie. *(Iese pe ușa din față.)*

MIHAI : Încă un pahar ?

ZAMFIR : Un deget. Am impresia că nu prea merg grozav lucrurile între ei.

MIHAI : Nu pot s-o înghit. E de un egoism de animal și în clipa cînd Sergiu n-o să mai fie ceea ce este...

ZAMFIR : Dacă-i trîntește încontinuu scene din astea, înțeleg de ce Sergiu e atît de nervos în ultima vreme. Ține așa mult la ea ?

MIHAI : Nu știu. Cred că e și o doză bună de vanitate la mijloc. Nu-l văd pe Sergiu devenind nervos și agitat din cauza unei femei. Trebuie să fie altceva.

ZAMFIR : Ce vrei să spui ?

MIHAI : Că și eu sînt îngrijorat pentru el. S-a schimbat mult de la întoarcere și-i sare țandăra din orice. Ca să-ți spun drept nici nu știu cum să mă mai port cu el.

ZAMFIR : Nu cumva are dreptate cînd bănuiește că-l menajezi ?

MIHAI : Nu, asta nu-i adevărat, dar...

ZAMFIR : Ascultă, băiatule, pe mine n-are rost să-ncerci să mă duci. Și eu mi-am dat seama că atunci cînd ți-a făcut semn să-l depășești puteai s-o faci. *(Mihai tace.)* De ce taci ? Crezi că sentimentalismele astea folosesc cuiva ? Nu amesteca borcanele. Sportul e sport și ceea ce faci tu o fi frățesc, dar e nesportiv și neserios.

MIHAI : Zău, nene Zamfir, că n-o fac anume. Deși e limpede că nu-i în forma lui cea mai bună, nu mă pot pune cu Sergiu. *(Pauză.)* Și acum are nevoie mai mult ca oricînd de încredere în el.

ZAMFIR : Pentru asta trebuie ambiționat, nu înșelat. Făgăduiește-mi că la antrenamentele următoare ai să dai tot ce poți. Să vezi cum îl dezmorțim !

MIHAI : Bine, o să încerc.

SERGIU *(intrînd)* : De ce tăceți ? Tot despre mine vorbeați ? Alt subiect de conversație nu mai găsiți ? *(Se înfurie treptat.)* Terminați odată să vă holbați la mine. *(Apucă un vas de pe masă și-l trîntește pe podea. Ceilalți doi se privesc consternați în tăcere.)* Unde e Claudia ?

MIHAI : A plecat. Era cam supărată.

SERGIU : Își închipuie probabil că sîntem deja căsătoriți. *(Lui Zamfir care s-a ridicat.)* Ce, și tu o întinzi ?

ZAMFIR : Am o mulțime de treburi. Ne vedem poimîine. La revedere, băieți. *(Iese.)*

SERGIU *(lui Mihai. Are un ton rece, profesoral, dar sub care se ascunde o mare solicitudine)* : Te-am urmărit foarte atent zilele astea. Ești în progres vizibil. Ai cîștigat un fuleu remarcabil și un ritm de ceasornic. Dar nu trebuie să uiți că pentru alergătorul de cursă lungă instalarea într-un stil fix poate fi primejdioasă. Mai ales cînd ai adversari de talie. Cred că ar trebui să ajungi la o alternanță care să-ți permită...

(Pe această replică neterminată se stinge încet lumina. E seară. Scena e luminată discret. Într-un fotoliu, imobil, Sergiu. Apoi un telefon care sună lung ca la apelurile internaționale. Sergiu nu reacționează. Claudia iese din apartamentul lui Sergiu. E într-o rochie de casă și vizibil pe cale de a se găti pentru a ieși în oraș. Aprinde lumina mai mare și se duce la telefon.)

CLAUDIA *(în trecere, lui Sergiu)* : Tu nu poți răspunde ? Alo, da, casa Sergiu Costescu. Da, chiar a lui domnișoară. Pentru asta ai sunat ? Poftim ? Bine, aștept. *(Lui Sergiu.)* Ai admiratoare pînă și la telefoane. Alo ! *Sei tu, Bruno ? Come ti senti, caro mio ? Non c'è male. Ma penso sempre a Roma e a voi tutti. Chi ? Proprio Manzoni ? Questa è'formidabile. Quando ? (Se uită la Sergiu care e absent însă.) Pensavo di rimanere ancora qualche giorno. Va bene, ti darò un colpo di telefono. Ma fra due settimane devo essere di ritorno. Si, certamente, si, ... si. Ti ringrazio e t'abbraccio caramente. (Vine spre Sergiu destul de stînjenită. Îi trece mîna prin păr.)* Ce-i cu tine ? *(Sergiu nu răspunde.)* În loc să stai singur aici ca un urs răutăcios mai bine mi-ai ține companie pînă mă îmbrac. Chiar nu te-ai răzgîndit, nu mergi cu mine la recepție ? *(Sergiu clatină din cap. Claudia pe un ton degajat, dar sub care se simte stinghereala.)* Bruno era la telefon.

SERGIU : Știu, am auzit.

CLAUDIA : Mi-a dat o veste nemaipomenită. *(Încălzindu-se și nemaistăpînindu-și bucuria.)* Închipuiește-ți că Manzoni i-a vorbit de posibilitatea încheierii unui contract cu mine pentru noul lui film. Îți dai seama ! Un film făcut de Manzoni cu mine în rolul principal ! Îmi vine să dansez de bucurie. *(Sărutîndu-l expansiv.)* Tu nu te bucuri ? Nu pricepi ce lovitură formidabilă ar însemna asta pentru mine ? Niciodată nu mi s-a oferit o asemenea șansă.

SERGIU *(încercînd inutil să pară însuflețit)* : Sigur că mă bucur, Claudia. Și orice șansă trebuie prinsă la timp.

CLAUDIA : Dacă reușesc, toate porțile îmi sînt deschise. Marea Claudia Mutti ! Viața romanțată a Claudiei Mutti ! *(Sărutîndu-l.)* În care vei figura la locul de onoare, urîciosule. Şi pe urmă, cine ştie... America ! Doamne nici nu ştiu dacă să plîng sau să rîd de bucurie.

SERGIU : Evenimentul ăsta trebuie sărbătorit. *(Se duce la bar şi scoate o sticlă de şampanie.)* E frapată. *(Toarnă în pahare, în vreme ce Claudia schiţează cîţiva paşi de dans fredonînd. Sergiu îi întinde paharul.)* Pentru succesul tău, dragoste. *(O sărută.)*

CLAUDIA : Mulţumesc, iubitule. Sînt atît de fericită !

SERGIU : Cînd pleci ?

CLAUDIA : Ştii că voiam să mai stau cîteva zile, mai ales că nu-mi place starea ta. Dar acum... Înainte de plecarea voastră la Stockholm, mă reped însă sigur la Bucureşti.

SERGIU : În profesiile noastre viaţa personală n-are ce căuta pe primul plan.

CLAUDIA *(încîntată că totul merge aşa de uşor)* : Nu-i aşa ? Un om de pe stradă n-ar înţelege asta. La noi orice slăbiciune sentimentală poate distruge o carieră. Mai rămîn însă în orice caz două zile pînă o să-ţi văd fruntea mai descreţită.

SERGIU : Nu, Claudia, n-are nici un rost. Îţi mulţumesc pentru bunăvoinţa ta, însă...

CLAUDIA *(întrerupîndu-l)* : Ce înseamnă asta, bunăvoinţă ? Ştii că te iubesc.

SERGIU : Ar trebui să pleci chiar mîine dimineaţă.

CLAUDIA : Asta spunea şi Bruno. Dar ţineam atît să fiu aici la antrenamentul tău de mîine.

SERGIU : Ce să vezi, un antrenament ca toate antrenamentele.

CLAUDIA : Eu credeam că prezenţa mea te stimulează. Ştii cum o să facem ? Nu plec dimineaţă, ci după masă prin Viena. De acolo prind eu o cursă spre Roma.

SERGIU : Zău că n-are rost, îţi strici toată ziua.

CLAUDIA : Ce nu face celebra Claudia Mutti pentru celebrul ei iubit ? Parcă văd după Stockholm fotografiile din ziare : „Cunoscuta actriţă Claudia Mutti care va interpreta rolul principal în viitorul film al lui Manzoni, împreună cu viitorul ei soţ, noul campion olimpic la..."

SERGIU : Nu sînt deloc sigur că voi cîştiga la Stockholm.

CLAUDIA : Ce sînt prostiile astea, dragule ! Dacă nu m-aş grăbi ţi-aş ţine acum o predică să n-o uiţi toată viaţa. Dar de-abia aştept ca la recepţia de astă-seară să-i spun pe un ton neglijent ambasadorului : „Regret, excelenţă, că trebuie să mă retrag devreme, dar mîine plec la Roma pentru noul film al lui Manzoni" *(Rîzind.)* Publicitatea înainte de toate ! Şi lasă pe mine, îmi voi face o publicitate ! În primul interviu voi vorbi despre proiectele noastre de mariaj. Asta place publicului, face romantic. Şi-ţi va servi şi ţie. Nu e minunat ?

SERGIU : Despre proiectele astea ar fi preferabil să mai stăm întîi de vorbă noi doi.

CLAUDIA : Ce să vorbim : te iubesc, mă iubeşti, ne căsătorim. Şi se va spune despre noi ca în basme : au fost fericiţi pînă la adînci bătrîneţi.

SERGIU : Crezi ?

CLAUDIA : Nu cumva nu mai vrei să mă iei de nevastă ?

SERGIU : Ba da. Dar mă tem să nu facem o prostie.

CLAUDIA *(uşor neliniştită)* : De ce ?

SERGIU : Mai ales să nu faci tu o prostie.

CLAUDIA : Nu pricep.

SERGIU : În primul rînd filmul. Dacă se face şi sper din toată inima că se va face, te va absorbi cu totul. Şi aşa trebuie să fie. N-ai voie să te joci cu şansa asta.

CLAUDIA *(fără prea multă convingere)* : Bine... Dar ai să vii şi tu în Italia. Vom avea două domicilii. *(Sergiu ridică din umeri. Claudia pe alt ton, mai ferm.)* Spune-mi, dacă pentru succesul în profesiunea ta, ar trebui să renunţi la mine, ai face-o ?

SERGIU : Cred că da. Oricît ar părea de ciudat pentru cei din afară, meseriile noastre spectaculoase şi pline de satisfacţii sînt făcute din renunţări. Sîntem un fel de călugări.

CLAUDIA : Şi totuşi lucrurile trebuie să se poată aranja într-un fel. O să găsim o soluţie.

SERGIU : Să zicem. Dar mai există o altă problemă : Eu.

CLAUDIA : Nu mă mai iubeşti ?

SERGIU *(luînd-o în braţe)* : Sigur că te iubesc şi tu ştii asta. *(Glumeţ.)* Deşi nu-mi dau seama dacă dragostea noastră atît de aventuroasă şi romantică s-ar împăca cu regimul conjugal. Dar, în sfîrşit, am putea încerca şi aventura asta dacă...

CLAUDIA : Dacă ce ? Spune odată lucrurilor pe nume.

SERGIU : Asta şi încerc să fac de cîteva zile, dar te eschivezi.

CLAUDIA : Eu, de la ce ?

SERGIU : De la acceptarea unui adevăr pe care-l intuieşti şi nu vrei să-l recunoşti. Vreau să mă asculţi o clipă cu calm şi cu înţelepciune. Primeşti ?

CLAUDIA : Acum ţi-ai găsit timp de explicaţii ! O să fiu în întîrziere numai fiindcă ţie ţi-a trăsnit cine ştie ce prostie prin cap. *(Mîngîindu-l.)* N-am întîlnit om mai capricios şi care să complice mai mult lucrurile ca tine. *(Tranşînd vesel.)* Dacă mă iubeşti, n-avem despre ce discuta.

SERGIU : E în interesul tău.

CLAUDIA *(mirată şi puţin neliniştită)* : Al meu ? Eu îmi cunosc foarte bine interesele.

SERGIU : Nu. Pentru că atunci ai vedea adevărul şi ai reflecta puţin asupra lui. E vorba doar de viaţa ta.

CLAUDIA : Şi care e adevărul ?

SERGIU : Că eu sînt ca vedetă un om aproape sfîrşit.

CLAUDIA *(ridicîndu-se)* : Uite, Sergiu, n-am chef să asist la o scenă de teatru. Lasă-le pe seama mea. Eşti poate obosit, sigur, nervos, pot înţelege asta, dar de aici pînă la a accepta să te văd făcînd crize de isterie, e o distanţă.

SERGIU : Nu fac nici o criză. Nu e genul meu. Sînt dimpotrivă de o luciditate aproape sinistră. Am îmbătrînit...

CLAUDIA *(întrerupîndu-l)* : La treizeci de ani !

SERGIU *(continuînd)* : ...şi în profesia mea îmbătrînirea înseamnă sfîrşitul. Vrei să ştii totul ? Mi-e frică, mă gîndesc cu groază la Stockholm. Nu mai pot dormi, nu mai pot gîndi, frica asta e tot timpul în mine, ca o ventuză în stomac.

CLAUDIA *(după o clipă de nehotărîre în privinţa atitudinii ei, îi ia capul în mîini şi-l sărută)* : Oh, dragule, că răsfăţat mai eşti. Treci şi tu printr-o stare mai proastă şi faci din ţînţar armăsar. Sergiu al meu şi frica. Nu-ţi vine şi ţie să rîzi ? Eu o să plec, tu te pui pe un regim sever şi ai să vezi că totul o să fie bine. Acum mă duc să mă îmbrac. Mai vorbim noi diseară. Dar să nu te mai aud rostind cuvîntul frică că zgîrii. Şi ştii ce unghii am. *(Iese, lăsînd uşa deschisă.)*

SERGIU *(se duce la uşă şi din prag îi spune)* : Gîndeşte-te bine, o să-ţi facă plăcere să fii nevasta unui antrenor cu un nume devenit aproape anonim ? *(Dar Claudia nu răspunde nimic. După o aşteptare, Sergiu închide încet uşa şi se reaşază în fotoliu. După un timp se aude soneria de la uşă. Sergiu deschide.)*

CRISTINA *(apărînd în prag)* : Bună seara ! Mihai nu-i acasă ? Mi-a spus să trec să-l iau ca să mergem la Cinematecă.

SERGIU : Nu, a luat masa în oraş şi n-a venit încă.

CRISTINA : Ce să fac, să plec sau pot să-l mai aştept puţin ?

SERGIU : De obicei e punctual. Intră.

CRISTINA : Nu vă deranjez ? *(Se aşază.)*

SERGIU : Îmi place să trăncănim împreună. Mă destinde.

CRISTINA : De fapt eu trăncănesc, dumneavoastră tăceţi.

SERGIU : Ţi-am mai spus să renunţi la „dumneavoastră". În fond n-am decît vreo zece ani mai mult decît tine.

CRISTINA : Doisprezece. Bine, o să încerc, domnule Sergiu.

SERGIU : Sergiu.

CRISTINA *(cu un mic efort)* : Sergiu. Ştiţi *(rectificînd)*, adică ştii, eu nu sînt prea timidă.

SERGIU *(rîzînd)* : Prea ! Ai haz ! Eşti chiar destul de obrăznicuţă.

CRISTINA : Asta pentru că nu ştiu totdeauna cum să mă port şi atunci o iau de-a dreptul, cum îmi vine. Dar unii oameni şi unele împrejurări mă intimidează.

SERGIU : Şi eu te intimidez ?

CRISTINA : Puţin.

SERGIU : De ce ?

CRISTINA : În primul rînd pentru că sînteţi mai în vîrstă decît mine şi aveţi multă experienţă. Apoi pentru că sînteţi cine sînteţi. Pe mine nu mă pasionează sportul, dar o celebritate e o celebritate. Cîte fete trebuie să se dea în vînt după tine, mă gîndesc mai ales la cele din străinătate care au maşinile lor. În sfîrşit, casa asta. Noi trăim foarte simplu, două camere pe hol. N-am intrat niciodată într-o casă ca asta şi uneori cînd vin pe aici mă întreb ce naiba caut.

SERGIU : Pe Mihai.

CRISTINA : Da, dar cînd sînt cu Mihai în oraş e altceva. Acolo sîntem camarazi. Pe cînd aici am uneori impresia sau că am greşit adresa, sau că m-am strecurat hoţeşte. Dacă ai şti cît m-am speriat în ziua cînd te-ai întors din străinătate şi ai dat peste mine aici !

SERGIU : Nu păreai deloc stingherită.

CRISTINA : Făceam pe nebuna. Dar toată noaptea n-am dormit.

SERGIU : Ţi-era jenă că te-am găsit cu Mihai ?

CRISTINA : Jenă ? De ce ? Cînd fac un lucru nu m-ascund şi nu mi-e ruşine de el. Dacă mi-ar fi ruşine nu l-aş face. Nu, nu înţelegi, e vorba de casă, de mediu. Mi-era teamă să nu crezi că sînt o parvenită din alea care nu ştiu cum să se mai vîre acolo unde nu le e locul.

SERGIU : Tu crezi că eu am trăit totdeauna în case din astea, cu piscină, cu maşină în garaj ? Tata era factor poştal — se vede că de la el am moştenit picioarele astea — şi cînd eram copil mi se întîmpla deseori să umblu cu ghetele rupte.

CRISTINA : Ce are a face. Acum faci parte din altă lume. A marilor vedete care călătoresc tot timpul cu avionul, sînt invitate la tot felul de recepţii pe la ambasade şi pe la miniştri. Eu sînt o biată gagică acolo. E drept simpatică.

SERGIU *(rîzînd)* : Nu te omoară modestia.

CRISTINA : De ce să fiu modestă ? Ştiu exact cine sînt şi cît pot. Cînd voi deveni un om de ştiinţă adevărat poţi fi sigur că n-o să mă mai las impresionată de toate chestiile astea. *(Arată în jur.)*

SERGIU : Chiar te pasionează arheologia ?

CRISTINA : Bineînţeles, altfel mă făceam farmacistă sau inginer. Nu pot suferi oamenii care-şi aleg meseria la întîmplare.

SERGIU : De ce tocmai arheologia ?

CRISTINA : Pentru că e mişto. E o ştiinţă care cere foarte multă imaginaţie poetică. De fapt sînt cam romantică.

SERGIU : Şi îţi place poezia cu adevărat ?

CRISTINA : Ştiu sute de versuri pe de rost. Şi scriu poezie. Am şi publicat.

SERGIU *(incredul, rîzînd)* : Tu ?

CRISTINA : Ce te miri ? Par chiar atît de idioată ?

SERGIU : Nu, dar nu mă aşteptam. Mihai nu mi-a spus nimic despre preocupările tale poetice.

CRISTINA : Te rog să nu mă iei peste picior, cu preocupările mele poetice. Sînt tot atît de importante pentru mine, cît e să dai din picioare pentru tine. Cît despre Mihai, ce ştie el ce-i cu mine.

SERGIU : Atunci de ce-l iubeşti ?

CRISTINA : Dar cine a spus că între noi e vorba de iubire ? Sîntem prieteni şi ne simţim bine împreună fără nici o obligaţie şi fără să ne amestecăm unul în viaţa celuilalt. Dealtfel viaţa lui Mihai nici nu mă interesează : e dreaptă ca o linie şi limpede ca apa chioară. Pe mine mă interesează oamenii complecşi, cu probleme. Tu trebuie să fii altfel decît el.

SERGIU : De unde ştii ?

CRISTINA : Se simte. În primul rînd ai mult mai multă experienţă. Mihai e un copil. În al doilea rînd aş putea foarte bine să-mi închipui că nu eşti un sportiv de performanţă şi totuşi să rămîi o personalitate.

SERGIU *(e flatat)* : O personalitate ! Mulţumesc, dar exagerezi.

CRISTINA : Eu nu ştiu să fac complimente. O personalitate nu se poate defini. Se impune şi o simţi. De fapt m-am întrebat deseori dacă pentru tine recordul e important sau efortul de a te depăşi — cum să-ţi spun — interior. Pare caraghios, dar poate înţelegi ce vreau să spun.

SERGIU : Ascultă, Cristina, dacă nu-l iubești pe Mihai de ce te-ai încurcat cu el ? Sînt sigur că nu ești o tîrfuliță care sare din pat în pat ca și cum ar juca șotron.

CRISTINA *(foarte serioasă)* : Îți mulțumesc că ai înțeles asta despre mine. Nu sînt deloc convinsă că Mihai crede la fel. Prea s-a întîmplat repede totul. Dealtfel puțin îi pasă. Și mie la fel de ce crede el. Nu știu, a fost o nebunie a mea în ziua cînd l-am întîlnit. Mi-a plăcut de el și se vede că aveam nevoie de un prieten. Nu regret nimic. O să țină cît o să ne placă unuia sau altuia.

SERGIU : Dacă nu mă înșel, bătrînii ar numi asta cinism.

CRISTINA : Niște ipocriți. Nu mai sînt copil. La vîrsta mea sînt o fată în toată firea care-și asumă răspunderea a ceea ce face. *(Rîzînd.)* Bunica a născut-o pe mama la șaisprezece ani.

SERGIU : Dar era măritată.

CRISTINA : Și ce schimbă asta ? Sau și dumneavoastră vă închinați în fața formelor și prejudecăților. Eu mă simt curată și cinstită. Cui nu-i place, bună ziua.

SERGIU : Mă iei iar cu „dumneavoastră“ ca să mă pui la punct ?

CRISTINA : Credeam că putem vorbi prietenește. Dar dacă trebuie să restabilim distanțele...

SERGIU *(lovind-o prietenește cu palma peste mînă)* : Nu, te rog, nu. Lasă-le așa. *(Pauză.)* E adevărat că uneori, cu toată viața pe care am dus-o, mai am cîte o prejudecată.

CRISTINA : Ce să-i faci, vîrsta.

SERGIU *(jumătate acru, jumătate glumeț)* : Mulțumesc. Ai observat însă că prejudecățile funcționează de cele mai multe ori numai față de oamenii care te interesează ? Față de faptele celorlalți ești mult mai îngăduitor și ridici din umeri.

CRISTINA *(cu convingere juvenilă)* : E foarte adevărat ceea ce spui ! Dacă aș iubi de pildă un om ca tine și el m-ar înșela, cred că l-aș strînge de gît. Sau nu : l-aș disprețui și l-aș părăsi. Oricît m-ar costa.

SERGIU : Vezi ! Și tu ai prejudecăți.

CRISTINA : Noroc că nu sînt îndrăgostită și ca atare sînt liberă și lucidă. *(Cu satisfacție.)* Cinică ! *(Rîde. Ușa din față se deschide și apare Mihai.)* Halal punctualitate !

MIHAI : Iartă-mă, te rog. După masă am fost în parc la Băneasa și cînd m-am uitat la ceas mi-am dat seama că am întîrziat.

CRISTINA *(făcîndu-i cu ochiul lui Sergiu)* : Atîta rău ! Spune mai bine că ai agățat o fată. Blondă, brună ? Grasă, slabă ? Ești în stare să te fi legat de una cu pulpele groase !

MIHAI : Jur că am stat singur pe o bancă.

CRISTINA : Reflectînd la nemurirea sufletului !

SERGIU : Asta-i o scenă de gelozie ?

CRISTINA *(sărutîndu-l pe obraz pe Mihai)* : Nu, nu miroase a parfum prost. A fost cuminte. De obicei, cînd îl sărută o altă fată miroase ca o frizerie de cartier.

SERGIU *(privindu-i cu atenție)* : Mă copii, ce proști sînteți.

MIHAI *(așezîndu-se cu un mare aer de oboseală într-un fotoliu)* : Cristina, vrei să fii fată bună ? La mine în frigider e o sticlă cu apă minerală. Îmi dai un pahar ? Și poți să bagi și vreo două cuburi de gheață.

CRISTINA : La ordin, Sultane. *(Iese spre garsoniera lui Mihai.)*

SERGIU : Ai noroc cu fata asta.

MIHAI *(preocupat)* : Da, e haioasă, cum ar spune ea.

CRISTINA *(reintră cu paharul cu apă, se așază pe marginea fotoliului lui Mihai, îi duce paharul la gură)* : Poftim, Sultane. *(Deodată se instalează timp de o clipă o liniște neplăcută.)* Ce facem, mai mergem la Cinematecă ?

MIHAI : Cred că e cam tîrziu. Să ieșim să mîncăm în oraș. Vii cu noi, Sergiu ?

SERGIU : N-am chef. Duceți-vă voi.

CRISTINA : A, nu. Fără Sergiu nu merg. *(Lui Mihai.)* Știi că am flirtat împreună ?

MIHAI *(indiferent)* : Nu zău ! Ferește-te de el, e întruchiparea lui Barbă Albastră.

CLAUDIA *(intră, extrem de elegantă)* : Bună seara, voi doi. Îmi dați și mie... ce... ce... ah, da, știu : *una chartreuse verte*. Amestecată cu puțin gin, Mihai. *(Acesta se îndreaptă spre bar și prepară băutura. Claudia lui Sergiu.)* Am făcut o baie atît de fierbinte, încît mă simt ca un rac fiert. *(Trecîndu-și brațul pe după gîtul lui Sergiu.)* Dar miros bine, nu-i așa ?

SERGIU : Arăți superbă.

CLAUDIA : Le-ai spus ?

SERGIU : N-am apucat. Claudia a fost chemată de urgență la Roma. Va face un film cu Manzoni. Pleacă mîine.

MIHAI *(impresionat)* : Cu Manzoni ?

CLAUDIA : Da, dar afacerea nu-i tranșată, așa încît nu facem chef. Însă, dacă iese, peste două săptămîni cînd mă întorc la București, n-o să se vadă om cu om. *(Privind-o pe Cristina.)* Ia uite ce nostim arată astăzi asta mică !

CRISTINA *(fals modestă)* : Mulțumesc, doamnă.

CLAUDIA : Ei, copii, eu v-am lăsat. Să fiți cuminți... Te sărut, dragule. *(Îl sărută pe frunte pe Sergiu și iese.)*

CRISTINA *(arătînd o chitară)* : De mult voiam să întreb care din voi cîntă la chitară ?

SERGIU : Nici unul. Am încercat eu dar n-a mers. Însă într-o vreme descoperisem un joc amuzant cu Mihai. Ți-aduci aminte, Mihai ? *(Ia chitara, în vreme ce Mihai aduce de la bar o tavă de aramă și un pahar de cristal.)*

(Sergiu ciupește din cînd în cînd o coardă a chitarei și bate un ritm cu degetul în cutia ei. Mihai îl însoțește lovind cînd tava, cînd paharul. Nu e o melodie, ci o improvizație ritmică, care are ceva de ritual. Integrîndu-se jocului, folosind o anumită plastică, Cristina începe să spună versuri. Totul la un loc dă naștere unui moment realmente poetic. Sună telefonul.)

MIHAI *(ducîndu-se la telefon)* : De cine erau versurile ?

CRISTINA : Degeaba îți spun că tot nu-l cunoști pe autor. Tu dincolo de matematicile tale nu vezi nimic.

MIHAI *(la telefon)* : Alo, da eu. Bună seara, maestre. Stăteam cu Sergiu la o parolă. *(Privindu-l pe Sergiu.)* Cum să se simtă ? Bine. Sănătos și relaxat. Cînd, acum ? Dar ce s-a întîmplat ? Nu vrei să treci pe la noi ? Bine, atunci vin. *(Închide.)*

SERGIU : Cine era, Zamfir ?

MIHAI : Da, cică vrea să stea puțin de vorbă cu mine, înainte de antrenamentul de mîine. N-am putut să-l refuz.

SERGIU : Vrea să te dăscălească. De ce își bagă nasul unde nu-i fierbe oala ? Eu te-am format și eu răspund de antrenamentul tău. Dar dacă simți nevoia și de alte sfaturi...

MIHAI : Știi foarte bine, Sergiu, că nu ies din cuvîntul tău. Dar Zamfir se ocupă de pregătirea lotului și n-am nici un interes să-l jignesc. Și, dealtfel, ține atît de mult la noi doi...

SERGIU : Bine, du-te și transmite-i bătrînului urs și salutări din partea mea.

MIHAI *(Cristinei)* : N-o să lipsesc mult. Mai rămîi, nu ?

SERGIU : Sigur că mai rămîne. Mi-e urît singur.

CRISTINA : Atunci mai stau un pic. Dar nu te aștept.

MIHAI : De ce ?

CRISTINA : Așa.

MIHAI *(mîngîind-o cu mîna pe păr)* : Măi, cap sucit. Atunci ne telefonăm mîine. *(Îndreptîndu-se spre ușă.)* Și vorba Claudiei : fiți cuminți, copii ! *(Lui Sergiu.)* Bagă de seamă : are de gînd să se mărite și să facă doi gemeni.

CRISTINA : Nu te aștept pentru că faci glume proaste și grosolane.

MIHAI : Hai, hai, nu te supăra. Or fi proaste dar sînt glume. *(Lui Sergiu.)* Nici nu știi cînd îi sare țandăra. Zilele trecute la șosea mi-a spus să opresc mașina, s-a dat jos și a plecat fără să spună nici un cuvînt.

CRISTINA : Ba ți-am spus că voiam să mă plimb singură pe jos. Eu fac totdeauna ceea ce simt nevoia în clipa aceea să fac. N-am ca alții un calculator în loc de cap.

MIHAI : Cunosc teoria : trăirea spontană.

SERGIU : Uite ce e, dacă aveți de gînd să vă certați, eu plec.

MIHAI : Dar nu ne certăm, ne ciondănim. Nu-i așa, bambina ? Ciao ! *(Iese.)*

CRISTINA : Mihai crede că-s trăsnită. Dar am eu logica mea interioară. Ce să fac dacă nu se potrivește totdeauna cu cea comună. De ce au oamenii pretenția ca tot ce faci să le fie clar explicat și pe gustul lor ?

SERGIU : Pentru că atunci cînd iubești pe cineva, vrei să-l și înțelegi. Chiar dacă nu ești de acord cu el, chiar dacă te chinuiești, e mai bine să știi decît să presupui.

CRISTINA : Ți-am spus că între noi nu e vorba de dragoste. Eu cînd iubesc nu spun, dar cînd nu iubesc spun.

SERGIU : Versurile pe care le-ai recitat erau ale tale ?

CRISTINA : Da, ți-au plăcut ?

SERGIU : Mi s-au părut tinere și sincere. Dar nu mă pricep dacă ești un poet adevărat.

CRISTINA : Nici eu nu știu. Însă n-am nici o bucurie mai mare decît să scriu.

SERGIU : Eu sînt mai degrabă un autodidact. Așa încît n-am judecata prea sigură. Dar mi-au plăcut.

CRISTINA : Ce bine ! *(Pauză.)* Îmi dai voie să-ți pun o întrebare indiscretă ?

SERGIU : Dă-i drumul.

CRISTINA : Uite. Mă duc la ușă, o deschid, aștept o clipă să văd dacă-mi răspunzi și pe urmă plec. *(Face mișcarea întocmai. Din ușă.)* De ce ești atît de nefericit și chinuit ? *(Așteaptă o clipă. Sergiu tace.)*

(Iese și închide încet ușa. Sergiu rămîne nemișcat în fotoliu. Apoi...)

Întuneric

Film. Pe băncile stadionului gol : Claudia, Negrea și Zamfir privesc cu atenție. Cîteva siluete dispersate, pe alte bănci. Departe, de cealaltă parte, doi alergători. Într-un moment dat cel din urmă îl depășește pe cel din față. Zamfir și Negrea cu cronometrele în mînă. Claudia foarte excitată. Dar după puțin timp alergătorul care a depășit pierde teren și rămîne în urmă la aceeași distanță minimă pe care o avea și înainte de încercarea de depășire. Apoi spre stupoarea celor trei, alergătorul din față se oprește brusc în fața celuilalt. E vizibil că are loc o altercație. Cel din față îl lovește brutal pe cel din spate care nu reacționează. Cade într-un genunchi. Cu pas normal, abandonîndu-l pe cel lovit, cel din față parcurge drumul invers pentru a ieși de pe stadion.

Întuneric

Apoi lumină de zi în holul casei lui Sergiu. Lîngă ușă o valiză. Sergiu vine de afară și o ia. Intră Claudia.

CLAUDIA : Cred că n-am uitat nimic. *(Arătînd valiza.)* Pe celelalte le-ai dus ?

SERGIU : Da. Numai asta a rămas. *(Se aude telefonul. Sergiu ridică receptorul dar nu răspunde nimeni. Iese cu valiza.)*

(Claudia singură se așază gînditoare pe un fotoliu și își aprinde o țigară. Reintră Sergiu.)

SERGIU : Gata, cînd dorești putem pleca.

CLAUDIA : Mai avem timp. Știi cît detest să aștept pe aeroporturi. Stai jos să vorbim puțin.

SERGIU : Iar o explicație ? Ți-am spus acum cîteva zile tot și te-am rugat să te gîndești bine.

CLAUDIA : La prostiile pe care le-ai debitat atunci nu vreau să mă gîndesc.

SERGIU : Crezi că mi-a fost ușor să-ți mărturisesc că mi-e frică ? Numai faptul că am făcut-o ajunge ca să înțelegi prin ce dramă trec.

CLAUDIA : Uite, Sergiu, accept ca un om ca tine să se resemneze bărbătește în fața unei evidențe inexorabile, oricît de dramatică ar fi ea. Dar să se decoreze ca un cal speriat înaintea obstacolului și să se abandoneze unui sentiment atît de umilitor ca frica, asta n-o pot accepta. Trebuie să-mi făgăduiești că vei lupta cu toate puterile tale împotriva crizei ăsteia. *(Surîzînd.)* Da ?

SERGIU *(destins)* : Bine. Îți promit.

CLAUDIA *(vine și se așază pe brațul fotoliului lui, cuprinzîndu-l după gît)* : În starea de tensiune care mă așteaptă acum la Roma, asta îmi mai lipsește : grija pentru tine. Am nevoie să mă gîndesc la tine calmă și cu încredere. Înțelegi ?

SERGIU : Da, Claudia.

CLAUDIA : Am vorbit cu Zamfir. El crede că ar trebui să întrerupi cîteva zile antrenamentul și să-ți regăsești înainte de orice calmul. Ce-a fost gestul acela oribil pe care l-ai avut față de Mihai ? Am rămas cu toți consternați.

SERGIU : Și eu. Deși mai de mult simțeam violența urcînd în mine ca un val pe care nu-l poți opri. E înfiorător să vezi cum în dragostea ta constantă pentru om, se pot strecura dintr-o dată porniri de ură și furie. Cînd Mihai, după ce m-a depășit a rămas din nou în urma mea, am fost sigur că vrea să mă menajeze și am văzut roșu. Și voi vedea roșu ori de cîte ori va proceda așa.

CLAUDIA : El pretinde, mi-a spus-o și mie și lui Zamfir, că efortul pe care l-a făcut ca să te întreacă l-a epuizat.

SERGIU *(violent)* : Minte !

CLAUDIA : Zamfir spunea că ar fi poate mai bine să nu te mai antrenezi cu el.

SERGIU : Imposibil. Ar însemna să-l abandonez tocmai acum cînd e în plină formă. Și să-l dau pe mîna unuia care să-l strice.

CLAUDIA : Dumnezeu să vă mai înțeleagă. *(Sună din nou telefonul. Sergiu ridică receptorul, dar iar nu răspunde nimeni. Închide. Lui Mihai care intră.)* Are un ochi învinețit.

SERGIU : Dacă aștepți vreun telefon, stai lîngă aparat. E a patra oară cînd nu-mi răspunde nimeni.

MIHAI *(ridicînd din umeri, fără să-l privească pe Sergiu, Claudiei)* : Gata de plecare ?

CLAUDIA *(uitîndu-se la ceas)* : Da. Dar nu înainte să-mi faci o plăcere : să vă împăcați.

MIHAI : Lasă, Claudia, nu mai face pe misionara.

SERGIU : Ai putea să fii mai politicos.

MIHAI *(Claudiei)* : N-am vrut să te jignesc. Însă în chestiunile astea nu e nevoie de intermediar.

SERGIU : Vrei să-ți cer scuze pentru că te-am prins trișînd ? *(Violent.)* Cu ce scop o faci, ce-i în capul tău ?

MIHAI : N-am nimic de adăugat la cele ce știi.

CLAUDIA : Sergiu nu suportă ideea că-l menajezi. Toți știm că e absurd, dar asta e pe cale să devină la el o idee fixă.

SERGIU : Sau poate că vrea să-mi rezerve mie și celorlalți o surpriză, o bombă !

MIHAI : Nu pricep.

SERGIU : Am mai cunoscut cazuri din astea. Să te arăți sub forma ta reală ca să-ți poți năuci adversarul la momentul potrivit.

MIHAI *(zguduit)* : Adversarul ! Eu adversarul tău ! Dacă poți gîndi așa, te anunț că din clipa asta renunț la sport. Definitiv.

SERGIU : Asta n-ai s-o faci ! Îți interzic ! Am investit ani de muncă și de pasiune în tine !

CLAUDIA : Băieți, băieți, calmați-vă ! Sergiu, nu-ți dai seama că delirezi ? Hai dați-vă mîna odată că mă faceți să pierd avionul.

SERGIU *(cu greu îi întinde mîna lui Mihai)* : Îmi pare rău de ultimele cuvinte.

(Mihai îi strînge mîna, cu un nod în gît.)

MIHAI : Am să încerc să le uit.

CLAUDIA : Așa, copii ! Te sărut, Mihai. *(Îl sărută. Aproape șoptit.)* Să ai grijă de nervii lui frate-tău. Hai, Sergiu.

(Ies. Mihai rămas singur se așază cu capul în mîini. Sună telefonul lung, pînă se hotărăște să răspundă.)

MIHAI : Da. Eu sînt. Tu ai mai telefonat ? Dar ce s-a întîmplat ? Nu, nu pot ieși. Am o... o vînătaie la ochi. Vino tu aici. Nu, nu e acasă, a plecat cu Claudia la aeroport. Ești la debitul din colț ? Atunci urcă. Te aștept, îți las ușa deschisă. *(Deschide ușa. Se plimbă prin hol, apoi face un număr de telefon.)* Alo, Mihai Costescu la telefon. Nene Zamfir, nu știu ce să mă fac. Lui Sergiu i-a intrat acum în cap că-l trag pe sfoară, că-l trișez ca să-i dau o lovitură sub centură. Și crezi că trei zile de repaus vor schimba ceva ? Bine, o să te ascult, ca pe Dumnezeu o să te ascult ! Sergiu e pentru mine și tată și frate și mamă, e tot ce am pe lume. Da, vin mîine la dumneata. Bine, bine, îți mulțumesc. La revedere. *(Se deschide ușa și apare Cristina.)*

CRISTINA : Bună ziua. Ce-ai pățit la ochi ?

MIHAI : Nimic. Un accident. Am căzut și...

CRISTINA : Trebuie să-ți pui comprese cu mușețel. Arăți ca dracul.

MIHAI : Dacă ai ști cum arăt pe dinăuntru.

CRISTINA : Ce s-a întîmplat ?

MIHAI : M-am certat cu Sergiu. Sau mai bine spus el s-a certat cu mine. *(Pauză.)* Nici nu știi ce bine îmi pare că ai venit. Dacă eram singur acum, mă dădeam cu capul de pereți. *(O sărută pe amîndoi obrajii.)*

CRISTINA : De ce v-ați certat ?

MIHAI : Își închipuie că la antrenamente îl menajez, sau că, ceea ce e mai grav, că-l trag pe sfoară ca să-i arăt eu ce pot cînd mi-o conveni.

CRISTINA *(după un timp de gîndire)* : Și ești sigur că nu-l menajezi ?

MIHAI : Cuiva trebuie să-i spun adevărul. Și mi-e mai ușor să ți-l spun ție care n-ai nici un amestec în povestea asta. Uneori știu cu certitudine că pot să-l întrec. Dar cînd întoarce capul spre mine și îi zăresc fața obosită, aproape descompusă, ochii tulburi și disperați, cearcănele vinete care i se întind pe obraji și mai ales expresia aceea de deznădejde care nu poate fi descrisă...

CRISTINA : Și eu am bănuit că are o deznădejde în el.

MIHAI : Atunci parcă paralizez. Îmi face semn s-o iau înainte, știu că pot, vreau să-l ascult și totuși nu izbutesc.

CRISTINA : Din milă ?

MIHAI : Nu știu. Dar nu pot. Fizic mi-e imposibil și asta nu poate să înțeleagă nimeni, pentru că nimeni nu știe ce înseamnă Sergiu pentru mine.

CRISTINA : Hai pune capul aici pe genunchii mei. *(Mihai se întinde pe canapea și își lasă capul în poalele Cristinei care-l mîngîie pe frunte, pe față.)* Stai așa, liniștit, calmează-te.

MIHAI *(sărutîndu-i podul palmelor)* : Dacă ai ști cît bine îmi faci. E ca un masaj moral. Tu ești o fată bună de fapt.

CRISTINA : Cînd eram mică tatăl meu care trăia pe atunci a venit într-o seară beat. Mama a plecat de acasă trîntind ușa. Nu se întîmpla pentru prima oară. Tata s-a așezat pe marginea patului meu și mi-a luat mîinile în palmele lui mari. Era cu ochii în lacrimi. Mi-a spus : „pălmuiește-mă cu mînuțele tale, Cristina. Te rog". M-am înspăimîntat și am început să urlu. Știi, după ce am mai crescut asta a fost una din suferințele mele cele mai mari. Că nu l-am lovit așa cum dorea el. Poate asta ar fi schimbat multe lucruri.

MIHAI : Dar dacă te-ar fi urît după aceea ?

CRISTINA : Și asta se poate. *(Pauză.)* Mihai, mă lași să mă plimb prin casă ? Niciodată n-am văzut-o toată. Tu stai aici liniștit întins pe canapea și eu mă plimb și mă întorc imediat.

MIHAI *(surîzînd, ca în fața unui capriciu)* : Dacă vrei tu. Dar să nu întîrzii mult.

CRISTINA : Îți pun și muzică să nu te plictisești. *(Dă drumul la un casetofon. O muzică neagră, tristă. Apoi deschide ușa și intră în apartamentul lui Sergiu. După un timp reapare în prag, închide ușa și rămîne rezemată de ea cu o expresie ciudată și puțin amară.)*

MIHAI : Frumos apartamentul lui Sergiu, nu ?

CRISTINA : Da, dar peste tot te înăbușă parfumul Claudiei. *(Străbate holul, deschide doar o clipă ușa *garsonierei lui Mihai, revine și se oprește în fața peretelui cu trofee. În timp ce face drumurile astea atinge încet cu degetul, ca o dezmierdare, pereții, diferite obiecte.)* Cînd se întoarce ?

MIHAI : Cine ?

CRISTINA : Claudia.

MIHAI : Spunea că peste două săptămîni. Dar dacă face filmul cu Manzoni, n-o prea văd eu revenind la București.

CRISTINA : Lui Sergiu i-a părut rău că a plecat ?

MIHAI : Nu știu, nu-mi face confidențe din astea. Dar după părerea mea cred că mai degrabă a răsuflat ușurat. Îl tapa pe nervi. *(Pauză.)* Ce voiai să-mi spui ? Nu sînt prea obișnuit să-mi ceri tu randevuuri.

CRISTINA *(așezîndu-se)* : Îmi pare bine că ne-am întîlnit aici. Într-un fel trebuia să-mi iau rămas bun și de la casa asta.

MIHAI *(calm)* : De ce, pleci undeva ? *(Cristina neagă din cap.)* Atunci ?

CRISTINA : Vreau să nu ne mai vedem, Mihai.

MIHAI *(surprins)* : Noi doi ? *(Cristina aprobă din cap. Are o expresie care, fără să fie dură, e foarte hotărîtă.)* Dar ce te-a apucat ?

CRISTINA : Ce-a fost ajunge. Nu mă mai întreba, Mihai. Din moment ce m-am hotărît, n-are nici un rost să insiști.

MIHAI : Bine, dar e stupid. Ți-am făcut ceva, te-am jignit cu ceva ?

CRISTINA *(surîzînd)* : Ești un băiat foarte dulce. Dar știi că eu sînt o sucită și o zăpăcită.

MIHAI : Ai găsit pe altcineva ? *(Cristina neagă din cap.)* Juri ?

CRISTINA : Dacă era așa crezi că evitam să ți-o spun ? Ar fi fost motivarea cea mai directă și simplă. Nu mai vreau, asta e tot.

MIHAI : Bine, dar spuneai că ți-e bine cu mine.

CRISTINA : Mi-a fost.

MIHAI : Odată, mi-aduc bine aminte era într-o seară, mi-ai spus chiar că ții la mine.

CRISTINA : Era adevărat. Și acum mai țin la tine. Dar la cîte lucruri nu poți ține : la o carte, la o rochie, la un om, la un cățel. Asta nu înseamnă că te legi pe viață de ele. Cînd vine vremea te desparți și gata. Hai, să nu facem melodrame, Mihai. Îmi vine să și bufnesc în rîs cînd mă gîndesc că între noi ar putea avea loc o scenă de amor.

MIHAI *(după o pauză lungă, stăpînit)* : Bine, o să fie cum vrei tu. Dar eu sînt un om rațional, vreau să pricep ce se întîmplă cu mine. Nu-ți cer decît să mă faci să pricep de ce ai ajuns la hotărîrea asta.

CRISTINA : Dar nu e vorba de o hotărîre luată după nu știu ce deliberări. Simt că nu mai vreau. Că n-am nevoie de tine în viața mea. Ce am eu cu tine ?

MIHAI : Îți pui cam tîrziu întrebarea asta.

CRISTINA : Mi-o pun acum, cînd îmi apare. Nu puteam s-o prevăd. *(Se ridică.)* Îmi pare rău dacă te amărăsc. Nu fi supărat pe mine, te rog. *(Îi întinde mîna pe care Mihai nu i-o ia.)*

MIHAI : De ce să fiu supărat ? N-avem nici o obligație unul față de celălalt. Dar voiam să înțeleg. Eu sînt un om normal. *(Pauză.)* Și chiar dacă aș suferi puțin, parcă ți-ar păsa.

CRISTINA : Mi-ar părea foarte rău. Dar aș proceda la fel. Cu bine, Mihai. Și transmite-i salutări și lui Sergiu. *(Îi întinde din nou mîna.)* Chiar nu vrei să-mi dai mîna ?

MIHAI *(apucînd-o brusc în brațe și încercînd s-o sărute)* : Ești complet țăcănită. Crezi că-ți poți bate joc de mine așa, că o să-ți înghit toate trăsnăile ?

CRISTINA *(zbătîndu-se)* : Nu, lasă-mă, te rog, lasă-mă. Nu vreau.

MIHAI : Atunci dă-mi măcar voie să te mai sărut odată pe gură.

(Cristina țeapănă, pasivă, ridică fața spre el. Mihai o sărută ușor pe buze, apoi brusc vrea s-o ia din nou în brațe.)

CRISTINA *(smulgîndu-se)* : Dă-mi drumul. Vreau să plec. N-auzi, vreau să plec.

MIHAI : Ai să pleci, dar cînd o să vreau și eu. *(Încearcă s-o prindă din nou în brațe. Cristina se zbate. Se deschide ușa și apare Sergiu.)*

SERGIU *(se oprește cu o tresărire în prag, apoi afișînd o ironie detașată)* : Ce faceți, greco-romane ? *(Cristina izbucnește într-un sughiț de plîns. Sergiu amenințător.)* Lasă fata în pace !

(Cristina fuge spre ieșire lăsînd ușa deschisă.)

MIHAI *(scrîșnit, în vreme ce Sergiu închide ușa)* : Curvă mică !

SERGIU *(revenind)* : Ce s-a întîmplat ?

MIHAI *(încercînd să-și recîștige calmul)* : M-am înfuriat ca un idiot. A venit să-mi spună, așa tam-nesam, că se desparte de mine. E zurlie rău. Pagubă-n ciuperci ! Lac să fie, că broaște sînt.

Întuneric

În scenă, Zamfir bînd ceva și Mihai punînd la casetofon melodia pe care o pusese și Cristina în scena anterioară.

ZAMFIR : Da' tu pe drăcia aia nu mai ai înregistrat și altceva ? Cred că ai pus lălăiala asta de trei ori pînă acum.

MIHAI : Știi cum e cu melodiile astea. Cînd îți intră una în cap...

ZAMFIR : Poți să mai îmi dai un pahar dacă nu ți-e greu. Ai văzut, băiatule, ce înseamnă să-l asculți pe bătrînul Zamfir ? Totul merge ca pe roate. Pentru Sergiu au fost de ajuns cîteva zile de odihnă, un regim strict și plecarea cucoanei ; iar pentru tine să scapi de complexele și mofturile pe care ți le băgaseși în cap. Pe cinstea mea, azi a fost o adevărată sărbătoare. Cel mai bun timp realizat în tot cursul antrenamentului vostru.

MIHAI : Și mie mi se pare Sergiu mai decontractat.

SERGIU *(intrînd din apartamentul lui în halat de casă)* : Bună ziua, bătrîne. Te rog să mă ierți, am dormit

o oră. *(Lovindu-l amical pe Mihai cu palma pe spate.)* Ție ce-ți pasă, n-ai nevoie de siestă. Ce zici de el, Zamfir ? Dacă merge așa într-o bună zi o să cîștige și maratonul la Olimpiadă.

ZAMFIR : Exact asta îi spuneam și eu lui Negrea azi-dimineață.

SERGIU *(uitîndu-se la ceas)* : Mă mir că n-a venit încă.

ZAMFIR *(mirat)* : Negrea ?

SERGIU : Nu ți-am spus ? L-am rugat să vină și el. Vreau să stăm puțin de vorbă toți trei.

MIHAI : Secrete profesionale ?

SERGIU : Ai să le afli și tu la timpul potrivit.

MIHAI : Atunci eu o întind. Îmi dai mașina să fac un tur pînă la Mogoșoaia sau la Snagov ?

SERGIU : Sigur. Apropo de Mogoșoaia. Am uitat să-ți spun că acum patru zile am întîlnit-o acolo pe Cristina.

MIHAI *(interesat)* : Întîmplător ?

SERGIU : Bineînțeles. Am luat masa acolo cu Fănuș și după aceea am întîlnit-o la ștrand.

ZAMFIR : Pentru că veni vorba de ștrand, aș putea să fac și eu un tur de bazin pînă vine Negrea ? Mor de căldură.

SERGIU : Ce întrebare : Găsești prosoape și halate afară pe fotolii. *(Zamfir iese. Sergiu ducîndu-se să-și toarne o sticlă de schweeps într-un pahar.)* Adevărat, e o căldură azi !

MIHAI *(cu aparentă indiferență)* : Era singură ?

SERGIU : Cu o bandă de puști. Eram întins pe ponton la soare cînd am simțit cum zvîcnește undița. *(Rîde.)* Ațipisem aproape și o țineam cu degetele de la picioare. Am sărit ca ars crezînd că s-a agățat cel puțin o știucă de trei chile. Cînd colo a ieșit la iveală din apă capul Cristinei care trăgea de fir.

MIHAI : Ați stat de vorbă ?

SERGIU : A venit lîngă mine pe ponton. Înoată bine și e foarte frumos făcută. Avea un bikini de trebuia să-l cauți cu lupa. Am sporovăit o jumătate de oră și pe urmă au tras-o de picioare în apă puștii ei.

MIHAI : Credeam că nu e în București.

SERGIU : De ce ?

MIHAI : I-am telefonat o dată sau de două ori și n-a răspuns nimeni.

SERGIU : Mi-a spus că a fost plecată o săptămînă cu maică-sa la Predeal.

MIHAI : Cu maică-sa ! Cine știe cu ce golan o fi fost.

SERGIU : Ce-ți mai pasă ?

MIHAI : Nu-mi pasă.

SERGIU : Uitîndu-mă la ea și la banda ei de puști m-am simțit deodată moșneag. S-au vînzolit atîta în lac rîzînd și țipînd că pînă la urmă au început să-i înjure pescarii și să arunce cu lopețile după ei. Erau foarte drăguți.

MIHAI : Prin urmare era veselă.

SERGIU : Cît a stat lîngă mine a chicotit tot timpul. La un moment dat m-am și enervat pentru că nu pricepeam de ce rîde. Mi-a spus că așa e ea : cînd e fericită îi vine să rîdă mereu, fără alt motiv. *(Amuzat.)* Zicea că e o broască care orăcăie pînă i se umflă gușa. Și chiar că i se umflase gușa de atîta chicotit.

MIHAI : Cu mine nu i se umfla gușa. Din cînd în cînd avea în schimb niște stări de mohoreală de-mi venea să-mi iau lumea în cap.

SERGIU *(după o pauză)* : O regreți ?

MIHAI : Cu tine pot fi sincer. N-aș mărturisi altcuiva asta. Cred că da. Îmi lipsește. Mă silesc să nu mă gîndesc la ea și mă pomenesc c-o visez noaptea. Sau mergînd pe stradă mi se pare că o văd. *(Cu îngrijorare.)* Nu cumva oi fi fost îndrăgostit fără să știu !

SERGIU : Poate. Dar nu erați potriviți. E în ea un amestec de adolescență și de feminitate matură, o personalitate fugitivă și totuși profundă, pe care la vîrsta ta nu poți s-o înțelegi.

MIHAI : Da, știu, vrea „absolutul". Nici în matematică nu-l poți găsi.

SERGIU : O să fie toată viața ei o ființă chinuită. Niciodată n-o să-i ajungă nimic. Ai putea să trăiești lîngă un om chinuit ?

MIHAI : Nu. N-aș putea. Sigur, n-aș suporta. *(Pauză.)* Dar tu ?

SERGIU : Poate că da. Pentru că și eu sînt un soi de chinuit. *(Se sună la ușă. Ducîndu-se să deschidă.)* Dar un chinuit lucid. Și asta te ajută să pricepi multe lucruri. *(Deschide. Intră Negrea.)*

NEGREA : Bună ziua, băieți. *(I se răspunde politicos : „Bună ziua, tovarășe Negrea". Negrea, lui Sergiu, bătîndu-l pe umăr pe Mihai.)* Ce zici de mînzul nostru ? Mănîncă jeratic. Dacă l-am convinge s-o lase mai moale cu facultatea și să stea mai mult prin cantonamente n-ar fi rău deloc.

SERGIU : La asta se opune nu numai el, ci și eu. În mod categoric. Să-și facă studiile serios, nu ca mine care-mi dădeam examenele între patru ochi cu profesorii.

NEGREA *(pretențios)* : Sportul cere sacrificii !

SERGIU : Dar nu de genul ăsta. Mihai trebuie să rămînă un adevărat amator. *(Lui Mihai.)* Du-te și cheamă-l pe Zamfir. Și tu ieși prin curte.

MIHAI : Am înțeles, mă expediați. *(Iese.)*

NEGREA : Ei, ia spune-mi ce rost are convocarea asta ? Nu că aș fi susceptibil, dar mi se părea mai firesc ca în chestiuni profesionale să te deplasezi dumneata la Federație.

SERGIU : Pentru lucrurile pe care vreau să le discutăm sînt acolo prea multe urechi.

ZAMFIR *(intrînd)* : Bună ziua, tovarășe Negrea.

NEGREA : Noroc, Zamfir. După cum vezi ne-am mutat birourile aici ! *(Încercînd să fie totuși cordial.)* În sfîrșit, pentru o mare vedetă, derogările sînt admise. Mai ales că văd că ai și „Dimpel". Ăsta e whisky-ul meu preferat.

SERGIU : Cu gheață, cu sifon ?

NEGREA : Ce sifon, dragă ! Mai bine adu sticla aici. Mie-mi place să mi-l pregătesc singur, „*On the rocks*". În străinătate am barurile mele în care cînd intru nici nu mă mai întreabă : îmi pune sticla nedesfăcută pe masă. Așa știi că nu-i botezat și bei cît vrei. *(Uitîndu-se prin casă.)* Ce ți-ai mai cumpărat în ultima călătorie ?

SERGIU : Cred că niște cămăși.

NEGREA : Aiurea, cu banii tăi ! Adică bine faci. Și eu dacă aș cîștiga jumătate din cît cîștigi tu aș pune bănișorii deoparte. Niciodată nu se știe. Ei, dar destul cu gluma. Să trecem la lucrurile serioase. De ce ne-ai chemat aici ?

SERGIU *(după o pauză, calm și ferm)* : Voiam să vă anunț că nu voi pleca la Stockholm. *(Stupefacție la Zamfir și Negrea care se privesc aiuriți.)*

NEGREA : Uite, chiar dacă mi-ai dat un „Dimpel", n-o să te iert niciodată că m-ai pus pe drumuri ca să-ți bați joc de mine.

ZAMFIR : Ce-i cu tine, băiatule, ai căpiat ?

SERGIU : Vorbesc cît se poate de serios. Și după o foarte matură gîndire. *(Pauză.)* Nu mai țin ! M-am supravegheat foarte atent. La început am crezut că e vorba de o oboseală trecătoare, dar acum știu cu certitudine că nu mai pot rezista într-o mare întrecere internațională.

ZAMFIR : Bine, omule, dar antrenamentele din ultimele zile au mers excelent. Și medicul spune că ești în formă perfectă. Doar pulsul puțin prea mărit la sfîrșitul cursei.

SERGIU : Ce știe doctorul ! Aparent, la controlul medical sînt la fel de sănătos ca acum un an. N-am nici o boală. Dar n-am spus nimănui că după Varșovia — atunci cînd am dispărut trei zile ca să nu mă vadă nimeni și cînd ați crezut că am șters-o să-mi fac de cap — de fapt am zăcut ca un cîine bolnav.

ZAMFIR : Să mă bată Dumnezeu dacă te recunosc. Erai cel mai ambițios sportiv cu care am lucrat vreodată și acum...

SERGIU : Probabil că plătesc tocmai faptul că am fost prea ambițios. Există un prag al uzurii și o barieră a vîrstei, ce Dumnezeu, nu pricepeți ? Sînteți doar de meserie !

ZAMFIR : La talentul, la tehnica și la forța ta, bariera vîrstei nu e fixă.

SERGIU : Se vede că plătesc și tocana de praz pe care am mîncat-o zi de zi în copilărie. Eu n-am fost hrănit cu vitamine și cu regim special ca Mihai.

NEGREA *(care a ascultat încruntat și atent. Cu glas perfid care ascunde o surdă amenințare)* : Tovarășe Costescu, ai putea să-mi spui ce antrenor străin te-a contractat în străinătate la ultima dumitale plecare ?

SERGIU *(nedumerit)* : Nu știu, nu-mi aduc aminte. Am luat odată masa cu Roy, am mai întîlnit cîțiva pe la recepții... De ce ?

NEGREA : Pentru că după informațiile noastre — și eu am informații bune — majoritatea antrenorilor străini te dădeau favorit la Stockholm.

SERGIU : Se înșelau. Dar nu pricep unde vreți să-ajungeți.

NEGREA : Uite la el ce naiv e ! Parcă ai intrat azi în lumea sportivă. Dumneata n-ai auzit de jocuri trucate sau de jucători cumpărați ?

ZAMFIR *(speriat)* : Tovarășe Negrea...

NEGREA : Nici un tovarășe Negrea ! Statul investește într-un om o avere, îl lansează, îl trimite în toate colțurile globului, îl ține în puf, îi face toate capriciile și dintr-o dată omul acela, în plină formă, dă înapoi, cică nu mai poate. Ei bine un asemenea om e ori un laș, ori e un vîndut.

SERGIU *(livid, a înțeles cu greu, apoi s-a stăpînit)* : Ieși afară !

ZAMFIR *(speriat)* : Sergiu... Tovarășe Negrea...

NEGREA : O să ies și o să adaug la raportul meu și această neobrăzare a domnului Costescu față de forurile superioare.

SERGIU : Mă acuzi de corupție și tot eu sînt neobrăzat ! Fii mulțumit că nu te-am zvîrlit încă afară cu picioare în fund.

NEGREA : Ești martor, Zamfir ! Pentru Federație Stockholmul e de o importanță capitală. Am făgăduit personal, mi-am pus personal obrazul la bătaie angajîndu-mă că vom obține medalia de aur și acest om căruia i s-au încredințat culorile naționale...

SERGIU *(cu violenţă)* : Că vom obţine ? Cine, dumneata şi cu mine ? Dar dacă am ajuns în halul ăsta, oare nu eşti cumva şi „personal“ de vină, Negrea ? Cînd m-ai suprasolicitat şi mi-ai istovit puterile, pentru ca să primeşti „personal“ felicitări şi să te cocoţezi din fotoliu în fotoliu, te-ai gîndit vreodată că sînt şi eu om şi nu o maşină ?

NEGREA : Ţi-am acordat onoarea să reprezinţi ţara ! Şi acum în încercarea cea mai grea dezertezi ! Asta-i etica nouă despre care vorbeai zilele trecute într-un interviu ? *(Ducîndu-se spre uşă.)* Ori îţi vezi de treabă, ori te strivesc ca pe o muscă cît eşti tu de vedetă ! *(Iese trîntind uşa.)*

SERGIU : Canalia ! Cine-şi permite să vorbească de etică. Trebuia să-l pocnesc.

ZAMFIR : Lasă că i-ai spus destule ca să nu te ierte toată viaţa.

SERGIU : Puţin îmi pasă. Drama e în mine, nu în ceea ce poate să-mi facă Negrea.

ZAMFIR : Nu lua lucrurile chiar în uşor. Bineînţeles povestea cu antrenorii străini nu stă în picioare, nu poate s-o dovedească.

SERGIU : Cum, chiar şi tu ajungi să pui problema dovezilor ? Mă cunoşti de ani de zile, îmi cunoşti corectitudinea fără pată şi numai lipsa dovezilor te împiedică să dai crezare unei asemenea infamii ?

ZAMFIR : Nu e vorba de ce cred eu, ci de ce abia aşteaptă să creadă nenumăraţii tăi duşmani, toţi invidioşii pe care cariera ta, viaţa ta mondenă, succesele tale i-au făcut ani de zile să înghită strîmb şi să nu doarmă noaptea.

SERGIU : Prea e gogonată calomnia !

ZAMFIR : Cu cît e mai gogonată cu atît are şanse să prindă mai bine. N-o s-o poată dovedi niciodată, dar se va strecura în zeci de urechi, va da naştere la zeci de bîrfe şi comentarii şoşotite prin birouri, prin cafenele, la colţuri de stradă. N-ai s-o poţi împiedica pentru că şi oamenii de bună credinţă care nu te cunosc, vor fi ispitiţi s-o creadă tocmai pentru că eşti idolul lor şi nu vor înţelege, nu vor accepta să le înşeli subit iluziile.

SERGIU : O să-l dau în judecată.

ZAMFIR : Nu fi ridicol. Vrei să cîştigi un leu despăgubiri şi să măreşti scandalul ? Din nefericire un nevinovat implicat într-un proces murdar, e pe jumătate vinovat în ochii opiniei publice.

SERGIU : Şi atunci ce să fac ?

ZAMFIR : Să sperăm, şi, e probabil, că afirmaţia că te-ai lăsat cumpărat o să fie înăbuşită de tovarăşii din conducere care te cunosc. O să i se interzică lui Negrea s-o difuzeze, cel puţin în mod public. Rămîne însă a doua latură. Acuzaţia de laşitate. Prea s-au pus multe speranţe în tine, prea ai demonstrat an de an că eşti de nebătut, pentru ca abandonul tău să pară firesc. Şi atunci rămîne o singură explicaţie : frica.

SERGIU : Ai dreptate, mi-e frică.

ZAMFIR *(cu tristeţe)* : Cum, recunoşti ?

SERGIU : Dar nu e frica laşului. N-am fost în viaţa mea laş. E frica omului lucid de a nu putea răspunde tocmai încrederii care i s-a acordat. Şi nici cuvîntul frică nu e potrivit, e vorba de *conştiinţa* clară a neputinţei de a face faţă unei sarcini. Şi atunci te întreb ce e mai etic, ca să vorbesc ca ticălosul de Negrea : să minţi sau să spui adevărul ? Să plec la Stockholm şi să mă fac de rîs, să vă fac pe toţi de rîs, sau să-mi recunosc neputinţa ? Crezi că mi-a fost uşor să ajung aici, crezi că orgoliul meu şi simţul meu de răspundere n-au suferit, crezi că n-am trecut prin adevărate crize de disperare ? *(Pauză.)* Orice atlet are o limită. Toţi trec prin drama asta. Ai cunoscut-o şi tu pe pielea ta. Şi limita am atins-o mai de mult, nu acum. Vina mea e că am încercat s-o forţez din orgoliu, din dorinţa de a răspunde cererilor voastre şi, de ce n-aş spune-o, deşi cuvîntul pare umflat — din patriotism. Crezi că mie nu-mi dădeau lacrimile în ochi cînd vedeam steagul nostru urcînd sus pe catarg ? Dar acum nu mai pot, nu mai pot ! Lui Negrea ce-i pasă ! Să crăp, dar să cîştig. Aş face-o cu bucurie, ca un soldat care se sacrifică. Dar ştiu că nu pot cîştiga.

Aș rămîne în coada tuturor sau aș cădea la jumătatea cursei.

ZAMFIR *(plimbîndu-se agitat prin cameră)* : Eu te cred, deși bănuiesc că e o chestiune de nervi. Dar ceilalți au să te creadă ? *(Violent.)* De ce n-ai spus toate astea din timp ?

SERGIU : Speram să țin. Eram aproape de țelul vieții mele de sportiv. Te asigur că l-am dorit cu mai multă ardoare decît voi care stați pe tușe. Îți dai seama ? Să te pregătești ani de zile, să sacrifici totul pentru un singur scop. Și atunci cînd crezi că nu mai ai de întins decît mîna ca să-l atingi să vezi cum îți fuge printre degete ! Nu doresc nici celor mai înverșunați dușmani ai mei să treacă prin ceea ce am trecut eu în ultimul timp. Și acest timp ține de un an, în care am dobîndit succese după succese și am vărsat noapte după noapte fierea.

ZAMFIR : Toate bune. Sau mai bine spus toate rele. Totuși antrenamentele tale au fost excelente. În unele din ele ai atins recordul actual. Cum pot explica astfel de performanțe — chiar în condiții speciale de antrenament, refuzul tău de a pleca la Stockholm ? *(Sergiu tace.)* Vezi că n-ai ce răspunde ?

SERGIU : Aș putea să răspund dar...

ZAMFIR : Inutil, astea sînt fapte, nu argumente psihologice. Trebuie, ești obligat să mai faci efortul ăsta, Sergiu. Mai ai încă zece zile. Și apoi gîndește-te la Mihai. A fost introdus în lot. Dacă-l părăsești acum riști *(bătîndu-l pe mînă)* să-l dezechilibrezi și să-l demoralizezi. Ne ajunge un bolnav.

SERGIU : Aș continua să-i supraveghez antrenamentul.

ZAMFIR : De pe tușe ! S-a învățat să alerge lîngă un campion și asta face mai mult decît toate sfaturile teoretice. Și nu uita ce șoc moral ar trebui să suporte. Dacă tu clachezi, Mihai e singura noastră șansă de a ne prezenta onorabil.

SERGIU *(luîndu-și capul în mîini)* : Crezi că nu m-am gîndit la asta ? Ai dreptate, Mihai e mult mai important decît mine acum. Mi-au cedat nervii, nu trebuia să vă vorbesc, azi, ție și lui Negrea. Bine, voi continua.

ZAMFIR : Așa băiatule, capul sus.

SERGIU : Și mai ales nici un cuvînt lui Mihai.

ZAMFIR : Bineînțeles. Crezi că sînt atît de idiot ? Eu plec chiar acum la Negrea, să-l conving să tacă. Și va tăcea dacă știe că nu abandonezi. E prea interesat. *(Se îndreaptă spre ușă.)* Totuși ar trebui să-i dai și tu un telefon.

SERGIU : Asta nu.

ZAMFIR : Nu te încăpățîna. Bea și paharul ăsta. *(Iese.)*

SERGIU *(după un timp de ezitare se duce la telefon)* : Alo, tov. Negrea ? Îmi cer scuze pentru scena de azi. O criză de nervi. Da... voi continua.

Întuneric

Proiecție cinematografică. Pe băncile stadionului Zamfir, Negrea, însoțiți de alte cîteva persoane. Toți au cronometrele în mînă. Ascunsă după un stîlp, Cristina. Toți urmăresc cursa celor doi frați cu deosebită excitație. Se vede după gesturile și tensiunea lor. Apoi urmărirea de departe, din cealaltă parte a stadionului, cursa. Cei doi aleargă umăr la umăr. Cu vreo sută de metri înainte de a trece linia de sosire prin fața grupului de observatori, unul din ei țîșnește ca o săgeată. Observatorii s-au ridicat în picioare. Sergiu, căci el e, deși nu-i vedem fața, trece în distanță mare de Mihai linia de sosire. Apoi îl vedem trîntindu-se istovit pe gazon.

•

Acasă la Sergiu. Frații sînt încă în treninguri. Sergiu foarte marcat. Între ei o atmosferă încărcată, aproape ostilă. Mihai pune la casetofon melodia pe care o cunoaștem.

SERGIU *(iritat)* : Mai termină odată cu lamentația asta !

MIHAI *(întrerupînd)* : Azi ai prefera un marș triumfal ? Nu-i așa ? Marșul din *Aida*, de pildă. Regret, nu-l am imprimat pe bandă.

SERGIU : Ce te-a apucat ?

MIHAI : N-o să te iert niciodată pentru felul în care ți-ai bătut joc de mine.

SERGIU : Ai temperatură sau ce-i cu tine ?

MIHAI : N-aș fi crezut că ești în stare de atîta cabotinism. Să mă lași săptămîni în șir să cred că sînt aproape de valoarea ta, pentru ca azi, în ultima zi, înaintea plecării la Stockholm, să arăţi ce grozav, ce incomparabil eşti şi să mă faci de rîs în faţa oficialilor !

SERGIU : Termină, Mihai, cu prostiile. Azi te-ai depăşit pe tine. Ai realizat cel mai bun timp al tău.

MIHAI : Alergînd cu limba scoasă după tine ! Nu eşti numai cabotin, eşti şi pervers. Ţii minte ziua în care m-ai pocnit ? De ce ai făcut-o cînd ştiai că mă ai în degetul cel mic ? Ce a însemnat tot jocul ăsta dezgustător cu aşa-zisele tale complexe că te menajez ? N-aş fi crezut vreodată să ajung să te detest. A nu, nu ăsta-i cuvîntul, e prea slab. Să te dispreţuiesc pentru toată circăria asta. *(Sergiu se stăpîneşte şi tace.)* De ce nu-mi răspunzi nimic, de ce nu încerci să-mi dai măcar o explicaţie ? Să mă pot preface măcar că pricep de ce ai procedat aşa. *(Sergiu tace. Sună telefonul. Se duce la telefon.)*

SERGIU : Alo, da, casa Costescu. Aştept. *(Mică pauză. Cu o voce monotonă, fără bucurie.)* Alo, tu eşti, Claudia ? Te sărut. Da, am constatat că n-ai venit. Înţeleg. Sigur, ai dreptate. Aţi început prin urmare filmările ? Nici la Stockholm. Dar înţeleg, de cîte ori să repet că înţeleg. De ce să fiu supărat ? Da ? Ei bravo. Ba nu, sînt bine. Cam obosit. Da, tot aşa de obsit. Mă bucur mult pentru tine. Nu, nu ştiu cînd voi putea veni. Ah, pleci în Brazilia ? O să-ţi placă. Rio de Janeiro este senzaţional. Sigur, e mai bine să-mi scrii. Jur că nu sînt supărat. Mulţumesc, mult succes şi ţie. Te sărut. *(Închide.)*

MIHAI : Nu pari prea afectat deşi după cît pricep te-a pus pe verde.

SERGIU : Nu te ştiam grosolan.

MIHAI : Dimpotrivă, voiam să-ţi spun că mă bucur că în deziluzia asta sentimentală ai totuşi o consolare.

SERGIU : Care ?

MIHAI : Cristina. V-am văzut acum două zile pe Luterană. O ţineai pe după umeri şi ei îi palpita guşa ca la broaşte.

SERGIU : Vrei să fac un joc prost de cuvinte citîndu-te ? „Lac să fie că broaşte sînt."

MIHAI : Ce-i între voi ?

SERGIU : În orice caz eu n-am invitat-o la motel la Snagov în ziua cînd am cunoscut-o.

MIHAI : Venea, n-avea nici o grijă. Într-un sens aveai dreptate cînd te plîngeai că ai îmbătrînit. Nu te mai pricepi la piţipoance din astea. Pentru marea vedetă Sergiu Costescu ar fi în stare să străbată în patru labe toată Calea Victoriei. În slip.

SERGIU *(calm)* : E adevărat, i-am telefonat acum două zile că vreau s-o văd. Nu a telefonat ea. Am devenit oarecum prieteni. Ea îmi vorbeşte cîte în lună şi-n soare şi eu o ascult. Prospeţimea şi neprevăzutul ei îmi fac bine. Fii liniştit, nu-mi vorbeşte despre tine.

MIHAI : În fond dacă ai să-ţi eviţi toanele şi hachiţele, ai să te distrezi destul de acceptabil cu ea. N-o dă temperamentul afară din casă, e mai degrabă frivolă decît senzuală, dar ştie tot ce trebuie ca un om mare, ca la carte. A iniţiat-o acum un an şi ceva un tip care a părăsit-o. Trebuie să fi fost un tip cu experienţă. Pe urmă bănuiesc că a încercat de toate cu puştii ei. Se pare că viaţa asta în bandă e, sexual vorbind, foarte instructivă.

SERGIU *(stăpînindu-se anevoie)* : Eşti obscen şi jalnic. Ţi-am spus că pentru fata asta n-am decît simpatie şi — oricît ar părea de ciudat — un soi de respect.

MIHAI *(şicanînd)* : Respect ! Ştii că atunci cînd o săruţi îşi ţine ochii deschişi ? E un detaliu semnificativ. Mai vrei să-ţi dau şi alte detalii ?

SERGIU : Despre oamenii la care ţin şi pe care am eu chef să-i respect nu tolerez să se vorbească pe tonul ăsta !

MIHAI : Poate mă loveşti din nou. De data asta pentru o tîrfuliţă.

SERGIU : N-ar fi exclus. *(Se aude soneria, Sergiu se stăpîneşte, pe un ton autoritar.)* Deschide, trebuie să fie Negrea şi Zamfir.

MIHAI : După povestea de azi dimineaţă n-am chef să-i văd. Ai nevoie de public care să asculte felicitările şi osanalele lor ?

SERGIU *(dur)* : Ai să deschizi și-ai să rămîi aici ! E vorba de chestiuni care te interesează. *(Strigînd la el.)* Du-te !

(Mihai dominat se execută. Intră Zamfir radios și Negrea mai țeapăn, dar vădit conciliant.)

ZAMFIR : Uite și pe frații minune. Vino să te sărut, mînzule, ai fost grozav. *(Îl sărută pe Mihai.)* Cît despre tine, Sergiu, ce să mai spun ! Fenomenal ! Ai văzut ce-nseamnă să-l asculți pe bătrînul Zamfir ? Deci mîine, băieți, ne îmbarcăm pentru Stockholm.

NEGREA : Bravo, Mihai, să știi că atletismul românesc își pune nădejdi mari în tine. *(Întinzîndu-i mîna lui Sergiu.)* Ce-a fost, a fost. *(Pe același ton pretențios.)* În viața noastră sportivă intervin inevitabilele neînțelegeri. Dar te felicit din toată inima. Datoria și *fair-play*-ul înainte de toate.

SERGIU : Luați loc. Vă mulțumesc că ați venit și vă promit să nu vă țin mult. Stai și tu, Mihai. *(Arătîndu-l cu mîna.)* Vă prezint pe unicul nostru concurent la probele de fond de la Stockholm.

MIHAI : Tot n-ai terminat cu farsele idioate ?

NEGREA : Ascultă, tovarășe Costescu, și eu m-am săturat.

SERGIU : Vreți să știți cum am obținut rezultatul de azi ? Tovarășe Negrea, dă-i te rog un telefon doctorului Dragnea. I-am cerut să-mi facă analiza sîngelui imediat după cursă.

NEGREA *(nu înțelege, dar se execută)* : Alo, Dragnea ? Care-i rezultatul analizei făcute azi lui Sergiu Costescu ? *(Ascultă stupefiat.)* Cum ? Ești sigur ? *(Închide și rămîne cu ochii ațintiți asupra lui Sergiu, ca și ceilalți dealtfel.)*

SERGIU : La cantitatea pe care am luat-o nu mai poate subzista nici o îndoială. Da, m-am dopat.

MIHAI *(izbucnind)* : Cum ai putut face una ca asta ?

SERGIU : Vă rog să mă ascultați puțin în liniște, fără strigăte și fără comentarii. Ar fi inutile. V-am spus data trecută că de un an fac eforturi supraomenești să rezist. Și bineînțeles cu cît eforturile erau mai mari, cu atît consecințele au fost mai grave. Și acum aveam în față Stockholmul și pregătirea lui Mihai. Ultima dată în străinătate am cedat tentației și mi-am procurat... De cînd am reluat antrenamentul am început să mă dopez în doze mici. Speram ca stimulentele astea să-mi redea măcar temporar forma. Pe urmă mi-am dat seama că totul e inutil. Dar cînd v-am spus n-ați vrut să mă credeți. *(Lui Negrea.)* M-ai făcut laș și pungaș. Am continuat totuși comedia ca să pot termina pregătirea lui Mihai și să vă pun în fața unei dovezi concrete. Cursa de azi a fost alergată de un drogat. Și la Stockholm nu poate fi trimis un asemenea om. Nu numai pentru că lucrul s-ar descoperi, dar chiar dacă escrocheria s-ar prinde, n-aș fi capabil pentru nimic în lume s-o fac. Și nici voi s-o acceptați. Nici chiar pe dumneata nu te-ar lăsa conștiința, Negrea. *(Ceilalți au rămas muți.)*

MIHAI *(într-un tîrziu)* : Iartă-mă, Sergiu.

SERGIU : Mihai e într-o formă excelentă. Nu știu cum se va clasa, dar va fi sigur printre primii și are viitorul înainte. Tovarășe Negrea, va trebui să mizați pe alt cal, mai tînăr. Și voi avea eu grijă să nu-l strice nimeni.

ZAMFIR *(nu izbutește decît să îndruge)* : Mă băiatule, mă băiatule.

NEGREA : Și cu tine pe unde scoatem cămașa acum ? Ce explicații o să dăm ? Toate formele sînt făcute, contractele încheiate. Doamne, ce scandal o să fie !

SERGIU : Pe vremuri, cînd m-am apucat să practic tirul cu pistolul, într-o zi, din neglijență, era să mă împușc în picior. Alergătorul Sergiu Costescu n-ar mai fi existat atunci și nimeni nu i-ar fi simțit golul.

NEGREA : Dar tu exiști.

SERGIU : Totul se uită. *(Sărind de pe scaun.)* Cum am uitat și eu apa deschisă la baie. *(Iese repede și înainte ca ceilalți să-și poată da seama de ce se petrece, se aude din apartamentul lui Sergiu o împușcătură.)*

Întuneric brusc

Două săptămîni mai tîrziu. Holul casei lui Sergiu. După-amiaza. Instalat într-un fotoliu, Sergiu lasă să meargă televizorul fără să-l asculte. E un sfert de oră de publicitate, gen : „Rețineți prin urmare : Hanul Rîșca. Pădure de brazi, izvoare limpezi. Camere cu unul, sau mai multe paturi. Celebra tochitură moldovenească cu mămăliguță, vinuri de Odobești, plăcinte cu poalele-n brîu. Toate la Hanul Rîșca". Sîcîit, Sergiu se duce la televizor și închide sunetul. Apoi face derutat cîțiva pași prin casă. Șchioapătă. În sfîrșit, se duce la telefon, face un număr, închide. Apoi scoate telefonul din priză, vine și se așază cu el în brațe pe un fotoliu, lîngă rampă. Are o ciudată absență, care durează o bucată de vreme, în timp ce cu un gest mașinal înfășoară firul în jurul aparatului. E limpede că telefoanele pe care le dă sînt imaginare. Surîzînd ciudat, formează un număr : „Alo, New York ? Cu Mike Steward. Helo, Mike ? Cum merge, bătrîne ? Ce, ai deschis un autoservice ? Am auzit eu ceva în sensul ăsta dar nu credeam. Îți merge treaba ? Te felicit din toată inima. Nu, nu s-a întîmplat nimic. Ți-am telefonat și eu așa, într-o doară. Mă gîndeam la întrecerile noastre trecute. Eu sînt foarte bine dar nu pot participa la Stockholm. Nu, nimic grav, doar un mic accident. Sigur, du-te și vezi-ți de clienți. Te îmbrățișez, bătrîne". (Face alt număr imaginar). „Melbourne ? Cu domnul Chester. Hellen, tu ești ? Aici Sergiu. Pe unde umblă bărbatul tău ? La doctor ? Sper că nu-i nimic grav. Ce, faceți un copil ? Bravo, asta-i grozav. Spune-i lui Chester că abia aștept să bem împreună niște bere. Acum, beau oricît, chiar și o tonă. Nu mai țin regim." (Alt număr.) „Alo, Leningrad ? Cu tovarășul Stepan, vă rog. Cum care Stepan ? Stepan Velnikov. A da, a și plecat la Stockholm ?" (Alt număr.) „Alo, Stadionul Olimpic ? Cu domnul Abdul Serif. Abdul ? Aici Sergiu, voiam să-ți spun că deși m-ai bătut anul trecut cu o secundă nu-ți port pică. Nu, nimic, un mic accident. Intri chiar acum pe pistă ? Îți urez succes din toată inima." (Închide. Pauză lungă. Număr nou la telefon). „Alo ! Către toate stadioanele lumii, către toate stadioanele lumii... vorbește Sergiu Costescu, fostul campion de cursă lungă. Oameni buni vă spun adio." (Rămîne cu telefonul pe brațe. Apoi cu un rîs scurt pune telefonul pe jos. Foarte lucid.) Trebuia să îmi fac cheful ăsta. Altfel o luam razna. Acum sînt un om normal. Cel mai normal om din lume. (Se aude soneria.) După un timp se hotărăște să deschidă. În pragul ușii Cristina, stingherită, cu cîteva flori în mînă.

SERGIU : De obicei, nu deschid la nimeni, dar se vede totuși că există un instinct. Mă bucur tare mult că te văd.

CRISTINA : Nu vă deranjez ?

SERGIU : Iarăși *vă* ?

CRISTINA : Nu te deranjez ? De cînd am aflat de accidentul dumneavoastră dau în fiecare zi tîrcoale casei fără să îndrăznesc să sun. Azi după ce m-am foit vreo jumătate de oră mi-am luat inima în dinți și mi-am spus : fie ce-o fi !

SERGIU : Ce putea să fie, decît să-mi faci o mare bucurie. *(Trage un fotoliu lîngă al lui în fața televizorului.)* Stai. De ce nu mi-ai dat un telefon ?

CRISTINA : Mi-era greu să vorbesc prin telefon. *(Arătîndu-i piciorul.)* Te doare rău ?

SERGIU : Ași, un fleac ! O să rămîn doar puțin șchiop o bucată de vreme.

CRISTINA : Ce nenorocire !

SERGIU : Vrei să-mi faci o plăcere ? Să nu vorbim despre asta. Mai bine spune tu ce-ai mai făcut. Reluăm trăncănelile noastre ?

CRISTINA : Și ce-ai să faci de-acum înainte ?

SERGIU : Nu fi îngrijorată. Am cîștigat o mare experiență. Trebuie să te depășești mereu. Asta-i o cursă care nu încetează toată viața. Cînd ai eșecuri și chiar dezastre semnul bărbăției este să treci peste ele. Dar și mai important e ca atunci cînd ai succese și satisfacții să poți renunța la ele. Deocamdată să urmărim însă transmisia. Da ? *(Se duce la televizor și face iar sunetul tare.)*

VOCEA DE LA TELEVIZOR : „Stimați spectatori, reluăm transmisia noastră în direct de la Stockholm. Reamintim : la cursa de 5 000 m plat pe culoarul întîi, Abdul Serif, Tunisia ; pe culoarul doi, Otto Schwartz, Austria ; pe culoarul trei Joules Fointaine, Franța ; pe culoarul patru, John Brown, Statele Unite ; pe culoarul cinci Mihai Costescu, România... *(Sergiu tresare emoționat, apoi în timp ce crainicul continuă îi întinde mîna Cristinei care i-o ia, și în vreme ce vocea crainicului se pierde odată cu stingerea treptată a luminii.)* („Pe culoarul șase, Stepan Velnikov, Uniunea Sovietică, pe culoarul șapte...“, *Sergiu și Cristina încep să strige ca niște adevărați suporteri:* „Hai, Mihai! Bravo, Mihai! Trage, băiatule!“ *etc. Cînd lumina s-a stins total pe scenă și s-a lăsat cortina, în sală, înainte de aprinderea luminilor, străbate tot mai puternic vacarmul marilor stadioane.)*

SFÎRȘIT

PIESA VĂZUTĂ DE:

CRISTINA CONSTANTINIU:

Cu această piesă Horia Lovinescu se află pe linia unor mai vechi preocupări. *Moartea unui artist*, pentru a ne referi la exemplul cel mai elocvent, are în centrul conflictului tot momentul de criză, de răscruce, pe care îl trăiește un creator (aici sculptor), atunci cînd simte bătrînețea apropiindu-se. Acest Sergiu Costescu, din *Ultima cursă*, putea fi, în egală măsură, artist, scriitor, om de știință, datele conflictului ar fi rămas aceleași. El putea aparține oricăreia dintre profesiile în care retragere nu înseamnă pensie, „binecuvîntata odihnă“, ci declanșarea unor dureroase resorturi sufletești [...].

(*Teatru*, decembrie 1974.)

RADU POPESCU:

Tema fraților — întîi adorați, apoi inamici — este mult prezentă în opera lui Lovinescu, începînd chiar cu *Citadela sfărîmată*, trecînd prin *O întîmplare* și *Moartea unui artist*, continuînd cu *Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă*, și reapărînd, astăzi, în *Ultima cursă*; principală în unele, secundară (totuși, cu largă dezvoltare), în altele, dar mereu tenace, mereu marcată. E îngăduit să bănuim că în psihologia, în amintirile, în întreaga viață interioară a scriitorului, fenomenul fraternității, cu toate numeroasele lui implicații, ocupă un loc de seamă, e o permanență.

(*România liberă*, 27 decembrie 1974.)

TRAIAN ȘELMARU:

În ce mă privește, cred prea mult în atașamentul lui Lovinescu pentru teatrul de idei. Iată de ce bănuiesc că dramaturgul a fost sedus de *sportivitatea relațiilor umane*, de drama vedetei care, la un moment dat, trebuie să lase locul alteia mai tinere, formată chiar de ea, și o face cu noblețe.

Piesa e un elogiu adus celor ce *„chiar cînd se prăbușesc țintesc mereu dincolo de limită“* și o pledoarie pentru efortul de întrecere și autodepășire.

(*Informația Bucureștiului*, 27 decembrie, 1974.)

DINU SĂRARU:

Lovinescu revine în atenția marelui public cu o piesă de mare succes, scrisă cu eleganța și distincția atît de specifice literaturii sale și cu o vie ancorare în universul generațiilor pentru care performanțele sportive și eroismul sportiv reprezintă unul din marile repere morale și ideale ale existenței.

(*Săptămîna*, 13 decembrie 1974.)

NATALIA STANCU:

Tinerii îl preocupă pe Horia Lovinescu în măsura în care, dincolo de aparențele, nu o dată nefavorabile, se ascund deosebite calități umane — gir al viitorului. Și scriitorul își asumă misiunea „demascării“, adică sugerării, dacă nu chiar relevării acestor calități.

Viața sportivă îl interesează pe dramaturg pentru efortul, tensiunea, marile triumfuri și marile căderi „la vedere“, pentru „fair play“-ul la care obligă. Iar acest „fair play“ este, la rîndu-i, metafora unui model de comportare în societatea contemporană, pe care îl propune meditației.

Interesul propriu-zis al scrierii începe acolo unde, mai presus de etalarea unor exterioare se forează în interiorul conștiințelor. Acolo unde începe drama. Drama lipsei de iubire și a loviturii de bumerang a unor „libertăți“ etice. Drama unei cariere epuizate prin suprasolicitare. Dar mai ales drama eroică, a identificării adevărului și asumării lucide și responsabile a eșecului...

...„Ultima cursă“ a alergătorului lui Horia Lovinescu este de fapt o întrecere cu sine, un act exemplar de conștiință, un sublim efort de depășire, de autodepășire a crizei inerente și de dobîndire a unui alt echilibru.

(*Scînteia*, 3 februarie 1977.)

AUTOBIOGRAFIE

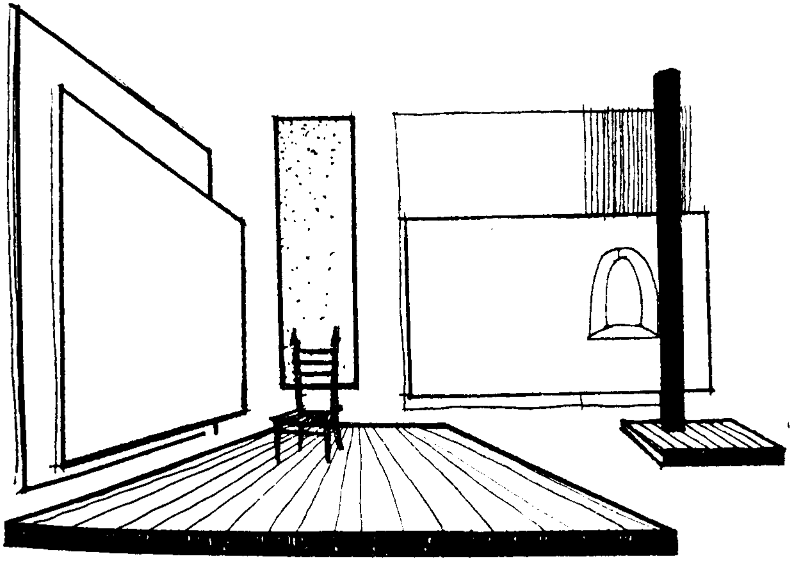

AUTOBIOGRAFIE

În *Autobiografie* îl recunoaştem pe dramaturgul Horia Lovinescu, piesele şi eroii săi. Am putea să o numim o adevărată autobiografie a operei sale în care regăsim destine, situaţii, momente caracteristice pentru scrisul său. Deci obsesiile de care fiecare scriitor este încercat, care îl urmăresc, nu îi dau pace şi formează ceea ce critica numeşte coordonatele, temele fundamentale ale operei sale. La un moment dat, unele din ele sau una singură ocupă un loc preponderent, acaparează prin intensitatea ei scriitorul şi se evidenţiază într-o operă ce s-a numit *Moartea unui artist, Omul care şi-a pierdut omenia, Al patrulea anotimp, O casă onorabilă, Ultima cursă.* Fără îndoială, aşa cum se întîmplă în cadrul fiecărei *opere* constituite care este expresia unei viziuni coerente asupra lumii, a unei meditaţii continue, nu sînt excluse, ci, dimpotrivă, cît se poate de fireşti, revenirile, motivele care reapar uneori aluziv ca firul unui pîrîu prin pădurile în furtună, fie impetuos ca un fluviu dezlănţuit pe o cîmpie liniştită. Orice scriitor adevărat îşi construieşte opera cu sau fără voia lui pe aceste temelii, ele fiind un aliaj între materii sufleteşti diferite cum ar fi fantasmele copilăriei, dorinţele adolescenţei, obsesiile vîrstei mature. Împlinite sau refulate, ele constituie acea stare latentă din care necontenit se nasc opere noi după puterea cu care ele apar la suprafaţă. Aceasta e situaţia *Autobiografiei.* Recunoaştem aici una din preocupările cele mai insistente ale creaţiei sale : atitudinea pe care o are savantul, omul de ştiinţă, creatorul într-un moment crucial al existenţei sale, în acel *moment de criză* cînd se află în faţa propriei sale vieţi şi opere, cînd şi-o evaluează şi caută să meargă mai departe. Dau noţiunii de *criză* un înţeles fecund, profund constructiv aşa cum mi se pare că îl aflăm în toate piesele lui Horia Lovinescu, aşa cum l-a statuat *Moartea unui artist* şi *Omul care şi-a pierdut omenia.* Pentru că Horia Lovinescu este obsedat, aşa cum a mărturisit, de acest zbor de Icar, dar care nu are totdeauna finaluri triumfătoare. Dar înfrîngerea poate să fie suportată cu demnitate (întrebare pe care şi-o pune eroul în *Ultima cursă),* iar calea ieşirii dintr-un eşec are şansa să însemne începutul unei resurecţii mîntuitoare. Eroul din *Autobiografie* are toate datele înaintaşilor săi din opera lui Horia Lovinescu. Dar nu numai datele exterioare ale profesiei sale, ci şi cele sufleteşti. Îl aflăm într-un moment de criză declanşată pe plan social de erorile comise la conducerea institutului, erori care se afla în stare latentă încă din momentul cînd viaţa lui purta toate însemnele reuşitei depline.

Criza morală nu are la el doar o sorginte legată de situaţia lui de creator, ci şi de situaţia lui socială. Aş spune că ultima a determinat-o în cea mai mare măsură pe cea dintîi, a evidenţiat părţile friabile ale caracterului său, a măcinat partea sa pozitivă, a produs o îmbătrînire morală timpurie. Situaţia socială este determinată de soţia şi fiica lui, adică de ambianţa morală, ceea ce ne face să ne gîndim la un alt motiv cu caracter obsesiv al operei lui Lovinescu, şi anume modul în care relaţiile umane minate de parvenitism, ambiţie, cupiditate pot să ducă la degradarea fiinţei noastre morale, obsesie prezentă mai ales în *Al patrulea anotimp, O casă onorabilă.* Aici savantul se zbate între dorinţa realizării unui ideal ştiinţific şi slăbiciunea faţă de familie care îl duce la compromisuri faţă de propria personalitate. Un interludiu care îi putea aduce salvarea printr-o dragoste tonică, izbăvitoare (aici se impune o nouă similitudine cu Manole Crudu, protagonistul *Morţii unui artist)* nu are şansele duratei. Şi pare că influenţa mediului este mai puternică, îi oferă cloroformul unei vieţi călduţe care să nu cunoască marile tensiuni ale luptei pentru ideal. Acest echilibru fragil se rupe deoarece adevăratul Gal era omul dedicat marilor cauze în momentul în care paharul descompunerii mediului îşi arată drojdiile pestilenţiale. Şi atunci calea sa va fi aceea pe care au urmat-o eroii din teatrul de tinereţe al lui Horia Lovinescu, cei din *Lumina de la Ulmi* şi *Citadela sfărîmată,* adică al mediului curat din punct de vedere moral care permite adevărata resurecţie. Deci iată cum privirea lucidă a lui Horia Lovinescu asupra familiei — altă obsesie constantă a operei sale —, asupra întîmplărilor tragice ale oamenilor puri care îşi caută locul cel mai fertil al împlinirii morale, al desăvîrşirii, îl face să se reîntoarcă la soluţiile operelor sale de tinereţe. Adică să-şi reîntîlnească prin această piesă — *tinereţea.*

VALERIU RÂPEANU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ
15 septembrie 1977

DISTRIBUȚIA

Galeriu Pop: CONSTANTIN ADAMOVICI; Dina Pop: LARISA STASE MUREȘAN, de la Teatrul de Stat din Arad; Raluca Pop: MARIETA GAȘPAR; Radu Comșa: EMILIAN BELCIN; Irina: MONICA MODREANU; Greavu: ION TUDORICĂ; Madam Vătămanu: VERA MĂRGINEANU; Procopiu: GELU BODGAN IVAȘCU; Alexiu: GH. JURCĂ; Ionescu: ION MARIAN; Georgescu: EUGEN NAGY; Dogaru: TOTU COLOMAN; Un tînăr: PETRU DONDOS.

Regia: MARIN D. AURELIAN
Scenografia: OCTAVIAN COSMAN

PERSONAJELE:

GALERIU POP
DINA
RALUCA
PRIMUL TÎNĂR
AL DOILEA TÎNĂR
PRIMUL BĂIAT
RADU
IONESCU
GEORGESCU
DOGARU
ALEXIU
PROCOPIU
IRINA
GREAVU
MADAM VĂTĂMANU

GALERIU POP *(în mod obișnuit i se spune Gal)* : Cum să încep, cum să știu de unde să încep, din moment ce habar n-am care va fi sfîrșitul. Știu că este iminent, că nu mai poate fi amînat, dar ce înfățișare va avea ? Căci posibilități există mai multe. În mod logic sfîrșitul trebuie să fie rezultatul organic, unicul cu putință, a ceea ce l-a precedat, așa cum mărul sau portocala sînt fructele necesare ale copacilor care le-au zămislit.

Dar cine a fost profesorul Galeriu Pop, cine au fost oamenii printre care a trăit ? Nu mai știu nimic, nu mai pricep nimic. Am scris atîtea autobiografii în viața mea încît nu pricep de unde vine nevoia asta chinuitoare de a reconstitui fapte și stări pe care ar trebui să le cunosc deoarece au fost trăite de mine însumi, nu de altul. Doamne, cu cîtă seninătate completăm fel de fel de fișe : anul nașterii, origine socială, studii, apartenență politică, călătorii și rude în străinătate, decorații etc., etc. Niciodată n-am dat răspunsuri mincinoase și totuși totul e oarecum fals și puțin strîmb. Căsătorie ? Da. Dar cu Dina nu cu altă femeie. Copii ? Da, dar e vorba de Raluca pe care am avut-o cu Dina și asta, de, e foarte important, e altceva. Profesia ? Fost consilier științific la Paris, fost director al Institutului de... fost președinte al Asociației pentru... fost director al făbricuței din... actualmente funcționar în minister. Ei și ? Astea toate nu spun nimic. Profesia adevărată ! Om de știință ? Desigur în necrologul meu, dacă se va publica, așa se va spune. Studii ? Strălucite ! Doctor în..... profesor doctor..... membru corespondent al Academiei din..... Desigur toate sînt adevărate. Dar anii de studenție cînd mîncam un covrig la două zile, apoi întîlnirea cu Dina și bărbatul ei, profesorul Haralambie căruia îi făceam lucrările, apoi succesul, beția triumfului, divorțul Dinei ? De la 15 ani de cînd mă bărbieresc m-am uitat cel puțin odată pe zi în oglindă, ceea ce înseamnă multe mii de întîlniri cu propria-mi persoană, devenită însă atît de familiară încît aproape că nici nu observi primele riduri, firele albe din păr, pungile de sub ochi. Ce simbol mai complet al modului automat și artificial în care trăim ? Uneori trebuie să treacă zeci de ani liniștiți și buni pînă să constați într-o zi uluit că femeia cu care dormi în același pat, cu care ai făcut dragoste și copii, a devenit sau, și mai grav a fost de fapt totdeauna o străină despre care nu știi și nu te interesează nimic, pe care nici n-o iubești, nici n-o urăști, pentru simplul motiv că n-o cunoști, că nu există. Așa și cu întîmplarea aceea de acum cîțiva ani... *(se ridică și privește în sală ca printr-o fereastră)*. Iar au venit zorile. Tulburi și cu ceața lipită de geam ca o ventuză vîscoasă. Și același fum rece în cameră, aceleași scrumiere pline (se pipăie pe obraz) și aceeași barbă crescută ca la morți. A mai trecut o noapte și va mai veni poate una... Duc o viață de strigoi. *(Cu un rictus)* De strigoi perplex și psihanalitic.

Da, întîmplarea aceea a fost în adevăr înfiorătoare și deși atunci n-am tras nici un învățămînt mi-am dat seama de oroarea ei din moment ce n-am povestit-o niciodată nimănui și n-am uitat-o. Ba aș spune chiar că inconștientul meu a păstrat-o cu grijă pentru ca de cîteva nopți să mi-o aducă diabolic în minte ca pe un memento. *(Cu curajul sincerității)* De fapt am îngropat-o în mine din lașitate. *(Deliberînd)* Singurul meu act de lașitate ? Sau poate lașitatea e o trăsătură fundamentală a caracterului meu ? *(Bufonînd) That is the question,* asta e întrebarea, și-a spus strigoiul hamletizînd.

Să te porți o viață întreagă ca un om tare, să faci pe păunul orbindu-i pe toți cu culorile strălucitoare ale personalității tale puternice și chiar — de ce nu — agresivă și brutală, căci asta impune — și să recunoști că-n fond ești poate un laș, nu e plăcut. Nu, nu e deloc plăcut. Dar te pune pe gînduri și e totuși un act cinstit. *(Ironizîndu-se.)* Modesta, obscura și sfînta satisfacție a cinstei ! Trăiască Armata Salvării și cucernicii părinți evangheliști !

Nu, nu-i chiar așa. Cinstea față de tine însuți e cea mai grea din toate, infinit mai grea decît cinstea în cadrul normelor legale față de alții, de colectivitate. Am spus în „cadrul normelor legale“ pentru că necinstea față de tine însuți este pînă la urmă cea mai murdară cacialma pe care poți s-o tragi semenilor tăi. Da, cred că am comis în adevăr unele lașități. Dar cînd mă gîndesc bine, chiar foarte multe. Pe care, bineînțeles, le-am înfundat zdravăn în hrubele conștiinței mele. Desigur nu era vorba de lucruri grave, penale, dar nici frumoase nu erau. Mi-aduc aminte, prin ’40 stăteam într-un parc pe o bancă alături de o fată, o evreică, care-mi plăcea mult. O bandă de energumeni care vindeau o fițuică antisemită imundă s-a oprit în fața noastră privind-o cu insistență pe fată și oferindu-mi ziarul. L-am cumpărat și l-am deschis cu fals interes pînă ce derbedeii s-au îndepărtat. Dar îmbolnăvirea mea bruscă înaintea ședinței în care a fost demascat Popescu pe care-l știam cu certitudine nevinovat ? „Cunoaște-te pe tine însuți“. Ușor de spus, însă operația e dezgustătoare. *(Din fund apare Dina care traversează scena. Galeriu fără să se întoarcă)* Ea e Dina. Ezită încă dacă să se prefacă sau să mă întrebe fals îngrijorată, ce se întîmplă cu nopțile astea nedormite. *(În adevăr Dina s-a oprit o clipă, îl privește, apoi iese în vîrful picioarelor)* Slavă Domnului ! Cu ea eram cînd s-a petrecut întîmplarea aceea oribilă. Trebuie să fie vreo zece ani de atunci. Eram pentru prima oară într-o mare capitală străină. Hoinărisem veseli toată dimineața și intrasem apoi într-o cafenea să bem un filtru. Din cînd în cînd, ca pentru a ne confirma bucuria de a ne găsi în orașul acela minunat, ne strîngeam mîinile pe sub masă. Apoi ne-am ridicat să plecăm și tocmai ne îndreptam spre ieșire cînd a apărut, venind spre noi, o pereche. Am avut imediat senzația că-i cunosc deși îmi spuneam că e cu neputință să cunosc pe cineva în capitala aceea străină. Cu atît de mai neînțeles era valul de silă care mă înecase dintr-o dată la vederea lor. Femeii i-am dat mai puțină importanță. O găseam doar neinteresantă. Însă pe bărbat simțeam nevoia irezistibilă de a-l lua la palme. Îl priveam nu numai cu antipatie, ci cu un fel de ură bestială care creștea pe măsură ce se apropiau de noi. M-a străfulgerat o clipă ideea că am înnebunit. Nu poți urî fără nici un temei un necunoscut. Atunci Dina m-a apucat de braț și mi-a spus rîzînd : încotro ai luat-o, nu vezi că intrăm în oglindă ? În adevăr tot peretele era acoperit de o imensă oglindă care crea o perspectivă derutantă. Luat prin surpriză mă descoperisem dintr-o dată pe mine însumi. Panica m-a paralizat o clipă, nu i-am spus Dinei nimic și am încercat cu înverșunare să uit întîmplarea. Dar iată că după atîția ani revine în fiecare noapte și mi se așază ca o cucuvea pe creier și ciocănește.

Trebuie cu orice preț să ies din criza asta, privind adevărul în față și luînd o hotărîre definitivă. Dar cu adevărat definitivă. Toată viața am luat hotărîri, una mai superficială decît cealaltă, pentru că niciodată nu le confruntam cu ființa mea cea mai intimă. Dacă nu ești erou, degeaba iei hotărîri eroice. Sînt derizorii. Iar dacă ești iremediabil un ratat, comportă-te ca atare, nu încurca și nu înșela oamenii.

Cine ești și cît poți, Galeriu Pop ? Îți pui cam tîrziu întrebarea, dar dacă lași să bată și ceasul al 12-lea vîrîndu-ți degetele în urechi, ești o sinistră secătură.

Întuneric

Holul casei Pop. Dina își face unghiile.

GALERIU *(tot către public)* : Asta se întîmpla acum 6 luni. O seară ca multe altele în care tăceam amîndoi pentru că nu aveam ce ne spune. Sau pentru că nu aveam curajul să ne mărturisim tare gîndurile adevărate. Dina refuza să ia în serios intrigile țesute în jurul meu, deși de cîteva zile eu simțeam, tot mai sufocat, că furtuna o să izbucnească. *(Telefonul sună.)*

DINA *(excedată)* : Iar ? De azi dimineață n-a încetat o clipă.

GAL : O să fie mult mai rău cînd n-o să mai sune deloc. *(La telefon.)* Alo ?! Da, eu sînt. Știu, ți-am recunoscut vocea. Și atunci de ce nu urci ? Nu pricep deloc, durează mai mult pînă vin eu acolo. Bine, cobor. Da, în jumătate de oră. *(Închide.)*

DINA : Cine era ?

GAL : Protopopescu.

DINA : Unde te cheamă ? De ce n-a venit pînă aici ?

GAL : Asta l-am întrebat și eu. Bîiguia că n-are timp, că e mai bine să ne întîlnim pe stradă, în colț la Patria.

DINA : Și te duci ?

GAL : Spunea că e vorba de ceva foarte important.

DINA : Ce impertinență ! Dacă și adjuncții tăi au ajuns să te convoace pe stradă !

GAL : Protopopescu a fost totdeauna corect și cuviincios cu mine. *(Cu o ezitare.)* Cred... că-i este frică.

DINA : Frică ? De ce ?

GAL : Știu și eu ? Să nu fie văzut intrînd aici, să poată în cel mai prost caz spune că m-a întîlnit întîmplător...

DINA : Gal, ți-ai pierdut total cumpătul. Pentru niște dezgustătoare scrisori anonime ? Sau nu mi-ai mărturisit totul ?

GAL : N-am furat banii statului, nu m-am apucat de chefuri și de cărți și n-am nici măcar o amantă.

DINA : Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, ce ți se reproșează ?

GAL : A, să nu-ți închipui că nu mi se reproșează și astea. Cînd m-a chemat Stănescu la el a făcut aluzie că în vraful *(face un semn cu mîna sugerînd un adevărat vraf de hîrtii)* — ăsta a fost gestul lui — de memorii şi scrisori semnate sau nu, există şi acuzaţii la adresa vieţii mele personale. Etica şi echitatea sînt noţiuni foarte încăpătoare. Cînd cineva e rău intenţionat te poate acuza şi pentru culoarea cravatei pe care o porţi.

DINA : Bine, dar o calomnie rămîne o calomnie. Adică o minciună murdară pe care nimeni n-o poate lua în seamă.

GAL : O calomnie oricît de evidentă, draga mea, lasă totdeauna o urmă ca o pată de grăsime pe o pagină de carte. Şi cînd aceste pete sînt numeroase, textul devine ilizibil şi cartea greţoasă.

DINA : Atunci de ce stai cu mîinile încrucişate. Cere tu o anchetă, du-te la ministru. Aţi fost doar colegi.

GAL : De trei zile îl caut fără să pot da de el. Mi se răspunde totdeauna că e plecat sau mai rău, cum s-a întîmplat azi, că e ocupat. Altă dată era de ajuns să ştie că l-am căutat pentru ca să mă cheme el imediat.

DINA : Cineva trebuie să fie în spatele acestei maşinaţii pentru că e precis vorba de o maşinaţie.

GAL : Cu duşmanii pe care-i am e greu de ghicit cine trage sforile. Poţi fi sigură că acela n-a semnat nici un rînd împotriva mea. I-a pus pe alţii s-o facă amestecînd diabolic de bine minciuna cu adevărurile.

DINA : Care adevăruri ?

GAL : Sterescu n-avea aerul că acordă importanţă chestiunilor mărunte. Dar m-a întrebat de pildă de ce l-am recomandat atît de insistent pentru bursa în străinătate pe Petreanu şi nu pe altul mai merituos.

DINA : Gigi a fost un student eminent.

GAL : Nu chiar atît de eminent cum pretinzi tu şi la Institut a făcut şi nişte boacăne. Ascultă, Dina, ce rost are să te prefaci ? Tu ştii mai bine decît oricine de ce l-am recomandat pe Petreanu. N-am uitat că mi-ai transformat viaţa în infern ca să obţii asta.

DINA : Gigi nu e rudă cu tine, ci cu mine. Şi asta n-au de unde s-o afle. Nu poţi fi acuzat de nepotism.

GAL : Uite că s-a aflat.

DINA : Pentru Raluca, cînd a căzut la examenul de admitere la facultate, n-ai mişcat un deget. Şi asta o ştiu în schimb toţi prietenii noştri.

GAL : Da, ai avut grijă să te jeluieşti în tot oraşul. Şi ce vrei ? Să chem ca martori pe aceşti prieteni ca să depună în favoarea principialităţii mele ? N-am intervenit atunci pentru că Raluca e fata mea. Prea ar fi fost gogonată.

DINA : Dacă e vorba să fim cinstiţi, n-ai intervenit pentru că îţi imaginai că numele tău e o recomandare suficientă. Marele Galeriu Pop, celebrul Galeriu Pop ! Ce să spun, grozavă autoritate ! Ţi-au trîntit fata la examen şi acum tremuri în faţa unor bîrfe ridicole.

GAL : Nici măcar ţie nu-ţi dau voie să-mi pui la îndoială autoritatea profesională.

DINA : O autoritate lipsită de influenţă şi putere nu e o autoritate. E un balon de săpun.

GAL : Drăguţ ! Altă dată cînd doreai să obţii ceva de la mine nu găseai destui termeni de laudă ca să mă montezi.

DINA : Dacă te referi la rochiile mele şi la călătoriile în străinătate eşti grosolan. Acestea sînt gesturi pe care orice bărbat le face în chip firesc pentru nevasta lui fără să i le scoată pe nas. De fapt singurul lucru pe care am vrut în adevăr să-l obţin de la tine a fost să devii cineva. Pentru asta ai dreptate, nu mi-am precupeţit laudele. Nici faţă de tine ca să te stimulez, nici mai ales faţă de alţii. Crezi că e uşor să contribui la cariera unui bărbat ?

GAL : Ai contribuit atît de bine, încît între altele azi sînt acuzat şi de carierism.

DINA : Asta ce mai e ?

GAL : Întreabă-l pe Sterescu. Carierism, despotism, trafic de influenţă, persecuţia cadrelor tinere... nu s-a jenat deloc să-mi fluture pe la nas aceste acuzaţii drăgălaşe.

DINA : Vorbe goale. Cine poate fi acuzat că vrea să realizeze o carieră prin merit ?

GAL : Dar nu și prin alte mijloace.

DINA : Nu cumva îi dai dreptate lui Sterescu ? Asta ar mai lipsi.

GAL : Nu-i dau dreptate, dar omul se referea și la anumite fapte concrete.

DINA : Tot de Gigi e vorba ? Dacă băiatul ar fi fost lipsit în adevăr de orice calități, ai putea să-ți pui cenușă în cap. Pe cînd așa poți fi învinuit cel mult de oarecare bunăvoință, de simpatie. Cine nu are asemenea slăbiciuni inofensive ?

GAL : Pe dracu simpatie ! Pe licheluța aceea n-am suferit-o niciodată. Dar Sterescu mi-a pomenit, așa în trecere, — știu eu ce înseamnă această în trecere — și de cazul Algiu.

DINA : Ticălosul acela care te defăima pretutindeni și a scris și un articol împotriva ta ?

GAL : Poate că ticălosul nu era total de rea-credință. Poate că se înșela. Puteam să am cu el o explicație oricît de violentă, fără să-l dau afară, punînd condiții așa cum m-ai obligat tu : ori el, ori eu.

DINA : Era în joc prestigiul tău. Cînd ajungi să te lași călcat în picioare de orice mucos de 25 de ani nu mai poți pretinde să conduci o instituție. N-am să regret niciodată că ți-am pretins să dai ultimatumul acela. Și cea mai bună dovadă că am avut dreptate e faptul că ți s-a dat satisfacție.

GAL : Mai exact spus, mi-am luat-o singur.

DINA : Și dealtfel, după cîte știu, individul n-a rămas pe drumuri.

GAL : În schimb dosarul meu s-a mai încărcat cu o pagină. Și nici conștiința mea nu e chiar liniștită.

DINA : Prefer să rîd, Gal, decît să mă îngrijorez. Dacă pentru cîteva fleacuri ai ajuns să dai dreptate dușmanilor tăi e semn că îmbătrînești. Ca să nu folosesc un cuvînt mai tare. Viața e o junglă, nu un parc cu trandafiri.

(Intră Raluca val-vîrtej, însoțită de doi tineri foarte „moderni", din care unul nici nu dă bună ziua, iar celălalt duce doar un deget la cozorocul șepcii fără s-o scoată de pe cap.)

RALUCA : Hello boss, hello mami ! Avem ceva prin frigider ? Mi-am adus doi prieteni noi.

GAL : Care nici nu știu să dea bună seara.

PRIMUL TÎNĂR : Noi am venit în vizită la Raluca, nu la dumneavoastră. Ea ne-a invitat.

AL DOILEA TÎNĂR : Iar eu am salutat. Probabil că n-ați observat prima oară. *(Duce din nou mîna la cozoroc, izbucnind în rîs ca după o glumă bună.)*

GAL *(sufocat)* : Ieșiți imediat afară !

RALUCA *(tăios)* : Tată, îți interzic, sînt musafirii mei ! Hai, băieți, treceți în camera mea. Tatei îi place să facă spirite dar n-are haz nici de doi bani. *(Dispar toți trei, după ce primul băiat spune bătînd-o pe spate.)*

PRIMUL BĂIAT : Mortală, Raluca !

DINA : Gal, ești insuportabil.

GAL : Aveai dreptate cînd vorbeai de junglă. O junglă cu maimuțoi și maimuțoaice.

RALUCA *(reintrînd)* : Mami, unde sînt cheile de la bar ? *(Lui Gal)* Noroc că sînt băieți de comitet că altfel te puteai trezi cu un răspuns greu de digerat. *(Dinei.)* Urîcios tată mi-ai găsit. Nu puteai să ai mai multă imaginație ? Unde sînt cheile, mami ?

DINA : În sertarul barului, fetițo, dar nu începi o sticlă nouă de whisky.

RALUCA : Of și tu ai devenit moralistă ! *(Alintîndu-se ; probabil că e felul ei de a se alinta față de maică-sa.)* Am o mamă moralistă și zgîrcioabă. *(O sărută.)* O mamă infectă ! Așa m-a pedepsit pe mine Dumnezeu. *(Iese.)*

DINA *(pentru a nu-i da timp lui Gal să vorbească)* : Te rog să nu reîncepi una din eternele tale scene în legătură cu Raluca. Nu înțelegi nimic din generația tînără și biata fetiță e și acum traumatizată din cauza examenului acela la care a căzut din cauza ta. Obrăznicia ei e de fapt un complex de timiditate.

GAL : Bineînțeles. Dar acum am consolarea că se surmenează învățînd pentru noul examen.

DINA : De data asta poți fi sigur că o să mă agit eu, dacă tu refuzi să miști un deget pentru unicul tău copil.

GAL : Folosindu-te de numele meu ! Asta ar mai lipsi în împrejurările de acum.

DINA : Numele tău ! Nu vezi cîte parale face ? Se clatină la prima adiere de vînt. Din fericire am și eu relațiile mele.

GAL : Zahariade ?

DINA : Între alții.

GAL : Cînd l-ai părăsit pe Haralambie pentru că era stors ca o cîrpă și ai mizat pe mine ca pe un cal mai tînăr cu șanse să cîștige cursa, aveai 25 de ani. Pe cînd acum...

DINA : Există o limită la toate grosolăniile. Te-am iubit și dacă nu mă înșeală memoria, pe vremea aceea îți petreceai toate nopțile în parc sub fereastra mea. Aflaseră și rîdeau toți vecinii. *(Cu sinceritate.)* Asta e tot ce a rămas din dragostea noastră pătimașă ? Pentru că a fost pătimașă ! Asta nu-i o minciună. Gal, nu-ți dai seama cît e de dezolant, de oribil de dezolant ?

GAL : E în adevăr dezolant. *(Șoptit.)* Dar ce să facem, e adevărat.

DINA : Poți să-mi reproșezi ceva ? Te-am înșelat vreodată ? Nu m-am devotat cu trup și suflet numai casei noastre, carierei tale, copilului nostru ? Poți nega asta ? Răspunde cinstit.

GAL *(obosit)* : Nu, nu pot nega. Ambiția și vanitatea ta feroce au fost în adevăr mai tari decît toate celelalte ispite sau slăbiciuni feminine. Ai fost o soție ireproșabilă și o mamă ireproșabilă. Ca o lupoaică ce-și păzește bîrlogul.

DINA : E o nouă insultă ?

GAL : Dumnezeu mai știe ! S-ar putea să fie și o laudă. Dar...*(În clipa aceea sună telefonul. În timp ce se îndreaptă spre telefon comentează.)* Duioasă scenă de familie, nu ? Nu-i așa că nu vă vine să credeți ? Dar vă asigur că se întîmplă în multe familii și după douăzeci de ani de căsnicie. Culmea e că în adevăr am fost nebun după Dina, că ea a pus casa înainte de orice și că-și iubește fetița ca o fiară puiul. Poate că și pe mine. Nu, nu pe mine, ci ceea ce ar trebui să reprezint eu în închipuirea ei. *(Răspunzînd la telefon.)* Da eu. Te rog să mă ierți, a intervenit o chestiune neașteptată. Plec chiar acum. Nu, ai răbdare te rog, în zece minute sînt acolo. Și încă o dată, scuză-mă.

DINA : Te duci totuși ! Nu-ți dai seama că te umilești ? Gal, de cîte ori nu m-ai ascultat ai greșit. Ascultă-mă și de data asta. Știi că eu judec mai practic decît tine.

GAL : Și dacă Protopopescu are în adevăr să-mi comunice ceva important ?

DINA : Tot ai afla. În sfîrșit, fă cum vrei. Dar nu uita că îi așteptăm la masă pe Cerchezi și el nu e omul care să admită o impolitețe.

(Din camera Ralucăi izbucnesc sunetele stridente ale unui casetofon. Gal își vîră degetele în urechi și pleacă.)

RALUCA *(intrînd)* : Mami, îmi împrumuți capa ta de vizon pentru ceaiul din astă-seară ? Le-am spus și băieților să vină și vreau să le rup gura. Nu m-au văzut decît în rochița asta.

DINA : Apropo de băieți, cine sînt ?

RALUCA : Nu știu exact, i-am cunoscut azi la Cici. Dar sînt foarte bine. Unul din ei are și mașină.

DINA : Ar putea fi mai civilizați. S-au purtat totuși impertinent cu taică-tău.

RALUCA : Găsești ? Sînt glumeți. Și pe urmă o relație nouă nu strică niciodată. Nu m-ai învățat tu asta ?

DINA : Crezi că lui Enrico i-ar face plăcere să afle că te ții numai de distracții și flirturi ?

RALUCA : Ce știu eu ce face el acolo în Italia lui ! Cînd o să vină, o să ies numai cu el. Acum mă amuz și eu că de aceea sînt tînără. Cît despre flirturile mele știi bine că sînt inofensive.

DINA : Tu îți închipui că dacă n-aș ști te-aș lăsa așa liberă, zvăpăiată mică ?

RALUCA *(sărutînd-o)* : Mami are o fetiță cam nebună, dar e dulce și cuminte.

DINA *(rîzînd)* : Bine, bine, poți lua capa. Însă pune mai încet muzica aceea. Dacă ar auzi-o Cerchezii ar rupe-o la fugă încă de pe scări.

RALUCA : Iar vin plicticoșii ăia ! Tusea și cu junghiul uniți prin sfînta taină a căsătoriei.

DINA : Da, dar junghiul a fost ministru.

RALUCA : O.K. Muzica va înceta. Dealtfel pe băieți îi expediez chiar acum ca să mă pot îmbrăca. Îi scot pe ușa de din dos să nu mai facă vreo boacănă. Ce zici, să-mi pun și cerceii cu briliante ?

DINA : Și vizon și cercei e prea mult la vîrsta ta. Ai părea o parvenită.

RALUCA *(sărutînd-o din nou)* : Cine are cea mai deșteaptă mami din lume ? *(Iese. Rămasă singură Dina și-aprinde o țigară. E foarte îngrijorată și preocupată și acum se vede asta, nemaiavînd de cine se ascunde. Apoi face un număr de telefon.)*

DINA : Casa Zahariade ? Domnul e acasă ? Doamna Dina Pop. Mulțumesc, aștept. *(După o pauză.)* Da, eu sînt. Scuză-mă dacă te deranjez la o oră nepotrivită poate. *(Rîde.)* Amabil și curtenitor ca totdeauna. Din nefericire ai dreptate, trebuie să mărturisesc cu umilință că e vorba de un telefon interesat, cu toate că orice conversație cu dumneata e o plăcere. Nu cochetez deloc, o prietenie ca a dumitale e deasupra micilor trucuri feminine. *(Rîde.)* Desigur, desigur ! *(Foarte serioasă.)* Cea mai bună dovadă e că o să-ți vorbesc de-a dreptul. Vreau să-ți cer un sfat. Nu, nu mă privește pe mine, cel puțin în mod direct. E vorba de Galeriu. Cum, ce-ai auzit ? Bine atunci mîine la biroul dumitale. La ce oră ? Sper să nu mă obligi să fac anticameră prea mult. Ești drăguț. Da, o să-i transmit, deși aș prefera să nu știe de demersul meu. Încă o dată multe mulțumiri. Bună seara. *(Mai rămîne o clipă pe gînduri pînă cînd sună telefonul.)* Alo ? Da. Cine ? Tovarășa Cerchez ? *(Se uită la ceasul de pe mînă.)* Sper că n-a intervenit nimic, vă așteptam. Poftim ? O ședință neprevăzută ? Și trebuie numaidecît să participe ? Da desigur, în cazul ăsta înțeleg. Și bietul Gal care se dăduse peste cap să găsească niște caviar și se bucura atît de întîlnirea noastră. Ne făcea atîta plăcere să ne vedem ! Sigur, dacă știam din timp era mai simplu. Dar nu e cazul să te scuzi, dragă tovarășă Cerchez, obligațiile politice sînt obligații majore. Poate fixăm altă seară tot săptămîna asta. A da, sînteți prinși. Atunci pe săptămîna viitoare. Sigur, mai vorbim la telefon. Nu, nu face nimic. Doar că regretăm. La revedere și salutări tovarășului Cerchez. *(Închide și explodează.)* Porcii ! Se eschivează.

(Iese. Scena rămîne o clipă goală, se aude o sonerie repetată, apoi din camera ei iese Raluca pe jumătate îmbrăcată.)

RALUCA : Ho că nu dau turcii ! *(Se duce să deschidă și se întoarce cu Radu Comșa. E un tînăr frumos, prematur sever. Raluca volubilă și dezinvoltă.)* Ce surpriză și ce onoare ! Cred că n-ai mai dat pe la noi de 2—3 ani. Să știi că o să trebuiască să aștepți, tata a ieșit puțin. O s-o anunț pe mama. Eu după cît vezi, sau trebuie să te prefaci că nu vezi, sînt numai pe jumătate îmbrăcată.

RADU *(cu sinceră admirație)* : Dar ce frumoasă te-ai făcut !

RALUCA : Un compliment de la domnul Radu... Comșa... Mi se pare că așa te cheamă acum — e un adevărat eveniment, sînt copleșită. *(Examinîndu-l.)* Și tu arăți bine, Radu. Cam gen „erou pozitiv“ însă dunga aceea dintre sprîncene nu-ți stă rău deloc.

RADU : Și ce mare ai crescut. O adevărată *jeune fille en fleur,* cred c-ai sucit capul la tot Bucureștiul.

RALUCA *(rîzînd și sărutîndu-l în fugă)* : Da, cred că ar fi timpul să mă ocup și de provincie. Văd că se găsesc tipi interesanți și pe acolo. Din păcate îmi ești un soi de frate, cu toate că ți-ai schimbat numele. *(Cu importanță.)* Află că în curînd voi împlini optsprezece ani, domnule, și mă socotesc de pe acum majoră dacă vrei să mă răpești.

RADU : Doamne, cum trece timpul !

RALUCA : Pe mine scuză-mă. Ți-o trimit pe mama. Tot a rămas în criză de musafiri.

RADU : Nu, n-o deranja. Aștept aici singur.

RALUCA : Adevărat, mi se pare că niciodată nu v-ați iubit prea mult. Într-o zi o să trebuiască să-mi povestești totul. Cînd ai plecat din casă eram prea mică, o biată secătură. Dar ador poveștile scandaloase de familie. Pa. *(Iese.)*

RADU *(singur, uitîndu-se în jur)* : Ia te uită, ce curios. Sînt emoționat. Mă socoteam total înstrăinat. Înstrăinat chiar pînă la ură. Și totuși casa asta a fost într-un fel și a mea. După perdeaua aceea mă ascundeam de Tandina. Îmi era frică de ea, deși nu m-a lovit niciodată. Dar cu toate că în fiecare seară venea femeia să-mi facă baie și să mă frece cu piatra ponce, simțeam că în ochii ei tot țăran și cîine de pripas rămîneam. Copilul e lucrul dracului, nimic nu-i scapă. Bănuiesc că și eu aveam o privire piezișă și ascunsă pe sub sprîncene, deloc simpatică. Doamne cît te-am urît, Tandina, și ce bine te înțeleg acum ! Ce puteai avea în comun cu mine ? Bietul profesor dorea un copil cu tine. Credea că dacă adoptă unul totul va merge strună. Ai acceptat pentru că era la modă, „așa se purta“ pe vremea aceea. Poate și pentru că îl iubeai. Dar s-a născut puștoaica și atunci la bucătărie cu țărănușul ! Dacă nu apărea păpușa asta drăguță mă numeam poate și acum Radu Pop. Fiul profesorului Pop pe care azi trebuie să-l lovesc. Rău mai poate urî un copil și ceea ce e mai jalnic e că ura, ca anumite boli, lasă stigmate. Idioată situație.

(Intră Dina.)

DINA : Ce surpriză, Radu !

RADU : Nu prea plăcută bănuiesc.

DINA : Nici după atîta timp n-ai încetat să fii în mod sistematic antipatic ?

RADU : Recunosc că sînt antipatic. Dar nu din spirit de sistem. Asta e firea mea nenorocită... Tandina.

DINA *(emoționată realmente, vine și-l sărută pe frunte)* : Nici nu știi cîtă plăcere mi-ai făcut numindu-mă așa. Ultima dată cînd ne-am întîlnit nu m-ai scos din „doamna Pop“.

RADU *(rîzînd)* : Cîte nopți nedormite trebuie să-ți fi dat găsirea numelor ăstea ! Cînd m-ați adoptat aveam șase ani și vă dădeați seama că nu-mi puteți cere — și dealtfel nici voi n-o doreați — să vă spun tată și mamă.

DINA : Gal ar fi dorit.

RADU : Trebuie să mărturisesc că ai dat dovadă de un fel de geniu onomastic. Să faci din tanti Dina, Tandina și din profesor, Prof însemna în adevăr să creezi două nume noi, care nu angajau pe nimeni.

DINA *(rîzînd)* : Ai dreptate, n-a fost ușor. Mai ales că nu pot suferi apelativul de tanti. Pe cînd Tandina e amuzant, ar trebui omologat în calendar. Știi că la început, și Gal îmi spunea din cauza ta uneori așa ? Mai în glumă, mai în serios. *(Pauză.)* Și tu ce faci ? tot pe șantierul acela grandios ?

RADU : Da, a luat o dezvoltare nebănuită și sînt chiar un fel de șef acolo.

DINA : Mă așteptam să te sălbăticești în pustiul acela, dar văd că arăți foarte bine. Asta-mi spunea și Raluca.

RADU *(ca să întrețină conversația care dă semne de lîncezeală)* : S-a făcut foarte drăguță.

DINA : Te-ai însurat ?

RADU : N-am avut timp.

DINA : Totdeauna ai fost un singuratic.

RADU : Am mulți prieteni. Dar e drept, de muncă.

DINA : Așa era și Gal în tinerețe. Un rob sau un mucenic al muncii, cum vrei să-i spui. *(Rîzînd.)* Dar tot a avut timp să se îndrăgostească de mine. *(Pauză. Pe alt ton, puțin îngrijorat.)* Și cum de te-ai îndurat să ne faci o vizită ?

RADU : Trebuie să stau de vorbă cu Prof.

DINA : Lui îți vine mai ușor să-i spui ca odinioară. *(Pauză.)* O discuție oficială, dacă nu sînt indiscretă ?

RADU : Oarecum.

DINA : Îmi închipuiam eu că nu poate fi vorba de un acces de sentimentalism. Deși Gal ar avea acum nevoie probabil de puțină căldură omenească. *(Pauză.)* Bănuiesc că are plictiseli la institutul lui.

RADU *(alb)* : Da ?

DINA : Tu n-ai aflat nimic ?

RADU : Aș prefera să vorbesc numai cu el.

DINA : Prin urmare știi ceva. Ai auzit de mîrșăvenia scrisorilor anonime ?

RADU : Anonime ?

DINA : Pline de calomnii murdare : imoralitate, relații cu femei, atitudini despotice, carierism...

RADU : Astea sînt prostii. Sau cel puțin așa sper. Nimeni nu scapă de ele.

DINA : Și altele : abuz de putere, trafic de influență, înăbușirea criticii, favoritism...

RADU : Asta-i mai grav.

DINA : Știi cît de interpretabile sînt lucrurile și cît de ușor se poate face cu rea-voință din țînțar armăsar.

RADU : Da, dar un șef de instituție e înainte de orice un conducător politic și trebuie să se păzească chiar de țînțar.

DINA : În orice caz Gal e într-o stare de nervi îngrozitoare. În loc să braveze a ajuns să-și facă procese de conștiință dostoievskiene și culmea e că a început să le facă și altora.

RADU : Cui ?

DINA : Chiar și mie. *(Radu tace.)* De ce taci ?

RADU : Pentru că n-am nimic de spus.

DINA : Cum, nu ți se pare absurd ? Ai trăit atîția ani cu noi și știi foarte bine că nimic nu m-a interesat mai mult decît cariera lui Gal.

RADU : Poate prea mult.

DINA : E o morală ?

RADU : Nu mi-aș permite. Dar dacă m-ai întrebat mi-am luat dreptul să-ți exprim o părere personală. Cariera nu se confundă totdeauna cu profesia.

DINA : Niciodată nu m-ai putut suferi.

RADU : Pe vremuri nu. Acum... *(Ridică din umeri.)*

DINA : Acum îți sînt indiferentă, asta vroiai să spui ? Și totuși am încercat să mă port corect cu tine.

RADU : Reconstituind lucrurile îmi dau seama că așa e. Dar atunci... Ce vrei, sufletul unui copil e mult mai complicat decît al unui om matur. Cu cît îmbătrînim cu atît ne simplificăm, ne reducem la cîteva trăsături esențiale.

DINA : Generalitățile cu pretenție de filozofie sînt un bun mijloc de a evita anumite discuții neplăcute.

RADU : Atunci să discutăm cu cărțile pe față. Ce dorești de fapt de la mine ?

DINA : Eu ? Nu eu te-am căutat. Tu ai venit la noi.

RADU : Și totuși ai un gînd ascuns în minte.

DINA *(ironică)* : Pentru că eu nu pot fi bineînțeles decît avidă și interesată, nu ? Ei bine, aș vrea să știu ce te aduce la Gal și aș dori mai ales să te porți cu el prietenește. Măcar atîta merită din partea ta.

RADU : În termeni juridici asta se numește „captatio benevolentiae".

DINA : Se vede că pentru mine azi e ziua insultelor.

RADU : Era o simplă glumă.

DINA : Nu ți-au reușit niciodată glumele. În orice caz să știi că o să-l apăr pe Gal cu dinții. Chiar fără voia lui și împotriva oricui.

RADU *(surd)* : N-am venit ca dușman.

DINA : Dar nici prietenia nu te-a adus aici. *(Rîzînd.)* Și ție ți s-ar putea intenta un proces de ingratitudine. Vezi, la o adicălea sîntem vulnerabili cu toții.

RADU : De la optsprezece ani de cînd am plecat din casa voastră m-am întreținut singur.

DINA : Gîndește-te totuși la ceea ce a făcut Gal pentru tine. Și mai ales la sinceritatea și bună-credința lui. Prostule ! Omul ăsta te-a iubit. Sau măcar a încercat să te iubească.

RADU : Dar l-ai împiedicat dumneata.

DINA : La început am încercat și eu să mă atașez de tine, însă a apărut Raluca.

RADU *(clătinat)* : Adevărat, ai încercat ? Ce vrei, nu te poți gîndi la toate, Tandina, și nu le poți înțelege pe toate. N-avem timp. Crezi că viața mea e veselă ? *(Pauză. Revenindu-și.)* Ești cumplit de periculoasă. M-ai înduioșat o clipă. Eram pe cale să-ți fac și mărturisiri.

DINA : Crezi că ți-ar fi stricat ? Eu știu ce înseamnă să n-ai cui te mărturisi, sau să nu vrei, sau să nu poți. *(Rîzînd.)* Tu probabil nu te mărturisești decît în ședințe de partid.

RADU : Nici nu știi ce bine ai nimerit.

DINA : Ba știu. Te cunosc mai bine decît îți închipui tu și pricep mai multe decît s-ar crede. Numai că n-am răgaz să mă ocup și de alții. Doar de Raluca, de Gal...

RADU : În măsura în care sînt bunurile dumitale, proprietatea dumitale.

DINA : Pentru obrăznicia asta ar trebui să te dau afară.

RADU : Nu pot pleca, îl aștept pe Prof. Și pe urmă nu te judecam, constatam.

DINA : Știi care-i culmea ? Mă gîndesc că dacă aș fi din nou tînără mi-ar fi plăcut să întîlnesc un bărbat ca tine.

RADU *(eschivînd, glumeț)* : Ce noroc că nu sînt vanitos.

DINA : Dar ești îngrozitor de orgolios. Și într-o zi ai să plătești pentru asta. Se pare că toți plătim pentru ceva odată și odată.

RADU : Adevărat, e legea necruțătoare a vieții. Și Prof plătește acum.

DINA : Aș putea ști și eu ce ?

RADU : Slăbiciunile lui și ambiția dumitale.

DINA *(cu adevărat indignată)* : Ai rămas un țăran grosolan.

RADU : Dumneata m-ai provocat să vorbesc. L-ai distrus, Tandina, ăsta e adevărul.

DINA *(ridicîndu-se, violentă)* : Minți, l-am făcut om. Și acum pleacă. Îți ordon să pleci.

RADU *(ridicîndu-se)* : Bine. Îl voi aștepta în stradă pentru că de vorbit trebuie să-i vorbesc.

DINA : Ca să mă calomniezi pe mine !

RADU *(ridicînd din umeri)* : Crezi în adevăr că pentru asta am venit ? *(Se îndreaptă spre ieșire, dar se întîlnește în față cu Galeriu Pop care intră. Acesta e agitat, nervos.)*

GAL : Tocmai tu ?

RADU : De ce *tocmai* ?

GAL : Pentru că am aflat chiar acum totul.

DINA : Ce-a vrut Protopopescu ?

GAL : Să mă pună în curent printre altele despre frumoasa lui ispravă. *(Îl arată pe Radu.)* Se pare că mi se pregătește o ședință de zile mari. Execuție în toată legea, lichidare totală. Profesorul Galeriu Pop, impostorul, verosul și incapabilul Galeriu Pop va fi pus la stîlpul infamiei în piața publică.

DINA *(speriată)* : Ce-i cu tine, Gal, ai băut ? Nu te-am văzut niciodată beat.

GAL : Uite că ai prilejul ăsta acum. Da, sînt beat de greață și de furie. *(Apucîndu-l pe Radu de reverul hainei.)* Cum ai avut cinismul să vii la mine tocmai acum ? Avea dreptate Dina cînd spunea despre tine că ești un ipocrit primejdios, un parvenit meschin și lipsit de orice scrupul. O brută care sub masca principialității clocește doar ură și invidie. Iar eu, imbecilul, încercam să-ți găsesc scuze, să te apăr.

(Intră Raluca veselă, aproape dansînd.)

RALUCA : Ei, ce spuneți de mine, nu-i așa că sînt frumoasă ? *(Lui Radu.)* Nu sînt frumoasă ? Dar ce se întîmplă aici, cutremur de gradul 9 ?

GAL : Ia mai termină și tu cu sclifoselile. În loc să te ții de petreceri, mai bine ți-ai vedea de învățătură.

RALUCA : Cine vorbește ! Autorul moral al eșecului meu. Dealtfel anul ăsta nici nu mă mai prezint la examen. Am alte proiecte.

GAL *(bîlbîindu-se aproape de furie)* : Ce... ce ? Ce proiecte, ce sînt prostiile astea !

DINA : Gal, sînt chestiuni care nu se discută față de străini. Du-te, Raluca, și vezi, încearcă să nu întîrzii prea mult.

RALUCA *(ieșind)* : Sînt majoră și vaccinată. *(Iese.)*

GAL *(lăsîndu-se să cadă pe un scaun)* : Asta mai lipsea ! Trebuie să fie ceva în legătură cu italianul ei. *(Dinei.)* Te-am prevenit că dacă-i încurajezi gărgăunii ăștia o trimit într-o școală de corecție.

DINA : Ești ridicol. Nici nu mai știi ce vorbești.

RADU : Cred că ar fi în adevăr mai bine să plec.

DINA : Dacă te-am înțeles bine ești dator cu o explicație.

RADU : Pentru asta venisem.

GAL : O infamie nu se explică. Se constată și gata. Ce-mi poți spune ? Că m-ai denunțat la minister ?

RADU : Aș fi preferat să stăm de vorbă între patru ochi.

DINA : Nu-ți face iluzia asta.

RADU : Cum dorești. N-ai să auzi lucruri plăcute.

DINA : După cele pe care mi le-ai spus ! *(Lui Gal.)* A avut nerușinarea să mă acuze că te-am distrus.

RADU : Pentru asta îmi cer scuze. În adevăr n-aveam dreptul să mă erijez în judecătorul unei situații care vă privește doar pe voi doi. M-am înfuriat și am greșit.

DINA : Ce autocritică înălțătoare !

GAL *(dintr-o dată obosit)* : Hai, spune ce ai de spus și pleacă.

RADU : Am fost chemat ieri urgent la minister pentru a completa o sesizare mai veche a șantierului nostru.

GAL : Semnată de tine.

RADU : Da, semnată de mine.

GAL : În legătură cu documentarea furnizată de Institutul nostru.

RADU : Exact. Și semnată chiar de dumneata, Prof.

GAL : Spune-mi te rog domnule profesor.

RADU : Bine, domnule profesor. Documentarea era fundamental greșită și dacă n-ar fi fost verificată la timp de serviciile noastre...

GAL : Adică de tine personal.

RADU : Da, de mine... ar fi dus la pagube grave.

GAL : Asta e o afirmație gratuită, atîta timp cît documentarea n-a fost controlată practic.

RADU : Nu poate exista din păcate nici un dubiu. S-a procedat la contraverificările necesare.

GAL : Iar eu voi pretinde experimentarea practică. Singura concludentă.

RADU : N-aveți nici o șansă, domnule profesor. Cine-și poate permite aventura și riscul unor cheltuieli evident inutile. Mai ales că institutul dumneavoastră nu e la prima greșeală. Vă amintiți cazul de la Halmașu.

GAL : Acolo a fost vorba de o greșeală flagrantă de execuție.

RADU : Nu era deloc flagrantă. Dar autoritatea dumneavoastră a făcut ca lucrurile să rămînă confuze. Directorul de acolo și încă vreo doi ingineri au fost însă zburați.

GAL : Bine li s-a făcut.

RADU : Într-un anumit sens da. S-au dovedit superficiali și neprevăzători. Însă vinovatul principal...

GAL : Am fost eu, nu ?

RADU : În orice caz ați semnat orbește, ca și în cazul șantierului nostru, lucrări făcute de cadre incompetente.

GAL : N-am semnat orbește. M-am ocupat personal. Și ideea principală a fost a mea. Mi-o asum și mă laud cu ea.

RADU : Atunci totul e mult mai grav. *(Pauză lungă.)* Azi se știe la cel mai înalt nivel că institutul dumneavoastră s-a pierdut în cercetări sterile oferind deseori soluții costisitoare și numai aparent noi la probleme de mult rezolvate pe plan mondial.

GAL : Institutul acesta este creația și mîndria mea.

RADU : Nu, Prof, e greșeala dumitale cea mai gravă. Dealtfel va fi totul restructurat, dacă nu desființat.

GAL : S-a și hotărît ? Nu se așteaptă întîi ședința de execuție ?

RADU : Ședința nu va avea loc.

GAL : Ești chiar atît de bine informat ? Nu cumva ai pledat tu pentru mine.

RADU : Poate și eu, poate și alții mai importanți pe care nici măcar nu-i cunoașteți. Mai sînt oameni care n-au uitat activitatea dumitale trecută, Prof.

GAL *(după un timp)* : Ai venit la mine cu un mandat anume ?

RADU : Oficial nu. Am venit în primul rînd din datoria elementară de a te anunța că, oricît m-a costat, principalul referat negativ eu l-am făcut. Îmi dau seama că s-a profitat de ocazie ca, pe drept sau pe nedrept, dușmanii dumitale să-ți sară în spate. Dar nu puteam proceda altfel. Există chestiuni și interese generale care depășesc sentimentele personale.

DINA *(intervenind pentru prima dată cu furie satisfăcută)* : În sfîrșit ! De cînd așteptam fraza asta ipocrită. Am pîndit-o clipă de clipă și nu-mi venea să cred că n-o pronunți încă.

GAL : Lasă-l să vorbească, Dina. Ce importanță mai au frazele acum, după ce ne-am bălăcărit în halul ăsta ? *(Lui Radu.)* Te-am întrebat dacă ai venit la mine cu un mandat oficial şi de ce îţi iei răspunderea să afirmi că şedinţa nu va avea loc ?

RADU : Nu va avea loc cu o condiţie.

GAL : Care ?

RADU : Demisia.

DINA *(izbucnind)* : Asta în nici un caz !

RADU : Doreşti cu orice preţ un scandal public, doamnă Pop ? În mod inevitabil adevărul se va amesteca cu defăimările şi răzbunarea, murdărindu-vă pe amîndoi.

GAL *(devenind deodată calm)* : Şi catedra ?

RADU : Sînt ani de cînd nu vă mai ocupaţi de ea.

GAL : Deci demisia şi apoi pensionarea. Pe un motiv oarecare de boală.

RADU : Pe lîngă şantierul nostru s-au creat o seamă de instituţii anexe. Între altele o fabrică de ciment înzestrată şi cu un laborator. N-are director.

DINA *(cu un hohot de rîs isteric)* : Savantul Galeriu Pop, director al unei fabricuţe în provincie prin graţia tovarăşului Radu Comşa, orfan înfiat din milă de Pop, salvat de la mizerie şi foame şi adus jegos şi rîios în propria mea casă. Da, domnule, atunci cînd te-am luat aveai rîie şi eu te-am curăţat de ea.

RADU *(ridicîndu-se alb la faţă)* : O să mai rostesc o frază din cele pe care dumneata le socoteşti ipocrite : peste datoria mea nu pot trece chiar dacă mi s-ar deschide pămîntul sub picioare. *(Îndreptîndu-se spre ieşire.)* Eu am spus tot ce aveam de spus.

GAL *(din ce în ce mai obosit)* : Ai uitat ceva. Dacă documentarea semnată de mine era greşită, de ce ai sesizat ministerul fără să mă previi în acelaşi timp ?

RADU *(uluit)* : Cum ? Dar v-am trimis un dosar cu o jumătate de lună înainte de a face vreun demers. Însoţit de o scrisoare în care — oricît s-ar mira doamna Pop — mi-am îngăduit să fiu chiar foarte sentimental. Vă imploram aproape să revedeţi materialul. N-am primit nici un răspuns. Am revenit cu altă adresă. Tot inutil. Am telefonat aici şi am vorbit cu Raluca, rugînd-o să vă comunice că aştept un răspuns urgent de la dumneavoastră. Nu l-am primit. Cum puteam interpreta tăcerea asta decît ca deliberată şi ostentativă ?

GAL *(foarte tulburat)* : Raluca e o zăpăcită, însă nu înţeleg de ce n-am primit corespondenţa la institut ?

RADU : Cine mai vede corespondenţa oficială înainte de a ajunge la dumneavoastră ?

GAL : Protopopescu. Nu, nu pot crede.

DINA : Canalia ! Şi azi a vrut să te înspăimînte cu şedinţa !

RADU : Faptele pot fi verificate destul de simplu. Din păcate ele nu schimbă nimic.

GAL *(înfrînt)* : Nu, nu schimbă nimic.

DINA : Cum asta ! Ticălosul acela trebuie constrîns să spună adevărul.

RADU : Dacă el a pus totul la cale va pretinde că a predat direct materialul mai sus, ca nu cumva...

GAL : ...ca nu cumva să muşamalizez eu totul. Dar scrisoarea ?

RADU : O scrisoare se poate distruge. N-o să-mi iert niciodată că n-am venit personal la dumneata. Dar cum puteam să-mi imaginez asemenea mîrşăvie ?

GAL : N-are rost să-ţi faci mustrări de conştiinţă. Tot n-aş fi acceptat că ai dreptate. Bună seara.

Întuneric

GAL : N-au trebuit să treacă multe zile pentru a-mi da seama că Radu nu mă minţise şi nu exagerase nimic. Nu aveam de ales decît între o demisie pe motiv de boală şi o pensionare prematură, şi un scandal pe care la situaţia mea nu mi-l puteam permite şi care s-ar fi terminat inevitabil printr-o demitere. Iţele fuseseră prea bine încurcate pentru ca cineva să le poată desface repede alegînd adevărul de procesul de intenţie. Dina alergase ca o nebună în zilele acelea, bătînd la toate uşile, punîndu-şi în mişcare toate relaţiile. Era însă prea prudentă şi prea lucidă pentru a nu-şi da seama că o dezbatere publică s-ar fi răsfrînt asupra întregii noastre vieţi de familie, asupra ei şi poate şi asupra Ralucăi. Exista a doua soluţie : cea propusă de Radu. Ideea plecării într-un orăşel de provincie, în cine ştie ce condiţii precare, mă speria însă şi îmi rănea şi orgoliul. Dar mi-ar fi îngăduit să muncesc, să-mi dovedesc că viaţa nu mă măturase din calea ei şi să-i oblig pe cei care mă contestau să recunoască că am rămas o capacitate. Mai ales gîndul acestei revanşe mă aţiţa. Aveau să vadă ei cu cine au de-a face !

DINA *(apărînd din spate şi continuînd o discuţie)* : Astea sînt romantisme ieftine de adolescent. Ce-ai să poţi realiza acolo, cînd aici, avînd la dispoziţie Institutul tău ai eşuat atît de lamentabil ? Pentru că asta e adevărul. Am stat şi eu zilele astea de vorbă cu oameni care în general sînt binevoitori şi am aflat cît de mult nu te mai ia nimeni în serios.

GAL *(sufocat)* : Adică mi-arunci şi tu în faţă că sînt un ratat ?

DINA : Nu-mi place să mă îmbăt cu apă rece.

GAL : Asta după ce-ai pretins toată viaţa că nici o satisfacţie, nici o distincţie nu sînt prea mari pentru mine ?

DINA : Trebuia să te stimulez. N-aveam chef să te văd căzînd în abulia în care se scufundase Haralambie în ultimii ani ai căsniciei noastre. Mi-ajungea un ratat. El măcar avea o scuză, se senilizase.

GAL : Eşti înspăimîntătoare.

DINA : Minutul de adevăr, dragul meu. E adevărat că o bună bucată de vreme eu am crezut în mitul lui Galeriu Pop. Părea atît de viril, de cutezător, de hotărît, gata să cucerească lumea ! Mi-a trebuit timp ca să înţeleg pe încetul că de fapt eşti un om slab şi mai cu seamă leneş. Omul aparenţelor arătoase.

GAL : Şi ai continuat să taci şi să-mi zîmbeşti timp de douăzeci de ani ?

DINA : Dacă oamenii şi-ar spune în faţă tot ce gîndesc unii despre alţii, viaţa ar deveni imposibilă.

GAL : Şi totuşi cînd m-ai cunoscut eram făgăduit unei mari cariere ştiinţifice.

DINA *(cu un rîs rău)* : Ţi-audci aminte de congresul de la Buenos Aires ? Atunci s-a apropiat de mine preşedintele, profesorul Hiller, şi mi-a spus : soţul dumneavoastră, frumoasă doamnă, este un om fermecător şi se descurcă foarte bine ca şef de delegaţie. Se ocupă şi de ştiinţă ? I-am răspuns : a ţinut o comunicare importantă ieri, n-aţi ascultat-o ? Cu un surîs ironic mi-a ripostat : se vede că am început să mă ramolesc. Uitasem. *(Pauză.)* Atunci am înţeles multe.

GAL : Dacă m-aş fi consacrat cu adevărat cercetării ar fi trebuit să trăiesc mulţi ani studenţeşte. Ai fi rezistat ?

DINA : Sînt destul de sinceră să-ţi răspund că nu. Dar speram să fac din tine un om public de mare suprafaţă. Cine te-a pus zi de zi să iei cuvîntul la şedinţă, să ţii discursuri, să dai interviuri, să scrii declaraţii, să apari la televiziune, să nu lipseşti din prezidiu ? Crezi că a fost un efort uşor ? Şi pînă la urmă tot ai clacat. N-ai stofă, dragul meu, şi poate că şi acum aş fi tăcut dacă n-aş avea eu o răspundere : pe Raluca. Viaţa mea stricată să zicem că nu mai are importanţă. Dar pentru viitorul Ralucăi o să mă bat fără milă, cu dinţii, chiar şi împotriva ta. E bine să ştii asta.

GAL : La urma urmei ce-ai vrea să fac ?

DINA : Nu ştiu. Nu mai ştiu. Fă ce vrei. Dar să nu-ţi închipui că te voi urma în tîrguşorul acela împuţit.

GAL : Unde aş putea cîştiga totuşi mai mult decît pensia.

DINA : Iată în sfîrşit un argument realist. Recunosc că nu e o chestiune de neglijat. Mai ales că viaţa acolo trebuie să fie ieftină, pentru un om singur care face economii şi mănîncă la cantină. *(Iese.)*

Intuneric

GAL *(singur)* : Scenele acestea atroce pline de ură şi ranchiuni au durat zile şi nopţi, în vreme ce eu simţeam laţul strîngîndu-se în jurul gîtului. Uneori interveneau pauze în care nu ne vorbeam, iar atunci ştiam că sub tăcere, sau sub fraze inofensive ca „azi e mai frig“ sau „poftim la masă“, dialogul nostru duşmănos continua mai pătimaş încă, încărcat de învinuiri reciproce. Deseori mă întrebam, cînd o vedeam pe Dina cu faţa impasibilă, pilindu-și unghiile, la ce se gîndește, ce planuri face, dacă nu cumva îmi dorește chiar moartea. Față de puținii oameni pe care îi mai vedeam aparențele erau salvate însă și în acele clipe pe care toți le știau grele pentru noi trebuie să se fi găsit unii naivi care admirau demnitatea și soliditatea menajului nostru. Cîteodată comedia îmi apărea prea grotescă și izbucneam într-un rîs idiot. Atunci Dina, cu priviri complice și afectuoase, încerca să-i facă să înțeleagă pe ceilalți că am nervii zdruncinați. Cerusem un răgaz în care să mi se pună la dispoziție dosarul lui Radu și cîteva nopți n-am închis ochii, făcînd calcule, verificînd, luînd totul de la început cu un soi de frenezie în care se amestecau și panica și nădejdea. Au fost singurele clipe cînd Dina m-a lăsat în pace, aruncîndu-mi doar din cînd în cînd o privire în care se întrezărea o lumină de speranță. Îi interzisese pînă și Ralucăi să mai lase să urle casetofonul. Dacă totuși aș putea dovedi că nu greșisem ! Pînă într-o zi cînd...

(Se așază la o masă pe care sînt puse dosare, planuri, hîrtii, lucrînd febril. Apoi cu un gest de deznădejde aruncă tocul.)

DINA *(care a intrat și s-a așezat pe un scaun urmărindu-l, spune)* : Trebuie să-ți păstrezi calmul și luciditatea. Ești obosit, ai lucrat toată noaptea. N-ar fi mai bine să dormi un ceas, două ? *(Gal nu răspunde.)* Sau să-ți fac o cafea tare ? *(Gal tace.)* Trebuie cu orice preț să le dovedești că lucrarea ta e corectă, că ei au greșit.

GAL : Inutil. Acum știu că Radu are dreptate.

DINA : Dar n-ai lucrat singur. Tu ai avut doar ideea. Poți arunca vina pe altcineva din colectiv.

GAL *(cu teribilă disperare)* : Tocmai ideea e greșită. Nu mai pot nega adevărul. Dar cumplit e altceva.

DINA *(dură)* : Ce poate fi mai grav decît să recunoști singur că ai făcut și semnat o tîmpenie ?

GAL : Mai cumplit e faptul că nu pot urmări contrapropunerea lui Radu. Folosește date și cunoștințe care-mi scapă, cu care nu mai sînt la curent.

DINA : Prin urmare e adevărat că ești un incapabil, un fals om de știință !

GAL *(alb, ca în vis)* : Mai bine m-aș sinucide. *(Dina îl privește lung și iese fără să-i spună nici o vorbă. Gal după o pauză.)* De fapt cuvintele rostite în dimineața aceea cînd atinsesem — credeam eu — pragul de jos al deznădejdii mele, nu izbucniseră chiar atît de spontan pe cît s-ar putea crede. Gîndul se strecurase în mine mai de mult și insidios. La început ca o fanfaronadă. Căci sinuciderea era cea de a treia soluție posibilă pe care o întrevăzusem. Între o pensionare rușinoasă, între umilința plecării din mila lui Radu într-un orășel de provincie, gestul sinuciderii reprezenta o rezolvare oarecum solemnă, nu lipsită de un fel de panaș. Este uluitor cît de stupid de copilăroși rămînem chiar atunci cînd nu mai avem nici dinți în gură. Stăteam ceasuri întregi, cu ochii închiși imaginîndu-mi remușcările Dinei, lacrimile Ralucăi, procesele de conștiință ale lui Radu... Rolul de victimă era în adevăr fascinant și ideea sinuciderii mi se părea tot mai ispititoare. Mă simțeam în clipele acelea erou, credeam în mine ca într-o mare personalitate ignorată și persecutată. Azi, cînd pot considera cu ironie și detașare trecutul și cînd aș putea în adevăr să mă suprim cu sînge rece și fără ezitare, trebuie să recunosc totuși că exclamația mea din dimineața cînd i-am spus Dinei „mai bine m-aș sinucide“ era sinceră. Șiretul draperiei îl descoperisem mai de mult. *(Se duce și ia un șiret.)* Dar s-a întîmplat un lucru cu totul idiot. Nu mai știam cum se face un laț. *(Realmente se încurcă.)* Și apoi de ce să atîrn șiretul ? Oare va rezista cîrligul lămpii ? Dacă mă trezesc pe jos cu fărîmături de tavan căzute în cap ? Ce poate exista mai ridicol decît o sinucidere ratată ? Să mă arunc de la etaj ? Am ieșit pe balcon și m-am aplecat adînc spre hăul străzii. Așteptam să se ivească acea fascinație a vidului despre care auzisem vorbindu-se atîta, sperînd că totul se va petrece ca sub efectul unei narcoze. Dar m-a năpădit dimpotrivă o spaimă animalică şi am sărit atît de violent înapoi încît m-am împiedicat şi am căzut. Nu ştiu cît am stat întins pe balcon. Destul însă ca laşitatea mea să-mi poată sugera gîndul că sinuciderea e o laşitate. Putea exista o recunoaştere mai categorică a vinovăţiei şi ratării mele? Nu, asta nu! Le voi dovedi tuturor cine sînt şi ce pot. Vor să mă exileze, ei bine voi transforma exilul meu într-un triumf! I-am telegrafiat lui Radu şi a doua zi am plecat.

Întuneric

O masă cu cîteva sticle de pepsi, două-trei flori într-un pahar şi cîteva scaune. În picioare, directorul adjunct Procopiu, inginerul Alexiu, contabilul şef Ionescu, secretarul de partid Georgescu, o fată tînără şi frumoasă, preşedinta sindicatului, Irina, maistrul Dogaru. Ei reprezintă C.O.M.-ul fabricii de ciment din Fărcaşa.

IONESCU *(uitîndu-se la ceas)*: Şedinţa era anunţată pentru ora 9 şi e nouă jumătate.

GEORGESCU : Cu drumurile astea desfundate nu-i de mirare că cei de la şantier întîrzie.

DOGARU : Dacă nu încetează ploile, o să putrezim cu toţii aici.

ALEXIU : Credeţi că vine să-l instaleze chiar directorul general?

PROCOPIU : Pe naiba! Nu-şi lasă el şantierul pentru o formalitate fără importanţă. Mai ales că în sectorul C. s-au produs se pare nişte alunecări de teren.

IRINA : Din cîte mi-a spus ieri, părea că nici nu pune la îndoială prezenţa tovarăşului Greavu.

PROCOPIU : L-ai şi cunoscut? Unde?

IRINA : Ieri după masă la laborator. M-am pomenit dintr-o dată cu un domn atît de elegant şi solemn încît m-am fîstîcit. S-a prezentat foarte politicos şi mi-a spus că e noul director.

ALEXIU : Dar ce căuta la laborator cînd încă nici n-a luat contact cu noi şi cu fabrica?

IRINA : Spunea cu un zîmbet uşor ironic că n-a avut răbdare şi că voia să viziteze centrul nostru de „creaţie", creierul nostru.

PROCOPIU : Şi-a şi găsit unde să-şi plaseze ironiile! Să-l văd după două săptămîni de şedere aici.

ALEXIU : Cînd ai condus un institut de cercetări la Bucureşti, înzestrat cu aparatura cea mai modernă, e firesc să strîmbi din nas cînd te trezeşti la Fărcaşa.

PROCOPIU : După informaţiile mele, faimosul institut va sări curînd în aer. E compromis pe toate liniile. Începînd cu fostul lui director.

GEORGESCU : Mie toată chestia asta nu-mi miroase a bine. Dacă e un om de ştiinţă atît de reputat de ce nu l-au repartizat la Centrul de Cercetări al şantierului?

ALEXIU : Acela e creaţia lui Radu Comşa şi ţine la el ca la ochii din cap. Şi pe urmă ştii bine că acolo se fac şi experienţe mai discrete.

PROCOPIU *(lui Georgescu)*: Tovarăşe secretar, tocmai dumneata să fii atît de naiv? N-ai auzit niciodată de munca de jos? Cazul e clar.

IONESCU : Parcă fabrica noastră mai avea nevoie de un nou director! Slavă domnului, producţia merge ritmic şi Greavu e mulţumit.

IRINA : Mie mi-a făcut o impresie foarte bună.

ALEXIU : Cred şi eu. Cu morga pe care ţi-o dau atîtea comitete şi comiţii internaţionale, nu-i greu s-o epatezi pe fata pădurilor şi pe nişte sălbatici ca noi. Pariez că are o trusă de bărbierit în aur şi pijamale de mătase cumpărate la Paris.

IRINA *(bufnind în rîs)*: Deocamdată şi-a luat o cameră cu chirie la madam Vătămanu şi se spală într-un lighean de tinichea.

PROCOPIU : Ia te uită, ţi-a făcut şi confidenţe?

IRINA : Mi-a spus-o cu aerul că situaţia îl amuză, dar părea destul de... perplex.

DOGARU : Cum părea?

IRINA : Aşa cum ai arăta dumneata, meştere, dacă ţi s-ar oferi peste noapte un Mercedes şi o vilă cu piscină.

DOGARU : Eu cred că bietul om dacă o fi avut în adevăr vreun necaz ar trebui să găsească aici puţină căldură şi că avem datoria să-l primim omeneşte.

PROCOPIU : Bineînţeles, dar fără temenele şi fără să ne arătăm speriaţi de numele lui.

ALEXIU : Domnule, ce e viaţa ! Galeriu Pop, directorul fabricii de ciment din Fărcaşa !

IONESCU : Mie să vă spun drept nu-mi displace să văd cîte un barosan din ăştia buşit cu fundul de pămînt.

IRINA : Văd că v-aţi şi fixat atitudinile faţă de el, fără ca măcar să-l cunoaşteţi. Nu mi se pare foarte echitabil.

GEORGESCU : Ba să am iertare, tovarăşă Irina, etica şi echitatea stau la baza vieţii noastre şi ca secretar de partid nu-ţi dau voie să arunci vorbele astea în vînt.

PROCOPIU : Lasă, nea Georgescule, nu le mai lua şi dumneata toate în serios. Fata ca orice fată e mai impresionată de celebrităţi. Chiar dacă sînt foste. Ce vrei, sensibilitatea feminină !

IRINA : Tovarăşe Procopiu, şi dumneata ai călătorit prin străinătate — mi-ai trimis şi ilustrate — şi totuşi asta nu mă impresionează deloc.

PROCOPIU : În ultimii doi ani n-am fost decît pînă la Budapesta, draga mea. De aceea ! Dealtfel...

(Intră Galeriu însoţit de Radu Comşa. Spre deosebire de ceilalţi care sînt în haine de lucru, Galeriu poartă haine închise, cămaşă albă.)

RADU *(cordial, dar grăbit)* : Vă salut şi vă rog să ne iertaţi întîrzierea. A trebuit să părăsesc maşina într-un şanţ şi să vin cu un tractor. Tovarăşul Greavu e reţinut pe şantier şi m-a delegat pe mine să vi-l prezint pe noul dumneavoastră director. Inutil însă să vă spun cine este tovarăşul Galeriu Pop. Îl cunoaşteţi măcar din auzite. *(Lui Galeriu.)* Dumnealor sînt membri C.O.M. cu care veţi lucra nemijlocit. *(Îi prezintă.)* Tovarăşul Procopiu, director adjunct, tovarăşa Irina Vidu — ingineră chimistă şi preşedinta sufletistă a sindicatului, tovarăşul Dogaru, un excelent maistru care a lucrat pe mai multe şantiere, tovarăşul Ionescu, contabilul şef, tovarăşul Alexiu, un bun inginer şi, în sfîrşit, tovarăşul Georgescu — secretarul organizaţiei de bază. *(Uitîndu-se la ceas.)* Cred că cel mai bun lucru ar fi să treceţi la locurile dumneavoastră de muncă, iar eu îl voi conduce peste tot pe tovarăşul director ca să vadă birourile şi fabrica. Mă scuzaţi, dar sînt îngrozitor de grăbit.

GEORGESCU : Tovarăşul Comşa, nouă ne-ar fi făcut plăcere însă să putem adresa cîteva cuvinte de bun venit noului nostru director şi să-l asigurăm că poate conta pe colaborarea noastră.

PROCOPIU : Cu atît mai mult cu cît ştim că prezenţa sa va adăuga modestei noastre întreprinderi o autoritate sporită.

RADU : Desigur, da... *(Se uită din nou la ceas.)*

GALERIU *(intervenind solemn şi fără să realizeze pe parcurs uşorul ridicol al peroraţiei sale)* : Dragă Comşa, înţeleg că eşti chemat de treburi grabnice. Înţeleg şi faptul că Greavu pe care am avut plăcerea să-l întîlnesc în cîteva împrejurări e foarte prins de îndatoririle sale, deşi prezenţa lui mi-ar fi făcut multă bucurie. Regret, dar înţeleg. Însă te rog şi pe dumneata să înţelegi că nu pot considera această instalare a mea drept o simplă formalitate. Tovarăşi, sîntem cu toţii soldaţii aceleiaşi idei şi ştiu că uneori generalii trebuie să urce în primele linii ca şi simplii ostaşi. Cercetarea dezlipită de practică s-a dovedit o eroare care, transformată în sistem, poate deveni nu numai ineficientă, ci chiar nefastă. Cu conştiinţa deplină a acestui adevăr mă aflu astăzi aici, fără să reneg activitatea mea închinată de o viaţă ştiinţei pure, dar dîndu-mi seama de limitele ei în cadrul uriaşei construcţii întreprinse de poporul nostru sub conducerea partidului. Ştiu, tovarăşi, că se vor găsi oameni care să răspîndească zvonul că am fost trimis la „munca de jos“, dar sînt la această muncă pe care unii o numesc de jos, pentru că eu am vrut, pentru că eu am rîvnit acest lucru cu toate puterile mele. Consider că e un gest care mă onorează și care-i poate dezonora doar pe cei ce-l interpretează altfel. *(Radu se uită din nou la ceas, dar ceilalți sînt oarecum impresionați sau stingheriți, ținînd seama de comentariile anterioare.)* Dragă Radu — îi spun așa pentru că-l cunosc de cînd era atît — nu-ți mai cer decît un pic de răbdare. Pentru că nu pot încheia această scurtă alocuțiune numai mulțumind pentru felul în care am fost primit de colectivul dumneavoastră ; n-o pot încheia decît prevenindu-i pe viitorii mei colaboratori și despre exigențele mele. Am vizitat ieri așa zisul dumneavoastră laborator. E de o primitivitate rușinoasă. Am convingerea și aceasta va fi ideea mea fixă, programul de la care nu voi deroga nicicînd, că putem produce un ciment nu numai mai ieftin, ci și mult superior produselor existente. Nu va fi ușor, tovarăși, vă previn că vom munci pe brînci, însă pentru realizarea acestei idei vă asigur că nu voi cruța pe nimeni și în primul rînd pe mine însumi. Vă mulțumesc pentru atenție, și acum cred că în adevăr e bine să treceți la locurile dumneavoastră de muncă unde vă voi vizita pe rînd. Și cum se pare că tovarășul Comșa e foarte grăbit îl voi ruga pe tovarășul Procopiu, după ce vom schimba cîteva păreri în biroul său, să mă însoțească prin fabrică. Sînteți liberi.

(Mai mult sau mai puțin nedumeriți, după cîteva aplauze rare ies toți lăsîndu-l pe Galeriu cu Radu.)

GAL : Sper că a fost bine. Totul e să tai scurt de la început orice comentarii răuvoitoare și să fii totodată amical și autoritar. Cred că i-am pus pe roate. *(Cu ranchiună.)* Dar pe Greavu n-o să-l iert niciodată că n-a venit să mă instaleze.

RADU : Muncește mult mai mult decît i-ar da voie sănătatea. Știi cum arăta, un munte de om ! N-a rămas din el decît o flacără.

GAL : Și rezultatele ? Merită sacrificiul ăsta ?

RADU : Sînt mai mult decît bune. Ai să-ți dai seama cînd vei cunoaște șantierul. Deocamdată păstrăm și noi un oarecare secret. A da, în legătură cu casa. În blocul nou care se termină acum vei avea un apartament. Îmi pare rău că deocamdată nu s-a găsit altă soluție.

GAL : Această madam Vătămanu, care mi-a fost recomandată, pare destul de de treabă. M-a primit cu cafeluță și dulceață. Și pe urmă, dragul meu, dacă sînt în exil, înțeleg să accept toate rigorile exilului. E un punct de onoare pentru mine.

RADU : Noi, acolo pe șantier, avem condiții mult mai vitrege și totuși nu ne considerăm în exil.

GAL : Chestiune de optică.

RADU *(puțin stingherit)* : Prof, iartă-mă, dar vroiam să-ți atrag atenția în legătură cu intențiile dumitale privitoare la ciment. Producția fabricii acoperă nevoile noastre și la ora actuală ne satisface.

GAL : Nu mă așteptam să te găsesc redus la un practicist atît de îngust. Am rumegat toată noaptea ideea mea și sînt sigur că-i interesantă.

RADU : Azi sînt mii de oameni în lume care caută soluții noi în domeniul ăsta. Și cu ce mijloace !

GAL : Vrei să mă descurajezi ?

RADU : Doamne ferește ! Era din partea mea doar un apel la prudență și răbdare. Nu putem risca dezorganizarea producției pe temeiul unei idei apărute peste noapte.

GAL : A fost de ajuns ca un măr să-i cadă lui Newton în cap pentru a descoperi legea gravitației. Voi empiricii nu-i veți înțelege niciodată pe vizionari, pe oamenii intuițiilor fulgurante. Și pe urmă am fost prea prudent o viață întreagă. Crezi că mă voi mulțumi să supraviețuiesc în tîrgușorul ăsta infect ? Ori înving, ori sucomb.

RADU : Intenția e în orice caz ambițioasă și noi o să-ți acordăm tot sprijinul posibil. *(Zîmbind.)* Am spus posibil. Avem, dealtfel, pe șantier oameni capabili care ar putea fi consultați.

GAL : Mulțumesc, cînd voi simți nevoia de ajutor îl voi cere. Deocamdată dă-mi voie să mă cred în dreptul personalității la oarecare independență. *(Întinzîndu-i* *mîna și concediindu-l.)* Salutări lui Greavu și spune-i te rog că am fost — cum să spun — oarecum nedumerit de absența lui.

Întuneric

GEORGESCU : N-aș vrea să creadă că punem bețe în roate cercetărilor sale.

PROCOPIU : Care n-au dus la nici un rezultat. Muncă și bani risipiți. E ridicol.

GEORGESCU : Totuși se străduiește. Toate nopțile și le petrece în laborator.

IONESCU : În orice caz bani nu mai pupă. Mi-au tras ieri o praftură la conducere că nu mai nimeream ușa cînd am dat să plec.

PROCOPIU : Și, dealtfel, atmosfera din laborator e plăcută. Căldură, lumină, agreabilă prezență feminină.

GEORGESCU : Cred că te cam întreci cu gluma. Nu-i prima dată cînd te aud făcînd aluzii la Irina care e o fată serioasă și cuminte.

PROCOPIU : Nu fac nici un fel de aluzii. Dar pentru un bărbat singur, la vîrsta lui, prezența unei fete tinere nu-i lipsită de primejdii. Vîrsta critică, dragul meu, n-ai auzit de ea ?

GEORGESCU : Acum te-a apucat grija de el !

IONESCU : De cînd e aici, nevastă-sa n-a venit o dată să-l vadă.

PROCOPIU : Am auzit că-i o cucoană foarte distinsă. Ce să caute în sălbăticia noastră ? Doar dacă i-am oferi un dineu la bufetul „Lăcrămioara“ cu țuică și pastramă.

IONESCU : Aflați, tovarășe director, că au adus acum un vin pe cinste. Un *roze* ușor și care pișcă puțin, ca șampania.

PROCOPIU : Lasă că-ți cunosc eu gusturile. O săptămînă am fost otrăvit după cîrnațul acela pe care mi l-ai recomandat. Era să mă bată nevastă-mea că l-am cumpărat. *(Intră Alexiu și Dogaru.)*

ALEXIU : Șeful n-a venit încă ?

PROCOPIU : A fost chemat la conducere. Dealtfel ședința asta de comitet eu am convocat-o.

DOGARU : În lipsa lui ?

PROCOPIU : Nu-i vorba de nici o conspirație. Dar așa putem discuta mai liber în folosul fabricii și chiar al lui personal. Ah, iat-o și pe tovarășa Irina. *(Intră Irina tăcută și preocupată, abătută.)* Sîntem deci cu toții. Așadar n-am convocat această ședință în lipsa tovarășului director decît pentru a discuta anumite fenomene negative apărute în ultimul timp și pentru a ne face o opinie pe care sîntem obligați să i-o aducem la cunoștință. Toți respectăm personalitatea tovarășului Pop, dar avem datoria să ne întrebăm de ce în ultimele două săptămîni livrările făcute de noi șantierului au fost neritmice și inferioare celor anterioare. Ce aveți de spus, tovarășe Dogaru și tovarășe Alexiu ?

DOGARU : E foarte simplu. Tovarășul inginer Alexiu mi-a cerut să detașez oameni la laborator. Scade forța de muncă, scade și producția.

ALEXIU : Acesta a fost ordinul tovarășului Pop Eu nu discut ordinele șefilor. Le execut.

GEORGESCU : Nu le discuți nici în C.O.M. ?

PROCOPIU : Ce părere ai, Alexiule, despre avantajele sau pierderile pe care le produce întreprinderii noastre detașarea acestor muncitori ?

ALEXIU : Eu sînt un simplu inginer, un practician care încearcă să-și facă cît mai bine meseria. S-ar putea ca cercetările laboratorului să aibă o importanță care îmi scapă. Dar de muncitorii aceia trebuie să vă spun că am nevoie. Poate mai angajăm alții. Nu văd altă soluție.

IONESCU : A nu, asta nu. Nu ne putem îngădui cheltuieli suplimentare. De aceea am și adus aici bugetul nostru, ca să discutăm concret pe capitole și cifre. La articolul 25, pagina 17...

PROCOPIU : Dragă Ionescule, nu ne pierdem în amănunte. Dumneata cînd începi să enumeri articole și cifre, capitole bugetare și nu știu cîte zeci de dispoziții, nu mai pricepem nimic, nu mai terminăm nici la paștele cailor. Scurt : cîți bani au fost afectați laboratorului și cu ce randament ?

IONESCU : O sută de mii, din care cîteva mii în lei valută obținuți de tovarășul Pop de la alte capitole. Randament ? Pînă la ora actuală zero.

IRINA : Investițiile făcute nu reprezintă în nici un caz pierderi. De-abia acum avem ceea ce s-ar putea aproape chema un laborator serios și nu un simulacru. Și asta fără nici o risipă de bani.

GEORGESCU : Centrul de cercetări de pe șantier valorează milioane și e în felul lui unic pe țară. De ce nu ne folosim de el ?

IRINA : Pentru că are cu totul alt profil. Noi ne ocupăm de ciment.

PROCOPIU : Întreb încă o dată : cu ce rezultate ? Deocamdată singurul fapt concret rămîne o mai proastă funcționare a întreprinderii noastre. Tovarășii de pe șantier ne trimit aproape zilnic plîngeri. Ce spui despre această situație, tovarășe Georgescu, în calitatea dumitale de secretar ?

GEORGESCU : Am discutat cu tovarășii din Comitetul șantierului și mi-au răspuns că studiază cazul. Personal singurul lucru pe care aș putea deocamdată să-l reproșez tovarășului Pop sînt relațiile lui cu muncitorii. Trece prea rar prin fabrică. E adevărat că dă mîna cu oamenii, zîmbește, mai face cîte o glumă în felul dumnealui, că te întrebi ce-a vrut să zică, dar aș putea jura că nu cunoaște pe nume pe nici unul dintre ei. Oamenii sînt mulțumiți că dau mîna cu el, dar sînt sigur că-l socotesc ca pe un fel de „domn“ venit în inspecție și asta nu e bine. *(Lui Procopiu.)* Dumneata cînd l-ai înjurat pe Mitrache și pe urmă l-ai bătut pe umăr nu s-a supărat. Știa că ai dreptate. Eu nu zic să înjurăm oamenii, dar uneori și o înjurătură ține mai de cald decît un *bonjour*.

IRINA : Nu l-am auzit niciodată pe tovarășul Pop spunînd cuiva *bonjour*. Deși n-ar fi o crimă.

GEORGESCU : Nu lua și dumneata chiar tot ce-mi iese pe gură drept literă de evanghelie. Vroiam să spun că prea se vede că se simte printre noi — cum să zic — ca în exil. Ca Ovidiu la Tomis.

PROCOPIU : De ce taci, Alexiu ? Care e în fond părerea dumitale.

ALEXIU : Dar am spus-o destul de clar și n-am nimic de adăugat. Cred că Irina e cea mai indicată să ne informeze despre ce se întîmplă la laborator și ce șansă de izbîndă există.

IRINA : Vreți să mă repet. Afirm că avem în sfîrșit un laborator — încă nu total pus la punct — dar în care se pot experimenta noi formule de ciment. Vreți să mai adaug că tovarășul Pop are o idee foarte îndrăzneață și că se extenuează lucrînd uneori pînă în zorii zilei.

PROCOPIU : Și că te extenuează și pe dumneata ?

IRINA : Asta mă privește și nu țin minte să vă fi adresat vreo reclamație.

PROCOPIU : Dar laboranții Mușat și Oprea se plîng.

IRINA : Pentru că sînt prea funcționari. Opt ore de muncă pe ceas și restul, Dumnezeu cu mila.

PROCOPIU *(glumeț)* : Pe cînd dumneata ești o sufletistă, o entuziastă ? Nu te supăra, glumeam. Dar acum o să-ți pun o întrebare care nu mai e o glumă. În cît timp crezi că experiențele voastre atît de misterioase vor da rezultate practice ? *(Irina tace.)* Și ce valoare reală vor avea aceste rezultate ? *(Irina tace.)* Să știi că nu e o întrebare de administrator obtuz, pentru că de problemele cimentului m-am ocupat și eu. Ce perspective eficiente de viitor au aceste cercetări ?

IRINA : După cît mă pricep, e încă în faza unor sondaje preliminare a căror interdependență nici eu nu o sesizez cîteodată. Ideea de bază nu mi-a expus-o decît în termeni foarte generali. Ar fi mai bine să-l întrebați chiar pe el.

PROCOPIU : Da, tovarăși, o vom face, pentru că e de datoria noastră să o facem. Cred că sînteți cu toții de acord. Mai ales că specialitatea tovarășului Pop ține de cu totul alte domenii.

IRINA : Nici Pasteur nu era medic.

(Ușa se deschide și apare Galeriu Pop.)

GAL : Bună ziua. O ședință fulger ?

PROCOPIU : Da. Era vorba de scăderile apărute în producție și de investițiile făcute în laborator. Oamenii detașați...

GAL *(întrerupîndu-l glacial)* : Inutil să-mi explici. Vin acum de la Greavu. Ne va detașa temporar cîțiva muncitori în locul celor pe care-i folosesc eu și *(către Ionescu)* asta te privește mai ales pe dumneata, a acceptat suplimentarea cu încă douăzeci de mii de lei a fondului destinat laboratorului. Nemaiexistînd nici o problemă, v-aș ruga să mă lăsați singur.

(Consternați de tonul lui Pop, toți se pregătesc să iasă în tăcere.)

PROCOPIU *(oprindu-se)* : Pot pune o întrebare ?

GAL *(glacial)* : Te rog.

PROCOPIU : În privința primelor probe cu noul produs s-a fixat vreun termen ?

GAL : Da. O să vi-l comunic la timpul cuvenit. *(Toți ies, Galeriu înaintînd spre rampă e în situația în care se găsea la începutul piesei, adică* în prezent.) De fapt întîlnirea cu Greavu fusese catastrofică. Și trebuie să recunosc că cel care m-a ajutat să ies cu fața curată a fost Radu. În biroul lui Greavu, instalat într-o baracă, nu erau decît ei doi. Pe Greavu îl întîlnisem pe vremuri întîmplător și-i cunoșteam solida, necontestata reputație științifică europeană. Mă speria puțin ideea confruntării cu acest om pe care mi-l imaginam clocotind de un dinamism violent, copleșitor. Am regăsit însă un om cu chip aproape ascetic în care doar ochii pîlpîiau din cînd în cînd ca arși de o mare febră. În rest, mai degrabă absent, distrat chiar. A trebuit să treacă un timp ca să-mi dau seama că acest aer absent ascundea o preocupare, o tensiune interioară atît de absorbantă încît se părea că realitatea imediată de-abia o înregistra. Era prima dată cînd se întîmpla ca prezența unui om să determine instantaneu în mine un sentiment atît de complex și totuși de net, de tranșant. Se spune că de la admirație sau dragoste și pînă la ură, nu este decît un pas. Nu-i adevărat. Cînd sentimentele acestea sînt cu adevărat profunde, ele coexistă, căsătorite ca noaptea cu ziua. Mi-am dat seama că pe Greavu din clipa aceea și pînă la sfîrșitul zilelor mele, îl voi admira și urî cu aceeași intensitate devorantă. În fața mea stătea un adevărat *creator* în care gîndul și acțiunea fuzionează, topite la cea mai înaltă temperatură, pînă la identitate și această revelație orbitoare mă umilea, mă făcea să mă simt mic și rizibil.

(Reintră în spațiul de jos retrospectiv, în scenă Pop, Greavu, Radu.)

GAL *(întinzînd mîna cu convențională detașare)* : Bună ziua, colega. Am mai avut prilejul să ne cunoaștem. Ce mai faceți ?

GREAVU *(cu adevărat absent, dînd mîna)* : Cu treburile. Chiar vroiam să mă scuz că din cauza lor n-am izbutit să vă fac o vizită. Luați loc. *(După o pauză.)* Spune, Comșa.

RADU : E vorba de fabrica dumitale, Prof. Producția a scăzut și e neritmică.

GAL : Am detașat cîțiva oameni la laborator.

RADU : Știm. Dar trebuiesc luate măsuri atîta timp cît lucrurile nu devin supărătoare.

GREAVU : Să nu facem un caz din asta. Dacă oamenii aceia sînt în adevăr necesari putem detașa cîțiva de la noi pentru un timp. *(Detașînd cuvintele.)* Depinde însă cît timp.

RADU : Tocmai ăsta e miezul chestiunii.

GAL : Sînt încă într-o fază de tatonări. De-abia am izbutit pînă acum să înjgheb un laborator mai de doamne-ajută care să permită niște experiențe cît de cît concludente. *(Venind spre rampă, adică în timpul* prezent.) Spuneam adevărul și totodată mințeam. Nu în privința laboratorului, ci a mea. Cu senzația paralizantă că Greavu — cu tot aerul lui absent — citește în mine ca într-o radiografie. Ceea ce vedea nu erau nesiguranța și îndoielile mele nemărturisite, ci *vidul* meu. Doamne, cît îl uram pentru că *știa*. Ideea mea cu noua formulă de ciment cuprindea poate o sclipire, dar eu ajunsesem în adîncul meu la certitudinea nemărturisită, dar cu atît mai cumplită că era vorba doar de o sclipire, de o intuiție pe care niciodată n-o voi putea realiza și nici măcar descurca. *(Coboară.)*

GREAVU : Domnule Pop, cunosc și eu chinurile cercetării, dar calitatea mea mă obligă să vă cer să fixați un termen pentru predarea primelor probe. Dacă sînt promițătoare făgăduiesc să vă susțin pînă în pînzele albe.

GAL *(aproape bîlbîindu-se)* : Un termen ?... Dar sînt de-abia la început... Nu am o certitudine absolută...

GREAVU *(categoric)* : Trei-patru săptămîni cel mult. Înțelegeți, noi nu vă pretindem decît o producție normală, așa cum avea fabrica pînă acum. Am investit însă bani în laboratorul dumneavoastră. E un lux pentru care în caz de nereușită îmi voi asuma răspunderea. Însă nu pot continua la infinit.

GAL *(revenind în* prezent) : Asta însemna lovitura de grație. În fond îi era milă de mine. Mă compătimea, mă tolera și mă disprețuia totodată. *(Reintrînd în joc, ca și cum s-ar arunca în apă.)* În patru săptămîni voi preda primele probe. Dar vă solicit o suplimentare de o sută de mii lei pentru cîteva aparataje.

RADU *(lui Greavu)* : În orice caz investițiile făcute în laboratorul fabricii nu reprezintă o pierdere. Le-am analizat. La nevoie ele pot fi asimilate și bine folosite de centrul nostru de cercetări.

GAL *(în* prezent*)* : Intervenția lui Radu a fost decisivă și salvatoare. Dar nu puteam ignora cît de umilitoare era pentru mine bunăvoința lui. Cu alte cuvinte chiar dacă o luasem razna, chiar dacă ideea mea era o fumisterie, nu reprezenta un caz penal. *(Sună telefonul. Reintră în retrospectivă.)*

GREAVU *(la telefon)* : Da, eu. Încă o alunecare de teren ? Pe ce întindere ? Da, vin imediat. *(Se ridică grăbit. Lui Pop.)* S-ar putea ca zilele acestea să avem nevoie de ciment suplimentar, de foarte mult ciment. Din cel vechi, dar solid și în mare cantitate. Trebuie să plec, iartă-mă. *(Aproape de ieșire, întorcîndu-se.)* Douăzeci de mii de lei și termen pentru probe patru săptămîni. *(Iese ca o furtună. Se instalează o tăcere lungă și grea.)*

RADU : Prof, ești sigur că nu te pot ajuta ? Eu nu mă pricep în domeniul ăsta, dar avem aici vreo doi băieți excelenți la care ai putea face apel. *(Foarte lungă tăcere.)*

GAL *(în* prezent*)* : Știam că partida e pierdută. Ca un jucător de cărți care pune miza deși a văzut că nu are nimic în mînă. Dacă ai ști, dragă Radu, ce drag mi-ai fost atunci și cum aș fi vrut să te iau în brațe, să-mi las capul pe umărul tău și să plîng... Da, să plîng. Pentru toată viața mea stricată, pentru singurătatea mea care mă face uneori să urlu noaptea în pernă. *(Violent.)* Pentru nedreptatea sorții care mă năpăstuise. Căci fusesem cineva. Eram poate chiar în fața lui Greavu încă cineva ! Nu înțelegea că o parte măcar, o parte mică dar bună din mine supraviețuia ? Gestul tău prietenesc părea că înțelege lucrul ăsta. Dar nu era cumva vorba, ca la Greavu, numai de milă și compătimire ? Iată de ce azi, în dimineața asta cenușie mă pot gîndi calm la sinucidere. Pentru că odată și odată, linia trebuie trasă sub adunări și scăderi și socoteala trebuie încheiată. Ce mîndrie idioată m-a făcut atunci să nu mă agăț de umerii tăi și să spun totul. Vai de cei mincinoși și orgolioși. *(Reintrînd în retrospectivă.)* Mulțumesc, Radu, n-am nevoie de nici un ajutor. Dacă izbutesc singur bine, dacă nu...*(Face un gest evaziv cu mîna și iese.)*

RADU *(singur)* : Și totuși pe bietul Prof îl iubesc. Mare sucit am fost în adolescența mea plină de răzvrătiri și mare sucit am rămas în maturitatea mea stîngace, neînstare să găsească gestul care să împace și să aline. *(Pauză.)* Cred că mi-ar trebui dragostea unei femei.

Întuneric

GAL *(sună și intră Irina)*: Vroiam să-ți spun că după masă nu lucrăm. Toți oamenii detașați la laborator să treacă înapoi la munca lor.

IRINA : Spuneați că ni s-au afectat încă niște bani pentru aparataje. N-ar fi cazul să batem fierul pînă e cald ? Și să facem lista celor necesare ?

GAL *(privind-o lung. Apoi răspicat)*: Absolut necesar în clipa de față nu mi-ai fi decît dumneata, Irina. *(Reintră în prezent.)* Jur că aceste cuvinte mi-au ieșit de pe buze fără nici un fel de premeditare. Văzusem din prima noastră întîlnire că e o fată frumoasă. Pură și senzuală în același timp. Dar nici o clipă nu-mi trecuse prin cap gîndul că aș putea să-i fac curte. Dealtfel diferența de vîrstă dintre noi era absurd de mare. E drept că uneori surprinsesem îndreptată asupra mea o privire stranie, curioasă și caldă totodată și că deseori, în timpul lucrului cînd degetele noastre se atingeau întîmplător, nu-mi puteam stăpîni o tresărire. De plăcere, de bucurie, de jenă ? Nu mă oprisem asupra faptului și nu-l analizasem. Dar e adevărat, mă simțeam bine alături de ea și mi se întîmpla s-o aștept la laborator cu oarecare nerăbdare, prefăcută în plăcere de îndată ce apărea. Totuși în ziua aceea cînd i-am spus că aș avea nevoie de ea am fost răscolit cînd mi-a răspuns... *(Reintră în retrospectivă. Tăcere lungă, în care Irina îl privește concentrată, apoi.)*

IRINA : Știam asta mai de mult și mă întrebam cînd o să mi-o spuneți.

GAL *(tulburat)*: Am aerul unui om atît de neajutorat care imploră sprijinul cuiva ?

IRINA : Dimpotrivă. Deși știu eu ce se ascunde sub siguranța dumneavoastră agresivă ? Dar nu despre asta e vorba. Știam că vă plac. Așa cum se spune în romanele proaste, sînt lucruri pe care o femeie le simte.

GAL : Chiar cînd celălalt nici nu-și dă seama ?

IRINA : Altfel care ar fi meritul intuiției feminine ? Așteptam doar să văd cînd o să vă dați seama.

GAL *(în prezent)*: Era uluitor ! Parcă îmi smulsese cineva un văl de pe ochi. O priveam și înțelegeam, străbătut de un fior pînă în tălpi, că, în adevăr, o plăceam și o doream. Dacă nu mi-ar fi fost teamă că își bate joc de mine aș fi luat-o în brațe acolo, să-i simt aproape trupul cald, răsuflarea gurii, privirea aceea fără fund... și să nu mai țin seama de nimic. *(Reintră în retrospectivă,* încearcă să rîdă.) Te-ai jucat deci cu mine de-a pisica cu șoarecele ?

IRINA : Nu m-am jucat. Recunoaște că n-am făcut nici un gest de cochetărie. *Așteptam.* Atîta tot.

GAL : Și acum ești convinsă că mi-am dat în sfîrșit seama că nu-mi ești — cum să spun — indiferentă ?

IRINA : Ați spus-o singur adineauri : că în clipa de față numai eu vă sînt absolut necesară. *(Surîzînd.)* E o mărturisire care nu se împacă deloc cu indiferența.

GAL *(prudent)*: Poate că mă gîndeam la un sprijin moral, la puțină căldură omenească. *(Sincer.)* Sînt foarte singur aici și ca să spun drept foarte descurajat.

IRINA *(întinzîndu-i mîna bărbătește)*: Atunci m-am înșelat eu și am fost o caraghioasă. *(Cu o urmă de ironie.)* Puteți conta, domnule director, pe sprijinul meu moral.

GAL : În fond ce urmărești ? Să-ți exerciți și să-ți experimentezi farmecele asupra mea ?

IRINA : Nu urmăresc absolut nimic. Constatam. Sau crezusem că am constatat.

GAL : Ei bine, și dacă ți-aș spune că în adevăr îmi placi ? Că îmi placi chiar foarte mult ? Orgoliul dumitale ar fi satisfăcut ? Asta doreai ? Să mai adaugi o victimă la palmaresul victoriilor dumitale feminine ? Sau să te bucuri că ai darul să faci constatări juste ?

IRINA : Nu mă așteptam din partea dumneavoastră la ironii atît de... greoaie.

GAL *(grav)*: Și ce-ai face dacă recunosc că ai dreptate ?

IRINA *(după o pauză)*: Nu știu. Asta mă întrebam și eu cu frică tot timpul, așteptînd să te destăinuiești.

GAL : Aş putea deduce atunci că nici eu nu-ţi sînt total indiferent ?

IRINA : Nu, dimpotrivă. Dar nu-mi dau seama pînă unde merge lipsa mea de interes şi ce înseamnă.

GAL : Poate compasiune.

IRINA : Un bărbat ca dumneavoastră nu inspiră compasiune. Îl poţi detesta sau chiar dispreţui. Dar compasiune ! Nici n-o merită. Şi credeţi, dealtfel, că m-ar putea interesa un om care cerşeşte milă ?

GAL : Totuşi omul cel mai tare are uneori nevoie de *sa soeur de charité. (Amuzîndu-se.)* L-ai citit pe Rimbaud ? O să-ţi fac o mărturisire pe care n-am mai făcut-o nimănui. Nu sînt chiar atît de tare cum crede lumea.

IRINA : Am bănuit. Dar nici un slăbănog ! Mai degrabă un dezaxat. Nu psihic, Doamne fereşte, ci un om ieşit de pe axul lui, de pe orbita lui.

GAL : Cred că nimeni nu mi-a pus un diagnostic atît de exact. Îţi mulţumesc, deşi vine prea tîrziu, nu mai foloseşte la nimic. *(Glumind forţat — încearcă marea cu degetul.)* Doar dacă ai vrea să devii axul meu.

IRINA : Adică un fel de filantropie ?

GAL : Atunci ce rost a avut discuţia asta ?

IRINA *(sincer)* : Nu ştiu, v-am spus că nu ştiu. Eu sînt o spontană, nu mă pot controla.

GAL *(ironic)* : Şi totuşi ai aşteptat cu răbdare diabolică să mă dezvălui, să-ţi mărturisesc că te... *(evită cuvîntul iubesc)*... că îmi placi.

IRINA *(simplu)* : N-am vrut să vă provoc. Am spus ce credeam cînd a venit timpul, de la sine.

GAL *(tatonînd prudent)* : Dar dacă nu-ţi sînt chiar indiferent, ce-ai găsit la mine ?

IRINA *(ridicînd din umeri)* : Asta nu se explică. Sînteţi un bărbat care poate place şi care a plăcut desigur mult la viaţa lui. O femeie, oricît de serioasă, nu este insensibilă la asta. Inteligent, cultivat, seducător cînd îşi dă osteneala, cu multă experienţă şi prestigiu, în stare de entuziasme dar şi de... *(ezitînd)* nu ştiu exact, dar mă simt bine lîngă dumneavoastră, atrasă. Asta e important. Nu mă mai chinuiţi cu întrebările.

GAL : Ştii ce vîrstă am ?

IRINA *(glumeţ)* : E primul lucru la care m-am uitat în cartea de muncă. Dar nici eu nu sînt o fetiţă.

GAL : E o diferenţă enormă între noi.

IRINA : N-am spus că vreau să mă culc cu dumneavoastră.

GAL *(revenind în* prezent*)* : Ştiam că imaginea pe care şi-o făcea despre mine era cel puţin pe jumătate falsă, însă mă măgulea. Mă convinsese aproape că e adevărată. Mă vedeam cu ochii ei. La urma urmei, arătam încă destul de bine. Şi apoi — priceapă cine poate — se petrecuse un soi de revelaţie. Fata aceea căreia nu-i dădusem nici o atenţie deosebită, căreia îi urmăream cel mult cu plăcere mişcările armonioase, devenise dintr-o dată pentru mine, datorită simplului fapt că rostise cîteva cuvinte, cel mai *viu* lucru din lume, izvorul cu apă al însetatului din Sahara, fereastra cu cer din celula deţinutului. M-am apropiat de ea şi i-am pus mîinile pe umeri. Am sărutat-o uşor pe buze. Avea buzele reci. *(Reintră în retrospectivă şi o sărută.)* Cînd ne mai vedem ?

IRINA : Unde ? Aici unde poate intra oricine ? La cofetăria din centru, sau la madam Vătămanu ? Pînă diseară ar urla tot tîrgul şi pînă mîine tot şantierul.

GAL : Dar acum trebuie să te văd. Am nevoie.

IRINA : Eu stau singură în fundul unei curţi. La Biserica Veche, la nr. 17. Să ştii că nu-ţi pot oferi decît ceai. *(Pleacă repede.)*

Întuneric

GAL *(la timpul* prezent*)* : Astfel a început dragostea mea cu Irina. Dacă o aventură de două săptămîni, chinuită şi plină de ascunzişuri, se poate chema dragoste ! Nu ştiu prin ce minune nu s-a aflat nimic. În relaţiile ei cu mine, cînd erau şi alţii de faţă, era inutil să-i caut o privire. Nici urmă de acele mici complicităţi care confirmă îndrăgostiţilor că-şi au taina lor, că în gînd rămîn tot timpul alături. Dealtfel cînd eram numai noi doi, atunci cînd nu sporovoia povestind cu haz vrute şi nevrute — nu-i bănuisem acest aspect copilăresc — cădea în lungi stări de absenţă, în tăceri pe care nu îndrăzneam să le întrerup pentru că asta o irita pînă la violență. Se dăruise, însă știam că nu mă iubește și nu îndrăzneam s-o întreb de ce făcuse totuși lucrul acesta pentru că vroiam s-o păstrez. Căci eu, în schimb, eram cu adevărat împătimat, așa cum poți fi numai la vîrsta asta, cu nopți nedormite, cu gelozii demente, cu obsesii torturante. Nici acum, judecînd lucrurile la rece, deși amintirea ei mă persecută încă, nu pot pricepe ce era în capul ei. Nu-mi cerea nimic, nu urmărea nimic și o dată — cînd am încercat să-i fac un mic dar, o brățară — m-a refuzat brutal. Totul a durat așa pînă într-o zi cînd o convinsesem să mergem pentru douăzeci și patru de ore la o cabană în munte. Stătuse toată după masa singură în camera ei și, spre seară, cînd mi-a bătut la ușă a apărut îmbrăcată de drum.

GAL : Ce-i cu tine în ținuta asta ? Vrei să ieșim la plimbare ? E aproape noapte.

IRINA : Vreau să-ți spun ceva. *(Tăcere lungă.)*

GAL *(speriat)* : Ce s-a întîmplat ? Te-am supărat cu ceva ? *(Irina neagă din cap.)* Atunci ce-i cu tine, vorbește. *(Luîndu-i fața în mîini cu tandrețe.)* Ce-i în căpușorul ăsta ?

IRINA *(fără duritate, dimpotrivă ca o rugăminte, dar sub care se simte o hotărîre inflexibilă)* : Te rog nu mă atinge. Nu te supăra, dar nu vreau să mă atingi.

GAL *(iritat și descumpănit, retrăgîndu-și mîinile, pe un ton de scuză)* : Era un simplu gest de tandrețe.

IRINA : Știu. Însă nu mai are rost. Vreau să-ți pun o întrebare. N-are nici o legătură cu ceea ce se întîmplă acuma. E adevărat că Radu Comșa a fost fiul dumitale adoptiv ?

GAL : Da, dar la optsprezece ani m-a părăsit. De ce ?

IRINA : Nu, nimic, vroiam numai o confirmare. La revedere, Gal.

GAL : Dar ce s-a întîmplat, Dumnezeule, fă-mă să înțeleg.

IRINA : Plec.

GAL : Acum, noaptea ? Ești nebună.

IRINA : Sînt foarte lucidă. Plec de tot. M-am gîndit toată după-masa. A fost o greșeală. Nu mai vreau să fie nimic între noi doi.

GAL : Un alt bărbat ?

IRINA : Nu. Pur și simplu am înțeles că n-are rost, că e absurd.

GAL *(vindicativ)* : Dacă nu mă înșel de la tine a pornit totul.

IRINA : E adevărat.

GAL : Atunci ?

IRINA : Să zicem că sînt o țicnită, o aiurită. Să nu-ți închipui că n-am ținut deloc la tine, că nu țin încă. Dar oricît aș încerca nu mai pot, nu vreau... nu pot găsi alt cuvînt, altă explicație. ...Nu mai vreau. Nu mă chinui, nu știu cum să-ți explic chiar dacă m-ai bate. Nu pricep nici eu. Sînt ca o ființă care s-ar găsi dintr-o dată pe o altă planetă. Poate a visat lucrul ăsta într-o noapte. Dar cînd s-ar trezi acolo s-ar întreba ce caută și n-ar ști cum să plece. Dacă legătura noastră mi-ar fi o povară, chiar nesuferită, aș suporta-o. Aș plăti. Oricît de grea, aș duce-o în spate pentru că am vrut-o și ar fi normal să plătesc. Dar povara asta nu o simt și asta e cel mai rău. Nu simt decît un gol. N-ai ce căuta și n-am ce căuta în viața ta. E ca atunci cînd în avion cazi într-un gol de aer și pe urmă îți dai seama că aripile prind din nou sprijin sub ele și că totul n-a fost, n-a reprezentat nimic. O absență. Sigur că eu sînt vinovată de situația asta, dar ce poți face, să-mi tai capul ? Taie-mi-l.

GAL : Îți cer un singur lucru. Să te mai țin o dată în brațe. Rămîi noaptea asta aici. Cel puțin toată povestea asta să aibă un punct. Nu înțelegi, am nevoie măcar de un punct.

IRINA : Nu pot, Gal. Mai bine m-aș sinucide. Și ca să nu te simți jignit în demnitatea ta bărbătească, îți mărturisesc că îmi plăcea să fac dragoste cu tine. E și ăsta unul din motivele pentru care plec.

GAL : Și la mine nu te gîndești deloc ? Că eu te iubesc și că mă chinuiești acum neomenește.

IRINA : Înțeleg și-ți cer iertare, dar nu pot face altfel. E ca și cum mi-ai pretinde să-mi pun nasul la ceafă.

GAL : Știi că săptămîna viitoare trebuie să predăm probele ?

IRINA : Să nu mai vorbim de asta. Nimeni nu-și mai face iluzii. Toată lumea știe că e o experiență ratată.

GAL : Prin urmare ăsta-i motivul. Te-am dezamăgit, sînt un incapabil, nu corespund imaginii pe care ți-ai făcut-o despre mine.

IRINA *(pentru prima dată cu un început de tandrețe, îl mîngîie pe obraz.)* Oh, Gal, ce prost ești uneori. Dacă te-aș iubi crezi că eșecul ăsta ar conta ? Oricine poate da greș. Eu știu mai bine decît oricine cît te-ai chinuit. *(Pauză.)* Dar nu te iubesc. *(Se ridică.)* Și acum lasă-mă să plec. Dealtfel peste o săptămînă plec definitiv și din Fărcașa. Totul e de pe acuma aranjat.

GAL : Unde te duci ?

IRINA : La Combinatul de la Galați. Dar ce importanță are asta, tot n-o să ne mai vedem niciodată. Noapte bună, Gal. *(Iese.)*

GAL *(în prezent)*: Credeam că peste un ceas bătîndu-i în ușă o s-o găsesc în camera ei. Sau că, ciudată cum era, va veni singură la mine. Mă învățasem cu capriciile ei. Dar plecase. Iar la Galați n-a plecat după o săptămînă așa cum spusese, ci peste două zile. Deci totul fusese în adevăr premeditat. Nu-mi venea să cred, umblam ca năuc pe străzi, dîndu-mi seama că sufeream ca un animal de lipsa ei, dar că pe dedesubt era ceva mai chinuitor încă : neputința de a pricepe. Și cu asta s-a încheiat episodul Irina. Peste cîteva zile am cerut lui Greavu să mă primească. A fost a doua și ultima noastră întîlnire. Scurtă, salvatoare și distrugătoare totodată.

GAL *(în retrospectivă, lui Greavu)* : Probele de ciment făcute de mine mi-au dat convingerea că n-are nici un rost să vi le prezint. N-au dat rezultate.

GREAVU : Am aflat. Dar producția fabricii a revenit la normal. Își depășește chiar normele. Așa încît n-am de ce mă plînge. Regret doar o experiență ratată.

GAL : În ce fel trebuie s-o plătesc ?

GREAVU : N-aveți nimic de plătit. Ați realizat un laborator util. Mai mult : ideea dumneavoastră merită să fie reluată. Dacă vă simțiți în stare, ar fi perfect. Dacă nu, vom încerca cu alții, cu băieți mai tineri. Dar niciodată nu vom renega în caz de reușită, ceea ce vă aparține.*Restul* vă privește pe dumneavoastră. Eu personal nu vă reproșez nimic. Din punctul nostru de vedere sînteți un director... bun.

GAL : Ce-ați spune, colega, dacă după eșecul acesta m-aș sinucide ?

GREAVU *(nu e obișnuit cu asemenea întrebări directe și oarecum intime. Se gîndește mult)* : Ce să vă răspund ? Eșecuri am avut și eu. Dar de data asta mă băgați într-o ecuație care vă e atît de personală și față de care nu am datele necesare... *(Izbucnind furios.)* Sînteți impudic, domnule Pop ! *(Își duce mîna la ochi, ascunzîndu-și privirea. Apoi după un timp.)* Iertați-mă, sînt nervos și mă supără lumina. Ce doriți de la mine ?

GAL : Să mă priviți drept în ochi. Îmi iau dreptul să vă adresez rugămintea asta pentru că e ultima. N-o să ne mai vedem niciodată, vă promit. *(Greavu ridică mîna de pe ochi și-l privește.)* Nu, nu așa, convențional, în cadrul relațiilor obișnuite. *Ci așa cum mă vedeți dumneavoastră. (Greavu îl privește. Tăcere lungă.)* Mulțumesc, am înțeles. *(Ridicîndu-se.)* De multe ori m-am întrebat ce expresie are omul care privește *nimicul*. Acum știu. Pentru asta vă urăsc și vă admir.

GREAVU *(rece)* : Cred că nu mai avem nimic să ne spunem.

GAL : Nu. Doar dacă vreți să-mi răspundeți la o întrebare. Sînteți bolnav de plămîni ? Aveți în ochi o febrilitate ciudată.

GREAVU : Nu sînt ftizic. Am cancer pulmonar. Și mai am două luni de trăit.

GAL : Deci m-a privit un mort.

GREAVU : Hai să spunem mai corect, că te-a privit un om de dincolo de moarte.

GAL *(înclinîndu-se)* : Bună ziua.

GREAVU *(spre surprinderea lui Gal, vine la el și-i întinde mîna)* : Ce n-aș da să fiu în locul dumitale.

Intuneric

GAL *(în prezent)* : De la întîlnirea asta m-am scufundat cu voluptate în cea mai trivială viață de mică provincie. Fabrica mergea. Laboratorul îl preluase Centrul condus de Radu. Dacă eram sau nu acolo, n-avea nici o importanță. Cu mine sau fără mine oamenii își făceau datoria. Și mi-am dat seama că de fapt toți erau oameni de treabă, că nu mă urîseră niciodată. Urîseră doar morga mea, nu pe mine. Acum eram simpaticul tovarăș director care nici nu dă prea des pe la birou. La madam Vătămanu se încinseseră niște pokere teribile. Ionescu aducea cîte o damigeană de vin descoperit într-o mică podgorie știută doar de ștabii locali. Alexiu era un partener periculos, juca cu precizia unei mașini de calculat. Procopiu trăgea cacealmale, dar mai ales din plăcerea de a le arăta. Iar eu după ce puneam deoparte banii pe care-i trimiteam la București, jucam prost, dar mă distram. Începusem să mă simt ca un pește în apă, mai ales că madam Vătămanu mă răsfăța cu cafele și tot felul de dulcețuri.

(În jurul unei mese de poker. Pahare, vreo două sticle de vin, o damigeană într-un colț. Toți sînt în cămașă, cu gulerele desfăcute.)

IONESCU : De trei ori.

ALEXIU : De nouă ori.

PROCOPIU : Iar ați luat-o razna ? Mergi, tovarășe Pop, cu nebunii ăștia ?

GAL *(aruncînd cărțile)* : N-am nici măcar o pereche.

PROCOPIU : Atunci, băiețași, mai picați cu cîte cincizeci și patru de lei. Dau cărți.

IONESCU : Trei bucăți.

ALEXIU : Una.

PROCOPIU : Eu mă fac servit. Vorbește, contabile.

IONESCU : *Pas-parol.*

ALEXIU : *Pas.*

PROCOPIU : Aha, vă e frică ! Ei bine *(izbucnind în rîs)* *pas* și eu.

IONESCU : Fir-ar a dracului, făcusem perechi. *(Aruncă cărțile.)* Hai să mai bem un pahar de vin. *(Strigînd.)* Madam Vătămanu, cafelele alea grozave nu mai vin odată ? Nu-i lipsită de nuri gazda dumneavoastră, tovarășe director. Eu să fiu în locul dumneavoastră...

PROCOPIU : În tîrgul ăsta pînă și babele ți se par apetisante.

ALEXIU : De cînd a plecat Irina n-a mai rămas nici o fată frumoasă aici.

IONESCU : Da, domnule, ce-o fi apucat-o pe nebuna aceea să ne lase. Nu era nimic de făcut cu ea, dar măcar aveai pe ce să-ți odihnești ochii. Am auzit că înainte de plecare i-ar fi cerut mîna Radu Comșa.

GAL *(cutremurat)* : Poftim ?

PROCOPIU : Prostii ! Cică s-a logodit sau s-a măritat chiar cu un stomatolog acolo la Galați. Ăștia cîștigă barosan, nu ca noi. Directore, faci cartea.

GAL : Logodită sau măritată ?

PROCOPIU : Naiba știe. Poate n-o fi adevărat. Știi cum umblă vorbele. Dar de Comșa am auzit și eu.

MADAM VĂTĂMANU *(intrînd agitată)* : Domnule director, vă caută o doamnă.

GAL *(sărind de pe scaun)* : O doamnă ? *(Își pune repede haina, își strînge cravata. Numele îi scapă fără să vrea.)* Cine-i, Irina ?

MADAM VĂTĂMANU : Nu mi-a spus cum o cheamă, dar e elegantă și parfumată...

PROCOPIU : Atunci sigur că nu e localnică. Și ce mizerie e aici ! Noi ce facem, șefule ? Camera dumitale arată ca o cocină.

MADAM VĂTĂMANU *(lui Gal)* : Puteți trece în camera mea. Să-i fac și ei o cafea ?

DINA *(intrînd)* : Vă rog să mă iertați că am dat buzna, dar era frig în vestibul. Nu bănuiam că deranjez o petrecere de bărbați. *(Venind spre Gal și sărutîndu-l pe obraz.)* N-ai primit telegrama mea ?

GAL *(încurcat)* : Azi e duminică și or fi lăsat-o la birou. Sînt de-a dreptul fîstîcit. Nu mă așteptam să te văd, Dina. *(Celorlalți.)* Dați-mi voie să vă prezint soției mele. *(Face prezentările :* domnul... domnul...

etc., în vreme ce bărbaţii nu ştiu cum să-şi aranjeze o ţinută corectă, îi sărută mîna pe rînd.)

PROCOPIU *(arătînd în jur)* : Petrecere de troglodiţi, doamnă, dar inofensivă.

(Unul strînge cărţile, ceilalţi îşi vîră banii în buzunar, Ionescu doseşte damigeana.)

DINA : Nu vă jenaţi, şi eu sînt amatoare de poker.

GAL : S-a întîmplat ceva ? Raluca e bine ?

DINA : Totul e în regulă, nu te speria. Ţi-am adus chiar veşti bune. *(Celorlalţi.)* Şi pe urmă o nevastă are dreptul să vină să vadă ce-i face soţul, chiar dacă acesta pretinde că s-a sihăstrit.

PROCOPIU *(care e cel mai monden)* : În privinţa asta nu v-a înşelat. Călugării Tebaidei erau nişte destrăbălaţi pe lîngă noi.

IONESCU *(uşor băut)* : Pot să vă ofer un pahar de vin, doamnă ? E vin de ştabi.

MADAM VĂTĂMANU : Eu cred că doamna ar prefera o cafea şi-o dulceţică. Trebuie să fie obosită de drum. Deşi am văzut că aţi venit cu maşina. Ce maşină splendidă ! Americană, nu ?

DINA : Nu ştiu, cred că da.

ALEXIU : Pe mine vă rog să mă scuzaţi. Mi-am adus aminte că trebuie să trec şi pe la fabrică.

PROCOPIU *(sesizînd oportunitatea plecării)* : Că bine zici, dragă, trebuie să ne mai vedem de salahoria noastră chiar şi duminica. Dealtfel terminasem partida. La care, cum era firesc, domnul Pop trebuia să piardă din moment ce dumneavoastră eraţi în drum spre el.

IONESCU : Eu zic că ar trebui să închinăm totuşi în cinstea doamnei. *(Scoate damigeana din colţ.)* De cîte ori avem prilejul să ne bucurăm de vederea unei adevărate doamne ?

DINA : Iertaţi-mă, dar nu beau.

PROCOPIU : Atunci *(Îi face semn lui Ionescu să se liniştească, sărută mîna Dinei.)* ne vedem mîine, directore. *(Dinei.)* Să nu vă închipuiţi că ducem o viaţă de boemi desfrînaţi.

ALEXIU : Bună seara, doamnă.

IONESCU : Eu ridic totuşi acest pahar în cinstea frumuseţii şi eleganţei !

(Ies cu toţii. Rămîne în uşă madam Vătămanu cu mîna la gură, contemplîndu-i pe cei doi.)

MADAM VĂTĂMANU : Să strîng totuşi puţin prin cameră. Nici nu ştiţi cît e de fapt soţul dumneavoastră de ordonat. Azi, de, e duminică.

GAL : Mulţumesc, madam Vătămanu, dar nu e nevoie să vă osteniţi. Şi nevastă-mea ştie să facă ordine. *(A spus-o cu oarecare ironie.)*

MADAM VĂTĂMANU : Nici măcar o cafeluţă sau o dulceaţă de cireşuţe amare ?

DINA : Nu, zău, mulţumesc. *(Madam Vătămanu iese deziluzionată ; Dina privind în jur.)* E oribil. Mai rău : sordid.

GAL : Camera mea ?

DINA : Totul. Prietenii tăi, această cucoană. Nu cumva ai ajuns să dormi şi în patul ei ? Şi duhoarea asta de vin răsuflat !

GAL : Pentru cît te-a interesat soarta mea găsesc că ironiile şi dispreţul tău sînt deplasate. De fapt ce te-a adus aici ?

DINA : Iartă-mi ieşirea dinainte, a fost o reacţie spontană, necontrolată. *(Privindu-l.)* Ai slăbit, dar nu-ţi stă rău. Îmi aduce aminte de tine din tinereţe. Acelaşi aer patetic de om care caută ceva cu înfrigurare.

GAL : Patetismul mizeriei. Şi nu caut nimic, decît cel mult pe dracul. Ce rost are, Dina, comedia asta cu amintirile ?

DINA : Totuşi ţi-am scris şi te-am ţinut la curent cu toate demersurile mele. Crede-mă a fost destul de complicat.

GAL : Am auzit că ai venit cu o maşină. A cui e ?

DINA : Îţi explic mai tîrziu. Acum am să-ţi comunic ceva mult mai important. *(Scoate o scrisoare din poşetă.)* Ce crezi că e aici ?

GAL : Habar n-am. O scrisoare.

DINA : Nu, dragul meu, o adresă oficială. Pe care ţineam să ţi-o înmînez personal. De aceea am alergat așa pînă aici. Sper că după ce o s-o citești ai să mă săruți în sfîrșit de bun venit.

GAL *(ia hîrtia, o citește sub privirile atente ale Dinei, apoi o înapoiază)* : Nu accept.

DINA : Gal !

GAL : Da.

DINA : N-am spus Gal, am strigat *Gal !*

GAL : Am auzit, dar strigi degeaba, nu aud. *(Reia scrisoarea, citește mormăit.)* „Vă aducem la cunoștință că vi s-a aprobat transferul dumneavoastră în interes de serviciu în minister, cu încadrarea de..." *(Aruncă hîrtia pe masă.)* Nu, în adevăr, nu mă interesează.

DINA : Ești nebun, am alergat luni de zile s-o obțin.

GAL : Prin Zahariade, probabil.

DINA : N-are importanță prin cine. Ceea ce contează e că am obținut-o.

GAL : Galeriu Pop rechemat din surghiun pentru a ocupa un post oarecare în minister, un post de șef de serviciu. Prefer să putrezesc aici.

DINA : Ești iresponsabil. Sau te-ai abrutizat de tot. Nu-ți dai seama că esențială e întoarcerea ta în București ? Asta înseamnă că poți pune din nou piciorul în scară. Pe urmă vom vedea. Toate se uită. Institutul a fost desființat, iar calomniile și intrigile s-au destrămat de la sine. În minister sînt, slavă Domnului, și posturi mai importante. Într-un an-doi...

GAL : Mi se va deschide o nouă carieră : birocrația.

DINA : Și-aici ce faci ? Te scufunzi în mocirlă.

GAL : Am măcar voluptatea ratării mele. Mă flagelez pentru toate neghiobiile pe care le-am făcut.

DINA : Ești pe punctul de-a o face pe cea mai mare din lume. Și mai este un aspect la care am impresia că nu te-ai gîndit deloc, că n-ai catadicsit să te gîndești. Ce devine viața noastră ?

GAL : V-am trimis regulat bani.

DINA : Trei mii de lei pe lună ! Și situația mea socială, asta nu contează mult mai mult chiar decît banii ?

GAL : Bănuiesc că n-ai încetat să ieși și să iei parte la diferite primiri și mese.

DINA : Ca o tolerată ! Nici măcar ca o văduvă. Cu un bărbat compromis și expediat din milă într-un fund de provincie.

GAL : Nu insista, Dina. Dacă vrei, o să vin din cînd în cînd la București să fac act de prezență.

DINA : Crezi că de actul tău de prezență am nevoie ? Locul nostru în societate, asta mă interesează.

GAL : Văd că nu pricepi nimic și trebuie să spun lucrurilor pe nume.

DINA : E preferabil din toate punctele de vedere.

GAL : Pentru că există mai multe puncte de vedere ?

DINA : Bineînțeles, al meu, al Ralucăi, al oamenilor pe care-i frecventăm...

GAL : Adevărat, mă gîndisem numai la mine. Ei bine, cînd am acceptat să vin aici, n-a fost doar de frica scandalului. Mă socoteam persecutat și mă credeam în stare să dovedesc că s-a făcut o crimă morală cu mine. A trebuit însă să recunosc — și ăsta a fost momentul cel mai cumplit — că sînt complet scos din circulație, că nu mai sînt în stare de nimic bun, că practic vorbind nu mai exist decît ca individ, nu ca personalitate. Cel mult un simplu funcționar. Or, între a fi un obscur funcționar în fundul ăsta de țară și a simula că sînt un important funcționar la București, e necesar, e vital pentru bruma de demnitate care mi-a mai rămas să aleg prima soluție. Nu știu dacă tu poți înțelege asemenea lucruri.

DINA : Nu sînt proastă și nu e nevoie să mi se repete un lucru de zece ori. Prin urmare îți recunoști singur propria nulitate și ești decis s-o îngropi aici. Iartă-mi brutalitatea, dar asemenea chestiuni nu se pot discuta decît cu brutalitate.

GAL : Sînt de acord și poți fi oricît de brutală.

DINA *(ridicîndu-se de plecare)* : Atunci sînt silită să-ți dau un ultimatum. Să știi că m-am gîndit mult la situația noastră și nu m-ai găsit chiar nepregătită. Ori te întorci la București și încercăm împreună să cîrpim și să salvăm ceea ce se mai poate salva, ori sînt hotărîtă să ne despărțim. Sper că vei avea eleganța să nu te opui. N-o fac atît pentru mine cît pentru Raluca.

GAL : Ce amestec are Raluca în chestiunea asta penibilă ? E de-abia la începutul vieții. Va învăța, își va face o meserie, va trăi pe picioarele ei și nu înțeleg cu ce i-ar fi de folos în condițiile astea să aibă niște părinți divorțați.

DINA : Dacă-ți închipui că o voi lăsa pe Raluca să-și rateze și ea viața devenind o funcționară oarecare undeva pe la țară, înseamnă că nu mă cunoști.

GAL : O să se mărite, o să...

DINA : Exact. O să se mărite. M-ai întrebat cu ce mașină am venit. A lui Enrico. E din nou în țară.

GAL *(lovit)* : Și n-a urcat și ea cu tine să-mi spună bună ziua ?

DINA : Nu vrea să te vadă. Știa prea bine la ce scenă se putea aștepta din partea ta. În sfîrșit, ca să nu mai lungim vorba, te înștiințez că am solicitat forurilor în drept să încuviințeze căsătoria Ralucăi cu Enrico și implicit plecarea ei din țară.

GAL *(ca lovit de apoplexie)* : Fără aprobarea mea, fără măcar să mă consulți, fără să mă înștiințezi ?

DINA : Știam care va fi răspunsul tău.

GAL : Raluca e minoră și pot interveni.

DINA : Peste cîteva luni va fi majoră. Și dacă vei interveni nu numai că ne vom despărți, vom fi dușmani. Și tot eu voi cîștiga partida, știi bine.

GAL : Dina, dar e o nebunie. Omul acela e mai în vîrstă decît mine. Și nu e decît un soi de comis voiajor. Mi-am luat și eu informațiile mele cînd a început toată povestea asta blestemată.

DINA : Are bani, călătorește în toată lumea, e conte, posedă o casă proprie, un mic palat în Sicilia...

GAL : Unde o va închide sub supravegherea unei mame bigote și o va pune să facă bucătărie în timp ce domnul va împușca francul pe toate meridianele.

DINA : N-o cunoști pe Raluca. Iar el e îndrăgostit nebunește de ea.

GAL : Dar ea de el ?

DINA : Raluca e foarte inteligentă. Puteai să știi măcar atîta lucru despre copilul tău.

GAL : Și tu ești inteligentă și ai nimerit-o prost.

DINA : Pentru Raluca voi fi de zece ori mai deșteaptă. *(Deodată cu tandrețe, punîndu-i mîinile pe după umeri.)* Nu ne stricăm viața de tot, Gal !

GAL : Ia spune drept, gîndul călătoriilor tale în Italia ca mamă soacră de conte, așa-zisul palat din Sicilia și toate celelalte nu joacă nici un rol în socotelile tale cu Raluca ?

DINA : Nici o influență n-a izbutit să scoată mojicia din tine. E congenitală.

GAL : Ce vrei, sînt băiat de țăran. Îmi lipsesc cîteva generații de ciocoi în spate.

DINA : Gal, te mai rog o dată gîndește-te bine. Nu distruge totul. N-o face pe fată să te urască. Nu uita că și noi ne-am iubit.

GAL : Ne-am dorit. Asta e altceva. În așa-zisa noastră dragoste nu ne-am iubit de fapt decît pe noi înșine în modul cel mai egoist, mai sălbatic și mai cras cu putință. Ca niște animale. Dar fiara din tine a fost mai tare.

DINA : După toate astea nu-mi rămîne decît să plec. Îți dau termen de gîndire o săptămînă. Dacă vii, șterg totul cu buretele. Dacă nu, după o săptămînă, înaintez acțiunea de divorț.

Întuneric

GAL *(în prezent)* : Zilele care au urmat au fost oribile. Mă zbuciumam inutil pentru că în adîncul meu știam că voi ceda. Nu pentru că ideea despărțirii de Dina m-ar fi afectat. Și așa viața noastră nu mai era de mult decît o comedie ipocrită. Și nici Bucureștiul nu mă ispitea. Fusesem sincer atunci cînd îi spusesem Dinei că din clipa cînd renunțasem la orice ambiție preferam viața obscură a unui funcționar de provincie. Dar nu puteam sta cu brațele încrucișate în fața proiectelor de mariaj ale Ralucăi. Deși mă întrebam dacă ai dreptul să faci binele cu sila. Raluca era prea definitiv marcată de Dina pentru a-mi ierta vreodată intervenția mea. Însă ideea vînzării fetei unui om străin cu atît mai în vîrstă decît ea mă oripila. Acum, pentru că nu mai era vorba de mine ajunsesem s-o înţeleg şi pe Irina care totuşi ţinuse la mine. Nu, eram obligat să încerc tot ce era posibil de făcut. În seara cînd îmi făceam valiza m-am pomenit însă cu o vizită care m-a răscolit.

RADU *(intrînd)* : Bună seara. Am aflat de la Greavu că te întorci la Bucureşti. N-aş fi crezut că n-ai să vrei să mă vezi înainte de plecare. Ai ceva să-mi reproşezi ?

GAL : Nu, Radu, te-ai purtat ireproşabil. Dar lucrurile sînt prea complicate şi intime ca să ţi le explic.

RADU : Vroiam însă să ştii că de fapt am ţinut totdeauna foarte mult la dumneata, Prof. Chiar cînd te judecam. Şi ştiu ce-ţi datorez.

GAL : Nu-mi datorezi nimic. Ţi-ai croit singur viaţa. *(Emoţionat.)* Dar nu-ţi poţi închipui cît bine îmi fac acum cuvintele tale. Nu mai am pe nimeni pe lume care ar fi putut să le rostească.

RADU : De multe ori m-am gîndit că dacă pe vremuri noi doi ne-am fi întîlnit singuri ne-am fi simţit grozav de bine împreună. *(Gal vine la el şi-l îmbrăţişează.)*

GAL : Poate. Ce vrei, ticăloasa asta de viaţă îţi joacă uneori nişte feste !

RADU : Nici nu ştii ce adevărat e lucrul ăsta acum pentru mine.

GAL : De ce, ţi s-a întîmplat ceva ?

RADU : Da şi e aproape de necrezut. De cîtva timp lucrez fără să ştie nimeni în afară de Greavu în domeniul negentropiei. Cred că am făcut unele progrese, chiar mici descoperiri. Şi, dintr-o dată, m-am împotmolit. Îmi lipseşte cheia principală. Pe lîngă care a trecut totuşi un om deşi problema nu ţinea strict de domeniul lui. De aceea probabil nici n-a urmărit-o.

GAL : Da, există oameni din aceştia care-şi risipesc ideile în vînt, ca semănătorul seminţele. Pe cele mai multe le mănîncă ciorile. De ce nu-l cauţi ?

RADU : E în faţa mea.

GAL *(stupefiat)* : Poftim ? Ce sînt glumele astea ?

RADU : Nu e o glumă, Prof. Ţi-aduci aminte de studiul dumitale, de fapt o comunicare tipărită într-o broşură în limba germană la Göttingen, după ce-ţi dăduseşi doctoratul ? Era o comunicare despre informaţia selectivă şi entropia negativă. Acolo într-o simplă paranteză lansai o ipoteză care mie azi mi se pare senzaţională.

GAL *(cercetîndu-şi memoria)* : Un studiu despre... da... parcă, dar tema n-avea nici o legătură cu preocupările tale.

RADU : Şi totuşi ipoteza aceea, strecurată acolo, care sugera posibilitatea extinderii teoriei dumitale şi în alte domenii, de pildă la energetica cuantică, poate fi singura cale de ieşire din impasul meu, singura soluţie creatoare.

GAL : Ştii cum e cu ipotezele. Nouăzeci la sută sînt năzbîtii. Dar pentru un tînăr savant nu există joc mai plăcut şi mai fertil pentru inteligenţă. Astea sînt jucăriile noastre. Deşi de fapt orice ipoteză dovedită negativă devine pozitivă prin simplul fapt că se autoanulează. Dar cum de ai aflat despre broşură ? Cred că nici eu nu mai am un exemplar în bibliotecă.

RADU : Prof. Greavu care are o memorie de-a dreptul fantastică mi-a spus azi dimineaţă : ştii că într-un studiu de acum douăzeci, douăzeci şi ceva de ani, Galeriu Pop atingea problema care te interesează ? Îşi reamintea chiar şi formula : 1 bit este 0,7 K.

GAL *(trudindu-se în continuare)* : Nu, nu-mi aduc aminte. Trebuie să fi fost o idee aruncată la întîmplare.

RADU : Dar tocmai ideea aceasta trebuie regăsită. Nu formula, ci ideea generală. Eşti singurul om care mă poate ajuta, Prof.

GAL : E prea tîrziu, Radu. Cum îţi închipui că aş putea reconstitui după atîta timp o ipoteză care mi-a trecut probabil fugitiv prin cap ? E absurd. Tot ce pot face e să caut broşura şi să ţi-o trimit.

RADU : Dar nu înţelegi, nu atît broşura mă interesează, cît procesul de gîndire care te-a dus la ipoteza aceea. *(Cu căldură.)* Prof, nu vrei să lucrăm împreună ? Îţi voi pune la dispoziţie tot ce ştiu eu, tot ce am făcut şi găsit şi poate că aşa îţi vei aduce aminte.

GAL : Îmi pare rău, Radu, dar nu mă simt în stare.

RADU : Ar fi o ocazie unică și pentru dumneata, Prof. E vorba de o descoperire cu adevărat ieșită din comun. Ar însemna a doua dumitale tinerețe.

GAL : Și dacă nu reușim ?

RADU : Ar fi foarte dureros. Dar am avea satisfacția că am încercat. Și pe urma muncii noastre, pe terenul defrișat vor veni poate alții mai norocoși. Laboratorul nostru e excelent și Greavu ne va ajuta nelimitat.

GAL : Nu, Radu, nu mai am încredere în mine. Și, dealtfel, trebuie să plec la București, Sînt obligat.

RADU *(ridicîndu-se dezamăgit și dintr-o dată rău)* : Pentru postul acela din minister ! Ai ajuns un iremediabil birocrat, Prof. Bună seara. *(Iese.)*

GAL *(cu o privire în urma lui)* : Radu... *(Dar acesta a plecat.)*

Întuneric

(Acest tablou e continuarea strict cronologică a primului tablou.)

GAL : De două săptămîni mi-am luat în primire postul de la minister. Asist la numeroase ședințe, îmi spun cu regularitate părerea, semnez hîrtii... Colegii mei tineri se arată dispuși și bine crescuți. Nu fac nici o aluzie la avatarurile mele și execută un adevărat slalom printre titlurile cu care mi se adresează : domnule profesor, tovarășul profesor, iar unul din ei a găsit o perlă : maestre. Și acasă liniște. O liniște care sperie. Chiar a doua zi după sosirea mea am făcut un lucru urît față de Dina. Adică mai degrabă laș decît urît. Aveam dreptate să cred că sînt laș. Am depus fără știrea ei un memoriu în care mă împotriveam cu vehemență încuviințării căsătoriei Ralucăi. Dar cum lucrul acesta nu se știe, în casă domnește liniștea. Într-o seară am luat chiar parte împreună cu Dina la o recepție organizată de Zahariade. Dina se mișcă în vîrful picioarelor prin casă fără să facă nici cea mai mică aluzie la discuția noastră de la Fărcașa. Ba chiar, găsindu-mă prea slăbit și suferind de insomnii, mă sfătuiește insistent să consult un medic. La micul dejun, în afară de obișnuitul ceai cu pîine prăjită și unt, așa cum mănînc de douăzeci de ani, au apărut două ouă la pahar și o felie de șuncă. Uneori, noaptea, sau spre zorii zilei, vine și se așază pe brațul fotoliului meu, mă mîngîie pe păr și spune doar : oh, Gal, Gal... Apoi se retrage în vîrful picioarelor. Raluca iese seară de seară cu italianul ei, se întoarce la 4—5 dimineața, se strecoară tăcută în odaia ei, dar nu-l aduce în casă. Mă evită cît poate, iar cînd ne întîlnim îmi surîde invariabil și-mi spune — ceea ce nu i s-a mai întîmplat de cînd avea trei ani — ce mai faci, tăticuț ! Eu mă gîndesc din cînd în cînd cu o teribilă nostalgie la Irina de la care am primit o ilustrată semnată : I. Atît : I. Apoi ies din ce în ce mai des pe balcon. Acum m-am obișnuit cu balconul. Acum mă aplec din ce în ce mai mult peste marginea lui și abisul nu îmi mai face frică. Nu, nu nutresc decît rareori gînduri sinistre, și chiar mă surprind deseori amuzîndu-mă, uitînd de toate, la spectacolul mașinilor care punctează cu luminile lor roșii bulevardul pînă la capătul lui, sau mă distrez urmărind cîte un grup de noctambuli gălăgioși. Se înjură de mamă, se pupă, uneori se bat și apoi cîntă. Cam lălăit. Odată am văzut și un accident. Din cele două mașini sfărîmate au fost scoși cinci morți. Cel puțin așa păreau cum stăteau întinși pe caldarîm. Nu m-a emoționat deloc. Eram stăpînit doar de-o intensă curiozitate. În cît timp vor veni miliția și salvarea. Nu înainte însă să se adune în jurul lor vreo două sute de gură cască, înghesuindu-se și comentînd. După multe cercetări de bibliotecă și chiar prin podul casei, am găsit broșura de care îmi vorbise Radu. Am găsit și pagina la care se referea și n-am înțeles nimic. Nebulos, ceva se învîrtea în capul meu, continuă să se învîrtă, dar nu izbutesc să identific sîmburele viu, punctul de plecare al ideii. Obosit i-am trimis broșura lui Radu. De la care ieri am primit o telegramă doar de zece cuvinte : „Nu mă lăsa, Prof. Am nevoie absolută de tine. Ajută-mă. Îmbrățișări.

Radu." Așa-i spusesem și eu Irinei. Port telegrama aici în buzunar *(își pipăie buzunarul)* și nu mă pot împiedica din cinci în cinci minute să n-o pipăi. A ajuns aproape ferfeniță. De ce-o fi scris „Îmbrățișări" ? Sentimentalismul nu-i genul lui și nici ipocrizia. Și nici nu pot uita tonul cu care mi-a spus ultima dată : „ce bine ne-am fi simțit noi doi împreună". Îmi vine dintr-o dată în amintire privirea lui ațintită cu atîta intensitate asupra mea cînd era mic și, întorcîndu-mă cu Dina de la vreo petrecere, îl găseam treaz încă în bucătărie chiar spre zorii zilei. Avea ochii copiilor lui Tonitza. Ah, dacă aș putea reface măcar fragmentar procesul care m-a dus la ipoteza aceea din broșură ! Dar cine știe ce țăcăneală de nebunie sau de geniu mă lovise atunci. Acum mi-e creierul stors ca o lămîie. Și totuși Radu crede în mine ! Ușile balconului sînt larg deschise, mi-e puțin frig, cred că tremur chiar, dar aerul dimineții deși amestecat cu ceață e atît de proaspăt ! *(Deodată se întoarce brusc. În încăpere a apărut Raluca. Ține un pantof în mînă, celălalt e încălțat. E murdară cu ruj pe buze și rîde. E vizibil beată.)*

RALUCA : Ce faci la ora asta, Boss ? La vîrsta ta oamenii ar trebui să doarmă. Și apariția ta m-a făcut să pierd ideea care mă distra atît ! În lift era să mor de rîs. Dar despre ce naiba era vorba, am uitat tocmai poanta. Bem un whisky, Boss, ca doi bătrîni prieteni ?

GAL : Ești beată. Du-te și te culcă.

RALUCA *(încercînd să-și recîștige demnitatea)* : Stai, nu mă lua așa repede că-mi pierd echilibrul. E drept că Enrico cunoaște niște rețete de cocteil care ar dărîma și muntele Everest. Păcat că demodat cum ești, tu n-ai să te înțelegi niciodată cu el. *(Izbucnind în rîs.)* A da, mi-am adus aminte de ce rîdeam în lift ca o nebună. Era vorba de o anecdotă pe care mi-a povestit-o Enrico. Cică una care-și pierduse pantoful... dar nu, e prea decoltată pentru tine. *(Se prăpădește de rîs.)*

GAL : Pleacă imediat în camera ta. Ești dezgustătoare. Iar cu mascalțonul tău voi avea cît de curînd o discuție.

RALUCA : Nu mai spune ! Să nu încerci să faci pe bărbatul forte cu el că te-ar da jos cu un bobîrnac. E campion la karate. Cel puțin așa pretinde. *(Pufnește în rîs.)* Deși a început să facă puțină burtă. Să-l vezi cum se mai suge cînd intră cu mine într-un local ! *(Deodată sentimentală.)* Hai, Boss, să ne împăcăm. Ai să fii socru de conte ! Zău, să bem un whisky împreună așa cum se practică în familiile fără prejudecăți.

GAL *(pălmuind-o)* : Șterge-o pînă nu te calc în picioare.

RALUCA *(urlînd)* : Mamă, mamă ! Mă bate !

DINA *(apare cu un halat pe ea nevenindu-i să creadă)* : Ai lovit-o !

RALUCA *(plîngînd isteric)* : Cu pumnul ! M-a amenințat că mă calcă și în picioare.

DINA : Dacă te mai atingi de ea, te omor. Liniștește-te, fetițo, acum ești cu mine. O să-l internăm. E nebun.

GAL *(dintr-o dată calm)* : Cei care au citit memoriul prin care mă opun la vînzarea acestei nevropate unui geambaș vîntură lume, nu sînt de aceeași părere.

DINA : Ai făcut un memoriu ?

GAL : Și chiar foarte argumentat.

DINA : Ești o brută, nu știi cum să-ți mai răzbuni neputințele ! Neputinciosule ! Neputinciosule !

RALUCA *(într-o adevărată criză de isterie, tropăind din picioare)* : E un monstru, mamă ! Totdeauna l-am urît. Niciodată nu m-a înțeles. Dar dacă-și închipuie că memoriul lui are vreo valoare se înșeală. *(Cu surprinzătoare vulgaritate, lovindu-și pîntecele cu palmele.)* Sînt însărcinată, auzi ? Mă credeai idioată ? Sînt însărcinată și nu mai poți face nimic.

DINA *(uluită, asta o depășește și pe ea)* : Adevărat ?

RALUCA : Credeai că nu pot să-mi văd și singură de interesele mele ? Da, voi avea un copil cu Enrico și el știe. Și-l vrea. E mai nebun după mine decît oricînd. *(Lui Gal cu neînchipuită trivialitate.)* Și acum fă ceva pe memoriul tău ! *(Iese.)*

DINA : Eu mă duc în camera fetiţei. Aşa încît poţi să-ţi strîngi din dormitor lucrurile de care ai nevoie. La prînz nădăjduiesc să ne găsim în sfîrşit singure. *(Din uşă.)* Dacă nu cumva îl vom invita şi pe Enrico la masă. *(Iese.)*

GAL *(singur, după o lungă nemişcare)* : Da, aveam dreptate, hotărîrea nu mai poate fi amînată şi trebuie să fie definitivă şi firească. Aşa cum creşte fructul din copac. *(Iese pe balcon. Tăcere lungă *. Apoi şoptit, de undeva, se aude vocea lui Radu: „nu mă lăsa, Prof, am nevoie de tine, ajută-mă...“. Pe această voce, după o lungă tăcere, se lasă încet)*

CORTINA

1976

---

* Autorul propune — dacă va fi nevoie de altă versiune a finalului — următoarea soluţie : *(După o lungă tăcere, Gal reintră în birou. Face un număr de telefon).* Dă-mi te rog şantierul Fărcaşa. Pe inginerul Radu Comşa. Urgent. *(Închide telefonul. Rămîne un timp nemişcat, apoi se îndreaptă spre uşile balconului şi le închide.)*

PIESA VĂZUTĂ DE:

NATALIA STANCU

„Ultima piesă a lui Horia Lovinescu reface viaţa unei false personalităţii ştiinţifice (ale cărei viaţă personală şi ascensiune socială se bazează pe minciună), insistînd asupra etapei ei finale, de limpezire a adevărurilor.

Deşi Lovinescu nu-şi priveşte personajul, Galeriu Pop, cu răceală obiectivă sau cu cruzime satirică, ci cu înţelegere şi simpatie umană, imaginea eşecului, a imposturii, în care s-a complăcut şi pe care a întreţinut-o acesta în profesie şi acasă — nu este una edulcorată, ci dintre cele mai aspre. Totuşi nu procesul ratării e cel care îl interesează pe dramaturg, ci altceva, procesul „recîştigării integrităţii personale — pierdute prin nenumărate mici compromisuri — curajul de a privi în faţă adevăratul tău chip şi nu masca lui, în sfîrşit redobîndirea respectului faţă de tine însuţi“.

...Într-o societate care vrea să-şi edifice viitorul pe principiile eticii, echităţii şi adevărului, procesul de revizuire a conştiinţelor devine o necesitate obiectivă şi continuă — o condiţie de existenţă — afirma Horia Lovinescu.

Sugerînd ambianţe şi medii, schiţînd cu personalitatea şi talentul care îl individualizează situaţii dramatice şi cîteva portrete, Horia Lovinescu scrie de fapt în *Autobiografie* un lung monolog.“

Scînteia, 17 ianuarie 1978.

MARGARETA BĂRBUŢĂ

„O piesă nouă de Horia Lovinescu — totdeauna un eveniment — nu putea lipsi de la deschiderea acestei stagiuni, deschidere semnificativă pentru orientarea teatrelor spre promovarea unei dramaturgii originale militante, tinzînd să implice publicul într-un „examen colectiv de conştiinţă“, cum spunea un clasic. *Autobiografie* este tocmai o asemenea piesă, propunînd un sever şi tulburător examen de conştiinţă, cu perspective regeneratoare. Ca structură dramatică, *Autobiografie* urmează linia unora din cele mai recente lucrări ale lui Lovinescu. *Şi eu am fost în Arcadia* sau *Patima fără sfîrşit* : o lungă povestire întreruptă de momente dramatice revelatoare. De data aceasta însă, povestirea este la persoana întîi, ea constituind de fapt procesul de conştiinţă al personajului principal, surprins într-un moment de criză acută a existenţei sale. Un proces adînc şi dureros, care încearcă să descopere cauzele unei ratări — ratarea unei profesii de dragul unei cariere, ratare care se produce atunci cînd cariera se îndepărtează de profesie, cum foarte subtil şi adevărat constată dramaturgul, cu ascuţitul său spirit de observaţie. Om de ştiinţă cu reale calităţi şi deosebite perspective, Galeriu Pop, urcînd treaptă cu treaptă pe scara socială, dobîndind titluri şi funcţii, la început pe merit, mai tîrziu în virtutea unui joc de influenţe şi intervenţii în care soţia sa, cu o mentalitate a altor vremi, are un rol hotărîtor, se trezeşte deodată, la capătul unui şir de compromisuri umilitoare, în pragul falimentului pe plan social, moral, familial. Unde e greşeala ? Şi ce hotărîre mai poate fi luată ? Aceasta este miza piesei. O miză morală majoră, care pune în joc un mare efort de autoanaliză, de cercetare obiectivă a faptelor, a mobilurilor şi care pledează pentru curaj şi probitate, curajul de a privi adevărul în faţă, de a merge pînă la rădăcina răului şi a recunoaşte cinstit vinovăţia...“

Contemporanul, 23 sept. 1977.

JOCUL VIEŢII ŞI AL MORŢII ÎN DEŞERTUL DE CENUŞĂ

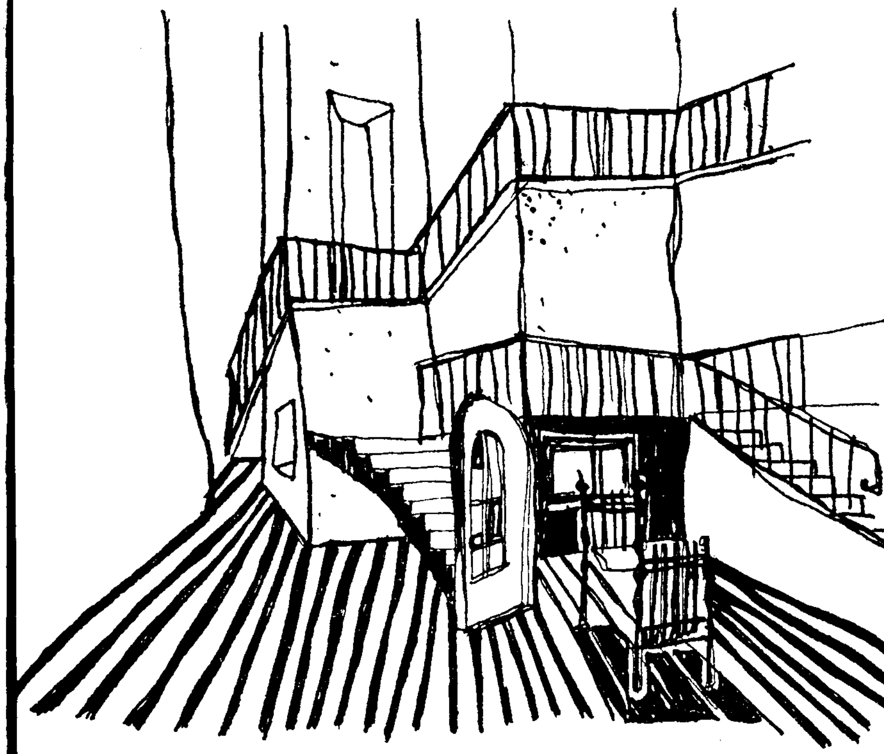

APOCALIPSA BUFONĂ

De la început s-au putut remarca în dramaturgia lui Horia Lovinescu două „formule“ deosebite (mai mult: opuse): una „realistă“, tradițională; alta, simbolică, modernă. Citadela sfărîmată *inaugura prima serie,* Hanul de la răscruce *pe cea de a doua. O dramă de familie, așadar, cu acțiunea localizată și datată ca într-un roman de epocă, în care se ciocnesc personaje îmbrăcate în haine de epocă; o dramă de idei, pe de altă parte, în care personajele, locul, decorul, totul este convențional, menit a sugera generalitatea. Între cele două formule există, nici vorbă, în decursul anilor, o anumită colaborare: mai exact, orice piesă a lui Horia Lovinescu este de aspect „intelectual“, presupune un conflict ideologic, chiar dacă nu orice piesă a lui se reduce, dramaturgic, la această esență.* Citadela sfărîmată *nu e numai melodrama burgheză, socială și psihologică, de care am vorbit: încă de la titlu se observă intenția de a vedea în familia ce se dezagregă simbolul unei întregi lumi. Adevărata înclinație a dramaturgului fiind aceea spre un teatru politic în forme moderne, spre alegorie, simbol, livresc, ea a cedat uneori în favoarea unor formule mai comode și mai superficiale de teatru verosimil, încărcat de detalii exterioare. N-am să ascund că prefer* Surorilor Boga, *puternica piesă istorică* Petru Rareș, *iar* Febrelor *basmul dramatic* Omul care și-a pierdut omenia.

Din formula teatrului de idei s-au născut și satirele politice ale lui Horia Lovinescu: Paradisul *și* Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă. *La originea lor este mereu* Hanul de la răscruce. *Toate vizează, într-un mod* *dramaturgic personal, asemănător poate cu al lui Friedrich Dürrenmatt şi Günter Grass, degradarea societăţii moderne într-o lume de roboţi monstruoşi : sînt satire ale tehnocraţiei şi ale birocraţiei, ale dezumanizării şi violenţei. (Ca o coincidenţă, în 1957, Grass a publicat piesa* Hochwasser *unde e vorba de o simbolică inundaţie ce surprinde într-o casă izolată cîţiva oameni.) Tragedia face în ele loc grotescului. Dürrenmatt spunea : „Lumea noastră ne-a introdus în domeniul grotescului aşa cum ne-a condus la bomba atomică : în acelaşi fel în care tablourile apocaliptice ale lui Hieronymus Bosch ţin de purul grotesc". Întrebat dacă se socoteşte pe nedrept absent din* Teatrul absurdului *al lui Esslin, Dürrenmatt şi-a explicat propria formulă astfel : „Nu cred că mă înscriu în linia lui Beckett sau Ionesco. Aş numi mai curînd teatrul meu un* teatru al paradoxului, *pentru că tocmai consecinţele paradoxale ale celei mai stricte logici mă interesează de obicei".* Paradisul *lui Horia Lovinescu este, pînă la un punct, o astfel de piesă, paradoxală în logica ei, sarcastică, violentă, directă.*

Jocul vieţii şi al morţii în deşertul de cenuşă *e şi ea o apocalipsă tragi-comică : după un posibil dezastru atomic, planeta se regăseşte ca la biblicele ei începuturi : Adam, Abel, Cain. Sfîrşitul lumii coincide parţial cu începutul ei. Paradisul din care întîiul cuplu uman a fost izgonit poate fi de data aceasta interpretat ca fiind însăşi lumea umană pulverziată de bomba atomică (de care amintea şi Dürrenmatt). Un deşert de cenuşă, înaintînd zi de zi spre ultima aşezare umană — iată tot ce a rămas. Tatăl, Adamul biblic, care acum nu mai are nici măcar nume (fiindcă numele lui simbolizînd începutul ar fi cu totul nepotrivit în această* Fin de Partie), *este un bătrîn detracat, libidinos şi jalnic, un măscărici abject. Abel, fiul cel bun, este idealistul, „fericitul", care a rezistat tuturor cataclismelor neatins (ce sămînţă are idealismul acesta !), senin şi imperturbabil, găsind încă în reveriile lui nocturne puterea de a-şi imagina paradisul. Cain, fiul cel rău, întors de pe fronturile africane unde s-a bătut ca mercenar, cinic, dezgustat, nepăsător, are, în spaima lui de moarte şi în plictiseala ce-l macină, numai viziuni infernale. Eva lipseşte : prima femeie din lume a murit. În locul ei, Ana. Iubită de Abel, dar posedată de Cain, Ana asigură continuitatea. În deşertul de cenuşă, după ce tatăl se spînzură (dar nu înainte de a juca şi rolul — tot o bufonadă ! — lui Iisus pe cruce), după ce Abel piere împuşcat de Cain, după ce Cain însuşi pleacă, rămîne Ana cu burta la gură : „Doamne, cine se zbate în pîntecele meu ?" Ultima replică a acestei apocalipse bufone ar putea fi şi cea dintîi a unei piese despre renaşterea omului.*

Numeroase motive, simboluri, elemente sînt reinterpretate în Jocul vieţii şi al morţii... *Piesa e paradoxal-spirituală (aici întrevăd cea mai puternică înrudire cu Dürrenmatt), batjocoritoare, demistificatoare. Totul e întors pe dos ca o mănuşă : pînă şi cinicul Cain descoperă, în iubirea pentru Ana, o cale spre umanizare. Inteligentă, bine construită (evitînd totuşi schematismul prin bogăţia situaţiilor şi prin varietatea simbolurilor), piesa lui Horia Lovinescu este printre cele mai bune pe care dramaturgul le-a scris.*

NICOLAE MANOLESCU

PERSONAJELE:

TATĂL
ABEL
CAIN
ANA

Acțiunea se desfășoară într-un singur decor.

PARTEA I

Fațada unei case în paragină. Totul dă senzația de părăsire și dezolare. Sprijiniți de zidul casei, Tatăl și Abel. Tatăl, un bătrîn acrit și afurisit, își pipăie dinții cu degetul și scuipă scîrbit. Abel, un tînăr blond, înalt și frumos, ține ochii închiși și are pe față un surîs de beatitudine care poate părea și tîmp.

TATĂL *(pentru el)* : Se duce dracului și măseaua asta ! *(Arătîndu-i lui Abel.)* Uite-o, vezi cum se clatină ? *(Dar Abel nu-l aude. Furios.)* Închide gura, că-ți curg balele. Atîta nesimțire n-am mai pomenit ! *(Abel nu-l aude.)* N-auzi ce-ți spun, închide gura, că mi se face greață. *(Îl zgîlțîie.)*

ABEL *(întorcînd spre el o privire senină)* : Ai spus ceva ?

TATĂL : Am spus că-ți curge scuipatul pe bărbie și că atîta nesimțire îmi face greață.

ABEL *(ștergîndu-și bărbia)* : Nu-i adevărat, am asudat. Arde soarele azi.

TATĂL : Tu să nu mă contrazici. De cînd erai mic te udai în pat. *(Abel tace și închide din nou ochii.)* Poate pretinzi că nu-i adevărat ? Tare ca boul și neputincios ca vițelul. De ce taci ? Spune ceva.

ABEL : Ce să spun ?

TATĂL : Ceva, orice. Mă plictisesc. Într-o zi o să-mi pun ștreangul de gît de atîta plictiseală. *(Abel tace.)* La ce te gîndești cînd stai așa și surîzi ca prostul ?

ABEL : Surîd ?

TATĂL : Mai ales asta mă scoate din sărite. Ce naiba poți găsi de rîs ?

ABEL : Nu rîd. Ziceai că surîd.

TATĂL : Tot aia e. Ba mai rău. De rîs, poți rîde și de o neghiobie. Aleargă unul, se împiedică și cade și tu crăpi de rîs. Dar surîsul e altceva. Înseamnă că te gîndești la ceva care-ți face plăcere. Spune-mi și mie, nu fi afurisit.

ABEL : Nu mă gîndesc la nimic.

TATĂL : Cum nu-ți cade limba cînd îl minți așa pe tatăl tău ?!

ABEL : Se vede că surîd tocmai pentru că nu mă gîndesc la nimic. Încearcă și dumneata : închizi ochii, te destinzi tot și-ți spui : „eu nu sînt eu". Și atunci...

TATĂL *(privindu-l cu ochii căscați)* : Cum ? Hai, zi, de ce te-ai oprit ?

ABEL : Nu, nu pot să-ți explic ; nu se poate explica. E ca și cum te-ai desprinde de tot ce te înconjoară și te-ai scufunda pe încetul într-o apă fără fund, nemărginită, și ai uita totul. Adică faptul că exiști.

TATĂL : Cînd nerozia și nebunia își dau mîna, atunci e petrecere mare. *(Rîzînd în hohote.)* Ha-ha, prin urmare, zici : „eu nu sînt eu" și te scufunzi în baltă ! *(Închide ochii și, în bătaie de joc, spune de cîteva ori.)* Eu nu sînt eu, eu nu sînt eu... *(Dintr-o dată, furios.)* Ba sînt ! paștele și grijania cui te-a făcut ! *(Abel rămîne impasibil.)* Și cînd te gîndești că mă înjur pe mine, că eu te-am făcut ! *(Pauză.)* Ce frumoasă era maică-ta pe vremea aceea !... Ascultă, Abel, tu ai auzit de legenda Paradisului terestru ? E cea mai mare tîmpenie pe care am auzit-o vreodată. De fapt, nu știu dac-am auzit-o sau s-a născut, așa, în creierul meu pe nesimțite, într-un vis sau... Nu știu, nu-mi aduc aminte. E un loc, sau mai bine zis era un loc, căci acum nu mai există, sau n-a existat niciodată cu adevărat, între niște munți uriași, cu crestele acoperite cu zăpadă. Da' acolo, în locul acela, e o pajiște întinsă cît vezi cu ochii, că munții sînt tocmai departe de tot în zare. Atît de departe, că par de fum. Numai crestele lucesc noaptea sub stele. Și pe pajiștea aceea, ascultă aici, mieii se joacă cu lupii și leii dorm cu capul pe pîntecele căprioarelor. Ai auzit ceva mai caraghios ? Și cresc niște copaci înalți, cu frunze late, ca în Africa, iar omul n-are nevoie să muncească, pentru că găsește totul de-a gata. Toți sînt tineri și umblă dezbrăcați, fără nici o rușine, pentru că sînt atît de frumoși, încît rușine ar fi să se îmbrace, înțelegi ? Și, ascultă aici, că asta e partea cea mai grozavă, habar n-au de păcat, pentru că acolo nu există nici binele, nici răul. Așa că sînt fericiți. Spune și tu, cine a putut să născocească o minciună atît de gogonată ? Sau, dacă am născocit-o eu, de unde naiba am scos-o ? Și, totuși, măcar o dată pe an, visez locul acela, dar atît de aievea, că două-trei zile umblu ca năuc și-mi vine să mă dau cu capul de pereți și să urlu. *(Se așază în patru labe și vine de-a bușilea pînă la rampă, unde începe să urle. E un urlet jalnic și bestial. După un timp tace, se ridică și se așază din nou, tremurînd tot, cu spatele la zid. Abel întinde mîna și o pune pe capul bătrînului. Acesta i-o îndepărtează cu furie, dar Abel reface gestul. Bătrînul începe să se schimonosească la fiul său, scoțînd sunete guturale și strigîndu-i.)* Lasă-mă ! Nu vreau ! Lasă-mă ! *(Pe încetul, se liniștește însă și-și așază capul pe picioarele băiatului, care continuă să-l mîngîie liniștitor. Apoi, băiatul îl așază din nou cu spatele la zid, și se ridică.)* Unde pleci ?

ABEL : Să umplu butoiul cu apă.

TATĂL : Spune drept, Abel, tu crezi că-s nebun ?

ABEL : Nu. Și povestea aceea nu-i minciună.

TATĂL : Care poveste ?

ABEL : Legenda ta cu Paradisul.

TATĂL : Asta-i bună, cum, nu-i minciună ? Îți bați joc de mine ? *(Izbucnind în rîs.)* Mi se pare că, dintre noi doi, nebunul nu sînt eu. Ai fost gata să înghiți balivernele cu leii care dorm cu capul pe pîntecele căprioarelor și cu pajiștea aceea verde pe care trîndăvesc oameni fericiți ? Sărac cu duhul ai fost întotdeauna, dar să nu pricepi că-i vorba doar de un coșmar al meu... !

ABEL *(surîzînd)*: Vroiam să spun că locul acela unde nu-i nici bine, nici rău există. Chiar dacă nu se plimbă acolo oameni goi și cîini cu covrigi în coadă.

TATĂL : Zău ? Și unde e ? Cum se poate ajunge la el ? *(Abel ridică din umeri. Batjocoritor.)* Cînd te uiți la buric și-ți zici : eu nu sînt eu ? *(Abel iese.)* Abel ! Nu pleca ! Îți ordon cu toată autoritatea mea părintească să nu pleci. Am să-ți spun ceva important, foarte important. *(Abel s-a întors.)* M-am gîndit mult. De o bucată de vreme, numai la asta mă gîndesc. *(Pauză.)* Ana are șaisprezece ani.

ABEL : Da, și ?

TATĂL : Cum, și ?

ABEL : Și ?

TATĂL : Vrei chiar să spun lucrurilor pe nume ? Așa, fără nici o rușine ?

ABEL : De cînd ai devenit rușinos ?

TATĂL : Bine, judecă-mă acum ; asta mai lipsea nemărginitei tale neobrăzări.

ABEL : Ce frumos și poetic vorbești ! Cu adjectivul înaintea substantivului.

TATĂL : Ia, nu-ți mai da ifose. N-oi fi fost la universitate, ca tine, dar de vorbit, totdeauna am vorbit frumos. Altădată, cînd era vreo nuntă sau vreo înmormîntare, totdeauna mă chemau pe mine să țin discursul principal.

ABEL : Ce vrei, tată, sînt grăbit !

TATĂL : Te-a apucat deodată hărnicia, după ce-ai trîndăvit toată după-masa. Mai este apă în butoi. *(Pauză.)* Am observat-o bine pe Ana. Nu mai e fetiță, s-a făcut femeie. N-ai văzut cum i s-au rotunjit șoldurile ? Iar sînii... Aleargă prin curte, și ei abia se mișcă sub cămașă. Tropa-tropa, și se mișcă odată cu genunchii. Are niște genunchi de te apucă amețeala cînd te uiți la ei. Mai ales cînd stau lipiți sub fusta ridicată.

ABEL *(iritat)* : Nu te uita !

TATĂL : Ușor de spus. Sînt încă bărbat în toată puterea. *(Cu falsă detașare.)* Dar nu despre asta e vorba. Biata fată se chinuiește. Ea nu știe de ce, dar eu pricep. O aud noaptea cum se zvîrcolește în pat. Ast-noapte m-a trezit scîrțîitul ușii ei. M-am luat după ea. Ce crezi că a făcut ? S-a dus la pîrîu, s-a dezbrăcat goală pușcă și s-a vîrît în apa înghețată. Pe cinstea mea, așa trup femeiesc n-am mai văzut ! Să-ți pierzi mințile, nu altceva. Auzi, cînd și-a întins piciorul spre apă, desfăcîndu-l de celălalt, ca...

ABEL *(domol)* : Tare ești porc, tată. Un porc bătrîn, căruia îi place să se lăfăie în mocirlă și să grohăie.

TATĂL : Cu mine îndrăznești să vorbești așa, fecior de curvă ?! *(Pune mîna pe un par și se repede la Abel, dar acesta, cu o simplă atingere, îl trimite la pămînt. O clipă, s-ar părea că pe bătrîn o să-l trăsnească apoplexia. Apoi se smiorcăie.)* Dai în tatăl tău, în bătrînul tău tată, care te-a făcut și te-a hrănit ! Bine zice vorba ceea : crește puii tăi, ca de ei să piei ! Paricidule !

ABEL : Nu te-am lovit. Te-am împins doar. Îmi pare rău și te rog să mă ierți. Dar nu te pot auzi vorbind așa de Ana. Nu îndur. E mai bine să o știi.

TATĂL : Stai, stai, la urma urmei, ce spuneam ? Că biata fată se chinuiește, fierbe sîngele în ea. Ce, are vreo vină că i-a venit vremea ? Vroiam doar să-ți deschid ochii... să ne sfătuim. *(Vindicativ.)* Toată ziua o apuci în brațe și-o întinzi și-o dezmierzi, dar nu te gîndești că o ațîți.

ABEL : Termină cu măscările ! Ana e pentru mine o soră.

TATĂL : Soră ! N-are nici o picătură din sîngele nostru. Și chiar de un frate are ea nevoie ! Tont mai ești !

ABEL : Numai mintea dumitale bolnavă poate născoci asemenea stricăciuni. Ana-i un copil nevinovat.

TATĂL : Cu tine nu știe omul niciodată cînd ești nărod sau cînd faci pe nărodul. Atîta-ți spun, fetei a început să-i miroasă a bărbat. *(Violent.)* Să termini hîrjoanele cu ea !

ABEL *(stăpînindu-se)* : Parcă spuneai înainte că vrei nu numai să-mi deschizi ochii, ci și să ne sfătuim despre Ana. Ce să ne sfătuim ? Ce urmărești ?

TATĂL *(deodată speriat)* : Am spus eu asta ? Nu-mi aduc aminte. Poate că așa... să ne sfătuim în general despre soarta noastră... despre viitor... La asta mă gîndeam.

ABEL *(ridică din umeri, se îndreaptă spre ieşire, se întoarce o clipă)* : Ştii bine că nu există nici un viitor. *(Iese.)*

TATĂL *(urmărindu-l, cu ură)* : Pentru că nu vrei tu, neputinciosule, sfîntule ! *(Se aşază din nou la perete şi, cu capul în mîini, începe să se clatine încet în dreapta şi în stînga, scoţînd un geamăt, aproape un vaiet.)* Oooooo... Oooo...

ANA *(intră cu un braţ de nuiele ; e în adevăr foarte frumoasă şi mult mai femeie decît îi este vîrsta ; reala ei inocenţă şi această feminitate aţîţătoare fac un contrast violent ; cînd îl vede pe bătrîn lamentîndu-se, lasă nuielele şi vine speriată la el)* : Ce ai, unchiule, ce s-a-ntîmplat ?

TATĂL *(o priveşte o clipă parcă fără s-o recunoască, apoi izbucneşte)* : Pleacă de-aici ! Pleacă !

ANA : Ce aveţi toţi azi ? L-am întîlnit pe Abel înainte şi s-a făcut că nu mă vede. A întors capul.

TATĂL : Foarte bine a făcut, prea te-ai învăţat să ne învîrtim în jurul tău şi să jucăm tontoroiul cum îţi place ţie.

ANA : Unchiule !...

TATĂL : Nu sînt unchiul tău.

ANA : Ştiu, nu-i nevoie să-mi aduci aminte. Dar aşa ţi-am spus întotdeauna.

TATĂL : De acum înainte să nu îmi mai spui aşa. Spune-mi... *(Rămîne nemişcat şi buzele i se mişcă mute, fără sunet. Cu un fel de stupoare dureroasă.)* Mi-am uitat numele. Nu mai am nume. Un nume nu există decît dacă ţi-l rosteşte cineva. *(Are iar gestul cu mîinile la cap şi lamentarea aceea surdă.)*

ANA *(înţelegînd că e inutil să insiste, se aşază lîngă vraful de nuiele)* : Am găsit nişte nuiele foarte bune pentru coş. *(Începe să împletească.)* Ştii că iar s-a mişcat cenuşa ? Dacă nu se opreşte, pînă la anul intră în casă. Azi a fost o zi plăcută, nu ? Mor după soare. *(Rostindu-şi adevărata preocupare.)* De ce s-a făcut Abel că nu mă vede ?

TATĂL : Ne-am certat.

ANA *(rîzînd)* : Cu Abel ? Cine poate să se certe cu el ? Odată i-am pus pe bancă o pioneză. Şi-a scos-o tacticos şi mi-a zis : Ar fi trebuit să pui un cui, ca să sar eu în sus. Şi a rîs.

TATĂL : Pentru că e tîmpit. Numai oamenii tîmpiţi rîd din orice. Dacă l-ai fi cunoscut pe Cain ! Acela, da, acela era cu adevărat feciorul meu.

ANA : Mi-l aduc aminte. Mă trăgea de păr. Urlam, şi el mă apuca de ceafă ca pe un căţel sau o pisică, mă ridica pînă la înălţimea ochilor lui şi-mi spunea printre dinţi : Scîrbă mică. Era puternic, dacă mă ridica aşa, dar Abel e cu mult mai puternic. Ţii minte cînd a cărat trunchiul acela gros de copac în spate ? *(Pauză.)* De ce v-aţi certat ?

TATĂL : Abel pretinde că sînt un porc căruia îi place să se scufunde în mocirlă şi să grohăie porcării.

ANA : Nu-i adevărat, unchiule, îţi mai scapă din cînd în cînd cîte o vorbă porcoasă, dar dumneata nu eşti porc.

TATĂL : De unde ştii ?

ANA : Ştiu. Deşi cîteodată mi-e frică de dumneata.

TATĂL : Cînd am venit prima dată aici, puteai să cutreieri mult şi bine tot ţinutul, fără să mai găseşti o pereche ca nevastă-mea şi mine. Totul strălucea de ordine şi de curăţenie şi de belşug. Şi nu era duminică în care preotul să nu ne dea de pildă. Iar acum vine neisprăvitul ăsta şi mă face porc ! Ce sînt eu vinovat că a venit prăpădul peste noi ? Ei, dacă ar fi Cain aici, multe s-ar schimba.

ANA : Abel spune că nimic nu se mai poate schimba.

TATĂL : Pentru că nu-i bărbat. Cain ar şti să oprească chiar şi cenuşa. Sau ar izbuti să ne scoată de aici undeva, la un liman.

ANA : Abel spune că peste tot e cenuşă. Şi cu cît te îndepărtezi, cu atît stratul e mai gros.

TATĂL *(furios)* : Abel spune, Abel a zis, încetează odată să repeţi toate prostiile lui Abel ! Tu nu te gîndeşti la ziua cînd o să ne îngroape cenuşa de vii ?

ANA : Pînă atunci mai este. Poate că o să fiu bătrînă şi nici n-o să-mi pară rău. Alături de Abel, nu mi-e frică de nimic.

TATĂL : Cum, chiar n-ai vrea să scapi de aici ?

ANA : Dac-ar vrea el, l-aş urma, bineînţeles. Dar altfel ? Sînt fericită cu el aici.

TATĂL : Sînteţi nebuni, cu desăvîrşire nebuni. Şi nebunia lui o mai pricep, vine din prostie şi nesimţire. Dar tu eşti tînără şi plină de viaţă. Ce ştii tu de plăcerile vieţii !

ANA : Care plăceri ?

TATĂL : Să ai o casă frumoasă, cu automobil şi frigider, ba chiar cu bazin, să bei băuturi scumpe, să mănînci zdravăn şi pe alese şi să faci dragoste ; mai ales să faci dragoste ; toată ziua şi toată noaptea. Şi copii.

ANA : Păi, nu fac dragoste cu Abel ?

TATĂL *(curios)* : Cum, ţi-a băgat mîna sub fuste ?

ANA : De ce să-mi bage mîna sub fuste ? Faci nişte glume pe care nu le pricep deloc. Îl iubesc, şi gata.

TATĂL : Ţi-a spus şi el că te iubeşte ?

ANA : Sigur.

TATĂL *(curios)* : Ticălosul, ipocritul ! Cînd ţi-a spus ?

ANA : Întotdeauna. De cînd eram atîta.

TATĂL *(deziluzionat)* : Dracu să vă ia pe amîndoi ! *(Din nou aţîţat.)* Şi-ţi mai spune şi acum ?

ANA : Cîteodată. De ce e nevoie de vorbe ? Mi-a spus anul trecut, cînd m-am rănit la picior şi am plîns ca o proastă. M-a luat în braţe, m-a legănat şi mi-a spus : Tare te iubesc, Ana.

TATĂL : Doamne, că proastă mai eşti ! *(Pauză.)* Îţi place cînd te ia în braţe ?

ANA : Mă ia aşa de rar ! Dar aş fi în stare să mor de plăcere.

TATĂL *(cu curiozitate libidinoasă)* : Ce fel de plăcere ?

ANA : Nu ştiu, plăcere. Aşa, ca un leşin de fericire.

TATĂL : Dar n-ai simţit niciodată pofta să-l prinzi între picioarele tale şi să te tăvăleşi cu el, să-l muşti ? *(Ana tace.)* De ce te-ai înroşit ? Proasto, habar n-ai tu ce sînt alea plăcerile dragostei ! Acelea care te fac să ai copii.

ANA : Abel spune că nu trebuie să se mai nască copii pe lume.

TATĂL *(jubilînd)* : Aha, ştiam eu că e un monstru, că nu-i normal. O femeie care nu face copii e o lepădătură a firii, auzi ? Cînd te culci seara în pat, nu-ţi vine să strîngi perna în braţe ? *(Vine spre ea şi o apucă de bărbie, brutal.)* Te-a sărutat vreodată pe gură ? Aşa ! *(O sărută.)*

ANA *(a sărit ca muşcată de şarpe şi-şi şterge cu silă buzele după un timp)* : Am să te spun lui Abel.

TATĂL : Uite, de asta nu mai pot eu ! *(Dar frica îl cuprinde.)* Ana, am glumit, a fost o joacă. Te rog să nu mă spui. Îţi jur că a fost o glumă proastă, mi-am pierdut capul. Nu mă spune lui Abel, cine ştie ce-o să-şi închipuie. *(Argument suprem.)* Şi pe urmă o să se supere, vrei tu să se supere ?

ANA *(cu un zîmbet ciudat, neaşteptat, continuînd să-şi şteargă buzele)* : Bine, nu-i spun. Dar ştii ce am să fac ? O să-l sărut eu pe gură.

TATĂL : Nu trebuie, Ana, e scîrbos, e dezgustător.

ANA *(cu acelaşi surîs)* : Poate cu el n-o să fie dezgustător. *(Izbucneşte în rîs.)*

TATĂL *(scoate din buzunar un cuţit cu resort ; are şi el un zîmbet ciudat, şi în toată pauza nu se aude decît ţăcănitul lamei)* : Cunoşti cuţitul ăsta ?

ANA *(bravîndu-l)* : Ştiu. Îl ascuţi în fiecare zi şi te razi cu el.

TATĂL : Dac-aş face aşa... *(face un gest cu cuţitul de jos în sus)* te-aş despica ca pe un pepene verde, dintre picioare pînă la gropiţa din bărbie.

ANA : Fă-o !

TATĂL : Nu mă aţîţa. *(Porneşte spre ea.)* Nu mă aţîţa, că o fac. *(Mai face un pas spre ea.)* Jur că o fac !

ANA *(deodată speriată)* : Mai bine mi-ai ajuta să curăţ nuielele decît să faci glume de-astea.

TATĂL : Nuielele ? *(Căzînd deodată în genunchi.)* Ana, te rog, te-am mai rugat o dată, ţii minte ? Ştiu că nu-ţi place. Sînt nuiele bune. Lungi şi mlădioase. Le-am văzut. Ana, tu nu pricepi, dar numai aşa pot să-mi spăl păcatul. Numai din cauza păcatului care mă apasă ţi-o cer. Nu de altceva. Jur. Şi jur că-i pentru ultima oară, că n-o să-ţi mai cer niciodată. *(Se repede la nuiele, apucă o mînă bună, i le întinde ; aproape gemînd.)* Te rog, Ana, te rog.

ANA *(privindu-l un timp cu același zîmbet ciudat, echivoc)* : Bine. Dar pînă la sînge. Pînă o să te umpli de sînge.

TATĂL : Cît de tare vrei tu. Oricît de tare. Și dacă o să țip, să nu te oprești, da ?

ANA : N-o să mă opresc. Acum vreau și eu.

TATĂL *(intră în casă ; din ușă se întoarce, nerăbdător)* : Vii ?

ANA *(după ce a luat nuielele, pe care le-a făcut să plesnească în aer cu o lovitură violentă)* : Ți-am spus că acum vreau și eu. *(Îl urmează.)*

(În scena goală se aud loviturile de nuiele. Apoi geamătul bătrînului și vocea Anei: Mai vrei... încă ? *Țipătul bătrînului:* Da, da, Ana, Ana, da ! *Intră Abel, ascultă o clipă și se repede în casă. Iese după o clipă, trăgînd-o după el pe Ana, care, despletită, nebună, ține încă în mînă nuielile însîngerate.)*

ABEL : Ce-ai făcut ? Îți dai seama ce scîrboșenie ai făcut ? Tîrfă !

ANA *(cu cumplită exaltare)* : Da, tîrfă ! Vreau să fiu tîrfa ta ! *(Îl apucă sălbatic de păr și-i mușcă gura. Abel, după o clipă, are exact gestul pe care l-a avut și Ana înainte : se smulge, ștergîndu-se pe buze, în vreme ce Ana se lasă la pămînt, plîngînd.)*

Întuneric

A doua zi, tot pe seară. Tatăl e singur în scenă, stă ghemuit la pămînt. Intră Ana. Tatăl întoarce privirea întrebătoare spre ea.

ANA *(e sfîrșită de oboseală și disperare)* : Nimic. Am fost tocmai pînă la drumul vechi, dar nu se vede nimic nicăieri.

TATĂL : O să se întoarcă. Eu îl cunosc. Orice rău i-ai face, Abel uită, uită ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Ca o apă în care ai aruncat o piatră, și pe urmă tulbureala dispare și nu se mai vede nici o umbră niciodată. El pretinde că iartă, dar nu cred ; cînd ierți, tot îți rămîne amintirea și te roade, chiar

dacă adoarme uneori și te lasă în pace, dar de-abia atunci își adună otrava și iar te năpădește, și tot timpul omul care iartă nu-i senin, ca Abel, ci are o mutră încruntată și tristă, și parcă spune : Ia uită-te la mine ce bun sînt și cum mă stăpînesc, însă numai eu știu cum mă chinui din cauza ta. Sau, dimpotrivă, se preface vesel, ca să-ți arate cît de adevărat te-a iertat, și tot ca să-ți dovedească cît e el de bun. Știu, pentru că i-am făcut odată nevesti-mi o porcărie și am trăit cu iertarea ei toată viața, dar numai eu pot spune de cîte ori îmi venea să-mi iau lumea în cap, deși era pîinea lui Dumnezeu. De aceea eu nu cred că Abel iartă ; pentru că o iertare ca a lui nu-i omenească, ar trebui să tragi în tine păcatul și răul celuilalt, așa cum ai suge veninul unei mușcături de viperă, și să-l prefaci în sîngele și carnea ta, limpezindu-le pînă ajung curate ca lacrima. De aceea, tot uitarea e tăria sau blegeala lui Abel, o uitare ca a mortului, că nici ca a animalului nu pot zice, că pînă și animalul își aduce aminte. Așa că nu mai fi amărîtă, uite, mie nu mi-e frică, stau și-l aștept liniștit.

ANA : Mie n-are ce-mi ierta. Dumitale să-ți ierte, dacă vrea. Eu nici pînă la moarte n-o să te iert și n-o să uit. Mi-ai spurcat viața.

TATĂL : Adică, ți-am deschis ochii ? Crezi că, mai devreme sau mai tîrziu, n-ai fi priceput că ești femeie și că un bărbat trebuie să-ți dea și altceva decît ce-ți dă Abel ?

ANA : Minți ! N-am nevoie de altceva. *(Pauză.)* Dacă Abel nu se întoarce, mă omor.

TATĂL : Se întoarce, nu te lasă el, nici măcar pe mine nu mă lasă. Cît despre chestia cu minciuna, haida-de, mincinoasă ești tu. *(Pauză.)* Ce ți-a spus ieri-noapte, cînd a venit la tine în odaie ?

ANA : Că mă iubește. Eu plîngeam și mă zvîrcoleam, iar el mi-a luat capul pe genunchi, șoptindu-mi tot timpul : „dragă, dragă, dragă“, pînă cînd am adormit. Adică, nu știu dacă am adormit sau aiuram, dar am avut un vis. Asta știu.

TATĂL : Ce vis ?

ANA : Era ca un fel de grădină mare, un parc mare, cu pajişti întinse, cu copaci înalţi...

TATĂL : Nu erau şi lei ?

ANA : Lei ?

TATĂL : Da, lei mari, cu cap sălbatic, cu coame stufoase, dormind pe pîntecele căprioarelor ?

ANA : Nu. Nu era nimeni în afară de noi doi.

TATĂL : Eşti o proastă. Trebuie să fi fost şi lei. Şi lupi jucîndu-se cu oile, şi... Nu i-ai văzut tu, n-ai ştiut să-i vezi.

ANA : Nu-i adevărat. Eram numai eu cu Abel. Dar, asta-i ciudat, parcă nu-l vedeam nici pe el, îl simţeam doar, aşa cum ai simţi, cînd ţi-e foame, mirosul de pîine coaptă sau...

TATĂL : Nu se poate, încearcă să-ţi aduci aminte. Erau mulţi oameni, frumoşi şi goi, care se plimbau de mînă prin iarba înaltă.

ANA : Nu. Dar eu, adevărat, eram goală.

TATĂL : Fără să-ţi fie ruşine, nu ?

ANA : Da. Fără să-mi fie ruşine. Dimpotrivă.

TATĂL : Aha ! Vezi ? Şi ?

ANA : Adormisem plîngînd şi zvîrcolindu-mă — cred că am avut, cum se cheamă asta, o criză de isterie — şi cînd m-am trezit, am simţit că obrazul mi-e tot ud de lacrimi, dar eram fericită, atît de fericită, încît nu mai aveam curajul să respir, iar el mă mîngîia pe păr şi-mi spunea : „Dragă, dragă, dragă..."

TATĂL : Şi după aceea ?

ANA : S-a ridicat şi a plecat.

TATĂL : Şi de atunci nu l-ai mai văzut ?

ANA : Ba da. După un timp, după ce am zăcut pe pat ca năucă nu ştiu cît, am ieşit în faţa casei, să-l caut. Cred că dacă nu-l găseam acolo, îmi tăiam gîtul. Stătea rezemat de copacul acela *(arată spre culise)*, cu faţa la lună, cu ochii închişi, surîzînd, şi era atît de frumos, încît asta nu se putea suporta. L-am chemat pentru că nu mai puteam îndura, deşi ştiam, simţeam c-ar trebui să tac.

TATĂL : Ţi-a răspuns ?

ANA : Nu. Nu m-a auzit. Am venit în faţa lui, i-am căzut în genunchi, i-am îmbrăţişat picioarele, dar el nu simţea nimic. Se uita la lună cu ochii închişi şi surîdea mereu.

TATĂL : Cum era să se uite la lună cu ochii închişi ?

ANA : Bine. El poate orice. Pe urmă, nu ştiu cît am stat aşa, şi-a pus mîna pe capul meu şi mi-a zis : „Da, iubito, da, mireasa mea". Atunci a plecat de tot.

TATĂL : Fără să mai spună altceva, fără să-ţi spună unde se duce, de ce se duce, ce are de gînd ?

ANA : Nu. Şi nici nu mi-a trecut prin cap să-l întreb decît tîrziu, prea tîrziu, cînd nu mai era decît o umbră printre colinele de cenuşă. M-am întors în casă şi m-am culcat, aşa, îmbrăcată. Am adormit ca un buştean. Azi-dimineaţă, cînd m-am trezit, am alergat să-l caut, am umblat toată ziua, însă n-am găsit decît urmele paşilor lui pe cenuşă. Mîine plec după el.

TATĂL : Unde ?

ANA : Oriunde. Pînă la capătul lumii.

TATĂL : Mai bine ia şi mănîncă ceva. *(Îi întinde o bucată de pîine.)* Nu m-am rugat lui Dumnezeu de mult, dinainte de catastrofă. Odinioară, cînd venea noaptea şi te băgai în pat, îţi spuneai : A mai trecut o zi, şi nu te gîndeai — deşi ştiai — că ea te apropie de moarte, ci că a fost plină, adică nu plină, ci că a împlinit un timp care trebuie împlinit. Spuneai : Amin. *(Pe alt ton.)* Nu mai pot spune : Amin. N-am la ce, şi n-o să spun decît dacă s-o întoarce Cain. Atunci aş putea din nou rosti : Amin, şi puţin mi-ar păsa ce s-ar întîmpla cu mine după aceea.

ANA : Unchiule, cum o să fie la întoarcerea lui ?

TATĂL : Vom tăia viţelul şi vom petrece. Şi va fi atîta veselie în casa asta, Ana, cum tu nici nu poţi să-ţi închipui, pentru că n-ai trăit niciodată aşa ceva. Ne vom îndopa cu mîncare, vom arunca la cîine chiar şi oase cu carne pe ele, vom bea, nu din pahare, ci din căni, ne vom săruta şi vom chiui şi vom dansa, vom dansa, vom dansa ! *(E într-o stare de exaltare care-l face literalmente să danseze. Epuizat, se opreşte.)* Vom striga : Amin ! *(Rîzînd copilăreşte.)* Şi pe urmă o să ne ducem să tragem un somn bun, din cele adevărate, un somn adînc, greu, fără vise.

ANA : Eu te-am întrebat cum o să fie la întoarcerea lui Abel !

TATĂL *(deodată speriat)* : Abel ? ! *(Tainic.)* Cu Abel nu se poate trăi, Ana. Viața alături de el nu e viață, nu poți respira. Cu Abel, timpul nu se mișcă, e țeapăn și gol... pentru că... *(Se oprește. Căci din culise a apărut Abel.)*

ABEL *(ostenit, prăfuit)* : Bună seara, Ana... bună seara, tată.

TATĂL *(cu falsă jovialitate)* : Dar unde-ai dispărut, omul lui Dumnezeu ? Fata asta era în toate stările. Tocmai îi spuneam...

ABEL *(întrerupîndu-l)* : De ce te-ai speriat, Ana ? Știi că mie nu mi se poate întîmpla nimic... *(Cu o ezitare.)* Vreau să spun că în pustietatea asta nici unuia dintre noi nu i se poate întîmpla nimic, nu-i nici o primejdie. Am dorit să fiu puțin singur.

TATĂL : Ei, eu vă las, copii, mă duc să mă culc.

ABEL : Noapte bună, tată.

TATĂL : Spunea că dacă nu veneai, își tăia gîtul, sau pleca să te caute pînă la capătul lumii. *(Cu intenție.)* Te iubește grozav, mi-aduce aminte de maică-ta. Ah, ce frumoasă a fost căsătoria noastră, o căsnicie adevărată, între un bărbat și o femeie adevărați. *(Iese.)*

ANA : Doamne, cît îl urăsc !

ABEL : Vai de capul lui, săracul, putrezește sufletul în el de viu și nu-i nimic de făcut. Absolut nimic.

ANA : Și eu ?

ABEL : Ce-i cu tine ?

ANA : Nici cu mine nu mai e nimic de făcut ? *(Abel tace. Îngrozită.)* Cum, sînt chiar ca el ?

ABEL *(apucîndu-i mîna)* : Liniștește-te, te rog să te liniștești.

ANA *(slab)* : Da, mă liniștesc.

ABEL : Ei au avut lumea pe mîini și au stricat-o. Acum se uită la jucăria asta stricată și nu mai pricep nimic. Încearcă să adune cioburile, dar ele nu se mai lipesc. Curge sufletul din ei ca semințele dintr-un sac spart în mii de locuri, pînă cînd sacul o să rămînă gol. A și rămas. Tot pămîntul e un sac dezumflat.

ANA : Nu mi-ai spus : și eu sînt ca el ?

ABEL *(blînd)* : Nu mai ești ca înainte, Ana, și asta nu se poate schimba.

ANA : Ba se poate. Trebuie să se poată. Te iubesc atît de mult, Abel ! Mai mult decît înainte.

ABEL *(încet)* : Nu mai mult, Ana, altfel.

ANA : Și pe urmă nu-i adevărat, nu s-a schimbat nimic, nu s-a întîmplat nimic. De ce nu vrei să înțelegi, sînt aceeași. Jur !

ABEL *(surîzînd)* : Bagă de seamă, juri strîmb.

ANA : Ai să vezi, n-am nevoie decît de privirea ta, de răsuflarea ta, de ființa ta lîngă mine. Să te știu doar în preajmă. Oh, Doamne, cum aș putea fi mai bogată decît sînt ? ! Cum aș putea dori altceva ? ! Crezi că în clipa asta mint ?

ABEL : Nu, în clipa asta ești convinsă că nu minți.

ANA : Încearcă, Abel, ai încredere în mine, te implor. Nu vreau decît să știu, nu să-mi spui, să știu doar că mă iubești. Altfel, nu vreau să mai trăiesc.

ABEL : Te iubesc, Ana. *(Ea îi cuprinde mîinile și i le sărută.)* Nici nu știi tu cît te iubesc. *(Îi lipește capul de pieptul lui. După un timp, strigă.)* Tată ! Unde-o fi ? Trebuie să se învîrtă undeva, pe-aici, ca să tragă cu urechea. Tată !

ANA : De ce-l chemi ? Nu vreau să-l chemi.

TATĂL *(ieșind din umbră)* : Ce-i ? Nu mai poate omul nici nevoile să și le facă liniștit ?

ABEL : Vroiam să știi că din noaptea asta mă mut în odaia Anei.

TATĂL : Și de ce mi-o spui mie ?

ABEL *(subliniat)* : Vroiam să știi. Și să știi că trebuie s-o lași în pace de acum înainte. E nevasta mea.

ANA *(uluită, se smulge strigînd)* : Nu ! *(Fuge.)*

TATĂL *(rîzînd în hohote)* : Fandosita ! *(Cu ironie.)* Deci, ca să spunem așa, căsătorie în lege. Bravo, băiete, și spor la treabă ! *(Furios.)* Și, lua-te-ar dracu, poate vrei să-ți țin și lumînarea !

Întuneric

În scenă, bătrînul moşmoneşte ceva pe jos, ca un vrăjitor, îngînînd o melodie. Mai într-o parte, Ana cu privirea pierdută în depărtare. E îmbrăcată cu pantaloni şi cu o cămaşă veche.

TATĂL *(cu ochii la jocul lui de pietricele)* : Nu cade nimic. Oricum le-ai arunca, nu se leagă nimic. *(Ia pietricelele în pumn, ca pe nişte zaruri, le descîntă, le scuipă şi le aruncă din nou pe jos.)* Dacă asta neagră ar fi căzut aici, ar fi însemnat oaspeţi. Aşa, înseamnă rahat. *(Dezgustat, le îndepărtează cu piciorul. Rămîne şi el cu ochii în gol. Apoi, fără să privească la Ana.)* De unde mi-o fi venit ideea cu tăiatul viţelului, că noi n-avem viţel. Nici cîine n-avem. Şi nici băutură n-avem. Doar să facem chef cu apa din butoi. *(Rîde strîmb.)* Doamne, ce mamă de beţie aş mai trage ! Să umblu în patru labe o săptămînă şi să vărs şi maţele din mine. N-am mai băut de..., *(Spre Ana.)* Cîţi ani au trecut de la sfîrşitul lumii ? *(Ana nu-l aude. Numără pe degete.)* Şapte, opt ? *(Ridică din umeri.)* Dar ideea cu viţelul e frumoasă, orice s-ar spune, e poetică. Totdeauna am fost un poet. Parcă văd, o groapă mare de jăratic, şi deasupra, învîrtindu-se în frigare, un viţel întreg, din care se scurg picături de grăsime, sfîrr, sfîrr... Voi, toţi, strigînd : Tată, ne e foame ! — Puteţi să crăpaţi, pînă nu prinde coajă care să cronţăne în dinţi, să nu vă prind pe aici !... Dar pentru masă mă spăl, nu numai pe mîini, ci şi pe obraz, mă primenesc şi mă aşez în capul ei. Voi toţi tăceţi şi aşteptaţi cu respect cuvîntul meu. Mă ridic şi, solemn, privindu-l pe Cain, îi spun : Bine te-ai întors, fiule risipitor. M-ai părăsit cu nerecunoştinţă, însă eu te-am aşteptat mereu, cu braţele deschise. *(Mimează.)* Vino şi lipeşte-ţi capul ostenit de pieptul bătrînului tău tată !... Cain are ochii plini de lacrimi, cade în genunchi şi îmi sărută mîna, dar eu îl ridic, plin de nobleţe şi de duioşie paternă, şi-l strîng în braţe. Apoi, cu glas tare rostesc : Şi acum să mîncăm şi să petrecem ! Adică nu cu glas tare. Am şi eu lacrimi în ochi, aşa încît glasul e mai degrabă scăzut şi întretăiat de emoţie. *(Spre Ana.)* Frumoasă şi chestia asta cu fiul risipitor. Nu ? *(Ana nu răspunde.)* Asta înseamnă să ai talent poetic. Întîi îţi vine, nu ştii de unde, o idee, ca cea cu viţelul, de pildă, şi pe urmă brodezi în jurul ei. *(Anei.)* Spune şi tu drept, nu ţi s-a părut că vezi chiar scena cînd ţi-am descris-o, ca şi cînd s-ar fi întîmplat cu adevărat ? *(Ana tace.)* De risipitor, era risipitor, parşivul ! Pentru chefuri şi femei era în stare să vîndă şi lucrurile din casă, şi cămaşa de pe el. Înainte de a pleca în lume, a spart lacătul de la dulap şi mi-a furat toţi banii. L-am prins şi l-am pocnit cu scaunul în cap, că eram încă voinic ca un taur, dar el m-a izbit cu piciorul în burtă, nemernicul, şi dacă nu sărea maică-sa, cred că zob mă făcea, că am căzut lat la pămînt. *(Rîde.)* Diavol, nu altceva.

ANA *(ieşind din nemişcare)* : Pe unde umblă Abel ?

TATĂL *(distrat)* : Cum se purta cu Abel întrebi ? Nu-i vorbea aproape deloc, dar maică-sa pretindea că-l iubeşte. Totdeauna a avut ea idei năstruşnice. Îl iubea, pe naiba !

ANA : Nu ştii unde-i Abel ?

TATĂL : De unde vrei să ştiu ? Şi nici nu mă interesează. *(Rîzînd.)* Şi-o fi găsit şi el vreuna, dacă a dat de gustul cărnii de femeie.

ANA : Spurcată gură ai !

TATĂL : Ei, nu cumva-ţi închipui că, dac-ar mai fi şi alte femei pe-aici, s-ar mulţumi să se culce numai cu tine ! *(Ana se ridică.)* Dealtfel, văd că nici nu-ţi prieşte. În loc să te rotunjeşti şi să te umfli, ai slăbit şi te-ai sluţit. De cînd porţi pantaloni bărbăteşti, arăţi ca dracul.

ANA *(gata să iasă)* : E adevărat ?

TATĂL : Ce ?

ANA : Că m-am urîţit ?

TATĂL : Ai nişte cearcăne de parcă ţi-ai fi atîrnat nişte pungi sub ochi. Nu cumva eşti bolnavă ?

ANA : Mă simt foarte bine.

TATĂL : Nu s-ar zice. Și Abel e și mai lunatic parcă. Mai potoliți-vă și voi, se vede că nu vă priește : tot halind cu lingura mare, o să vi se aplece.

ANA *(venind îngrijorată spre bătrîn)* : Îl găsești schimbat și pe Abel ?

TATĂL : Tu n-ai ochi să vezi ?

ANA : În ce fel s-a schimbat ? E mai trist ?

TATĂL : Abel nu-i în stare să fie trist. Ți-am spus, e și mai lunatic și mai aiurit decît înainte.

ANA : Ți s-a plîns dumitale de ceva ?

TATĂL : De ce crezi asta ? *(Curios.)* S-a întîmplat ceva între voi ? V-ați certat ?

ANA : Cum o să ne certăm ?

TATĂL : Atunci ?

ANA : Nimic. *(Pauză.)* De o bucată de vreme, se scoală noaptea din somn și iese din casă pe furiș, ca să nu mă trezească. Cîteodată lipsește pînă dimineața. Azi nici pînă acum nu s-a întors.

TATĂL : Unde se duce ?

ANA : Nu știu.

TATĂL : Nu l-ai întrebat, nu te-ai luat după el niciodată ?

ANA : La început, l-am întrebat o dată. Mi-a răspuns că i-a fost cald și că a ieșit la aer. Vreo trei nopți n-a mai plecat, dar mi-am dat seama că se chinuiește și că-l stingheresc. De atunci mă prefac că dorm și că nu știu.

TATĂL : S-o fi săturat de tine. Crezi că dragostea ține o veșnicie ?

ANA : Dragostea noastră, da. Chiar dacă Abel m-ar părăsi și ar pleca pentru mult timp, sau pentru totdeauna, știu că n-ar înceta nici o clipă să mă iubească la fel.

TATĂL : Înainte mă întrebai totuși dacă mi se pare schimbat.

ANA : Nu pentru că m-ar iubi mai puțin. E altceva. Mă tem că...

TATĂL : Dă-i drumul, ce te-ai oprit ?

ANA : Oh, cît te urăsc !

TATĂL : Și eu pe tine. Sîntem chit. *(Mică pauză.)* Nu te duci să faci de mîncare ?

ANA : Nu mi-e foame.

TATĂL : Dar mie-mi este.

ANA : Bine, mă duc.

(Se îndreaptă spre casă, însă intră Abel. E neschimbat, aceeași seninătate, același surîs.)

ABEL : Ana !

ANA *(transfigurată de fericire)* : Te-ai întors ? *(Aleargă spre el și-i întinde fruntea. El o sărută pe frunte și, cu gestul obișnuit, îi lipește capul de piept.)*

ABEL : Iar te-ai speriat ? Iartă-mă. Uneori nu-mi dau seama deloc cît timp trece.

TATĂL : Se mai uită omul la soare cînd n-are ceas. Soarele ne-a rămas încă.

ABEL *(surîzînd)* : Nu m-am uitat. În schimb, pot să vă dau o veste.

TATĂL *(surescitat)* : O veste ? *(Furios.)* Cînd te-apuci tu să faci glume, îmi vine să urlu de jale.

ABEL : Nu-i o glumă. Și-o să vedeți că nu sînt chiar atît de distrat cum credeți.

TATĂL : Nu distrat, aiurit, zăbăuc.

ABEL : Bine, zăbăuc. Ghiciți ce-am văzut la dunele de cenușă.

TATĂL : Dunele de cenușă ! Ce era să vezi ?

ABEL *(care între timp s-a așezat și s-a descălțat)* : Ei bine... *(Anei.)* Unde te duci ?

ANA : Să aduc ligheanul cu apă. *(Iese.)*

TATĂL : Ei ?

ABEL : Stai, să vină și Ana.

TATĂL : Te-ai boierit. Nu mai poți fără să te spele nevastă-ta pe picioare.

ABEL : Îi face plăcere. Dac-aș refuza-o, ar fi amărîtă.

TATĂL : Hai, spune odată !

ABEL : Nu, vestea e prea mare ca să nu fie și Ana de față.

TATĂL : La urma urmei, fac ceva pe veștile tale. *(Strigînd.)* Ana, ce naiba învîrtești pe-acolo, vino odată !

ANA *(venind cu ligheanul)* : Gata.

ABEL *(lui taică-său)* : Parcă spuneai că nu te interesează veștile mele.

TATĂL : Vreau să constat încă o dată cît poţi fi de nesărat cînd încerci să ai haz.

ABEL *(în vreme ce Ana îi spală picioarele)* : Ei bine, am descoperit pe dune urme de paşi.

TATĂL *(sărind literalmente în sus)* : Ce ? *(Şi Ana a rămas încremenită.)*

ABEL : Cum aţi auzit : urme de paşi.

TATĂL *(scuipînd)* : Ptiu, mă aşteptam la orice tîmpenie din partea ta, dar asta le întrece pe toate !

ABEL : Dacă nu vrei să crezi, n-ai decît.

ANA : Nu erau ale mele ?

ABEL : Nu. Urme de paşi bărbăteşti.

TATĂL : Şi unde duceau ? Nu te-ai luat după ele ?

ABEL : De ce ? De pe dune se vede casa noastră. Oricum, omul acela, chiar dacă o fi avînd vreun motiv să zăbovească sau să se ascundă deocamdată, tot aici o să vină. *(Tatăl, fără să mai spună un cuvînt, o ia la fugă.)* Nu mă crede, vrea să controleze.

ANA : E chiar adevărat ?

ABEL : Bineînţeles. Ce, şi tu mă crezi în stare doar de glume nesărate ?

ANA : Dar asta înseamnă...

ABEL : Da : că au mai rămas pe lume şi alţi oameni. În orice caz, trebuie să vină de foarte departe.

ANA : Ce fel de om o fi ?

ABEL *(ridicînd din umeri)* : Un singur lucru e sigur : că trebuie să fie curajos şi nemaipomenit de rezistent, dacă a străbătut deşertul de cenuşă. Eu credeam că nu se poate.

ANA : Mi-e frică, Abel.

ABEL : Nu-l putem alunga. Şi, cine ştie, dacă e un om de treabă, o să vă fie şi vouă mai puţin urît.

ANA : Niciodată nu mi-e urît. Cînd nu eşti aicea, te aştept. Numai de un lucru mi-e spaimă : să nu fii nefericit.

ABEL *(cu sinceră uluire)* : Nefericit ?

ANA : Din cauza mea.

ABEL : Nu pricep, Ana.

ANA *(ezitînd)* : Mi-e teamă să nu crezi că mă gîndesc la... lucrul acela şi că pleci noaptea pentru că ţi-e silă de mine.

ABEL : Plec pentru că am uneori nevoie să fiu singur ; singur de tot. Pentru mine, cîteva ceasuri de singurătate pe zi sînt tot atît de necesare ca pentru alţii tovărăşia oamenilor. Iartă-mă, nu ştiu, mi-e greu, nu pot să-ţi explic mai limpede... dar dacă asta te supără, n-o să mai plec.

ANA : Nu. Dacă spui că nu e din cauza mea...

ABEL : Tu mereu uiţi cît te iubesc.

ANA : Sînt o proastă. Abel, sînt îngrozitor de proastă şi nemernică. *(Se strînge la pieptul lui cu un fel de disperare, mîngîindu-i umerii, lipindu-şi faţa de obrazul lui. Intră bătrînul.)*

TATĂL : Ca animalele, sînteţi ca animalele care se împerechează oriunde şi oricum. Există totuşi o ruşine, măcar faţă de oamenii bătrîni.

ABEL : Uită-te-n ochii mei, tată.

TATĂL : De ce ?

ABEL : Ca să taci din gură.

TATĂL : O să tac dacă o să vreau. Şi pe ochii tăi fac ceva ! Ca şi pe descoperirile tale. Nu se vede ţipenie de om în jur.

ABEL : Dacă omul acela se ascunde, e firesc să nu-l vezi.

TATĂL : Prostii !

(Din dreapta, nevăzut de ceilalţi, a intrat Cain. Are atitudinea unui om la pîndă. E îmbrăcat cu haine care amintesc vag o uniformă militară. Aerul unui mercenar din Congo. Nebărbierit, murdar, sfîrşit de oboseală, are un braţ legat, un sac în spate şi un pistol în cealaltă mînă. Ana, care e singura cu faţa spre el, ridică ochii şi, văzîndu-l, scoate un ţipăt.)

CAIN : Nici o mişcare, că trag. Şi mîinile pe cap ! Mai repede ! *(Bătrînul, ţeapăn de frică, îşi aşază palmele pe cap. Cain, lui Abel.)* Tu, lunganule, eşti surd ? *(Abel se răsuceşte încet cu faţa spre el.)* Dacă mai faci o singură mişcare, te curăţ. *(Urlînd.)* Sus mîinile, putoare, n-auzi ? !

ABEL : Vroiam să văd cum arată un om care atacă pe la spate. *(Privindu-l gînditor.)* Da, n-arată frumos, deşi... e fratele meu, Cain.

CAIN *(lăsînd arma jos)* : Prin urmare, totuşi voi sînteţi.

TATĂL : Cain ? Băiatul meu ! S-a întors băiatul meu cel drag ! *(Desfăcînd braţele declamator.)* Vino la pieptul bătrînului tău tată, fiule !

CAIN : Leagă căţeaua, tată, sînt ostenit, nu-mi arde de îmbrăţişări duioase. *(Se clatină.)* Apă, daţi-mi o cană de apă, nu vă mai căscaţi aşa la mine, altfel leşin. *(Abel sare, îl cuprinde de subţiori şi îl aşază. Ana fuge după apă şi aduce o cană. Cain bea. Apoi se uită la cei din jur.)* Acum e ceva mai bine. *(Cu un rîs neplăcut.)* Pentru o cană de apă, eram gata să vă curăţ pe toţi. *(Pauză scurtă.)* Deci, aţi scăpat şi voi. Sîntem o familie care ţine la viaţă, nu glumă ! *(Pauză.)* Mama unde e ?

ABEL : A murit.

CAIN *(după o pauză mai lungă)* : Mai bine pentru ea.

TATĂL : Dacă-ai şti cum te-am aşteptat, băiatule ! Niciodată n-am pierdut nădejdea că trăieşti. În fiecare zi îmi ziceam : o să se întoarcă, iar eu o să-mi deschid braţele şi o să-i spun... stai, cum era ? a, da : Fiule risipitor, bine-ai venit la casa ta şi la...

CAIN *(ducîndu-şi mîna la ureche)* : Nu pot să mi-o acopăr decît pe asta. Cruţă-mă de discursuri, tată, mă doare capul. M-am dezvăţat să mai aud oamenii turuind din gură în jurul meu. *(Uitîndu-se la Ana şi privind-o lung.)* Şi tu cine eşti ?

ANA : Ana. Nu-ţi aduci aminte de mine ?

ABEL *(subliniat)* : Nevasta mea.

CAIN *(privindu-i cu un fel de rînjet)* : A, da. *(Pauză.)* Atunci, bine v-am găsit.

Intuneric

În scenă, Cain stă ghemuit la pămînt, lîngă un magnetofon care cîntă, deschis la maximum, finalul unei melodii foarte sincopate. La terminarea cîntecului, Cain întoarce banda şi o pune din nou.)

TATĂL *(ieşind din casă)* : M-ai înnebunit cu cîntecul ăsta ! Altul n-ai ? *(Cain face semn din cap că n-are...)* Pune-l măcar mai încet, doar nu sîntem surzi.

CAIN *(după ce-l priveşte lung, cu indiferenţă strivitoare)* : Nu eşti obligat să-l asculţi. *(Pune muzica şi mai tare.)*

TATĂL *(care n-a auzit)* : Ce-ai spus ?

CAIN *(strigînd)* : Am spus că n-ai decît să te cari de-aici, dacă nu-ţi place.

TATĂL *(se aşază şi el lîngă magnetofon şi ascultă ; la terminarea muzicii)* : De ce eşti tot timpul aşa de morocănos ?

CAIN : Mă plictisesc.

TATĂL : Asta, da, înţeleg. Şi eu mă plictisesc. Tocmai de aceea simt nevoia să vorbesc. Dacă aş avea subiecte de conversaţie, aş vorbi tot timpul. Însă, în atîţia ani, le-am terminat. *(Pauză.)* Ţi-am spus chestia cu Paradisul terestru ?

CAIN : Şi dumneata personal mă plictiseşti.

TATĂL : N-aş fi crezut că aşa se vor petrece lucrurile cînd te vei întoarce acasă. Îmi ziceam : dacă se întoarce, înseamnă că i-a fost dor şi-i pare rău că n-a arătat întotdeauna tatălui său respectul cuvenit. Iar rolul meu era foarte nobil : un bătrîn plin de înţelegere şi dragoste, care iartă. Şi nu numai că iartă, dar, iertînd, vindecă... M-auzi ?

CAIN : Te-ai zaharisit de tot. Mă întreb cum te suportă Abel de-atîta vreme. Şi miroşi urît.

TATĂL : Abel mă iubeşte şi mă respectă.

CAIN : Tot mincinos ai rămas.

TATĂL : Bine, să zicem că nu mă respectă. Prea m-a tîrnosit căţeaua asta de viaţă ca să mai fi rămas ceva respectabil în mine. Cu toate că odată am fost respectabil, te asigur că am fost. Şi aş vrea să fiu din nou. Asta-i jindul meu cel mai mare. *(Pauză.)* Rahat ! Dar de iubit, să ştii că mă iubeşte. Cel puţin, în felul lui.

CAIN : Cît e el de ciudat, e în stare şi de asta. *(Pauză.)* Dar dumneata îl urăşti, nu-i aşa ?

TATĂL *(surprins)* : Asta de unde-ai scos-o ? Nu zic, îl dispreţuiesc puţin, pentru că mie-mi plac oamenii inteligenţi şi el e prea sărac cu duhul, şi asta m-ar enerva la oricine, dar încă la fiul meu ! E, ca să zic aşa, umilitor. Însă de aici la ură...

CAIN *(cu rîsul lui surd şi rău, necruţător)* : De ce-l urăşti ? Hai, dă-i drumul, tot eşti pornit pe mărturisiri.

TATĂL : Acum te-am prins cu o prostie. N-am nevoie să fac mărturisiri, pentru că n-am ce mărturisi. *(Lovindu-şi pieptul cu degetul.)* Aici e gol, nu înţelegi ? Ca într-un hambar spart şi părăsit în care suflă vîntul.

CAIN : Ei, lasă, măcar nişte hoituri în putrefacţie tot au rămas în hambarul dumitale : Paradisul terestru, fiul risipitor şi altele. Despre *altele* m-ar amuza să vorbeşti.

TATĂL : Care, altele ?

CAIN : De pildă, de ce-l urăşti pe Abel ?

TATĂL : Tu nu-l urăşti ?

CAIN : La mine e mai complicat. Hai, du-te de-aici, vreau să rămîn singur. *(Pune magnetofonul.)*

TATĂL *(ridicîndu-se demn)* : Să-ţi fie ruşine. Eşti un porc. *(Înainte de a ieşi.)* Nu-i ceea ce crezi tu.

CAIN : Iar minţi. Îl urăşti pentru că se culcă cu fata, iar dumneata te învîrţi în jurul ei ca un clapon jumulit. *(Bătrînul iese. După o clipă, Cain închide magnetofonul şi rămîne nemişcat, cuprins de o cumplită oboseală.)*

TATĂL *(reintrînd pentru o clipă)* : Parcă tu nu te-ai da la fată dacă nu ţi-ar fi frică de Abel ? !

CAIN : Sînt sătul de femei. Pînă şi mirosul lor îmi face silă. Iar în ceea ce priveşte frica... *(Ridică din umeri.)*

TATĂL : Ei bine, dacă vrei să ştii adevărul, şi ca să-ţi arăt că nu eşti atît de deştept cum te crezi, motivul pentru care nu-l pot suferi pe Abel e altul : nu se plictiseşte. Asta mă scoate din sărite, mai ales că nu vrea să spună cum face. Să ai un secret ca ăsta şi să-l ţii pentru tine e de un egoism murdar.

CAIN *(interesat)* : Crezi în adevăr că nu se plictiseşte ?

TATĂL : Mai mult, pretinde că e fericit. Şi a convins-o pe fată că şi ea este.

CAIN : La ea e explicabil. O femeie care iubeşte nu mai are nevoie de altceva. E plină ca un pneu umflat la maximum.

TATĂL *(confidenţial, cu un rîs chiţăit)* : He-he, am impresia că a început să cam fîsîie pneul ăsta. Nu ştiu încă pe unde şi de ce, dar fîsîie.

CAIN : Toate chestiile astea nu mă interesează, lăsaţi-mă odată în pace, duceţi-vă cu toţii la dracu, e limpede ce vreau, nu ?

TATĂL : Dar uite că azi ai stat de vorbă cu mine. Ştiam eu că, pînă la urmă, o să găsim noi ceva să ne spunem, o să găsim împreună, ca să zic aşa, un subiect de conversaţie.

(Cain pune mîna pe o bucată de lemn şi o aruncă în bătrîn. Acesta fuge, dar după un timp se reîntoarce. Şi-a pus pe umeri un sac zdrenţăros în chip de mantie şi o coroană de frunze pe cap. Cain nu-i dă nici o atenţie, cufundat în gîndurile lui.)

TATĂL *(jucînd teatru numai pentru el şi trăgînd doar din cînd în cînd cu ochiul la Cain)* : Odată, demult, acum cîteva mii de ani, eu am fost rege. Trupul meu majestuos era îmbrăcat în mantie de purpură şi pe cap purtam cunună de aur, bătută în diamante. *(Rămîne o clipă pe gînduri.)* Diamante sau briliante ? În sfîrşit, bătută în cele mai scumpe pietre ale fabulosului Orient. Veneau caravane din toate colţurile ţării să umple tezaurul meu cu aur şi nestemate, haremurile mele cu femei negre şi albe, curtea mea cu poeţi şi filozofi. Purtam în mînă o harfă şi, sătul de deşertăciunea bogăţiei şi puterii, singur pe terasele palatului... *(Rămîne iar pe gînduri.)* Palat sau templu ? În sfîrşit, acolo, pe terasă, cîntam... *(Iar la rece.)* Ei, comèdie, ce cîntam ? *(Simulează cîntatul la harfă. Cu disperare, lui Cain.)* Ce cîntam, Cain ? Nu-mi aduc aminte. *(Cain dă o clipă drumul la magnetofon.)* Minţi ! Cîntecele mele nu erau deştrăbălate, erau nobile şi triste. Pline de înţelepciune, umilinţă şi speranţă, se înălţau spre... spre... *(La rece.)* Spre cine naiba se înălţau ? În sfîrşit, spre cineva sau ceva. Trebuie să fi fost cineva sau ceva, pentru că totul în viaţă avea altădată o destinaţie, un scop, nu ? O să-mi amintesc eu altă dată. Stăteam deci pe terasă, scufundat într-o nobilă stare sufletească, şi cîntam... *(Urlînd.)* Ştiu ! Ps... cîntam ps...

psl... pls... uite, aici, pe vîrful limbii îmi stă cuvîntul, fir-ar a dracului de ramoleală !

CAIN : Psalmi.

TATĂL *(nedumerit)* : Psalmi ? Nu cred. Seamănă, dar nu ăsta-i cuvîntul. Adică, poate. În sfîrșit... Să vezi ce s-a întîmplat : într-o zi mi-am dus mîinile la diadema mea făcută din aur și briliante și etc., etc., și, cînd colo, m-am înțepat. Cînd m-am uitat la degetele mele, erau pline de sînge. Coroana se făcuse de spini. În palme aveam găuri însîngerate. Și în tălpile picioarelor. Iar sub mantie, trupul meu majestuos era vărgat de urme de bice. *(Cu o sclipire lubrică în ochi.)* Ehei, bicele le cunosc, întreab-o pe Ana. Asta-i specialitatea mea. Odată...

ABEL *(care a intrat nevăzut de ceilalți și a ascultat)* : Tată !

TATĂL : Ei, ce, mă distrez și eu cum pot, fac pe nebunul. Și-l distrez și pe băiatul ăsta. Totdeauna am avut o slăbiciune pentru jocurile de societate. *(Furios.)* Să nu te apropii de mine, că țip ! Cain, nu-l lăsa să pună mîna pe mine. Nu vreau, nu vreau, lasă-mă în pace. *(Face o adevărată criză de isterie, încercînd să se ferească de Abel, care se apropie de el.)* Lasă-mă cu dracii și cu nebunia mea. Dacă pui mîna pe mine, te mușc. Nu pune mîna, te urăsc, te urăsc. *(Se tăvălește pe jos, dar, ca și într-o scenă precedentă, Abel i-a pus mîna pe cap și bătrînul se liniștește. Abel îi așază capul pe genunchii săi și-l mîngîie. Apoi.)*

ABEL : Hai, tată, du-te și te-ntinde puțin în casă. Ești obosit și afară e prea cald. *(Bătrînul se scoală și pleacă. Către Cain.)* Mare zăpușeală azi, nu ?

CAIN : Nu știam că faci și pe taumaturgul.

ABEL : E ca un copil rău. Numai că un copil crește și începe să înțeleagă, pe cînd el înțelege din ce în ce mai puțin.

CAIN : Ce-i cu comedia pe care a jucat-o înainte ?

ABEL : Se joacă de-a nebunia. E un joc care-i ispitește grozav pe toți oamenii. Pasiunea noastră cea mare e să alergăm pe frînghie. E o distracție care se plătește. Dar la el e mai primejdios.

CAIN : De ce la el ?

ABEL : Pentru că el s-a străduit cîndva să fie un om întreg.

CAIN : Vrei să spui că într-o zi ar putea să-nnebunească de-a binelea ?

ABEL : Probabil.

CAIN *(un rîs ușor)* : Nu pari prea afectat. Asta nu corespunde cu imaginea mea despre tine.

ABEL : Nu pot împiedica inevitabilul. Încerc să-l întîrzii cît îmi stă în puteri. *(Pauză.)* Ce vroiai să spui despre imaginea mea, care nu corespunde ?

CAIN : Cînd erai mic, orice suferință te făcea să izbucnești în plîns. Îmi amintesc că una din distracțiile mele preferate era să scot ochii păsărelelor în fața ta sau să trag broaștele în țeapă.

ABEL : Adevărat. Îți făcea plăcere suferința lor ?

CAIN : Da, desigur. Dar nu excesiv, și cu timpul m-ar fi plictisit. Plăcere îmi făcea suferința ta, și de ea nu mă plictiseam. Uneori, crizele tale de lacrimi sfîrșeau cu adevărate crize de epilepsie.

ABEL : N-am fost niciodată epileptic.

CAIN *(rîzînd)* : Te asigur că nu din vina mea. Am făcut tot ce am putut.

ABEL : Totuși, deși erai mai mare, nu m-ai bătut niciodată, nu-i așa ?

CAIN : Cred că nu. Dar sensibilitatea și puritatea ta mă sîcîiau. *(Pauză.)* Ți-aduci aminte de noaptea cînd te-am sculat din pat și te-am silit să te uiți prin gaura cheii în dormitorul bătrînilor ?

ABEL *(cutremurîndu-se și acum)* : Da, a fost atroce.

CAIN : Și totuși, se pare că n-am izbutit să... care e cuvîntul acela ? A, da, să te întinez.

ABEL : Asta urmăreai ?

CAIN : Da. Nu țin minte să fi urmărit vreodată în viață un scop cu mai multă fervoare și perseverență. Se vede că am plecat de-acasă prea devreme, sau poate că erai cu adevărat imun. *(Abel tace. Cain, insistent.)* Spune-mi, ești imun ?

ABEL : Nu m-am gîndit niciodată. S-ar putea. *(Rîzînd.)* Ai fi ispitit să-ți reiei experiențele cu mine ?

CAIN : A, nu. Acum nu mă mai interesează nimic. *(Deschide magnetofonul, îl lasă să cînte puţin, apoi îl închide.)* Ştii care e partea ciudată ? Că dacă aş fi izbutit să te întinez — expresia asta pute a idealismul cel mai scîrbos, dar ţie ţi se potriveşte — ei bine, cred că te-aş fi iubit aşa cum rareori cineva şi-a iubit fratele. Aş fi fost în stare să mor pentru tine. *(Rîzînd.)* Din părere de rău că te-am întinat.

ABEL : Pe cînd aşa, mă urăşti ?

CAIN : Bătrînul pretindea înainte că da.

ABEL : Nu eşti sigur ?

CAIN : Acum nu mai ştiu şi nici nu doresc să ştiu.

ABEL : Te-ar ajuta dacă ţi-aş spune adevărul în privinţa noastră ?

CAIN *(ridicînd din umeri)* : Nu fi idiot. La ce să mă ajute ? Ţi-am spus că nu mă mai interesează nimic. *(Pauză.)* Dar dacă ţii, dă-i drumul, te ascult.

ABEL : De ce te-ai întors acasă ?

CAIN : Pentru că eram foarte ostenit. Nu m-a adus nici dorul, nici vreo speranţă, ci pur şi simplu oboseala. N-am socotit niciodată că locul acesta e mai al meu decît oricare altul din lume ; dar atîta vreme cît mai mă ţineau picioarele, trebuia să merg. Am mers, şi cînd n-am mai putut să merg, am ajuns aici. E o întîmplare ciudată, şi atîta tot. *(Abel tace.)* Ce legătură are însă întoarcerea mea cu sentimentele mele faţă de tine ?

ABEL : N-am vorbit de sentimente, am vorbit de un adevăr. Ai venit pentru că ciclul trebuia încheiat, şi asta nu se putea dacă noi doi nu stăteam din nou faţă în faţă sau alături — cum preferi să spui —, aici, în casa în care ne-am născut.

CAIN : Ce-i asta, un simbol ? E prea subtil pentru mine. Şi, dealtfel, simbolurile mi-au făcut totdeauna greaţă. Nu o greaţă intelectuală, ci adevărată, fiziologică. Semnul crucii, de pildă... *(Pauză.)* Sufăr îngrozitor de greaţă. *(Pauză.)* Te urăsc sau nu ?

ABEL : Asta n-are nici o importanţă.

CAIN : Şi tu nu cumva mă iubeşti ?

ABEL : Nici asta n-are importanţă. *(Rîzînd.)* Dintre noi doi, sentimentalul incorigibil eşti tu, Cain. Asta are haz, nu ? Important, dragă frate, e faptul că ne-am regăsit aici, înainte ca cenuşa să acopere şi locul acesta.

CAIN : Nici tu nu eşti mai teafăr decît bătrînul. Numai că tu aiurezi la modul metafizic. Dar dacă te consolează ideea să crăpăm aici, plăcerea asta pot să ţi-o fac. N-am de gînd să plec iar. *(Abel se ridică să plece.)* Apropo, să-i spui nevesti-ti să nu îmi mai dea tîrcoale. Mă plictiseşte.

ABEL *(întorcîndu-se brusc)* : Ana îţi dă tîrcoale ? Asta e o minciună murdară.

CAIN : Poate că nu m-am exprimat bine. Nu-mi dă tîrcoale în sensul propriu al cuvîntului, mai degrabă fuge de mine. Dar, în esenţă, e acelaşi lucru. Să ştii că la femei mă pricep. Am dezbrăcat mai multe decît peri ai tu în cap.

ABEL *(pe un ton dur, de avertisment)* : Poţi face orice aici, Cain. Dar de Ana să nu te agăţi. E singurul lucru pe care ţi-l interzic. Bagă-ţi bine asta în cap.

CAIN *(calm)* : E prima dată cînd îmi dau seama cît sînt de golit, cît de iremediabil golit sînt. Am ucis oameni numai pentru că mă priviseră sau mi se năzărise mie că m-au privit obraznic. Şi acum suport ca nătărăul de frate-miu să-mi vorbească pe tonul ăsta, fără să mă mănînce măcar palma. Nu ţi-am spus, nărodule, că ea se agaţă de mine ? Şi că asta mă plictiseşte ? *(Strigînd.)* N-am gust de ea ! Păstrează-ţi-o.

(Abel îl priveşte o clipă şi iese. Cain dă iar drumul la magnetofon. După un timp, intră Ana. E intimidată, stingherită. Cain o vede şi întrerupe muzica, privind-o întrebător.)

ANA : Mi-a spus Abel că m-ai chemat.

CAIN *(surprins)* : Asta e invenţia ta, sau... ?

ANA *(net)* : Mi-a spus Abel că vrei să-mi vorbeşti.

CAIN : E total idiot.

ANA : Ce vrei de la mine ?

CAIN : Vreau s-o ştergi de aici. Şi să te văd cît mai puţin în preajma mea.

ANA : Ca să-mi spui asta m-ai chemat ? Nu trebuia să te-osteneşti. Nici mie nu-mi face nici o plăcere să te văd. Mă dezgusţi.

CAIN : Cu atît mai bine. Eu mă temeam că vrei să te culci cu mine. Şi acum, circulă.

ANA : A, nu. Dacă tot am ajuns să vorbim, cel puţin să-ţi spun în faţă ce cred despre dumneata.

CAIN : Şi tu ? Cum scap de unul dintre voi, apare celălalt şi-i trage un discurs. *(Urlînd.)* Nu vreţi să înţelegeţi că nu mă interesează ce credeţi despre mine, că n-am nevoie de voi, că nu doresc decît să mă lăsaţi în pace ? ! *(Dă drumul la magnetofon. Ascultă o clipă, apoi îl opreşte.)*

ANA : De ce nu-l laşi să cînte pînă la capăt ? Îmi place muzica asta.

CAIN : Fac economie la baterii. Dacă amuţeşte şi el, o să fiu silit să ascult doar flecăreala voastră şi o să înnebunesc.

ANA : Abel nu flecăreşte.

CAIN : Azi a bătut bine cîmpii. *(Arătînd magnetofonul.)* Chiar îţi place ?

ANA : E singurul lucru plăcut pe care l-ai adus cu dumneata.

CAIN : Poţi să mă tutuieşti. Te cunosc de cînd erai de-o şchioapă.

ANA : Nu vreau să te tutuiesc. Ţi-am spus că mă dezgusţi.

CAIN *(obosit)* : Iar începi ?

ANA : De cînd ai venit, miroase aici a ţap. A ţap murdar şi afurisit.

CAIN : Exact. Asta e mirosul meu natural. Cu el dau gata femeile.

ANA : Şi a sînge.

CAIN : Şi asta-i adevărat. În război, am ucis mulţi oameni. Pe unii i-am şi chinuit. Vrei să-ţi povestesc cum ?

ANA : Ai murdărit tot aerul. Pe unde treci, laşi dîre, aşa cum lasă melcii băloşi pe pămînt. În curînd n-o să se mai găsească loc curat unde să poţi respira.

CAIN : Ai să te deprinzi.

ANA *(violentă)* : Niciodată ! De ce nu ne laşi în pace ? De ce nu pleci ? Eram fericiţi înainte. Acum trăiesc în spaimă, o spaimă care mă-nconjoară din toate părţile, care mă-năbuşe noaptea în pat, care mă înhaţă de gît cînd nici nu gîndesc. La început, am crezut că e o nebunie a mea, dar acum ştiu. Spaima asta eşti dumneata.

CAIN *(rîzînd)* : Duhul personificat al răului ! Ţi-a zăpăcit Abel minţile cu aiurelile lui mistice.

ANA : Presimt că o să se întîmple o nenorocire dacă rămîi. Un lucru groaznic. Nu ştiu ce, dar groaznic. Te implor, pleacă.

CAIN : N-am unde. Pe pămînt nu mai trăiesc decît oameni ca mine ; care miros, cum spui tu, a ţap şi a sînge. M-am săturat să privesc acelaşi chip răsfrînt în mii de oglinzi. Aici e un loc, cum să spun... neutru. Singurul în care poţi aştepta fără zvîrcoliri moartea.

ANA : Dumneata şi-aşa eşti mort de mult. *(Cain o priveşte cu o tresărire.)* Lasă-ne pe noi să trăim şi să murim de moartea noastră.

CAIN : Ţi-am spus că n-am unde să mă duc. Şi, dealtfel, Abel a fost mulţumit că m-am întors.

ANA *(uluită)* : Nu-i adevărat. Ţi-a spus el asta ?

CAIN : Acum cîteva clipe. Înainte de-a te trimite pe tine aici.

ANA : Cum ţi-a spus ? Repetă-mi cuvintele lui.

CAIN : Că trebuia ca noi doi — adică el şi cu mine — să stăm din nou alături în casa asta pentru ca ciclul să se încheie. Cam aşa ceva. N-am priceput prea bine gîndul lui, uneori vorbeşte ca un om beat sau ca un imbecil, dar satisfacţia că m-am întors e clară, nu ?

ANA *(aproape şoptit)* : A spus el asta... Atunci, te rog să mă ierţi pentru cuvintele pe care le-am rostit.

CAIN : M-au durut în cot. *(Cu capul plecat, Ana iese.)*

TATĂL *(se vede bine că a pîndit tot timpul ; iese din casă pe furiş ; îi face semn cu ochiul lui Cain)* : A început să se îmblînzească fata.

CAIN : Ce vrei să spui ?

TATĂL : Am văzut-o pe fereastră cum se gudura pe lîngă tine. Tare mi-ar plăcea să-l văd pe Abel încornorat. Dacă ţi-ai da puţină osteneală, cred că ai reuşi, cu toate că face pe nebuna din amor.

CAIN : De ce crezi c-aş reuşi ? Mi-a spus că o dezgust.

TATĂL : Pentru că Abel e un bleg. *(Rîde.)* Uneori mă întreb dacă nu cumva Ana e... *(Îi spune ceva la ureche.)*

CAIN *(căzînd din nori)* : Ceee ? *(Izbucneşte într-un hohot de rîs.)* Asta ar fi amuzant de verificat. *(Se ridică şi pleacă alene.)*

TATĂL : Unde te duci ?

(Cain nu răspunde. Tatăl încearcă să pună în mişcare magnetofonul, dar banda se derulează invers, cu zgomotul specific, absurd, al benzilor întoarse, dar cu viteză mică. Se stinge lumina în scenă. Cacofonia sunetelor continuă. Pe acest fond, se aude o goană de paşi, cuvinte izolate fără înţeles, bolboroseli, un strigăt de femeie : Nu, nu ! *Zgomot de luptă. Se aprinde o lumină difuză la avanscenă, lăsînd în întuneric restul scenei. În pata de lumină o recunoaştem pe Ana. E trîntită pe jos, îmbrăcată doar în cămaşa ei bărbătească, sfîşiată, cu părul răvăşit şi indiferentă la goliciunea ei. O siluetă indistinctă în umbră : Cain. Îşi aprinde o ţigară. Pauză lungă. Apoi începe să rîdă încet.)*

CAIN : Prin urmare, tu şi Abel... canci ! Şi, cînd te gîndeşti că făcea pe cocoşul faţă de mine ! *(Pauză.)* De ce plîngi ? A fost chiar aşa de neplăcut ? *(Tăcere.)* Bine, atunci te las să te smiorcăi. *(Dă să plece.)*

ANA *(o voce imperioasă, neaşteptată)* : Nu pleca ! Vino aici. Mai aproape. *(Cain se apropie nedumerit.)* Stai jos.

CAIN *(aşezîndu-se)* : Ce e ? Vrei să mă sugrumi ?

(Ana îl cuprinde într-o îmbrăţişare sălbatică.)

Întuneric

PARTEA A II-a

În scenă, Cain îşi curăţă meticulos pistolul. Din casă apare Ana. E îmbrăcată cu mini-jupe, fardată, dar neglijent ; are un aer provocator, cu atît mai neplăcut cu cît este fals şi deznădăjduit. Cain nu-i dă nici o atenţie.

ANA : Unde e magnetofonul ? Vreau să mai ascult cîntecul acela.

CAIN *(fără să privească, atent la lucrul lui)* : L-a stricat bătrînul.

ANA : Şi nu-l poţi repara ?

CAIN : Nu. E bun de aruncat la fiare vechi.

ANA : L-ai bătut ?

CAIN : Nu.

ANA : Trebuia să-l stîlceşti în bătaie. Vreau s-ascult cîntecul acela !

CAIN *(ironic)* : N-aveam nuiele la îndemînă.

ANA *(tulburată, izbucneşte într-un rîs fals)* : Ţi-a povestit ?

CAIN *(ironic)* : Fecioara cu vergile ! Ar fi un titlu mişto pentru un film.

ANA : Nu mai sînt fecioară *(provocator)*, sînt o tîrfă !

CAIN : Asta-i cariera tuturor femeilor.

ANA : Te-am aşteptat toată noaptea.

CAIN : N-aveam chef. *(Pauză.)* Parcă spuneai odată că te dezgust.

ANA : Şi acum mă dezguşti. Mai rău ca înainte. *(Pauză.)* Dar şi eu mă dezgust.

CAIN *(lasă pistolul jos, vine spre ea şi o ia de umeri)*: Şi tocmai asta îţi place, nu ?

ANA : Da, mă înec de scîrbă.

CAIN : Şi cu cît ţi-e mai greaţă de tine, cu atît ai vrea să-ţi fie mai mult, nu ?

ANA : Da, mă înec de scîrbă, şi asta îmi dă o plăcere scîrboasă. Sărută-mă.

CAIN *(respingînd-o)*: Dacă îţi închipui că mă amuză să fiu un pretext pentru perversităţile tale, fetiţo, te înşeli.

ANA : Nu sînt o perversă. Sînt doar netrebnică.

CAIN : Nu mai încerca să te fardezi. Nu te pricepi. Arăţi ca o maimuţă vopsită.

ANA : Vii ?

CAIN : Nu. *(Ridică o scîndură de jos, pe care e scris ca pe indicatoarele militare : „New York — Moscova — Tokio.“ Scîndura e veche şi arsă la capete. Cain pune degetul pe numele fiecărui oraş.)* Am fost şi aici, şi aici, şi aici : New York, Moscova, Tokio. *(Explicativ.)* Am găsit-o la drumul vechi, aproape îngropată în cenuşă. *(Pauză.)* Du-te la Abel.

ANA : N-a venit acasă de două zile.

CAIN *(smulgînd o scîndură din pereţii casei)*: Asta o să fie potrivită. *(Scoate o cretă din buzunar, şi, în timp ce scrie pe scîndură, rosteşte.)* Săgeată în sus, spre cer : Neant ! *(Face o săgeată în sus.)* Săgeată în jos : Neant ! *(Face altă săgeată, în jos.)* Orizontal e limpede şi aşa. *(Ironic.)* Tu crezi că termenii de Macrocosmos şi Microcosmos ar fi fost mai potriviţi ?

ANA : Nu ştiu.

CAIN : New Yorkul, văzut de departe, de pe vapor, mai ales seara, cînd toţi zgîrie-norii Manhattanului erau aprinşi, semăna cu... Unde e Abel ?

ANA : Ţi-am spus, n-a venit de două zile.

CAIN : Îşi ia de mîncare cu el cînd o ia aşa, razna ?

ANA : Nu. Dar niciodată n-a lipsit atît.

CAIN : Bătrînul doarme ?

ANA : Cred că da, în şură.

CAIN : Ajută-mă să bat scîndurile astea. *(Fixează scîndura cu săgeţile în pămînt.)* Pe astălaltă ţine-o aşa. Nu mai tremura ca o viţea. Poţi s-o ţii, sau nu ? *(Scoate cuie din buzunar şi bate scîndura, pe care i-o ţine Ana, în cruce peste cealaltă.)* E cam strîmbă, dar merge.

ANA : Ce vrei să faci ?

CAIN : Nimic. E un stîlp indicator care-şi găseşte foarte bine locul aici. *(Ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte.)* I-ai spus ?

ANA : Nu.

CAIN : Dacă nu ştie, toată povestea n-are haz. *(Pauză. Cu neglijenţă.)* O să-i spun eu. *(Ana se duce şi ia pistolul de pe jos.)* Nu pune mîna pe el, de-abia l-am curăţat. Şi, pe urmă, singurul cartuş pe care-l am e-n buzunarul meu şi are o destinaţie precisă.

ANA : Vrei să mă omori ?

CAIN *(siderat)* : Pe tine ? *(Izbucneşte într-un hohot de rîs dispreţuitor.)* Să stric singurul meu cartuş pentru tine ! De ce ?

ANA : Atunci, pe el ?

CAIN : Ce-ţi veni ? Dumnezeule, că proastă mai eşti !

ANA *(înţelegînd)* : Aha ! *(Încercînd să fie ironică.)* Şi mai aştepţi mult ?

CAIN : Ce ?

ANA : Să foloseşti cartuşul acela. Ai face şi tu o dată în viaţă o faptă bună.

CAIN : Tocmai asta nu-mi place. Aştept ca fapta mea să nu poată folosi nimănui.

ANA *(cu disperare)* : De ce nu pleci ? Ţii minte cît te-am implorat să pleci ?

CAIN : La ce ţi-ar mai folosi acum ? Pentru tine, tot e prea tîrziu.

ANA : Aş uita.

CAIN : Jurăminte de beţiv. Asta nu se poate uita. Ar fi de-ajuns să-ţi fac un semn, şi-ai veni de-a buşilea după mine în primul tufiş.

ANA *(cu încăpăţînare)* : Dacă n-ai fi aici, aş uita.

CAIN : Deocamdată sînt aici. *(Se apropie de ea.)* Pune braţele după gîtul meu. *(Ana se execută ca hipnotizată.)* Lipeşte-te mai strîns de mine. Şi pîntecele. Dă buzele. *(Ana are o clipă de ezitare.)* Buzele ! *(Îmbrăţişare pătimaşă, apoi Cain o îndepărtează.)*

ANA *(umilită, ruşinată, repetă totuşi cu încăpăţînare)* : Dacă n-ai fi aici, aş uita.

CAIN *(ridicînd din umeri)* : De ce nu s-a atins de tine ?

ANA : N-am vrut eu.

CAIN : Haida-de ! El n-a vrut. De ce ?

ANA : Sînt lucruri pe care tu nu le poţi pricepe. Eşti prea josnic.

CAIN *(sarcastic)* : Ah, da, amorul platonic ! Ai şi mutră de Beatrice ! *(Pauză, brusc.)* Sau nu-i în stare ?

ANA *(ţipînd)* : Brută ! Eşti o brută murdară. *(Îl pălmuieşte.)*

CAIN *(îşi duce mîna la obraz, pare că se va repezi la ea ; Ana e înspăimîntată, dar el se întoarce şi se aşază pe jos ; calm)* : De ce nu te sinucizi ? Altă ieşire n-ai.

ANA : Îţi închipui c-aş fi aşteptat sfatul tău, după ce s-a întîmplat, dacă... ?

CAIN : Dacă ?

ANA : Cît trăieşte el, nu pot să vreau să mor. *(Agresiv, batjocoritor.)* Cere-i pămîntului să se despartă de soare ! De soare ! *(Cain cască.)* Mă uit la tine şi nu-mi vine să cred că un om poate fi atît de urît. Nu urît, hidos.

CAIN : Dacă nu-i spui tu, îi spun eu.

ANA *(după un timp)* : Bine, spune-i.

CAIN *(după ce îi aruncă o scurtă privire surprinsă)* : Cum ? Mi-ai stricat tot cheful. Dealtfel, poate că a înţeles şi de aceea a plecat.

ANA *(clătinînd din cap, cu un surîs)* : Orice i-aş face, Abel nu m-ar părăsi aşa.

CAIN : Cum, aşa ?

ANA : Fugind.

CAIN : Stai aici. *(Ana ezită o clipă, apoi se aşază lîngă el. Cain, cu neaşteptată sinceritate.)* Dacă te-aş fi cunoscut înainte, cred că mi-ai fi plăcut.

ANA : Cînd, înainte ?

CAIN : Înainte de a fi devenit aşa cum spui tu, un mort viu.

ANA : Cred că totdeauna ai fost un monstru.

CAIN : Niciodată n-am fost un monstru. E drept, eram destul de capricios şi nărăvaş, într-o stare de veşnică iritare împotriva a tot ce mă înconjura. *(Pauză.)* Sau poate că ai dreptate, poate am fost un monstru. Îmi plăcea să fac rău. *(Pauză.)* Acum nu mai îmi place. În timpul dezastrului mi-am dat drumul. Pe urmă, însă, m-am plictisit.

ANA : Atunci, de ce m-ai siluit ?

CAIN : Din prostie. Cîteodată, mai încerc să scap de plictiseală, deşi ştiu bine că nu se poate, că e o încercare neroadă, fără nici un sorţ de izbîndă. Plictiseala e cancerul meu.

ANA : El nu se plictiseşte niciodată.

CAIN : Abel e mai monstruos decît mine. El e cu adevărat monstruos.

ANA : Ce crezi că ţi-ar face dacă i-ai spune ?

CAIN : Tocmai aici e partea idioată. Într-o zi m-a avertizat să nu mă agăţ de tine. A folosit chiar expresia „îţi interzic". Presupun că a fost unul dintre motivele care m-au împins să te siluiesc ; speranţa că se va întîmpla ceva, că Abel va... *(Pauză.)* Nu ştiu de ce, însă acum cred că n-ar face nimic şi că eu aş fi furios, neînţelegînd de ce nu face nimic. De aceea am tăcut.

ANA : Şi mă îndemnai să-i spun eu, doar ca să eviţi umilinţa de a vedea că nu-ţi dă nici o importanţă.

CAIN : Exact. Uneori nu eşti lipsită de inteligenţă.

ANA : De ce crezi că n-ar face nimic ?

CAIN : Ţi-am spus că nu ştiu. Nu-l pricep. *(Pauză.)* Ar fi o explicaţie...

ANA : Care ?

CAIN : Că nu te iubeşte.

ANA *(aţîţată)* : O să-i spun. Jur c-o să-i spun totul de îndată ce se va întoarce.

CAIN : Acum eşti chiar proastă.

ANA : De ce ?

CAIN : Pentru că te iubeşte totuşi. E drept, în felul lui.

ANA *(aproape strigat)* : Dar nu mai pot, nu mai vreau... *(Se opreşte, speriată.)*

CAIN : Ce ?

ANA : Nimic.

CAIN *(rîzînd încet)* : Te-ai săturat de sublim ? Să-ţi spun eu ce-ai vrea tu. Ai vrea să-i mărturiseşti totul şi el să-ţi tragă un toc bun de bătaie, să te cotonogească zdravăn, iar pe mine să mă înhațe de guler și să mă trimită de unde am venit cu un picior în fund. Sau chiar să mă omoare. Cred că asta ți-ar conveni și mai mult. Apoi, bătută, învinețită, plînsă și plină de remușcări, să te tîrască în patul lui. *(Ana s-a ridicat îngrozită, clătinînd din cap a negație, dar neizbutind să scoată nici o vorbă.)* Ce te-ai speriat așa ? E o dorință firească, de femeie normală. *(Pauză.)* Numai că și tu știi că lucrurile nu se vor întîmpla așa. *(Ana se răsucește pe călcîie și fuge. Cain, rămas singur în scenă, începe să-și roadă unghiile cu un fel de exasperare.)*

TATĂL *(intră ; are un aer aiurit)* : Degeaba le rozi. Cresc și la morți. Stai în pămînt, bine îngropat în pămînt, în tine lucrează viermii, te umfli, te desfaci, te împrăștii, dar ele cresc, ca și cum habar n-ar avea de nimic. Cresc singure, de capul lor. *(Cain continuă să-și roadă unghiile. Bătrînul se așază pe jos, în celălalt capăt al scenei, și începe și el să-și mănînce unghiile. Apoi, Cain, care se pare că nu l-a observat, scoate pistolul și îl încarcă. Tatăl, rozîndu-și unghiile.)* Unghiile sînt ca semințele sau ca *chewing-gum*-ul, cînd începi să le rozi, nu te mai poți opri. Ce faci ? *(Cain, gînditor, cîntărește pistolul în palmă. Tatăl, curios, dar liniștit, pe ton de conversație.)* Chiar vrei să te împuști ? Stai să-mi vîr degetele în urechi. Totdeauna m-au enervat pocniturile de pistol. Am nervii foarte sensibili la zgomote. *(Își vîră degetele în urechi, apoi le scoate ca să continue.)* De tunete nici nu mai vorbesc, mă îmbolnăvesc. De cîte ori tună, mă vîr sub pat. *(Își astupă iar urechile. Văzînd că băiatul continuă să cîntărească arma în palmă, fără să-i dea atenție, se ridică și vine spre el. Are un fluierat admirativ privind pistolul.)* Serios pistol ! Ce calibru e ? *(Cain îl privește, în sfîrșit. În fața privirii lui înghețate, Tatăl se dezmeticește. Cu panică.)* Ce vrei să faci cu el ?

CAIN *(scoțînd cartușul din armă)* : Nu-i încărcat.

TATĂL *(prudent)* : Le-ai scos pe toate ?

CAIN : Vrei să te convingi ? *(Îndreaptă pistolul spre bătrîn și trage în gol.)* Țac ! Țac !

TATĂL *(o clipă, înnebunit de spaimă ; apoi începe să rîdă prostește)* : M-ai nimerit. Aici... Și aici. *(Își acoperă cu palmele pieptul și pîntecele, ca și cum ar fi fost rănit.)* Uite, e plină de sînge. *(Îi arată o palmă, se apleacă, cade într-un genunchi.)* De ce ?... De ce ai făcut asta ? *(Cade pe amîndoi genunchii. Patetic.)* Sînt tatăl tău ! Ai uitat că sînt tatăl tău ? *(Lăsîndu-și fruntea la pămînt.)* O, o, o, ce soartă blestemată ! Mor, mor de mîna fiului meu iubit ! *(Geme, se zvîrcolește, joacă scena mare a morții.)* Dumnezeu să te ierte ! *(Se întinde, rămîne țeapăn.)*

CAIN : Dacă trăgeam cu adevărat, nu mai aveai timp de tirade. Nu greșesc ținta. *(Tatăl nu se mișcă ; împingîndu-l cu piciorul.)* Hai scoală, ești un comediant prost, un amator.

TATĂL *(cavernos)* : Lasă-mă ! Sînt mort. Sufletul meu a început să pască iarba veșniciei ca un mînz flămînd, iar trupul meu, trupul meu ticălos se întoarce în țărînă, căci din țărînă... *(Ridicîndu-se în șezut.)* Nu-i adevărat, înainte de a mă însura, jucam într-o echipă de teatru și aveam un succes colosal. Toate fetele erau nebune după mine. Mai ales cînd muream sau urlam de durere sufletească, plîngeau în hohote. *(Observînd stîlpul indicator.)* Ce-i asta ? De unde a apărut ?

CAIN : Ce ?

TATĂL : Crucea.

CAIN : Care cruce ?

TATĂL : Aia ! Ești chior, n-o vezi ?

CAIN : E un stîlp indi... *(I-a trecut o idee prin cap.)* Ai dreptate, e chiar o cruce. Nu știu ce-i cu ea, acum o văd și eu pentru prima dată.

TATĂL : Cain, nu mă minți. Toată viața ai fost un mincinos ordinar, dar acum, cînd erai cît pe ce să-ți ucizi tatăl, ai putea avea o tresărire de conștiință. De unde a apărut asta aici ?

CAIN : Îți jur că nu știu.

TATĂL : Azi-dimineață nu era.

CAIN : Nici acum cîteva clipe nu era. Nu m-am mișcat de-aici.

TATĂL : Nu-ți dai seama ce spui ? Îți dai seama ce-nseamnă asta ? *(Cain ridică din umeri.)* Nu da din umeri. Înseamnă că aici se-ntîmplă lucruri... anormale. Și asta nu suport.

CAIN : Anormal ar fi să se mai întîmple din cînd în cînd și lucruri normale.

TATĂL : Nu se poate, trebuie să existe o explicație. *(Pauză.)* Poate că... a adus-o vîntul.

CAIN : Poate. *(Pauză.)* Deși n-a fost vînt.

TATĂL : Poate că a fost, dar n-am observat noi. *(Triumfător.)* Ei, mai ai ceva de zis ?

CAIN : Nu. În adevăr, poate că n-am băgat noi de seamă că a fost vînt.

TATĂL : Ca să vezi cum se intră la idei. E de-ajuns să nu găsești explicația unui fleac, o explicație de bun-simț, și gata, te smintești. Era cît pe ce să cred într-un semn, într-o minune. N-am mai văzut o cruce de nu știu cînd, și deodată, hodoronc-tronc, apare una în fața casei.

CAIN : Dar de ce a adus-o vîntul tocmai aici ?

TATĂL : Ce vrei să spui ?

CAIN : Că faptul c-a apărut tocmai în fața casei trebuie să aibă și el un rost, o explicație, cum spui tu.

TATĂL : Acum ai început tu să bați cîmpii. Totul era să descopăr cine a adus-o. Că vîntul a aruncat-o aici sau putea s-o arunce în altă parte, n-are nici o importanță.

CAIN : Crezi ?

TATĂL : Hai, lasă-te de prostii. Ce-ți trece prin cap ?

CAIN : Nimic. În fond, te privește.

TATĂL : Ce mă privește, ți-a sărit o doagă ?

CAIN : Bineînțeles că te privește. Descurcă-te. Eu n-am chef să mă amestec în chestii de-astea suspecte.

TATĂL *(încercînd să rîdă)* : Suspecte...

CAIN : Mă rog, ciudate. Nu spuneai tu zilele trecute că porți coroana de spini și că ai stigmate în palme ?

TATĂL *(căzînd din pod)* : Ce ? A, da. Și ?

CAIN : Nu vezi nici o legătură ? Îți lipsea crucea. Ia-ți crucea și umblă.

TATĂL *(înspăimîntat)* : Cain !

CAIN : Ce aștepți ? Drumul Golgotei e lung și noaptea aproape. Nu pierde vremea.

TATĂL *(tot speriat)* : Cain !

CAIN : Hai, ia-o în spate și cară-te ! Sau mărturisește cinstit că ești doar un bufon dezgustător.

TATĂL *(se duce în fața crucii, o privește lung, apoi se întoarce întrebător spre Cain)* : Chiar crezi că eu...

CAIN : Cînd te gîndești că răscumpărarea păcatelor noastre atîrnă poate de tine ! Să mori de rîs, nu alta !

TATĂL : Nu găsesc nimic de rîs. Totdeauna am presimțit că am o misiune, că sînt predestinat.

CAIN *(în derîdere)* : *Ecce homo !* Ptiu ! *(Scuipă în direcția lui.)*

TATĂL : Așa, așa ! Scuipă-mă, batjocorește-mă ! Prostule, ai uitat că și asta făcea parte din scenariu ? Acum mi-aduc aminte totul. *(Nobil.)* Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac.

CAIN : Unde mai pui că duna cea mare de cenușă ar putea foarte bine ține loc de Golgota. Parcă te văd răstignit în vîrful ei, ca un liliac bătut în cuie.

TATĂL *(luînd crucea în brațe)* : Ideea cu duna e bună. *(Pregătindu-se să iasă.)* Pe tine însă n-o să te răscumpăr, poți să te duci la dracu ! *(Iese cu crucea pe umăr, întîlnindu-se cu Abel, care-l privește mirat.)*

ABEL *(pare senin și odihnit)* : Asta ce mai e ?

CAIN : I-am găsit o joacă nouă. Se crede Iisus.

ABEL *(așezîndu-se)* : Ana nu-i aici ?

CAIN : Ț ț !

ABEL : De ce-ți bați joc de tata ?

CAIN : Nu de el îmi bat joc.

ABEL *(surîzînd)* : Ca să-l batjocorești pe Dumnezeu trebuie să crezi în existența lui. Altfel, blasfemia n-are rost.

CAIN : Ai dreptate, e idiot. Parc-aș scoate limba la perete.

ABEL : Atunci de ce faci lucruri inutile ?

CAIN : Crezi că nu-mi vine să-mi trag palme de cîte ori sper c-ar mai putea exista ceva care să mă facă măcar să tresar ?

ABEL : Pentru că te încăpățînezi să vînezi senzații. Nu-ți dai seama că tocmai de ele te-ai plictisit ? Ți-aduci aminte de bîlciurile copilăriei și de feeria călușeilor ? Trebuie să treacă ani, să te urci de sute de ori călare pe ei, pentru ca într-o bună zi să-ți dai seama că te învîrtești după aceeași coadă de lemn vopsit, sub aceleași becuri colorate, în sunetele acelaiași caterinci obosite. Alergi după propria ta coadă în bîlciul senzațiilor.

CAIN : Ce vrei să spui ?

ABEL : Nu-i destul de clar ? Vreau să te comporți ca un perfect idiot. *(Pauză.)* De cînd ai venit aici, mi s-a întîmplat deseori să mă gîndesc la plictiseală.

CAIN : Tata și Ana pretind că tu nu te plictisești niciodată.

ABEL : E adevărat. Tocmai de aceea am încercat să-mi închipui ce monstru se ascunde în cuvîntul ăsta fără chip pentru mine. Ești omul cel mai îndreptățit să-mi spui dacă greșesc.

CAIN : Ei ?

ABEL : Cred că e o stare de cumplită imbecilitate. Subliniez, cumplită. Atît de cumplită, încît devine o forță uriașă. O uriașă forță negativă.

CAIN : Și ?

ABEL : Ei bine, atunci cînd plictiseala e atît de totală, atît de distructivă ca la tine, cînd veștejește tot ce e viu, cînd te împinge pînă la pragul de jos, ultim al existenței... nu se poate ca dincolo de acest prag să nu întrevezi altceva, o altă realitate, fără măsură comună cu cea în care te plictisești de moarte. Așa cum anumite raze, arzînd plaga, scot la iveală țesuturi vii.

CAIN : De unde știi ?

ABEL : Construiam o ipoteză doar. *(Pauză.)* Mărturisire pentru mărturisire ! Și eu izbutesc să anulez existența, Cain. Și eu văd dincolo de prag.

CAIN : Ce ?

ABEL : Recunoști deci că există o altă realitate ?

CAIN : Să zicem. Și ?

ABEL : Atunci de ce nu te arunci cu toată ființa în realitatea asta necunoscută și radioasă ? De ce nu întorci în folosul tău puterea plictiselii ?

CAIN : Radioasă ? Ești nebun.

ABEL : E adevărata viață, Cain. Singura.

CAIN *(cu un rîs scurt)* : Se vede că pragurile la care am ajuns noi nu sînt aceleași și nici ceea ce vedem dincolo de ele. Nu știu cum o fi arătînd realitatea ta paradisiacă, dar pot să-ți certific că infernul există. L-am pipăit cu sufletul meu. Și asta nu-i o figură de stil, îți jur. Ceea ce am descoperit e atît de îngrozitor, încît, dac-ai putea pune mîna pe oasele mele, ți s-ar lipi degetele de ele, atît sînt de înghețate. *(Scuturîndu-se de fiori de frig, cu reală disperare.)* Mi-e frig de moarte, Abel. Mi-e măduva oaselor înghețată. Ia-mă în brațele tale.

ABEL : Nu mai tremura așa. E oribil ! *(Îl cuprinde cu brațele.)*

CAIN : Strînge-mă mai tare. *(Vindicativ.)* Nu simt nimic, nu mă încălzești. Strînge-mă mai tare ! *(După o pauză, cu alt glas.)* Cînd eram adolescent, aveam un vis care se repeta mereu. Visam că eram pe un ocean negru, pe o corabie neagră, sprijinit de un catarg negru, și alături de mine simțeam un umăr negru. Deasupra, în cerul negru, sclipea albă steaua polară. Țineam ochii ațintiți la ea și întrebam spre umărul negru, fără să întorc capul : Columb, America există ? Nu primeam nici un răspuns. Simțeam doar umărul lipindu-se mai strîns de al meu.

ABEL : Ești lîngă umărul meu, frate.

CAIN : Nu mă încălzești. Mă îngheți mai rău. *(Țipat aproape.)* Oh, ce frig mi-e ! *(Se smulge de lîngă Abel, rămînînd întins alături. O clipă se aude doar clănțănitul dinților săi.)*

ABEL *(șoptit)* : Ți-e și frică ?

CAIN : Frică ? *(Gemînd.)* Oh, cît mi-e de frig !

ABEL : În război, în timpul iernii, oamenii se culcau unul peste celălalt ca să se încălzească. *(Îl acoperă cu pieptul.)* E mai bine ?

CAIN *(pauză)* : Ultima dată cînd mi-a fost frică eram încă tînăr. M-au prins niște băieți din banda lui Sam Negrul și m-au bătut atît de îngrozitor, încît credeam că o să mor. Eram întins lat pe stradă, cu capul plin de sînge în rigolă, și deodată am simțit o furnică urcîndu-se pe nasul meu. Cînd a ajuns la rădăcina nasului, s-a oprit și m-a privit. Da, da... m-a privit. Pe trotuarul celălalt, o fetiță care se juca cu mingea țipa excitată în franțuzește : *La balle saute...* atunci mi-a fost frică. *(Enervat.)* Mă strivești, ești greu ca un bolovan. Și nici măcar nu-mi ții cald. Știi cîți oameni am ucis cu mîna mea ? I-am numărat : o sută doisprezece. *(Zvîrcolindu-se și zvîrlindu-l pe Abel.)* N-auzi că mă strivești ? Cară-te de-aici, îmi sufli în gură.

ABEL *(rămînînd într-un cot, privindu-l curios)* : Și-acum nu-ți mai este frică niciodată ?

CAIN : Chiar nu înțelegi ? Frica e o chestie omenească, istericale pentru domnișoare. *(Venind în patru labe spre Abel.)* Mori de curiozitate ! *(Țipînd.)* Ei, află că nu mi-e frică, mi-e spaimă. *(Pauză.)* Am să-ți spun ce se află sub plictiseala mea, ce-am descoperit dincolo de prag, cum spui tu : o plictiseală cosmică, infinită și eternă. Iar obrazul ei e spaima. Așa încît n-am unde evada. Trebuie să mă învîrt în jurul cozii mele. *(Răsuflînd greu.)* Mai vrei ceva de la mine, sau ai terminat, în sfîrșit, cu curiozitatea ta afurisită ?

ABEL : M-ai întrebat odată dacă te iubesc, Cain. Acum, în clipa asta, îți spun da.

CAIN *(ironic)* : Nu cumva ți-e milă ?

ABEL : Nu. E altceva. Înțeleg.

CAIN : Te pomenești că ai fi în stare să-ți dai și viața pentru mine.

ABEL : Dacă aș putea să te salvez... *(pauză)* da.

CAIN *(izbucnind în rîs)* : Cîtă duioșie ! Mi se face greață.

ABEL : De azi înainte, orice-ai face sau ai spune, nimic nu mă mai poate atinge. O nenorocire ca a ta absolvă totul. Nu-i pe măsura oamenilor.

CAIN *(continuă să rîdă, apoi se oprește brusc)* : Am să-ți dau o informație. M-am culcat cu Ana. Și, pe cinstea mea, i-a plăcut.

(Abel, palid ca un mort, s-a ridicat în picioare, apoi se clatină și cade la pămînt. Cain îl privește un timp, pe urmă începe să-și roadă unghiile cu furie.)

Intuneric

În scenă, Tatăl, răstignit pe cruce. La o privire mai atentă, se vede că la capetele brațului orizontal au fost așezate două căușe pe care-și sprijină brațele. Picioarele stau, evident, pe pămînt. Poziția nu e comodă, dar suportabilă. E nemișcat, cu capul în piept. Într-un capăt al scenei, spre rampă, așezată pe un butuc, cu privirea în gol, Ana. E îmbrăcată ca în primul tablou al piesei. Apoi se aude un sforăit ușor. Ana nu-i dă nici o atenție. Capul bătrînului alunecă. Deschide ochii, cască, se scarpină în cap, face o mișcare cu brațul, ca să-l dezmorțească, apoi îl întinde din nou pe cruce.

TATĂL : Oare mai e mult pînă la apusul soarelui ? *(Ana nu răspunde.)* Azi n-am mîncat nimic. Numai o bucată de pîine și o cană de apă. E adevărat că mă simt ușor și străveziu parcă. Ca un balon. Dar piciorul mi s-a umflat, totuși. Știam eu că bocancul drept e mai strîmt și că odată, la o adică, o să-mi facă figura. *(Pauză.)* Auzi... cireșul din fundul livezii, de lîngă fîntînă, era atît de înalt și rămuros, și avea un frunziș atît de des, încît cei care treceau sub el nu puteau să mă vadă. Mi-am făcut acolo, între crengile cele mai groase, o căsuță de scînduri. Mă urcam pe o scară de frînghie, pe care o trăgeam după mine. Îmi adusesem acolo chiar și o masă și două scaune. O dată a urcat și mama, să-mi facă o vizită. Am tratat-o cu cireșe. Era convinsă că un copil care are gusturi așa de năzdrăvane va ajunge cineva... cineva deosebit. Am ajuns rahat. *(Pauză.)* Cu toate că, dacă stau acum pe cruce, e probabil pentru că în copilărie îmi făcusem casă într-un copac. Mă întreba : Ce faci tu acolo sus toată ziua ?

— Nu fac nimic, stau, îi răspundeam. — Şi ? mă întreba ea. — Nimic, sînt fericit. — Ei, asta nu-i puţin lucru, îmi spunea mama rîzînd. Şi cînd tata a vrut să mă bată cu cureaua, nu l-a lăsat. Dă pace copilului, i-a spus, lasă-l să fie fericit. Ce, tu nu joci popice cînd eu mă spetesc spălînd rufe ? O dată a fost furtună mare. Trăsnetul a căzut pe paltinul de lîngă cireş şi paltinul a ars ca un chibrit. Căsuţa mea, legată cu frînghii, se zgîlţîia de credeai că o s-o umfle vîntul şi o s-o care tocmai în înaltul cerului. Dar n-am fugit. Am rămas acolo, cu inima cît un purice, pînă la sfîrşitul furtunii. Cînd m-am întors seara acasă, eram palid ca un mort, dar atît de mîndru de mine, încît îmi închipuiam că toţi au să se uite la mine minunaţi, ca la un erou. Tata mi-a cîrpit două palme. Să nu-i dai mîncare, i-a poruncit mamei. M-am culcat cu burta chiorăind de foame şi atunci am priceput că oamenii nu înţeleg nimic unul despre altul. Dă-mi asta, du-te colo, fă cutare, mi-e foame, mi-e somn... asta-i tot ce ştiu să-şi spună ca să se înţeleagă. Cînd e vorba de lucruri cu adevărat importante, tămîie, parcă sînt surzi şi orbi. Cain rîde de mine că stau pe cruce. Tîmpitul, nu pricepe ce-nseamnă asta. Nu vede cît m-am spiritualizat. Înainte, nu-mi era gîndul decît la porcării. Ţii minte cum mă învîrteam pe lîngă tine ? Nu era noapte să nu-mi închipui că-ţi ridic fustele-n cap. Îţi dai seama, la vîrsta mea ! Cînd te-ai încurcat cu Abel, am vrut să vă omor pe amîndoi. O săptămînă întreagă am ascuţit toporul, pînă l-am făcut ca briciul. Norocul vostru a fost că tocmai atunci m-am îmbolnăvit de diaree. *(Tăcere.)*

ANA *(fără să întoarcă spre el capul)* : Unchiule, o să am un copil.

TATĂL : Mi-e tare dor de mama. Casa copilăriei, dacă mă gîndesc bine, nu era mare lucru. Cîteva odăi, acolo, cu tavanul cam jos şi afumat. Totuşi, cînd am plecat la armată, şi pe urmă la război, şi cînd am stat în lagăr ca prizonier, am tînjit după ea de parc-ar fi fost palatul zînelor din poveste. O visam şi

mă sculam cu ochii plini de lacrimi. Şi să vezi, cînd m-am întors, am rămas cu gura căscată. N-o recunoşteam. Dar deloc. Era mică, urîtă şi chiar antipatică. Mai ales antipatică. Asta e curios. Fără, cum să spun, fără nici un mister. Pe urmă, am înţeles că murise mama şi că de fapt erau două case şi că cea adevărată era ea şi că dispăruse pentru totdeauna. Adică, de o bucată de vreme, uneori, înainte de a adormi, cînd îmi trag plapuma peste cap şi strîng tare pleoapele, mi se iveşte din nou în minte.

ANA : O să am un copil.

TATĂL : Pe vremea aceea, iernile erau ierni. Tu nu le-ai apucat. Nu-i o minciună, crăpau pietrele de frig. Şi zăpezile erau înalte de doi metri. Cînd umblam pe cărarea de la fîntînă, nici nu mă zăream. Şi... *(e cuprins de somnolenţă)* tunele... în care noi, băieţii... de Crăciun...

ANA : O să am un copil.

TATĂL *(aproape adormit, murmurînd)* :

Noaptea pe la cîntători,
Florile dalbe,
Au venit colindători,
Florile dalbe...

(Se lasă tăcere.)

ABEL *(intră, o priveşte pe Ana cu tristeţe şi duioşie)* : Bună ziua, Ana.

ANA *(tresare, se întoarce spre el ; pauză.)* M-am speriat.

ABEL : Nu te bucuri că mă vezi ?

ANA : Ba da. Acum vii atît de rar acasă. Nu ţi-e frig noaptea sub cerul gol ? Nu vrei să-ţi mai dau o pătură ?

ABEL : Nopţile sînt calde. Şi cenuşa păstrează căldura de peste zi.

ANA : Eşti mulţumit acolo ? Îţi prieşte liniştea ?

ABEL : Ce mai e nou pe-acasă ?

ANA : Nimic. *(Arată spre bătrîn.)*

ABEL : Stă de mult aşa ?

ANA : Azi a stat mai mult. De la amiază. *(Abel are un gest spre bătrîn.)* Lasă-l, se simte bine. Nu vezi, doarme, doarme de-adevărat. Şi ştii ce-i curios ?

S-a făcut mai blajin, mai cuminte. Cred că a căzut în mintea copiilor.

ABEL : Tot așa mult vorbește ?

ANA : Da, dar altfel, ca și cum ar vorbi prin somn.

ABEL : Și Cain ?

ANA : Nu știu.

ABEL *(surîzînd)* : Cum, nu știi ? Nu-l vezi ?

ANA *(ridicînd din umeri)* : Își mănîncă unghiile. *(Mai animată.)* Știi, și le-a ros pîn' la carne vie. E dezgustător, toate degetele lui sînt o rană. Cred că a făcut și puroi.

ABEL : Bietul Cain.

ANA *(surprinsă)* : Cum ai spus ?

ABEL *(răspicat)* : Am spus : bietul Cain.

ANA *(furioasă)* : Dac-ai ști cît ești de caraghios și de prost ! Avea dreptate el *(arată spre bătrîn)* cînd spunea că ești sărac cu duhul și neputincios. *(Abel tace. Are o privire foarte concentrată și totodată absentă. E evident în altă parte. Ana, speriată de ultimele cuvinte, rugător.)* Iartă-mă, Abel, nu mai știu ce vorbesc, nu mai sînt în toate mințile. *(Abel e în continuare absent. Ana, zgîlțîindu-l.)* Abel !

ABEL *(tresărind, cu un surîs)* : De ce strigi ?

ANA : Unde erai ? Ai auzit ce-am spus ? Mă ierți ?

ABEL : Da... desigur. *(Mirat.)* De ce să te iert ?

ANA *(luîndu-și capul în mîini)* : Oh, Doamne ! Eu chiar nu mai exist deloc pentru tine ?

ABEL *(punîndu-i mîna pe cap)* : Ce sînt copilăriile astea, Ana ? Știi bine că te iubesc.

ANA *(fericită)* : Adevărat ? Și acolo, cînd ești singur, te mai gîndești uneori la mine ?

ABEL : Nici o clipă nu sînt despărțit de tine. Altădată, oricît de mult te iubeam, eram doi. Acum ești în mine ; mereu prezentă... intactă... intangibilă... pentru totdeauna. Înțelegi ? Pentru eternitate.

ANA *(apucîndu-i mîna și sărutîndu-i-o cu un fel de frenezie)* : Dragul meu, dragul meu ! Nu, nu-mi lua mîna, lasă-mă s-o sărut, lasă-mă să-mi lipesc obrazul de ea. Dac-ai ști cîtă nevoie am, dac-ai ști cît mă chinuiesc... *(Cu hotărîre.)* Abel, trebuie să-ți spun ceva, s-a întîmplat un lucru îngrozitor. Poate că ai să mă alungi. Poate că... dar nu mai pot tăcea, mă înăbuș.

ABEL *(acoperindu-i gura cu palma, aproape cu violență)* : Ți-am spus că te iubesc, Ana.

ANA *(smulgîndu-se)* : Pentru că nu știi nimic. Pentru că nu știi cine sînt. Ce josnică și murdară sînt.

ABEL : Taci, Ana. Mă doare capul.

ANA : Cain și cu mine...

ABEL *(ridicîndu-se)* : Trebuie să plec. A apus soarele și se întunecă repede.

ANA : Nu mă părăsi acum, Abel. Nu mai pot îndura. Trebuie să mă asculți.

ABEL *(cu o ușoară enervare)* : E atît de greu să înțelegi că nu vreau să te-ascult ? Te-am rugat să taci.

ANA : Dacă nu vorbesc...

ABEL : Renunță, Ana. Nu vreau să te-aud vorbind. Tocmai asta nu vreau. *(Pauză.)* Nu mă interesează.

ANA *(apucîndu-l de pieptul cămășii)* : Chiar dac-ai arunca cu pietre în mine ca într-un cîine rîios, o să alerg toată noaptea după tine și o să strig, ca să fii silit să mă auzi.

ABEL *(cu un gest de oboseală)* : Dar e inutil, Ana, pricepe. Știu ce vrei să-mi spui.

ANA *(uluită)* : Știi ?

ABEL : De mult. Mi-a povestit Cain.

ANA : Atunci... de ce ai zis că mă iubești încă ?

ABEL : Pentru că e adevărat.

ANA : Cum poți iubi o mocirlă tulbure și scîrboasă ? Minți !

ABEL : N-am mințit niciodată.

ANA : Atunci cum poți ?

ABEL : Ți-am spus că acum ești în mine. Și nu ca o mocirlă, ci ca țîșnitura continuă a unui izvor de apă vie.

ANA : Ia-mă de aici, Abel, ia-mă cu tine pe dunele de cenușă.

ABEL *(nedumerit)* : Ce să faci acolo ?

ANA : Să fiu cu tine, numai noi doi. Scapă-mă din iadul ăsta !

ABEL : Dar n-are nici un rost, Ana. Eu am plecat... tocmai ca să fiu singur.

ANA : N-ai să mă simţi. O să fiu doar umbra ta, cenuşa pe care calci.

ABEL : Nu pot, Ana.

ANA : Spuneai că mă iubeşti.

ABEL : Te-aş iubi tot atît de mult chiar dacă ai fi la capătul lumii şi nu te-aş mai întîlni niciodată. Dar acum prezenţa ta lîngă mine n-ar însemna nimic. Ar fi fără rost, inutilă. M-ar stingheri. Nu pricepi că acum te port în mine ?

ANA : Ca pe o imagine moartă !

ABEL : Ca pe o idee vie, Ana. Ca pe o putere.

ANA *(dîndu-se îngrozită înapoi)* : Avea dreptate Cain, eşti mai monstruos decît el.

ABEL : Ştii bine c-am încercat să te iau de mînă şi să facem drumul împreună. Era o copilărie, nu se putea. *(Pauză.)* Ana, ar trebui să mă uiţi. Să fii femeia, femeia bună şi cinstită a lui Cain. El e omul tău.

ANA *(ţipînd)* : Îl urăsc şi mă urăşte ! Eu pe tine te iubesc.

ABEL *(foarte blînd)* : Însă eu... nu am ce face cu dragostea ta. Nu mai am nevoie de ea. Te-aş înşela dacă aş spune asta. Şi nu vreau să te-nşel.

ANA : Dar nu pot să te uit, nu vreau să te uit ! Cu ce-aş mai rămîne ?

ABEL *(după un timp de gîndire)* : Şi dacă aş muri ?

ANA : Nu te-aş uita.

ABEL : Atunci iubeşte-mă ca pe un om care-a murit.

ANA : Ţi-e chiar atît de greu să mă ierţi ?

ABEL : Doamne, ce-i în capul tău ?! Ca să te iert, ar trebui să te socotesc vinovată faţă de mine. Şi tu eşti numai altfel decît mine. Atîta tot.

ANA *(consternată)* : Şi ce senini ţi-s ochii ! *(Pauză.)* Nu cumva eşti... fericit ?

ABEL *(surîzînd)* : Nu ştiu dacă ăsta-i cuvîntul potrivit, dar cum altul nu există... Da, Ana... sînt fericit.

ANA *(după un timp)* : Pune, te rog, mîna pe obrazul meu ; şi cealaltă. *(Rămîne o clipă aşa. Cu lacrimi în glas.)* Mulţumesc, Abel.

ABEL *(calm)* : Te iubesc, Ana.

ANA *(se pregăteşte să iasă, dar pe drum o podideşte plînsul)* : Cum o să trăiesc eu de-acum înainte ? Cum o să trăiesc ? *(Iese.)*

ABEL *(face gestul s-o reţină, apoi se întoarce cu faţa spre rampă ; e profund tulburat)* : Biata fetiţă. *(Apoi privirea-i devine din ce în ce mai absentă, expresia mai calmă, detaşată. Parcă ar dormi cu ochii deschişi.)*

TATĂL *(se mişcă pe cruce, mormăie, ca omul care se scoală greu din somn, coboară şi vine spre mijlocul scenei, clipind din ochi de parcă n-ar recunoaşte locurile ; apoi, în acelaşi efort de identificare, îşi duce mîinile la obraz, se pipăie ; îl zăreşte pe Abel ; exclamă, sub imperiul unei emoţii puternice)* : Abel ! S-a petrecut o minune. Ştiu ! Ştiu cine sînt ! *(Abel nu-l aude, bătrînul strigă, cuprins de bucurie.)* Cain... Ana... Abel ! Sînt întreg ! Sînt din nou întreg ! *(Se duce la Abel, îl zgîlţiie.)* Abel, uită-te la mine, uită-te bine la mine.

ABEL *(revenind de departe)* : Ce-i, tată, ce s-a întîmplat ?

TATĂL : Uită-te la mine. Nu vezi, nu înţelegi ? *(Abel îl priveşte nedumerit.)* Chiar nu se vede ? Nu se vede că sînt întreg ?

ABEL *(încercînd să glumească)* : Ba da, toate sînt la locul lor. Şi picioarele, şi urechile, şi nasul. Nu lipseşte nimic.

TATĂL : Nu-mi vorbi ca unui nebun. Sînt întreg pe dinăuntru, nu pricepi ? Ca şi cum pînă acum aş fi fost desfăcut în mii de bucăţi, şi deodată bucăţile astea risipite şi amestecate s-au adunat din nou şi s-au lipit la locul lor. Sînt iarăşi eu, eu ! Un om !

ABEL *(privindu-l cu compătimire)* : Crezi că trebuie să fii chiar atît de bucuros ?

TATĂL *(cu exaltare)* : Un om întreg ! Toate în mine, strîns unite, într-un suflet şi un trup ! Eu, cu copilăria mea, cu tinereţea mea, cu amintirile mele, cu părinţii mei, cu dragostea mea, cu suferinţa mea, cu copiii mei, cu moartea mea, a mea personală. Întreg, de la început pînă la sfîrşit. Şi o să am un nepot ! Ana face un copil. O să am un nepot şi-o să-l cheme ca pe mine.

ABEL *(uluit)* : Ce-ai spus ?

TATĂL : Hai, nu te preface. Ce coțcar ești ! Ai tăcut din gură și nu mi-ai dat vestea bună, bună-vestirea asta ! Prostule, acum vezi cîte parale fac ideile tale năroade ? Lumea nu s-a terminat, lumea nu se va termina niciodată, lumea n-are moarte. Vom avea un copil în casă !

ABEL *(surd)* : Copilul acesta nu-i al meu.

TATĂL *(neînțelegînd)* : Nu pricep ce vrei să spui.

ABEL : Cain a violat-o pe Ana. Copilul e al lui.

TATĂL *(cuprins pe încetul de o groază care va trece treptat)* : Ce tot îndrugi ? Ce sînt vorbele astea ?

ABEL *(cu duritate)* : Ți-am spus să nu te bucuri că ești iar om. Dacă ești om, îndură !

TATĂL : Taci... te rog... taci... nu mă chinui... nu pot... *(Ducîndu-și mîna la cap, geme.)* Mă doare capul.

ABEL : Pentru că asta-i soarta omului : să înțeleagă și să îndure. Fiul tău Cain e un ucigaș. Pricepi ?

TATĂL *(cerînd îndurare)* : Abel !

ABEL : Ana e o biată femelă cu sufletul în pîntece. Pricepi ? Iar eu nu sînt. Înțelegi ?

TATĂL : Abel !

ABEL : Cît despre tine, poți să te privești acum cu ochii limpezi. Ești o zdreanță jalnică, o epavă.

TATĂL : Nu mă mai chinui... nu pot îndura... nu vreau... Oh, cum mă doare capul !

ABEL *(continuînd, tot mai violent)* : Și casa noastră, uită-te la ea *(îl întoarce brusc cu fața spre casă)*, acum, dacă ești om, trebuie să ai curajul s-o vezi și s-o cunoști așa cum e : o cocină de porci într-un pustiu de cenușă.

TATĂL *(după un timp de nemișcare, se întoarce încet cu fața spre Abel ; cu o voce slabă, șovăielnică, de copil parcă)* : N-ai văzut sfoara mea ? Aveam o sfoară ruptă și mi-a spus s-o înnod. El mi-a spus. *(Arată spre cruce.)* Nu știu unde-am pus-o și o să mă ocărască. Nu vezi, stă pe cruce și se uită la mine.

ABEL *(speriat)* : Tată !

TATĂL : Se face că e mort, cu coroana lui de spini pe cap, dar de fapt se uită la mine. *(Rugător.)* Dă-mi, te rog, sfoara înapoi. Trebuie s-o înnod. Altfel se supără și nu îmi mai dă pace, nu mă mai lasă nici să dorm. Unde ai ascuns-o ?

ABEL *(apucîndu-l de umeri)* : Tată, nici în clipa asta nu poți renunța la mascaradă ? Termină odată, tată ! *(Intră Cain.)*

TATĂL *(către Cain)* : Tu mi-ai luat sfoara ?

CAIN : Ce sfoară ?

TATĂL : Sfoara aceea ruptă în mai multe bucăți. Dați-mi sfoara înapoi. *(Se pregătește să iasă.)*

ABEL *(fulgerat de o bănuială ; îl apucă și-l întoarce cu fața spre el)* : De ce te prefaci ? Uită-te-n ochii mei. Așa-i că știi cine sînt ?

TATĂL : Ești o sfeclă.

ABEL : Sînt Abel, fiul tău, și el e Cain.

TATĂL : O sfeclă și o gulie. *(Iese, dar înainte de a părăsi de tot scena, se întoarce și scoate limba la ei.)*

CAIN : Ce-i asta, a născocit altă bufonadă ?

ABEL : Mă tem că de data asta e adevărat. Caraghioasă e viața : a înnebunit în unicul lui moment de luciditate. *(Ridicînd din umeri.)* Poate că, pentru el, e mai bine așa.

CAIN *(face gestul de a-și duce mîna la gură ca să-și roadă unghiile, apoi își ascunde mîinile la spate)* : De ce te uiți la unghiile mele ?

ABEL : Ana o să aibă un copil. Știai ?

CAIN *(e surprins ; o lungă tăcere, apoi izbucnește în rîs)* : Frumoasă ispravă ! O să fie un copil reușit. Cu un tată ca mine !...

ABEL *(pentru el)* : Poate că în adevăr viața trebuie să continue. Prea se înverșunează. *(Către Cain.)* Trebuie să-i dăm șansa asta.

CAIN : Grozavă șansă ! *(Pauză.)* Mi-a spus Ana că te grăbești.

ABEL : Ai vrea să plec mai repede de aici ? Te stingheresc ?

CAIN : Dimpotrivă. Am venit să-ți spun că, dacă dorești, plec eu. Pentru totdeauna. *(Pauză.)* Sper că nu-ți închipui că asta are vreo legătură cu informația pe care mi-ai dat-o adineauri. Nu fug de isprava pe care-am făcut-o. M-am gîndit, pur și simplu, să plec ; să te scutesc de prezenţa mea. E o intenţie mai veche.

ABEL : Nu te-a emoţionat deloc ?

CAIN : Ce ?

ABEL : Vestea pe care ţi-am dat-o.

CAIN : A fost un timp cînd îmi intrase în cap că trebuie să stau aici pînă muriţi toţi. Ca să se consume un fel de destin. Bineînţeles că era o idee caraghioasă.

ABEL : Nu mi-ai răspuns la întrebare.

CAIN : Şi nici nu mai am răbdare să aştept.

ABEL : Unde vrei să te duci ?

CAIN : N-are nici o importanţă. O să merg pînă o să cad cu gura în cenuşă.

ABEL : Ştii ce-i ciudat la tine ? Că ţi-e frică de moarte.

CAIN : De moarte ? Nu... de altceva.

ABEL : La altceva mă gîndeam şi eu cînd am spus moarte. *(Pauză.)* Nu, Cain, o să rămînem aici împreună. Trebuie să încercăm să-i dăm vieţii o şansă. Vreau să-ţi propun un pariu.

CAIN : Cu tine ?

ABEL *(rîzînd)* : Cu mine ? Nu. Să zicem, cu Dumnezeu. Eu sînt doar un intermediar.

CAIN : Nu cred în existenţa lui.

ABEL : Dacă ai crede, pariul n-ar avea rost.

CAIN : Despre ce e vorba ?

ABEL : Nu acum. E prea devreme. Altă dată, cînd va veni timpul.

CAIN : Ştii bine că n-am cu ce paria. Că n-am nimic de dat.

ABEL : Poate că n-ai epuizat chiar tot.

CAIN : Nu cumva vrei să-mi ţii o predică ?

ABEL *(cu un rîs scurt)* : Nu. Nici o grijă. Cred că, de fapt, Ana te iubeşte.

CAIN *(furios)* : Ascultă, dacă...

(Se aude strigătul disperat al Anei : Abel ! Abel ! *Intră în fugă Ana, îngrozită.)*

ANA : Veniţi repede... în grajd... s-a spînzurat.

ABEL : Şi-a bătut joc de mine. Nebunii nu se sinucid.

Întuneric

În scenă, Abel şi Ana. Ana cîrpeşte o cămaşă. E foarte vizibil — exagerat chiar — deformată de sarcina ei. Dar în tot felul ei de a fi există un calm, o aşezare, o autoritate pe care nu le-a avut niciodată.

ANA : Ai putea fi mai grijuliu cu lucrurile tale. Cum ai sfîşiat-o în halul ăsta ?

ABEL *(e mai concentrat, a pierdut din seninătatea lui imperturbabilă, ca atare e mai viu ; acum îşi repară un bocanc)* : Nu ştiu, iartă-mă că-ţi dau atîta bătaie de cap.

ANA : Nu-i vorba de bătaie de cap, ci de faptul că o s-ajungem să umblăm în pielea goală.

ABEL *(chinuindu-se cu bocancul)* : Mai ai nişte ţinte ?

ANA : Ţi-am dat cinci. *(Îndulcind vorbele cu un surîs.)* Zău că ajunge.

ABEL *(încercînd să bată o ţintă)* : Sînt vechi, se rup.

ANA : Pentru că le baţi strîmb. Trebuie să le loveşti scurt şi drept, în cap. *(Pauză.)* Ce spuneai ?

ABEL : N-am spus nimic.

ANA : Ba da. Nu acum, mai înainte. Ai spus : mă întreb dacă...

ABEL : Ce ?

ANA : Asta vreau să ştiu şi eu. Ce te întrebi ?

ABEL : Nu-mi aduc aminte ce voiam să-ţi spun. Probabil că n-avea nici o importanţă.

ANA : Nu cred. Mai înainte de asta ai spus, tam-nesam : un asasinat poate ascunde o sinucidere şi o sinucidere un asasinat.

ABEL : Aşa e.

ANA : Şi ceea ce te-ntrebai n-avea nici o legătură cu asta ?

ABEL : Ah, da, mi-amintesc. Mă întrebam dacă nu sînt un asasin.

ANA : Abel !

ABEL : Trebuia să-mi dau seama că nu va putea suporta adevărul. În clipa aceea era mai fragil decît un copil nou-născut. Dacă apuci de picioare un sugar şi-l izbeşti cu capul de bolovani, n-are nici o şansă să supravieţuiască. Îl omori pe loc. Asta nu-i nevoie să ţi-o explice nimeni.

ANA : Totdeauna a fost nebun și iresponsabil.

ABEL : Iresponsabil, da, nebun, nu. Se prefăcea. Adevărul a pătruns în el ca un fulger, și l-a ars. Cînd și-a pus ștreangul de gît, era lucid pînă în tălpile picioarelor.

ANA : Iar despici firul în patru.

ABEL *(aruncă bocancul)* : Naiba să-l ia ! Nu-l pot repara, sînt prea neîndemînatic.

ANA *(surîzînd matern)* : Lasă, o să-l rog pe Cain să-l dreagă.

ABEL : Tocmai că nu despic firul în patru. Asta-i blestemul meu. În sfîrșit... felul meu de a fi. Viața nu tolerează ceea ce e simplu, și invers. Se vomită reciproc.

CAIN *(intră, cărînd căldări cu apă ; tot așa mohorît, dar și în el s-a schimbat ceva : e neliniștit, nu mai are densitatea și opacitatea de plumb din celelalte tablouri ; după ce-i privește o clipă)* : Am adus apa.

ANA : Du căldările în bucătărie, Cain. Și vezi, te rog, dacă a fiert oala de mîncare. *(Cain intră în casă. Rîzînd.)* Știi cum l-am dezvățat să-și roadă unghiile ? Ungîndu-i degetele, fără să știe, ca la copii, cu chinină.

ABEL : Cain e în stare să mestece și măselariță fără să clipească. O fi vrut să-ți facă plăcere ție.

ANA *(ironică)* : El ?

ABEL *(încălțîndu-și bocancul)* : Întrebarea e dacă n-am vrut să-mi dau seama ce efect vor avea cuvintele mele asupra lui sau dacă-n adevăr n-am știut. E foarte important. În primul caz, sînt un asasin. *(Pauză.)* E cumplit de absurd. Îl iubeam.

ANA *(ridică din umeri, plictisită)* : De ce te-ai încălțat ? Tocmai acum, cînd a venit Cain.

ABEL : Altă dată ; două ținte tot am reușit să bat. *(Pauză.)* Era grozav de fericit că o să ai un copil.

ANA : Știu, mi-ai spus. Crezi că nu mă gîndesc la el, că sînt atît de nesimțitoare ? Dar morții cu morții și viii cu viii. Altfel nu se poate trăi.

ABEL : Da, morții cu morții. Știi ce am făcut ast-noapte ? Versuri.

ANA *(consternată)* : Adică o poezie adevărată ? *(Rîzînd.)* N-ai făcut în viața ta versuri.

ABEL : Nici n-o să mai fac. Dealtfel, nu-i o poezie adevărată, cum spui tu, e un fel de testament. Mi-a venit de la sine să-l pun în versuri, nu știu de ce, poate fiindcă e mai ușor de ținut minte. Vrei să asculți ?

ANA : Nu-mi place termenul „testament".

ABEL : E un testament spiritual. În sfîrșit, termenul n-are nici o importanță. Spune-le cum vrei. Ascultă :

Iubirea mea nu-și ia temei sărutul
și nici îmbrățișarea prin grădini ;
cărarea ei cu colți de stînci și spini
drept încheiere are începutul ;
o, trandafir ce-și cruță-n veci bobocul,
o, veșnici zori de zi mijind în zare,
amurg ce nu cunoaște-ntunecare,
izvor de-a pururi murmurîndu-și jocul,
mărturisesc prin voi a mea iubire
ce se-mplinește în neîmplinire ! *

ANA *(intimidată)* : De ce... mi-ai spus versurile astea ?

ABEL : Pentru că sînt ale tale.

ANA *(repetînd)* : „Izvor de-a pururi murmurîndu-și jocul". *(Cu o satisfacție de vanitate profund feminină.)* O, Abel, ce mulțumită sînt, ce emoționată sînt și mîndră !

CAIN *(care a intrat și a ascultat ultimele două versuri și restul ; imitînd-o, ironic)* : O, Abel, ce mulțumită sînt ! Auzi, pupăza, asta e tot ce are de spus cînd i se închină versuri neoplatoniciene ! Oala a dat în foc.

ANA *(sărind)* : Și ce-ai făcut ?

CAIN : Am aruncat-o pe fereastră. Ce voiai să fac ? E ca la baia de aburi acolo. Ai putea să-ți vezi de bucătărie în loc să faci pe muza.

ANA : Nu mai striga. Mă duc, mă duc. Pe fereastră, Dumnezeule ! *(Dar se oprește din drum, cu mîinile pe pîntece. Are o lumină și-un surîs ciudat pe față.)*

---

* Versuri de Radu Vasiliu.

Abel, vino repede ! Pune mîna aici, să vezi cum mai dă din picioare.

ABEL *(care s-a apropiat, întinde mîna fără nici o plăcere, cu un fel de silă chiar ; murmură)* : Da, simt.

ANA *(rîzînd)* : Cum ai să simți ? Nici nu m-ai atins. Apasă palma bine. *(Îi apasă ea palma. Continuă să rîdă, uitîndu-se la Abel.)* Ia te uită cum s-a speriat ! Te-ai făcut palid ca un mort. Așa-i că dă zdravăn din picioare ? Să mă doboare la pămînt, nu alta. *(Zărindu-l pe Cain.)* E sigur băiat.

CAIN *(cu ciudată sfială)* : Mă lași și pe mine ? *(Pune mîna pe pîntecele Anei, cu un rîs prostesc de bărbat)* : Parcă a dat strechea în el.

ANA *(ieșind)* : Ascultă-mă pe mine, o să fie un flăcău năprasnic.

CAIN *(privindu-l pe Abel, care nu-și revine)* : Nu cumva ai de gînd să verși ? *(Pauză.)* Fata asta e mai tare decît noi amîndoi la un loc.

ABEL : Matricea neostenită a vieții. E înspăimîntător !

CAIN : Ce ?

ABEL : Contactul cu forța asta oarbă. Parcă aș fi pus mîna pe măruntaiele lumii.

CAIN *(ironic)* : Se pare că la tine delirul poetic a devenit o stare cronică. E vorba pur și simplu de o sarcină în luna a opta. Destul de dizgrațioasă, e adevărat.

ABEL : De ce te prefaci, Cain ? De ce te prefaci tot timpul ? Nimeni pe lume nu poate înțelege mai exact decît tine ceea ce am vrut să spun. Negi ? *(Sub privirea lui Abel, Cain dă înapoi. Abel, surîzînd.)* Apropo, Ana naște chiar peste o lună ? Ca să vezi cît sînt de aiurit, nici de asta n-am fost în stare să țin socoteală.

ANA *(ieșind valvîrtej din casă)* : Nemernicul, a aruncat în adevăr oala pe fereastră ! *(Se repede la Cain, apucîndu-l de cămașă.)* Ticălosule, mi-ai scos sufletul. Nu puteai să mă chemi ? N-ai decît un singur gînd : să mă chinuiești, să mă distrugi... *(Cain o îmbrîncește. Abel vrea să intervină, dar Ana țipă la el.)* Tu să nu te bagi ! *(Lui Cain.)* Nu te uiți la burta mea ? Nu vezi că sînt cu burta la gură ?

CAIN *(pe un ton ciudat, ca în vis)* : Îmi place pîntecele tău.

(Pune o palmă pe pîntecele Anei, pe urmă pe cealaltă, apoi ridică mîinile de-a lungul trupului ei pînă ajunge la gît. S-ar părea că, în starea de inconștiență în care se găsește, o s-o sugrume, dar deodată o prinde în brațe și o sărută pe gură. Ana se împotrivește doar o clipă, apoi se abandonează total. Abel îi privește cu ochii mari, ca și cum ar vrea să înțeleagă ceva.)

ANA *(desprinzîndu-se de Cain)* : Ești un nerușinat. *(Ieșind.)* Peste un sfert de oră să fiți la masă. Dar nu vă dau decît cartofi. Să vă învățați minte.

ABEL *(cu aceeași privire intensă)* : Ce frumoși erați !

CAIN *(revenindu-și ca din transă)* : Ce-ai spus ?

ABEL : Cain... tare ți-aș trage o bătaie.

CAIN : Tu, mie ? *(Rîzînd.)* Încearcă. *(Bătaia începe ca într-o sală de antrenament, cu cîteva palme pe umeri, pe șolduri, cei doi încercînd să găsească priza cea mai bună.)* Și eu aveam de mult poftă să-ți trag o chelfăneală... *(Mișcările devin mai violente.)*

ABEL : Ești voinic, n-ai ruginit încă de tot.

CAIN : ...să te pocnesc o dată cu mutra ta îngerească de pămînt...

ABEL *(gîfîie amîndoi, se caută, se apucă într-o luptă care devine tot mai serioasă)* : Numai gura e de tine. Dar azi îți scot eu vreo doi colți.

CAIN : Să te învăț niște trucuri, frate-meu. Ține ! *(Directă de dreapta, Abel cade.)*

ABEL *(lovindu-l cu piciorul în burtă)* : Dar asta o știi, frate-meu ?

CAIN *(ridicîndu-se, uluit și furios)* : Am să te ucid ! *(Duce mîna la subțioară, renunță. Se repede orbește asupra lui Abel.)* Fătălăule !

ABEL *(trimițîndu-l din nou la pămînt)* : Lașule !

CAIN *(năpustindu-se ca un uragan, lovind cumplit, dărîmîndu-l sub lovituri pe Abel)* : Mai vrei, domnișoară ? Sau ți-ajunge ?

ABEL *(ridicîndu-se greu într-un genunchi)* : Laşule ! *(Cain se apropie să-l lovească din nou, dar Abel îl apucă de picioare. Se tăvălesc acum pe jos, cînd unul, cînd altul deasupra, pînă ce Abel, care de fapt e mai puternic, îl ţintuieşte pe Cain cu braţele de pămînt. Îi strigă în faţă, gură în gură.)* Laşule ! *(Cain, eliberîndu-şi o mînă, scoate pistolul din tocul de la subţioară.)* Trage. Dar trage odată !

CAIN *(aruncă pistolul)* : Lasă-mă, nu vreau. *(Rămîne nemişcat.)*

ABEL *(cuprins de furie, zgîlţîindu-l)* : Vezi că eşti un laş ? Laşule ! *(Cu o mînă îi strecoară pistolul sub degete, pălmuindu-l violent.)* Laşule ! Laşule ! Laşule !

(Înnebunit, Cain trage. Abel cade peste el. Cei doi fraţi rămîn o clipă nemişcaţi, îmbrăţişaţi. O ciudată îmbrăţişare.)

CAIN *(înspăimîntat)* : Abel !

ABEL *(calm)* : Cain ! *(Cu o voce scăzută.)* N-o chema pe Ana... Nu încă... Asta e clipa noastră... *(Cu duioşie imensă.)* Fratele meu cel negru... Întoarce-mă pe spate.

CAIN *(îl întoarce, rămîne îngenuncheat lîngă el)* : De ce... ? De ce m-ai făcut să trag ?

ABEL : Nu-ţi aduci aminte ? Pariul. Ţi-am spus doar că-ţi ofer un pariu. A venit timpul. Dacă există o singură şansă la mie să-ţi pară rău...

CAIN *(surd)* : E un gest inutil. Stupid. Am ucis atîţia oameni şi nu mi-a părut rău.

ABEL : Dar pe mine mă iubeşti. Cînd n-o să mai fiu, ai să înţelegi cît de mult mă iubeşti... cît eşti de singur şi nepereche fără mine. Şi atunci... dacă există o singură şansă să-ţi pară rău... o ultimă şansă să-ţi pară omeneşte rău... atunci totul... e în regulă.

CAIN : Nu merit.

ABEL : Taci. Lasă-mă să mă adun... să văd... *(Tăcere lungă.)* Oh, Cain, dacă ţi-aş putea spune ce minunat... cît de minunat... *(Pauză.)* Eram un copac sterp şi... Cain, ce ploaie caldă cade peste mine... cum urcă sevele în mine... prin braţe... prin spinare... spre inimă şi minte. *(tăcere exatică.)*

ANA *(venind din casă, rămîne încremenită)* : Abel ! *(Se repede lîngă el.)*

ABEL *(făcînd un gest să revină)* : Totdeauna am fost un neîndemînatic, Ana... m-am rănit cu pistolul lui Cain. Nu te speria... trece... trece... *(Surîzînd.)* Numai iubirea nu trece. *(Pauză.)* Pune-ţi palma pe gura mea, iubito... lipeşte-o strîns... *(Agitat.)* Repede ! *(Ana îi apasă palma pe buze, Abel moare.)*

(Nemişcare. Tăcere. Apoi Cain intră în casă, de unde se întoarce peste cîteva clipe cu bocceaua cu care a venit. Ana a rămas nemişcată.)

CAIN : Ana, eu plec. *(Ana tace.)* M-ai auzit ?

ANA : Da.

CAIN : Plec la gîndaci şi la şoareci. Sînt foarte mulţi gîndaci şi şoareci care mă aşteaptă.

ANA : Te mai întorci ?

CAIN : Dacă au să mă lase... *(Iese.)*

ANA *(rămîne o clipă imobilă, apoi ia palma de pe buzele lui Abel, o duce cu emoţie în faţa ochilor, ca şi cum ar spera să găsească ceva, dar după un timp, descurajată, răşchiră degetele, lasă să-i cadă braţul ; nemişcare ; o durere care o fulgeră, o face să scoată un geamăt de animal ; îşi cuprinde pîntecele cu amîndouă braţele ; strigă cu o cumplită nelinişte)* : Doamne, cine se zbate în pîntecele meu ?

SFÎRŞIT

1968

MOARTEA UNUI ARTIST

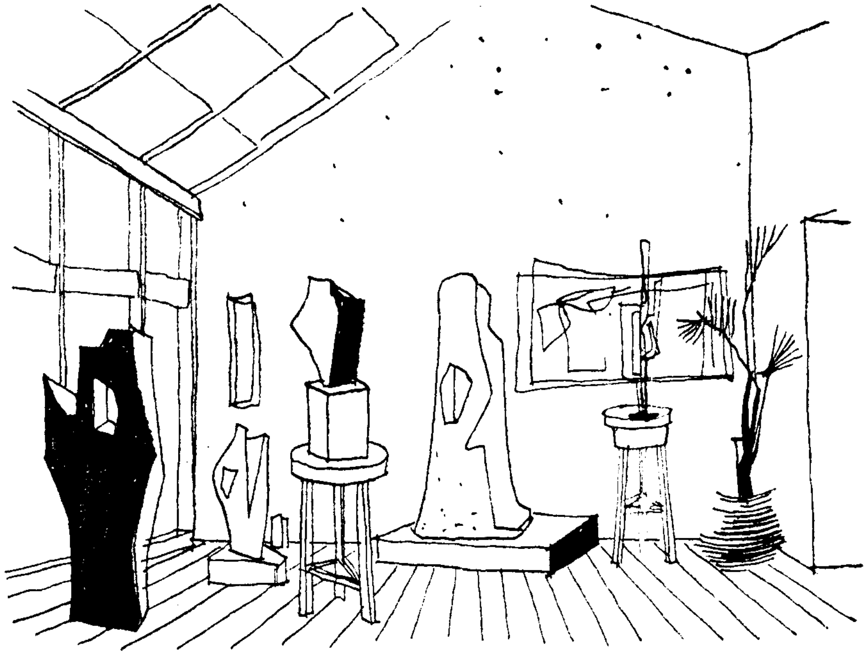

CP 6 >2
CP6

CONCEPTUL DE EROU ÎN DRAMATURGIA LUI HORIA LOVINESCU

Un examen atent al anumitor opere dramatice va descoperi nu numai eroi noi, ci și conceptul însuși de erou în forma sa nouă. El e sondabil, de pildă, în dramaturgia lui Horia Lovinescu. Piesa sa Citadela sfărîmată, *evident realistă ca spirit și metodă, scrisă în cea mai bună manieră tradițională, propune o înfruntare categorică între adeptul soluțiilor antiumaniste, Matei, și tînărul său frate orb, Petru, care descoperă treptat marile adevăruri ale lumii. Matei pretinde, atunci cînd nu-i mai vine pe buze nici un răspuns, că are și el nevoie de înțelegere și omenie. „Înțelegere și omenie? — replică disprețuitor Petru. Nu-ți mai rămîne decît să invoci, ipocrit, compasiunea. Te ascunzi după deget. Și ca totdeauna, fugi de răspundere. De singurătatea ta ești singur vinovat. Și eu doream înțelegere și omenie. Cred că le-am găsit. Dar pentru asta a trebuit să arunc pe foc textul vechi, cum spui tu. Oh, cu cîtă satisfacție am făcut-o! Știi ce înseamnă să descoperi umanitatea? Nimic nu se poate compara cu bucuria asta.“ „Tu crezi — îl întreabă Irina, zdruncinată, deznădăjduită — că dacă Matei ar fi trăit în altă parte, în Apus, ar fi ajuns în starea în care e acum?“ „— Acolo sau aici, Matei ar fi avut exact aceeași valoare umană.“ În altă piesă, drama simbolică* Hanul de la răscruce, *care se petrece într-o nedefinită țară occidentală, personajele — purtînd nume generice (Profesorul, Bătrînul, Călugărul, Magnatul etc.) — se găsesc la un moment dat într-o situație-limită. Discuţiile lor se ridică, inevitabil, la generalităţi, dar nu părăsesc lumea faptelor. Bătrînului, care se plînge că* *mîinile sale și-au pierdut rostul fiindcă nu mai muncesc pămîntul, Profesorul îi răspunde plictisit că „Oamenii nu pot dezlega nimic". „«Eu cred — afirmă Bătrînul cu neașteptată tărie — că s-ar putea să existe cîndva o omenire cuminte și bună... Ce fel de viață e aceea în care oamenii nu ți-s frați? Cînd îmi venea în cap nebunia ceea a mea, despre o lume mai înțeleaptă, chiar la asta mă gîndeam. Oriunde te-ai duce, chiar la capătul pămîntului, să poți să bați la orice casă și oamenii să se bucure, să te poftească înăuntru și să-ți spună: «Bine-ai venit, drumețule, te așteptam. Ce solie de bucurie și de pace ne aduci de la oamenii din părțile tale?»"*

Deci indiferent de factura artistică a lucrării, scriitorul tinde să afirme un concept general de erou, fie că-l ilustrează printr-un personaj, fie că-l recomandă prin susținerile unui personaj. Autorul însuși l-a definit: „În ceea ce privește eroul meu principal — căci socotesc că un autor dramatic are un erou principal care apare, sub diverse ipostaze, în majoritatea pieselor sale (bineînțeles, în cursul vieții unui autor pot apărea cel puțin doi sau trei asemenea eroi) — există la mine încercarea, din ce în ce mai marcată, de a realiza un personaj aflat în fața unor probleme contemporane pe care eu le socotesc cruciale, personaj ale cărui acțiuni tind să capete o valoare semnificativă, din ce în ce mai generală. Riscul e evident, eroul poate deveni excesiv simbolic, deci neartistic. Dar caracterul lui simbolic este obligatoriu, nu se poate trece peste el și întreaga piesă trebuie deci adaptată acestei caracteristici. Ceea ce recomandă acest erou ca om al timpului nostru este omenia. O omenie dezbărată, demistificată, ca să folosesc un termen la modă, de toate poncifele morale și sentimentale burgheze care au năclăit-o înainte. Situat în condițiile extrem de contradictorii ale vieții moderne și ale exigențelor ei, omul tinde în chip necesar, pentru a le face față, să simplifice și să se adapteze. Se petrece, pe știute sau pe neașteptate, un proces spiritual de adaptare la aceste condiții complicate. Adaptarea pasivă cuprinde însă în ea primejdia sărăcirii lăuntrice, a automatizării și standardizării. Îmi doresc eroul lucid, dezbărat de tenebre și psihisme, încrezător în rațiunea și în puterile lui, purtător al cîtorva virtuți fără de care însăși noțiunea de om este goală de conținut — în principal simțul responsabilității și, implicit, al solidarității umane, însă nu la modul sentimental și filantropic, ci conștient, viril, activ... Mă solicită din ce în ce mai mult parabola dramatică, ce permite confruntarea mentalităților, stărilor de spirit, tendințelor și realităților generale ale epocii noastre. Acestea nu pot încăpea în cadrele piesei de tip ibsenian, caracterele (în sensul clasic al noțiunii) fiind, sub acest aspect, limitative și conflictele lor prea particulare.

(Din vol. *Personajul în teatru*, Editura Meridiane, 1966.)

În încercarea neostenită a dramaturgilor valoroși de a reflecta noul tip de umanitate propriu realității noastre socialiste și a-l edifica artistic, forma nouă se elaborează mai anevoie; de aceea ne și întîlnim adesea cu tipul nou în expresia vechii drame psihologice sau a vechii comedii de situații. Totuși, importanță primordială are faptul că se descoperă mereu noi dimensiuni ale eroului real, că s-a și creat o nouă tipologie și că s-au și ivit unele elemente noi în expresie care disting teatrul actual de acela al perioadei anterioare, prevestind înnoiri și mai substanțiale. Practica dramaturgică actuală confirmă observația lui Camil Petrescu: „Cu cît un organism moral e mai complex, mai adînc, mai ramificat, mai sensibil la contactul cu lumea exterioară, cu atîta e mai real. Dacă, răsfrînt în interior, ia cunoștință de el însuși, e încă și mai real". În piesa sa Moartea unui artist, *Horia Lovinescu a construit o personalitate impunătoare, sculptorul Manole Crudu, a cărui dramă e însăși existența sa de demiurg în luptă cu limitele fatale ale materiei. După ce o bună parte a vieții a reușit să înfrîngă piatra, scoțîndu-și din ea visurile voite, ajungînd la acea treaptă a puterii de creație cînd materia inertă se lasă modelată de gînd fără nici o împotrivire, iată-l acum, din cauza unei boli de inimă, în preajma marii înfruntări cu moartea: „M-apucă o neliniște cumplită și, deodată, cu mirare, văd, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, cum realitatea se* dislocă, crapă ca o pojghiță zguduită de cutremur, se subțiază și sub ea apare... Și totuși, nu sînt nebun. Mă controlez. Dar, în clipele acelea de spaimă, cînd totul fuge și se destramă, făcînd loc unei alte realități, necunoscute, eu nu mai sînt eu. Înțelegi, n-am fost în viața mea bolnav, nu m-am gîndit o dată la moarte, sau, dacă m-am gîndit, a fost cu o cumplită beție de orgoliu — că mîinile astea au învins, că plăsmuiesc altă viață, încît sub greutatea ei moartea e strivită, gonită nu știu unde..." În spaima, atît de omenească și cutremurătoare, de neant, omul acesta puternic, cu o încredere neclintită în rațiune, își recaută legăturile cu lumea, respingînd și faptul, și ideea singurătății. Din adîncul convingerilor sale pornește un mesaj către artiștii din lumea întreagă: „Epoca noastră este cu deosebire epoca solidarității deschise și responsabile în bine sau în rău... arta este, înainte de orice, semnul puterii omului asupra haosului și morții". Fiului său Vlad, sculptor și el, îi propune să lucreze, amîndoi, la proiectul său ultim Zburătorul, „o statuie care să sugereze saltul omului într-un nou ev, să se înalțe pînă la mit". Dar tînărul e de altă concepție artistică, nu crede în triumful rațiunii, și-apoi o vanitate rea îl ține într-un complex de inferioritate izolator. Între ei doi nu există deocamdată o posibilitate de relație. Manole se întoarce spre imaginea păstrată a tinereții sale, care e actrița Claudia Roxan, și pe care se pare că o mai iubește. „Să nu pleci, Claudia — o roagă cu sinceritate. Dacă nu pot munci, numai tu îmi poți da o certitudine, un punct de sprijin imediat, în a cărui realitate să cred". Tinerețea este însă fugace, ireversibilă, Claudia va pleca. Sculptorul privește în jur și o descoperă pe adolescenta Cristina, sufletul său se deschide proaspăt către noua tinerețe a lumii, dar Cristina îl admiră, i s-ar putea jertfi cu puritate, însă își are lumea ei, dragostea ei, visul ei, și Manole Crudu încearcă o nouă dezamăgire. Nici Toma, al doilea fiu, tînărul savant, nu i se pare tatălui una din acele certitudini pe care le rîvnește, căci acesta, într-o exaltare juvenilă, opune „universului mărginit" al artei părintelui său, cel „infinit al științei". Artistul simte cum eșuează încercările sale de a ieși din singurătate și se întoarce spre bătrîna doică, cea care l-a crescut, păstrătoarea aromei tari a pămîntului natal, dar în mintea căreia rațiunea a și început să adoarmă, lăsînd să se trezească monștrii spaimelor ancestrale și ai întrebărilor fără răspuns din tenebrele neștiinței. Îmbogățit dureros cu un șir de noi experiențe care nu i-au putut înlătura, ci i-au adîncit groaza de haos, artistul pornește ultima, cea mai crîncenă și mai splendidă luptă a vieții sale — încleștarea hotărîtoare cu moartea. Ca un Pygmalion revers, el creează o statuie îngrozitoare în care-și decantează toate spaimele, toate impuritățile sufletești, tot ce i se pare vrăjmaș omului și frumuseții lumii. Fizic, în urma efortului acestuia supraomenesc va fi înfrînt de boală. Dar spiritual a învins moartea și, în clipa cînd poruncește fiului său să distrugă imaginea morții (și acesta o face), artistul și-a și perpetuat ființa creatoare într-un alt om, care îi va continua opera; pe uriașul ei frontispiciu stă scris: „E bine să-ți fii credincios ție însuți... dar e mult mai important să fii credincios oamenilor". Prin aceasta, Manole Crudu a ajuns la o universală legătură cu umanitatea și a căpătat o generalitate de proporții impresionante.

Imaginea artistului care se eliberează de o povară sufletească copleșitoare încrustînd-o în materie nu e nouă; biografiile și autobiografiile unor mari creatori descriind acest proces de o tensiune dramatică vibrantă au furnizat literaturii motivul în variate ipostaze. Gogol a mărturisit odată că, de fapt, toate personajele din Suflete moarte sînt aspecte ale propriei sale naturi și că el dorea, exprimîndu-le, să le anihileze, să le ucidă el. În literatura noastră dramatică, Octavian Goga a fost, mi se pare, primul care a folosit acest motiv, parafrazînd mitul legendar în piesa sa Meșterul Manole (1928). Un sculptor Galea, care nu-și poate realiza iubirea pentru o femeie căsătorită, Ana, se eliberează de frămîntarea sa erotică întruchipînd-o în statuia intitulată Atlantida. Acest „transfer de substanță sufletească: idolul de marmură ia locul plăsmuirii carnale... se desfășoară — apreciază cu îndreptățire Eugen Lovinescu — în cadrul unei problematice pusă în valoare mai ales prin frumusețea limbii și patosul convingerii, într-un fluid ce trece din viață în artă". Dar creația lui Horia Lovinescu îi este superioară nu numai prin extensia spirituală a tipului și prin forța ideii, ci și *prin relaționarea multiplă a eroului în timp, ceea ce duce la depistarea unei generalități cuprinzătoare într-o individualitate puternic desenată, la înțelegerea profundă a încadrării prezentului nostru în contemporaneitatea universală.*

Dintr-un anume unghi de vedere, Manole Crudu se oprește la un prag dincolo de care se afla o nouă înțelegere a cerințelor față de felul de a trăi al omului între semeni și chiar o înțelegere mai înaltă a sensului creației. Tragedia sa constă și în aceea că nu mai poate păși peste acest prag tocmai cînd mintea și voința îl hotărîseră s-o facă. Nu este, desigur, o limită a autorului, ci una istorică a personajului, a cărui existență se întrerupe într-un punct maxim, atunci cînd cu „un plus de responsabilitate și luciditate, caracteristică unui artist al zilelor noastre și în special pentru artistul socialist“, el „își distruge ultima lucrare, nu pentru a renega opera sa anterioară, ci, dimpotrivă, pentru că ultima compoziție i-ar fi anulat opera“; din acel moment ar fi început dealtfel și lucrarea supremă a vieții sale, Zburătorul. *Dar dacă aceasta este condiția particulară a eroului în piesă, din punct de vedere teoretic, autorul (căruia îi aparțin considerațiile citate, exprimate într-un interviu publicat după premieră) s-a străduit să-l ancoreze în problematica „omului modern“ care caută „să identifice noile coordonate ale poziției lui față de el însuși și față de Univers“ și nu putem să nu recunoaștem că, în zugrăvirea destinului lui Manole Crudu, Horia Lovinescu dă un răspuns original, contemporan, de pe cea mai înaintată poziție de gîndire, uneia din marile probleme ale omului.*

(Din vol. *Personajul în teatru*, Editura Meridiane, 1966.)

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL NAȚIONAL
15 aprilie 1964

DISTRIBUȚIA

Manole Crudu: TOMA DIMITRIU, Artist emerit, Laureat al Premiului de Stat; Vlad: MATEI GHEORGHIU; Toma: FLORIN PIERSIC; Claudia Roxan: ELVIRA GODEANU, Artistă emerită, Laureată a Premiului de Stat; Aglaia: TANȚI COCEA, Artistă emerită, Laureată a Premiului de Stat; Cristina: ILINCA TOMOROVEANU; Domnica: EUGENIA POPOVICI, Artistă emerită, Laureată a Premiului de Stat; Doctorul: MARCEL ENESCU.

Regia artistică: HOREA POPESCU
Costume: GABRIELA NAZARIE
Asistent regie: ION PASCU

PERSONAJELE:

MANOLE CRUDU, 58 de ani
VLAD ⎫ fiii lui 30 de ani
TOMA ⎭ 24 de ani
CLAUDIA ROXAN, 40 de ani
AGLAIA, 40 de ani
CRISTINA, fiica ei, 17 ani
DOMNICA, 85 de ani
DOCTORUL
UN TÎNĂR REPORTER

Acțiunea se petrece în zilele noastre, din vară pînă-n toamnă.

PARTEA ÎNTÎI

Casa de la Snagov a sculptorului Crudu. Un hol mare. În fund, un perete aproape întreg, din sticlă mată, desparte atelierul de hol. În fața holului, spre rampă, despărțită de hol prin uși glisante, o fîșie îngustă de grădină. Construcția e făcută din paliere, atelierul ocupînd planul cel mai înalt, iar grădina, cel mai de jos. E noapte cu lună, așa încît grădina e luminată difuz, holul e în semiîntuneric, iar atelierul, în întuneric. După o clipă de imobilitate, o lumină își face apariția în atelier și rătăcește pe peretele de sticlă. Apoi, în atelier se face lumină puternică și atunci, profilată pe peretele de sticlă, se desprinde conturul unei umbre care se agită ciudat. Datorită luminii, umbra aceasta crește, gigantică, sau se micșorează, pitică. Totul nu trebuie să dureze decît atît cît e necesar pentru a se obține efectul de straniu. Apoi lumina din atelier se stinge și prin ușă pătrunde în hol Manole Crudu. E un bărbat frumos încă, puternic și masiv, cu păr des și foarte încărunțit ; în noaptea asta pare atins de o nefirească sfiiciune, căci pipăie obiectele și-și caută drumul de parcă ar fi orb. Ajuns în pragul care desparte holul de grădină, se oprește.

MANOLE : Nu, nu s-a schimbat nimic. Recunosc toate lucrurile, și lucrurile mă recunosc. Toate stau pe locul lor, zdravene, neclintite. *(Vrea să facă un pas și, deodată, își trage piciorul, ca și cum ar fi călcat în gol.)* Iar am văzut prăpastia. *(Izbucnește într-un rîs hîrîit.)* Cum o să fie o prăpastie în grădină, nebunule ! *(Mai face cîțiva pași.)* Ar trebui să mă odihnesc. M-a obosit călătoria. Asta e. Oboseala e de vină. *(S-a apropiat de o bancă, unde s-a mișcat deodată cineva, ascuns pînă acum de ochii noștri de un tufiș.)* Cine e aici ?

DOMNICA : Eu, maică. Ai ieșit la aer ?

MANOLE : Tu ești, Domnico ? Ce faci aici, la ceasul ăsta ?

DOMNICA : Nu pot dormi. E cald și mă dor ciolanele. Mai mă uit și eu la lună, la copaci... Și pe tine te doare ceva ?

MANOLE *(așezîndu-se)* : Nu, nu mă doare nimic.

DOMNICA : Am auzit că ești bolnav.

MANOLE : S-a și dus buhul ? Nu-i adevărat. M-a supărat puțin inima. Acum sînt bine. Dacă te îngrijești, cu bolile astea de inimă poți trăi încă douăzeci de ani. Tata a murit la nouăzeci, și eu n-am decît cincizeci și opt. Tu cîți ai ?

DOMNICA : Optzeci și cinci, maică.

MANOLE : Vezi ? Eu n-am decît cincizeci și opt. Sînt în toată puterea.

DOMNICA : E adevărat că ai fost, ca Alexandru Machedon, tocmai în țara lui Por-Împărat ? Tare mult ai mai lipsit, Manole.

MANOLE : Patru ani. Dar tu nu te-ai schimbat.

DOMNICA : Numai că am mai murit oleacă. Oleacă, și încă oleacă, și într-o zi, gata, mă isprăvesc. Lasă, că îmi ajunge. Tare mă bucur că am apucat să te mai văd. Eu ți-am dat lapte și te-am legănat. Ții minte cum îmi spuneai ? Dadă Domnică.

MANOLE : Știu, n-am uitat. Cum s-a purtat Aglaia cu tine ?

DOMNICA : Bine, de ce să zic că nu ? Îmi dă de ajuns de mîncare. Mai țipă ea, dar eu stau toată ziua în odăița mea. Tot om mare ești, Manole ? Mai scrie la gazete despre tine ? Sau ai sărăcit și de aceea ai venit acasă ?

MANOLE : N-am sărăcit. Nici n-am ce face cu atîția bani.

DOMNICA : Nu vorbi cu păcat. Banii-s buni. Ai doi feciori doar. *(Pauză.)* E adevărat că se întoarce și Toma ?

MANOLE : Așa spune Aglaia. Cică a scris.

DOMNICA : Îți seamănă, Toma. E sămînță bună din tine. Pe cînd Vlad, măcar că și el cioplește piatră, parcă nici n-ar fi din sîngele tău.

MANOLE : E apucat. Așa eram și eu în tinerețe.

DOMNICA : E un pom pădureț. *(Pauză.)* Să știi că-i dă tîrcoale fetei.

MANOLE : Care fată ?

DOMNICA : Fata Aglaiei.

MANOLE : Ce tot vorbești... E un copil.

DOMNICA : A crescut de cînd n-ai văzut-o. Are șaptesprezece ani.

MANOLE : Vlad trebuie să aibă treizeci. Nu-i nebun, să-și pună mintea cu o mucoasă. Bărbații din familia noastră n-au dus niciodată lipsă de femei. *(Rîzînd.)* Limba nu ți-a îmbătrînit, Domnico. Tot ascuțită e.

DOMNICA : Stăpînul, cînd se întoarce, trebuie să știe toate. Cine să ți le spună ? Aglaia ? Ți s-a băgat sub piele și se poartă de parcă ar fi cine știe cine, nu o slugă.

MANOLE : Nici nu e. E menajera mea.

DOMNICA : Tot slugă e. N-o plătești ?

MANOLE : De cincisprezece ani îmi ține casa. Am avut noroc de ea. E gospodină. Domnico, vorbeai de moarte, înainte. *(Pauză.)* Te gîndești la ea ?

DOMNICA : Ce trebuie să mă gîndesc eu ? Se gîndește ea la mine.

Vine moartea în grădină,
C-un pahar și c-o lumină.
Auzi clopotul cum cîntă.
Scoală, scoală, și-l ascultă.

MANOLE : Ce-i cu stihurile astea ?

DOMNICA : De-ale noastre, din popor.

MANOLE *(ciudat)* :

Vine moartea în grădină,
C-un pahar și c-o lumină...

Nu în pahar e primejdia. În lumină. Dacă te uiți la ea, îți pierzi cumpătul. Toate pălesc și se înstrăinează și fug de lîngă tine. Le vezi, dar parcă nu le mai recunoști, și nici nu mai știi cum te cheamă. *(Pune, deodată, mîna pe mîna ei. Se aud niște sunete stridente.)* Ce înghețată și întunecată ești, femeie ! Unde pleci ? Alunec. *(Își duce mîna la inimă și scoate un horcăit. Strigă tare.)* Dadă ! Dadă !

DOMNICA *(speriată)* : Ce ai, maică, te doare ? *(Fără să-i mai răspundă, Manole, care s-a ridicat, se prăbușește. Domnica deschide gura, îngrozită, gata să țipe.)*

Întuneric brusc

A doua zi. O dimineață strălucitoare, de vară. În hol, înconjurată de un vraf de ziare răvășite, Cristina. Are șaptesprezece ani, e frumușică, dar nu asta are importanță, ci grația și sănătatea ei, de animal tînăr și curat. Sună telefonul și Cristina răspunde.

CRISTINA : Da, a sosit ieri dimineață... Nu, nu vine prin București și nici nu primește încă pe nimeni... Sigur, încercați săptămîna viitoare. *(Închide, se îndreaptă spre ziare, dar telefonul sună din nou.)* Da, vila maestrului Crudu... Cine ?... O clipă, vă rog. *(E emoționată, se duce la ușă și bate. Apare, impacientată, Aglaia. E o femeie de vreo 40 de ani, cu o ținută sobră, care-i marchează destul de bine vulgaritatea.)*

AGLAIA : Ce este ?

CRISTINA : Mamă, e Președinția Consiliului la telefon.

AGLAIA *(ducîndu-se la telefon, subit îmblînzită)* : Alo ! Bună ziua ! Vă rog să scuzați, dar maestrul nu poate veni la telefon. A avut azi-noapte o criză și e doctorul la el... Nu, e mai bine acum... Da, rămîne la Snagov deocamdată... Îi voi transmite întocmai. Bună ziua. *(Îndreptîndu-se spre ușa pe care a intrat, o întreabă pe Cristina.)* Cine a mai chemat ?

CRISTINA : O mulțime de lume. Am notat. A telefonat și Claudia Roxan. A spus că vine să-l vadă.

AGLAIA *(iritată)* : Și nu i-ai spus că nu se poate ?

CRISTINA : N-am îndrăznit.

AGLAIA : Ah, nătăfleață ești ! N-a trecut decît o zi, și dumneaei se și înființează. Scoate telefonul din priză. *(De la ușă.)* Dacă intră maestrul pe-aici, să te găsească lucrînd. Și spune-i că arată bine. *(Iese. Se aude o sonerie. Cristina se duce să deschidă.)*

CRISTINA *(reintră nedumerită, urmată de un tînăr)* : Dar noi n-am făcut nici o reclamație. Lumina funcționează.

TÎNĂRUL : Nu-i aici vila maestrului Manole Crudu ?

CRISTINA : Da, da, dar trebuie să fie o eroare. Vezi și dumneata. *(Aprinde o lampă.)*

TÎNĂRUL : Curios. Vă rog să mă iertați. *(Arătînd spre atelier.)* Acolo e atelierul ?

CRISTINA : Da.

TÎNĂRUL : Mi se pare că despre instalația din atelier era vorba. Permiteți ? *(Deschide ușa atelierului și rămîne în prag, în vreme ce Cristina, care a intrat, luminează atelierul.)* Da, e clar. S-a făcut o confuzie. *(Interesat, arătînd spre interiorul atelierului.)* Astea sînt blocurile de bazalt care au fost aduse pentru „Zburătorul" ?

CRISTINA : Da. Nu intrați. Maestrul nu dă voie să se intre în atelier.

TÎNĂRUL : Tovarășă, am o mare rugăminte. Sînt și fotograf amator, și am o mare admirație pentru maestrul Crudu. *(Cu gesturi rapide, a scos un aparat și a fotografiat atelierul.)* Mulțumesc.

CRISTINA : Ce-ai făcut, domnule ? Nu e voie ! *(Îl împinge în hol.)*

TÎNĂRUL : O simplă amintire, duduie ! *(Uitîndu-se prin hol.)* Aici e, probabil, colțul preferat al maestrului ?

CRISTINA *(arătînd cu capul spre un fotoliu)* : Acolo îi place să citească.

TÎNĂRUL : Extraordinar ! Chiar acolo ? *(Și în timp ce Cristina se uită în direcția arătată, mai face o fotografie. Fata se întoarce, furioasă, spre el.)* Gata, gata ! Am plecat. Înțelegeți și dumneavoastră... E o ocazie atît de rară ! *(Se îndreaptă spre ușă. Dinspre grădină apare Vlad, un bărbat de treizeci de ani, sumbru și mușcător. Nu-și ascunde răutatea. S-a oprit și urmărește scena. Tînărul, întorcîndu-se spre Cristina.)* Dumneavoastră sînteți secretara maestrului ?

CRISTINA *(încurcată, dar ispitită să joace rolul)* : Mda. Adică... nu chiar, dar...

TÎNĂRUL : Ce noroc, să trăiți în preajma unui artist ca el ! E adevărat că e grav bolnav ?

CRISTINA : Nu, o simplă indispoziție.

TÎNĂRUL : Să sperăm. Dumneavoastră trebuie să știți o mulțime de lucruri. Cu ce proiecte s-a întors maestrul din Orient ? Cu ce impresii ? Vă întreb, pentru că știu că nu dă niciodată interviuri.

CRISTINA *(împingîndu-l spre ușă, dar flatată, totuși, de importanța pe care i-o atribuie tînărul)* : Nu sînt în măsură să vorbesc despre proiectele lui.

TÎNĂRUL : Dar ceva tot trebuie să știți ! Ah, cum vă invidiez ! Atît de tînără și să fiți colaboratoarea lui ! E adevărat că pregătește o retrospectivă la Paris ?

CRISTINA : Era vorba, dar...

VLAD *(intrînd)* : Cine e tovarășul, Cristina ?

CRISTINA : De la Electricitate. S-a primit o reclamație că ar fi deranjată instalația.

VLAD : A, da. Dar nu-i deranjată, nu-i așa ? *(Apropiindu-se de tînăr.)* Ce marcă e aparatul ? Laika ? Îmi dai voie ? E nou ? *(Îl ia și cu un gest brusc îl deschide.)* Ah, ce ghinion !

TÎNĂRUL *(furios și dezolat)* : Tovarășe !

VLAD : De la ce ziar ești dumneata ?

TÎNĂRUL *(dezumflat)* : De la *Secolul*.

VLAD : Îmi permiți să te conduc pînă la ușă ? Peste o jumătate de oră ai o cursă spre București. Să n-o pierzi.

TÎNĂRUL *(ieșind)* : Greu de mîncat o pîine în casa asta. Vă salut din mers *(cu ironie)*, tovarășă secretară.

CRISTINA *(roșie, lui Vlad, care se întoarce după o clipă)* : Ce obraznic !

VLAD *(sarcastic)* : Noroc că n-ai apucat să-i destăinui nimic din tainele de colaboratoare a tatei.

CRISTINA *(gata să plîngă)* : Dar eu n-am spus că sînt colaboratoarea lui. Cum mi-aș fi îngăduit ?

VLAD : A plecat doctorul ?

CRISTINA : Încă nu. *(Rugătoare.)* Domnule Vlad, nu-i spuneți nimic mamei despre gafa mea cu ziaristul ăsta...

VLAD : Ți-e încă frică de ea... Asta-i bine ! Frica-i singurul paznic eficace al cumințeniei fetelor. *(Privind-o sfruntat.)* Mă întreb, însă, pentru cît timp ? Virginitatea atrage bărbații ca mierea, muștele.

CRISTINA *(roșie ca focul)* : Vă rog să nu-mi mai vorbiți în felul ăsta.

VLAD : Ești o puștoaică stîngace. În loc să te ofensezi, ar fi trebuit să te prefaci că nici nu pricepi despre ce e vorba.

CRISTINA : Nu sînt de pe vremea bunică-mi. Pricep foarte bine, și tocmai de asta nu-mi place.

VLAD : Oh, ce tineret lipsit de candoare ! Nu mai poți avea, cu voi, nici măcar voluptatea profanării. Ce făceai aici, tot tăieturi din ziare ? *Exegi monumentum... (Rîde.)* Un monument din hîrtie.

CRISTINA *(îndreptîndu-se spre ziare)* : Sînt foarte multe azi. *(Importantă.)* S-a telefonat și de la Președinție.

VLAD : Ce vorbești ? Bineînțeles : telefoane, flori, articole omagiale... *(Răscolind ziarele fără să le citească.)* Ce scriu ? Veșnica gargariseală, desigur : „Marele nostru artist“... „Clasicul în viață“... „Cel mai mare sculptor umanist al timpului“... Nu ?

CRISTINA *(consternată)* : Cum puteți vorbi așa despre tatăl dumneavoastră, care e *(cu aerul unei lecții învățate)* ...gloria noastră ?

VLAD *(rîzînd)* : Scrie și în manuale ? Ai învățat bine lecția.

CRISTINA : Și presa din străinătate scrie același lucru.

VLAD : Chiar toată ? Nu uita să-i dai și articolele apărute anul trecut în revista aceea franceză, în *Pygmalion*. O să-i facă plăcere. Cum defineau arta lui ? „Sculptură de predicator“. Ha-ha !

CRISTINA : Orice geniu are și dușmani. Așa a fost totdeauna.

VLAD : Ce multe știi ! Ia fă o clipă efortul să gîndești cu creierul propriu ! Îl admiri cu adevărat ?

CRISTINA *(cu fervoare copilărească)* : Ce întrebare ! Pentru mine, maestrul e un... zeu. Dacă ați ști cum mă invidiază colegele mele că locuiesc în casa lui, că pot să-i vorbesc, că-mi spune pe nume !

VLAD : Ei, asta da, e un argument serios. Numai să știi că prea multă conversație n-ai să faci cu el. S-a întors cam morocănos, bătrînul. Doar dacă dosarele tale cu tămîie au să-l mai dispună puțin.

CRISTINA *(speriată)* : Vă place numai să glumiți ? Sau chiar...

VLAD *(bufon)* : Nu privi în abisuri, fetițo. E și nerecomandabil și indiscret.

CRISTINA : Să fiu eu fata lui, ah, cum l-aș mai iubi și îngriji ! Toată viața i-aș închina-o numai lui. Așa ca... o eroină dintr-un roman de Balzac, nu-mi aduc aminte numele. Sau ca...

VLAD : Antigona.

CRISTINA : Antigona ?

VLAD : O grecoaică, o actriță de cinema, care, într-un film, își duce tatăl, orb, de mînă. Gîsculiță dulce... *(Iese.)*

CRISTINA *(în urma lui)* : Nu pot să te sufăr. Fiu denaturat ! Negativule ! *(Începe să aranjeze dosarele. Ușa se deschide și apare Manole, însoțit de Doctor și de Aglaia.)*

MANOLE *(Aglaiei)* : Așa că nu sînt acasă decît pentru doamna Roxan.

CRISTINA *(intimidată, emoționată)* : Bună ziua.

MANOLE *(care parcă nici n-a observat-o)* : Și, în ceea ce privește rețeta profesorului, te ocupi dumneata ?

AGLAIA *(care are o hîrtie în mînă)* : Trimit chiar acum. *(Îi face semn Cristinei să salute din nou.)*

MANOLE *(Doctorului)* : Să ieșim prin grădină, profesore. Te conduc pînă la mașină.

CRISTINA *(mai tare, dar și mai pierdută)* : Bună ziua.

MANOLE : Bună ziua. *(Dă să iasă. Aglaiei.)* Cine e dumneaei, Aglaie ? Am spus că nu primesc pe nimeni.

AGLAIA : Dar e Cristina, maestre. N-o mai cunoașteți ? Cristina, vino și dă mîna.

MANOLE *(dîndu-i mîna)* : Ia uite, cum a crescut. Cînd am plecat, era un burduf cu ochi, și acum e ca un fluture ieșit din crisalidă. *(Depărtînd-o puțin.)* Drăguță, foarte drăguță ! *(O bate ușor pe obraz.)* Bravo, domnișoară ! *(Și, luîndu-l de braț pe Doctor, iese în grădină, fără să-i mai dea nici o atenție.)*

AGLAIA *(Cristinei, tare, dar inutil, pentru că Manole n-o aude)* : Cristino, termină lucrarea, să i-o poți da maestrului. *(Șoptit.)* Nu cumva să pleci de aici. *(Iese.)*

MANOLE *(Doctorului, în timp ce Cristina se ocupă de tăieturile ei, dar continuă să-l urmărească, curioasă, pe Manole)* : Nu-mi plac confruntările astea. *(Rîzînd.)* Mă fac să văd cît am îmbătrînit. *(Scoate o țigară.)*

DOCTORUL *(oprindu-l)* : Nu.

MANOLE : Ultima. *(Trage adînc un fum.)* Mă întreb dacă o să pot renunța.

DOCTORUL : Trebuie, dragă prietene !

MANOLE : Trebuie, trebuie ! Nu prea sînt învățat cu cuvîntul ăsta. Totdeauna mi-am făcut toate chefurile. În sfîrșit, o să încerc. *(Răspicat.)* Dar interdicția de a lucra n-o s-o pot suporta.

DOCTORUL : E... temporară.

MANOLE *(privindu-l fix)* : Sigur ?

DOCTORUL *(derobîndu-se, rîzînd)* : Ce-ți trece prin cap ? Peste cîteva luni ai să poți reîncepe. Desigur, fără excese. *(Sever.)* Deocamdată, însă, repaus absolut !

MANOLE : Bine. Pentru că, altfel... Dacă nu mai am ce face cu mîinile astea...

MANOLE : Crezi ? *(Se așază. Pauză.)* Voiam să te întreb ceva, profesore, între patru ochi. Voiam să te întreb dacă boala mea e însoțită, de obicei, și de tulburări nervoase, psihice.

DOCTORUL : Există o neliniște specifică bolii, dar care n-are nimic comun cu ceea ce înțelegem de obicei prin tulburări psihice. *(Privindu-l atent.)* Ai vreun motiv special să-mi pui întrebarea asta ?

MANOLE *(după o tăcere)* : Nu. Vreau numai să fiu edificat. Ca un proprietar care vrea să-și cunoască chiriașul.

DOCTORUL : Din punct de vedere al organizării nervoase, dumneata ești unul din cele mai frumoase exemplare umane pe care le-am întîlnit. Valorile clasice din arta dumitale de aici pleacă. *(Și-l lovește ușor în scobitura genunchiului.)* E o interpretare cam prozaică, dar, ce să-i faci, așa sîntem noi, oamenii de știință. *(Se ridică de pe bancă.)* Mai mergi cu mine ?

MANOLE : Pînă la poartă. *(După o ezitare)* Știi, mi s-a întîmplat de cîteva ori să am senzația că pășesc pe marginea unei prăpăstii. Dar nu la figurat, ci la propriu.

DOCTORUL : Un vertigiu, probabil. Nu da drumul din frîu imaginației. *(Ies.)*

AGLAIA *(intră în hol și o întreabă pe Cristina)* : Unde e ?

CRISTINA : Cred că în grădină. Mamă, ce rost are să stau aici ? S-a supărat cînd m-a văzut.

AGLAIA : Nu știa cine ești.

CRISTINA : Și, cînd a aflat, m-a examinat ca pe un cățel sau ca pe un scaun. Mai bine lucrez la mine în odaie.

AGLAIA : Te rog să faci ceea ce-ți spun eu. Și ar fi timpul să începi să-ți cunoști interesele. Trebuie să se obișnuiască să te vadă aici, să-i fii de folos. Nu uita că de el depindem.

CRISTINA : E umilitor să faci calcule de astea.

AGLAIA : Dacă n-aș fi știut să le fac, azi nu erai bacalaureată, domnișoară, și nu purtai ciorapi de mătase. *(Dezolată.)* Nu pricepi că s-a întors bolnav ? Spunea doctorul că are anghină pectorală, că putea să moară și azi-noapte. Cînd mă gîndesc... Crezi că, dacă moare, o să ne facă băieții pensie ?

CRISTINA *(speriată)* : Cum, e chiar grav bolnav ?

AGLAIA : E pe ducă, fată. Și noi, la fel, dacă nu ne asigură viitorul într-un fel. Și încă repede. Așa încît nu umbla cu farafasticuri.

CRISTINA : E îngrozitor !

AGLAIA : Ce, mă rog ?

CRISTINA : Ceea ce spui.

AGLAIA : Mamei tale îi vorbești așa ? Nerușinato !

CRISTINA *(exaltată, adolescent)* : Eu înțeleg să-i fiu devotată, dar din sinceritate. Nu e înconjurat aici decît de interese meschine și de ură. Eu o să-i arăt că există și un suflet curat în casa asta.

AGLAIA *(e înfuriată, dar pînă la urmă ideea n-o supără)* : Sigur, trebuie să-i arăți că îi ești devotată. Asta spuneam și eu.

CRISTINA : Dar nu din interes.

AGLAIA *(ridicînd din umeri)* : Din ce vrei, numai să înțeleagă. Ai pus la punct dosarele ?

CRISTINA *(morocănoasă)* : Da.

AGLAIA : Ia să le văd și eu. De ce nu le-ai legat cu panglici ? *(Se uită prin dosare. În timpul acesta, străbătînd grădina, apare Manole. E preocupat. Imediat în urma lui, Domnica.)*

DOMNICA : Manole ! *(Manole se întoarce. E, vizibil, neplăcut surprins. O privește lung, cu ostilitate, și-i întoarce brusc spatele, îndreptîndu-se spre casă. Domnica îl strigă, îngrijorată.)* Cum te mai simți, maică ? *(Dar Manole intră în casă. Bătrîna, nedumerită, face un gest umil, de resemnare, și pleacă.)*

MANOLE *(intrînd)* : Aglaie, bătrîna nu mai pleacă vara la fiică-sa, la țară ?

AGLAIA : Ileana a murit anul trecut, maestre, așa că nu mai are unde să se ducă.

MANOLE : Nu știam. *(Vorbește vizibil agasat, pentru că nu știe cum să-și spună gîndul.)* Dar de ce nu stă, ziua, în odaia ei ? Afară e prea mult soare, și la vîrsta ei... Fii bună și spune-i că doctorul mi-a cerut să mă odihnesc, să nu văd oameni.

CRISTINA : Dacă ați ști cum vă aștepta ! *(Aglaia îi trage un ghiont.)*

MANOLE : Da, da, dar n-am răbdare pentru ea acuma.

AGLAIA : Cred și eu. Și s-a ramolit rău, bătrîna. Vorbește singură.

MANOLE : În orice caz, ai grijă să aibă de toate.

AGLAIA : Cred că numai de asta nu se poate plînge. *(Manole se îndreaptă spre ușa interioară.)* Maestre, nu vreți să vedeți surpriza pe care v-a pregătit-o Cristina ? Ea a avut ideea.

MANOLE *(întorcîndu-se)* : Ce anume ?

AGLAIA : A strîns tot ce a apărut în ziarele noastre și în cele străine, despre dumneavoastră, din 1957 pînă azi... în dosarele astea.

MANOLE *(răsfoind un dosar)* : E foarte drăguț din partea dumitale, dar...

AGLAIA : Nu vă puteți închipui cum vă admiră. Vă divinizează.

CRISTINA : Mamă !

AGLAIA : Ce, nu-i așa ? De cînd a aflat că vă întoarceți, nici nu mai știe pe ce lume e, de emoție.

MANOLE : Și cînd colo, s-a întors un om bătrîn și bolnav. Mare scofală !

CRISTINA *(cu sufletul la gură)* : Maestre...

MANOLE : Așa-i, așa-i. *(Arată spre dosare.)* Îți mulțumesc pentru munca dumitale, dar... *(Aglaiei.)* Trebuia să lași fetița să-și vadă de joacă și de distracțiile ei.

CRISTINA : Sînt și studii mari. Este și un articol semnat de René Huygués.

MANOLE *(ca și cum ar fi impresionat)* : Tț- tț- tț ! Bine. Știi ce faci acum ? Le iei frumos și le duci la pod. Pentru șoareci sau pentru criticii de mai tîrziu.

AGLAIA : Și ea, care credea că o să vă facă plăcere !

MANOLE : Dar și-a atins scopul, chiar dacă astea n-o să le citesc niciodată.

AGLAIA : Știți, maestre, la ce m-am gîndit ? O să fie acum, după ce ați lipsit atîta timp, un adevărat balamuc cu telefoanele, cu corespondența. Cristina ar putea să vă facă serviciul de secretară. Decît să căutăm una nouă...

MANOLE : Asta-i o idee excelentă. Ce zici, Cristina ?

CRISTINA : Dacă dumneavoastră doriți, aș fi fericită să vă fiu de folos.

MANOLE : Atunci, e perfect. Începe chiar cu corespondența de azi. Îmi faci o mică notă despre fiecare scrisoare. *(Aglaiei.)* O să-i fixăm și un salariu convenabil secretarei noastre... pentru...

CRISTINA *(cu un țipăt)* : Nu vreau bani !

MANOLE : Dacă nu mă înșel, cel care pune condițiile sînt eu. Așa încît vei avea și o leafă, ca să-ți poți cumpăra... Mi se pare că pudră nu folosești încă. Atunci, bomboane.

AGLAIA : Vă mulțumesc, maestre.

MANOLE : De ce ? Eu sînt cel care a făcut o afacere bună, nu dumneata. *(Se aude o sonerie.)*

AGLAIA : Sună. *(Se duce să deschidă.)*

MANOLE : În ce clasă ești ?

CRISTINA *(mîndră)* : Am luat examenul de maturitate.

MANOLE : Ce vorbești ? Știi că eu n-am bacalaureatul ? Le-am tras chiulul.

(Pe ușă intră Claudia Roxan. Are vreo patruzeci de ani ; e foarte frumoasă și ușor teatrală, dar nesupărător. Faptul e, dealtfel, explicabil, pentru că e o actriță celebră.)

CLAUDIA *(cu efuziune)* : Man ! *(Și-i întinde amîndouă mîinile.)*

MANOLE *(venind spre ea)* : Auzi, Claudia, fata asta e bacalaureată ! Tu ești ?

CLAUDIA : Man, caraghiosule ! Asta e tot ce găsești să-mi spui, după atîta timp ?

MANOLE *(rîzînd)* : Iartă-mă, Claudia, dar un bacalaureat e impresionant. *(Sărutîndu-i mîinile și cuprinzînd-o de după umeri.)* Ce bine că te văd, în sfîrșit ! Nu mai aveam răbdare.

CLAUDIA *(rîzînd)* : Oh, Man, tocmai eu vrei să te cred ? *(Și, ținîndu-se de braț, ies în grădină, sub privirile ușor iritate ale Cristinei, care, după ce-i pierde din ochi, se așază, cu un gest hotărît, la masa de lucru și deschide o scrisoare. Ajunși afară, Claudia îl privește, cercetător și afectuos, pe Manole.)*

MANOLE : Am îmbătrînit rău ?

CLAUDIA *(e vizibil că asta e impresia ei, dar nu vrea să-i spună. Clatină din cap și, luîndu-l de gît, își lipește o clipă obrazul de obrazul lui)* : Grozav ți-am simțit lipsa...

MANOLE : De aceea n-ai venit ieri la gară ? Era plin de străini. Tu, însă, lipseai.

CLAUDIA : Ți-am telefonat doar că am avut spectacol. Și acum am fugit de la repetiție ca să te pot vedea. Mi-a împrumutat Sică mașina. *(Alt ton.)* Patru ani ! Au trecut patru ani, Man, de cînd ai plecat ! *(S-au așezat pe o bancă.)*

MANOLE : Am impresia că te afectează mai mult amintirea despărțirii decît te bucură revederea.

CLAUDIA *(rîzînd)* : Scene ? Atît de repede ? Lasă-mă cel puțin să respir, Man.

MANOLE *(cu un fel de îndîrjire)* : Nimeni dintre cei care-mi sînt aproape nu s-a bucurat cu adevărat de întoarcerea mea. Am simţit mai multă căldură la oamenii aceia străini care m-au întîmpinat la gară decît la Vlad sau la tine.

CLAUDIA : De cînd am ajuns să am atîta importanţă în ochii tăi ? Şi nici sub aspectul de tată sentimental nu te cunoşteam. Ce-i cu tine ?

MANOLE : Ştii că totdeauna mi-ai fost dragă şi că, în fond, singura femeie din viaţa mea eşti tu.

CLAUDIA : Eşti delicios, Man. Numai eu îţi cunosc vreo douăzeci de mari pasiuni, pentru a nu mai pomeni de nenumăratele intermedii.

MANOLE : M-am întors totdeauna la tine.

CLAUDIA : Da, am fost singura femeie pe care-ţi făcea plăcere s-o înşeli. De aceea te-ai întors mereu. Hai să nu mai vorbim despre asta. Mă bucur sincer că te văd. Şi-am fost foarte mîndră de succesul monumentului tău indian.

MANOLE : N-a ieşit rău. Dar nu schimba vorba. M-am gîndit mult la noi doi.

CLAUDIA *(cu umor)* : Chiar la amîndoi ? Şi ?

MANOLE *(după o clipă de ezitare, căci nu ştie cum să înceapă)* : Ne cunoaştem de douăzeci de ani.

CLAUDIA : Nu e prea galant să mi-o aminteşti.

MANOLE : La un moment dat, la început, ţi-am propus să ne căsătorim. Îţi aminteşti ?

CLAUDIA : Ce memorie ai ! De fapt, eu ţi-am propus, dar e drăguţ din partea ta că ai schimbat, măcar retrospectiv, rolurile.

MANOLE *(care fusese de bună-credinţă)* : Crezi tu că aşa a fost ? Da, am foarte multe vini faţă de tine.

CLAUDIA *(continuă pe un ton de badinaj, aşa încît nu se poate şti exact cît de grave au fost lucrurile pentru ea. Dar puternica ei afecţiune pentru Manole trebuie să se simtă mereu)* : Nu-ţi face scrupule, Man. Dacă nu aveai atîtea vini, poate că totul se termina de mult între noi. Era singura mea superioritate în raporturile noastre. O femeie vanitoasă nu renunţă uşor la asta. *(Rîde.)*

MANOLE : N-ai de gînd să mă iei nici o clipă în serios ?

CLAUDIA : Hm ! Eşti suspect de autocritic. Nu ştiu unde vrei să ajungi.

MANOLE : Faptul că am rămas totuşi legaţi, în ciuda păcatelor şi vinilor mele, dovedeşte că ai continuat să mă iubeşti.

CLAUDIA *(cu sinceritate, graţioasă)* : Ce ocol pentru a ajunge aici, Man. Sigur că te iubesc. Asta e blestemul vieţii mele. *(Se ridică.)* Dar acum trebuie să fug. Am promis că lipsesc numai două ore. Vii să mă iei deseară de la teatru ?

MANOLE *(îi apucă mîinile, o priveşte lung)* : Vreau să vii tu aici. Pentru totdeauna.

CLAUDIA *(neînţelegînd şi tulburată)* : Nu înţeleg. Ce glumă !

MANOLE : Ţi-am spus doar că m-am gîndit foarte mult. Vreau să ne căsătorim, Claudia.

CLAUDIA *(cu seriozitate, dar fără accente patetice)* : Vrei ! Toată viaţa ai făcut ce-ai vrut tu. Numai că acum e vorba şi de voinţa mea. Nu vreau să mă căsătoresc cu tine, Man. Nu ţin deloc.

MANOLE *(mirat, apoi bănuitor)* : Ai pe cineva ?...

CLAUDIA *(nu fără o urmă de cochetărie)* : Poate.

MANOLE : Vreun cabotin... Spune-i să-şi facă bagajele !

CLAUDIA : E inginer.

MANOLE : Nu vrei să pretinzi că-l iubeşti ? !

CLAUDIA *(e gata o clipă să joace acest rol, dar ţine prea mult la Manole ca să nu fie sinceră. Cu un sentiment de înfrîngere, spune)* : E un om foarte cinstit şi bun.

MANOLE : Asta îl onorează. *(Dar ironia nu este acră, pentru că, de fapt, nu acordă nici o importanţă existenţei acestui bărbat.)* Pricepe, Claudia, nu e vorba de un capriciu. E singura încheiere firească şi înţeleaptă a legăturii noastre. M-am gîndit mult. Şi... *(Mărturiseşte cu oarecare greutate, dar o face pentru că, în felul lui, e un om dintr-o bucată.)* Şi eu am multă nevoie de tine.

CLAUDIA : Eşti sigur ?

MANOLE : Mult mai multă decît îţi închipui.

CLAUDIA *(care continuă să fie tulburată, rîde)* : Ce-ar spune băieţii tăi ? Ar crede că ai înnebunit.

MANOLE : În primul rînd, nu și-ar permite să spună nimic. Și, pe urmă *(glumă)*... nu era cît pe ce să le mai fii o dată mamă ?

CLAUDIA : Da, dar Vlad avea pe-atunci zece ani, și Toma, patru. Pe cînd acum, sînt ceva mai mărișori. Ce idei stupide îți pot trece prin cap, Man ! Te-aștept deseară. *(Cu un ton ușor schimbat.)* Apropo, cine e fetița din hol ?

MANOLE : Fata Aglaiei. O s-o folosesc ca secretară.

CLAUDIA : Casa ta a fost totdeauna un fel de sălaș de trib ; copii, prieteni, doici, menajere și rudele lor.

MANOLE : Îmi place tot mai mult să simt oameni străini în jurul meu. Cînd se vor însura băieții, sper să-și facă copii tot aici. Și cît mai mulți.

CLAUDIA : Devii patriarhal, Man. *(Surîzînd.)* Dar eu n-am nimic dintr-o Leea. Știi că menajera ta a știut să mă prevină, cu mii de surîsuri dulci-acre, că doctorii ți-au interzis să primești vizite ? Mai că nu mi-a spus deschis că ar fi fost mai bine să nu vin.

MANOLE : Cum îți trece prin cap că ar îndrăzni ? E drept că are un devotament patologic, ancombrant ca orice boală.

CLAUDIA : Dar e adevărat că tu ești bolnav, Man ?

MANOLE *(după o ezitare)* : Un fleac. Nu mi-ai răspuns, Claudia.

CLAUDIA : Ba da. Nu, Man, nu vreau !

MANOLE : Dar de ce ? *(Cu un fel de umilință.)* E urît din partea mea să încerc să te înduioșez. *(Cu reală durere.)* Sînt însă obosit, Claudia. Mă simt atît de îmbătrînit...

CLAUDIA *(e prima ei izbucnire, francă, necontrolată)* : Să nu spui asta ! Ești tot atît de puternic și de unic ca și atunci cînd te-am cunoscut. Ești cu atît mai mare decît noi toți, Man ! Cum ai ajuns tu să te plîngi ?

MANOLE : Mi-e frică de singurătate, și de... *(Se oprește.)*

CLAUDIA : Și crezi că eu te pot ajuta ?

MANOLE : Atunci, cine ?

CLAUDIA *(cu un gest de nestăpînită tandrețe)* : Dragul meu. Dragul meu tigru ostenit. *(Îl îmbrățișează, pe jumătate femeie, pe jumătate soră. În tot timpul acestei lungi întrevederi, Cristina, care nu vede nimic din ce se întîmplă afară, a dat semne de impaciență și preocupare, pe care a încercat să le alunge scufundîndu-se în lucru. Acum însă, împinsă de curiozitate, a înaintat pînă în pragul holului ; îi vede pe cei doi îmbrățișați. Se sperie — de indiscreția făcută, de scena surprinsă, nu știe nici ea. Cu un gest brusc, își smulge dosarele de pe masă și fuge, trîntind ușa.)* Știi ce-o să facem, Man ? Peste o săptămînă iau vacanță. Renunț la mare și viu să stau aici, la Snagov. Mă inviți ?

MANOLE : Crezi că asta rezolvă ceva ?

CLAUDIA : Sigur, sigur, ai să vezi. Nu spuneai totdeauna că sînt o femeie reconfortantă ? O să pescuim, o să facem plimbări și o să alungăm gîndurile astea negre. Nu sînt eu *ta soeur de charité ? (Se uită la ceas.)* Vai, cum am întîrziat !

MANOLE : Și cu omul acela cinstit și bun ce faci ?

CLAUDIA *(îl privește și apoi, cu tristețe, ridică din umeri).*

MANOLE : Nu așa, Claudia. N-are nici un rost. Vii aici și rămîi !

CLAUDIA : Dar e absurd, Man, e absurd ! *(Se îndepărtează repede, însă în pragul holului se oprește, se întoarce și spune, cu un surîs care încearcă să fie brav.)* Îți mulțumesc pentru franchețe. Știi că nu mi-ai spus nici un cuvînt de tandrețe ? *(îi face un semn de salut cu mîna.)* Pe curînd ! Îți telefonez eu. *(Și iese repede.)*

MANOLE *(se uită lung în urma ei)* : Nu ți-am spus nici un cuvînt de tandrețe... *(Ridică din umeri.)* Nici că sînt grav bolnav de inimă nu ți-am spus. *(Intră în hol și se așază într-un fotoliu.)* Și nici că mi-e frică de moarte. *(În clipa aceasta, din altă cameră, se aude strigătul, amestecat cu plîns parcă, al Cristinei :* „Nu vreau, mamă, nu vreau !“ *și o plesnitură ca de palmă. Apoi ușa se deschide și, furioasă, apare Aglaia. Cînd îl zărește pe Manole, își schimbă brusc fizionomia. Manole, plictisit și enervat, Aglaiei.)* Cine țipa așa ? De ce nu e liniște în casă ?

AGLAIA *(pierdută)* : Nu țipă nimeni, maestre... Adică... s-a lovit Cristina... și... Vă simțiți obosit ?

MANOLE : Vlad e acasă ?

AGLAIA : Cred că da.

MANOLE : Roagă-l să vină aici.

AGLAIA : Nu doriți un pahar cu citronadă, sau... ?

MANOLE *(cu impacientă stăpînită, așa că tonul rămîne politicos)* : Doresc să vină Vlad.

AGLAIA : Da, maestre. Știți, doamna Claudia e atît de drăguță, și veselă, și vorbăreață, încît mă temeam să nu vă fi obosit și...

MANOLE : Aglaie, ți-am cerut să nu vorbești nimănui despre boala mea. Ce i-ai spus doamnei Claudia ?

AGLAIA : Nimic precis, vă jur. Însă mi-e atît de frică pentru sănătatea dumneavoastră... Mi-aș da viața, numai să vă văd din nou voinic, și...

MANOLE : Bine, Aglaie, lasă.

AGLAIA : Mai ales că știam că doamna Claudia are atîtea noutăți să vă povestească... Mă temeam să nu vă... tulbure...

MANOLE : Ce noutăți ?

AGLAIA : Păi, se spune că o să se căsătorească. M-am bucurat atît de mult pentru ea ! Noi, femeile, de la o anumită vîrstă, avem nevoie de un sprijin, de un cămin. Am văzut-o și eu pe stradă, la braț cu un bărbat. Părea atît de fericită... Rîdea... Și el e foarte bine, înalt și tînăr încă. Cel mult patruzeci și doi, patruzeci și trei de ani. Și e îndrăgostit !... Nu v-a spus nimic ?

MANOLE : Te-am rugat să-l chemi pe Vlad.

AGLAIA : Imediat, maestre, imediat. *(Iese repede.)*

MANOLE : Patruzeci și trei de ani ! Și povestea e de notorietate publică ! Asta nu mi-a spus-o. Și părea fericită... Rîdea.

VLAD *(intrînd)* : Bună ziua, tată.

MANOLE : Fiecare-și aranjează viața, în jurul meu, de parcă n-aș mai fi. *(Cu voce tare.)* Bună ziua, Vlad.

VLAD : M-ai chemat ? *(Insistînd.)* M-ai chemat ?

MANOLE : Da, Vlad. Dacă nu vii singur, să stăm de vorbă...

VLAD : Știam că ai vizite. Și, pe urmă, ne-ai obișnuit să nu te deranjăm nechemați. Ce-a spus doctorul ?

MANOLE *(încă absent)* : Doctorul ? Doctorul a constatat că am... Ție o să-ți spun, deși mi-ar face plăcere să nu se vorbească de boala mea. Am o boală cu un nume foarte impresionant : *angor pectoris ! Angor !* Ce sonoritate sumbră și somptuoasă, cu ecouri de subterană fără fund... Nu ? Și, totodată, augustă în laconismul ei, ca un verdict implacabil al sorții : *angor !* Ca și cum ai spune : moarte !

VLAD *(cu imperceptibil sarcasm)* : Boala se tratează, și numele îi vine de la *angere,* a sufoca.

MANOLE *(la fel)* : Mulțumesc, știu. Ai o imaginație săracă.

VLAD : Am o imaginație precisă.

MANOLE : Asta nu-i ideal în artă. Despre artă voiam să stăm de vorbă, Vlad. Ți-am văzut atelierul.

VLAD *(crispat)* : Și ?

MANOLE *(cu precauțiune, ca să nu lovească prea tare)* : Cred că nu te-ai găsit încă.

VLAD : Te referi la căutările mele ?

MANOLE : Ții să precizez ? Bălăceala psihanalitică mi-a produs totdeauna repulsie. Faptul că măruntaiele sînt așezate mai jos decît capul nu le conferă adîncime. Falsele profunzimi, ca și falsele înălțimi mă crispează. Cît despre căutările formale, Vlad, nu sînt rodnice decît atunci cînd știi bine ce ai de spus. Și că merită s-o spui.

VLAD *(bufonînd)* : Despre măreția omului ! Vorbe, tată. Cine mai crede în ele ?

MANOLE : Și răspunderile ? Tot vorbe sînt ?

VLAD : Răspunderi ! De-abia izbutesc să mă simt responsabil față de mine, și uneori și încercarea asta mi se pare caraghioasă. Mă uit în oglindă și-mi vine să rîd. *(Ironic.)* Bunul dumitale prieten, Brâncuși, făcea totuși păsări măiestre și coloane neterminate.

MANOLE : Da. Aveam viziuni diferite. Chestiune de temperament. Eu am fost un sangvin și un lacom de viață. Dar arta lui Brâncuși, ca a oricărui mare artist, făcea parte din ordinea și frumusețea lumii.

Cînd a murit, am simțit că e mai puțină lumină în jur. Și, pe urmă, sculptura lui e fătată, nu ouată.

VLAD *(palid)* : Aș putea ști mai exact ce nu-ți place la mine ?

MANOLE : Fără menajamente, nu ? Ca între doi oameni de meserie. Nota de diletantism. În ceea ce faci tu e o lipsă ~~de siguranță~~ și totodată o ostentație agresivă, care pot fi admise la un amator, dar nu la un meșter adevărat. Și ai treizeci de ani.

VLAD *(izbit ca de o măciucă)* : Mulțumesc. *(Dă să plece.)*

MANOLE : Vlad !

VLAD : Nu văd ce ai mai putea să-mi spui. Cred că e destul de clar, nu ?

MANOLE : Vreau să-ți fac o propunere. Convenabilă pentru amîndoi, sper. Mă asculți ? *(Glacial, Vlad ridică din umeri.)* Doctorul mi-a interzis să lucrez deocamdată, și asta mă deprimă cumplit. Eu sînt ca un bou care trage la jug. Dacă n-am în ce mă opinti, dacă nu curg rînduri de sudori pe mine, nu mai am nici un rost, mă simt ca o cîrpă, ca o boarfă.

VLAD : Da, ai fost atît de absorbit de munca dumitale, toată viața, încît nu ți-a mai rămas timp să te gîndești și la alții. Mă întreb cum de-ai aflat că mă ocup de sculptură.

MANOLE *(acuză șocul și, la început, caută o dezvinovățire)* : Bine, dar eu ți-am înlesnit intrarea la Institutul de artă și...

VLAD : Adevărat, m-ai recomandat ! Cine era să-ți respingă fiul ? Dar, de fapt, între noi și animalele din casă n-ai făcut niciodată vreo deosebire. Cînd erai bine dispus, după lucru, se întîmpla să ne ridici de pielea gîtului, ca pe niște pisoi, și să ne săruți. Dispuneai să avem de mîncare, haine, bani, dar, la drept vorbind, niciodată n-ai știut că ai doi fii. Nu izbuteam să te interesăm. Cel mai găunos bloc de marmură a fost totdeauna, pentru dumneata, mult mai important decît noi. *(Pauză.)* Să știi că nu acuz, constat.

MANOLE *(nu ia prea în dramă cuvintele lui Vlad, dar le recunoaște justețea)* : Da, am fost un tată prost. Ticăloasa asta de sculptură e o amantă nesățioasă. Îți soarbe și măduva din oase. Ai să vezi și tu. *(Rîde.)*

VLAD : Eu n-am geniu.

MANOLE : Ascultă, Vlad. Hai să dăm naibii trecutul și să lucrăm cot la cota, ca meșterii de altădată. Tatăl și fiul, solidari în aceeași muncă, tovarăși pînă la anonimat, aceeași mînă și aceeași gîndire.

VLAD : Nu pricep bine.

MANOLE : Dar e simplu ca bună ziua, omul lui Dumnezeu. Vreau să realizez proiectul „Zburătorul". De zece ani mă gîndesc la el. *(Se duce la birou și, agitat, scoate o serie de schițe.)* Uite, am toate schițele gata. *(I le arată, febril.)* Înțelegi, o statuie care să sugereze saltul omului într-un ev, să se înalțe pînă la mit. Și, băiatule, totul e studiat pînă în amănunt. Dar n-am puterea să lucrez. Nu pot ține dalta. Aș cădea pe drum. E gigantică, blestemata. Pe cînd tu ești tînăr. Aș sta tot timpul lîngă tine, te-aș învăța, te-aș conduce, ți-ai face și tu o ucenicie solidă, onestă, trainică. După asta, ai putea să-ți ții meseria în degetul mic. Te-ai juca în bile cu tot ce știu colegii tăi. Ți-o făgăduiesc. Ce spui, nu-i grozav ? Ei ? *(A ajuns la maximum de euforie. Și de-abia atunci realizează surîsul înghețat al lui Vlad.)* De ce rîzi ?

VLAD *(îl privește mai departe, surîzînd. Apoi surîsul se transformă într-un rîs puternic și rău)* : Ha-ha-ha ! Colaborare ! Dumneata, capul, și eu, unealta. Ești șiret, tată, dar eu țin la mica mea personalitate.

MANOLE : Nu-ți place proiectul ?

VLAD : Nu-i contest un soi de genialitate iresponsabilă. Ca a unei forțe naturale. Dar nu-mi place. Cred că mi-am cîștigat și eu dreptul să-ți spun cîteva adevăruri. Arta dumitale, în întregime, nu-mi place. *(În derîdere.)* Apologia puterii creatoare a omului ! Noul Adam ! Triumful rațiunii ! Ai o filozofie învechită, de predicator umanist, tată. Nu înțelegi nimic din spiritul adevărat al timpului. Chiar dacă aș vrea să lucrez cu dumneata, n-aș putea. Am o altă concepție despre artă.

MANOLE *(furios)* : Pe dracu ! N-ai nici o concepție ! Nu ți-o fi plăcînd predica mea, dar sculptura mea stă. Pe cînd a ta e ca o bîlbîială care încearcă să imite vorbirea.

VLAD *(pentru prima dată aprins, pînă acum a fost rece și ironic)* : Perfect. Bîlbîială ! Nici nu știi ce bine ai nimerit. Dar nu o bîlbîială ce încearcă să imite vorbirea, ci care-și bate joc de ea, îi dă cu tifla. Prefer să mă bîlbîi, decît să fac fraze frumoase. E mai onest. Îmi bîlbîi neputința. Mă simt mai cinstit și mai curat trăind în urangutan, decît simulînd credința în mitul dezumflat al omului. Și, în loc să sculptez „Zburători“ și „Primăveri“, eu vreau să mă bîlbîi, să mă bîlbîi, să mă bîlbîi ! *(Iese.)*

MANOLE *(singur, s-a prăbușit într-un fotoliu, cu schițele risipite lîngă el. După o clipă se apleacă cu greu și începe să le strîngă. Și le așază pe genunchi, trecîndu-și palma peste ele cu un gest de mîngîiere. Apoi se ridică brusc, scrîșnind cu furie)* : Idiotule ! Idiotule !

(Și pe această invectivă, deschide larg ușile atelierului. Îl vedem apucînd un ciocan și o daltă. Apoi dispare din ochii noștri ; prin geamul mat îi vedem bine silueta lîngă un bloc uriaș de piatră. Ridică ciocanul și lovește, o dată, de două ori, de trei ori. Apoi, ciocanul îi cade din mînă. Reintră în scenă descompus, cu mîna pe inimă. Se tîrăște pînă la fotoliu. E țeapăn, respiră greu.)

MANOLE : N-o să mai pot lucra niciodată. Niciodată... *(Din interior apare Cristina.)*

CRISTINA : M-a trimis mama... *(Dar, cînd îl vede mai bine, rămîne împietrită, speriată. Tăcere. Manole ridică ochii spre ea și o privește un timp, care pare nesfîrșit.)*

Întuneric

În grădină. Așezat într-un fotoliu, Manole are în mînă un bloc de desen. Claudia, o carte. Dar el nu desenează și ea nu citește. Manole dă semne de iritare, bate cu creionul în bloc.

CLAUDIA : Ce-i cu tine ? Pari nervos.

MANOLE : Nu. Unde umblă fata aia ?

CLAUDIA *(surîzînd)* : Dar de-abia a plecat, Man. Și tu ai trimis-o.

MANOLE : Ca să bată la mașină o pagină nu-i trebuie un ceas. *(Pauză.)* Ce citești ?

CLAUDIA : E un volum de Poe. L-am găsit la Vlad.

MANOLE : Îți place literatura asta de tenebre ?

CLAUDIA : Viața nu e în întregime veselă și sănătoasă.

MANOLE : Tocmai de aceea, funcția artei e să afirme și să ordoneze, nu să nege și să dizolve.

CLAUDIA : Sîntem înconjurați de atîtea taine...

MANOLE : Încît n-avem voie să le și ațîțăm.

CLAUDIA : Și totuși, ce frumos e ! Ascultă. *(Citește.)* „Și atunci, am urlat : smulge-ți pliscul din inima mea și pleacă departe de pragul meu, cumplită arătare ! Iar corbul a spus : *Nevermore.* Niciodată de-acum înainte !“

(Manole a ascultat cu atenție și e vizibil impresionat ; o privește, parcă speriat, pe Claudia.)

CLAUDIA *(alarmată)* : Ce-i, Man ?

MANOLE *(încet)* : Și pasărea morții nu s-a mai mișcat niciodată din casa lui. *(Claudiei.)* Nu-i așa ? Niciodată de-acum înainte. *(Izbucnind, tare.)* Cristina !

CRISTINA *(apărînd în ușă)* : Imediat, maestre. Nu mai e decît o jumătate de pagină.

MANOLE : Termină mai repede și vino.

CRISTINA : Da, maestre. *(Iese.)*

CLAUDIA *(ca și cum n-ar fi sesizat semnificația apelului lui Manole)* : Ai s-o sperii pe fetița asta cu violențele tale de despot.

MANOLE *(îngrijorat)* : Nu mi-am dat seama că sînt violent. Crezi că ar trebui să fiu mai drăguț cu ea ?

CLAUDIA : Nu e vorba să nu fii violent sau mai drăguț, ci să fii firesc.

MANOLE *(stupefiat)* : Firesc ? Dacă nici eu nu sînt firesc !...

CLAUDIA : În fond, ai dreptate. Ai rămas un copil mare, Man.

MANOLE *(după o clipă)* : Claudia, eu m-am schimbat mult ?

CLAUDIA : În general, sau față de mine ?

MANOLE : Față de tine nu pot să mă schimb. *(Claudia rîde.)* Am spus un lucru foarte amuzant ?

CLAUDIA : Nu. Culmea e că ești de bună-credință. Asta mă dezarmează. Ți-amintești că săptămîna trecută mi-ai făcut o propunere, Man ?

MANOLE : Dar aștept și acum răspunsul.

CLAUDIA : Răspunsul ți l-am dat de la început. Dar dacă aș fi totuși o femeie capricioasă și acum aș spune „da" ?

MANOLE : Aș fi foarte fericit.

CLAUDIA : Ce cuvînt mare, dragul meu. Nu, n-ai fi. Calculele rezonabile n-aduc fericire, ci, cel mult, o oarecare liniște. Dar ai atîta nevoie de ea, încît mai că aș primi, dacă ți-aș putea-o da.

MANOLE : În ciuda existenței domnului aceluia care-și manifestă dragostea pe stradă atît de vizibil, încît nu mai e un secret pentru nimeni ?

CLAUDIA *(dură)* : A plecat din București. *(Pauză.)* Ieri.

MANOLE : Din cauza mea ?

CLAUDIA : Din cauza mea. Și nu se va întoarce. E un om care se ține de cuvînt.

MANOLE : Tu chiar nu vrei să te măriți cu mine ?

CLAUDIA : Rolul de soră de caritate îl pot îndeplini și fără să trec pe la Starea Civilă. Dacă-l mai pot îndeplini.

MANOLE: Dar îmi ești dragă.

CLAUDIA : Știu. Însă îți sînt de douăzeci de ani. Așa că, ce rost are să schimbăm ceva, formal ?

MANOLE *(furios)* : Ascultă, tu îmi joci aici un rol, te crezi pe scenă. Cu voi, actorii, nu știi niciodată pe ce lume te afli. Ce te-a apucat ?

CLAUDIA *(rîzînd)* : S-ar putea să joc puțin, Man. Prea sînt emoționată, ca să fie adevărat. Și, la urma urmei, n-am dreptul să-mi scriu și eu, o dată, rolul ? *(Cu intensă pasiune, strîngîndu-i capul la piept.)* Ah, ce mult, ce mult te-am iubit, omule...

MANOLE : Și eu, Claudia.

CLAUDIA : Tu n-ai iubit cu adevărat niciodată, Man. Și pe nimeni. În afară de sculptura ta. Restul a fost surplus de bogăție. Risipă. Chef.

MANOLE : Nu-i adevărat. Te-am iubit.

CLAUDIA *(punîndu-i mîna pe gură)* : Vrei să te ajut eu să vezi limpede în tine ?

MANOLE *(după o clipă)* : Spune.

CLAUDIA : În primul rînd, ești de un egoism monstruos, rapace și fără scrupule în tot ceea ce nu e arta ta.

MANOLE : Dar arta mea concentrează tocmai ceea ce e mai bun în mine. Cu ce-ai vrea s-o hrănesc, dacă m-aș risipi ?

CLAUDIA : Știu, Man, nu e nevoie să te aperi. Eu te-am iubit în ciuda egoismului ăstuia, și poate și pentru el. *(Glumeț).* M-a impresionat. E atît de monumental... *(Cald.)* Știam că se răscumpără înmiit, undeva. Dar lasă-mă să-mi continui demonstrația.

MANOLE : Ascult.

CLAUDIA : Așa încît ceea ce numești tu dragoste a fost, în viața ta, doar pinten pentru imaginație și senzualitate, nu sens de existență și împlinire. Am știut asta și am acceptat.

MANOLE : Cîtă resemnare !

CLAUDIA : Mi-au trebuit, totuși, ani, ca să ajung la ea. Și-acum ești bolnav. Mai bolnav decît mi-ai mărturisit. Nu-i așa ? *(Manole aprobă.)* Nu mai poți lucra. Te uiți în jurul tău și descoperi că ești singur. Tu ai fost totdeauna obișnuit să simți materia sub palme. Acum vrei să te sprijini de ceva, și nu găsești nimic. Ți-e frică. De ce să te agăți ?

MANOLE *(surescitat)* : De unde știi că... ?

CLAUDIA : Ce ?

MANOLE : Credeam că vorbești de prăpastie !

CLAUDIA : Ce prăpastie ?

MANOLE : Nu, nimic. Spune mai departe. Într-o măsură oarecare, ai dreptate.

CLAUDIA : Numai într-o singură măsură ? Și-atunci încerci s-o legi mai mult de tine pe Claudia. Îi propui să se mărite cu tine, dintr-un soi de credință, superstițioasă și naivă, în instituția, totuși solidă, a căsătoriei. E adevărat ?

MANOLE : Asta e adevărat. Dar ea refuză.

CLAUDIA : Refuză, pentru că gestul i se pare convențional și fără importanță. Chiar puțin caraghios, ca orice lucru de prisos. Ea socotește că important este ca ea să fie lîngă tine. Și vine, fără ezitare. Renunțînd poate la șansa de a face fericirea altui om. Și de a-și găsi ei însăși o liniște de care are nevoie, pentru că nu mai e tînără. Și descoperă... Sînt idiot de emoționată. Descoperă că e complet inutilă.

MANOLE : Ce vrei să spui ?

CLAUDIA : Că nu te mai pot ajuta, că n-am nici un rost aici, pentru că... eu nu mai exist pentru tine, Man. Sînt doar umbra a ceva ce a fost. *(Cu disperare.)* De ce taci ? E adevărat ?

MANOLE *(după o tăcere lungă)* : E uimitor ce intuiție ai. Dar lucrurile sînt mai grave și mai altfel decît crezi tu, Claudia. Știi că uneori am senzația că nu tu, ci că nimic nu mai există cu adevărat ? M-apucă o neliniște cumplită și, deodată, cu mirare, văd, în sensul cel mai propriu al cuvîntului, cum realitatea se dislocă, crapă, ca o pojghiță zguduită de un cutremur, se subțiază, și sub ea apare...

CLAUDIA *(înspăimîntată)* : Man !

MANOLE : Și totuși, nu sînt nebun. Mă controlez. Dar, în clipele acelea de spaimă, cînd totul fuge și se destramă, făcînd loc unei alte realități, necunoscute, eu nu mai sînt eu. Înțelegi, n-am fost în viața mea bolnav, nu m-am gîndit niciodată la moarte, sau dacă am făcut-o, a fost cu o cumplită beție de orgoliu — că mîinile astea au învins-o, că plăsmuiesc atîta viață încît, sub greutatea ei, moartea e strivită, gonită nu știu unde. Și deodată... *(Pauză.)* Mi-e scîrbă de mine ! Să nu pleci, Claudia. Dacă nu pot munci, numai tu îmi poți da o certitudine, un punct de sprijin imediat, în a cărui realitate să cred. Vlad... *(Face un gest descurajat.)*

CLAUDIA *(luîndu-i capul la piept. Cu sfîșietoare tandrețe)* : Bine, n-o să plec, Man. *(Manole îi ia mîna și o lipește de obrazul lui.)*

CRISTINA *(intră grăbită, veselă, cu o foaie de hîrtie)* : Gata ! *(Văzîndu-i, se fîstîcește.)* Am... Am uitat ciorna. *(Vrea să iasă.)*

CLAUDIA *(revenindu-și)* : Stai, Cristina. *(Lui Manole.)* Ai nevoie de ciornă ?

MANOLE : Ce să fac cu ea ? *(Întinde mîna după hîrtie.)* Mulțumesc. S-o semnez. *(Semnează.)*

CRISTINA *(entuziasmată)* : E splendidă, maestre.

CLAUDIA *(ca să facă conversație)* : Ce e, un articol ?

MANOLE : O scrisoare deschisă pentru presă. În legătură cu Conferința de la Geneva. *(Cristinei.)* Cum a rămas ? Trimit ei după ea ?

CRISTINA : Da. Dar pleacă domnul Vlad în oraș. Să-i spun ?

MANOLE : Bine.

CRISTINA *(din marginea grădinii, spre culise)* : Domnule Vlad !

MANOLE *(reluîndu-și blocul)* : Hai, Cristina, reia-ți o dată locul. *(Cristina se așază, Manole începe să deseneze. Claudia îi privește, apoi își deschide cartea.)*

VLAD *(intrînd, privește scena. Apoi)* : M-ai strigat ?

MANOLE : Fii bun, dacă te duci în oraș, să lași textul ăsta la redacție.

VLAD *(luînd hîrtia și citind-o)* : „Scrisoare deschisă către artiștii din întreaga lume." Ce-i asta, un manifest ? *(Rîde.)*

MANOLE : De ce rînjești ?

VLAD : Așa sînt eu. Cînd nu mă bîlbîi, rînjesc. *(Trecînd, spre ieșire, pe lîngă Cristina.)* De ce nu stai în profil, să ți se vadă sînii ? Nu-i ai urîți. Ai observat, tată ? *(Iese.)*

MANOLE *(furios)* : Vlad !

CLAUDIA : Liniștește-te, Man. E o glumă grosolană, și-atîta tot.

MANOLE *(arătînd spre Cristina, care e gata să plîngă)* : Uită-te la ea.

CLAUDIA *(Cristinei)* : Și tu ce ți-ai luat aerul ăsta tragic ? Presupun că, la vîrsta asta, ți s-au mai spus obrăznicii. Nu e nevoie să le subliniezi.

CRISTINA *(cu ton plîngăreț, copilăresc)* : Da' dumneavoastră nu știți nimic...

MANOLE *(furios)* : Ce nu știu ? Nu te lasă în pace ? A îndrăznit cumva să se lege de tine ?

CLAUDIA *(cu ironie blîndă)* : Man, mai puțină pasiune.

MANOLE *(o privește. Ridică din umeri și-i spune Cristinei, ceva mai domolit)* : Ei ?

CRISTINA : Dacă ar fi numai glumele astea... Sînt învățată, de la școală, cu obrăzniciile băieților. Însă socotește că-s proastă și-și bate joc toată vremea de mine. Mă urăște și mă jignește, mă face gîscă...

MANOLE *(destins, izbucnește în rîs)* : Te urăște ? Ce dramă cumplită se petrece în casa asta ! *(Își reia blocul.)* Ia ridică puțin capul.

CRISTINA : Se consideră superior tuturor. Chiar și... *(Se oprește speriată.)*

MANOLE *(pe care nu-l interesează cîtuși de puțin cui se consideră superior fiu-său)* : Așa că, prea multă simpatie pentru el îmi închipui că nu ai.

(Toată scena e urmărită cu multă atenție de Claudia.)

CRISTINA : Vreți să vă spun adevărul ? Nu-l pot suferi !

MANOLE *(încîntat)* : Ce vindicativă ! Tu ești o ființă primejdioasă !

CRISTINA : Cu Toma... *(Explicativ.)* Toma și cu mine ne tutuim... E cu totul altfel. E cel mai bun prieten al meu. Îmi făcea lecțiile la matematică, și eu îi duceam poeziile unei fete dintr-a zecea, de care era îndrăgostit.

CLAUDIA *(puțin agasată, lui Manole)* : Apropo, cînd se întoarce Toma ?

MANOLE *(preocupat de desen)* : Nu sta țepănă. *(Claudiei.)* Nu știu, zilele astea, mi se pare.

CRISTINA : Sîmbăta viitoare. A scris și în ziare : a absolvit primul institutul.

CLAUDIA : Da, profesorul Dimitriu îmi vorbea despre el ca despre o speranță în domeniul matematicii, sau...

CRISTINA : Nu, în fizica atomică.

MANOLE : Cînd am plecat din țară, era încă un adolescent deșirat, stîngaci și cu coșuri. Stătea toată ziua cu nasul în carte, dar nu știam că, pe deasupra, face și poezii.

CRISTINA : O, nu mai scrie de mult. S-a făcut om serios. Cînd a plecat din țară, mi-a spus : „Cristi, viața nu e o glumă. E o problemă. Și fiecare trebuie s-o dezlegăm.“

MANOLE : Foarte profund. Și tu ai dezlegat-o ?

CRISTINA : Eu sînt proastă. Nu pot singură.

CLAUDIA : Man, spuneai că vrei să facem o plimbare pînă la lac.

MANOLE : Acum e tîrziu, Claudia. Nu ? Și mă amuză să o desenez pe fetița asta. E ca un mister nedescifrat. *(Lucrează.)* Și are o carnație de fruct care nu și-a pierdut complet verdeața. Ai surpriza strepezelii în dulceață. E o clipă foarte fugace în frumusețea unei femei. Ce spuneai, Cristina ?

CRISTINA *(jignită de această analiză, care i se pare făcută la rece)* : Nu, n-am spus nimic.

MANOLE *(rîzînd)* : Extraordinară e vîrsta asta ! Te-a indispus ceva, și transparența ta s-a și umbrit, a pierdut în calitate. Ai observat, Claudia ?

CLAUDIA *(nervoasă, cu o nuanță de ironie)* : Da, observ. *(Își pleacă ochii pe carte.)*

MANOLE *(luînd o nouă foaie de desen)* : Întoarce capul și ridică puțin bărbia, Cristina. *(Încîntat.)* Claudia, ia uite ce linie pură, grațioasă și netă are gîtul. Privește, te rog. E un mic miracol, aproape de necrezut.

CLAUDIA *(mușcîndu-și buza)* : Îhîm.

MANOLE : Parcă ar fi un jet de apă. Hotărît lucru, oamenii ar trebui să trăiască pînă la douăzeci de ani, cel mai tîrziu. Vă imaginați ce paradis terestru ar redeveni lumea ? Viața ar rămîne o glumă, și nu o „problemă“... Urechea nu o ai frumoasă, Cristina. La vîrf, tivul e puțin desfăcut. Dar imperfecțiunea asta e picantă. Introduce o mică notă de animalitate inocentă. Seamănă cu cornițele ascuțite ale iezilor. *(Deodată impacientat.)* Ce ai, fetițo ? Ce te preocupă ? Cînd gîndești, te urîțești. *(Aruncă blocul.)*

CRISTINA *(se ridică brusc, cu lacrimi în ochi)* : Nu mai pot poza. Nu pot suporta să mă analizați așa, ca pe un obiect de studiu. Am și eu suflet. *(Iese în fugă.)*

MANOLE : Ce sînt isteriile astea ?

CLAUDIA : Mă întreb dacă e într-adevăr naivă, sau face pe proasta. Eu mă duc totuși pînă la lac. *(Se ridică.)*

MANOLE : Stai puțin. Ce-ai vrut să spui ?

CLAUDIA : Ghicește tu, Man. La șaptesprezece ani, ești un mister nedescifrat, la patruzeci, te distrezi fabricîndu-le. *(Manole rămîne preocupat. Apare Cristina, șovăind, copilărește, între surîs și plîns.)*

CRISTINA : Vă rog să mă iertați... Nu mai fac. *(Serioasă.)* De ce mă priviți așa ? *(Intimidată, pierdută.)* Ce cald e, nu ?

Întuneric brusc

Manole și Cristina sînt exact în aceeași atitudine, dar a mai trecut o săptămînă.

CRISTINA *(e mai degajată și are chiar o nuanță de cochetărie atunci cînd își ridică părul pe ceafă)* : Vai, ce cald e și astăzi...

MANOLE *(desenînd)* : Cînd ți-ai ridicat părul, parcă ai ieșit din baie. Am avut și senzația picăturii de apă care ți s-a strecurat pe ceafă.

CRISTINA *(rîzînd)* : Ce bine ar fi ! Sînt leșinată de căldură. *(Cu alint.)* Cînd o să am voie să mă duc să mă scald ?

MANOLE *(lăsînd blocul, cu iritare)* : De ce nu mi-ai spus că te plictisești ? Du-te, nu te rețin !

CRISTINA *(speriată)* : N-am spus că mă plictisesc ! Am spus că mi-e cald. *(Pauză. Cu un fel de disperare.)* Niciodată n-o să știu cum să mă port cu dumneavoastră.

MANOLE : Hai, du-te și te scaldă.

CRISTINA : Nu vreau ! Pot sta așa și toată viața.

MANOLE *(surîzînd)* : Chiar atît de mult nu-ți pretind.

CRISTINA : Pot orice mi-ați cere. Mai ales atunci cînd surîdeți, în loc să mă priviți încruntat și înghețat, de parcă aș fi... un dușman de clasă.

MANOLE *(amuzat)* : Ce-o fi în capul tău ?! Nu te-am privit niciodată încruntat și înghețat.

CRISTINA : O, ba da ! Aveți atîtea feluri de a privi ! Cum să mă mai descurc ? Uneori, vă uitați la mine ca prin sticlă. Nici nu mă vedeți, sau mă vedeți ca pe fotoliul ăsta. Atunci mi-e ciudă și-mi vine să mă pipăi, să văd dacă n-am picior de lemn sau nasul în vîrful capului. Alteori, cînd aveți uitătura aceea rea și disprețuitoare, fug repede să mă uit în oglindă, dacă nu m-am transformat într-un scorpion sau o ciupercă veninoasă. Uf, ce mai plîng după aceea ! Iar cîteodată... *(Se întrerupe.)*

(În pragul holului a apărut Aglaia.)

MANOLE : Cîteodată ? *(Privind-o lung.)*

CRISTINA *(pauză scurtă)* : Ca acum ! E o privire pe care n-o pricep. Dar îmi vine s-o iau la fugă, sau... *(Se întrerupe. Manole n-o ajută. Încît, aproape șoptit, spune.)* ...Să vă sărut mîna.

MANOLE *(ușor tulburat)* : De ce să fugi ? Sau de ce să-mi săruți mîna ? E la fel de absurd.

CRISTINA : Nu e. Știu eu. Adică, nu știu... *(E pierdută.)*

MANOLE *(privind-o)* : Atunci, mai bine, fugi ! *(Cu un gest brusc, Cristina se apleacă, îi atinge mîna cu buzele și fuge.)* Cristina !

CRISTINA *(se oprește lîngă culise. Vrea parcă să spună ceva, își mușcă buzele, apoi, făcînd semn în direcția opusă, spune)* : Vine doamna Claudia.

(Dispare. După cîteva clipe i se aude glasul. Cîntă Ciao-ciao, bambina ! *Glasul se pierde. Pe fața Aglaiei, care a privit, atentă, scena, se întinde deodată un surîs de satisfacție. Coboară în grădină, tușind. Manole, absent, întoarce capul spre ea.)*

AGLAIA : O căutam pe Cristina, maestre.

MANOLE : Cred că e la lac.

AGLAIA : Iar o să stea două ceasuri în apă. E nebună după apă. *(Pleacă în direcția Cristinei. Se întoarce.)* Știți, dacă n-ați avea nevoie de ea, aș trimite-o puțin la munte.

CLAUDIA *(intrînd)* : Bună dimineața, Man.

MANOLE : Bună dimineața, Claudia. *(Îi sărută mîna, în vreme ce-i răspunde, cu o notă de iritare, Aglaiei.)* Dar am nevoie de ea. Și, pe urmă, aici e un aer foarte sănătos.

AGLAIA : A, sigur ! Am întrebat și eu așa, într-o doară. *(Explicativ, Claudiei.)* Mă gîndisem s-o trimit pe fetiță la munte, pentru vreo lună. Dar dacă maestrul nu se poate lipsi de ea ca secretară, nici vorbă nu poate fi. Mă duc să-i spun să nu stea mult în apă. *(Și, încîntată, iese.)*

CLAUDIA : La vîrsta asta, copiilor nu le strică să schimbe puțin aerul.

MANOLE *(iritat)* : Și cine o să-mi rezolve corespondența ? Dar, mă rog, n-are decît să plece. *(Claudia îl privește atentă. Schimbînd tonul, Manole întreabă, formal.)* Pe unde ai fost ?

CLAUDIA : M-am plimbat. Și tu ?

MANOLE : Am lenevit.

CLAUDIA : Credeam că ești cu Cristina.

MANOLE : A plecat mai de mult. E drăguță fetița asta. Nu ?

CLAUDIA : Da. Dar total insignifiantă. De ce nu faci și tu puțină mișcare ? Te-am așteptat în pădure.

MANOLE : Iartă-mă, am uitat. *(Cu un surîs de scuză.)* Și, ca să fiu sincer, mă simt bine aici... La vîrsta ei nu există insignifianță. Astea sînt lucruri care contează doar mai tîrziu. Știi, Claudia, de cîteva zile sînt mult mai liniștit. N-am mai trecut prin stările acelea oribile.

CLAUDIA : Chiar arăți mai bine. *(Suspinînd.)* În fond, ăsta-i lucrul cel mai important.

MANOLE : Mai important decît ce ?

CLAUDIA *(eschivîndu-se)* : Nu știu. Vorbeam în general. De o bucată de vreme, toate le spun „în general". *(Pauză.)* Ți-aduci aminte, Man, de vara pe care am petrecut-o la Veneția ?

MANOLE : Cînd erai geloasă pe statuia lui Colleone, pentru că mă duceam s-o văd în fiecare zi ?

CLAUDIA *(cu o intonație foarte feminină)* : Geloasă ? Nu te duceai decît ziua.

MANOLE *(prins de amintiri)* : Da, nopțile le petreceam, ca năuci, pe canale, pînă cînd zorii scoteau din apă o Veneție de argint. Cîți ani au trecut de atunci ! Cum de ți-ai adus aminte ?

CLAUDIA : Aveam douăzeci de ani și eram foarte frumoasă. Cel puțin, așa se spunea.

MANOLE : *„La bella"*. Așa te numeau gondolierii. Eram foarte vanitos de frumusețea ta.

CLAUDIA *(pauză)* : De ce mi-am adus aminte, Man ? Pentru că sînt tristă, pentru că amintirea asta îmi adîncește tristețea pînă la lacrimi, și pentru că, totodată, mă consolează. E cel mai prețios bun al meu. *(Surîzînd.)* Noroc că amintirile nu ni le poate lua nimeni.

MANOLE *(tot surîzînd)* : Parcă ai ține un discurs funebru, draga mea.

CLAUDIA : Rîzi, dar nu e de rîs.

MANOLE : Și tu surîdeai.

CLAUDIA : Era un surîs de eroină tragică, Man ! Cum de nu pricepi ?!

MANOLE *(iritat)* : Ce se întîmplă, Claudia ?

CLAUDIA : Am mai discutat, Man. Mă simt din ce în ce mai fără rost aici. Chiar puțin ridicolă.

MANOLE : Ridicol e să faci complexe la vîrsta asta.

CLAUDIA : E prima grosolănie pe care o aud din gura ta.

MANOLE *(luîndu-i mîna)* : Iartă-mă. Știi cît am devenit de necontrolat. Dar e atît de absurd ceea ce spui...

CLAUDIA : Și tu simți că sînt inutilă. Iar, într-o zi, prezența mea va începe să te sîcîie, apoi să te apese.

MANOLE : Claudia !

CLAUDIA *(izbucnind)* : De ce a trebuit să se termine totul atît de urît și jalnic ?! *(Privindu-l.)* Cred că, de fapt, nici nu te mai iubesc. *(Minte sau încearcă să se convingă ?)* De aceea mă simt acum atît de stingheră și cu mîinile goale. Nu mai am în mine decît milă. Pentru mine, pentru tine. O milă amestecată cu dezgust, ca în fața mizeriei sau a unei boli urîte.

MANOLE *(lovit)* : Îți mulțumesc pentru milă. N-am nevoie de ea ! *(Pleacă.)*

CLAUDIA *(prea tîrziu)* : Man !

CRISTINA *(intrînd, veselă și proaspătă. E cu picioarele goale, cu sandalele în mînă, și se simte că, sub rochiță, trupul nu i s-a uscat bine)* : Bună ziua, doamnă. Maestrul nu-i aici ?

CLAUDIA *(privind-o ostil)* : Nu. Şi-a îngăduit să lipsească o clipă.

CRISTINA *(care nu pricepe, surîde stînjenit, ca toţi oamenii care nu pricep, dar nu vor să pară nepoliticoşi. După o clipă însă mărturiseşte)* : Nu pricep. *(Privirea Claudiei o face să se controleze critic. Rîde, uşurată.)* Nu ştiam de ce mă măsuraţi aşa. Am venit cu picioarele goale prin iarbă. Nici nu m-am uscat bine. M-a gonit mama. Cică slăbesc dacă stau prea mult în apă. Dar noaptea, cînd e lună, mă duc să înot fără să ştie ea. Alaltăseară, n-am ieşit din apă trei ceasuri. Începuse să mijească de ziuă. Dumneavoastră vă place să înotaţi ? *(În tot timpul acestei sporovăieli, aşezată pe bancă, şi-a frecat tălpile picioarelor, ca să le curețe de nisip, şi-a şters cu mîna pulpele, se încalţă. Totul cu un firesc de animal tînăr.)*

CLAUDIA *(sentimentele ei sînt contradictorii : tinereţea Cristinei o irită şi, totodată, o seduce)* : Cît ai în talie, fetiţo ?

CRISTINA : Nu ştiu. Treizeci şi doi, mi se pare. *(Puţin îngrijorată.)* Sînt prea slabă.

CLAUDIA : Lasă, că ai să te îngraşi şi tu. După treizeci de ani, muşchii încep să se relaxeze pe încetul, pielea îşi pierde strălucirea şi elasticitatea, ochii — transparenţa...

CRISTINA *(cu un hohot de rîs)* : Oho, pînă la treizeci de ani mai am ! La treizeci eşti un om bă... *(Se sperie de gafă.)* Adică, nu mai eşti chiar aşa de tînăr. Dar dumneavoastră ce vă pasă ? Sînteţi atît de frumoasă ! Pe cînd eu, o să arăt ca mama. Ea nu-i frumoasă.

CLAUDIA *(oarecum dezarmată)* : Se ţine bine. Ce ai de gînd să faci la toamnă ? La ce facultate te înscrii ?

CRISTINA : Dacă aş şti ! Dar n-am nici un fel de talent. *(Rîzînd.)* Mama vrea să mă fac artistă.

CLAUDIA : Şi tu nu vrei ?

CRISTINA : Prea deşteaptă nu sînt eu, însă destul ca să-mi dau seama că n-am nici o chemare. O să încerc la filologie.

CLAUDIA : Poate te măriţi.

CRISTINA : Tot trebuie să am o meserie a mea. A trecut timpul „casnicelor".

CLAUDIA : De ce ? Dacă te-ai mărita cu un om în vîrstă, cu situaţie frumoasă...

CRISTINA *(rîzînd)* : Cu unul bătrîn ? Să-i pun ventuze şi să dorm într-un pat cu el ?

CLAUDIA *(mai destinsă, cu un început de surîs)* : Există şi bărbaţi în vîrstă plini de farmec şi... Uite, eu o să joc la toamnă într-o piesă de Cehov... *Pescăruşul.* O cunoşti ?

CRISTINA *(încurcată)* : Da, am citit-o, mai demult... Adică... *(Cu francheţă.)* Nu, n-o cunosc.

CAUDIA : Acolo, e vorba, tot aşa, de o fată de vîrsta ta, care se îndrăgosteşte de un bărbat de vreo patruzeci de ani, un artist celebru... un scriitor.

CRISTINA *(sceptică)* : Şi cum se termină ?

CLAUDIA : Scriitorul are o veche prietenă, o actriţă. Rolul ei o să-l joc eu. Cu fata se distrează, o nenoroceşte, pentru că un bărbat în toată firea nu poate găsi niciodată, la o fetiţă de vîrsta ta, ceva care să-l intereseze cu adevărat. E vorba de o atracţie pur senzuală. Rîvneşte la ea, aşa cum ar rîvni la primul sparanghel sau la prima roşie. Dar trufandalele trec repede şi se transformă în ciorbe şi bulion.

CRISTINA : Ce poveste de pe timpul lui Pasvante !

CLAUDIA : De ce, crezi că s-au schimbat bărbaţii ?

CRISTINA : Nu ştiu. S-au schimbat fetele. Cum o să se îndrăgostească o fată de azi de un bărbat în vîrstă ? Doar dacă se preface, din interes. Sînt şi neisprăvite din astea.

CLAUDIA *(rîzînd şi sărutînd-o)* : Eşti drăguţă.

CRISTINA : Cînd o să le povestesc fetelor că m-aţi sărutat, o să moară de invidie.

CLAUDIA : Zău ?...

CRISTINA : Păi... să fii atît de intimă cu Claudia Roxan ! *(Pauză ; pe un ton amărît.)* Spuneţi-mi, credeţi în adevăr că o fată de şaptesprezece ani nu-i decît un sparanghel ?

CLAUDIA *(rîzînd)* : Îţi explicam doar de ce un bărbat matur nu poate iubi cu adevărat o adolescentă. Dragostea adevărată presupune comuniune de gînduri, respect, înțelegere — în sfîrșit, trebuie să existe anumite punți. Goethe avea aproape șaizeci de ani și Bettina numai vreo douăzeci și doi cînd s-au cunoscut. Asta nu l-a împiedicat să scrie despre ea că e un tăun nesuferit, care l-a plictisit toată viața.

CRISTINA : Sînt niște îngîmfați.

CLAUDIA : Cine ?

CRISTINA : Bărbații ăștia maturi. Ce, noi n-avem inimă, și cap, și probleme ? Ehei, cîte probleme ! Și complexe avem ! Fetele de altădată erau niște naive fericite.

CLAUDIA *(îmbrățișînd-o, cu un hohot franc de rîs)* : Mă sperii, Cristina.

VLAD *(care a apărut în pragul holului)* : Scuzați-mă. Am impresia că am întrerupt o scenă de confidențe. Dar joc cu consecvență rolul „trădătorului“ din teatru.

CLAUDIA : Ai un cap foarte potrivit.

VLAD : Asta m-a și făcut să am caracter prost. A trebuit să mi-l acomodez capului. *(Se așază.)* Cristina, vrei tu să fii drăguță și să-mi dai o citronadă ? M-a năucit căldura.

CRISTINA : Sigur. Doriți și dumneavoastră, doamnă ?

CLAUDIA : Dacă tot te duci... *(Cristina iese. Vlad o urmărește cu privirea.)*

VLAD : Are picioare frumoase.

CLAUDIA : N-ai nici un pic de discreție în apetiturile tale.

VLAD : Alții sînt indecent de discreți. Pornirile ascunse sînt mai scabroase.

CLAUDIA *(a tresărit)* : Iar inventezi lucruri urîte ?

VLAD *(rîzînd)* : Dumneata știi foarte bine că nu inventez nimic. În sfîrșit, nu insist. Poate că inventez, totuși.

CLAUDIA : Chiar îl urăști ?

VLAD *(întrebarea directă l-a impresionat. Lasă capul în jos. După un timp, spune)* : M-am întrebat de multe ori. E neplăcut să fii numai jumătate din cineva. Jumătatea impură, lunară și sterilă. Cîteodată, cînd mă gîndesc cît de rotundă și plină i-a fost viața, îmi vine să cred că s-a eliberat în mine de toate întunecimile și îndoielile din el. Ca într-un vas imund.

CLAUDIA : E cumplit ceea ce spui.

VLAD *(rîzînd)* : Poate că a făcut pact cu dracul, și eu sînt prețul.

CLAUDIA : E cumplit, dar, din fericire, neserios. Prea e pe după ureche, Vlad.

VLAD : Ce știi dumneata ! Eu cred în dracul. *(Apare Cristina.)*

CRISTINA *(întinzînd o tavă cu pahare)* : Poftiți, e frapată.

VLAD *(luînd paharul)* : Gustă tu întîi, să fiu sigur că nu mă otrăvești. *(Cristina rîde.)* Nu glumesc. *(Îi întinde paharul și Cristina, aproape silită, își moaie buzele.)* Unde ai sărutat paharul ? *(Bea, apoi declamă.)*

O, bunule spițer, ce repede
Lucrează băutura ta... Mi-a fost
De-ajuns o sărutare, ca să mor...

(Claudiei.) Corect ? *(Pauză. Comic.)* Hm ! Uite că nu mor. Teatru ! Teatru ! *(Apropiindu-se de o masă pe care sînt ziare.)* Ce mai scrie în gazete ? Azi sîntem în cincisprezece. *(Răsfoiește ziarele. În tot timpul acestei scene, Claudia l-a urmărit, curioasă, iar Cristina, nedumerită. Se agață de întrebarea lui Vlad, care i-a amintit ceva.)*

CRISTINA : Vai, cît e ceasul ? La douăsprezece trebuia să se transmită scrisoarea maestrului. *(Se repede în hol, la un aparat de radio care nu se vede.)*

VLAD : Ce pierdere ireparabilă !

CLAUDIA *(cu ironie amară)* : Ce atmosferă tihnită și senină domnește în casa asta !

VLAD *(mîrîind, cu nasul în gazetă)* : Nu-i așa ? *(Cu emfază.)* Sub soarele gîndirii umaniste, roadele cresc aici bogate și grele. *(Face un semn cu capul spre hol, de unde se aude, la radio, vocea lui Manole Crudu.)* Ascultă-l.

VOCEA LUI MANOLE LA RADIO : „...între pace și distrugere. Pentru mine este o mîndrie să declar deschis că sînt un artist al țării mele și al drumului ei de azi. Dar mîna pe care vi-o întind e fraternă, căci arta este, înainte de orice, semnul puterii omului asupra haosului și morții.“

VOCEA CRAINICULUI DE LA RADIO : Am transmis Scrisoarea deschisă adresată de sculptorul Manole

Crudu artiştilor din întreaga lume. *(Cristina închide aparatul şi apare în pragul holului.)*

VLAD *(Claudiei)* : Ia priveşte-o, e emoţionată ! *(Cristinei.)* Ai priceput şi te-a convins ?

CRISTINA : Unde nu pricep cu mintea, pricep cu inima. Era foarte limpede.

VLAD : Nimic nu e limpede, domnişoară. Claritatea e o şmecherie a omului. Şi bătrînul e un mare şmecher. *(Iese.)*

CRISTINA : Doamnă Claudia... la el v-aţi gîndit cînd mi-aţi vorbit de piesa aceea, în care o fată tînără se îndrăgosteşte de un...

CLAUDIA *(stupefiată)* : La Vlad ?

CRISTINA : Aşa am crezut.

CLAUDIA : Nu. Mă gîndeam la un om care să aibă personalitatea şi vîrsta lui Man, de pildă.

CRISTINA : El ?

CLAUDIA : Ei, da. Tot aşa ai judeca ?

CRISTINA : Bine, dar maestrul nu-i un om ca ceilalţi. Cum să te gîndeşti la... El e un geniu, un fel de zeu...

CLAUDIA *(impacientată, ridicîndu-se)* : Un zeu care suferă de inimă şi de sciatică şi are cincizeci şi opt de ani. *(Se îndreaptă spre hol, dar în prag îi iese înainte Manole.)*

MANOLE *(conciliant)* : Claudia, dacă vrei totuşi să ne plimbăm...

CLAUDIA : Nu mai am chef. Cred că o să... *(Se întrerupe. S-a auzit zgomotul unei maşini.)* Cine o fi venit ? *(Urmează o clipă de aşteptare, după care, cu o valiză în mînă, îşi face apariţia Toma. E un tînăr superb, blond şi croit în atlet.)*

CRISTINA *(cu un ţipăt de bucurie)* : Toma ! *(Aleargă spre el.)*

TOMA *(îi ia mîinile, privind-o)* : Tu eşti, Cristi ? *(O ridică de subţiori ca pe un copil şi o sărută zgomotos pe amîndoi obrajii.)*

CRISTINA : Nu te aşteptam decît sîmbătă.

TOMA : Am putut pleca mai devreme. *(Se îndreaptă spre Claudia.)* Sărut mîna.

CLAUDIA *(bucuroasă)* : Bine ai venit, Toma. *(Acesta se găseşte acum în faţa lui Manole. Îi întinde mîna, cu surîsul lui deschis şi fermecător.)*

TOMA : Tată !

MANOLE *(vag emoţionat)* : Ia uite ce flăcău superb am ! Pe mine nu mă îmbrăţişezi ? *(Se îmbrăţişează, apoi îl priveşte iar, încîntat.)* Cred că eşti cea mai izbutită dintre toate creaţiile mele. *(Izbucneşte în rîs şi îl ia de braţ.)* Ce bine că ai venit, băiatule !

Întuneric brusc

PARTEA A DOUA

Noapte. Pe bancă, Manole și Domnica stau de vorbă.

DOMNICA : Săptămîna asta n-ai venit deloc.

MANOLE : Nu, n-am venit. Și nici n-o să mai vin.

DOMNICA : Atunci, mă goneşti de tot din ochii tăi ? Credeam că măcar noaptea să te mai văd din cînd în cînd.

MANOLE : Nu te gonesc.

DOMNICA : Te porți de parcă ți-ar fi frică de mine.

MANOLE : Ce ți s-a mai năzărit ? De ce să-mi fie frică ?

DOMNICA : Zic și eu, ca o babă proastă. Se vede că în noaptea asta iar ți-a fost rău, dacă ai venit.

MANOLE : De unde știi ?

DOMNICA : Am băgat de seamă că atunci mă cauți. Numai noaptea și cînd ți-e rău. *(Manole tace.)* Să știi că eu nu plec din casă.

MANOLE : De ce să pleci ? Te-a dat cineva afară ?

DOMNICA *(pauză)* : Uf, maică, tare mă mai dor osemintele. Nu plec, că tot mai ai nevoie de mine. Eu te-am alăptat, eu te-am purtat în brațe, eu...

MANOLE : Știu, știu, nu te mai văicări.

DOMNICA : Nu mă văicăresc. Spun. *(Pauză.)* Și lor le spun tot așa.

MANOLE : Cui, lor ?

DOMNICA : Bătrînilor mei. Zice mămuca : „Hai, fato, odată, mai strînge-te de pe drumuri, că s-a înnoptat. Ce tot umbli prin străini ?“ Și tătuca se uită

mustrător la mine. Da' eu le spun : „Dragii mei, nu pot încă veni că s-a întors Manole acasă. Și el nu-i străin. Eu l-am învățat să meargă. Și pînă la noapte tot mai este.“ Atunci, tătuca mai scormonește ce mai scormonește cu bățul în praf, se mai uită o dată la mine și spune mămucăi : „Las-o, Ileano, că-i capie... Sau o fi știind ea ce știe...“ Și se tot duc, cu roua pe față, cu ceața pe brață. Dar nu se supără. Că pe urmă vin iar. Toată vremea vin. Eu nu știu cum de nu obosesc.

MANOLE *(cu spaimă surdă)* : Du-te și te culcă, dadă. Du-te de-aici.

DOMNICA *(ridicîndu-se)* : Vezi, iar m-alungi. Da' din casă nu plec, Manole, să știi. Cine o să aibă grijă de tine ? *(Se îndepărtează. Cu puțină acreală în voce.)* Și spune-i și tu Aglaiei să-mi dea lapte, să nu mai îmi dea carne, că nu pot s-o mestec. *(Dispare.)*

MANOLE : Am ajuns să mă înspăimînt de niște flecăreli de femeie bătrînă, cu mintea întunecată. Dacă aș putea să dorm, să dorm !... Nu, nu trebuie. Mai ales asta nu trebuie. „Somnul rațiunii zămislește monștri“... Ce liniște sufocantă e în noaptea asta. Parcă s-ar fi oprit timpul în loc, și nemișcarea lui apasă ca o povară uriașă deasupra pămîntului. *(Se ridică în picioare, respirînd ca un om care se sufocă. Deodată, strigă.)* Cine-i acolo ? Cine umblă pe furiș ?

CRISTINA *(ieșind la iveală, speriată și rușinată)* : Eu sînt, Cristina.

MANOLE *(se lasă din nou pe bancă și izbucnește într-un rîs puternic. Dar se oprește brusc și întreabă)* : Pe unde umbli noaptea ?

CRISTINA : Am fost la scăldat.

MANOLE : Acum ?

CRISTINA : Da, uitați-vă, am părul ud. *(Face un pas spre Manole.)*

MANOLE : Nu te apropia. Vezi că trebuie să fie un scaun de grădină pe-acolo. L-ai găsit ?

CRISTINA : Da.

MANOLE : Așază-te și povestește.

CRISTINA : Ce să povestesc ? Îmi place noaptea, cînd e lună și cald, să înot în lac. Și doamna Claudia știe. *(Schițează gestul de a se ridica.)* Pot să plec ?

MANOLE : Mai rămîi. *(Aproape rugător.)* Mi-e urît, Cristina.

CRISTINA : Nu vă simțiți bine ?

MANOLE : Sînt foarte bine. De ce mă sîcîiți toată vremea cu întrebarea asta ? Parcă vă mirați că trăiesc... De ce nu-mi răspunzi ?

CRISTINA : Pentru că, orice aș spune, tot prost iese.

MANOLE : Așa cum stai, acolo, de-abia te ghicesc. Și, de fapt, prefer să taci. Ca o statuie într-un boschet. *(Rîde încet.)* Dar statuile au graiul lor, pe care eu îl aud.

CRISTINA : Atunci, mă auziți și pe mine, cînd tac ?

MANOLE : Atît cît trebuie. *(Surd).* Cît am curajul să știu. Îți simt palpitul respirației, știu că ai părul ud, că miroși toată a ierburi. Aud viața din tine.

CRISTINA *(cu un curaj care i se pare supraomenesc)*: De ce ați spus că... ?

MANOLE : Ce ?

CRISTINA *(abia izbutind să reproducă cuvintele)* : „Cît am curajul să știu.“ Așa ați spus.

MANOLE : Pentru că sînt un om bătrîn, Cristina, și tu ești un copil. Nu vezi că nu te-am întrebat niciodată de ce mi-ai sărutat mîna în ziua aceea ? Prefer să nu știu. Poate era din milă.

CRISTINA : Milă ? Era din adorație ! Înainte, cînd îmi vorbeați, nu puteam să cred că nu vă bateți joc. Eu sînt o fetișcană atît de proastă și de neînsemnată... Cum o să vă interesez eu prin ceva ? Știu că nu se poate. Dar n-are importanță... Eu mi-aș da și viața pentru dumneavoastră. *(Manole tace.)* Acum de ce tăceți ? Am spus vreo necuviință ?

MANOLE : Cristina... E tîrziu de tot. Du-te și dormi. Noapte bună, draga mea.

CRISTINA *(înaintează pînă la jumătatea drumului spre Manole. Cu glas sugrumat)* : Noapte bună. *(Se îndreaptă încet spre ieșire.)*

MANOLE : Cristina ! *(Pe punctul de a ieși, Cristina se oprește și se întoarce cu fața spre el.)* Vreau să știi un lucru, pe care n-ai să-l pricepi, poate, acuma. Pentru mine tu însemni mai mult decît îți poți închipui, pentru că tu, prezența ta... e viața. Înțelegi ?

CRISTINA *(dă negativ din cap, apoi, cu o încîntare în care străbate copilăria, exclamă)* : Ce bine ! *(Și fuge. Începe să se zărească de ziuă.)*

MANOLE *(își pipăie fața obosită)* : Ce mască putredă ! *(Sfidător.)* Ei, și ? Nu sînt primul bătrîn nebun.

Întuneric

MANOLE *(fluieră încet, uitîndu-se la niște schițe. Îi spune Aglaiei, care-și face de lucru prin hol)* : Cînd o să încep să lucrez din nou, o să-ți fac fata în bronz. *(Își freacă mîinile.)* Și asta o să fie curînd. Să-l anunți pe Nicolae să-mi aducă pămînt.

AGLAIA : Da, maestre. Ce fericită o să fie Cristina ! Ea, care vă divinizează, să se vadă sculptată de dumneavoastră ! *(Suspină.)* Ei, biata fetiță...

MANOLE : De ce-o plîngi ?

AGLAIA : Mă gîndeam la viitor. Ce știe ea acum ? Rîde și se bucură, crede că toată lumea e a ei și că așa o să fie totdeauna.

MANOLE : Toți tinerii cred la fel. De aceea sînt tineri.

AGLAIA : Dar Cristina e o fată săracă. Aici s-a deprins cu alți oameni, cu altă viață.

MANOLE : O să-și facă o meserie. Și, pe urmă, aici e ca și în casa ei.

AGLAIA *(rîzînd)* : Casa ei ! Vă închipuiți, maestre, că într-o zi n-o să-și dea seama că e o tolerată ? Mai bine ar fi să se mărite și să aibă în adevăr casa ei.

MANOLE *(privind-o)* : Dar e un copil încă !

AGLAIA : Eu, la vîrsta ei, eram măritată.

MANOLE : Prostii ! Asta nu-i un argument.

AGLAIA : O mamă trebuie să se gîndească la toate. Dacă i-aș găsi un bărbat bun, un doctor, sau un artist... Artiștii cîștigă mai mult, călătoresc, au o viață frumoasă, care ar semăna cu cea pe care a cunoscut-o aici. Ce bine ar fi !

MANOLE : Dacă i-ai găsi ! Nu mai trăim pe vremea cînd părinții își căsătoreau copiii după socotelile lor.

AGLAIA : Oh, Cristina nu seamănă deloc cu tineretul de azi. Are încredere orbească în mine. Și nu e deloc zvînturată. Eu cred că idealul ei nici n-ar fi un bărbat tînăr.

MANOLE : Ia vino mai aproape.

AGLAIA *(se apropie și-l privește drept în ochi, cu candoare)* : Da, maestre.

MANOLE *(cu violență nejustificată, după această confruntare)* : Să trimiți imediat după pămînt.

AGLAIA : Chiar azi. *(Surîde și-și vede de treabă. Manole se apleacă asupra schițelor, dar e vădit cu gîndul în altă parte. Intră Claudia.)*

CLAUDIA : Bună dimineața, Man, poți să-mi dai mașina să mă ducă în oraș pentru niște cumpărături ?

MANOLE : Sigur. Aglaie, anunță-l, te rog, pe Costică.

AGLAIA : E plecat după benzină, dar îl anunț imediat ce vine. *(Volubilă.)* Știți, doamnă, maestrul are să facă o statuie după Cristina. Cît o să se bucure fetița ! Maestrul e atît de bun și atent cu ea ! Mă duc să-l aștept pe Costică. *(Iese.)*

MANOLE : Lipsești mult ?

CLAUDIA *(care a urmărit-o pe Aglaia)* : Ce viperă !

MANOLE : De ce ?

CLAUDIA *(ridicînd din umeri)* : Nu mi-ai spus că ai de gînd să te reapuci de lucru.

MANOLE : Niște schițe. Modelajul nu mă poate obosi prea tare.

CLAUDIA : Doctorul nu ți-a dat încă voie.

MANOLE : M-am săturat de tutelă ! Prefer să mor spunînd clipei că e frumoasă, decît să prelungesc o existență lingavă.

CLAUDIA : Și clipa miraculoasă cine o va reprezenta ? Statuia Cristinei ?

MANOLE *(sîcîit)* : Nu va fi o statuie a Cristinei, ci o statuie a adolescenței.

CLAUDIA *(ironic)* : Celei pe care ai făcut-o la Veneția i-ai spus „Primăvară“. Te repeți, Man.

MANOLE : Opera tuturor artiștilor e construită în jurul unui număr foarte restrîns de motive, de idei creatoare. Și mitul tinereții a fost totdeauna motivul meu preferat. O idee fixă, dacă vrei.

CLAUDIA : Ce risipă de argumente ca să...

MANOLE : Dar ăsta-i adevărul. Dacă apar atîtea false opere de artă este pentru că falșii artiști nici nu bănuiesc existența necesară a motivelor. Ei caută și lucrează subiecte.

CLAUDIA : Man, nu te-am provocat la o controversă estetică. Ești de rea-credință.

MANOLE : În ceea ce spun ?

CLAUDIA : Nu, în ceea ce eviți să spui. Nu te știam laș. Oh, Man, ce îngrozitor ! *(Se lasă pe o canapea.)*

MANOLE *(se așază lîngă ea și-i ia, cu neașteptată sfiiciune, mîna)* : Ai dreptate. Eram laș. Și ceea ce se întîmplă e cumplit.

CLAUDIA : De ce nu pot oare să te urăsc ? *(Pauză scurtă.)* O iubești atît de mult ?

MANOLE : Nu știu dacă asta se numește dragoste. Cred că nu.

CLAUDIA : Și e atît de neînsemnată. O fetișcană atît de oarecare... Prostuță, incultă, de-abia frumușică. Ce-ai găsit la ea ?

MANOLE : Știu un singur lucru : că nu mă pot opri. *(Uitîndu-se țintă la Claudia.)* Și nici nu vreau. Nu mai vreau.

CLAUDIA *(ridicîndu-se)* : De data asta, știu că n-ai să te mai întorci niciodată la mine. De azi înainte, nu am ce aștepta. Nu, nu-mi răspunde nimic. Prefer să nu-ți aud cuvintele. *(Pauză.)* Ferește-te de Vlad. Știe.

MANOLE *(înghețat)* : N-am de gînd să ascund nimic.

AGLAIA *(intrînd)* : A venit șoferul.

MANOLE : Să aștepte. *(Aglaia iese.)*

CLAUDIA : Nu mai e nevoie. Tot nu mai avem ce să ne spunem. *(Se îndreaptă spre ușă, dar se oprește în spatele lui Manole și-i ia capul în brațe.)* *Nu-i așa* că sînt *une brave femme* ?

MANOLE *(sărutîndu-i mîna)* : Ești o femeie extraordinară.

CLAUDIA *(cu umor trist)* : Totdeauna m-ai răsfățat. *(Iese. După cîteva clipe, se întoarce, cu o valiză în mînă.)*

MANOLE : Cum, erai hotărîtă să pleci de tot ?

CLAUDIA *(încearcă să răspundă, dar nu poate. Apoi, cu greu, spune)* : Să pretextezi că am primit un telefon urgent. Da ?

(Manole are un gest spre ea, dar Claudia îi face semn, cu mîna, să se oprească. Își duce degetul la gură în semn de tăcere și încet, apoi precipitat, iese. Manole s-a dus la fereastră și privește afară. Se aude zgomotul mașinii care demarează. Rămîne imobil, în vreme ce, din direcția grădinii, se aud glasurile Cristinei și al lui Toma. Apoi, rîsul lor. Pe acest rîs pătrund în grădină. Sînt în șorturi, cu rachete de tenis și un tranzistor deschis în mînă, și nu-l văd pe Manole, care-i în fundul holului.)

TOMA *(lovind-o cu racheta pe Cristina, care se eschivează, rîzînd)* : Asta-i numai un avertisment. Dacă mai ești obraznică, te iau și de urechi.

CRISTINA *(rîzînd în hohote)* : Ca un păun. Exact ca un păun faci. Hai, dansează, dacă ai curaj.

TOMA *(făcînd cîțiva pași de dans)* : Nu e prea grozav, dar trebuie să recunoști că ritm am. *(Cristina începe să danseze și ea ; fac o pereche foarte grațioasă. Vlad, care a intrat prin colțul grădinii, e cuprins de o subită bună dispoziție și, punînd mîna pe niște farfurioare de metal, se dezlănțuie ca o întreagă orchestră și dansează ca un șaman posedat. Ceilalți doi se opresc, îl privesc rîzînd și aplaudă.)* Bravo ! Bravo !

VLAD *(bătînd step și contorsionîndu-se, într-un sălbatic dans de „caracter", declamă cîntat)* : „Duhurile mă stăpînesc ! / Glasul meu e glasul lor ! / Duhurile îmi vestesc. / Șapte drame și-un amor". *(Se oprește, se înclină în fața celor doi.)*

TOMA *(rîzînd)* : Ce-a fost asta, Vlad ?

VLAD : Habar n-am. Eram posedat. Vrăjitorul atomic. Ei, cum a mers la tenis ?

TOMA *(luînd-o băiețește de gît pe Cristina)* : Am bătut-o măr. Dar craulul îl face destul de bine. *(Și, cu mîna, îi dă părul peste ochi.)*

CRISTINA *(trăgîndu-i un pumn)* : Spune tot, lăudărosule ! Cinci minute și treizeci de secunde pînă la insulă !

TOMA *(uitîndu-se la ceas)* : Douăsprezece. Șterge-o să te schimbi, că nu mai găsim locuri la meci. Îți dau un sfert de oră. *(În glumă.)* E bine ?

CRISTINA *(rîzînd)* : Valabil. *(Sărind și zbenguindu-se, traversează holul în fugă, fără să-l vadă pe Manole, și dispare.)*

TOMA *(lui Vlad)* : Tu nu vii ?

VLAD : Nu mă interesează sportul.

TOMA : Nu ți-ar strica, totuși, să faci puțin sport. Prea ești crispat. Chiar cînd încerci să pari vesel.

VLAD : Ce vrei să spui ?

TOMA : Exact ce-am spus. Totdeauna ai fost tu cam saturnian, dar acum parcă ai suferi și de ficat, și de stomac, și de colici metafizici. *(Afectuos.)* Este ceva care nu merge, bătrîne ?

VLAD : Aș ! Idei de-ale tale. Scuză-mi improprietatea termenului.

TOMA *(rîzînd)* : Atunci e bine. Mă duc să mă îmbrac. Nu vii, totuși, cu noi ? *(Vlad refuză din cap. Toma îi face cu mîna în semn de salut și intră în hol. Îl zărește pe Manole.)* Bună dimineața, tată. Nu știam că ești aici. Te-am deranjat cu urletele noastre ?

MANOLE : Nu. Plecați undeva ?

TOMA : La meci. Mîncăm în oraș. Și seara, poate mergem să dansăm puțin.

MANOLE : Cristina nu e obișnuită să iasă seara.

TOMA *(rîzînd)* : Ce retrograd ești, tată ! E coșcogeamitea fată. Și, dealtfel, merge cu mine.

(Iese, în vreme ce Manole, crispat, se îndreaptă din nou cu fața spre fereastră. Vlad se apropie, rezemîndu-se de ușorul ușii.)

VLAD : Sub fericite stele se nasc unii oameni. *(Manole nu se întoarce să răspundă.)* Tînăr, frumos, capabil, invitat, la vîrsta lui, să lucreze la Dubna, ce-și mai poate dori ? Dealtfel, cred că e de ajuns să aibă o dorință, ca să i se împlinească. Va ajunge savant de reputaţie internaţională, academician, şi va termina pe soclu, cu statuie.

MANOLE *(întorcîndu-se şi aşezîndu-se într-un fotoliu)*: Şi pe frate-tău eşti invidios ?

VLAD *(uluit)* : Prin urmare, ştiai că am fost invidios pe dumneata ? ! Şi nici nu te-ai sinchisit ! Vorbesc la trecut, pentru că am băut şi paharul ăsta pînă la fund. Da, te-am invidiat îngrozitor într-o vreme. Erai atît de tare, pe lîngă slăbiciunea mea, atît de sigur, pe lîngă incertitudinile mele. M-ai strivit, sub greutatea dumitale de forţă a naturii, ca pe o broască.

MANOLE : Nu face melodramă, Vlad.

VLAD : Nu fac. Mai ales că broasca îşi rezervă dreptul să conteste forţa care a zdrobit-o. Ştii că nu cred în arta dumitale de Prometeu cu ficaţii întregi.

MANOLE *(fără să fie însă scos din sărite)* : Mă întreb de unde am răbdarea să-ţi suport toate obrăzniciile ? !

VLAD : Pentru motivul dintotdeauna : nici nu te sinchiseşti. Asta mă şi exasperează. Cine te poate lovi pe dumneata ? Doar... *(Izbucneşte în rîs.)*

MANOLE : Ce neobrăzare ţi-a mai trecut prin cap ?

VLAD : E vorba de ceva mai primejdios : o idee ! Mă gîndeam la călcîiul lui Achile şi...

MANOLE *(zîmbind)* : Ia te uită, mă şi ameninţi.

VLAD : Cît despre Toma, e făcut din acelaşi aluat cu al dumitale : al aleşilor vieţii. E replica dumitale fidelă. Numai echilibru fericit, aceeaşi lipsă de întrebări şi nelinişti, aceeaşi vitalitate, aceleaşi certitudini raţionaliste. *(Bufonînd din nou.)* „Şi Dumnezeu făcu pre om după chipul şi asemănarea sa". Azi sînt biblic. Dar creaturile diavoleşti după chipul cui le-a făcut ? Tot după al său, nu ? Aşa e logic ! Că nu erau să iasă din neant.

MANOLE : Dacă înţeleg bine, creatura diavolească în speţă eşti tu, eu fiind Dumnezeu-tatăl.

VLAD : Sună a metaforă desuetă, dar asta-i credinţa mea : că lui Toma i-ai dat lumina, iar mie, tenebrele din dumneata. *(Manole surîde.)* Bănuiam că ai să te amuzi. Ai un bun-simţ prea solid ca să guşti astfel de interpretări, chiar simbolice.

MANOLE *(aproape şoptit)* : Ce ştii tu despre tenebre, Vlad ? Nu dansa pe frînghie.

VLAD : Ştiu că în fiecare din noi există o zonă de fund, obscură şi nedefinită, în care se deschid ciudate guri de peşteri.

MANOLE : Îţi aduci aminte de gravura lui Goya *Somnul raţiunii zămisleşte monştri* ? Nu aţîţa monştrii, Vlad !

VLAD *(e uluit, auzindu-l vorbind aşa. Foarte interesat)* : Dar dumneata nu crezi în ei, tată. Nu-i aşa ?

MANOLE *(îl priveşte, apoi izbucneşte)* : De ce mă iscodeşti, ce urmăreşti ?

VLAD : Spune, tată !

MANOLE : Ei da, eu nu vreau să dorm ! Şi asta a fost totdeauna aspiraţia ultimă a artei mele : să fie trează. N-am sculptat niciodată larve şi monştri. Sînt om. Şi pentru mine, omul e liber şi puternic. *(Cu o sfidare în care străbate şi o notă de disperare.)* Liber şi puternic !

VLAD : Aşteptam un răspuns viu, şi dumneata îmi ţii o predică.

MANOLE : Dacă ai înţelege-o... Dar te îmbeţi cu literatură, cu fiere şi sarcasm. Aleşii vieţii ! Cei pe care-i numeşti aşa nu datorează nimic stelelor. Pur şi simplu, cred în demnitatea umană şi ştiu că, în imensitatea unui univers ostil sau indiferent, unica soluţie pentru om e de a rămîne cu înverşunare fidel lui însuşi, de a rezista fricii de abis, de a se bate împotriva necunoscutului şi de a cîştiga teren pentru ordinea lui umană. *(Îşi reia respiraţia şi continuă, calm.)* Viaţa merită să fie iubită tocmai pentru că ea ne-a făcut oameni, şi nu pietre sau şacali.

VLAD : Poate că ar fi fost preferabil să fiu piatră sau şacal.

MANOLE : Eşti, pe jumătate. Cine nu crede în om, crede în monştri. Între *Victoria* din Samotrace şi figurile sumeriene nu stau cîteva milenii, ci un fir de aţă. *(Ca pentru el.)* Un fir de păianjen.

VLAD : Demnitatea omului ! Ce păcat că o credinţă nu se prepară în laborator, ca o soluţie chimică. Aş gusta şi eu din elixirul ăsta. *(Cască.)* Ah, ce plictiseală... Și plictisim și spectatorii cu discuția noastră. Hai, spectatorule, fă-ți intrarea în scenă. Poate ai ceva de spus. *(Face un gest de invitație către partea nevăzută a holului.)* Vino !

CRISTINA *(ieșind, stingherită, la iveală)* : Vă rog să mă iertați... Dar am intrat fără să știu că stați de vorbă și... *(Apărîndu-se.)* N-am ascultat !

VLAD : Nu te mai scuza ! Sîntem siguri. Asta e caracteristica publicului : să nu asculte.

MANOLE : Lasă fata în pace. Pleci în oraș, Cristina ?

CRISTINA : Da, la meci, cu Toma. *(Stingherită.)* Nu vreți să mă duc ?

VLAD : Ce întrebări năstrușnice pui... De ce să nu vrea ?

CRISTINA : Mi s-a părut că... Am vrut să spun că, poate, maestrul are nevoie de mine. *(Căutînd o ieșire.)* Știți, doamna Claudia a plecat. Adică, bineînțeles, știți... Dar nu ne-a anunțat că are de gînd să plece.

VLAD *(interesat)* : A plecat de tot ?

MANOLE : A primit un telefon de la București.

VLAD : Ah, un telefon ! Ce invenție afurisită !

MANOLE : Ei, hai, Cristina, pleacă, ce mai aștepți ?

CRISTINA *(cu o voce mică)* : Pe Toma îl aștept.

TOMA *(apărînd, zorit)* : Gata ? *(O ia de mînă, strigînd.)* La revedere ! *(Cristinei, pe care o trage după el.)* Repede, repede. *(Ies. Se aude strigătul lui, de-afară.)* Vlad ! Să nu ne așteptați la masă.

VLAD *(repetînd inutil, cu ironie)* : A spus să nu-i așteptăm. *(Manole ridică capul.)* Ce pereche drăguță fac, Toma și Cristina, nu ?

MANOLE *(după o tăcere. În vocea lui e și oboseală, dar și o amenințare surdă)* : Sper că acum pleci și tu.

VLAD : Mă dai afară ? Și eu, care credeam că o să continuăm simpatica noastră discuție... Mă plictisesc atît de îngrozitor ! Cred că aș fi în stare de orice gest absurd, neghiob. Însă ar trebui să fie absolut neghiob și necuviincios.

MANOLE *(s-a ridicat, a făcut un pas și, cu mîinile la spate, îl privește dur)* : Mai bine pleacă.

VLAD *(cu vocea tremurînd de emoție, sub o aparență de dezinvoltură)* : Spune-mi, o iubești pe fetișcana asta ?

MANOLE *(după o tăcere lungă)* : Degeaba. N-am să te lovesc.

VLAD *(ezită o clipă, dar, înfrînt, se îndreaptă spre grădină. Ajuns la ieșirea din hol, se oprește* : Știi, tată, am ajuns la convingerea că ai dreptate. Sînt doar un diletant, care nu știe ce vrea. *(Pauză.)* De azi dimineață am renunțat la sculptură *(Pauză. Cu o profundă disperare.)* La treizeci de ani, sînt un om fără nici o meserie. Fără nici un rost. *(Manole, care e cu spatele spre el, în profil față de spectatori, a tresărit. Schițează, imperceptibil, un gest, dar și-l oprește repede și rămîne împietrit. Vlad, care a așteptat inutil un răspuns, continuă, pe un ton alb, de oboseală.)* A, da. Voiam să-ți mai spun ceva. Afirmam că nu te mai invidiez. Asta, pentru că acum... te urăsc. *(Dar Manole tot nu reacționează, și Vlad pleacă repede. După doi-trei pași, se sprijină de zidul casei. Un hohot de plîns îi zguduie umerii. Apoi se îndreaptă spre ieșirea grădinii. Manole se întoarce încet cu fața spre public. Rămîne așa, împietrit. Numai pumnii, pînă atunci încleștați, i se desfac încet, într-un gest de abandon și neputință.)*

Întuneric

La masă, Cristina desface niște corespondență, notînd cîte ceva. Aglaia o privește gînditoare, neștiind cum să înceapă conversația.

CRISTINA *(pentru ea)* : O invitație la concertul Filarmonicii ; o stenogramă de la ședința artiștilor plastici ; o scrisoare de la sculptorul norvegian. La asta trebuie răspuns. *(Maică-si.)* Îi scrie că, dacă n-ar fi cunoscut arta lui, ar fi naufragiat în căutări sterile și anarhice. Îți dai seama ? Factura de la gaz... Asta-i pentru tine... Un cocteil la Legația Belgiei... *(Rămîne pe gînduri, apoi, salutînd cu importanță.)* *„Bonjour, monsieur... Merçi. Oui, il fait très chaud, madame.“* Dar cred că va ploua.

AGLAIA : Ce te-a apucat ?

CRISTINA : Cum or fi recepţiile astea, la legaţii ? *(Rîde.)* Eu cred că aş muri de emoţie. Să trebuiască tot timpul să fii distinsă şi intelectuală... Să pari obişnuită ca şi cum nici nu te-ai sinchisi de atîţia diplomaţi şi valeţi...

AGLAIA : Mărită-te şi tu cu cineva care să te ducă.

CRISTINA : Cu vreun ministru, nu ? *(Continuînd să claseze.)* O şedinţă la Academie... M-am hotărît. La toamnă dau examen la agronomie. Aşa spune Toma.

AGLAIA : Ce-ţi mai spune Toma ?

CRISTINA : Parcă avem timp să vorbim prea mult ! Rîdem, facem sport, dansăm. Spune că vrea să aibă o adevărată vacanţă, să nu se gîndească la nimic. Mă mai muştruluieşte din cînd în cînd, că nu citesc de ajuns ; că o să rămîn o incultă. Are dreptate. Într-o zi s-a şi supărat : am spus că Dostoievski era marxist. *(Rîde.)*

AGLAIA : Şi ce, nu era ?

CRISTINA : Ce zevzecă pot să fiu !

AGLAIA : Şi altceva ?

CRISTINA : Altceva ? Să învăţ, să ajung om. Ştii, e foarte partinic, nu ca mine, după ureche. Cu lucrurile astea nu glumeşte. Ce mai, un om nou !

AGLAIA *(care a dat semne de impacienţă)* : Dar curte nu-ţi face ?

CRISTINA : Toma ? *(Izbucneşte în rîs.)* Dar sîntem prieteni din copilărie, mamă. Şi, în general, am eu mutră de curte ? Ce-ar mai rîde dacă i-aş spune !

AGLAIA : Ia te rog ! Ştii, eu n-aş avea nimic împotrivă. Numai să nu se supere maestrul, că pe el îl neglijezi... Înţelegi... El ţine la tine.

CRISTINA : Dar ştie că îl ador. I-am spus-o în faţă. Ce te uiţi aşa ? Zău !

AGLAIA *(siderată şi în culmea interesului)* : Şi ? Ce ţi-a răspuns ?

CRISTINA *(devenind foarte serioasă)* : Nu pot să-ţi spun. Asta e talismanul meu. De cîte ori o să mi se întîmple, în viaţă, să fiu foarte nenorocită, o să fie de ajuns să-mi aduc aminte de cuvintele lui, pentru ca să capăt încredere în mine.

AGLAIA *(încîntată)* : Bravo, Cristina. Ştiam eu că eşti o fată înţeleaptă. Fug după cumpărături. *(Iese.)*

CRISTINA *(singură)* : Mi-a spus : „Tu eşti viaţa" *(Îşi apăsă palmele pe obraji şi are un mic rîs emoţionat şi fericit, ca şi cum nu i-ar veni să creadă.)* Eu ! *(Suspină, mulţumită.)* Ah, ce bine e să trăieşti ! *(Reia hîrtiile.)* Numai stenograma asta e lungă cît o zi de post. De ce-or fi vorbind atîta la şedinţe, ca să spună acelaşi lucru ? Cum s-o rezum în două pagini ? *(Lucrează.)*

(Dinspre grădină intră Manole şi Toma, care are un halat de baie în mînă.)

TOMA : Mi-a trîntit uşa în nas şi a încuiat-o. Dumneata, tată, crezi că în adevăr n-are talent ?

MANOLE : Are mult mai mult decît alţii. Dar e intoxicat de literatură şi de obsesia originalităţii. Talentului mare puţin îi pasă dacă e găsit sau nu original.

TOMA : La treizeci de ani, să te descoperi inutil, e mai tragic decît ai afla că ai lepră. *(S-au apropiat de hol şi, auzind vocile, Cristina a venit în prag.)*

CRISTINA : Să ştiţi că sînt aici.

TOMA : N-avem secrete, Cris.

MANOLE : Nu uita că, de mîine dimineaţă, începi să-mi pozezi, Cristina.

CRISTINA : Bine, maestre. *(Se retrage la masa ei.)*

MANOLE *(lui Toma)* : Mi s-a adus pămînt şi reîncep să lucrez. Deocamdată, nişte fleacuri.

TOMA *(privind spre hol)* : Tare e drăguţă ! S-a făcut fermecătoare, nu ? *(Pauză.)* Cel puţin, dacă ar fi învăţat şi o altă meserie...

MANOLE : Odinioară, talentele care nu-şi găsiseră încă drumul lucrau în ateliere, sub conducerea şi chiar semnătura maestrului. Azi, umplu lumea de pastişe. E mai bine că Vlad a avut tăria să se oprească pînă cînd o să descopere dacă are ceva de spus. *(Se aşază.)*

TOMA *(zîmbind)* : Ce de neînţeles mi se pare toată lumea asta... Sînt atîtea lucruri mai importante...

MANOLE : Decît arta ?

TOMA : E doar o părere, tată.

MANOLE : Spune, mă interesează. Și ceea ce fac eu ți se pare neimportant ?

TOMA *(stingherit)* : N-am spus chiar asta. Poate numai eu am devenit mai puțin sensibil la artă.

MANOLE *(izbucnind într-un rîs trist)* : Iată-mă renegat și de celălalt fiu al meu. Ca regele Lear. Ce satisfacție ar avea Vlad să te audă, el, care pretindea că ești urmașul meu spiritual !

TOMA *(cu afecțiune)* : Dar are dreptate, tată. Eu știu cît de adînc sînt copilul tău. Dar dacă ai fi avut azi douăzeci și patru de ani, cine știe, poate că și dumneata ai fi fost fizician, nu sculptor. Nu ți se pare că, pentru setea și mijloacele formidabile de cunoaștere ale științei, universul artei a rămas prea mic ?

MANOLE : Prin urmare, tu nu mai ești sensibil la Rembrandt, la Phidias, la Bach.

TOMA : Ba da. Însă operele lor vin spre mine, din trecut, încărcate cu o istorie spirituală a omului, simbolizînd drame și etape. De aceea, îmi dau o cutremurare de solidaritate fraternă. Pe cînd, în fața artei de azi, rareori am sentimentul esențialului. Între universul dumitale și universul cercetărilor mele e o prăpastie de eră geologică. Ce vrei, tată, nu e pentru prima dată că o artă se secătuiește și moare.

MANOLE : Și viitorul ?

TOMA : Presupun că, odată stabilite noile raporturi om — lume, va apărea și o artă nouă, capabilă să le exprime.

MANOLE : Noile raporturi ! Pînă atunci omul va pierde însăși conștiința umanității lui. Căci de ea îi aduce aminte arta asta depășită și obosită, cum o numești tu. Frate-tău a și început să clameze despre „mitul dezumflat al omului !“

TOMA *(surîzînd)* : Tată, eu nu m-am transformat, totuși, într-un robot. Și, crede-mă, n-aveam intenția să teoretizez. De ce dai atîta însemnătate unor chestiuni de gust personal, poate ușuratic afirmat ? Știu că ești un artist mare. *(Zărind-o pe Cristina.)* Cristina, mergi la scăldat ? *(Cristina, care a apărut în prag cu niște hîrtii în mînă, face semn cu capul spre Manole.)* Tată, poate veni cu mine ?

MANOLE *(privindu-l aproape cu ostilitate)* : Nu. Am nevoie de ea !

TOMA *(făcînd un gest glumeț de neputință, Cristinei)* : Eu rămîn pe plajă pînă la masă, dacă termini, vino. Trebuie să te învăț o dată să nu mai scoți brațul din apă ca un catarg. La revedere. *(Senin, străbate scena și iese. Îl auzim fluierînd* Ciao-ciao, bambina !)

MANOLE *(a rămas posomorît, sub ochii Cristinei)* : Știu că n-are dreptate. Dar faptul că mă neagă rămîne.

CRISTINA : Maestre, de ce sînteți trist ? *(Manole tace. Speriată de tăcerea lui.)* De ce nu-mi răspundeți ? *(Îl atinge cu mîna.)*

MANOLE *(tresărind puternic)* : Cristina ! *(Îi ia mîinile și începe să i le sărute, nestăpînit.)* Tu ești aici. Tu ești lîngă mine, nu-i așa ?

CRISTINA *(pierdută, începe să înțeleagă că ceea ce se petrece e mult mai grav decît știa ea. Încearcă să-și tragă mîinile)* : Nu... nu... Vă rog... Nu trebuie... Nu trebuie... *(Își smulge mîinile. Manole rămîne cu capul plecat. După o clipă, cu un gest foarte pur, Cristina îi atinge ușor părul, mîngîindu-l. Manole se ridică, privind-o fix. Înspăimîntată, Cristina face un pas înapoi. Clatină des din cap a negație, aproape fără să-și controleze gestul, și, în sfîrșit, izbutește să rostească, dezolată, speriată.)* Nu... nu asta !

MANOLE : Cristina ! *(Dar fata se smulge și fuge. Lumina se stinge. Se mai aude numai strigătul lui Manole, repetat.)* Cristina, Cristina ! *(Tăcere.)*

Întuneric

Grădina, pe înserat.

CRISTINA : Maestre... Dumneavoastră sînteți pentru mine ca un luceafăr. Ca luceafărul din poezie. Aș vrea să vă slujesc toată viața, să vă admir, să... vă inspir, n-o să mă mărit niciodată, vă jur, dar nu trebuie să vă gîndiți la mine altfel, pentru că... *(Amărîtă.)* Cum să-i spun asta ?... Pentru că eu vă iubesc ca o fiică, şi dumneavoastră sînteţi... Şi dacă mi s-a părut, şi o să rîdă de mine ? Sigur că mi s-a părut. Sînt o nebună, un element descompus. Altfel, cum ar putea să-mi vină astfel de gînduri neruşinate ? Dar dacă totuşi m-ar lua în braţe, ce-aş putea face ? L-aş lăsa să facă ce vrea cu mine, şi pe urmă m-aş îneca sau m-aş face cocotă. Ah, ce îngrozitor e totul ! Şi să n-ai cui să-i spui ! Niciodată n-o să trec examenul de intrare. Un om pierdut, asta sînt. *(E foarte nenorocită.)*

TOMA *(intrînd, o face să tresară)* : Nu s-a întors ?

CRISTINA : Nu.

TOMA *(fără să fie prea îngrijorat)* : Unde poate să umble ? Ştie că n-are voie să se obosească. L-am strigat în pădure. Am ajuns pînă la şosea. Tu cum de nu l-ai văzut ?

CRISTINA : Ţi-am spus doar. După ce-ai plecat tu la lac, nu m-am simţit bine, şi m-am dus în cameră la mine. Îl lăsasem aici.

TOMA : O fi venit vreun cunoscut să-l ia cu maşina. Dar putea să lase un bilet...

CRISTINA : Poate că era supărat, de aceea s-a dus să se plimbe.

TOMA : Supărat ? Cred că, în adevăr, l-a iritat discuţia cu mine. Mi-am dat seama prea tîrziu.

CRISTINA : Poate că are alte supărări.

TOMA : Ce ?

CRISTINA : Prostii. Îmi trec fel de fel de prostii prin minte. Uite, acum, cînd eşti lîngă mine, îmi vine să rîd. Doamne, ce spaimă am tras ! Spune, Toma, nu-i aşa că vîrsta asta a mea se cheamă „vîrsta idioată“ ?

TOMA : De, ai depăşit-o puţin. Ce s-a întîmplat cu tine ?

CRISTINA : Şi doar nu citesc romane senzaţionale, ca mama ! Mi-a intrat o idee neghioabă în cap şi m-am speriat groaznic. Dar de unde pot veni ideile astea ? Ştii, Toma, eu cred că sînt o femeie perversă.

TOMA *(drăguţ)* : Se poate. Spune-mi şi mie : ce te-a speriat ?

CRISTINA : Nu, nu mă-ntreba. Bine că a trecut. S-a dus. S-a evaporat, a dispărut. *(Rîde.)* Mă simt însă atît de caraghioasă, că m-aş băga sub un furtun de pompier, să mă spele zdravăn. Ştii ce, hai să-l luăm şi pe Vlad şi să mergem toţi trei să-l căutăm.

TOMA : Vlad nu e acasă. Şi, dealtfel, tata s-ar supăra. Cînd m-am dus eu, puteam să pretextez că mă plimb. Dar aşa, în poteră organizată !...

CRISTINA : Şi mama văd că întîrzie.

TOMA *(surîzînd)* : Parcă s-ar fi înţeles cu toţii să ne lase singuri. Trebuie să fie plăcut să ai casa ta... N-am trăit decît prin internate şi cămine.

CRISTINA : Acuma ne putem juca de-a stăpînii. *(Încîntată.)* Vrei ?

TOMA : Ca şi cum am fi însuraţi ?

CRISTINA : Ei, însuraţi ! Ce gusturi ! Ca doi fraţi. Sau, unul din noi e musafir, şi celălalt gazdă. *(Afectată, jucînd rolul gazdei.)* „Vai, ce plăcere, dragul şi bătrînul meu prieten ! Ce vînt fericit te aduce în sihăstria mea ?“ Toma, tu crezi că mie ar putea cineva să-mi facă curte ? Dar aşa, serios.

TOMA : Mai aşteaptă şi tu vreo doi-trei ani.

CRISTINA : Nu-i aşa ? Sînt încă toată colţuroasă şi... neînsemnată. *(Bate din palme.)* Ce bine ! De ce taci, ce fel de musafir eşti ?

TOMA : Mă uitam cum ies stelele, una cîte una, ca nişte semnale.

CRISTINA *(aşezîndu-se lîngă el)* : Crezi că ne întreabă ceva ? Sau ne comunică ceva ?

TOMA *(surîzînd)* : Poate că şi una, şi alta. Şi omul trebuie să răspundă la toate milioanele acestea de chemări, pentru că numai el le primeşte.

CRISTINA : Înţeleg. Ne întreabă, pe fiecare din noi, ceva important pentru toţi oamenii, şi trebuie să răspundem întregului univers, în numele tuturor oamenilor. O, Toma, tu continui să faci poezii.

TOMA *(rîzînd)* : Jur că nu. Mă gîndeam numai că peste două luni voi fi la mii de kilometri de-aici. Pentru mult timp. Poate ani. Şi nu voi mai vedea cum se ivesc stelele deasupra plopilor şi deasupra capului tău. Ce-i cu tine, Cristi ? *(Îi ia mîinile.)* De ce plîngi ?

CRISTINA : Nu plîng. Mi s-au umezit numai puțin ochii. Cînd ai vorbit de plecare, m-am simțit deodată atît de singură și pierdută, că era să te întreb, ca o proastă, cui mă lași. *(Rîde printre lacrimi.)* Zău, nu mai înțeleg ce-i cu mine, de m-am zăpăcit așa. *(Uitîndu-se la cer.)* Ah, dacă aș putea întinde brațele și să zbor departe, departe... Tocmai pînă la aburul acela albastru, și să mă topesc în el, să nu mai știu nimic...

TOMA : Cristi !

CRISTINA *(sărind în picioare)* : Să nu-mi faci morală și să nu rîzi de mine, auzi ? Nu mai suport. Cu ce sînt eu vinovată, să puneți pe umerii mei atîtea poveri ?

TOMA *(rîzînd)* : N-aveam de gînd să-ți fac morală.

CRISTINA : Poate n-ar strica. Dacă mi-ai trage două palme, poate m-aș limpezi și aș pricepe ceva.

TOMA : Ia vino încoace. *(S-a ridicat, a apucat-o de mînă și o trage spre el. Apoi, brusc, o sărută.)*

CRISTINA *(zbătîndu-se, se desprinde, pipăindu-și buzele)* : De ce-ai făcut asta ?

TOMA : Pentru că te iubesc.

CRISTINA *(cu un strigăt)* : Toma ! *(I se aruncă cu fruntea la piept și începe să plîngă.)*

TOMA *(mîngîind-o)* : Gata, gata ! Nu e chiar o nenorocire așa de mare. Se mai întîmplă și altora. Hai, ridică bărbia, să-ți șterg ochii. *(Ștergîndu-i ochii cu batista.)* Dacă ai ochii plini de lacrimi, nu pot să văd în ei răspunsul.

(Cristina, emoționată, îl privește, apoi, ridicîndu-se în vîrful picioarelor, îi întinde gura. Îmbrățișare. În spatele lui Toma apare Manole. E răvășit. Rămîne îndelung împietrit. Apoi — după ce se aud cele două-trei sunete stridente care marchează spaima lui — începe să rîdă.)

TOMA : Tată, ce-i cu dumneata ?

MANOLE *(își curmă brusc rîsul. Sunetele stridente cresc, apoi se sting treptat. Cu voce surdă, egală)* : Plecați de-aici.

TOMA : Eram îngrijorați. Cristina și cu mine...

MANOLE *(același ton)* : Plecați de-aici. *(Cristina, înspăimîntată, își smulge mîna dintr-a lui Toma și fuge.)*

TOMA : Tată, dar explică-mi...

MANOLE : Du-te după ea. Să nu fugă cu vreun țap. Noaptea, pădurea mișună de animale hulpave cu chip de om, femeia-i slabă. Îi place duhoarea de fiară.

TOMA : E logodnica mea, tată.

MANOLE *(izbucnind)* : De ce mai stai aici ? Nu vreau să te mai văd niciodată.

TOMA *(repezindu-se spre el)* : Tată !

MANOLE : Nu mă atinge. *(Cu o voce mai calmă.)* E atît de greu să pricepi că nu vreau să te văd, că nu mai vreau să văd pe nimeni ? Ai nevoie de o explicație ? Am înnebunit. Poftim ! Ești mulțumit ?

TOMA *(în culmea îngrijorării)* : S-aduc un doctor, tată, da ? Fug după un doctor.

MANOLE *(ca să termine, aprobă din cap și-i face semn cu mîna să plece. Toma iese repede și, în vreme ce Manole se apropie de mijlocul scenei, se aude zgomotul mașinii care demarează. Ajuns lîngă rampă, Manole rostește)* : M-ai învins, strigoaico. De-acum înainte n-am să-mi mai ascund capul în nisip, ca să nu te văd, n-am să mai încerc să fug. O să te privesc drept în față ! O să te văd numai pe tine ! *(Cu un fel de satisfacție a disperării.)* Și o să-ți fac chipul, ca să înnebunească alții de frică și de greață. *(Cu alt ton, stăpîn pe el, făcînd cîțiva pași în grădină.)* Domnico ! Domnico !

DOMNICA *(ca și cum ar fi așteptat chemarea)* : M-ai chemat, Manole ?

MANOLE : Dadă, să-ți iei calabalîcul și să-ți faci patul în hol. N-ai să dai voie nimănui să vină în atelier. Numai tu ai să intri la mine. Ai priceput ?

DOMNICA : Bine, maică, cum poruncești tu.

MANOLE *(traversează holul și intră în atelier. Din prag)* : Și închide bine ușile, dadă ! pune zăvoarele.

(Cu un surîs echivoc.) Să nu tulburăm somnul rațiunii, s-o lăsăm să doarmă.

(Închide ușa atelierului și o clipă, sub bătaia lunii, casa rămîne pustie și oarbă; răsună doar lovituri de ciocan amplificate imens.)

Întuneric

În grădină.

TOMA *(Claudiei, care intră)* : A fost inutil, nu-i așa?

CLAUDIA *(descurajată)* : Nici n-a deschis ușa. Mi-a trimis vorbă prin bătrînă să vin altă dată.

TOMA : Claudia, rămîi cu noi, măcar cîteva zile. Trebuie să facem ceva.

CLAUDIA : De ce nu m-ați anunțat de la început? Cum s-a întîmplat, Toma?

TOMA : În seara aceea nenorocită am crezut într-un acces de... *(Îi vine greu să rostească cuvîntul.)*

CLAUDIA : De nebunie?

TOMA : Da. Am fugit după doctor. L-a dat însă afară, cu atîta politețe și logică, încît medicul m-a socotit pe mine nebun. Și, în adevăr, e altceva la mijloc, dar nu pot pricepe ce.

CLAUDIA : Vlad ce spune?

TOMA : Vlad? *(Are un rîs scurt, sarcastic.)* S-a trezit din amorțeală ca muștele la căldură. E foarte ațîțat, se învîrte toată ziua în jurul atelierului, surîde, ca și cum ar cunoaște cine știe ce taină. Dar, cu mine, tace.

CLAUDIA *(după o ezitare)* : Și Cristina?

TOMA *(posomorît)* : A fost foarte bolnavă. *(Rugător.)* Dacă ai putea să vorbești cu ea și să afli ce are, mi-ai face un mare bine. Mă evită, sau, cînd o văd, se închide într-o muțenie din care nu reușesc s-o scot.

CLAUDIA : Mi-a spus Aglaia că, în seara aceea...

TOMA *(enervat)* : Da, și? E adevărat, tata ne-a găsit aici îmbrățișați. Dar nu înțeleg de ce ți-a povestit Aglaia întîmplarea asta. E stupid. N-are nici o legătură cu nimic. *(Cu imperceptibilă bănuială.)* Nu?

CLAUDIA : Bineînțeles, Toma. Starea Cristinei se datorește probabil emoției. A impresionat-o ieșirea lui Man. La vîrsta ei, e atît de explicabil. *(Intră, preocupat, Vlad.)*

VLAD : Ce surpriză! Ai făcut bine că ai venit, Claudia. *(Îi sărută mîna.)*

TOMA *(preocupat)* : Nu pricep însă de ce se ferește de mine. Și de ce tace.

VLAD : Vorbeai de Cristina? *(Claudiei.)* E capabil să rezolve și cvadratura cercului, dar o problemă de logică elementară îl depășește.

CLAUDIA *(precipitat)* : Dă-mi o țigară, Vlad.

VLAD *(oferindu-i, cu ironie)* : De cînd fumezi?

TOMA : Care e problema de logică?

CLAUDIA *(grăbită)* : Vrea să spună, ca și mine, că întîmplarea aceea nenorocită a impresionat-o pe fetiță.

VLAD *(surîde)* : Exact. Ce clar formulezi! *(Toma îl privește, dar, în aceeași clipă, tresare și se ridică, îndreptîndu-se spre culise. Vlad îi spune, încet, Claudiei.)* Mă interesa să constat cît de canalie mă socotești.

TOMA *(revenind)* : Mi se păruse că am zărit-o. În sfîrșit, Cristina o să-și revină. E tînără. Grav e ceea ce se petrece cu tata. E inexplicabil de unde găsește forța să lucreze cincisprezece ore pe zi.

VLAD : Tăind în piatră, nu modelînd.

CLAUDIA *(speriată)* : Bine, dar asta-i sinucidere. De ce nu-l împiedicați?

TOMA : Cum?

CLAUDIA : Și ce lucrează?

VLAD : Grozav aș vrea să aflu. În orice caz, mă aștept la o surpriză.

TOMA : Nu știu ce face, dar loviturile acelea obsedante de ciocan am ajuns să le simt în creier. *(Exasperat.)* Nu mai pricep nimic. S-au transformat toți în niște rebusuri ambulante. Dacă n-aș verifica din cînd în cînd că rațiunea-mi funcționează, ar trebui să cred că-s imbecil.

VLAD : Uneori e preferabil.

TOMA : Păstrează-ţi tu satisfacţiile astea.

VLAD *(preocupat)* : Da' ce-o fi lucrînd ? Pe mine, mă iertaţi...

TOMA *(după ieşirea lui)* : Iar se duce să dea tîrcoale atelierului. *(Rugător.)* Claudia, să ţi-o trimit pe Cristi ? *(Claudia încuviinţează. Toma iese. Claudia, care şi-a lăsat fruntea în palmă, n-o vede pe Aglaia, care se apropie. Aceasta e vădit agitată, puţin mai îngrijorată decît de obicei.)*

AGLAIA : Ce v-au spus ? Numai minciuni, nu-i aşa ? *(Confidenţial.)* N-au avut curajul să recunoască adevărul. O să-l strig eu, la toată lumea ! E nebun de legat !

CLAUDIA : Cum îţi îngădui ?

AGLAIA : Eu ştiu ce vorbesc. Crezusem că povestea Cristinei cu Toma l-a înfuriat. Într-o zi, m-am furişat în atelier, să-l liniştesc, să-i explic. Ştiţi ce-a făcut ? A aruncat cu dalta după mine. Şi mi-a strigat mie, femeie cinstită şi văduvă : codoaşă ! Aşa mi-a strigat. După cincisprezece ani de devotament şi sacrificiu... *(Se smiorcăie.)*

CLAUDIA *(privind-o cu silă)* : Da, urît cuvînt ! Cînd nu-l meriţi. *(Violentă.)* Dar nimic nu-ţi dă dreptul să-l numeşti aşa. Nu-i adevărat !

AGLAIA : Nu-i adevărat ? Eu am văzut ce face. De-abia cînd şi-a dat seama că sînt în atelier, a aruncat un cearşaf pe *(speriată)* ...pe lucrul acela. *(Izbucnind.)* Nici la balamuc nu l-ar primi.

CLAUDIA *(intrigată şi emoţionată)* : Dar ce-ai văzut ?

AGLAIA : Nu ştiu... Adică, erau trei sau patru oameni, bărbaţi şi femei. Nu-mi aduc aminte cîţi. Goi de tot. De-abia ieşiţi din piatră. Parcă voiau să se bage înapoi în ea. Unuia nu i se vedea decît obrazul. Şi priveau spre mine, atît de curioşi şi de înspăimîntaţi, încît m-am întors să văd ce-i în spatele meu. Iar pe jos, la picioarele lor, era o femeie uriaşă, tot despuiată, moartă. Numai ochii îi erau vii şi priveau ceva. Aşa, strecuraţi şiret pe sub gene, spre mine. Adică, tot în spatele meu. Atunci m-am întors încă o dată şi-am ţipat.

CLAUDIA : De ce ?

AGLAIA : Mi s-a părut că înţeleg la ce se uită, că văd şi eu... nu ştiu, moartea, sau altceva. Iar el a aruncat cearşaful. E nebun ! *(Tresare şi se ridică.)* Trebuie să fug. Vine fetiţa. Nu vrea să ştie de mine. *(Vrea să iasă, dar în clipa aceea intră Cristina. E palidă, trasă, cu mişcări automate. Aglaia nu se îndură să plece. Şi, umilă, o priveşte cu nelinişte maternă.)*

CRISTINA *(alb)* : Bună ziua. Mi-a spus Toma că vreţi să-mi vorbiţi.

AGLAIA *(cu lacrimi în ochi)* : Uitaţi-vă ce palidă e ! Ce ai, fetiţa mamei ? De ce nu-i spui mamei ce ai ? *(Cristina o priveşte dur şi, brusc, îi întoarce spatele. Aglaia iese, plîngînd.)*

CLAUDIA : Nu vrei să stai lîngă mine ? *(O trage de mînă. Cristina se aşază, ţeapănă.)* Am auzit că ai fost bolnavă.

CRISTINA : Numai două zile. Acum sînt bine.

CLAUDIA *(cu gingăşie)* : Aş dori să vorbim ca două prietene vechi. Vrei ?

CRISTINA : Cum vreţi dumneavoastră.

CLAUDIA : Să ştii că Toma e foarte amărît.

CRISTINA : Ştiu. Eu sînt vinovată. De toate sînt vinovată.

CLAUDIA : Ce sînt copilăriile astea ? Ce ţi-ai băgat în cap ?

CRISTINA *(încăpăţînată)* : Ştiu că sînt vinovată.

CLAUDIA : Ascultă, fetiţo. Trebuie să te scuturi şi să alungi gîndurile astea prosteşti.

CRISTINA *(mecanic)* : Da, doamnă.

CLAUDIA : Uită-te în ochii mei. Îl iubeşti pe Toma ?

CRISTINA *(întrebarea a ajuns, de data asta, pînă la ea. Îşi duce mîna la buze)* : Nu mi-am dat seama decît în seara aceea, cînd m-a sărutat.

CLAUDIA *(respirînd uşurată)* : Slavă Domnului ! Atunci, totul e bine. Va fi bine !

CRISTINA : Niciodată n-am să mă mărit cu Toma. Şi nici n-am să-l mai văd. Sînt vinovată.

CLAUDIA : Faţă de cine, omul lui Dumnezeu ?

CRISTINA *(mereu alb)* : Faţă de Toma, care mă crede cinstită. Faţă de dumneavoastră, care ştiţi că nu sînt.

CLAUDIA : A, eu ! Sînt obișnuită. Și, dealtfel, nu știu la ce te referi.

CRISTINA : Față de... el.

CLAUDIA *(hotărînd să pună degetul pe rană)* : Cristina, cu mine poți vorbi deschis. Ți-a intrat în cap că Man s-a îndrăgostit de tine și că prăbușirea lui se datorește întîmplării din seara aceea... *(Cristina o privește, crispată, și aprobă.)* Ei bine, ești o caraghioasă mică și romanțioasă. Totul e o invenție a capului tău de adolescent.

CRISTINA *(ieșind din automatismul ei)* : Oh, dacă ar fi adevărat !

CLAUDIA : Dar bineînțeles că așa e ! Se amuza doar. Mi-a mărturisit-o mie.

CRISTINA *(plină de speranță)* : Nu mă amăgiți ?

CLAUDIA : Mi-a mărturisit-o. *(Cu un efort.)* Spunîndu-mi că mă iubește. Ei, te-ai liniștit acum ? Fugi repede la Toma !

CRISTINA *(vrea să se ridice, apoi se oprește)* : Nu vă supărați, dar nu vă cred. „Pentru mine ești viața“ — așa mi-a spus.

CLAUDIA *(întoarce capul și-și mușcă buzele, ca să se stăpînească, apoi, cu un surîs, o mîngîie pe cap)* : Glumea, fetițo.

CRISTINA *(dezvăluindu-și ideea fixă)* : Trebuie să-i vorbesc, trebuie ! Dacă nu... *(Se aud loviturile unui ciocan.)* Auziți ? Parcă ar bate cuie într-un sicriu. Nu mai pot să-l aud, nu mai pot ! *(Și-și acoperă urechile, în vreme ce lumina se stinge.)*

Intuneric

Atelierul. Il auzim pe Manole cioplind, îi auzim răsuflarea grea, de tăietor de lemne, dar nu-l vedem, căci colțul unde lucrează e invizibil pentru spectatori. Domnica stă la ușă, pe un scaun, absentă, ca toți oamenii foarte bătrîni.

MANOLE *(întrerupîndu-și lucrul, vine în scenă. Își șterge sudoarea. E istovit.)* Mă lasă puterile, dadă. *(Cade pe un scaun.)* Dadă, n-auzi ? *(Respiră greu. După un timp, se uită la bătrînă, o vede absentă. Mai tare.)* Dadă, mai este lapte ?

DOMNICA *(tresărind)* : L-am pus la răcit, maică. *(Aduce laptele.)*

MANOLE *(trăgîndu-și greu răsuflarea)* : Iar ți-au venit bătrînii, Domnico ?

DOMNICA : Chiar amu au plecat. Parcă ce treabă au ? Să se plimbe. Nici tu arat, nici tu prășit. Toată ziua cu vizite. S-au făcut boieri mari.

MANOLE : Te mai cheamă la ei ?

DOMNICA : Da' de ce crezi că vin ? Se mai fac ei niznai : că „de ce, fătucă, nu ai muls vaca ?“ Că „de ce stai la pîrleaz ?“ Care vacă și care pîrleaz ? Parcă ei nu știu că aici sîntem la vilă ? ! Șireți ! Iaca laptele, maică. I-am scos pielița.

MANOLE *(bînd)* : E bun. Le-ai lăsat și lor ?

DOMNICA : Doamne, Manole, cîte îți mai trec prin cap ! Doar... *(pauză lungă)* îs morți !

MANOLE *(cu umor negru)* : Poate li-i foame, cu atîtea drumuri. Și ce mai spuneau bătrînii ?

DOMNICA : Ei, dar cîte nu spun ? ! *(Rîzînd.)* Azi m-au întrebat de Mitruț.

MANOLE : Care Mitruț ?

DOMNICA : Mitruț, motanul. Dacă eu i-am legat tinicheaua de coadă. „Nu, mămucă, vai de mine !“ Ce, era să-i spun că blestematul de Ionică, feciorul popii, m-a pus să-l țin cît îi lega tinicheaua ? *(Are un rîs de bătrîn, oprit deodată.)*

MANOLE : Oamenii ar spune că te-ai ramolit, dadă.

DOMNICA : Ei, săracii, ce știu ei ! Da' poate că m-am ramolit... Așa-i cînd te pregătești de călătoria cea mare. Ești cu un picior aici, cu altul dincolo, plecat pe jumătate.

MANOLE *(rîzînd)* : Moartea pe care o văd oamenii mei de piatră nu seamănă cu a dumitale, dadă. E fără Mitruț și fără vizite de-ale tătucăi și mămucăi.

DOMNICA : De aceea se holbează așa spăimoși... Parcă-i mare ispravă să mori, Manole... Așa-i regula. Ce-ai făcut tu acolo e nelegiuire curată, mai bine ai sparge-o. Să n-o vadă oamenii. Ce le trebuie ? Viața e viață, și moartea e moarte. De ce să le amesteci ? Nu se cuvine, calci legea, Manole.

MANOLE *(iritat)* : Bine, bine, du-te la culcare.

DOMNICA *(ridicîndu-se)* : Atunci, noapte bună. *(Mergînd spre ușă.)* Cu legea nu e voie să te joci. *(Deschide ușa.)* Să-ți las puțin ușa deschisă ? Ian auzi cum cîntă privighetoarea. Bată-te norocul să te bată, pasăre măiastră, ce vrajă a pus Cel-de-sus în gîtlejul tău ? *(Psalmodiind, aproape.)* „Pasări, lăutari, / Păsărele mii / Și stele făclii ! / Soarele și luna / Mi-or ține cununa.“ Știi ce cred eu, Manole ? Că toată lumea asta e o taină a nunții. Se cunună întunericul cu lumina, răul cu binele, și mereu, mereu, neostoite, se ivesc zorile.

MANOLE : Care zori ?

DOMNICA : „Zorile, zorile surorile.“ Auzi ?

MANOLE *(posomorît)* : N-aud. Și sper c-o s-o mănînce pisica.

DOMNICA : Lasă, că mai sînt și altele. Nici broaștele nu le auzi cum orăcăie, nici copacii cum foșnesc ? Doamne, ce frumoasă și mare-i grădina vieții...

MANOLE *(împingînd-o peste prag)* : Gata, lasă-mă-n pace, n-aud nimic. *(Închide ușa. În derîdere.)* Grădina vieții ! *(Se îndreaptă spre statuie. Ușa se întredeschide și în atelier se strecoară o siluetă indistinctă, care se lipește de perete și rămîne nemișcată. După o pauză lungă, Manole ridică privirea, vede umbra. Fără mirare.)* Iar ai venit ? *(Manole se întoarce și se așază cu spatele la tăcutul lui interlocutor.)* Nu pricepi o dată că sîntem doi străini ? Tu ești alt Manole Crudu. Cel care stătea sus, pe buza prăpastiei.

CRISTINA *(speriată, căci ea era silueta lipită de perete, face un pas înainte)* : Maestre !

MANOLE *(tresărind)* : Ha ? *(Se întoarce, își duce mîna în fața ochilor, ca și cum ar alunga o vedenie.)* Tu erai ? *(Rîde încet.)* Stăteam de vorbă cu alt musafir. Tot nepoftit. Îl cheamă sculptorul Manole Crudu și e un pisălog fără seamăn. Îmi ține predici. Îl dau pe ușă afară, și el intră pe fereastră.

CRISTINA : Maestre !

MANOLE *(ca și cum de-abia acum i-ar realiza prezența insolită)* : Dar ce cauți tu aici ? Cine ți-a dat voie să intri în atelier ?

CRISTINA : Trebuie să vă vorbesc. Numaidecît !

MANOLE : Ești obraznică, fetițo. Ce te face să crezi că am chef să conversez cu tine, încît dai buzna, nechemată, aici ?

CRISTINA *(eroică)* : Am venit să vă spun că n-o să-l mai văd niciodată pe Toma și că...

MANOLE *(plictisit)* : Și ce mă interesează pe mine ? Treaba dumitale.

CRISTINA : Și că o să fac orice doriți dumneavoastră.

MANOLE *(după o clipă)* : Ia apropie-te. *(Cristina, pierdută, face doi pași spre el.)* Tu nu ești în toate mințile, fetițo ? Ce sînt poveștile astea grotești ? Și cum ți le îngădui cu mine ?

CRISTINA *(pierdută, dar mergînd pînă la capăt)* : Ați spus odată că pentru dumneavoastră... eu sînt viața. Așa că eu...

MANOLE *(izbucnind în rîs)* : Am spus eu asta ? *(Îi ridică bărbia.)* Aha, și tu ai hotărît să te sacrifici, nu-i așa ? Era parcă vorba să-mi și pozezi.

CRISTINA : *(de-abia respirînd :* Da, maestre.

MANOLE : Bine, dezbracă-te. *(Cristina îl privește înspăimîntată. Apoi, palidă ca moartea, își duce mîna la bluză și desface un nasture. Manole îi apucă mîna și cu palma cealaltă o bate peste obraz.)* Caraghioaso ! Hai, șterge-o la culcare și scoate-ți gărgăunii din cap. *(Se ridică și se îndreaptă spre statuie. Ridică de jos dalta și ciocanul. Fără să se întoarcă.)* Tot aici ești ? Am de lucru.

CRISTINA *(îndreptîndu-se spre ușă. De acolo)* : Vă rog să mă iertați, acum știu că am fost îngrozitor de caraghioasă și nerușinată.

MANOLE *(întorcîndu-se spre ea)* : Asta e secundar și trece. Mai degrabă ar trebui să te simți fericită.

CRISTINA : E adevărat. Însă mi-e milă de dumneavoastră. Sînteți atît de schimbat și trist...

MANOLE *(oftînd plictisit)* : Să te vindec și de asta. Dar pe urmă să nu mă mai sîcîii. *(Arătînd spre statuie.)* Du-te și privește. *(Cristina se duce.)* Dacă ai să pricepi ce-am făcut, ai să-ți dai seama că sînt dincolo și de tristețe, și de milă.

CRISTINA *(fascinată și îngrozită, face cîțiva pași de-a-ndăratelea)* : La ce se uită oamenii aceia, ce-au văzut ?

MANOLE : Neantul, fetițo. Moartea. *(Cristina îl privește, scoate un țipăt sugrumat și fuge, lăsînd ușa deschisă.)* Ce gîscă !

(Se îndreaptă spre statuie, dar își duce mîna la inimă, fulgerat de durere. Cade pe scaun, gemînd. Pe ușă se strecoară Vlad. Il privește, dar ori nu-și dă seama de gravitatea situației, ori nu vrea să țină cont de ea. Tiptil, trece, prin spatele lui Manole, spre statuie. După un timp, revine. E atît de emoționat, încît aproape se bîlbîie. Vine spre Manole.)

VLAD : Iartă-mă, tată ! Trebuia s-o văd ! E o operă strivitoare !

MANOLE *(pradă crizei, de-abia inteligibil)* : Fiola ! *(Arată spre haina din cui.)*

VLAD *(care de-abia acum își dă seama de starea lui)* : Ce ai, tată, ți-e rău ?

MANOLE *(scrîșnit)* : Fiola !... În buzunar !

VLAD *(se repede la haină, scoate o fiolă)* : Ce să fac cu ea, tată ?

MANOLE : O batistă... Sparge-o... Repede...

VLAD *(sparge fiola în batistă. Manole o ia și inspiră adînc. Vlad, zăpăcit)* : Să chem pe cineva ? Să trimit după doctor ?

MANOLE *(îi face semn că nu. Continuă să inspire, apoi, cu încetul, se destinde)* : Apă, te rog.

VLAD *(dîndu-i un pahar)* : Te-a mai lăsat ?

MANOLE *(răspunde foarte tîrziu, ca un om revenit dintr-o lungă călătorie)* : Pentru moment, da. Pot respira, cel puțin. *(Pauză. Se uită spre statuie.)* N-o s-o pot termina !

VLAD : Dar e gata, tată !

MANOLE *(privindu-l, nedumerit și concentrat)* : Ce ? Ce spui ?

VLAD : Orice adaos ar întina-o. *(Cu adorație.)* Ce sculptor mare ești, tată ! *(Ducîndu-se spre statuie.)* Acum înțeleg de ce spuneai că eu nu știu nimic despre tenebre și de ce mă avertizai să nu dansez pe frînghie. Ce zevzec trebuie să-ți fi părut, cu micile mele isterii și cu giumbușlucurile mele estetice ! *(Vine spre el.)* Dar cu statuia asta a ta se întîmplă ceva : nu suportă nimic alături ! E aproape dincolo de artă și de omenesc.

MANOLE : Nu m-așteptam s-aud cuvîntul ăsta din gura ta.

VLAD *(arătînd spre statuie)* : Ea mă constrînge să-l rostesc. Prin opoziție. Nu e o plăsmuire omenească, ci contrariul ei, un obiect de panică, o negație palpabilă. Însăși moartea.

MANOLE : Ajută-mă să mă ridic. Vreau s-o văd. *(Vlad îl ajută, și-l duce în fața statuii.)* Ce ciudat ! Ai dreptate. Nu-mi dădeam seama că am terminat-o. Credeam că mai am mult de lucrat la ea. În clipa asta știu însă că am terminat-o definitiv. Parcă de zeci de ani. *(Surîde, și-apoi surîsul se prelungește chiar într-un mic rîs, aproape voios.)*

VLAD : De ce rîzi ?

MANOLE *(arătînd spre statuie)* : Hîdă mai e !

VLAD : E o capodoperă !

MANOLE : Ca o tumoare uriașă, extirpată și așezată pe soclu. *(Întrebător, spre Vlad.)* De ce pe soclu ?

VLAD : Nu înțeleg ce vrei să spui.

MANOLE : De ce e atîta zgomot ? Un zgomot mare, ca o vîltoare, ca un uragan.

VLAD : Ți se pare, tată.

MANOLE *(ascultînd atent)* : Gata, acum se duce, trece... S-a risipit... *(Pauză lungă.)* Ce liniște blîndă ! De ce nu cîntă ?

VLAD *(speriat)* : Cine să cînte ?

MANOLE : Nu-ți fie frică, nu aiurez. Niciodată n-am fost mai limpede. *(Își duce mîna la cap și apoi la piept.)* Și aici... și aici... *(Cu un surîs.)* Așa trebuie să se simtă o femeie care a lepădat un monstru. Ușurată, curățită și... foarte umilită, rușinată.

VLAD : Tată...

MANOLE : Taci, Vlad. Lasă-mă să vorbesc cu mine. De mult n-am mai vorbit cu bătrînul cioplitor demodat. Nu era prost bătrînul, și avea demnitate. Nu-i plăceau poalele date peste cap, nu-i plăceau măscările. *(Arată cu degetul spre statuie.)*

VLAD *(cu timiditate)* : Tată, vreau să te-ntreb ceva.

MANOLE *(după un timp)* : Ce-ai zis ?

VLAD : Vreau să te întreb ceva. Pentru mine e foarte important. După... *(arată spre statuie)* ce se mai poate face ? Ce mai poate urma ? Nu pentru tine, ci, în general, pentru un artist.

MANOLE : Nimic. Evident, nimic nu mai poate urma.

VLAD : Asta înseamnă că celui care o acceptă nu-i mai rămîne decît să arunce dalta, să se trîntească la pămînt și să urle de groază. Ca un animal.

MANOLE *(după o pauză)* : Dar nu trebuie să accepți.

VLAD *(uluit)* : Cum ? Și asta o spui tu, care ai făcut-o ?

MANOLE : N-am făcut-o eu, Vlad, ci frica mea. Acum, frica asta nu mai e în mine, ci colo, pe soclu, deșucheată și nerușinată. De aceea am rîs înainte, pentru că am descoperit dintr-o dată... că nu-mi mai este frică. *(Cu exaltare.)* Niciodată n-am fost atît de liber și de puternic ca acuma. *(Își duce deodată mîna la piept, cu o expresie de cumplită durere. Horcăind aproape.)* Nu-i nimic, asta n-are nici o însemnătate. A obosit hoitul. Se cere la odihnă. Atîta tot.

VLAD *(după o lungă pauză, împins de o nestăvilită curiozitate)* : Iartă-mă, tată, nu vreau să te chinuiesc, dar pentru mine e o chestiune de viață și de moarte. Răspunde-mi... cum se poate ieși din impasul ăsta ?...

MANOLE *(greu)* : Luînd totul de la început. E inutil să te izbești cu capul de zid, nu-l poți sparge... Așa încît mereu și iar, totul trebuie luat de la început. Viața trebuie încontinuu re-creată. Dacă vrei să fii un artist, ești obligat să accepți munca asta de Sisif. Altfel nu-ți rămîne, așa cum spuneai, decît să arunci unealta. Pricepi ?

VLAD : Cred că da.

MANOLE *(ducîndu-și mîna la gît)* : O să am din nou o criză...

VLAD *(speriat)* : Să chem, totuși, pe cineva.

MANOLE : Nu vreau să văd pe nimeni !

VLAD *(cu timiditate)* : Eu pot rămîne lîngă tine, tată ? *(Manole ridică ușor din umeri, cu un gest de indiferență, dar și de acceptare.)* Să știi că, de fapt... te-am iubit întotdeauna. *(Manole, care s-a rezemat de speteaza scaunului, cu ochii închiși, ridică doar mîna, în semn de tăcere* : Sssst !)

MANOLE *(surîzînd)* : Tot ea e mai tare. Tu o auzi ?

VLAD : Pe cine ?

MANOLE *(surîzînd)* : Privighetoarea. *(Apoi scoate un strigăt.)* Dadă !

DOMNICA *(intrînd)* : Sînt aici, Manole.

MANOLE : Gata, dadă. E timpul. Dă-mi mîna.

DOMNICA : Uite-o, Manole, dragul meu băiat, dada e lîngă tine, nu-ți fie frică.

MANOLE : De ce să-mi fie frică ? „Soarele și luna..." Nu-i așa, dadă ?

DOMNICA : Așa-i, Manole ! *(Și în vreme ce Manole își acoperă fața cu pelerina, psalmodiază într-un cutremurător crescendo.)* „Și la nunta mea / A căzut o stea. / Soarele și luna / Mi-au ținut cununa. / Și-am avut nuntași / Brazi și păltinași, / Preoți, munții mari, / Păsări, lăutari, / Păsărele mii / Și stele făclii !"

CORTINA

PIESA VĂZUTĂ DE...

ANDREI BĂLEANU:

Unind într-o confruntare dramatică originală problema atitudinii omului în fața morții și aceea a concepției artistului despre creația sa, Horia Lovinescu se situează în miezul unei dezbateri de cea mai mare actualitate și acuitate în teatrul modern. Teama de moarte și de singurătate a devenit în ultimele decenii argumentul esențial al unei arte a disperării, care pretinde a spune ultimul cuvînt al omului pe acest pămînt : groază și zădărnicie. Obsesia dispariției fizice pare a răpi orice sens existenței, o reduce la absurd. Și astfel, opera de artă încetează uneori de a mai fi creație ce înnobilează viața, se transformă într-o penibilă consemnare a înfrîngerii, a unei disoluții care nu e nici măcar tragică, așa cum nu e tragică pieirea unui vierme. Eroul lui Lovinescu crede însă într-o artă care înseamnă „biruința omului asupra haosului", o artă a cărei funcție este „să afirme și să ordoneze, nu să nege și să dizolve", și în lumina acestei credințe respinge bîlbîiala diletantă a fiului său, Vlad. Dar, de fapt, nu în polemica dintre tată și fiu stă semnificația adîncă a piesei, ci în lupta interioară a sculptorului Manole Crudu cu tenebrele care amenință să-l cuprindă [...]

Criza morală și filozofică a sculptorului Manole Crudu emoționează și invită la reflecție. Stăpîn pe mijloacele sale literare, dramaturgul posedă meșteșugul de a conduce discuția de idei prin intermediul unui conflict puternic, bine orientat, în care sînt angajate efectiv toate personajele principale [...]

(*Scînteia*, an. XXXIII, nr. 6256, 14 mai 1964)

DINU SĂRARU:

Cu *Moartea unui artist* literatura noastră dramatică înscrie un succes incontestabil, o operă într-adevăr remarcabilă, în care distingem cu satisfacție acel fericit echilibru interior între ideea nobilă, însuflețită de pledoaria pasionantă, și simțul măsurii artistice. Dramaturgul a ajuns la maturitate și lucrarea sa reflectă, odată cu calmul celui ce stăpînește meseria, preocuparea plină de răspundere a scriitorului militant, năzuind să exprime realitatea timpului său și să-și spună părerea.

Acesta mi se pare a fi sensul pe care îl îmbracă existența protagonistului, esența artei pentru care militează sculptorul Manole Crudu, ea fiind, cum însuși spune, „semnul puterii omului asupra haosului și morții".

Ideea pe care și-a propus să o demonstreze Horia Lovinescu în noua sa piesă decurge din etica noastră superioară. „Cine nu crede în om, crede în monștri", zice eroul și momentul de criză în care dramaturgul îl surprinde pentru a-l aduce în fața noastră nu este izvorît decît tocmai dintr-o astfel de înfruntare mai ales interioară. E vorba de lupta între „demența care hohotește la pîndă, în beznă" și care adesea se numește frică, frica biologică, cea sortită să nască monștri și tăria credinței în demnitatea umană [...] Noul Manole care a cutreierat lumea cîștigînd-o pentru arta lui umană, e un personaj deosebit de complex, problematica existenței sale, profund contemporană, solicitînd un răscolitor dialog cu spectatorul și unul din multele merite ale lucrării stă în acest conținut caracter polemic, dacă se poate spune așa, cînd replica depășește cadrul funcțional al situației de pe scenă și se imprimă ca un accent dintr-o pledoarie ce nu te poate lăsa indiferent [...]

Piesa lui Horia Lovinescu este, într-adevăr, o operă remarcabilă, profund realistă și umanistă, respirînd, odată cu noblețea ideilor, un mod specific al poporului nostru de a privi problemele existenței, valorificînd așadar creator și artistic o tradiție strălucită [...]

(*Gazeta literară*, an. XI, nr. 20[530], 14 mai 1964.)

DUMITRU SOLOMON:

S-ar putea să mă înşel, dar consider că *Moartea unui artist* întruneşte virtuţi dramatice dintre cele mai reprezentative ale scriitorului. O problemă cardinală a existenţei intră aici în deliberare, angajînd îndoieli şi certitudini, deopotrivă umane, într-o confruntare decisivă, pe care dramaturgul o concepe, ca de obicei, în termeni categorici. Fără a fi conceptuală, ilustrativă, piesa configurează o dezbatere de esenţă filozofică pe datele contemporaneităţii, luminînd două atitudini fundamentale : una etică şi una estetică.

Sculptorul Manole Crudu parcurge o etapă paroxistică în care precizarea celor două atitudini se impune acut pe deasupra convenţiilor, acceptate sau nu, evidenţiind necesitatea acordului major de conştiinţă, menit finalmente să exprime identitatea structurală a atitudinilor. Aflat în vecinătatea morţii, artistul trăieşte încă o dată „pe buza prăpastiei“, sentimentul responsabilităţii în faţa omenirii ca şi în faţa propriei conştiinţe, iar lupta cu frica de moarte şi cu îndoiala are înţelesul unui dramatic proces de autocunoaştere şi autodepăşire conţinînd ca un mesaj testamentar al creatorului de artă către epoca sa. Poziţia pe care o afirmă, de fapt, pe care o *descoperă* la capătul unei experienţe tulburate de incertitudini şi renunţări, constituie sinteza superioară a gîndirii sale eliberate de balastul vanităţilor şi egoismului, trecută de pragul spaimei elementare şi conturîndu-se în nobleţea şi armonia ei, aşa cum se desprinde frumosul statuii din stînca amorfă.

Cum îşi defineşte Horia Lovinescu personajul în raport cu prima ipostază, a spaimei metafizice de moarte şi, în fond, care este corelaţia dintre aceasta şi atitudinea sa etică şi estetică ? Reliefînd condiţionarea lăuntrică a celor două direcţii ale dezbaterii, scriitorul a încercat să dea un răspuns total problematicii complexe cu care şi-a însoţit eroul în scenă.

(*Viaţa românească*, an. XVII, nr. 9, 1964.)

TRAIAN ŞELMARU:

Răspunderea artistului faţă de societate, faţă de epocă, iată tema principală a piesei *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu. Principală, pentru că autorul implică în dezbatere o bogăţie de idei care pot constitui tot atîtea teme dramatice. Ele i se subsumează însă, condiţionîndu-se unele pe altele, într-o arhitectonică teatrală solidă şi orientată spre un ţel precis, dînd lucrării un caracter nou şi original. Acţiunea se petrece în condiţia limită a existenţei. Eroul principal, sculptorul Crudu, artist realist, plin de vitalitate, este pus în împrejurarea de a-şi confrunta poziţia de om şi de creator cu moartea. Grav bolnav de inimă, doctorii îi interzic temporar să lucreze. Pentru prima dată, omul acesta căruia nimic nu i se părea de neînvins, descoperă în el un sentiment necunoscut : spaima.

O spaimă ce creşte pe măsura desfăşurării acţiunii, cu atît mai mult cu cît i se adaugă conştiinţa singurătăţii [...]

Situată categoric pe poziţii umaniste şi pledînd pentru o artă corespunzătoare lor, *Moartea unui artist* capătă o superioară valoare artistică în primul rînd prin maturitatea ei dramaturgică, prin felul cum Horia Lovinescu stăpîneşte *teatral* materialul de viaţă. Pledoaria filozofică şi etica sînt încorporate în caractere convingătoare (mai ales în ceea ce priveşte principalii eroi), iar acţiunea se desfăşoară într-o subtilă şi nuanţată analiză psihologică. Piesa se menţine tot timpul pe planul veridicităţii umane şi teatrale. Personajele sînt urmărite pe date caracterologice proprii, autorul ferindu-se să violenteze atitudini şi reacţii prin schematizări simpliste.

(*Contemporanul*, nr. 20[918], 15 mai 1964.)

PARADISUL

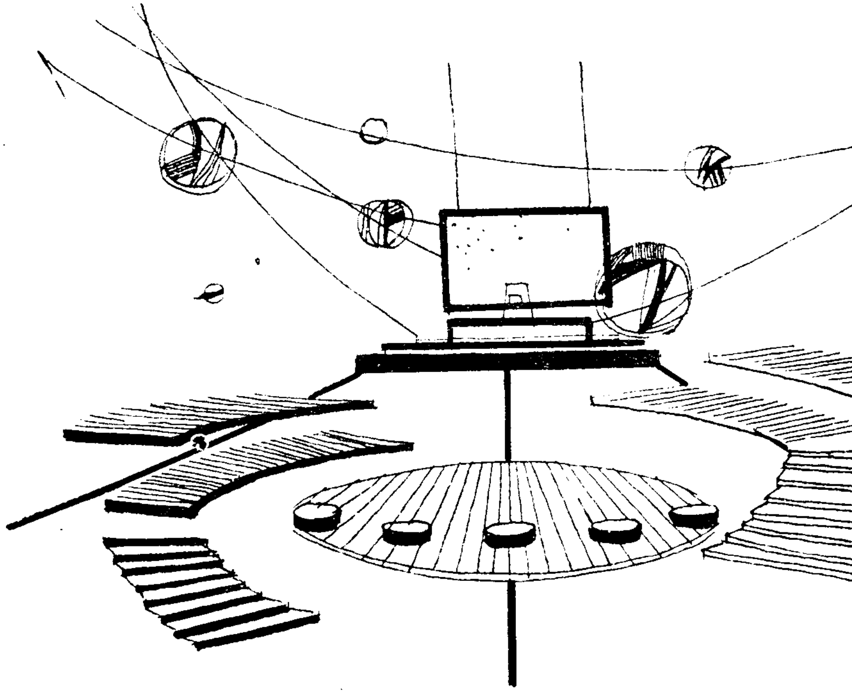

CUVÎNT ÎNAINTE LA PARADISUL

După un anume canon, conform chipului în care scriitorul a consimțit să recompună și să exprime dramatic, semnificant, o categorie a realității, Paradisul *este o compoziție parabolică.*

Procedeu arareori încercat ori izbutit în dramaturgia românească de azi, acesta își află în piesa lui Horia Lovinescu rosturi și eficiențe dovedite deja și probabile încă.

În sensul voinței ideologice și al consecințelor ei, piesa conține, după opinia mea, una din analizele cele mai profunde și mai lucide din cîte s-au făcut vreodată regimurilor politice de tip dictatorial-terorist și fascist.

Scriitorul cercetează, demască, acuză, avertizează fără echivocuri de pe pozițiile dialecticii marxiste și ale umanismului socialist.

Compozițional, parabola se desăvîrșește cu minuțiozitate și consecvență, fără sublinieri didacticiste ori aluzii periferice, pînă la ultimele consecințe ale expresivității ei substanțiale și formale.

Spațiul fizic al acțiunii imaginate este unul fictiv — planeta Paradis —, undeva în cosmos.

Paradisul *este în fond o diversiune a celor mai reacționare și mai agresive elemente ale marii burghezii monopoliste de pe Pămînt care, la un moment dat, din spaimă de inerența revoluțiilor sociale, își mută statul major pe o altă planetă, unde instaurează cu forța un regim social-politic fondat pe iluzii anti-dialectice și înverșunări anti-revoluționare.*

Structura formală pe care Horia Lovinescu o descrie Paradisului *este aceea a unui soi de tehnocraţie genocidă avansată.*

Strategia esenţială care decurge din numita ideologie este aceea de dezumanizare a omului şi a societăţii, de creare a unei societăţi tehnocrate, antidemocratice.

În consecinţă, răposatul dictator reacţionar, înnebunit de spaime reale şi vanităţi iluzorii, a lăsat în urma lui drept structură irefutabilă a organismului puterii şi ordinii un soi de inepţie organizată şi autoritară, pe care o voi numi printr-o licenţă „schizocraţia Paradisului".

Derivatele executive ale „ordinei" Demiurgului sînt inchizitoriale şi poliţieneşti. Noţiunea de Om este interzisă cu desăvîrşire, sub ameninţarea pedepsei cu moartea.

Printr-un minuţios proces de „adamizare" tehnocraţii politicieni urmăresc inhibarea şi distrugerea oricăror trăsături şi virtuţi umane potenţial periculoase. Însăşi concepţia oamenilor-adamizaţi este efectuată exclusiv pe cale artificială.

Recunoscînd legile obiective ale societăţii umane şi temîndu-se de acţiunea lor, Demiurgul interzice Adamilor munca; călcarea acestei interdicţii este cea mai gravă abatere.

Specimenele care convin societăţii Paradis şi pe care le promovează pe scară mereu mai largă, sînt Roboţii. Procesul robotizării se dezvoltă paralel şi în proporţie directă cu cel al dezumanizării şi genocidului.

Inamicul care poate ataca şi distruge etuva reacţionară a sistemului Paradis este Omul. El poate surveni dinăuntru şi dinafară, deopotrivă.

Conducătorii planetei sînt însă liniştiţi, nici o idee de umanism nu poate scăpa vigilenţei şi promptitudinii pe care o exercită tehnologia crimei.

Dar iată că, nebănuite resurse ale reprimaţilor şi blînzilor Adami, îi fac pe aceştia să comită din ce în ce mai multe şi grave erezii. Un copil comite erezia ludică, doi tineri se îndrăgostesc şi vor să procreeze un copil adevărat sfidînd legala concepţie artificială, un anumit Poet străbate Paradisul îndemnînd Adamii la gîndire, contestaţie şi revoltă. Poezia acestuia devine propagandă, conţinutul ei e umanist, iar cuvîntul de ordine este Omul.

Din acest moment acţiunea şi semnificaţiile piesei lui Horia Lovinescu, ajunse într-un punct limită, capătă investituri de înalt crez revoluţionar.

Omul soseşte cu adevărat pe Paradis, dar el nu e decît un om exploatat la rîndu-i, rătăcit în spaţiu şi picat întîmplător printre însetaţii Adami.

Adamii redeveniţi oameni îşi desăvîrşesc revolta lor, Robert Crew înţelege să se întoarcă pe „planeta" unde el însuşi e un Adam oprimat şi supus comandamentelor unui sistem care ţinteşte să-l împingă spre şomaj, alienare, psihoză şi sinucidere.

Străbătută de profundul realism al scriitorului, de o înaltă conştiinţă critică şi revoluţionară, Paradisul *se constituie într-un gest de pledoarie şi demonstraţie umanistă.*

Paradisul *nu este o piesă de science-fiction, aşa cum* Misterul buf *al lui Maiakovski nu este în realitate un miracol. În ambele cazuri avem de-a face cu aspecte formale specifice ale parabolelor.*

Paradisul *este, după părerea mea, un acut-semnificant gest al artistului-cetăţean care este Horia Lovinescu, un expresiv dar făcut lucidităţii şi angajării teatrului românesc.*

DAN MICU

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL „NOTTARA“
12 ianuarie 1974

DISTRIBUȚIA

Poetul: GEORGE CONSTANTIN; Omul: ȘTEFAN RADOF; Marele Pontif: MIRCEA ANGHELESCU; Adam: EMIL HOSSU; Eva: IOANA CRĂCIUNESCU; Copilul I: RUXANDRA SIRETEANU; Copilul II: MIRCEA STROE; Copilul III: DANIEL CONSTANTIN; Copilul IV: ALECU LUPU; Șeful roboților: EUGENIA MARIAN; Robotul I: ION IGOROV; Robotul II: GRIGORE CONSTANTIN; Robotul III: PAUL NADOLSKI; Robotul IV: ION RUIU; Șeful Kuklanilor: DAN NICOLAE; Kuklanul: NAPOLEON CREȚU; Adam I: ION PORSILĂ; Adam II: GEORGE ȚURCANU; Eva I: EUGENIA BOSÎNCEANU; Eva II: MARIA GHEORGHIU SĂNIUȚĂ; Eva III: ELENA BOG; Eva IV: CAMELIA PERETZ; Marele Dragon: GEORGE NEGOESCU; Marele Strateg: ION BOG; Magul Imperial: VICTOR ȘTRENGARU; Marele Maestru: ION SIMINIE; Marele Administrator: GEORGE PĂUNESCU

Scenografia: VICTOR ȘTRENGARU
Regia Artistică: DAN MICU

PERSONAJELE:

ROBOTUL I
ROBOTUL II
ROBOTUL III
ROBOTUL IV
COPILUL 1
COPILUL 2
COPILUL 3
COPILUL 4
COPILUL 5
COPILUL 6
ILUSTRUL DRAGON
EA
EL
MARELE DRAGON
MAGUL IMPERIAL
MARELE INGINER
MARELE ADMINISTRATOR
MARELE STRATEG
MARELE MAESTRU AL SLOGANURILOR
MARELE MAESTRU
MARELE PONTIF
ȘEFUL
ȘEFUL KUKLANILOR
ȘEFUL ROBOȚILOR
KUKLANUL
POETUL
ADAM I
ADAM II
UN BĂTRÎN
ALT BĂTRÎN
OMUL
UN ALT BĂTRÎN
ȘEFUL PATRULEI
ARABELLA
ROB
EVA I
EVA II
EVA III
EVA IV
ADAM 6 X

ACTUL I

La arlechin apare un actor în haine de stradă, cu masca impasibilă, și scoate din buzunar un ziar. Pe un ton alb, fără să se adreseze sălii, citește: *„«Telegraful Sudului» din 15. II. 196...“* (Ultimele cifre sînt escamotate.) *„Azi-noapte la orele 20, șomerul...“* Se întrerupe plictisit și iese.

Întuneric. Muzică ultrasincopată. Un vîjîit de rachete. Se aprind și se sting reclame luminoase colorate, încrucișînd aceleași nume: *Paradis... Paradis.* Apoi lumină. Un decor abstract. O voce caldă, persuasivă, rostește prin microfon: *Demiurgul a creat Paradisul pentru fericirea Adamilor... Munca este cel mai josnic păcat. Demiurgul a eliberat pe Adami de muncă. De aceea, Adamii sînt fericiți și-l adoră pe Demiurg.* (Pauză.) *La culcare și la sculare, repetă cele șapte porunci: să nu muncești, să nu gîndești, să nu-ți pui întrebări, să nu dorești schimbări, să nu fii trist, să nu te apropii de semenii tăi, să nu te plictisești.* (Pauză). *Demiurgul a eliberat pe Adami de muncă. De aceea, Adamii...* Vocea se pierde. Intră un grup de copii, care se țin cîte doi de mînă, ca la grădiniță, cîntînd copilărește, prostește:

Demi, Demiurgul meu,
Care-mi ești tată și zeu,
Totdeauna fii cu mine
Și mă-nvață a face bine.
Și-n tot locul mă-nsoțește,
De gîndire mă păzește.

Se opresc. În spatele lor apare un Robot. Acesta scoate un fluierat. Copiii fac cerc în jurul lui. Adamii vor avea chipuri neutre, acoperite de un strat gros de pudră albă.

ROBOTUL : Lecţia întii.

UN COPIL : La început a fost Demiurgul. El a făcut Paradisul. Locuitorii Paradisului se numesc Adami. Adamii sînt copiii scumpi ai Demiurgului.

ROBOTUL : Lecţia a doua !

COPILUL 2 : Locţiitorul văzut al Demiurgului este Marele Pontif. Marele Pontif este conducătorul Adamilor. El are drept de viaţă şi de moarte asupra tuturor Adamilor. Adamii sînt fericiţi că Marele Pontif are grijă de ei.

ROBOTUL : Lecţia a treia !

COPILUL 3 : Populaţia Paradisului se împarte în Adami kuklani, Adami simpli şi Roboţi. Kuklanii sînt de sînge nobil. Ei veghează, sub conducerea Marelui Dragon, la curăţenia moravurilor noastre. De aceea noi îi iubim pe kuklani.

ROBOTUL : Lecţia a patra !

COPILUL 4 : O dată la cincizeci de ani, Marele Pontif poate face, dacă vrea, dintr-un Adam simplu un kuklan. Deci, toţi Adamii sînt egali.

ROBOTUL : Lecţia a cincea.

COPILUL 5 : Eu sînt un Adam simplu. Adamii simpli n-au nici o răspundere. Kuklanii au răspunderea să ne pedepsească pe noi cînd greşim. Deci noi sîntem mai fericiţi decît kuklanii.

ROBOTUL : Lecţia a şasea.

COPILUL 6 : Roboţii sînt sclavii noştri. Ei muncesc şi gîndesc pentru noi. De aceea, lumea noastră este o lume... o lume...

ROBOTUL *(fluierînd strident)* : Care e sfîrşitul lecţiei a şasea ?

COPIII *(în cor)* : De aceea, lumea noastră este o lume liberă.

ROBOTUL : Cum se pedepseşte neştiinţa colegului vostru ?

COPIII *(începînd o horă în jurul vinovatului şi cîntînd sacadat)* : I se ia televizorul... i se ia televizorul ! *(Se înghesuie, îl buzunăresc şi-i iau o cutiuţă, pe care o predau Robotului cîntînd.)* I s-a luat televizorul... i s-a luat televizorul !

ROBOTUL : Linişte ! Concluzia !

COPIII *(în cor, inclusiv pedepsitul, care se smiorcăie)* : Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putinţă !

ROBOTUL : Aşa ! Dacă lecţia ţi-o vei învăţa...

COPIII *(în cor)* : ...zahăr Paradis voi căpăta ! *(Cei cinci elevi buni întind mîinile şi Robotul le dă cîte o bucăţică de zahăr.)*

ROBOTUL : Recreaţia ! *(Copiii se împrăştie tăcuţi şi plictisiţi. Fluierat strident.)* Fiţi veseli ! *(Cu un căscat enorm, Robotul îşi scoate o placă şi începe s-o lustruiască, în vreme ce copiii, ca să-i asculte îndemnul, încep ca la comandă să sară într-un picior, prosteşte.)*

COPIII :

Ce veseli sîntem noi,
Ca un zglobiu şuvoi,
Sărim şi ne jucăm
Şi viaţa o cîntăm.

(Apoi toţi scot grăbiţi cîte o cutiuţă-televizor şi încep să o regleze absorbiţi, afară de vinovat, care se scobeşte în nas.)

COPILUL 5 *(vesel)* : Emisiunea sportivă, băieţi ! *(Se aude glasul Crainicului.)*

VOCEA CRAINICULUI : Asistăm la ultima şi cea mai pasionantă probă a competiţiei. Campionul kuklan 2005 încearcă să-şi depăşească recordul. Spectatorii îl urmăresc cu respiraţia tăiată. Atenţie, a pornit !

COPILUL 1 : Formidabil, ca o minge !

COPILUL 2 : Ce cap are, dom'le, ce cap !

COPILUL 3 : De cinci ani se antrenează.

COPILUL 4 : Tăceţi odată !

VOCEA CRAINICULUI : De cincisprezece ori, de şaisprezece... Extraordinar, recordul planetar a fost doborît !... Kuklan 2005 sare pentru a şaptesprezecea oară. Tribunele sînt înnebunite. Un delir sacru a cuprins pe cei două sute cincizeci de mii de spectatori, care se îmbrăţişează... De optsprezece... nouăsprezece... *(Vocea urlă.)* De douăzeci de ori, dragi telespectatori, e nemaipomenit, nemaiauzit ! Întregul Paradis îl aclamă pe kuklan 2005, care acum salută publicul. Cinste eroului !

COPIII *(făcînd front)* : Hip, hip, ura !

COPILUL 5 : E cel mai minunat cap care s-a născut de la facerea Paradisului.

COPILUL 2 *(Robotului)* : R.K.F. II, ai auzit ? Kuklan 2005 a sărit pe cap de douăzeci de ori în şir !

ROBOTUL *(căscînd)* : Mare scofală. *(Izbind în tinicheaua capului.)* Eu aş putea sări de cincizeci de ori.

COPILUL 4 : Tu ai cap de fier.

ROBOTUL : De aceea nici nu sar. Eu am ce strica.

COPILUL 4 : Ce-ai spus, nu pricep ?

ROBOTUL : Dacă pricepeai, nu-ţi spuneam. Hai, du-te şi te joacă.

COPILUL 3 *(plîngăreţ)* : De-a ce să ne jucăm, s-a terminat emisiunea.

COPILUL 1 *(fără entuziasm)* : Să cîntăm *Ce veseli sîntem noi.*

COPILUL 2 : Mai bine, să facem un cinemavis. Comandăm visul acela de săptămîna trecută.

COPILUL 1 : Care ? Introducerea la arta sărutului ?

COPILUL 5 : Are barbă ! E un vis fabricat acum zece ani.

COPILUL 3 : Am încercat să-l experimentez cu Eva 380 A. O ştiţi. *(Încuviinţare generală.)*

COPILUL 2 : Nu e rău, fata. E electroplastică.

COPILUL 5 : Foarte electroplastică.

COPILUL 4 : Serios ?

COPILUL 3 : Mai întîi, ca s-o conving să se lase sărutată, a trebuit să-i dau patru prăjituri cu frişcă.

COPILUL 2 : De ce ? E o fată fără nazuri !

COPILUL 3 : Zicea că sărutul e o prostie inutilă, inventată de babalîci. Avea dreptate. Am încercat şi e scîrbos.

COPILUL 4 : Ăştia, bătrînii, nu ştiu ce să mai născocească ca să ne complice viaţa. Mai întîi, ce înseamnă aia artă ? Arta sărutului, arta bătăii, arta sinuciderii...

COPILUL 3 : Adică tehnica, incultule. N-ai învăţat anul trecut sinonimele ? Cînd două sau mai multe cuvinte au acelaşi înţeles, se numesc sinonime.

COPILUL 4 : A, da, mi-am adus aminte. Poţi, de pildă, să spui la fel de bine : şmecheros sau inteligent.

COPILUL 3 : Tîmpit sau contemplativ.

COPILUL 2 : Fabricaţie sau creaţie.

COPILUL 5 : A iubi sau a face pusi-pusi.

COPILUL 1 : Ipocrizie sau cinste.

COPILUL 3 : Şi frumos ? Cine-şi aduce aminte ce înseamnă frumos ?

COPILUL 1 *(ezitînd)* : Mi se pare că... Nu, nu-mi amintesc.

COPILUL 2 : Frumos ? Nu înseamnă cumva motocicletă ?

COPILUL 3 : Tţ ! E o noţiune abstractă.

COPILUL 4 : Ai dreptate. Mi se pare că frumos înseamnă urît.

COPILUL 3 : Tţ ! *(Adresîndu-se Robotului.)* R.K.F. II, ce înseamnă frumos ? *(Robotul se întinde, scoate un căscat enorm.)* R.K.F. II, te-am întrebat ce e aia frumos ! Cu ce-i sinonim ?

ROBOTUL : N-are definiţie, dar *(cască)* asta e, nu pricepi ?

COPILUL 3 : Căscatul ?

ROBOTUL : Ceea ce te face să caşti. Nu mai discutaţi despre fru... *(Cască.)* E un subiect primejdios. Cum sună a şaptea poruncă ?

COPIII *(în cor)* : Să nu te plictiseşti.

ROBOTUL : Atunci nu mai vorbiţi despre fru... *(Cască.)*

COPILUL 5 : Are dreptate, pe Demiurg că are dreptate ! Mi se desfac fălcile singure... Ooooh ! *(Toţi copiii cască.)*

COPILUL 4 : Şi, mă rog, ce rost au sinonimele astea ?

COPILUL 5 : Sînt cuvinte rămase din limba veche, a primilor Adami.

COPILUL 4 : Vă spun eu, le-au păstrat bătrînii numai ca să ne complice nouă viaţa.

COPILUL 3 : Ei, ce facem cu cinemavisul ?

COPILUL 2 : Să căutăm în repertoriul alfabetic. *(Toţi scot nişte cărţulii făcute varză, afară de-al treilea care smulge cartea primului copil.)*

COPILUL 1 *(urlînd ca un copil isteric)* : De ce-mi iei repertoriul ? R.K.F. II, Adam 6 X mi-a luat repertoriul ! Aşa nu mă mai joc. Nu mă mai joc ! *(Plînge.)*

COPILUL 3 : Na-ţi-l, turnătorule. Alege tu, dacă eşti în stare.

COPILUL 1 : Sigur că sînt în stare. Uite : *O călătorie în ţara munţilor de frişcă şi a rîurilor de miere.*

COPILUL 3 : Nu mi-e foame.

COPILUL 1 *(plîngăreţ)* : Dar mie îmi place frişca !

COPILUL 5 : *Aventurile lui kuklan Tarzan în ţara monştrilor !*

COPIII *(în cor)* : Are barbă, are barbă !

COPILUL 1 : Eu vreau frişcă !

COPILUL 5 : Am o idee. Să luăm mai bine pastile de veselie comprimată.

COPILUL 1 : Eu am mîncat-o pe a mea azi-dimineaţă.

COPILUL 4 : Nici eu nu vreau să-mi iau raţia acum. Ce fac pe urmă pînă deseară ?

COPILUL 3 : Cine e pentru cinemavis şi cine pentru comprimate ?

COPIII 1 şi 4 : Cinemavis !

CEILALŢI : Comprimate !

COPILUL 1 : Atunci, fiecare pe socoteala lui. *(Scoate o cutie. Apoi, împreună cu Copilul 4, se aşază pe jos cu degetele pe cutie.)*

COPILUL 4 *(celorlalţi)* : V-am salutat ! *(Închide ochii, ca şi Copilul 1, în vreme ce ceilalţi trei, cu ochii ficşi, încep să mestece comprimatele. Pantomimă. Copilul 6, care nu mai are ce scobi în nas, ia o piatră de pe moviliţa de pietre şi o duce în alt colţ al scenei. Repetă figura, după ce a ezitat o clipă. Actorul va trebui să joace : apariţia ideii, plăcerea descoperirii ei, ezitarea în faţa acestui joc nou, bucuria acţiunii. În timpul acesta, cei doi visători se comportă conform subiectului visului comandat : se îndoapă porceşte cu frişcă imaginară. Iar cei trei care au luat comprimate de veselie încep să rîdă, întîi încet, apoi, treptat, în hohote. Copilul 6 îi priveşte compătimitor şi, vesel, işi vede de jocul pe care l-a descoperit. Deodată se aude o sirenă stridentă şi Robotul sare în picioare. Adormiţii se trezesc, mîncăii mai mestecă maşinal în gol de vreo două ori, iar „veselii“ încetează brusc să rîdă. Al şaselea rămîne şi el încremenit, încercînd să ascundă la spate ultima piatră pe care o are în mînă.)*

ROBOTUL : Adam 6 X, apropie-te *(Băiatul ezită.)* Ţi-am spus să te apropii. *(Către ceilalţi.)* Drepţi ! Şi terminaţi cu rîsul !

COPILUL 3 : R.K.F. II, n-avem nici o vină, am luat pastile de veselie.

ROBOTUL *(Copilului 6)* : Ce ascunzi la spate, întinde mîna.

COPILUL 6 *(speriat)* : O... o piatră.

ROBOTUL : Şi ce făceai cu ea ?

COPILUL 6 : Nimic.

ROBOTUL : Unde era moviliţa aceea de piatră ?

COPILUL 6 *(cu greu)* : Acolo.

ROBOTUL : Cine a mutat-o ?

COPILUL 6 *(mărturisind greu)* : Eu.

ROBOTUL : De ce ?

COPILUL 6 : N-aveam ce face, mă plictiseam, şi...

COPILUL 3 : Se plictisea ! A spus că se plictisea !

COPILUL 2 *(cîntat)* : „Cine se plictiseşte, cu vergi se pedepseşte !“

TOŢI COPIII *(dansînd în jurul vinovatului)* : Va mînca bătaie... va mînca bătaie...

ROBOTUL : Linişte ! Deci, te plictiseai şi...

COPILUL 6 : Da, mă pli... adică... şi atunci mi-a venit o idee.

COPILUL 5 *(urlînd)* : I-a venit o idee ! A spus că i-a venit o idee !

COPILUL 4 *(cîntat)* : „Idei de vei avea, de foame vei crăpa !“

TOŢI *(dansînd)* : O să flămînzească... o să flămînzească...

ROBOTUL : Tăcere. Vina lui e şi mai gravă. Ce idee ţi-a venit ?

COPILUL 6 : Am văzut moviliţa cu pietre şi m-am gîndit... adică nu, nu m-am... *(Îşi ciocăneşte fruntea.)* Aşa, fără să mă... *(Deget la frunte.)* Am născocit un joc nou.

COPIII *(entuziasmaţi)* : Un joc nou ? Chiar nou de tot ? Învaţă-ne şi pe noi ! R.K.F. II, lasă-l să ne înveţe şi pe noi.

ROBOTUL *(impunîndu-le tăcere)* : În ce constă jocul ?

COPILUL 6 : Am luat cîte o piatră din moviliţă şi am cărat-o, toată, dincolo.

COPIII *(entuziasmați)* : E grozav ! Niciodată nu ne-am jucat așa ! Să ne jucăm și noi ! *(Se reped spre moviliță, dar sirena Robotului îi încremenește.)*

COPILUL 4 : R.K.F. II, de ce nu ne lași ?

ROBOTUL : Ați fost de față cu toții. Acest copil rău a mărturisit singur că a cărat movila de pietre dintr-un loc în altul. E adevărat ?

COPIII *(nepricepînd, dar speriați)* : Adevărat.

ROBOTUL : Fiți atenți și să nu uitați asta toată viața ! Acest copil degenerat s-a jucat de-a munca. *(Spaimă la toți copiii.)*

COPILUL 4 *(gîtuit)* : Nu !

ROBOTUL : Cum sună învățătura noastră despre vina asta ? *(Tăcere speriată.)*

COPILUL 6 : N-am știut ce fac !

ROBOTUL *(amenințător)* : Ați uitat, copilași ?

COPILUL 1 : Știm, R.K.F. II.

TOȚI : Știm, știm !

ROBOTUL : Ascult.

TOȚI : „Cine va munci..." *(Copilul 3 izbucnește în rîs.)*

COPILUL 3 : Am luat o pastilă și jumătate, R.K.F. II, lasă-mă să rîd o dată bine. *(Hohotește, se oprește brusc.)* „Cine va munci, pe dată va muri." *(Mai chicotește o dată ; tăcere.)*

COPILUL 6 : Nu ! *(Cade pe jos în mijlocul copiilor, care se îndepărtează de el și-l privesc speriați, scobindu-și nasul.)*

ROBOTUL *(scoțînd un microfon)* : Aici R.K.F. II, aici R.K.F. II ! Vreau să vorbesc cu comisia de cercetări. Da, R.K.F. II. Raportez Marelui Dragon că un copil din diviziunea Delta, secția C, grupul S.R.P.M.P.D. 1500/3, s-a jucat de-a munca. Da, indic locul : paralelogramul Stelei, dreptunghiul Beatitudinii, pătratul Liniștii. Am înțeles, aștept. Întrerup emisia. *(Tăcere lungă. Robotul își scoate o placă de metal și strînge un nit. Copilul 4 se apropie puțin de vinovat, prefăcîndu-se a căuta ceva.)*

COPILUL 4 *(șoptit)* : Era plăcut jocul ? *(Copilul 6 îl privește fără să înțeleagă, apoi, surîzînd copilărește, aprobă din cap.)* Mai plăcut decît cinemavisele ?

(Copilul 6 aprobă.) Și decît comprimatele ? *(Același joc.)* Și decît fetele electroplastice ? De ce ?

COPILUL *(ridică din umeri)* : Nu știu.

COPILUL 4 : Spune-mi și mie.

COPILUL 6 : Nu pot să spun. Era... altceva. *(Cu jale copilărească.)* Îmi pare rău că n-o să mă mai pot juca niciodată. ***(Realizînd pedeapsa care-l așteaptă, se ridică țipînd.)*** Nu vreau să mor, nu vreau să mor ! ***(În clipa aceea se aude un șuier prin aer.)***

ROBOTUL : Drepți ! ***(Din culise intră un Ilustru Dragon, însoțit de doi copii kuklani, cu niște seringi mari în bandulieră. Dragonul, ca și toți kuklanii, are figura tratată în chip de mască. Cu cît vor fi mai înalte demnitățile lor, cu atît caracterul acesta se va accentua.)***

ILUSTRUL DRAGON : Bună ziua, copii !

COPIII *(în cor)* : Salut Ilustrului Dragon.

ILUSTRUL DRAGON *(prezentînd pe cei doi copii kuklani)* : Faceți cunoștință. Acești doi copii kuklani fac parte din corpul pajilor Marelui Dragonat. „Kuklanii veghează la curățenia moravurilor voastre, și voi..."

COPIII *(în cor)* : „...noi îi iubim pe kuklani."

ILUSTRUL DRAGON *(copiilor kuklani)* : Tratați-i pe prietenii voștri Adami cu zahăr Paradis. *(Robotului.)* Raportul ! *(Acesta îi vorbește la ureche)*. Mda... mda... Asta-i movila ? Da, e limpede. Articolul 6, paragraful 5, privind reminiscențele păcatului originar. *(Alt ton.)* Dragi copilași, voi știți că, la începutul lumii, Adamii au săvîrșit un păcat de moarte : au muncit. Mii de ani blestemul păcatului a apăsat asupra Adamilor, pînă cînd Demiurgul, în nesfîrșita lui bunătate, a făcut din nou lumea, eliberînd pe Adami de păcat. Dar armele lui blestemate apar din cînd în cînd. Micuțul nostru prieten, Adam 6, s-a făcut vinovat de jocul de-a munca. Deci...

COPILUL 6 *(cu disperare)* : N-am știut ce fac !

ILUSTRUL DRAGON : Tocmai de aceea ți se vor aplica circumstanțe atenuante. Prietenul nostru Adam 6 va fi executat prin injectare, fără a mai fi supus torturii. Sîntem cu toții convinși că ultimul lui sentiment va fi un sentiment de recunoștință. *(Copiilor kuklani.)* Injectați-l ! *(Copiii își scot seringile, se apropie de vinovat.)*

COPILUL 6 *(urlînd)* : Nu vreau, nu vreau, nu vreau !

ILUSTRUL DRAGON : Fără mofturi, Adam 6 X ! Cum îți îngădui să urli ? Pe Paradis domnește cea mai desăvîrșită liniște și armonie. De ce tulburi prostește liniștea ta și a celorlalți ? Poftim, înghite o pastilă dublă de veselie. *(Îi întinde o pastilă.)*

COPILUL 6 *(stă nemișcat, întinde ezitînd mîna, apoi o retrage brusc)* : Nu vreau să rîd cînd mă omorîți ! Vreau să vă urăsc !

ILUSTRUL DRAGON *(stupefiat)* : Cum ?

COPILUL 6 *(către Copilul 4)* : Acum știu de ce mi-a plăcut atîta jocul meu. Erați îngrozitor de scîrboși cînd vă jucați de-a cinemavisul și cînd rîdeați. Ca niște porci, exact ca niște porci.

ILUSTRUL DRAGON *(fierbînd, Robotului)* : Dă-mi Marele Dragonat. *(Robotul scoate microfonul.)* Ilustrul Dragon îl salută pe Marele Dragon. Raportez : pacientul refuză să ia comprimate de veselie. Pretinde că vrea să moară urîndu-ne. Ce fac ?

O VOCE *(prin microfon)* : Cum ? Repetă ! Repetă !

ILUSTRUL DRAGON : Spune că vrea să ne urască.

VOCEA : Rămîi pe recepție. Raportez mai sus. *(Pauză.)*

ALTĂ VOCE : Atenție, aici palatul Marelui Pontif ! Suspendați execuția ! Copilul să fie adus imediat la palatul Marelui Pontif ! Am terminat.

ILUSTRUL DRAGON : Îmbarcarea. *(Flancat de cei doi copii kuklani, Adam 6 X iese, urmat de Ilustrul Dragon, care murmură stupefiat.)* Nemaipomenit ! Vrea să ne urască ! Pe Demiurg, dacă mai pricep ceva ! Cred că nici Marele Dragon n-a priceput nimic. *(Iese.)*

ROBOTUL *(cască și se întinde)* : Uf, ce dimineață complicată ! Dacă isprăvile astea se repetă, o să ajung repede la fiare vechi. *(Copiilor.)* Mergem la masă. Încolonarea. Cu cîntec, înainte ! *(Copiii se încolonează și ies cîntînd* : Ce veseli sîntem noi... *O clipă scena rămîne goală, apoi Copilul 4 se furișează în scenă, strigînd spre culise* : Vin imediat, R.K.F. II, am uitat ceva. *Apoi, cu frică, cu îndoială, se apropie de movila de pietre, ia o piatră, o duce pe vechiul loc al movilei, și cu un surîs pînă la urechi, spre public, spune.)*

COPILUL 4 : E tare ! *(Fuge.)*

Întuneric

În întuneric, pe bolta cerului se ivește luna. Venindu-și în întîmpinare, din direcții diferite, apar doi tineri. Se opresc față în față, fără să-și dea mîna.

EA : Bună seara.

EL : Bună seara.

EA : Am întîrziat ?

EL : N-ai întîrziat.

EA : Am venit cu trenul aerian.

EL : Și eu, cu cel de 23,50.

EA : Al meu a sosit la 23,51.

EL : Merg foarte exact trenurile.

EA : Paradisul este și paradisul tehnicii.

EL : Stăm ?

EA : Stăm. *(Se așază.)*

EL : Așa...

EA : De ce spui „așa" ?

EL : Așa, pentru conversație...

EA *(rîzînd)* : Nu pricepeam. Ai un spirit foarte derutant. De aceea îmi place să mă întîlnesc cu tine. Nu trebuie să fac nici un efort ca să nu mă plictisesc.

EL : Și mie îmi place să mă întîlnesc cu tine. Și tu ai conversație.

EA : Ceilalți băieți sînt foarte monotoni.

EL : Celelalte fete n-au conversație.

EA : Ceilalți băieți nu știu să întrebe decît : vrei ?

EL : Și celelalte fete nu știu să spună decît : da, sau nu.

EA : Cîte fete ai cunoscut pînă acum ?

EL *(scoțînd un carnețel)* : 1580. Și tu cîți băieți ?

EA *(scoțînd un carnețel)* : 1558.

EL : Aproape la fel. Sîntem doi Adami normali. Vreau să te întreb ceva. Ai fi de acord să scriu mîine în carnețel : 1581 ?

EA : Te-ai supăra dacă ți-aș răspunde : nu încă ?

EL : Nu mă supăr. E mai altfel... așa.

EA *(bătînd din palme)* : Iar ne potrivim. Și eu găsesc că e mai picant.

EL : Mai rafinat.

EA : Mi se pare că sîntem puțin vicioși. E foarte rău ceea ce facem ?

EL : În orice caz, nu mai povesti și la alții.

EA : Cum să povestesc ? Mi-ar fi rușine !

EL : Hm !

EA : Ce e ?

EL : Mă întreb, ce muzică de fond să pun pentru întîlnirea noastră ?

EA *(uluită)* : Nici nu mi-am dat seama că n-ai pus muzică. M-am prostit de tot. „Cu muzică de vei trăi, de două ori mai fericit vei fi."

EL : Ce propui ?

EA : Eu n-am la mine decît muzică de fond pentru mestecat gumă, pentru pedichiură — mîine dimineață trebuie să-mi fac pedichiură — și pentru fumat.

EL : Care ? Șlagărul țigării martire ? *(Fredonînd sughițat și gesticulînd frenetic.)*

Trage, trage din țigară,
Trage-adînc, nu te lăsa,
Mușc-o, suge-o, năucește-o,
Înc-o dată, hip-ura !

E foarte reușit, e stenic. Cînd îl asculți, fumezi cu adevărată plăcere.

EA : E adevărat, îl folosesc și eu. Dar pentru dispoziția mea actuală am preferat... Ai să rîzi de mine.

EL : Nu rîd. Eu nu rîd niciodată. E indecent.

EA : E o muzică de fond foarte veche, am găsit-o la anticariat. Se cheamă *Vraja fumului.* Vrei s-o spun ? *(El aprobă.)* Să ne aprindem întîi țigările. Și să ne întindem. Stai confortabil ? *(El aprobă.)* Acum aspiră adînc fumul, relaxează-te, nu te gîndi la nimic, nu te mișca și... *(El face o mișcare.)* Ce este ?

EL *(chicotind stingherit)* : Nimic. E foarte impresionant ceea ce spui să fac, e tulburător.

EA : Așteaptă să vezi ce muzică de fond.

EL : Să nu mă gîndesc la nimic e ușor, e firesc, așa se cuvine. Dar să stau în același timp nemișcat, mi se pare atît de straniu ! Măcar degetele de la picioare să le mișc !

EA : Taci ! Ascultă ! *(Răsucește butonul uneia din nenumăratele cutiuțe pe care Adamii le poartă atîrnate de gît și deodată răsună o voce de femeie, cîntînd desuet și idiot, un fel de tango.)*

Fum, fum, fum !
Ce patimi, ce taifun
În suflet îmi trezești,
Divin mă amețești,
Abisuri răscolești.
Ah, fumule nebun,
Ești un mister, nu fum.

(Tăcere lungă.) Ți-a plăcut ?

EL : N-am înțeles chiar totul, dar sînt foarte zguduit. E un cîntec foarte profund, foarte complex, nu-i așa ?

EA : Da, trebuie să te gîndești ca să-l pricepi. Arta era mult mai profundă pe vremuri. *(Repetînd gînditor.)* „Ah, fumule nebun, ești un mister, nu fum..." *(Oftează.)*

EL : Știi, sînt cîteva cuvinte foarte șoking în muzica asta pentru fumat : mister, vis, patimă, abisuri. Ar fi mai bine să n-o mai pui, să n-ai neplăceri.

EA : O s-o păstrez numai pentru noi doi. Vrei ? De ce taci ?

EL : Mi-a plăcut cînd ai spus „pentru noi doi". E atît de straniu ! Atît de straniu ! Dar... trebuie să-ți mărturisesc că pe mine lucrurile astea profunde și misterioase mă fac să-mi pierd cumpătul. Știi ce-aș simți nevoia să fac acum ? Să sar de vreo zece ori pe cap, sau... Nu mă lași să pun muzica pentru făcut pusi-pusi ?

EA *(sărind în picioare)* : Și-mi propui asta după ce te-am făcut să asculți *Vraja fumului* ? !

EL : Știu, nu se compară, e vulgar, dar...

EA : Ai spus că ești de acord ca noi doi să nu ne iubim. Măcar în noaptea asta nu.

EL : Ai dreptate, am fost inconsecvent, însă așa cum vrei tu e prea complicat și...

EA : Spune...

EL : Și mi-e parcă... frică.

EA *(bucuroasă)* : Și ție ?

EL *(bucuros)* : Cum, și ție ? *(Ea aprobă fericită.)* Știi, e ca atunci cînd mergi noaptea pe o potecă îngustă. Calci cu grijă și simți pămîntul sub talpă. Dar în dreapta și în stînga nu mai există nimic real. Acolo se poate întîmpla orice. Și atunci te apucă frica.

EA : Și-ți vine să te tragi de-a bușilea înapoi. *(Pauză.)* Bine, dar nouă de ce să ne fie frică ? Nu sîntem pe o potecă îngustă între două prăpăstii. *(Bătînd cu palma în pămînt.)* Slavă Demiurgului, Paradisul e solid.

EL : Și totuși ne este frică.

EA : Da, oare de ce ? Tare aș vrea să știu. Tu nu ? *(El încuviințează.)* Cum să facem ? *(El ridică din umeri.)* Stai, spune-mi exact ce se petrece în sufletul tău !

EL : Ce vrei să se petreacă ? Nimic. Cum o să se petreacă ceva într-un ceva care nu există ?

EA : Știu că nu există, dar n-am cum să mă exprim altfel. Adică, ce se petrece în tine ?

EL : În mine ? Unde, în mine ? Vorbești de parcă aș fi o casă goală, sau o gară.

EA : Adică, ce simți ?

EL *(stupefiat)* : Pe Demiurg, ce întrebări năstrușnice pui ! De unde vrei să știu ce simt, doar n-am creier electronic.

EA *(abătută)* : Da, e tare greu de aflat.

EL : Și nici nu e cuviincios să te întrebi.

EA *(oftînd)* : Știu, nu e voie. *(Pauză.)* Ideea cu creierul electronic nu e rea. Să întrebăm un creier electronic, el știe tot. Și asta e permis. Vrei ?

EL : Vreau tot ce vrei tu.

EA : Ai fise ? Este instalat unul chiar aici, la bifurcația drumurilor.

EL : L-am văzut. Dar e un creier mic, pentru informații obișnuite.

EA : Mai mult decît noi, în orice caz, știe. Dă-mi o fisă. *(A introdus fisa și, deasupra unui fel de dulap așezat acolo, așa cum sînt așezate la răscrucile de drum pompele noastre de benzină, se aprinde un bec. Ea, emoționată.)* Doresc să știu... *(Dar e întreruptă de...)*

VOCEA *(cavernoasă a creierului)* : Cu o fisă A, puteți obține, la alegere, un kilogram de conserve, zece scobitori, un pantof, cinci pachete de țigări Paradis, opt comprimate de veselie, o muzică de fond, un kilogram... *(Ea și-a dus degetele la urechi, iar el s-a repezit și a întors butonul. Vocea se întrerupe bîlbîind* : gram... gram...)

EL : Ai introdus fisa la informații, nu la consultații. *(Citind pe dulap.)* Uite rubrica „probleme" : probleme distractive, probleme sexuale, probleme diverse și probleme morale. De ce natură crezi că e întrebarea ta ?

EA *(ezitînd)* : Știu și eu ?! Cred că intră mai curînd în cadrul problemelor morale.

EL : Să încercăm. Rostește întrebarea precis și scurt. Gata.

EA : Vreau să știu de ce... ?

VOCEA *(urlînd)* : Problemele morale sînt false probleme ! Dumneata ești smintită și proastă ! Ești bolnavă de ficat sau de nervi. Îngrijește-te !

EA : Ce tare a țipat la mine... Tu crezi că într-adevăr sînt smintită și proastă ? De ce nu-mi răspunzi ?

EL : Mă pui într-o situație foarte delicată. Eu nu cred despre tine asta, dar cum să contrazic un creier electronic ? *(O vede amărîtă.)* Nu fi amărîtă, probabil că ești așa cum spune el numai cînd îți închipui că ai probleme morale.

EA : Să sperăm. În orice caz, trebuie să mă duc să văd cum stau cu ficatul. Hai să mai încercăm la „diverse". *(Introduce fisa.)* Vreau să știu de ce mi-e frică și de ce îmi place frica asta ? De ce ard de nerăbdare să mă întîlnesc cu el și de ce cînd sînt lîngă el nu mai simt nevoia nici de cinemavise, nici de comprimate de veselie ? De ce cînd mă despart de el mi se pare că am rămas fără un picior sau fără o mînă ? De ce îmi bate inima cînd mi se pare că-l recunosc pe stradă și de ce se sfîșie cînd îmi dau seama că m-am înșelat ? Ce se întîmplă cu mine ?

EL : Stai, să pun și eu o întrebare. De ce aș vrea să fac ceva... ceva neobișnuit, extraordinar, de care să vorbească toți Adamii și de care ea să fie foarte mîndră ? *(Tăcere lungă.)*

EA *(șoptit)* : Pentru ce nu răspunde ?

EL : Cred că se gîndește. *(Bate în dulap ca în telefoanele defecte.)*

EA : Sst ! Se aude parcă ceva. *(Și, în adevăr, se aude un scîrțîit lung, de mașină neunsă.)*

EL : Auzi ce eforturi face ? Săracul, se gîndește, nu glumă ! De fapt, asta-i meseria lui. *(Dar scîrțîitul încetează cu un pocnet.)*

EA : Cum ? Asta a fost tot ?

EL *(bătînd cu pumnul în dulap)* : Hei, de ce nu răspunzi ?

VOCEA : Ia mai pupați-mă în... *(Becul se stinge.)*

EL : Porcule ! *(Jubilînd.)* Nu știe. E un creier tîmpit. Nici măcar de făcut rasol nu-i bun.

EA *(scoțînd limba la dulap)* : Eee ! *(Lui.)* Mai stăm puțin ?

EL : Nu vreau puțin. Vreau totdeauna.

EA *(în vreme ce se îndreaptă spre vechiul loc)* : Totdeauna ! Totdeauna ! De unde ai descoperit cuvîntul ăsta ciudat ? Și ce înseamnă exact ?

EL : Nu știu.

EA : Poate că nici ceea ce se întîmplă cu noi n-are nume, și noi o să trebuiască să numim din nou lucrurile și lumea. *(Cu un mic țipăt.)* Uite creierul !

EL *(pasiv)* : Da, îl văd.

EA : Nu-i adevărat, simt că nu-l vezi ! Închide ochii, pe urmă deschide-i brusc și privește bine. Dar dă-mi mîna. *(El scoate un fel de geamăt.)* Ce s-a întîmplat ?

EL : L-am văzut. Știi, asta înseamnă „totdeauna". *(Ea încuviințează. El, febril.)* Uite și copacii ! Uite și luna !

EA : Uite și iarba, uite și adierea. O simți pe față ? *(Îi atinge fața.)*

EL : N-o deosebesc de degetele tale. Și luna e... *(își caută cuvintele)*... e ca un glob... ca un glob de aur !

EA : Ce frumos i-ai spus ! Sînt sigură că nimeni n-a mai descoperit asta pînă acum ! N-am mai întîlnit nici un Adam atît de inteligent ca tine ! Tu nu semeni cu nimeni.

EL : Nici tu. Și tu ești unică. *(Într-un tîrziu.)* Eva !

EA : Da !

EL : Nimic ! E foarte bine.

EA *(ezitînd)* : E foarte bine... *(Fericită de descoperire.)* Știu, știu ! *Cu tine* e foarte bine.

EL *(uluit)* : Adevărat ! Și mie mi-e foarte bine *cu tine.* *(Își cuprind mîinile și rămîn așa.)*

EA : Sînt mulțumită că n-ai pus muzică de fond. Ce plăcută e tăcerea, nu ?

EL : Pînă acum n-am ascultat-o niciodată. Ce tare se aude, nu ?

EA *(aprobînd)* : Ca un foșnet îndepărtat. Ca oceanul, nu ?

EL *(aprobînd)* : Da. Seamănă întocmai cu valurile care se pierd departe în zare, în nesfîrșit.

EA : Sau cu pădurile de brad cînd se înnoptează.

EL : Sau cu ochii tăi, cînd te uiți ca acum la mine.

EA *(șoptit)* : Și cu ai tăi. *(Se strîng mai aproape.)*

EL *(într-un tîrziu)* : Eva !

EA : Da !

EL : Nu înțeleg de ce, dar aș vrea să-ți spun de acum înainte așa. Nu Eva binom 7, ci, pur și simplu, Eva. Te superi ?

EA : Nu, îmi place. Nici eu n-o să-ți mai spun Adam rădăcina pătrată din 17. *(Bucuroasă.)* Asta o să fie taina noastră, vrei ?

EL *(încuviințează. Într-un tîrziu)* : Spune-mi !

EA : Ce ?

EL : Numele meu.

EA : Adam !

EL : Încă.

EA : Adam !

EL : Eva ! *(Și, copleșiți, își ating într-un sărut sfios buzele. Se îmbrățișează uluiți. Apoi ea izbucnește în plîns.)* Ce-i cu tine, plîngi ? Dar nu e voie, pe Paradis nu plînge nimeni.

EA : Ah, ce prost ești ! Taci, taci ! *(Pauză.)* Nu pricepi, plîng pentru că e prea bine, insuportabil de bine ! *(Culegînd pe deget o lacrimă de pe obraz.)* Uite ce curată și limpede e !

EL *(prinzîndu-i cu gingășie mîna și contemplînd, tulburat, lacrima)* : N-am văzut niciodată o lacrimă. Parcă ar fi o steluță. Ce scîntei reci și albe aruncă ! Lasă-mă să văd ce gust are. *(Încet, ridicîndu-se în genunchi, își pleacă fruntea și, cu buze timide, soarbe lacrima. Își duce mîna la piept.)* Arde ! Mi-ai dat să beau o picătură de foc, Eva !

EA *(luîndu-și capul în mîini)* : Ah, ce bogați sîntem, cum o să îndurăm atîta bogăție, ce-o să facem cu ea ?

EL : Oare n-o să murim de prea multă bogăție ?

EA : Poate, dar ne putem împotrivi ?

EL *(grav)* : Nu. Cred că nu.

EA *(ridicîndu-se în picioare, iluminată ca de o revelație)* : Și dealtfel... să nu-ți închipui că mi-am pierdut mințile... știu că e absurd, nepermis, dar în clipa asta... nu-mi mai pasă de moarte.

EL *(ridicîndu-se înspăimîntat)* : Îți dai seama ce blasfemie ai rostit ? Ai uitat ce scrie în *Cartea Cărților* ?

EA : N-am uitat : „Demiurgul a spus : moartea e alfa și omega, începutul și sfîrșitul" !

EL : Atunci, cum îndrăznești ?

EA : Dă-mi mîna. Nu. Ia-mă în brațe și ține-mă strîns, strîns. Simți cum bat inimile noastre împreună ? Și nu înțelegi nici acum ? Demiurgul a mințit : puterea care ne leagă e mai tare decît moartea.

EL *(îngrozit)* : Eva !

EA : Nu te speria, dragul meu. Noi doi am descoperit un adevăr. Și adevărul ăsta e uluitor și neîngăduit. Dar nu te speria. Ține-mă strîns în brațe, lipește-ți obrazul de al meu. *(Pauză.)* Îți dau voie să mă și săruți. Au, m-ai mușcat !

EL : Gura ta e ca un fruct. Ca un măr din grădinile Demiurgului. Cînd mușc din el, cred orice vrei tu.

EA : Mai spune-mi cuvîntul acela minunat.

EL : Totdeauna.

EA : Totdeauna, dragul meu, dragul meu, dragul meu, dragul meu... Totdeauna ! *(Rămîn îmbrățișați. Se aude un zumzet ușor, ca o sonerie de telefon, însă ei rămîn mai departe îmbrățișați. Apoi Ea încearcă să se desprindă.)*

EL *(reținînd-o)* : Nu.

EA *(amărîtă)* : Trebuie. Mă cheamă de la Centrul meu. *(Se desprinde, duce o cutiuță la gură.)* Da. Ascult.

O VOCE : De ce nu răspunzi la apel ?

EA : Am răspuns.

VOCEA : Cu întîrziere. Ținînd însă seama de comunicarea importantă pe care avem să ți-o facem, te absolvim de sancțiune. Ești pe recepție ?

EA : Da. Ascult.

VOCEA : În urma hotărîrii Consiliului nostru local, ți s-a acordat cinstea să faci parte din lotul de Eve ce urmează să se prezinte mîine dimineață la orele 8,30 la Centrul districtual de fecundare artificială.

EA : Bine, dar...

VOCEA : Orice întîrziere e pasibilă de rigorile legale. Te felicităm pentru alegere și-ți urăm să dai naștere unui Adam demn de cea mai bună lume din toate lumile cu putință. Noapte bună.

EA *(țipînd în microfon)* : Refuz ! Nu vreau să mă duc la Centrul de fecundare artificială.

EL *(acoperind speriat microfonul)* : Eva, pentru numele Demiurgului, taci !

EA : Nu vreau să tac, e monstruos, nu simți că *acum e* monstruos ?

EL *(înclinînd capul abătut)* : După nouă luni ai să uiți totul.

EA : Și în timpul ăsta să nu te văd, și să trebuiască să fac un copil cu o eprubetă !

EL : Adamii trebuie să se perpetueze în cele mai bune condiții.

EA : Dar e oribil, se poate să nu simți *acum* că e oribil ?

EL : Ba da, de fapt, simt, însă...

EA : N-o să mă duc. Și știu ce o să fac. *(Îi trece mîinile în jurul gîtului.)*

EL : Ce vrei să faci ? *(Scena se întunecă, căci peste lună trece un nor.)*

EA : Nu pricepi, imbecilule ? Un copil adevărat. Al nostru !

CORTINA

ACTUL II

Decorul sugerează o sală cu caracter nedecis între templu și cazemată. În mijlocul semicercului format de un număr de șase taburete, un podium foarte înalt și un tron. Spre rampă, nemișcat, un Robot. Își fac intrarea, unul cîte unul, înalții demnitari ai Paradisului și se opresc, pe rînd, în fața Robotului. Toți poartă măști. În tratarea acestora, fantezia pictorului poate să-și dea curs liber, cu condiția ca toate să sugereze — prin geometrizare — dezumanizarea și să degajeze o impresie de imbecilitate neliniștitoare. Fiecare trage după el, ca pe un cățeluș în lesă, o cutie pe rotile.

ROBOTUL : Domnilor demnitari, pontați prezența.

MARELE DRAGON : Marele Dragon.

MAGUL IMPERIAL : Magul Imperial.

MARELE INGINER : Marele Inginer.

MARELE ADMINISTRATOR : Marele Administrator.

MARELE STRATEG : Marele Strateg.

MARELE MAESTRU AL SLOGANURILOR : Marele Maestru al sloganurilor.

ROBOTUL : În regulă, domnilor. Ocupați-vă locurile.

MARELE MAESTRU *(Robotului)* : Nu ne pui muzică de concentrare ?

ROBOTUL : Înălțimea-sa a dispus ca la această ședință extraordinară a cabinetului să se renunțe la toate adjuvantele artificiale. În consecință, sînteți rugați să depuneți pe acest platou orice fel de vitamine, excitante, stimulente, pe care le aveți asupra dumneavoastră. *(Rumoare plină de panică, voci :* „Cum ?

Toate ? E anormal ! Astea nu sînt condiții normale de lucru !“ *Robotul agită un clopoțel.)* Domnilor, sînt nevoit să vă atrag atenția că e vorba de o dispoziție categorică a înălțimii-sale. *(Pleoștiți, demnitarii, făcînd procesiune, se îndreaptă spre platou, care se umple cu o movilă enormă de flacoane și cutii farmaceutice. Demnitarii vor avea aerul scamatorilor care nu mai termină să scoată din buzunare panglici.)*

MAGUL IMPERIAL *(către Robot)* : Chiar și calmantele trebuie depuse ? Oblivoanele, carbaxinele, nervatilele, bromurile ?

ROBOTUL : Toate produsele chimice. *(Demnitarii se întorc fierți la locurile lor. Marelui Maestru, care citește febril o carte.)* Cer iertare Marelui Maestru al sloganurilor, dar sînt nevoit să-l întreb ce anume citește ?

MARELE MAESTRU *(încurcat)* : Ah, e un fleac, o prostie... O carte veche din biblioteca noastră documentară.

ROBOTUL : Totuși.

MARELE MAESTRU *(penibil)* : *Cum poți deveni atlet, orator și genial în cinci lecții.*

ROBOTUL : Intră în categoria adjuvantelor artificiale. Vă rog s-o depuneți alături de celelalte. *(Marele Maestru se execută, în vreme ce ceilalți ricanează.)*

MARELE INGINER : Ce pișicher ! Uitați-vă ce buchește, ca să devină mai deștept decît noi !

MARELE STRATEG : Ca să ne pună în situație de inferioritate !

MARELE DRAGON : E un ambițios. De mult o spun.

MARELE MAESTRU : Nu permit !

MARELE DRAGON : Un ambițios primejdios. Citește cărți interzise !

ROBOTUL *(agitînd clopoțelul)* : Domnilor, înălțimea-sa, Marele Pontif. *(Își face apariția Marele Pontif, îmbrăcat în mantie roșie cardinalească. Pe tot Paradisul, e singura ființă cu trăsături umane nealterate. E un bătrîn cu expresie inteligentă și vicleană, cu fața emaciată. Toți demnitarii s-au înclinat adînc, pînă cînd el ajunge la tron.)*

MARELE PONTIF : Bună ziua, domnilor ! Luați loc. *(Pauză.)* În numele Demiurgului, declar ședința de cabinet deschisă. V-am convocat în acest consiliu extraordinar datorită unor semne neliniștitoare care au apărut în ultimul timp pe Paradis. *(Pauză.)* O stafie umblă pe Paradis. Și trebuie lichidată înainte de a se întrupa într-o realitate. *(Rumoare :* O stafie ? Cine a văzut-o ? Cu giulgiu ? Eu am văzut una !) Pentru rezolvarea acestei probleme, am nevoie de toată luciditatea și personalitatea dumneavoastră.

MARELE INGINER *(nedumerit, întrebînd cutia pe rotile și ducînd-o apoi la ureche)* : Ce e aia personalitate ?

MARELE PONTIF : Să fie înlăturați și secretarii automați. *(Robotul apucă de lese cele șase cutii, îndepărtîndu-le, spre dezolarea demnitarilor.)* De aceea, am dat dispoziție să se suprime azi uzul tuturor adjuvantelor artificiale. Contez pe efortul dumneavoastră personal. Concentrați-vă, adunați-vă toate resursele intelectuale și să atacăm chestiunea care ne interesează : „Semnificația evenimentelor neobișnuite din ultima vreme". Dau cuvîntul Marelui Dragon.

MARELE DRAGON *(după ce înghite în sec)* : Ă... ă... un copil Adam... ă... ă... a refuzat să... cum se spune ?... Da... Să ia... să ia pastile de... ă... ă...

MARELE PONTIF *(impacientat)* : Asta o știm cu toții. A spus că vrea să moară urîndu-ne. Și s-a jucat de-a munca. Nu atît faptele interesează, cît concluziile.

MARELE DRAGON : Concluziile ?... Ă... s-a jucat de-a munca ! *(Pauză. Iluminat.)* Știu ! Trebuie omorît !

MARELE PONTIF *(plictisit)* : Ce părere are Magul Imperial ?

MAGUL IMPERIAL : Eu cred că e un bbb... bă... bă... băiat f.f.f... un băiat foarte rău. Rău !!

MARELE PONTIF *(trîntind cu furie de pămînt calota de pe cap)* : Asta-i tot ce-aveți de spus ? *(Cuprinși de panică, toți se ridică în picioare și începe un babel de bîlbîieli, interjecții și gesturi de oameni cu limba tăiată. Numai vocea Marelui Administrator se aude limpede, tunînd :* „2 980 500 de Adami de vîrstă preșcolară ; 3 milioane de Adami de vîrstă școlară ; 10 milioane de Adami adulți ; 5 milioane de bătrîni. Problema femeilor : 20 de milioane fete mari, 7 milioane sterile ; 2 milioane..." *Marele Pontif îi privește cu scîrbă și deodată urlă.)* Liniște ! *(Toți încremenesc.)* Luați-vă hapurile alea înapoi ! *(Toți se reped și înghit hapuri pe nerăsuflate, răgînd, sughițînd, înecîndu-se.)*

MARELE INGINER : Șșș... și sec... sec... sec... *(Neizbutind, arată cu degetul spre secretarii automați.)* Aia ! *(La un semn de lehamite al Marelui Pontif, își iau secretarii în brațe, ca pe niște pekinezi, și se întorc la locurile lor. Pauză. Se aude doar un oftat general de ușurare.)*

MARELE MAESTRU *(calin)* : Înălțimea-voastră, și puțină muzică de concentrare. Măcar atîtica ! *(Semn al Marelui Pontif. Se aud cîteva măsuri din* Hai să moară... *Marele Maestru, încîntat.)* Asta a rămas totuși, orice s-ar spune, cea mai neîntrecută muzică de fond pentru concentrarea intelectuală.

MARELE PONTIF : Dau cuvîntul Marelui Dragon.

MARELE DRAGON *(după ce și-a dus secretarul la ureche, își ridică mînecile, avocățește)* : Înălțimea-voastră, onorați colegi ! Ancheta asupra copilului Adam 6 X, întreprinsă de organele Marelui Dragonat, în colaborare cu serviciile Institutului de investigații morale ale Magului Imperial, a ajuns la concluzia că ne aflăm în fața unui caz de rebeliune semiconștientă. În cazul femeii Eva binom 7, ancheta a conchis că proporția de conștiență se ridică la procentul înspăimîntător de 85%. Este procentul cel mai înalt înregistrat pe Paradis în ultimele două sute de ani. Aparatul de radiografie mentală, cu care a fost examinată, nefiind prevăzut pentru asemenea eventualități, a sărit în aer.

MARELE PONTIF : Bărbatul vinovat de a se fi substituit eprubetelor procreatoare a fost prins ?

MARELE DRAGON : Nu, înălțimea-voastră. Deși am folosit toate mijloacele noastre de persuasiune, femeia refuză să-i spună numele. Dar cercetările continuă. Menționez încă un fapt : toate aceste manifestări suspecte au apărut exclusiv în rîndurile Adamilor simpli. Nici un kuklan nu s-a făcut vinovat de muncă, de dorința de schimbare, sau de celelalte păcate capitale.

MARELE ADMINISTRATOR *(a ridicat mîna și Marele Pontif i-a dat cuvîntul)* : O scurtă precizare în acest sens, înălțimea-voastră ! Conform fișelor B, întocmite de birourile noastre, completate cu anexele C și D, prelucrate în formularele F... nu, greșesc, formularele P, fiind nesatisfăcătoare, au fost înlocuite prin formularele F_1, care cuprind 2 557 de rubrici în loc de 2 030, și au 550 de subdiviziuni în loc de 500. Între paranteze țin să subliniez acest succes remarcabil al birourilor noastre. Aceste date deci, conexate la rîndul lor cu cele din sondajele P, N_3 și G_1...

MARELE PONTIF : Concluzia !

MARELE ADMINISTRATOR : Da, concluzia. *(Își duce secretarul la ureche.)* Aceste cercetări ne-au permis să constatăm că la o mie de capete de Adami simpli, 996 au mătreață, în vreme ce la o mie de capete de Adami kuklani, 715 au chelie.

MARELE PONTIF : Și ?

MARELE ADMINISTRATOR : Socotim că e o constatare foarte importantă, pe care o predăm spre studiu departamentului Magului Imperial, ca să se vadă dacă nu cumva e și semnificativă. Eu personal așa cred, pentru că orice lucru își are o semnificație, iar înălțimea-voastră ne-a întrebat despre semnificația ultimelor evenimente.

MAGUL IMPERIAL : Vom studia problema cu toată seriozitatea. Ca măsură preventivă, putem cere însă Centrului de fecundare artificială să fabrice Adami chelboși.

MARELE PONTIF *(turbînd)* : Care sînt cauzele apariției fenomenelor neliniștitoare ? Asta v-am întrebat ! *(Tăcere lungă.)*

MARELE STRATEG *(ridicînd două degete)* : Știu ! Propun să executăm cinci sute de mii de Adami.

MARELE DRAGON : Șapte sute ! Eu cred în cifra șapte !

MARELE PONTIF : Pentru numele Demiurgului, acestea sînt măsuri, nu cauze.

MARELE MAESTRU : Departamentul Magului Imperial organizează adunări mistice, în care Adamii nu mai cred de mult și la care nu mai vin. Propun să fie desființat și contopit cu departamentul meu. Sloganul e nervul vieții noastre.

MAGUL IMPERIAL : Nu mai spune ! Singura mîngîiere adevărată a Adamilor rămîne spiritismul. Sloganul îi ajută să trăiască, dar spiritismul îi ajută să moară. Și, dealtfel, cauza relelor de pe Paradis stă în proasta funcționare a departamentului Sloganurilor. Ultimele cinemavise sînt o porcărie. Adamii se plictisesc și de aceea devin bizari.

MARELE STRATEG : Marele Dragonat nu-și face energic datoria. De aceea, Adamii își fac de cap.

MARELE DRAGON : Departamentul Marelui Strateg nu întreține o stare de alarmă satisfăcătoare cu privire la eventualitatea unui atac de pe alte planete. De aceea, Adamilor nu le este îndeajuns de frică și le arde de prostii.

MARELE ADMINISTRATOR : Departamentul Marelui Inginer fabrică vehicule cu viteză prea redusă. Adamii nu mai au beția vitezei și de aceea se scobesc în nas și au idei.

MARELE INGINER : Marele Administrator este un rutinier. Fișele statistice ar trebui triplate. Atunci am ști exact care este starea morală pe Paradis.

MARELE PONTIF : Cînd vă lucrați unul pe altul se mai întîmplă să spuneți și lucruri de bun-simț. Dar la întrebarea principală tot n-ați răspuns. Ce stafie străbate Paradisul ? *(Toți își duc secretarii la ureche și tac.)* La urma urmei, poate că e mai bine că nici voi nu știți. *(Pauză.)* Ordon să se ia următoarele măsuri : intensificarea la maximum a supravegherii tuturor manifestărilor Adamilor. Chiar și a celor erotice. Îmbunătățirea mijloacelor mecanice și chimice de distracție. Crearea unei atmosfere puternice de suspiciune, isterie și panică. Execuții în masă. Sînteți liberi. *(Toți se ridică.)* O clipă ! Panica nu trebuie să aibă un temei limpede. Cu cît acesta va fi mai obscur, cu atît rezultatul va fi mai eficace.

ROBOTUL : Înălțimea-voastră, o radiogramă urgentă.

MARELE PONTIF : Spune.

ROBOTUL : Observatoarele astronomice comunică : un punct luminos rătăcește în jurul Paradisului. Natura lui nu poate fi încă identificată.

MARELE PONTIF *(către Marele Strateg)* : Răspunzi de Sistemul Atlantis de apărare ?

MARELE STRATEG : Cu capul. Nu poate trece nici o muscă.

MARELE PONTIF : Domnilor, din această clipă se decretează starea de alarmă generală pe întregul Paradis. Puteți dispune. *(Toți ies în fugă, îmbrîncindu-se, zăpăciți, călcîndu-se pe mantii. Marele Pontif, gînditor, se adresează, după un timp, Robotului.)* Să capete oare stafia chip atît de repede ? *(Îl bate pe Robot pe umeri.)* Nici tu nu știi, bătrîne, cine e stafia Paradisului ? Și nici cînd litera O poate deveni cea mai primejdioasă din alfabet ? *(Robotul neagă.)* Bine, ție o să-ți spun secretul, bătrînul meu prieten. *(Se uită în toate părțile, apoi îi șoptește ceva la ureche.)*

ROBOTUL *(nedumerit)* : Omul ? Ce-i aia ?

Întuneric

Exterior abstract. Crepuscul cu ceață. În fund de tot se aprinde din cînd în cînd o pălălaie de foc. Intră o patrulă de patru roboți, conduși de al cincilea. Doi din ei controlează fundul scenei și apoi se întorc.

ROBOTUL I : Nimic, Șefule. Totul e în ordine !

ROBOTUL II : De cum se înserează, poți să dai cu tunul. Toți se închid în case, ca șoarecii în găurile lor. Nici mustățile nu li se văd. Doar ici și colo, cîțiva bezmetici își caută beleaua cu lumînarea.

ȘEFUL : Hai, dați-i drumul.

ROBOTUL II : Numai o clipă, Șefule, să trag o dușcă de ulei. Cu ceața asta afurisită, nici nu știi cînd te apucă reumatismele.

ȘEFUL : Și mie îmi cam scîrțîie genunchiul. Cred că mi-a căzut și un nit. Dar slujba-i slujbă.

ROBOTUL I : Adevărul e că se lucrează din ce în ce mai prost pe Paradis. Mi-aduc aminte, cînd a fost scoasă seria mea, bătrînul pe care l-am înlocuit era finisat ca un cristal. Numai suprafețe netede, muchii ca de brici, și lucea de nu te mai săturai să te uiți la el, măcar că era bătrîn. E drept că prea multă minte nu avea, pe cînd eu sînt deștept.

ROBOTUL IV : Ei da, mare scofală ! Eu n-am vanități intelectualiste. Prefer un exterior izbutit, unei așa-zise bogății interioare, care pînă la urmă-i apă de ploaie.

ȘEFUL : Mie mi-au făcut un picior bont. Se mișcă bine, dar parcă e prea grosolan, totuși.

ROBOTUL I : Adamii n-au gust.

ROBOTUL III : Nici nu-i de mirare, pe zi ce trece devin mai sluți și mai asemănători între ei.

ȘEFUL : Și mai murdari. Fiecare din ei e o hrană de instincte tulburi, pe cînd noi ne simțim curați ca o farmacie. „Rațiune și acțiune“, iată deviza Noului Robotism. Iar restul e porcărie. Mi-e sete de puritate !

ROBOTUL II : Apropo. Mi-a spus un coleg, care lucrează la departamentul Construcțiilor, că Marele Inginer a propus înlocuirea mîinii cu cinci degete prin mîna cu patru degete, sub pretextul economiei de materiale.

ROBOTUL IV *(privindu-și mîna, suflă peste unghii și le lustruiește)* : Cu patru degete ? Cînd îmi fac manichiura, mie nici cinci nu-mi ajung. Imbecilul ăla vrea să ne transforme în monștri. Numai că n-o să-l lăsăm să-și facă mendrele. Chiar săptămîna trecută, la o adunare a Ligii Noului Robotism, tineretul a votat o moțiune prin care cere introducerea buricului la roboți.

ȘEFUL *(izbucnind în rîs)* : Ei, bată-vă să vă bată de fanți ! Dar ce, fără buric faceți scurtcircuit ? În curînd o să vreți și conductori indefrizabili.

ROBOTUL IV : De ce nu ?

ŞEFUL : Nici chiar atîta frivolitate, băiete ! Noul Robotism e o mişcare serioasă. Şi, dealtfel, chestia cu buricul cam miroase a erezie.

ROBOTUL I : Eu nu ştiu ce mai aşteptăm. Adamii sînt o rasă sfîrşită.

ŞEFUL *(ducînd degetul la buze)* : Grăbeşte-te încet ! Deocamdată, îi ajutăm să se autolichideze. *(Arătînd spre vîlvătăile de foc din fund.)* Niciodată n-au lucrat crematoriile ca acum. În curînd, peste cenuşa lor vom instala, pentru vecii vecilor, civilizaţia roboţilor.

ROBOTUL IV : Eu frecventez cu regularitate cursurile Noului Robotism, dar nu reuşesc să pricep, totuşi, cum va arăta lumea viitoare, a noastră. Ştiu doar că va fi curăţată de promiscuitatea animală a Adamilor.

ŞEFUL : Şi asta ţi se pare puţin, copil zevzec ? Dar viaţa e un şancru indecent, care roade şi murdăreşte sublima splendoare a nefiinţei. Iar cînd scandalul acesta va fi stîrpit... *(În delir, profetic.)* O, minunată lume nouă ! O, paradis al mişcării gratuite ! O, miracol al universului pur, gigantic ceas în perpetuă pulsaţie, dar care nu măsoară timpul ! O, mecanism desăvîrşit !

ROBOTUL IV : Şi noi ce vom fi ?

ŞEFUL : Expresia cea mai înaltă a nefiinţei !

ROBOTUL III : Uneori îmi vine să cred că Adamii kuklani îşi dau seama de scandalul pe care îl reprezintă existenţa lor şi încearcă să se apropie de tipul nostru, al roboţilor, ca să se salveze.

ŞEFUL : Nu vor izbuti complet niciodată. Măcar foame şi sete tot o să le fie. Sînt sortiţi pieirii. *(Izbucnind în rîs.)* Ia uitaţi-vă ce caraghioşi sînt şi ce ifose îşi dau !

ROBOTUL II *(în derîdere)* : De, nu sîntem noi sclavii lor ? *(Toţi rîd.)*

O VOCE *(din culise)* : Stai ! Parola !

ROBOTUL IV : Fleoşc ! *(Roboţii rîd.)*

ŞEFUL *(ameninţîndu-l pe glumeţ cu degetul, strigă parola)* : E linişte pe Paradis ! *(Intră o patrulă de kuklani.)*

ŞEFUL KUKLANILOR *(salutînd cu braţul ridicat)* : Trăiască Demiurgul !

ŞEFUL ROBOŢILOR *(mormăit)* : Trăiască !

ŞEFUL KUKLANILOR : Totul e în ordine ?

ŞEFUL ROBOŢILOR : În ordine.

ŞEFUL KUKLANILOR : Nici un delincvent ?

ŞEFUL ROBOŢILOR : În careul Lirei am găsit cincisprezece indivizi.

ŞEFUL KUKLANILOR : Erau împreună ?

ŞEFUL ROBOŢILOR : Propriu-zis, nu. Stăteau la cel puţin trei metri depărtare între ei, dar se uitau unul la altul.

ŞEFUL KUKLANILOR : Dispoziţiile sînt clare : după orele 18, orice comunicare între Adami este interzisă. Privirile reprezintă o comunicare.

ŞEFUL ROBOŢILOR : Tocmai ! Au fost executaţi toţi.

ŞEFUL KUKLANILOR : Perfect. S-a decretat alarmă mărită. Punctul luminos se apropie de Paradis.

ŞEFUL ROBOŢILOR : De ce n-a fost pulverizat ?

ŞEFUL KUKLANILOR : Va fi. E o chestiune de minute, poate. Încă n-a intrat în bătaia sistemului nostru defensiv. Şi noi am lichidat optsprezece indivizi. *(Pauză.)* Oare de ce se adună şi se uită unii la alţii ?

ŞEFUL ROBOŢILOR : De frică. În singurătate, frica e mai copleşitoare.

ŞEFUL KUKLANILOR *(arătînd spre luminile crematoriului)* : Crematoriile din sectorul nostru au înregistrat azi un număr triplu de cereri. La început a fost chiar puţină îmbulzeală şi dezordine la intrările în camerele de gazare, dar acum totul a fost foarte bine organizat. Sinucigaşii intră în grupuri de cîte douăzeci, cîntînd : *O, Paradis minunat,* iar copiii : *Demi, Demiurgul meu.* Şi nimeni nu spune că-i este frică. E foarte, foarte îmbucurător şi onorabil.

ŞEFUL ROBOŢILOR : Se sinucid şi kuklani ?

ŞEFUL KUKLANILOR : În mod cu totul excepţional. Nici opt la sută. Noi avem nervii tari. *(Către cei patru kuklani din patrulă, care au început să joace tontoroiul pe loc.)* Ce-i cu bîţţiala asta ? *(Kuklanii* *încearcă să se stăpînească, dar nu pot.)* V-ați înghițit limbile ?

UN KUKLAN *(bîlbîindu-se)* : Nu, înalte dragon, dar...

ȘEFUL KUKLANILOR : Ce naiba v-a apucat ? Vă e frig, vă doare burta ?

KUKLANUL : Nu, dar e... e mai ușor cînd te miști. *(Și o zbughește la fugă, în pas alergător, descriind un cerc. Ceilalți îl privesc cu jind, de-abia stăpînindu-se să nu-l imite.)*

ȘEFUL KUKLANILOR : Ai înnebunit ? E mai ușor, ce ?

KUKLANUL *(alergînd în jurul lor)* : Nu știu. E mai ușor de trăit. *(Cu jubilare crescîndă.)* Mai ușor... mai ușor... mai ușor... *(E de ajuns ca și ceilalți trei colegi să pornească în pas alergător după el, rînjind cu satisfacție stupidă.)*

ȘEFUL KUKLANILOR *(în vreme ce roboții se topesc de rîs, dîndu-și coate)* : Stai ! Vă ordon să stați ! *(Începe și el să bată pasul pe loc.)* Paradisul și Demiurgul cui v-a făcut ! N-auziți ? *(Începe să alerge după ei, în cerc, strigînd, dar destins și, în fond, fericit.)* Drepți, am ordonat, drepți, ticăloșilor ! *(Pentru el.)* Pe Demiurg, că e mai bine cînd te miști ! *(Și așa ies din scenă, în culise, de unde se mai aude glasul Șefului.)* Drepți ! Asta-i indisciplină ! Drepți !

ȘEFUL ROBOȚILOR *(rîzînd în hohote cu toți roboții)* : Și ăștia pretind că au nervii tari ! Haideți, băieți, să bem undeva o litră de gaz, că ceața asta ne topește toate încheieturile. Fac cinste. *(Către Robotul IV.)* Ia zi, țîncule, care e parola Paradisului, pe care ai inventat-o, că nu era rău ?

ROBOTUL IV : Fleoșc !

ȘEFUL *(rîzînd)* : Cu „fleoșc“ înainteee... marș !

(Ies în marș comic, cîntînd : Fleoșc, fleoșc, și iarăși fleoșc și fleoșc... *Apoi din culise se mai aude un strigăt entuziast :* Trăiască roboții ! *Scena rămîne un timp goală, apoi apar doi inși : Poetul, care poartă o mască mică pe ochi, și Adam rădăcină pătrată din 17, zis pe scurt : Adam.)*

POETUL : Tot aici ești ? Te agăți mai rău ca un scai. Ce vrei de la mine ?

ADAM : Știu că lumea spune că ești nebun, dar mie îmi place să stau cu tine ; nu mi-e frică. De ce porți mască ?

POETUL : Pentru că nu sînt eu. Eul e un altul *.

ADAM : Ai un fel foarte ciudat de a vorbi. Asta-mi place. Cu toate că nu pricep.

POETUL : Eu nu vorbesc, imbecilule ! Exprim ! Văd ceea ce este nevăzut și-i dau formă, aud ceea ce este neauzit și-i dau glas, cunosc ceea ce este neîmplinit — și-l vestesc ! *(Ridicînd degetul.)* Auzi ?

ADAM : N-aud nimic. Decît bătaia inimii. Nu știu de ce bate atît de tare !

POETUL : Și nici nu vezi ?

ADAM : Nu, e o ceață s-o tai cu cuțitul.

POETUL : Surd și orb ! Mai surd și mai orb decît o buturugă. Te uiți în jur și spui : ăsta-i nebunul, ăsta-i cerul, asta-i ceața, ăsta-i copacul ! Nu-i așa ? Și ești mulțumit de tine.

ADAM : Da. Tot într-o seară, dar cu lună, am auzit și eu tăcerea și am văzut cu adevărat lumea. Am cunoscut-o. Era în adevăr grozav ! N-o s-o uit niciodată, seara aceea.

POETUL : Mare ispravă ! Ai cunoscut ceea ce poți pipăi. Dar dincolo ai pătruns ? La genunile vieții ? Cum, surdule, chiar nu auzi trîmbițele de alamă ale neauzitului ? Nu le auzi cum mugesc ca o cireadă de zece milioane de tauri înnebuniți ? Și zbaterea nevăzutului n-o vezi ? Și coapse, și capete, și priviri rostogolite în cataracte, și oceane izbindu-se de stele, și ceruri sîngerînde împunse de firele de iarbă, și rutul aștrilor despletiți — și peste toate, Evohe, surîsul fix și alb !

ADAM : Ah, ce nebun minunat ești !

POETUL : Și setea nu te arde, și foamea nu te mistuie ?

ADAM *(cu solicitudine)* : Dacă ți-e sete și foame, eu am pilule. *(Scoate o cutiuță.)* Au o reclamă grozavă :

---

* Rimbaud.

„De ţi-e foame, de ţi-e sete, înghite-ne şi pe urmă rîgîie fericit !“ Ha-ha, nu-i aşa că-i bună ?

POETUL *(urlînd)* : Nu vreau pilule ! Vreau să mînînc copaci, pămînt şi bolovani, vreau să storc norii ca pe nişte cearşafuri ude, să mă îmbăt şi să joc, să joc !... *(Schiţează un fel de dans magic, urlînd în extaz, din ce în ce mai ascuţit.)* „Ţipete, tobe, dans, dans, dans... Foame, sete, ţipete, dans, dans, dans, dans !“ * *(Cade istovit, cu faţa în mîini.)*

ADAM *(speriat, după un moment lung de tăcere, îl atinge cu degetul pe umăr)* : Vrei să plec ? *(Poetul nu răspunde.)* Pot să te ajut cu ceva ?

POETUL *(clatină negativ din cap, lasă mîinile jos, îl priveşte lung)* : Poate că în adevăr sînt nebun !

ADAM : Ştii, puţin de tot, eu te pricep, totuşi. De aceea mă ţin după tine. Odată...

POETUL : Nimeni nu mă pricepe. Sînt mai singur decît un mort.

ADAM : Odată, în seara aceea de care ţi-am vorbit, o femeie mi-a dat să beau o lacrimă. Era ca o steluţă de gheaţă, dar ardea. De atunci, şi pe mine mă chinuieşte veşnic setea.

POETUL : ...Mai singur decît un mort neîngropat.

ADAM : M-a cuprins pe după gît, s-a lipit toată de mine şi, cu gura pe gura mea, mi-a spus : „Puterea care ne leagă e mai tare decît moartea“.

POETUL : M-am dus la răscrucea drumurilor, mi-am pus inima pe palmă şi am întins-o şi bătrînilor, şi femeilor, şi bărbaţilor în putere, şi copiilor, şi le-am spus : luaţi-o, o împart cu voi, fraţii şi surorile mele. Ca să nu mai fiţi singuri. Singurătatea e blestemată. Unii s-au speriat. Alţii au rîs şi mi-au strigat : nebunule ! Şi toţi mi-au întors spatele.

ADAM *(ţipînd)* : Pe urmă mi-au luat-o. Au aruncat-o în temniţă şi au chinuit-o. Poate că au ucis-o. *(Ridicînd pumnii la cer.)* Blestemaţi să fiţi, ticăloşilor !

POETUL : Dacă ştii să iubeşti şi să urăşti, poţi fi frate cu mine. Vrei ?

---

* Rimbaud.

ADAM : Vreau. *(Se aşază alături.)* E bine lîngă umărul tău. E cald. *(Trist.)* Ura mea nu are nici o putere. Marele Pontif nici nu se sinchiseşte de blestemele mele.

POETUL : O să te ajut eu. Ascultă. *(Se ridică şi spune.)*

„Pe tine, cadavru spoit cu unsoare,
Te blestem să te-mpuţi pe picioare.
Să-ţi crească măduva, bogată şi largă,
Umflată în sofale, mutată pe targă.
Să nu se cunoască de frunte piciorul,
Rotund ca dovleacul, gingaş ca urciorul.
Oriunde cu zgîrciuri ghiceşti mădulare
Să simţi că te arde puţin fiecare.
Un ochi să se strîngă şi să se sugrume
Clipind de-amăruntul, întors către lume,
Celalt să-ţi rămîie holbat şi deschis
Şi rece-mpietrit ca-ntr-un vis.
Cînd ura te-neacă şi-ţi scînteie-n oase
Să vrei peste mie, să poţi pîn' la şase.“

ADAM : Ajunge ! Mi-e frică.

POETUL : N-ajunge încă. Mai trebuie.

„De pofte să-ţi sece obrazul,
De bube să nu-ţi mişti grumazul,
Să-ţi iasă cocoaşă
Şi gîlci şi cucuie-n cămaşă.
Buricul bubat din născare
Să-ţi sîngere sub cingătoare.
De glezne tîrîş să-ţi atîrne
Ghiulele de capete cîrne,
Rînjite, scrîşnite şi nerăzbunate :
Măceluri, osîndă, păcate...“ *

(În timpul acesta, intrînd cîte unul, Adami în vîrstă, cu bărbi albe, au făcut cerc larg în jurul lui. Stau la distanţă unul de altul, cu ochi holbaţi, muţi. La sfîrşitul poemului, din toate piepturile se aude un : „Ha !“ uriaş, de satisfacţie. Dar Poetul, răpit de inspiraţie, nu i-a văzut şi, dealtfel, la sfîrşitul blestemelor, istovit, şi-a acoperit faţa cu palmele.)

---

* T. Arghezi.

ADAM : Lasă-mă să-ți sărut mîna. Acum o să crape ! Sînt sigur că o să crape ! Nu mai are scăpare.

POETUL *(luîndu-și încet mîinile de la ochi și regăsind contactul cu realitatea, privește lung cercul Adamilor bătrîni)* : Cînd ați venit aici ? *(Tăcere.)* De ce tăceți ? *(Tăcere.)* Nu vă speriați de mine, nu sînt nebun. *(Tăcere. Cu nădejde.)* Oare mi-ați auzit, în sfîrșit, chemarea ? *(Izbucnind.)* Frații mei, dragii mei frați ! *(Întinde mîinile spre ei, dar Adamii se feresc și unii încep să-i întoarcă spatele.)* Nu plecați ! Unde vă duceți ?

UN BĂTRÎN : La crematoriu. Vrem să ajungem înainte de zori. Atunci e mai ușor de intrat, e mai puțină lume la coadă.

ALT BĂTRÎN : Haideți odată, o să ne apuce căldura zilei pe drum.

ALT BĂTRÎN : Și s-ar putea să vină și ploaie. Nu-mi place să mă ude ploaia, fac guturai.

POETUL : Stați, stați... Eu nu *vă* înșel ! *(Febril.)* „O să vă dezvălui toate tainele : taine religioase sau naturale, ale morții și ale nașterii, ale viitorului și trecutului, ale cosmogoniei și neantului. Știu să fac toate minunile.“ * Pentru voi o să... Nu plecați ! Vreți să vă descopăr viitorul ?

UN BĂTRÎN : Pe noi nu ne interesează viitorul.

POETUL : O să vă povestesc despre Nădejde. Nădejdea e o floare cu petale mici și roșii ca rubinul.

ALT BĂTRÎN : Pe noi nu ne interesează florile.

ALT BĂTRÎN : Ci să pornim odată, mi-a intrat umezeala în oase și mă înjunghie la bășică.

POETUL : Doar cîteva clipe ! Nu vă cer mai mult ! Ascultați ! Într-o zi, bolta cerurilor se va despica și un fulger va coborî pe Paradis. Temeliile Paradisului se vor cutremura și în locul unde fulgerul va lovi pămîntul se va arăta un Trimis. Va fi frumos ca un zeu, iar surîsul lui va răspîndi lumina și bucuria. Și toată lumea o să-l cunoască, pentru că va purta între degete mica floare roșie a nădejdii. *(Fără voia lor, bătrînii s-au oprit și au ascultat.)*

UN BĂTRÎN : De unde o să vină Trimisul ? Din ce lume, și ce solie poate să ne aducă ? Paradisul e cea mai bună lume din toate lumile cu putință. Așa scrie în *Cartea Cărților*.

POETUL : *Cartea Cărților* minte ! *(Rumoare :* Ce-a spus ? Ce a îndrăznit să spună ? E nebun !...)

ADAM : Are dreptate. Știu și eu ! *Cartea Cărților* minte !

POETUL : Alungați ceața de pe ochii voștri, ridicați-vă capetele și priviți cu îndrăzneală sus, drept în creștetul cerului. *(Ceea ce bătrînii fac. Atmosfera de ceață se risipește și cerul apare splendid împodobit cu lumini stelare.)* În fiecare stea pîlpîie o lume, și Paradisul nu e cea mai bună. Iar Trimisul va spune : De ce sînteți triști și mai însingurați decît morții, de ce nu m-ați așteptat ? Iată, v-am adus floarea nădejdii și a dragostei. *(Privind în jur.)* De ce vă uitați așa la mine ? Jur că nu vă mint, jur că așa va fi ! Cu floricica roșie în mîini, descătușați, puternici, liberi și frați, vom intra în sfîrșit în împărăția luminii. Vestesc venirea luminii !

(În clipa aceea se aude un zgomot puternic de tobe, crescînd ca o năruire, și o lumină orbitoare fulgeră scena. Bătrînii au căzut în genunchi, cu fețele la pămînt. Doar Poetul, în mijlocul lor, a rămas în picioare, într-o dementă așteptare. Apoi, din culise, privind nedumerit în jur, apare OMUL. Într-o mînă ține o garoafă albă, și cu cealaltă se scutură pe haine, ca și cum ar fi pline de praf. Are vreo 45 de ani, e mic, și cu nasul cam mare, părul rar, iar pe față poartă o expresie în care naivitatea și dezinvoltura se amestecă. Îi zărește pe Adami și, calm, rostește.)

OMUL : Hello ! *(Adamii, mereu de-a bușilea, ridică capetele.)*

POETUL *(delirant)* : El e ! V-am spus că o să vină ! Oh, de cînd te așteptăm !

OMUL : Ce vorbești, domnule ?! Se vede că dai cu bobii, că mie nici prin cap nu-mi trecea să mă abat pe

---

* Rimbaud.

aici. Nu mă planificasem. Dacă nu se defecta rabla mea de trotinetă, acum eram pe Jupiter.

POETUL : Nu-i adevărat, știam că o să vii, te-am așteptat.

OMUL : De aceea m-ați primit cu focuri de artificii ? Nu înțelegeam de ce bîzîie în jurul meu punctele alea luminoase. Credeam că-i antiaeriană și mă întrebam la ce troglodiți am nimerit ? Din cînd în cînd, pe cîte o steluță înapoiată, mai dai și peste pramatii de astea, cu cuțitul în dinți. Îmi dai voie ! Robinson. Pentru prieteni, Rob.

UN BĂTRÎN *(cuprins de panică, Poetului)* : Nu-i întinde mîna. Nu te-ai uitat la fața lui ? E ca a Marelui Pontif. *(Omul își pipăie nedumerit fața.)* E și el un fiu al Demiurgului. *(Toți se prosternează strigînd : Slavă Demiurgului ! Numai Poetul a rămas în picioare, împărțit între fericire și nedumerire că Trimisul nu arată tocmai așa cum îl visa el.)*

OMUL : Știți, eu nu-s lipsit de umor, dar pînă aici cu gluma. Mama e o femeie cinstită și pe tata îl cheamă Allan. Dar de ce stați de-a bușilea, ați pierdut ceva ?

POETUL : Nu-i așa că ai venit pe un fulger ?

OMUL : Aș, nu ți-am spus, am o rablă de trotinetă. Trustul meu e cam zgîrcit. Sînt achizitor de zarzavat. Fulgere n-au decît șefii de secții. E drept că circulă mai mult. Dar ia spune-mi, unde am nimerit ?

POETUL : Pe Paradis.

OMUL *(ridicînd din umeri)* : Nu recunosc. Totdeauna am fost cam slab la cosmografie. Și doar alerg prin lume, nu glumă ! Văd că aveți condiții asemănătoare cu cele de pe Pămînt. Sînteți o colonie mai veche a Pămîntului ?

POETUL : Pămîntul ? N-am auzit niciodată despre steaua asta.

OMUL *(rîzînd și bătîndu-l pe umeri)* : Glumețule ! Spune-mi, ceapă sau cartofi aveți pe-aici ?

POETUL *(dezolat)* : Ceapă... cartofi...

OMUL : Dar numai de bună calitate. Ofer condiții avantajoase. Barem, dacă am poposit aici, să fac o treabă. Știi și dumneata : munca înainte de toate. *(Arătînd spre Adamii îngenuncheați.)* Asta e poziția voastră preferată ?

POETUL : S-au speriat de tine.

OMUL *(izbucnește în rîs)* : De mine ? Cum o să se sperie cineva de un om ?

POETUL : Asta-i numele tău de Trimis ? Om ?

OMUL : Firește că-s om ! Ce,-i mare minune să fii om ? Dar hîtri mai sînteți pe aici ! Hai, sus, sus, nu-mi place să fiu luat peste picior. *(Îl apucă pe un Adam de umăr și-l ridică.)* Sus, tăicuțule, că numai animalele stau cu capul în pămînt. *(Treptat, se ridică și ceilalți. Cercetîndu-l cu atenție pe Bătrîn.)* Ce-i cu voi, sînteți în carnaval ? De ce purtați măști ? Îmi dai voie s-o văd și eu ? *(Îl apucă pe moșneag de pielea feței.)*

BĂTRÎNUL : Ai milă, stăpîne, îmi rupi pielea.

OMUL *(rușinat)* : Scuză-mă, credeam că e o mască.

BĂTRÎNUL *(arătînd cu degetul)* : Numai nebunul poartă mască.

OMUL : Cum, dumneata ești chiar... ? *(Duce mîna la tîmplă, apoi, rușinat, și-o trage.)* Înțeleg, sînteți un popor vesel și vă place să vă distrați pe socoteala străinilor. *(Jovial.)* Cîte stele, atîtea obiceiuri, nu ? Observ că și în vocabular aveți cuvinte pe care nu le cunosc : milă, stăpîne... O să trebuiască să le notez. *(Tăcere. Stingherit.)* Mde... Cam asta-i... *(Pauză.)* ...Altfel, ce mai spuneți ? Ce-ați mai făcut ? *(Tăcere.)*

ADAM *(Poetului)* : De ce nu rostește cuvintele despre care spuneai ?

POETUL : Ești Trimisul, sau nu ?

OMUL *(descumpănit, după o clipă de ezitare)* : Bineînțeles că sînt trimis.

POETUL *(exultînd)* : Ați auzit ? Singur a spus-o. El e Trimisul !

OMUL : Dar ce, vă închipuiți că sînt un aventurier ? Am acte în regulă. *(Scoate un portofel cu hîrtii.)* Uite, buletinul de populație, eliberat de D.A.P. 3. *(Explicativ.)* Adică, Direcția Administrativă a Pămîntului. Trei înseamnă America. Uite și pașaportul : Valabil pentru Cosmos. Ce mai vreţi ? A, da, uite şi carnetul de sindicalist : Trustul mondial al aprovizionării cu zarzavaturi, secţia Ceapă şi Cartofi. Şi poftim, ca să nu mai aveţi îndoieli, şi delegaţia : „Robinson Crew e delegat să achiziţioneze ceapă şi cartofi între Sirius şi Aldebaran“. Este ? De ce n-ai spus de la început, domnule, că eşti de la Controlul străinilor, în loc să mă iei cu vrăji ? Ah, da, uite şi actul de căsătorie. Ca să nu avem vorbe. Apropo, să-mi scrii aici că m-am rătăcit. Cu ora exactă a sosirii şi plecării. Altfel, mă mănîncă de viu. Nici nu-ţi închipui ce femeie înaintată e ! Şi să specifici : Rătăcit, datorită unui accident tehnic, ca să nu se creadă cine ştie ce. *(Apucîndu-l de braţ.)* Şi cît mai multe ştampile, zece, douăzeci... Cîte poţi... Chiar şi de la comitetele de stradă. Dacă-s rotunde, fac impresie. *(Jalnic.)* Dacă-s mai puţin de şapte, nu mă crede.

ADAM *(Poetului)* : Spuneai că o să fie frumos.

POETUL : Totuşi, are... urechi frumoase.

OMUL : Nu că-s îngîmfat, dar şi Arabella spune : „Rob, cu urechile tale m-ai cucerit. Aşa trebuie să fi fost şi ale lui Garry Cooper.“

ADAM : Dar nasul ?

POETUL : Poate că... aşa se poartă la ei.

OMUL : Ia ascultaţi, ce vreţi cu nasul meu ? Dacă şi Arabella e de acord cu el, poate să vă placă şi vouă. *(Cu umor.)* În fiecare zi mi-l curăţă cu aspiratorul şi o dată pe săptămînă cheamă pompierii, care pun scara pe el şi-l stropesc zdravăn cu furtunul. Zice că monumentele naturii trebuie întreţinute. A făcut, dealtfel, o cerere Academiei Mondiale de Ştiinţe să-mi pună nasul sub protecţie. Aşa că nu vă sfătuiesc să vă jucaţi cu el.

POETUL : Şi uite, nu vezi, surîde ! Şi are un surîs bun, luminos, întocmai cum îl visam şi eu.

OMUL : Te cred : dantură făcută în Altair. *(Lovindu-se cu unghia peste dinţi.)* Rezistă şi la incendiu. Ei, Altair, ce viaţă, dom'le, ce civilizaţie, ce tarafuri ! Fac acolo nişte mititei de-ţi lingi degetele o săptămînă. Şi ce fete, ce picioare, ce ochi negri !

POETUL : Dar cuvintele, cuvintele pe care trebuia să ni le spui, pe care le aşteptam de atîta timp ? Pe care eu le-am auzit aievea ?

OMUL : Cuvintele ? Adică, vreţi chiar un *speech* ? *(Tuşeşte.)* Bine, desigur, dacă aşa e obiceiul... nu e chiar aşa mare lucru... deşi la noi s-a renunţat de mult la discursuri. Se mai ţin doar o dată pe veac, la cine ştie ce ocazii... Dar dacă trebuie... *(Tuşeşte stingherit, apoi deodată izbucneşte.)* Hello, băieţi ! *(Dar tace brusc. Apoi, după o linişte penibilă, uşurat, îşi ia avînt.)* A, da... Dragi prieteni, situaţia interplanetară actuală, aşa cum spuneau strălucit stră-stră-moşii noştri Marx şi Engels, este, după cum bine ştiţi, caracterizată prin ascuţirea contradicţiilor interne şi, la urma urmei, dialectice — şi, de fapt, asta-i important — din Constelaţia Pleiadelor, ceea ce... *(Tuşeşte încurcat, se opreşte şi revine la tonul de bonomie care-l caracterizează.)* Ca să fiu sincer, cred că n-are nici un rost să vă fac o prelucrare. Iar întrucît priveşte Pleiadele, nu fiţi îngrijoraţi, totul se va termina cu bine : avem o experienţă de milenii în materia asta. Atîta măcar pot să vă asigur, deşi stau prost cu cursurile de politică curentă. Sînt toată ziua pe drumuri, nu-mi văd capul de atîta treabă şi m-am cam lăsat pe tînjeală cu învăţătura. Arabella chiar îmi spunea : Rob, tu eşti ruşinea sistemului nostru solar. Eşti cel mai înapoiat om din Cosmos. N-ai nici măcar un doctorat. Dar ea mă iubeşte şi aşa ! Iar la discursuri nu m-am priceput niciodată, aşa că o să vă spun doar ca între fraţi : Bine v-am găsit ! — mai ales dacă aveţi şi ceapă de soi pe aici —, vă mulţumesc că m-aţi aşteptat — deşi, naiba să mă ia dacă pricep de unde aţi ghicit că o să nimeresc la voi —, şi uite, în semn de dragoste şi nădejde că o să fim prieteni, daţi-mi voie să vă ofer floricica asta de pe Pămînt. E o simplă garoafă, dar... *(Rumoare emoţionată :* Floarea !)

ADAM *(aproape delirînd)* : Chiar astea sînt cuvintele Trimisului : dragoste şi nădejde !

POETUL : Fraţii mei, aţi văzut, nu v-am minţit, ne-a adus Floarea ! *(Întinde cu un asemenea gest de adoraţie mîinile spre floare, încît Omul o depune speriat şi tulburat în mîinile sale. Poetul o duce la piept. Tăcere.)*

UN ADAM *(curmînd momentul)* : E o floare albă ! Nu e roşie, cum spuneai tu. *(Cu mîinile la piept, strîngînd floarea ca pe un bun nepreţuit, Poetul tresare ca trăsnit. Îşi plimbă încet privirile disperate la toţi cei care fac cerc în jurul lui, apoi şi le pleacă asupra palmelor lipite de piept, dar nu are curajul să le desfacă să se uite.)*

UN ALT BĂTRÎN : E albă, am văzut-o şi eu.

ALT BĂTRÎN : Da, e albă. Arat-o ! *(Poetul începe să-şi desfacă încet palmele, în aşteptarea încordată a celorlalţi. Atunci se aude şuierul de motoare şi sirene care anunţă sosirea unei patrule de kuklani. Aceştia îşi fac apariţia cu armele întinse.)*

ADAM *(cu degetul la buze)* : Sst !

ŞEFUL PATRULEI *(urlînd)* : El e ! Nimeni nu mişcă ! *(Poetul se întoarce — trezit de glas — brusc spre el. Se aude o împuşcătură. Poetul se clatină. Apoi desface încet palmele şi priveşte.)*

POETUL *(cu voce slabă, dar vibrînd de o intensă fericire)* : Nu v-am minţit. E roşie ! *(Întinde garoafa, înroşită de sîngele său, lui Adam, care o lipeşte cu veneraţie de piept, şi cade.)*

UN BĂTRÎN *(tulburat)* : Nebunul a avut dreptate !

OMUL *(aplecîndu-se asupra Poetului)* : Acum înţeleg. Nu era nebun. Era poet. Un mare poet. *(Izbucnind într-un urlet la adresa kuklanilor.)* Asasinilor ! *(Ecoul reia amplificat* : Asasinilor !)

CORTINA

ACTUL III

Sala de consiliu a Marelui Pontif. Cei şase înalţi demnitari stau în formaţie de gimnastică în faţa Marelui Pontif, care, de pe estradă, comandă.

MARELE PONTIF *(citind dintr-o broşură)* : Exerciţiul numărul 2 : Picioarele desfăcute prin săritură, mîinile lateral, luat ! Unu ! *(Grotesc, greoi, stîngaci, demnitarii încearcă să execute comanda. Marele Pontif, urlînd spre Marele Dragon.)* Lateral, imbecilule ! Rotirea trunchiului spre stînga şi aplecarea braţului drept în jos ! Doi ! *(Smulgîndu-şi calota din cap, trîntind-o de pămînt şi corectîndu-i pe toţi.)* Te-ai rotit spre dreapta, idiotule ! Ce faci cu braţul stîng, cretinule ! Nu-l mai bălăngăni aşa ! Braţul drept spre podea, am spus, hahaleră ramolită ! *(Speriaţi, demnitarii încearcă să se corecteze, ceea ce face să crească confuzia şi grotescul.)* Drepţi ! *(Toţi înlemnesc. Marele Pontif, Magului Imperial.)* Care ţi-e dreapta, cap de paie, care ?

MAGUL IMPERIAL *(mîndru ca un şcolar care ştie lecţia)* : Asta, înălţimea-voastră. *(Şi întinde stînga.)*

MARELE PONTIF *(ucigîndu-l cu privirea)* : Asta ?

MAGUL IMPERIAL : Nu... asta ! *(Întinde dreapta.)*

MARELE PONTIF : Eşti sigur ?

MAGUL IMPERIAL : Da. Adică, nu. *(Surîzînd idiot.)* Tot asta e ! *(Întinde stînga.)*

MARELE PONTIF *(ducîndu-şi pumnii la tîmple)* : Şi cu voi trebuie să guvernez Paradisul ! Nici măcar condiţie fizică n-aveţi ! *(De unul singur, aşa bătrîn cum* *e, și prin urmare cu ridicol efort, se lasă o dată pe vine, apoi face exercițiu de respirație, sub privirile tîmpe ale celorlalți.)*

MARELE STRATEG : În Academia Militară eram campion la săriturile pe cap ! Și asta e un sport cu adevărat nobil !

MARELE PONTIF *(îl privește disprețuitor, ridică din umeri)* : Nu pricepeți o dată că Paradisul stă pe un vulcan ? Exercițiile de înviorare sînt menite să vă aducă puțin sînge proaspăt în creieri. *(Posomorît.)* Dacă-i mai aveți ! Stați jos !

MAGUL IMPERIAL *(în timp ce toți se așază)* : De ce ne-ați interzis vitaminele și stimulentele ? Erau mai bune decît... *(Gesticulează.)*

MARELE PONTIF : Ca să începeți să gîndiți ! Cu măsură, dar să gîndiți !

MARELE MAESTRU AL SLOGANURILOR *(recitînd)* : „Demiurgul a eliberat pe Adam de gîndire. De aceea, Adamii sînt senini și-l adoră pe Demiurg !“

MARELE PONTIF : Ce aud ?! Îmi dai lecții ? Asta e provocare !

MARELE MAESTRU *(speriat)* : Nu, înălțimea-voastră, dar așa scrie în *Cartea Cărților*, așa am învățat. Înălțimea-voastră știe că Demiurgul a decretat că „seninătatea-voastră e bunul cel mai de preț al Adamilor“. Demiurgul a spus...

MARELE PONTIF : A spus să vă duceți dracului cu el cu tot ! *(Se aude un* : Oh ! *de oroare, ieșit din toate piepturile. Marele Pontif, obosit.)* Tot ce a făcut și a spus Demiurgul era valabil pentru lumea noastră. Da, universul nostru era fără greș, perfect. Acum însă...

MARELE INGINER : Dar nu s-a schimbat nimic, înălțimea-voastră. Eu dorm foarte bine. Totul e în ordine.

MARELE PONTIF : Afară de faptul că pe Paradis a apărut un Om.

MARELE MAESTRU : Dacă Paradisul nu e unica lume, nu înseamnă că nu e totuși cea mai bună cu putință. Și Omul zace acum mai neputincios decît un vierme, în temniță.

MARELE PONTIF : Pentru ca o lume să fie cea mai bună cu putință, trebuie să fie singura. În ceea ce privește întemnițarea Omului, asta poate fi o iluzie.

MARELE MAESTRU : Cum, iluzie ? L-am văzut eu, acum o jumătate de ceas. E foarte abătut. Nu m-a scuipat azi decît de două ori !

MARELE PONTIF *(ridicînd din umeri)* : Să ne spună Marele Dragon ce informații are despre prezența Omului pe Paradis.

MARELE DRAGON *(scoțînd o hîrtie)* : Subsecția Marelui Dragonat din Munții Liniștii comunică : Conform dispozițiilor personale ale înălțimii-sale au fost arestate și împușcate pe loc cincizeci de persoane care pretindeau că l-au văzut pe Om pe Vîrful Bucuriei. În regiune s-au luat măsuri draconice pentru asigurarea ordinii. Domnește cea mai desăvîrșită liniște, toți locuitorii fiind arestați. În orașul Triunghi, cartierul de sud a fost izolat prin rețele de sîrmă ghimpată. Locuitorii pretindeau că ieri-noapte, la ora 12, un necunoscut a bătut la toate ușile, spunînd : „Sînt Omul. Vă aduc nădejdea și dragostea.“ Ancheta celor neexecutați încă continuă. Omul ar fi fost semnalat la aceeași oră în orașele Pătrat, Dreptunghi, Cerc, precum și în regiunea Marilor Lacuri, unde se spune că Omul ar fi venit călcînd pe ape. Pretutindeni, trupe de roboți au intrat în acțiune.

MARELE MAESTRU : Bine, dar e o aberație. Omul e în temniță.

MARELE PONTIF *(Marelui Dragon)* : Continuă !

MARELE DRAGON : Semnalmentele Omului diferă. În Munții Liniștii i se atribuie o înălțime de peste doi metri. Ca măsură de precauțiune, pe o întindere de 700 km², toți Adamii care depășesc 1,80 m au fost scurtați cu un cap, pentru a nu se alimenta prin confuzii acest zvon absurd. În regiunea Lacurilor au fost suprimați toți suferinzii de ochi, deoarece acolo se spune că Omul are un singur ochi. În orașul Pătrat i se atribuie un glas de tunet. Locuitorilor li s-au tăiat limbile.

MARELE PONTIF : Alte știri ?

MARELE DRAGON : Crematoriile șomează. Numărul sinucigașilor a scăzut cu 50 la sută.

MAGUL IMPERIAL : Situația e în adevăr intolerabilă.

MARELE DRAGON : În ciuda tuturor eforturilor depuse, Adamul care a luat floarea roșie în noaptea arestării Omului, precum și femeia însărcinată care a evadat tot atunci din temniță, luînd cu ea copilul ce voia să moară urîndu-ne, n-au putut fi prinși. Se spune că cei trei cutreieră Paradisul, îndemnîndu-i pe Adami la revoltă.

MARELE STRATEG : Propun să fie masacrați toți Adamii simpli. Propun...

MARELE PONTIF : Mai bine îți propuneai să împiedici coborîrea Omului pe Paradis. Tot sistemul Atlantis de apărare s-a dovedit o imensă porcărie.

MARELE STRATEG : Mașina cu care a venit Omul e invulnerabilă pentru tehnica noastră.

MARELE PONTIF *(Marelui Dragon)* : Mai ai ceva de adăugat ?

MARELE DRAGON *(după o ezitare)* : La unii Adami, deocamdată foarte puțini, au început să se ivească trăsături fizice asemănătoare cu cele ale Omului și cu... ale înălțimii-voastre. I-am arestat, dar... n-am îndrăznit să-i executăm.

MARELE PONTIF : Imbecilule, ăștia-s cei mai primejdioși !

MARELE DRAGON : Am înțeles, îi lichidez.

MARELE PONTIF : Nu ! *(Solemn.)* Din această clipă, starea de asediu se ridică ! Toate execuțiile vor fi suspendate, orice violență interzisă și toți arestații vor fi eliberați, căpătînd o rație dublă de bomboane Paradis. *(Stupoare generală : Cum ? Înălțimea-voastră glumește ! Nu e cu putință !)* În toate capitalele ținuturilor unde au avut loc masacre, vor fi spînzurați cîte zece kuklani, responsabili de regretabilele violențe comise. Decretez sărbătorirea Zilei Concordiei. *(Stupoare tăcută.)*

MARELE DRAGON : Propun să fie spînzurați cîte douăzeci de kuklani.

MARELE PONTIF : De acord. *(Tăcere.)*

MARELE MAESTRU *(izbucnind)* : Rog pe înălțimea-voastră să-mi îngăduie să-i exprim admirația mea pentru epocala, istorica și salvatoarea hotărîre pe care a luat-o.

MARELE STRATEG *(timid)* : Eu totuși nu înțeleg prea bine ce urmărește înălțimea-sa.

MARELE PONTIF *(Marelui Maestru)* : Explică-le !

MARELE MAESTRU *(la început bîlbîindu-se, apoi perorînd)* : Ă... ă... Că hotărîrea înălțimii-sale e epocală și istorică e evident, deoarece ea n-are precedent în trecutul Paradisului. Iar că e salvatoare, cine se mai poate îndoi, din moment ce a fost luată chiar de înălțimea-sa ? *(Furios.)* Cine ? *(Tăcere. Cu patos.)* Nimeni pe Paradis ! Așa că totul e limpede. În ceea ce mă privește, țin să repet că găsesc această hotărîre înțeleaptă și că o salut cu entuziasm. *(Ridicînd brațul.)* Trăiască Demiurgul și înălțimea-sa ! Ura !

TOȚI *(după o clipă de tăcere)* : Ura, ura, ura ! *(Tăcere.)*

MARELE PONTIF *(care i-a privit cu dispreț)* : Prin urmare, n-aveți nici o nedumerire, nici o întrebare de pus ?

TOȚI : Nu !

MARELE PONTIF *(Magului Imperial, care, deși a strigat ura, a ridicat timid două degete)* : Dumneata ?

MAGUL IMPERIAL *(clătinînd frenetic din cap, dar rămînînd cu degetele ridicate)* : Nu, înălțimea-voastră.

MARELE PONTIF : Atunci, de ce ai ridicat degetele ?

MAGUL IMPERIAL *(privindu-și înspăimîntat degetele și trăgîndu-le la spate, ca fripte)* : Nu le-am ridicat, jur că nu le-am ridicat.

MARELE PONTIF : Hai, vorbește, nu-ți taie nimeni gîtul.

MAGUL IMPERIAL : De fapt, nu e o nedumerire sau o întrebare. Totul mi-e foarte limpede și salut și eu cu entuziasm hotărîrea înălțimii-voastre. *(Într-o suflare.)* E epocală, istorică și salvatoare ! Doream... cum să spun... numai o... nu, nu o lămurire, ci o precizare... Și nu de fond, ci una mică, micuță, secundară.

MARELE PONTIF : Care ?

MAGUL IMPERIAL : Dacă renunţăm la violenţă, cum menţinem Concordia ?

MARELE PONTIF : Gîndiţi-vă, de aceea aveţi capete.

TOŢI *(prompt)* : N-avem !

MARELE PONTIF : Asta-i adevărat !

MAGUL IMPERIAL : Şi nu vrem s-avem. Vrem să fim senini. Altfel, ce rost mai are viaţa noastră ? Demiurgul a spus...

MARELE PONTIF : Ştiu, ştiu... Numai că Demiurgul n-a prevăzut totul. Orice sistem e perfect pînă cînd se bagă în rotiţele lui un fir de praf străin, neprevăzut.

MARELE STRATEG : Aspiratoarele noastre sînt minunate. Nu scapă nici un fir de praf.

MARELE MAESTRU : Înălţimea-sa vorbea de un fir de praf simbolic.

MARELE STRATEG : Dacă-i simbolic, nu există. *(Încîntat.)* Ha-ha !

MARELE PONTIF : Există, şi numele lui e : omenescul.

MARELE STRATEG : Omenescul ? Ce-i aia ? Se poate vedea, pipăi, mînca ? Eu n-am văzut decît un individ năsos care-şi zice Om, şi pe care l-aş putea strivi numai cu unghia, ca pe un păduche.

MARELE PONTIF : Virusul gripei e mai mic decît un păduche, dar toamna tot Paradisul se smiorcăie. Omenescul e dimensiunea străină, sau, dacă vreţi, boala pe care a introdus-o omul în universul nostru. Şi dacă n-o înghiţim noi pe ea, ne va înghiţi ea pe noi.

MAGUL IMPERIAL : Puricele înghiţind balena !

MARELE PONTIF : Întocmai. Însăşi libertatea lumii noastre libere e ameninţată.

MARELE MAESTRU : Trăiască libertatea !

MARELE PONTIF : Ca să facem faţă agresorului, trebuie să ne adaptăm. Cele asemănătoare se vindecă prin cele asemănătoare. Pentru un timp, un mic aer de umanitate nu ne va strica. Azi m-am arătat clement, mîine voi fi chiar simpatic !

TOŢI *(consternaţi)* : Înălţimea-voastră...

MARELE PONTIF : Săptămîna aceasta voi face o plimbare pe jos prin oraş şi voi oferi cu mîna mea copiilor bomboane Paradis. Bineînţeles, e vorba numai de unele concesii înşelătoare, strategice, ca să cîştigăm timp pînă cînd vom izbuti să compromitem Omul în faţa Adamilor şi să-i smulgem caracterul de apariţie miraculoasă. Indiferenţa e mai ucigătoare chiar decît moartea.

MARELE STRATEG : Îmi cer iertare, înălţimea-voastră, dar soluţia problemei e mult mai simplă. Omul trebuie ucis imediat.

TOŢI : Adevărat ! Să-l ardem în piaţă ! Să-l jupuim de viu !

MARELE PONTIF : Omul trebuia ucis înainte de a coborî pe Paradis. Acum e prea tîrziu. L-am transforma în mit, şi Omul ar înlocui Demiurgul. Nu ştiu deocamdată cum, de aceea am nevoie de timp, dar cu răbdare, cu abilitate, trebuie să-l prefacem într-o fiinţă fără interes pentru Adami, asemănătoare cu noi. În ziua aceea, îl voi da pe mîna Marelui Dragon, iar Adamii vor asista la execuţia lui mestecînd gumă.

MARELE DRAGON : Aştept, înălţimea-voastră !

MARELE PONTIF : Şi vom reintroduce ordinea pe Paradis. De data asta, pentru veşnicie.

MARELE MAESTRU : Ura ! Trăiască înălţimea-sa şi ordinea nouă !

TOŢI : Ura !

MARELE PONTIF : Vă mulţumesc pentru adeziune. Consider planul meu adoptat în unanimitate. Drepţi ! Mîinile lateral, luat ! Mai cu viaţă ! Unu !

Întuneric

O secţiune într-o încăpere goală. Magul Imperial şi Marele Maestru joacă rişca pe jos.

MAGUL IMPERIAL : Capul !

MARELE MAESTRU : Nu se-nghite ! E a cincea oară. Trişezi.

MAGUL IMPERIAL : Escroc eşti tu !

MARELE MAESTRU : Cel puţin, învaţă-mă şi pe mine cum faci.

MAGUL IMPERIAL : Sst ! Înălţimea-sa ! *(Intră Marele Pontif.)*

MARELE PONTIF : Ceva nou ?

MARELE MAESTRU : Același lucru.

MARELE PONTIF : Ce face ?

MAGUL IMPERIAL : Înălțimea-voastră dorește să-l vadă ? *(Acesta aprobă, Magul apasă pe un buton, peretele din fund devine transparent și apare celula Omului. Prin megafoanele care o căptușesc se aude...)*

O VOCE *(persuasivă)* : Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putință. Liniștea este țelul suprem al vieții. Liniștea înseamnă eliberarea de acțiune și dorință. Adamii nu muncesc și n-au dorințe. Deci Adamii cunosc cea mai înaltă fericire : fericirea liniștii... Roboții sînt sclavii Adamilor. Ei muncesc și gîndesc pentru Adami. Paradisul este, prin urmare, o lume liberă... Deviza Paradisului este : liniște și cumințenie... Demiurgul a spus...

(În vremea aceasta, cu degetele băgate în urechi, Omul se plimbă ca o fiară în cușcă. La un semn al Marelui Pontif, emisiunea se întrerupe. Omul continuă să se plimbe, apoi, nevenindu-i parcă să creadă, își destupă urechile și ascultă tăcerea.)

OMUL *(extenuat)* : Uf ! *(Se lasă pe marginea patului.)*

MARELE PONTIF : Mai încercați o dată.

MARELE MAESTRU *(Magului)* : E rîndul dumitale.

MAGUL IMPERIAL : Ba, al dumitale.

MARELE MAESTRU : Pe mine m-a scuipat de mai multe ori.

MAGUL IMPERIAL : Rîndul e rînd ! *(Marele Maestru iese, și după cîteva clipe apare în celula Omului.)*

MARELE MAESTRU *(din ușă, neștiind cum să înceapă, îi face semne cu mîna, ca la copii, îndulcindu-și glasul și alintîndu-se)* : Ce mai faci ? *(Omul ridică privirile spre el.)* A învățat băiețelul lecția ? *(Tăcere.)* Nu încă ? Nu e deloc cuminte, băiețelul. *(Face un semn. Se aud megafoanele* : Deviza Paradisului este : liniște și cumințenie... Adamii sînt...)

OMUL *(izbucnind înnebunit, cu palmele la urechi)* : Ajunge !

MARELE MAESTRU *(la al cărui semn megafoanele amuțesc)* : Ei ? *(Tăcere.)* Să le dau drumul din nou ?

OMUL *(istovit)* : Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putință...

MARELE MAESTRU *(beat de satisfacție)* : Bravo ! În sfîrșit ! Vezi că nu-i chiar atît de greu ? Domnule Om, nu pricepi că noi nu-ți vrem decît binele ? De ce te chinuiești, cînd poți fi liniștit ? Știm că vii dintr-o lume barbară și nu dorim decît să te facem să cunoști bucuriile civilizației. *(Alintat.)* „Dacă lecția ți-o vei învăța, zahăr Paradis vei căpăta." *(Îi întinde o bucățică de zahăr.)*

OMUL : Afară ! *(Speriat, Marele Maestru iese trîntind ușa. Omul cade iar pe marginea patului, în vreme ce Marele Maestru își face apariția în încăperea alăturată.)*

MAGUL IMPERIAL *(fără chef)* : Să încerc și eu ?

MARELE PONTIF : Cred că e inutil. De cît timp îi aplicați metoda persuasiunii ?

MARELE MAESTRU : De o lună, fără întrerupere, zi și noapte.

MARELE PONTIF : Dacă a rezistat atît, înseamnă că nu-i nimic de făcut.

MARELE MAESTRU *(fără convingere)* : Și totuși, ați văzut, azi, pentru prima oară, a cedat puțin. Poate că peste două sau trei luni...

MARELE PONTIF : Nu. Cînd va ajunge la limita rezistenței, va înnebuni. Trebuie să găsim altceva... O cheie care să-i descuie ființa, ca să-mi pot băga, în sfîrșit, mîna în sufletul lui. Dacă nu i-l pot anula, cel puțin să-l stăpînesc.

MAGUL IMPERIAL *(lovindu-se cu palma peste frunte)* : Înălțimea-voastră, să-i facem fișa.

MARELE PONTIF : Ce fișă ?

MAGUL IMPERIAL : Fișa H, pe care o întocmim în cazurile Adamilor suspecți de mentalitate antiparadis. În cîteva clipe, vom ști tot ce are în burtă.

MARELE PONTIF *(după o ezitare)* : Fie !

MAGUL IMPERIAL : Robotul prelucrător îl instalăm aici, iar întrebările i le voi pune Omului chiar eu. *(Iese.)*

MARELE MAESTRU : Pe baza fișei H au fost condamnați la moarte pînă acum peste opt sute de mii de Adami. Nu se cunoaște nici o sentință de achitare.

Dacă-i vorba să-l curățăm *(arată spre celula Omului)*, ce să ne mai pierdem vremea cu fișa ?

MARELE PONTIF : De data asta nu mă interesează verdictul, ci ancheta. Vreau să aflu exact ce ascunde în el, individul ăsta.

MAGUL IMPERIAL *(aducînd sub braț o cutie, pe care o lovește satisfăcut cu palma)* : Am adus pe însuși Primul Procuror al Curții Superioare de Justiție. Putem începe ? *(Instalează cutia și iese.)*

MARELE PONTIF *(pentru el)* : De un singur punct de sprijin am nevoie. Unul singur, și-i al meu.

MARELE MAESTRU *(s-a repezit în culise, de unde aduce un scaun)* : Înălțimea-voastră...

MARELE PONTIF : Ce vrei ?

MARELE MAESTRU : Înălțimea-voastră a cerut un punct de sprijin.

MARELE PONTIF : Psihologic, imbecilule.

MARELE MAESTRU *(pipăindu-se dezolat la buzunare)* : N-am la mine, înălțimea voastră... *(Marele Pontif își îndreaptă atenția spre celula Omului, unde intră Magul Imperial.)*

MAGUL IMPERIAL : Nu te uita așa urît la mine, că am venit să-ți fac o propunere serioasă. *(Omul tace.)* Dacă vrei să-mi răspunzi la un număr de întrebări...

OMUL *(urlînd)* : Nu vreau să răspund la nimic ! Lăsați-mă în pace, sau trimiteți pe cineva cu care să pot vorbi omenește.

MAGUL IMPERIAL *(flegmatic)* : Dacă-mi răspunzi, vom renunța la metoda persuasiunii.

OMUL *(deodată atent)* : Adică, la tromboane ? *(Magul Imperial aprobă.)* Adevărat ? *(Același joc.)* Pentru totdeauna ?

MAGUL IMPERIAL : Da. Bineînțeles, afară de cazul cînd dumneata însuți vei solicita cinstea să fii inițiat în modul de viață Paradis.

OMUL *(îngrozit)* : Nu, mulțumesc, e o cinste prea mare pentru mine !

MAGUL IMPERIAL *(ridicînd din umeri)* : Accepți ?

OMUL *(tînguindu-se)* : Și... *(arătînd spre megafoane)* gata cu ele ? *(Magul aprobă.)* Dar ce fel de întrebări vrei să-mi pui ? Te previn că la indiscreții nu răspund. Sînt un om pudic.

MAGUL IMPERIAL : Condițiile le pun eu, nu dumneata. Altfel... *(Gest spre megafoane.)*

OMUL *(urlînd)* : Nu ! Nu ! Dă-i drumul, Arabella tot n-o să afle.

MAGUL IMPERIAL *(îi întinde un microfon, scoate un sul interminabil de hîrtie și începe, în vreme ce, în încăperea alăturată, Marele Pontif s-a instalat în fața robotului.)* Domnule Om, cît face unu și cu unu ?

OMUL : Ha ! Uite ce, șefule, n-oi fi eu prea deștept, dar bătaie de joc n-am fost niciodată, a nimănui ! *(Magul face semn, se aud megafoanele* : Demiurgul a spus... *Omul, urlînd.)* Doi !

MAGUL IMPERIAL : Dar doi și cu doi ?

OMUL *(uitîndu-se la megafoane)* : Patru.

MAGUL IMPERIAL : Patru și cu patru ?

OMUL : Depinde. Patru bețe cu patru bețe fac opt bețe, dar patru Adami și cu patru Adami fac opt dobitoci.

MAGUL IMPERIAL *(după o clipă de stupoare)* : Te rog, fără comentarii metafizice. *(Brusc.)* Opt și cu opt ?

OMUL : Șaisprezece ! Șaisprezece și cu șaisprezece, treizeci și doi. Treizeci și doi și cu...

MAGUL IMPERIAL : Ajunge. Liniște.

ROBOTUL *(din camera alăturată)* : Atențiune ! Concluzia Curții Superioare de Justiție la punctul unu al anchetei : inculpatul știe prea multe ! Trebuie suprimat.

MAGUL IMPERIAL : Domnule Om, răspunde-mi, te rog, acum la întrebarea a doua. Cine are patru picioare, gheare, coadă și face miau ?

OMUL : Un cîine glumeț.

MAGUL IMPERIAL : Poftim ?

OMUL : Păi, dacă ar face „hau“, n-ar fi glumeț. *(Magul se năpustește în camera alăturată.)*

MAGUL IMPERIAL *(arătînd spre robot)* : Ce-a spus ? S-a pronunțat ?

MARELE MAESTRU : Nu. Încă deliberează.

MAGUL IMPERIAL *(lipindu-și urechea de robot)* : Tț ! Nu lucrează, n-a acceptat răspunsul. *(Se repede în* *celula Omului și urlă.)* Știi sau nu știi să răspunzi la întrebare ? Dacă nu știi, spune scurt : Nu știu. *(Arătînd spre megafoane.)* Altfel, le dau drumul.

OMUL *(precipitat)* : Știu ! Pisica.

ROBOTUL *(din camera alăturată)* : Atenţiune ! Concluzia la punctul doi : inculpatul are o inteligenţă superioară limitei normale, deci primejdioasă. Trebuie suprimat.

MAGUL IMPERIAL *(brusc)* : Fără să te gîndești, numește repede o culoare.

OMUL : Negru.

ROBOTUL : Inconștientul inculpatului vădește tendinţa spre critică, negrul fiind culoarea negaţiei.

MAGUL IMPERIAL : Altă culoare ?

OMUL : Galbenă.

ROBOTUL : Simbolul îndoielii. Tendinţe scepticiste.

MAGUL IMPERIAL : Și încă o culoare ?

OMUL : Roșu.

ROBOTUL : Simbolul violenţei. Instincte revoluţionare. Atenţiune ! Concluzia la punctul trei : aptitudinile critico-sceptico-revoluţionare fac din inculpat o primejdie pentru societatea adamică. Trebuie suprimat !

OMUL : Știi, la roșu m-am gîndit din cauza ridichilor.

MAGUL IMPERIAL : Ha-ha, asta o crezi dumneata, nu te cunoști.

OMUL : Pe cuvînt. Mor după ridichi.

MAGUL IMPERIAL : Și la negru de ce te-ai gîndit ?

OMUL : M-am uitat la unghiile dumitale.

MAGUL IMPERIAL *(exultînd)* : Formidabil ! *(O zbughește în camera alăturată.)* Facem progrese neașteptate, înălţimea-voastră. A mărturisit singur, nesilit, că s-a gîndit la negru din cauza unghiilor mele, adică ale unui înalt demnitar al Paradisului. *(Bate cu palma în cutia robotului.)* Grozav lucrează, nimic nu-i scapă ! *(Reintră în celula Omului.)* Te felicit, inconștientul dumitale năzuiește singur spre lumină. Cînd te vei cunoaște așa cum ești în realitate, vei simţi o mare, extraordinară ușurare. Mă bucur de pe acum pentru dumneata, căci noi nu urmărim numai moartea păcătosului, ci și fericirea lui preliminară.

OMUL *(speriat)* : Cum ai spus, moartea ?

MAGUL IMPERIAL : Da, dar asta e un aspect cu totul secundar al chestiunii, nu te ocupa de el. Să continuăm, te rog.

OMUL : Un moment, vreau o precizare. Păcătosul în cauză... ăla care trebuie să moară... eu sînt ?

MAGUL IMPERIAL : Vorbeam în general, deși, personal, nu văd de ce ai face excepţie tocmai dumneata. Dar să lăsăm fleacurile, domnule Om, sînt grăbit să te eliberez de refulări și să te transform într-o fiinţă conștientă. E pasionant, nu găsești ?

OMUL : Ce fleacuri, șefule, aveţi de gînd să mă lichidaţi și vrei să stau să-ţi dezleg șarade ?

MAGUL IMPERIAL : Eu n-am afirmat că vei fi lichidat și dumneata, asta o va hotărî înălţimea-sa, Marele Pontif, însă îţi repet : e vorba de un aspect cu totul neînsemnat al problemei.

OMUL : Nu mai spune ! Și Arabella ? Crezi că Arabella mi-ar da voie să fiu omorît și să-mi las ciolanele pe maidanul vostru suspect ?

MAGUL IMPERIAL : Nu o cunosc pe Arabella și...

OMUL : Te cred că n-o cunoști, altfel ţi-ai fi înghiţit mai bine limba decît să vorbești prostii. Dacă îţi închipui că n-o să-mi dea de urmă, îţi faci iluzii. Habar n-ai ce înseamnă iubirea conjugală. E ultima, dar cea mai violentă rămășiţă a instinctului de proprietate. Cînd o veni aici, să mă recupereze, pe unde o să scoateţi cămașa ? Crezi c-o să se mulţumească cu mine sub formă de surogat, că ai să scapi dîndu-i un borcan și spunîndu-i : Poftim, madam, grișul ăsta e Rob al dumitale ! ? — Ha-ha, două parale nu dau pe tot Paradisul, dacă vă atingeţi de bărbăţelul Arabellei. La asta v-aţi gîndit ?

MARELE PONTIF *(Marelui Maestru)* : Notează, îi este frică de moarte.

MAGUL IMPERIAL *(plictisit)* : Bine, o să ne gîndim, dar să continuăm o dată. Sau preferi megafoanele ? !

OMUL *(pufnind)* : Nemaipomenit ! Să-l ameninţe cu moartea pe bărbatul Arabellei ! Sînt soţul ei legitim, șefule, ai auzit ? Cu acte, cu martori și iscălituri, așa m-a preluat ! Și n-o să mă accepte niciodată sub altă formă. Arabella nu admite să i se tragă chiulul. Ce ai să-i răspunzi cînd o să te întrebe : Unde e năsucul scump al lui Rob ? Hai, ce-ai să răspunzi ? — Presupun că la fundul borcanului, madam ? — Și cele două sute douăzeci de fire de păr din cap ? Că pe toate mi le-a numărat, șefule, eu sînt luat cu inventar ! De fiecare în parte o să trebuiască să răspunzi. Uite *(scoate portofelul)*, al două sute douăzeci și unulea mi-a căzut la decolarea de pe Vega și-l păstrez aici, în portvizit, cu proces-verbal în regulă și acte justificative ! *(Magul Imperial, exasperat, face semn. Megafoanele* : Paradisul este cea mai bună lume...) Închide-le ! Ce mai vrei ?

MAGUL IMPERIAL : Să rostești, fără să te gîndești, primele cinci substantive care-ți vin în minte.

OMUL : Porc-de-cîine, măgar, broască-rîioasă, șobolan, maimuțoi, lepră, ciumă, pocitanie...

MAGUL IMPERIAL : Destul ! Ajungeau cinci.

OMUL : Nu, lasă-mă să-mi răcoresc inconștientul : stîrpitură, onanie, arătare, pațachină, irod... uf, mi-e mai bine ! Strașnică, metoda dumitale ! *(Marele Pontif izbucnește în rîs.)*

MAGUL IMPERIAL : Da, dar în schimb, ai supraîncărcat robotul. Trebuia să rostești doar cinci substantive.

OMUL : Ce robot ?

MAGUL IMPERIAL *(ieșind pe ușă și lăsîndu-l pe Om cu ochii mari)* : Primul Procuror al Curții Superioare de Justiție. *(Intră în încăperea alăturată.)*

MARELE PONTIF *(privindu-l și hohotind)* : Stîrpitură, onanie, arătare... *(Marelui Maestru.)* Să le notezi. Omul ăsta mi-a îmbogățit vocabularul. Ha-ha, onaniilor !

MAGUL IMPERIAL *(îngrijorat, lipindu-și urechea de robot)* : Nu știu dacă... ba da, e fenomenal, a rezolvat și problema asta complexă. Ascultați !

ROBOTUL : Asociațiile automate ale inculpatului dezvăluie existența în inconștient a unor amintiri ancestrale neasimilate, deci primejdioase. Memoria speciei privind etapele anterioare stadiului biped se

manifestă puternic prin obsesia animalelor inferioare, culminînd prin maimuță. Cu alte cuvinte, mentalitatea inculpatului este preadamică. Cît privește celălalt lanț de asociații, cu caracter mai abstract...

MAGUL IMPERIAL *(frecîndu-și mîinile)* : Ha-ha, abstract !

ROBOTUL : ...ele dezvăluie o percepere morbidă a realității, deoarece toată lumea știe că Adamii sînt Adami, și nu irozi, arătări, pațachine și onanii. Viziunea inculpatului este antiadamică.

MAGUL IMPERIAL : Antiadamică ! Teribil !

ROBOTUL : Concluzia la punctul patru : inculpatul este un individ asocial. Trebuie suprimat.

MAGUL IMPERIAL *(mîndru)* : Ce cap, ce logică, ce concizie ! Înălțimea-voastră, urmează ultimul punct al anchetei. *(Iese și intră grăbit în celula Omului, în vreme ce Marele Pontif repetă rîzînd* : Onanii !) Perfect, dragă prietene, totul merge ca pe roate. O ultimă întrebare. Ce-ai visat noaptea trecută ?

OMUL : Zarzavaturi.

ROBOTUL : Sexualitate refulată.

MAGUL IMPERIAL : Ce fel de zarzavaturi ?

OMUL : Praz...

ROBOTUL : Simbol sexual masculin.

OMUL : Cartofi...

ROBOTUL : Idem. Obsesia tatălui.

OMUL : Ceapă...

ROBOTUL : Dorință inconștientă de întoarcere la vîrsta scutecelor și pelincelor.

OMUL : Dovlecei...

ROBOTUL : Simbol sexual feminin. Obsesia mamei.

OMUL : Morcovi, pătrunjel, mărar, fasole, mazăre...

ROBOTUL : Erotism violent, infantilism, nostalgia stării de foetus.

MAGUL IMPERIAL : Și dumneata ce făceai ?

OMUL : Mă tăvăleam. Erau grămezi, mormane, munți de zarzavaturi, și eu mă tăvăleam pe ele. Era grozav ! Cel mai poetic vis din viața mea.

ROBOTUL *(strident)* : Înclinări refulate spre sadism, masochism, exhibiționism, pederastie, crimă, viol, incest. Concluzia la punctul șase: după execuție, creierul inculpatului va fi predat Institutului de cinemavise, ca obiect de inspirație.

MAGUL IMPERIAL *(frecîndu-și mîinile)*: Acum știm tot despre el, înălțimea-voastră. *(Scoate o hîrtie dintr-un sertar al robotului.)* Iată-i și fișa. Cazul Omului e elucidat. Ah, da' lipsește iscălitura. *(Reintră în celulă.)* Dragă domnule Om, te anunț cu bucurie că ancheta s-a desfășurat perfect. Sînt în măsură să-ți dezvălui adevărata dumitale personalitate. Nu rămîne decît să recunoști, să semnezi hîrtia și vei fi eliberat.

OMUL: Eliberat? Dă-o încoace.

MAGUL IMPERIAL: Să fim serioși! Trebuie să știi ce semnezi, altfel n-are valoare.

OMUL: Spune.

MAGUL IMPERIAL *(ca o moară stricată)*: Știi prea multe, inteligență superioară, anormală...

OMUL: Uite al naibii, de unde știi? Credeam că nimeni nu mi-a dibuit secretul ăsta.

MAGUL IMPERIAL: ...Tendințe critico-sceptico-revoluționare. Mentalitate pre și antiadamică. Cam asta ar fi important. Restul n-are decît o valoare informativă, sînt bagatele.

OMUL: Ce anume?

MAGUL IMPERIAL: Înclinările dumitale refulate spre sadism, masochism, exhibiționism, incest, crimă...

OMUL: Stop! Nu cunosc termenii ăștia, ce înseamnă?

MAGUL IMPERIAL: Cum, nu-i cunoști?! Sînt noțiuni care se învață la grădiniță. Înapoiați mai sînteți, acolo, pe Pămînt. Dealtfel, ți-am spus că e vorba de fleacuri. Ia notă de ele, semnează și...

OMUL: Voi fi liber?

MAGUL IMPERIAL *(aprobă, îi dă hîrtia, Omul semnează. Magul, liric)*: Gata? Ce moment înălțător! O ființă a fost smulsă din bezna inconștientului și redată luminii. Nu-i așa că te simți ușurat, purificat, înălțat? Te felicit și dă-mi voie să te îmbrățișez.

OMUL: Lasă, cu altă ocazie... *(Face un pas spre ușă.)*

MAGUL IMPERIAL: Hei, încotro?

OMUL: Nu știu exact. Deocamdată, să-mi caut alt apartament.

MAGUL IMPERIAL *(tăindu-i drumul)*: Ha-ha, vezi, acum ai chef și de glume! *(Bătîndu-l pe umăr.)* Grozav, tratamentul meu! La revedere.

OMUL: Spuneai că, dacă semnez, voi fi liber.

MAGUL IMPERIAL *(ieșind)*: Ești. Liber de complexe, domnule! *(Trîntește ușa.)*

OMUL *(încercînd zadarnic să deschidă ușa și izbucnind)*: Porcule, măgarule, șobolanule!...

MAGUL IMPERIAL *(intrînd în încăperea alăturată, după ce ascultă cu atenție invectivele, spune cu satisfacție)*: Amintirile ancestrale neasimilate... Le elimină, le elimină! *(Apasă pe un buton, peretele celulei devine opac. Întinzînd hîrtia.)* Înălțimea-voastră, problema Omului a fost complet rezolvată.

MARELE PONTIF *(rupînd hîrtia)*: Și ce vrei să fac cu bucata asta de hîrtie?

MAGUL IMPERIAL *(repezindu-se să strîngă bucățile de hîrtie)*: Înălțimea-voastră, dar nu e o hîrtie, e o Fișă! Și Demiurgul a spus: „Fișa unui individ..."

MARELE MAESTRU: „...e mai reală decît individul însuși."

MAGUL IMPERIAL: Dacă am lucra cu indivizii, n-am mai scoate-o niciodată la capăt. Pe cînd pe o fișă pui o apostilă și totul se rezolvă fără nici o bătaie de cap. Eu am rezolvat, datorită fișelor H, problemele a peste opt sute de mii de Adami și vă jur că n-am pierdut măcar o oră de somn.

MARELE PONTIF: Pe mine mă interesează Omul de alături, nu fișa lui.

MAGUL IMPERIAL: Dar omul nu mai reprezintă o realitate, nu mai există cu adevărat, din moment ce i-am întocmit fișa. El e de fapt aici, în buzunarul meu. *(Se lovește peste buzunarul în care a strîns hîrtiile rupte.)* O să-l lipesc frumos cu pap, și vi-l înaintez, ca să zic așa, viu și nevătămat.

MARELE PONTIF: Îți faci iluzii. Adamii pot fi transformați în fișe, dar Omul nu.

MAGUL IMPERIAL *(Marelui Maestru)*: Pe Demiurg, că s-a ramolit! *(Tare.)* Înălțimea-voastră, dacă pierdem credința în fișe, se duce totul pe gîrlă. Adio, Paradis !

MARELE DRAGON *(dînd buzna)* : Înălțimea-voastră, vești proaste !

MARELE PONTIF : Atunci, spune-le repede.

MARELE DRAGON : Femeia însărcinată și Adamul cu floarea roșie, care colindă Paradisul răspîndind sămînța dezordinii, au intrat azi-dimineață în capitală.

MARELE PONTIF : Vrei să spui că s-au furișat !

MARELE DRAGON : Nu, înălțimea-voastră, au intrat însoțiți de zeci de adepți, și poporul i-a întîmpinat fluturînd flori roșii și purtîndu-i pe brațe pînă în piața palatului. Conform dispozițiunilor înălțimii-voastre, n-am intervenit. Dar în piață, femeia s-a urcat cu nerușinare pe monumentul Demiurgului și a ținut o cuvîntare propovăduitoare, o erezie cumplită : susține că și Adamii sînt oameni.

MARELE PONTIF : Trupele sînt în stare de alarmă ?

MARELE DRAGON : Dacă înălțimea-voastră ordonă, peste cinci minute în piață nu se va mai auzi nici o suflare.

MAGUL IMPERIAL și MARELE MAESTRU *(implorînd)* : Înălțimea-voastră !...

MARELE PONTIF *(după o clipă de gîndire)* : Nu... nu încă. *(Pauză.)* Ce vor ?

MARELE DRAGON : Cer să le fie arătat Omul.

MARELE PONTIF : Spune mulțimii să aștepte în liniște. Mîine îl va vedea pe Om și acesta îi va vorbi. Lăsați-mă singur.

(Cei trei demnitari ies. Marele Pontif face ca peretele celulei să redevină transparent. Omul e pe marginea patului, cu capul în mîini. Marele Pontif îl privește îndelung, apoi iese și-l vedem intrînd în celula Omului. Acesta îl privește curios, în tăcere, și atunci Marele Pontif își ridică cagula de pe cap.)

OMUL *(uluit)* : Un om ! Un om adevărat ! Cine ești, de unde ai venit ? Ce faci aici ?

MARELE PONTIF : Sînt conducătorul Paradisului.

OMUL : Stai, încep să mă luminez. De mult bănuiam eu cam ce se petrece aici. Bine, dar pe unde-mi umbli, domnule, cum ai putut să mă lași de o lună de zile pe mîna pacienților dumitale ?

MARELE PONTIF : Pacienți ?

OMUL : Pacienți, pensionari, cum vrei să le spui. Și chiar ar fi cazul să mă lămurești exact ce e Paradisul : un ospiciu, sau un fel de parc zoologic în care este conservată, discret, ca o rușine a familiei, o specie umană degenerată ?

MARELE PONTIF : Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putință.

OMUL : Cum, și dumneata ? *(Speriat.)* Glumești ! Nu-i așa că glumești ? De cît timp îmi plinești aici funcția de director ? Ar fi fost cazul să te schimbe pînă acum, în balamucul ăsta nu-i ușor de rezistat. Te văd bătrîn, ai avea dreptul să ieși la pensie.

MARELE PONTIF : Cînd ai să-ți dai seama cine sînt, ai să-mi apreciezi calmul. Și acum te invit să mă asculți. Fii atent, pentru că e vorba de viața sau moartea dumitale.

OMUL : Despre moarte nu-mi place să vorbesc nici în glumă. *(Încercînd să zîmbească.)* Am de gînd să mai trăiesc o sută de ani.

MARELE PONTIF : Asupra acestei chestiuni vom reveni. *(Pauză.)* Paradisul a fost întemeiat de un grup de oameni bogați, care au fugit de pe Pămînt spre sfîrșitul primului secol al erei atomice. Locuitorii actuali ai planetei cred însă, sau, mai bine spus, credeau — pînă la sosirea dumitale inoportună — că Paradisul e singurul astru locuit și că ei sînt creația unei ființe mitice, Demiurgul. De fapt, Demiurgul a fost un om genial care, recunoscînd că mersul firesc al istoriei duce inevitabil la revoluții sociale, a hotărît să desființeze Munca, adică însăși temelia dezvoltării personalității umane... În felul acesta, a întemeiat cea mai stabilă societate cu putință, societatea care nu evoluează. Deci, cea mai bună. *(Pauză.)* Mă urmărești ?

OMUL *(clătinînd din cap, ca și cum ar vrea să se trezească)* : Încerc.

MARELE PONTIF : Sistemul Demiurgului a fost încontinuu perfecționat de-a lungul timpului, de către descendenții lui direcți, Marii Pontifi, singurii care cunosc, prin transmisiune, taina originii pămîntești a Adamilor. Între paranteze fie spus, aceasta e și explicația păstrării fizionomiei umane la Marii Pontifi. Într-o lume sistematic și progresiv dezumanizată, conducătorii au rămas singurii posesori ai principalelor atribute umane : gîndirea și acțiunea. De aici puterea lor absolută.

OMUL : Stai, stai, povestea asta îmi aduce aminte de ceva. Cînd eram mic, am citit un roman comic, pentru copii, foarte amuzant, deși era scris de un autor care a trăit înainte de era atomică. Huxley, mi se pare. Noi îl considerăm un fantezist cu umor.

MARELE PONTIF : Și totuși, în clipa de față dumneata te afli *efectiv* într-o lume asemănătoare cu cea descrisă de el.

OMUL : Fals ! Paradisul, dacă există, e o excepție monstruoasă, un caz clinic de degenerescență. Dar eu refuz să cred că există ! Totul, inclusiv dumneata, e un coșmar al meu. Se vede că am mîncat iar cu lăcomie. Arabella îmi spune mereu să nu mai mănînc carne seara. Ai ! *(Țipă, căci Marele Pontif l-a strîns de nas.)* Ce faci ?

MARELE PONTIF : Voiam să-ți amintesc că existăm, și eu, și nasul dumitale.

OMUL *(cu înverșunare)* : Nu-i adevărat, totul e o aiureală a mea, un delir ! Am mîncat ca un porc și de aceea mă poți strînge de nas. Vrei să pretinzi că într-un coșmar nu poți fi strîns de nas ?

MARELE PONTIF : Ba da.

OMUL : Și că nu-ți poți trage singur palme ? *(Se pălmuiește.)*

MARELE PONTIF : Sigur. Într-un coșmar poți fi și împușcat, numai că după aceea te trezești. Pe cînd dumneata...

OMUL : Pe cînd eu... ?

MARELE PONTIF : ...Dacă nu vei fi rezonabil, nu te vei mai trezi niciodată.

OMUL *(îl privește lung, speriat)* : Ce vrei de la mine ?

MARELE PONTIF : Așa da ! Îți spuneam că, dezvoltînd ideea Demiurgului, Marii Pontifi au ajuns la concluzia că singura soluție a unei civilizații omenești stabile, fără probleme, este dezumanizarea ei. Or, dumneata ai venit să te pui de-a curmezișul tocmai în fața acestei opere grandioase.

OMUL : M-ați aruncat în temniță de cum am pus piciorul pe planeta voastră blestemată.

MARELE PONTIF : Da, dar exiști, și simpla dumitale prezență contaminează întreg Paradisul.

OMUL : Nu cer decît să mă lăsați să plec.

MARELE PONTIF : Cu neputință. În primul rînd, pentru că mașina cu care ai venit a fost distrusă, din ordinul meu, iar noi nu posedăm mașini de zbor interplanetar.

OMUL : Bine stați cu știința !

MARELE PONTIF : Știința e primejdioasă : consumă și generează gîndirea.

OMUL : Și savanții voștri ?

MARELE PONTIF : Ultimii savanți, cu toate că ajunseseră la o specializare atît de îngustă încît, scoși din domeniul lor, erau incapabili să învîrtească un șurub, și deși lucrau închiși în fortărețe subterane, au fost lichidați acum cîteva sute de ani. Am oprit dezvoltarea științei la stadiul confortului tehnic, care satisface dealtfel în mod ideal nevoile Adamilor. Aceștia n-au nevoie de știință. Ceea ce îi face fericiți sînt flecușteţele tehnice pe care industria roboților le asigură din plin. Dar chiar dacă aș avea cu ce te expedia de pe Paradis, nu te-aș lăsa să pleci.

OMUL : De ce ?

MARELE PONTIF : Pentru că amintirea trecerii dumitale pe aici ar fi chiar mai dăunătoare pentru psihologia Adamilor decît prezența dumitale.

OMUL : Și atunci ?

MARELE PONTIF : În aparență, cel mai simplu lucru ar fi să te suprim.

OMUL *(după o clipă, triumfător)* : Nu ține ! Mă poți suprima, dar nu mă poți anula. Dimpotrivă. Dacă mă ucizi, voi deveni un soi de personaj misterios şi legendar. Ha-ha, asta-i bună : Rob Crew, achizitor de zarzavat şi trimis al cerului ! *(Îşi trage o palmă.)* Şi totuşi, ustură !

MARELE PONTIF : E ridicol, sînt de acord, dar ăsta-i adevărul. Dezumanizarea Adamilor nu reprezintă încă un proces complet. Subzistă în ei nostalgii şi aspiraţii obscure, cărora nepricopsitul de dumneata le dai formă. Şi a înăbuşi în sînge un mit nu-i deloc uşor. Poate că e chiar imposibil.

OMUL : Just ! Dacă mă omori, au să spună că m-am întors în cer, şi în numele meu au să-ţi facă tot sistemul bucăţele. Peste tot ai să dai de poza mea, cu aureolă pe cap şi cu o garoafă roşie în mînă. *(Pauză.)* Aşa că afacerea cu moartea mea am lămurit-o, nu ?

MARELE PONTIF *(gîndind tare)* : Da, din păcate, teroarea nu e cu adevărat eficace decît dacă e absurdă. Vezi dumneata, sistemul e atît de perfect, încît a izbutit să-i obişnuiască pe Adami cu gîndul că pot fi oricînd suprimaţi. Ceea ce nu elimină frica de moarte, ci, dimpotrivă, o stimulează în măsura necesară siguranţei sistemului. Tehnica angoasei e foarte bine pusă la punct. Îi ucidem pe Adami, sub diferite pretexte, doar ca să ştie că pot fi ucişi. Sentimentul de gratuitate a existenţei şi a morţii pe care-l inculcăm Adamilor a fost una din descoperirile geniale ale Demiurgului. Azi pot suprima şi un milion de Adami, fără ca unuia din ei să i se năzărească măcar să protesteze. Dar dacă le-ar intra în cap că sînt ucişi pentru o idee, că mor în numele Omului, de pildă, Paradisul ar intra într-o perioadă de revoluţii, care s-ar termina, probabil, cu triumful mitului şi distrugerea sistemului.

OMUL : Îmi pare rău pentru dumneata, dar ai dreptate, e limpede ca lumina zilei ; nu mă mai poţi ucide.

MARELE PONTIF : Şi totuşi, dacă nu vom ajunge la o soluţie satisfăcătoare împreună, te voi lichida. Cu orice risc. Iar dacă pînă la urmă sistemul va fi înfrînt, ei bine, voi arunca Paradisul în aer.

OMUL : Cîţi locuitori are Paradisul ?

MARELE PONTIF : Vreo sută de milioane.

OMUL : Şi de ce nu-i laşi să-şi vadă de treabă ? Cine-ţi dă dreptul să ucizi o sută de milioane de fiinţe, care vor să trăiască ? Pentru ce, în numele cui ?

MARELE PONTIF : Eşti un zarzavagiu imbecil. *(Exaltat.)* În numele sistemului, brută sentimentală ! E perfect ! Paradisul e cea mai bună lume din toate lumile cu putinţă.

OMUL *(luîndu-şi capul în mîini)* : Nu-i adevărat, nu-i adevărat ! O asemenea monstruozitate nu poate fi adevărată, trezeşte-te, Rob, nu mai visa atît, trezeşte-te şi du-te la serviciu, că iar o să te amendeze şi o să te ia la trei păzeşte Arabella. *(Ţipînd deznădăjduit.)* Arabella, unde eşti, Arabella ?... *(Cade pe marginea patului).*

MARELE PONTIF : Gata cu criza de isterie ? Tot n-ai acceptat ideea că eşti singur şi că nimeni, dar absolut nimeni nu-ţi poate veni în ajutor ?

OMUL *(îngrozit)* : Cine eşti ? Cine se ascunde sub ipocrita dumitale înfăţişare omenească ?

MARELE PONTIF *(surîzînd)* : Dacă mi-ar plăcea să fac literatură, ţi-aş răspunde : eu sînt Orgoliul ! Mai prozaic formulat, sînt Omul. Cel pe care voi l-aţi gonit de pe pămînt. Dar, după cum vezi, Cain, blestematul, alungatul, fiara hăituită a supravieţuit. Şi eşti în mîinile mele.

OMUL : Aşa arată, prin urmare, omul duşman omului ! Nu, nu pot să cred. În muzeele noastre se păstrează în adevăr cîteva exemplare : fosila unui rege al armamentului, fosila unui dictator, dar un exemplar în carne şi oase e cu neputinţă să mai existe. Pe cuvîntul dumitale că nu eşti o păpuşă din materie plastică ?

MARELE PONTIF *(ridicînd din umeri)* : Să terminăm cu balivernele. Ţi-am spus deschis situaţia, ca să pricepi mai bine propunerea pe care am să ţi-o fac şi care reprezintă, din păcate, unica ieşire din impas. Mîine dimineaţă, de pe balconul Palatului, vei vorbi Adamilor. De fapt, acest „vei vorbi“ e mai mult o figură de stil. Te vei mulţumi să reciţi cele şapte porunci ale Paradisului : Să nu gîndești, să nu muncești, să nu dorești schimbări, să nu te plictisești, să nu-ți pui întrebări, să nu fii trist, să nu te apropii de semenii tăi, și vei încheia cu formula : Paradisul este cea mai bună lume din toate lumile cu putință. Deocamdată, atît. Pentru prima zi, ajunge. Bineînțeles, vocea trebuie să fie sonoră, accentul convins.

OMUL : Înțeleg. Vrei să mă discreditezi în fața Adamilor. Să le arăți că Omul nu e o ființă deosebită de ei și că interesul lor pentru mine este, deci, fără noimă.

MARELE PONTIF : Exact. Mai pe scurt, îți cer să te transformi din Om în Adam.

OMUL : Și dacă refuz ?

MARELE PONTIF : Vei muri.

OMUL : Și toată viața mea de-acum înainte va trebui să respect cele șapte porunci și să repet că Paradisul e cea mai bună lume cu putință ?

MARELE PONTIF : Evident. În felul acesta, viața pe Paradis va continua neschimbată, deoarece n-a intervenit nimic care s-o schimbe. Sistemul va fi salvat. Și dumneata vei trăi.

OMUL : Dar te-ai întrebat, nu dacă *vreau*, ci dacă *pot* să mă despart de omenia mea, ca de o cămașă pe care o arunci cînd ți se năzare ?

MARELE PONTIF : Dacă nu poți, vei simula.

OMUL : Adică să mint o viață întreagă ?

MARELE PONTIF : Ca să trăiești.

OMUL : Adică să trădez pe Arabella, pe Tom, pe Sam, pe Mike, pe toți prietenii mei, pe toți tovarășii mei necunoscuți, întreaga omenire, trecută, prezentă și viitoare ?

MARELE PONTIF : Ca să trăiești.

OMUL : Adică să-i trag pe sfoară pe toți locuitorii acestei planete nenorocite și să-i fac să creadă că asta trebuie să le fie soarta și că alta nu există ?

MARELE PONTIF : Ca să trăiești.

OMUL *(izbucnind)* : Să trăiesc ? Dar asta s-ar mai putea chema viață ? Sau scîrnă ?!

MARELE PONTIF : Dragul meu, fiind Om și nu Adam, ai toată libertatea să te gîndești la problema asta pînă dimineață. La ora nouă, vei vorbi sau vei muri. Mai ai douăsprezece ore. La revedere ! *(Iese.)*

(Lumina scade pînă la obscuritate totală, în vreme ce Omul rămîne nemișcat. Apoi, tic-tacul unei pendule uriașe. Și o voce prin megafon, foarte puternică : Rob Crew, mai ai șapte ore. *Lumina crește, e însă albăstruie, ireală. Omul iese din nemișcare, se tîrăște pînă la pat. După o clipă, cu voce moale.)*

OMUL : Tu erai, Tom ? Intră, intră și stai ! Și Sam e aici. Ba da, Arabella e acasă, cum să nu fie acasă, tocmai în noaptea asta ?! E în bucătărie, îmi prepară un *cake*, prăjitura mea favorită. S-o mănînc... mîine dimineață, să nu plec cu stomacul gol. Ce spui, Sam ? Nu, nu vreau să mă întind, nu pot să dorm. Dar vouă poate că vă este somn. Dacă vreți, plecați, băieți, deși... Cum ? Nici vecinii nu dorm ? La toate ferestrele ard luminile ? De ce ? *(Cu mirare crescută.)* Și pe străzile alăturate ? În tot orașul ? Cum, toți au aflat ? Chiar așa ți-a spus profesorul, că nu-i lasă să doarmă gîndul la mine ? Cum să înțeleg asta ? Adică nu, nu-mi spune. Poate că au, pur și simplu, insomnie. De ce vă uitați așa la mine ? Și de ce tăceți ? Și Arabella mă privește, oftează și tace. Dar de la cine să primesc un sfat, dacă nu de la voi ? Eu n-am fost niciodată prea deștept și prea curajos. Ții minte, Tom, cînd eram mic, cum mă mai burdușeai în bătaie ? Și tu, Sam, de cîte ori treceam prin fața casei Arabellei, îmi puneai piedică. Ah, grozavi prieteni am fost noi, băieți ! Și acum tăceți ! Sigur că sînt mulțumit că ați venit și stați cu mine. Și Arabella îmi face *cake*... Dar de ce nu vorbiți, de ce nu mă învățați ce să fac ? Ce-ai spus, Sam ? Sandalele astea ? Le-am cumpărat pe Alfa Centauri. I-am adus și Arabellei două perechi. Și am descoperit acolo, băieți, o vale ca în povești, cu iarbă verde și grasă, de-ți vine s-o paști, înconjurată de munți păduroși și străbătută de un rîu limpede și rece, în care poți pescui. Și o liniște, o pace !... Am plănuit, cu Arabella, să ne facem acolo o căsuță pentru *week-end*, cînd vom ieși la pensie. De ce vă uitați așa la mine ? Planurile astea le-am făcut înainte de întîmplarea cu... *(Face un gest cu mîna.)* Dar pentru numele lui Dumnezeu, ce așteptați de la mine, ce-mi cereți ? Nu-mi cereți nimic ? Știu, am băgat de seamă, sînteți gata să trăncăniți despre cîte-n lună și-n soare, despre sandale și despre opere de irigare în Sirius, numai depre ce mă arde pe mine în suflet nu vreți să vorbiți ! În schimb, vă uitați la mine, și la toate ferestrele orașului arde lumina, și toți locuitorii orașului au privirile ațintite în clipa asta asupra mea ! Ce-aveți cu bietul Rob Crew ? Rob Crew e un neînsemnat achizitor de zarzavaturi, un om oarecare, nici frumos, nici deștept, nici curajos, de ce-i puneți pe umeri toată povara privirilor voastre ? Cum, ce-ai spus, Tom ? Că voi nu așteptați nimic de la mine, că știți că hotărîrea mea e luată ? Că oamenii veghează în noaptea asta nu pentru că sînt îngrijorați de hotărîrea pe care o voi lua, ci ca să fie prezenți alături de mine, să nu mă lase singur ? Ce sînt aiurelile astea ? Ce părere ai, Sam, de prostiile pe care le îndrugă zănaticul ăsta de Tom ? Cică tot orașul cunoaște hotărîrea mea, pe cînd, de fapt, eu n-am hotărît nimic. Ce, și tu ? Și credeți că și Ara... ? *(Se oprește. Lumina scade din nou. Tic-tacul pendulei, voce prin megafon :* Rob Crew mai are trei ore. *Din nou, lumină albăstruie. După o pauză.)* Ce să-mi aduc aminte, Tom ? Cînd am sărit în apă să te salvez, cu toate că nu știam să înot ? Dar bineînțeles că n-am șovăit niciodată, cînd era vorba de o treabă cu riscuri sau de o mînă de ajutor de dat unui prieten la ananghie. Nu-i plăcut deloc să mori, însă uneori trebuie să știi s-o faci, fără multe mofturi. Dar o faci pe socoteala ta. Pe cînd aici e vorba de cu totul altceva, nu pricepi ? Sînt oare demn, eu, neînsemnatul Rob Crew, să reprezint întreaga omenire și să-mi iau răspunderea pentru ea ? Eu nu sînt un erou — eu sînt un om oarecare... De ce

țipi la mine, Sam, să-mi țin gura ? Cum ? Ce faci pe modestia mea ? Du-te naibii ! Ce zici ? Fiecare om e demn să reprezinte omul ? Știu, așa e azi, dar chiar și eu am dreptul ăsta ? Eu sînt doar un neînsemnat... Bine, bine, tac, nu mai striga la mine. *(Pauză.)* Atunci, dacă spuneți voi, fie ! *(Pauză. Ridică apoi ochii spre ușă, ca și cum ar zări în pragul ei un nou personaj.)* Erai aici, Arabella ? De cînd stai în ușă ? Tocmai vorbeam cu băieții despre situația politică din Pleiade. Tom spunea... Ce-i cu tine, ai lacrimi în ochi... O, ce frumos a ieșit *cake*-ul tău ! Și ce grozav miroase ! *(Pauză.)* Știți, prieteni, parcă tot aș ațipi o clipă. *(Acum vorbește foarte calm, orice urmă de angoasă a dispărut. Are numai foarte multă blîndețe și discreție. Și, de fapt, măreție.)* Nu vă supărați, nu-i așa ? Noapte bună, Sam, noapte bună, Tom. *(Pauză. Apoi, făcînd un mic gest amical de salut, cu voce ușor strangulată.)* Adio, băieți ! *(Pauză.)* Strașnici flăcăi, nu, Arabella ? Ce bine e să ai prieteni de nădejde ! *(Pauză.)* Aș vrea să mă întind puțin, tare-s obosit. *(Se întinde.)* Vino lîngă mine, pe marginea patului, vrei ? Și dă-mi mîna. Mîna ta miroase a stafide și a făină coaptă. Ce bine-i lîngă tine, nevastă ! *(Pauză.)* Mie totdeauna mi-a fost puțin teamă de tine, dar tare mult te-am iubit. Să nu uiți asta. Și să știi că, de fapt, cu toate deplasările mele, nu te-am înșelat niciodată. Îmi dădeam doar aere, ca să par mai bărbat. Apropo, nu mai juca la loteria aia tîmpită de pe Aldebaran, sînt bani aruncați. *(Pauză.)* Și să nu plîngi, te rog să nu plîngi. *(Lumina scade, muzică, tic-tacul, voce prin megafon :* Rob Crew, mai ai două ore. *Drept răspuns, se aude un sforăit formidabil.)*

Dimineață. Sala de consiliu. De afară se aude rumoarea unei mulțimi uriașe. Se scandează : *O-mul ! O-mul ! Li-ber-ta-te O-mului !* Marele Pontif privește gînditor pe fereastră. Deodată se aude o explozie uriașă și Marele Dragon intră val-vîrtej, urmat de ceilalți demnitari.

MARELE DRAGON : Înălțimea-voastră, uzina constructoare de roboți a fost aruncată în aer.

MARELE INGINER *(smiorcăindu-se)* : Înălțimea-voastră, am rămas fără funcție, mi-ai aruncat departamentul în aer.

MARELE STRATEG : Un detașament de kuklani, care a încercat să se strecoare în piață, a fost despuiat de haine, uns cu miere și tăvălit în fulgi. Detașamentul a fost silit să zboare în copacii din jurul pieței.

MARELE MAESTRU : În oraș se rîde !

MAGUL IMPERIAL : În oraș se cîntă !

MARELE DRAGON : Dacă nu începem măcelul, într-un ceas va fi prea tîrziu.

MARELE MAESTRU, MAGUL IMPERIAL, MARELE INGINER *(isterici)* : Bomba ! Să se arunce bomba C asupra capitalei ; să fie rasă capitala de pe fața Paradisului !

MARELE STRATEG *(scoțînd sabia)* : În virtutea drepturilor mele de comandant de căpetenie, ordon : Spre adăposturile antibombă, înaintee, marș ! *(Demnitarii sînt gata să se incoloneze.)*

MARELE PONTIF *(impunînd tăcere)* : Dacă mai urlați ca niște femei isterice, dau ordin să fiți zvîrliți mulțimii din piață. *(Se uită la ceas.)* E nouă fără un minut. La nouă să fie adus Omul. Și dacă la nouă și zece nu va fi liniște pe Paradis... vom arunca bomba. Plecați ! *(Demnitarii ies. Magul Imperial, cuprins deodată de veselie, fredonează, pe melodia* Fusu-i ici, fusu-i colea : „Bomba mea, bombița mea / Scumpa mea, iubita mea...")

(Marele Pontif, rămas singur, se reîntoarce la fereastră, ascultînd din nou vociferările uriașe ale mulțimii, pînă cînd ușa e dată de perete și apare Omul ; Marele Pontif se întoarce spre el. Se privesc îndelung.)

OMUL : Știi, m-am gîndit bine. Totdeauna am fost puțin cam vanitos. Ideea aureolei îmi surîde. Cred c-o să-mi stea bine, pusă așa, pe vîrful capului și aplecată puțin într-o parte. O să mă întinerească.

MARELE PONTIF : Prin urmare, refuzi să vorbești ? *(De afară se aud strigătele mulțimii :* Omul ! Omul !)

OMUL : Spune și dumneata, face să dai cu piciorul la o asemenea popularitate ?

MARELE PONTIF : Te mai întreb o dată : refuzi ?

OMUL : Sînt răgușit.

MARELE PONTIF : E ultimul dumitale cuvînt ?

OMUL : Nu, mai am unul, pentru dumneata, dar mi-e rușine de urechile posterității.

MARELE DRAGON *(dînd buzna)* : Înălțimea-voastră, porțile Palatului au fost smulse din balamale, mulțimea a ajuns pe scări, demnitarii au fugit în adăposturi...

MARELE PONTIF *(Omului)* : Îți mai acord o clipă de gîndire.

OMUL : Tț !

MARELE PONTIF *(uzînd de ultimul argument, de data asta cu febrilitate)* : Ascultă, dacă vorbești, îți dau cel mai neprețuit bun din lumea asta ! Te fac urmașul meu, vei fi Marele Pontif, îți dau Puterea !

OMUL : Dacă te-a apucat generozitatea, aș prefera o felie de *cake*. De cînd sînt aici rîvnesc după o felie de *cake*.

MARELE PONTIF : Ești surd, n-ai auzit ? Am spus : Puterea ! Dreptul de a decide asupra vieții și morții și destinului a o sută de milioane de ființe. Suprema ambiție și satisfacție omenească. Pe lîngă ea, toate celelalte pălesc, netrebnice și derizorii. Nu pricepi, Omule, că puterea pe care o dețin eu e singurul sens de existență a întregului Paradis ? Că acest sens e adunat aici ? *(Îi arată pumnul.)*

OMUL *(se apropie, îi ia pumnul cu două degete, îl studiază cu dispreț, și-l lasă să cadă)* : O să-ți spun un secret : n-ai nimic în pumn. E gol.

MARELE PONTIF *(exasperat)* : Minți ! Am Puterea !

OMUL : Ceea ce numești dumneata putere e o sumă de negații, adică un zero. Puterea unuia singur asupra celorlalți e făcută din lașitatea, tembelismul, fuga de răspundere, în sfîrșit, din absențele, neputințele și dezertările celorlalți ! Efectiv, nu există ! E o mistificare, o scamatorie de bîlci ! E drept că oamenilor le-au trebuit mii de ani să înțeleagă această formidabilă escrocherie. Dar azi nici un copil de pe Pămînt n-ar da un nasture pe puterea dumitale.

MARELE PONTIF *(furios)* : Luați-l, împușcați-l ! *(Marele Dragon se repede la el și-l împinge spre ușă.)*

OMUL *(din ușă)* : Stai ! M-am răzgîndit ! Vorbesc !

MARELE PONTIF : Comediant ! Știam că pînă la urmă ai să primești. Atîta experiență am și eu.

OMUL : Ei nu, era să mă las omorît ca un cîine ! Am ceva mai bun de făcut.

MARELE PONTIF *(sec)* : Nu uita : rostești cele șapte porunci, apoi deviza : Paradisul e cea mai bună lume cu putință. Atîta tot. Nici un cuvînt în plus. *(Marelui Dragon.)* Deschide ușa balconului. *(Marele Dragon a deschis ușile balconului ; de jos se aud, mai puternice ca oricînd, strigătele mulțimii :* Omul, Omul ! *Marele Pontif iese pe balcon, ridică mîinile. Se face tăcere. Apoi se adresează mulțimii.)* Ați vrut să-l vedeți pe Om. Îl veți vedea ! *(Furtunoase aclamații.)* Omul a cerut să adreseze un salut locuitorilor de pe Paradis. Omul va vorbi Adamilor. *(Din nou strigăte de ura. Marele Pontif impune tăcere.)* Vă cer liniște desăvîrșită, ca nici unul din cuvintele prețioase ale Omului să nu se piardă. *(Se face liniște de moarte. Marele Pontif reintră în sală. Către Om.)* Poftim !

OMUL *(lărgindu-și gulerul)* : Aș vrea un pahar cu apă. *(Marele Pontif face un semn. Marele Dragon iese.)*

MARELE PONTIF : Ține minte : vocea sonoră și clară !

OMUL : Da, da, n-ai grijă. *(I se aduce apa, bea.)* Cam cald, nu ?

MARELE PONTIF : Hai, dă-i drumul odată !

OMUL : Unde ești, Arabella, să mă vezi ?!

(Iese pe balcon. De jos se aude un strigăt : Trăiască Omul ! *— și nesfîrșite urale. In timpul acesta își face intrarea pe ușă, furioasă, cu pălăria căzută într-o parte, cu o umbrelă uriașă într-o mînă, o femeie grasă, înaltă și voinică, îl zvîrle cît colo pe Marele Dragon, care încearcă s-o rețină :* La o parte, stîrpitură !*)*

MARELE PONTIF *(furios)* : Cine ești dumneata ?

ARABELLA *(tunînd)* : Arabella mă cheamă ! Unde-i Rob, unde-i haimanaua de Rob, ce coțcării învîrtiți pe-aici ? Douăzeci de planete am colindat ca să-i dau de urmă.

MARELE PONTIF *(luîndu-se de cap)* : Demiurgule !

ARABELLA : Te-am întrebat : unde-i Rob ? Repede, că altfel fac scandal !

MARELE PONTIF : Doamnă, cucoană, te implor, așteaptă doar o clipă și ți-l dau bucuros, pachet ți-l fac și ia-l sănătoasă de aici, să nu-l mai văd. Dar acum trebuie să țină un discurs, vorbește poporului ! Iată-l !

ARABELLA *(zărindu-l, în sfîrșit, pe Rob pe balcon, tocmai cînd acesta ridică mîinile, să facă liniște, strigă)* : Rob !

MARELE PONTIF *(astupîndu-i gura)* : Numai o clipă de răbdare, are de rostit doar cîteva cuvinte.

ARABELLA : Cum, pe el îl aclamă așa ? *(Marele Pontif confirmă.)* Ia te uită, mironositul ! Ține discursuri în piețe publice, și acasă se preface că roșește la fiecare cuvînt pe care-l spune. Cică-i timid !

MARELE PONTIF : Liniște, vorbește ! *(Se apropie atent de ușa balconului.)*

OMUL : Locuitori ai Paradisului ! Păstrați neofilită floarea nădejdii și a dragostei ! *(Marele Pontif încearcă să-l tragă de pulpana hainei, dar Rob se smulge și continuă.)* Luați aminte : orice s-ar întîmpla, Omul este nemuritor ! *(Marele Pontif scoate un pistol, trage, Omul se prăbușește și, simultan cu focul de armă, Arabella îi aplică Marelui Pontif o formidabilă lovitură de umbrelă, care îl întinde pe jos. Afară izbucnesc uralele mulțimii, care năvălește în palat, în vreme ce Arabella îl tîrăște pe Rob în scenă. Marele Dragon s-a pitit după un scaun.)*

ARABELLA : Rob, Rob, dragul meu, unde te-a lovit, ce-i cu tine, răspunde-mi, scumpule, dragule... *(Mulțimea intră în sală, dar se oprește tăcută văzînd scena.)*

ROB *(ca din vis)* : Arabella...

ARABELLA : Trăiești !

ROB : Nu, Arabella, sînt mort, iartă-mă, dar sînt mort. M-au împușcat pe la spate, drept în inimă. Iartă-mă, Arabella, dar nu puteam face altfel, trebuia. Pînă la urmă, ai să-mi dai dreptate și ai să fii poate chiar mîndră de mine. Înțelege și tu, nu te supăra, a trebuit să mor. N-a fost deloc ușor să-mi asum asemenea răspundere, însă...

ARABELLA : Rob, pușlama ce ești, îți bați joc de mine ! *(Și-i cîrpește o palmă, care-l aruncă pe Rob drept în picioare. În mulțime — murmure de satisfacție :* E nevătămat ! Ce frumos e ! Ce mîndru !)

ROB *(căscînd ochii înnebuniți la Arabella, apoi acoperindu-și-i ca în fața unei vedenii. Pe urmă se pipăie)* : Dar... am auzit împușcătura...

ARABELLA : Nu te-a nimerit, că eram și eu pe-aici. Ai căzut jos de frică. Te-ai dat în stambă ! Rob Crew, ți-am spus totdeauna că nu ești un bărbat adevărat și că frecventezi lume prost-crescută !

ROB *(pipăind umerii Arabellei)* : Arabella, scumpa mea soțioară, micul meu odor, cum, ești chiar tu, în carne și oase ?

ARABELLA : Lasă, că ai să te convingi tu acasă ! Craiule, don-juanule, oratorule ! Cică s-a dus după ceapă și cartofi, și dumnealui se ține de politică și scandaluri pe o planetă suspectă !

ROB : Dar, Arabella, draga mea...

ARABELLA : Nici o dragă. Te poftesc să mă urmezi imediat. Am venit cu mașinuța lui Tom și nici nu i-am oprit motorul. Pe asta cine a însărcinat-o ? *(O arată pe Eva, care e cu pîntecele umflat.)*

ROB : Ara, scumpa mea, eu sînt numai de o lună aici, și ea... nu vezi... ? *(Face un semn rotund deasupra pîntecelui.)*

ARABELLA : Taci ! Cînd e vorba de un crai ca tine, totul e cu putință. Hai odată, Rob Crew, nu vezi cum cască ăștia ochii la noi ?

ROB : Sufletul meu, dar Demiurgul, Marele Pontif, Adamii ?... Nu-i putem lăsa așa.

ARABELLA : Nu le mai purta de grijă, au să se descurce și singuri. Și acum, dă-mi brațul, Rob ! *(Acesta e încă năuc.)* Rob Crew, n-auzi ? Poartă-te ca un om întreg și dă-mi brațul ! *(Rob îi dă brațul și cei doi fac un pas spre ieșire.)*

EVA *(ieșindu-le înainte)* : Și eu ?

ROB *(nepricepînd)* : Dumneata ?

EVA : Răspunde-mi, vreau să știu : ce port eu în pîntece ?

ARABELLA *(amenințătoare)* : Aha !

ROB : Nu fi îngrijorată, Eva ! Porți în pîntece însuși viitorul Paradisului ! Un pui de om.

EVA : Atunci, nu mă lăsa singură. E prea mare răspunderea mea.

ADAM : Nu pleca, Trimisule !

VOCI : Rămîi cu noi ! Învață-ne ! Nu ne părăsi ! Vrem să fim și noi oameni.

ADAM 6 X *(copilul din tabl. 1, act. 1)* : Nene, dacă rămîi, te învăț un joc : de-a munca.

ARABELLA *(amenințătoare)* : Rob !

ROB *(sever)* : Liniște, Arabella !

ARABELLA : Ce-ai spus ?

ROB : Am spus că-ți cer să taci din gură măcar o dată în viață. *(Celorlalți.)* Nu vă temeți, prieteni, mă voi întoarce ! Și dacă nu eu, alții. Sîntem mulți. Nenumărat de mulți. Și, de fapt, nici n-o să lipsesc cu adevărat. Sînt cu voi și în voi. Tot n-ați priceput morala fabulei ? Arabella, brațul ! *(Ies la braț, în sunetele unui marș buf și în aclamațiile mulțimii.)*

Intuneric

La arlechin reapare actorul din prolog, care, scoțînd din nou ziarul, citește, tot așa de impasibil : „«Telegraful Sudului» din 15.II.196... *Azi-noapte, la orele 20, șomerul Robinson Crew a încercat să se sinucidă înghițind sticlă pisată. A fost transportat în stare de delir la spital. Nu se știe dacă va putea fi salvat.*"

Intuneric

Apoi, sput pe cușca sufleorului, unde stă un om ghemuit, cu fața în mîini. Ridică încet capul, și atunci îl recunoaștem pe Robinson Crew. Are fața *albă*. (Ca toți Adamii.)

CORTINA

PIESA VĂZUTĂ DE:

RADU POPESCU:

În această parabolă, opera are valori certe, are idei: satira tehnicii orientată negativ, e temeinică; imaginea unui rai al imbecilității, încremenirii și tristeții e impresionantă: chipul „Omului“, simplu, inocent, lipsit de grandilocvență și ostentație, e nou și convingător.

(*România liberă*, 15 ianuarie 1974.)

VALENTIN SILVESTRU:

Paradisul, lucrare subintitulată de scriitorul Horia Lovinescu, „piesă“, face parte din dramele parabolice, în categoria cărora mai intră *Hanul de la răscruce, Omul care și-a pierdut omenia* și unele scrieri scurte. În atari drame, autorul abordează o problemă actuală cu un ambitus filozofic amplu, într-o modalitate de maximă generalizare, abstractizînd și esențializînd faptele pînă la epurarea totală a detaliilor concrete și la expunerea nudă a ideii. Parabola nu se extrage astfel din istorie (caracterul ei istoric-contemporan e, dealtfel, foarte acuzat) și nici nu eludează aspectele materiale ale realității inspiratoare, ci le sublimează pentru a obține un adevăr moral de ordin foarte general. Etimologia greacă a cuvîntului duce la ideea de juxtapunere, alăturare a datelor pentru o deducție superioară, iar accepția matematică sugerează nu o linie dreaptă, ci una curbă, reprezentînd locul geometric al punctelor egal depărtate de un focar. Natura problematică și caracterul deschis, de invitație la gîndire, ale acestor drame totdeauna de acută actualitate le înscriu într-o direcție fertilă și cuprinzătoare a dramaturgiei moderne, pe care Horia Lovinescu o ilustrează, la noi, într-un mod caracteristic.

(*România literară*, 24 februarie 1974.)

OMUL CARE ȘI-A PIERDUT OMENIA

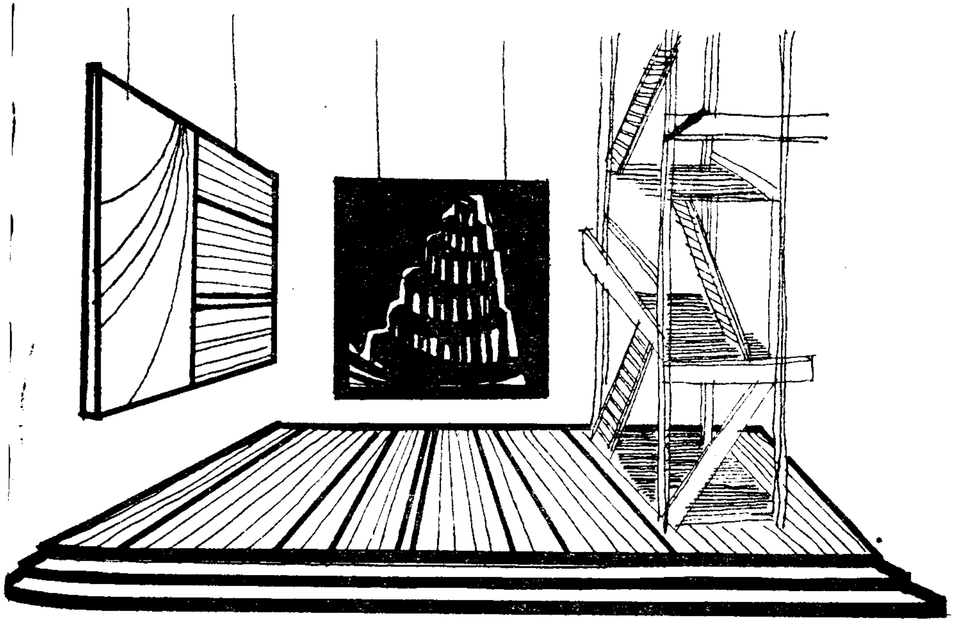

OMUL CARE ȘI-A PIERDUT OMENIA

Există obiceiul ca în fruntea unei piese de teatru tipărite să figureze afișul distribuției de premieră. Invitația de a prefața regizoral piesa cred că adîncește convenția amintită, dovedindu-și astfel un drept de a fi.

Cînd am montat pe scena Teatrului „C.I. Nottara“ Omul care și-a pierdut omenia, *în 1965, am fost sedus de posibilitatea cuprinderii, în limitele oferite de scenă și de teatralitate, a unei viziuni poematice și filozofice larg polifonice sub specie dramaturgică.* Alegoria, oratoriul, drama *păreau să-și împartă virtuțile în întîmpinarea mitului omeniei regăsite. Acest mit era la rîndul său decantat din experiența occidentului faustic și legenda românească a Meșterului Manole. La folclorul românesc aluviuni de folclor nordic veneau să sprijine cu farmecul imagistic viabilitatea ideii filozofice: exercițiul puterii nu are valoare constructivă decît dacă puterea lăuntrică atinge umanul prin integrarea lui în actul jertfei întru sine. Mitul manolic al autozidirii în lucrare se îmbină cu cel faustic al răscumpărării umbrei noastre malefice, Manole și Elonam constituind termenii fundamentali ai luptei dramatice în care cele două mituri fuzionează. Diversitatea și bogăția imagistică, precum și polivalența stilistică constituiau o primejdie cu atît mai mare cu cît mirajul era mai puternic. Seducția unui „mare spectacol“, a unei „summae“ teatrale era greu de evitat. Pantomima, ritualul, incantația, corul vorbit și cîntat, solistul și masele, vocile interioare și muzica de scenă, conduceau spre teatrul total. Riscurile cele mai evidente decurgeau din marea varietate a mijloacelor pe care textul le impunea* *și care, de aceea, se cereau realizate într-o cît mai deplină unitate. De pildă, cele nouă diferite locuri de joc ale piesei se creau din combinarea unor elemente constructive, reduse la trei grinzi, care asigurau odată cu unitatea plastică a spațiului scenic și monumentalitatea, simplitatea, economia și forța acesteia. Muzica lui Aurel Stroe, cu o puternică structură modernă, parcurgea într-o aceeași unitate spectacolul cu accentele ei, fie sonore, orchestrale sau corale. Disciplina mișcărilor de ansamblu venea să dea coeziunea fundalului uman dilatat pe semnificația poetică a dramei — fie în direcția mecanică și grotescă, fie în cea imnică și eroică. Desigur, toate acestea și altele încă, erau strîns înmănuncheate pe axa evoluției morale a eroului purtător al destinului filozofic însumat dramei.*

Un singur element mi-a apărut încă de pe atunci ca insuficient și fiind în măsură să stînjenească însăși monumentalitatea spectacolului conceput ca imagine a unei ample construcții ideatice : spațiul scenei. O piesă își comandă propriul ei spațiu. În scena Teatrului „C.I. Nottara“ piesa se sufoca. Pe măsură ce se desfășura, se înghesuia și se îneca în propriile sale virtuți expresive. Monumentalitatea ceda în fața prolixității, cu tot efortul nostru de rigoare și simplitate. Într-un acvarium nu se pot sparge valuri, trebuie măcar un bazin.

Recitind piesa după doisprezece ani de la data montării ei și regăsind intact farmecul lecturii — unei lecturi de data aceasta, neprofesioniste, (neregizorale), deci, eliberate de compoziția scenică, de frumusețile „teatrale“, de bogăția sonoră, muzicală, picturală, coregrafică etc. — am înțeles ceva cu totul nou, că această alegorie-oratoriu-dramă *se simplifică de la sine căpătînd atracția lesnicioasă a unei povestiri filozofice, cîtă vreme își înfățișează propria complexitate* la nivelul cuvîntului, *adică despuiată de expresia scenică, redusă la scriitură și la lectură.*

E foarte posibil ca prin concretețea ei scena să nu îngăduie distanțarea, acel văl necesar spațializării mitului. Încarnarea alegoriei, vrînd să întemeieze semnificația, să-i dea cheag și viabilitate, o face mai osoasă și o secătuiește. Capacitatea de abstractizare a cuvîntului dă veritabil corp ideii, el rămînînd abstract în concretețea lui imagistică.

În felul acesta jocul de „semne și înțelesuri“ pe care-l deschide rapsodul piesei se tălmăcește în propria sa limbă dramatică. Ce poate fi mai limpede semn *și* înțeles *decît cuvîntul însuși. Numai cuvîntul poate plăsmui* imaginarul *și* irealul, *pe de o parte și* simbolicul, *pe de alta, proprii mitului. Teatrul total, dimpotrivă, prin proliferările sale de foc de artificiu obnubilează puritatea unui cer purtător el însuși al unei geometrii stelare. Această spațialitate abstractă pe care numai cuvîntul o poate da mitului, îl face să-și găsească propria sa respirație și-i dă transparența necesară care-l revelă cititorului. Așa încît spectatorul privilegiat al acestei piese este : lectorul.*

O distanță de 12 ani îmi îngăduie să mă umilesc în fața acestui adevăr, cu atît mai mult cu cît am făcut, de fapt, o nouă experiență... regizorală, profitabilă unui permanent alt public, cel numit „cititor“.

DAN NASTA

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:
TEATRUL „NOTTARA“
6 octombrie 1965

DISTRIBUȚIA

Cîntărețul: NICOLAE GAFTON; Elonam: DAN NASTA, Artist emerit; Manole: GEORGE CONSTANTIN; Sclavul I: VASILE LUPU; Sclavul II: ION POPA; Soldatul I: VASILE LUCIAN; Soldatul II: EMIL GIUAN; Soldatul III: CONSTANTIN VINTILĂ; Arhitectul I: AL. CLONARU; Arhitectul II: TONY ZAHARIAN; Arhitectul III: ION SIMINIE; Bătrînul sclav: RADU DUNĂREANU; Bătrînul dascăl: VAL SĂNDULESCU, GEORGE DEMETRU, LUDOVIC ANTAL; Sclavul fugar: MIHNEA MOISESCU; Hoțul I: NUCU PĂUNESCU, Laureat al Premiului de Stat; Hoțul II: MIRCEA ANGHELESCU; Hoțul III: DAN NICOLAE; Hoțul IV: GEORGE BUZNEA; Hoțul V: PETRICĂ POPA, ION SIMINIE; Demonul crainic: ION PUNEA; Demonul minciunii: AL. CLONARU; Demonul crimei: EMIL GIUAN; Demonul avariției: PETRICĂ POPA; Demonul trufiei: VASILE LUCIAN; Mai mulți demoni: CONSTANTIN VINTILĂ, ION POPA; Demonul urii: AL. CIPRIAN; Un demon bătrîn: G. TRESTIAN; Un individ timid: G. NEGOESCU; Cocheta: DODI CAIAN-RUSU; Drăcușorul: VALERIU ARNĂUTU; Un individ curios: NICULESCU CADET; Un individ din coadă: CORNEL ELEFTERESCU; Alt individ din coadă: CONSTANTIN N. GURIȚĂ; Individul pirpiriu: TONY ZAHARIAN; Un individ de treabă: DINU LUCIAN; Tînărul beat: MARICEL LAURENȚIU; Călăul: SANDU STICLARU; Ajutorul călăului: PETRICĂ POPA, LUCIAN DINU; Băiatul: MIRCEA ANGHELESCU; Fata: CRISTINA TACOI; Bătrînul: ION POPA; Omul Mare Negru: ȘTEFAN IORDACHE; Fata: IOANA MANOLESCU; Țăranul: FLORIN STROE; Bătrînul tată: ȘTEFAN RADOF.

Regia: DAN NASTA, Artist emerit
Muzica: AUREL STROE

PERSONAJELE:

CÎNTĂREȚUL
ELONAM
MANOLE
SCLAVUL I
SCLAVUL II
SOLDATUL I
SOLDATUL II
SOLDATUL III
ARHITECTUL I
ARHITECTUL II
ARHITECTUL III
BĂTRÎNUL SCLAV
BĂTRÎNUL DASCĂL
SCLAVUL FUGAR
HOȚUL I
HOȚUL II
HOȚUL III
HOȚUL IV
HOȚUL V
DEMONUL CRAINIC
DEMONUL LĂCOMIEI
DEMONUL MINCIUNII
DEMONUL CRIMEI
DEMONUL AVARIȚIEI
DEMONUL TRUFIEI
MAI MULȚI DEMONI
DEMONUL URII
UN DEMON BĂTRÎN
UN INDIVID TIMID
COCHETA
DRĂCUȘORUL
UN INDIVID CURIOS
UN INDIVID DIN COADĂ
ALT INDIVID DIN COADĂ
INDIVIDUL PIRPIRIU
UN INDIVID DE TREABĂ
TÎNĂRUL BEAT
CĂLĂUL
AJUTORUL CĂLĂULUI
FEMEIA
BĂRBATUL
BĂIATUL
FATA
BĂTRÎNUL
OMUL MARE NEGRU
FATA
ȚĂRANUL
BĂTRÎNUL TATĂ

PROLOG

În fața cortinei apare un cîntăreț popular, cam peticit, cam murdar, cu o lăută.

CÎNTĂREȚUL *(se înclină adînc și respectuos în fața publicului)*: Înalți oaspeți, luminate fețe. A fost odată, într-o țară îndepărtată, un prinț puternic și mîndru, care a vrut să zidească un turn pînă la lună. Însă...

Cortina se ridică. Scena se luminează treptat. Un grup de oameni este așezat într-un cerc mare. În mijloc, în picioare, este un bătrîn.

BĂTRÎNUL *(rostind ca într-o incantație cuvintele, prelungindu-le melopeic sonoritatea)*:

Voi, ielelor, măiestrelor,
Dușmanele oamenilor,
Stăpînele vîntului,
Doamnele pămîntului,
Ce prin văzduh zburați,
Pe iarbă lunecați
Și pe valuri călcați!
Ielelor, măiestrelor! Ascultați!
Duceți-vă în locuri depărtate,
În baltă, trestie, pustietate!
Unde popa nu toacă,
Unde fata nu joacă;

Duceţi-vă în gura vîntului,
Să vă loviţi de toarta pămîntului,
Ieşiţi din boltă, zid, pridvor,
Şi să pieriţi sus, într-un nor.
Daţi locului sănătate,
Că sabie de foc va bate ;
Să rămîie locul nostru curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca steaua din cer,
Ca roua de pe pămînt,
Cum le-a lăsat Domnul sfînt.
Ielelor, măiestrelor, plecaţi !

(Tăcere.)

VOCEA BĂTRÎNULUI : Aprindeţi focul. *(În mijlocul cercului se aprinde un foc mic.)*

UN SCLAV : Acum poate ne-om putea odihni şi noi.

SCLAV II : Trebuie să fie aproape de miezul nopţii.

SCLAV III : Ce ziceţi, oare o să izbutească, mîine, să încheie bolta ?

SCLAV IV : Ce putem noi şti ? Cum i-o fi voia. Ăsta nu-i om, e-o iasmă.

SCLAV V : L-ai văzut vreodată ?

SCLAV IV : Sînt numai de cinci ani la Turn.

SCLAV VI : Cică are ochi de gheaţă.

BĂTRÎNUL : L-am cunoscut cînd era tînăr, numai fecior de Domn. Era blînd şi vesel. A luat pe una de-ale noastre, o fată din popor. Pe urmă a lăsat-o şi s-a apucat de Turn. Asta s-a întîmplat acum treizeci de ani.

UN SCLAV : Voi sînteţi de vină, că l-aţi urmat atunci.

BĂTRÎNUL : Credeam în el. Spunea că Turnul o să-i facă pe oameni mai buni şi mai înţelepţi.

ALT SCLAV : Intra din casă în casă. Nu se ferea de cele sărace. Şi cînd vorbea, ni se încălzeau inimile.

BĂTRÎNUL : Elonam îl urma şi atunci ca o umbră. Dar se oprea în prag. Se juca cu copiii. Le făcea din hîrtie bărcuţe şi păsări. Şi rîdea cu ei.

SCLAV II : Cinci copii mi-au pierit sub schele. Nu-l mai am decît pe ăsta mic. S-a născut orb.

SCLAV IV : De trei ori am fugit. În noaptea asta mai încerc o dată.

SCLAV II : Unde să fugi ? Toată ţara e pustie.

SCLAV VI : Nu vă mai jeliţi. Se va termina cu Turnul. Ca Turnul Babel se va spulbera şi noroadele au să-şi lepede lanţurile.

O VOCE : Taci ! Taci !

BĂTRÎNUL : Turnul nu-i o minciună. Dar Manole a uitat că noi îi purtăm temeliile. În sufletele şi în carnea noastră.

SCLAV II : Strivite şi batjocorite.

SCLAV VI : Se zice că în noaptea asta soldaţii au plecat.

SCLAV III : N-au plecat. I-a aşezat Elonam de strajă pe marginile văii, ca să nu putem fugi. Am văzut de jur împrejur focurile lor aprinse.

SCLAV IV : Doamne ! Doamne !

SCLAV III : Cîtă puzderie de stele ! Parcă clipesc la noi şi ne fac semn.

SCLAV VI : Or fi şi ele suflete. Cîteodată, noaptea, se aude un geamăt dulce prin văzduh. Cîntă stelele.

SCLAV VIII : Alea sînt sufletele fraţilor noştri. Acolo o să ne ducem şi noi. Tot aşa, unul lîngă altul. Tii, că mulţi mai sîntem ! *(Făcînd semn cu mîna.)* Pace vouă, fraţilor, şi călătorie îndurerată.

UN COPIL ROB : Tătucu, unde-i, vezi, tătucu ?

SCLAV VIII : Acolo sus, fiule, pe calea robilor.

TABLOUL I

TURNUL LUNII

Din culise se aud nişte ciocane mari care bat şi voci strigînd speriate : *Elonam ! Elonam ! Elonam !* Grupul din scenă fuge în culise. Se stinge lumina în scenă, marcînd o trecere de timp. Se reaprinde lumina. E ziuă. Scena e complet goală, în toată profunzimea şi înălţimea ei. În prim-plan dreapta urcă o schelă ca o scară cu mai multe paliere şi care se pierde sus, în culise. Scena rămîne goală o clipă, în timp ce se aud din culise nişte ciocane mari care bat, apoi din stînga apare Elonam. E îmbrăcat ca și toți ceilalți eroi, în costume convenționale, stilizate și simplificate la maximum. În toată înfățișarea lui Elonam este un amestec de grotesc și teribil. Fără să poarte masca propriu-zisă, chipul lui va fi tratat ca o mască rigidă. Din acest amestec de viu și artificial, de tic și firesc, se desprinde impresia de oroare pe care o degajă. Șchioapătă.

ELONAM *(spre culise-stînga, de unde a ieșit)* : Să nu dați drumul nimănui la schelă ! Plătiți cu capul ! Și țineți-vă drept ! Sînteți soldați, sau babe ? Burta înăuntru, halebarda sus ! Azi e zi de sărbătoare. O zi care va intra în istoria omenirii. Fiți lucizi, băieți, lucizi. *(De sub schelă apar doi sclavi, care cară cu greutate un bolovan enorm. Elonam se întoarce, îi zărește și urlă furios.)* Ce-i cu voi aici ? Ce căutați pe lîngă schelă ?

PRIMUL SCLAV *(arătînd bolovanul cu capul)* : A căzut, stăpîne.

ELONAM *(din ce în ce mai furios)* : Cine a căzut ? Cum o să cadă ! Aici nu cade nimic, ticăloșilor, auziți ?

SCLAV II : Da, stăpîne.

ELONAM : Nu sînteți lucizi.

SCLAV II : Sîntem, stăpîne.

ELONAM : Ce sînteți, troglodiților ?

SCLAV II : ...Așa cum ați spus, stăpîne.

ELONAM : Lucizi, animalule ! Dacă sînteți, de ce aveți privirile astea stupide de brută ? De ce v-ați cocoșat așa ? Ia țineți-vă drept. *(Eforturi jalnice ale sclavilor de a se îndrepta sub povară.)* Așa ! Azi e zi de sărbătoare pentru toată omenirea. Fiți veseli, dracu să vă ia ! Capul sus ! Pieptul afară ! Privirea luminoasă ! De ce nu zîmbiți, nemernicilor ? *(Bănuitor.)* La ce vă gîndiți ? Ce e în capul vostru ? Ce ascundeți sub mutrele astea încruntate ? Zîmbiți ! *(Jalnic surîs al sclavilor.)* Mai mult ! Așa ! Forță și veselie ! Cîntați ! *(Începe să cînte el însuși, pe o melodie „stenică“.)*

Hai dara-du, hai dara-du,
Iu-hu-hu, iu-hu-hu !

Ce veseli sîntem noi
Cînd gloria e cu noi !

Repetați !

SCLAVII *(penibil și discordant)* : Hai dara-du, hai dara-du...

ELONAM : Ajunge. Cu cîntec înainte, marș ! *(Sclavii se îndepărtează, clătinîndu-se sub povară și cîntînd jalnic.)* Stați ! *(Se opresc.)* Gardă, la mine ! *(Apar doi soldați.)* Luați-i ! Cercetați-i ! Ce caută sub schelă ? De ce spun că a căzut bolovanul ? De ce nu sînt veseli ? *(Sclavii ies, sub bicele soldaților. Rămas singur, Elonam se plimbă nervos pe scenă.)* Brute, brute inconștiente ! Hei ! *(Apare un soldat.)* Spînzurați-i ! *(Soldatul iese. Elonam își aranjează costumul și scoate o oglindă, în care se privește cu complezență.)* Să știi că prezicătoarea dracului avea dreptate, Elonam băiatule ! Aceeași privire de oțel ! Aceeași formă de frunte, ca un turn. Același nas bărbătesc. Aceeași prestanță în ținută. E drept că eu sînt puțin șchiop, dar, la urma urmei, tocmai asta poate place nebunelor de femei. Și pe urmă, chestia cu numele ! Cum de nu mi-am dat seama niciodată ? „Ai să ajungi sus, sus de tot, Elonam, pentru că ai un nume mare, scris în stele.“ Așa spunea prezicătoarea. *(Silabisind.)* E-L-O-N-A-M — M-A-N-O-L-E. Extraordinar ! Bagă de seamă, Manole, voi ajunge sus, sus de tot. Dar, mai întîi, mai am de învățat de la tine. Pe urmă, vom vedea. Manole, sau Elonam ? *(Rîde.)*

(Din stînga, precedat de un strigăt de trîmbiță, intră Manole. E un bărbat între 40—50 de ani, de o frumusețe virilă și austeră. E într-o stare de mare tensiune interioară, stăpînită însă.)

ELONAM *(prosternîndu-se)* : Stăpîne !

MANOLE : Bună ziua, Elonam. Ți-am spus că nu vreau să fiu salutat cu trîmbițe.

ELONAM : Face impresie, stăpîne. Și pe urmă, e o zi atît de mare, încît ar trebui să răsune toate trîmbițele din lume.

MANOLE : Am văzut doi sclavi spînzurați. Se mai zbăteau încă. Ce-au făcut ?

ELONAM : I-am prins sub schelă, unde trecerea e oprită. Cred că plănuiau un atentat împotriva ta.

MANOLE : Crezi, sau ești sigur ?

ELONAM : Sînt sigur, au mărturisit.

MANOLE : Mi se pare că îți cam place să spînzuri ?!

ELONAM : Atît cît trebuie, stăpîne.

MANOLE : Am verificat toate calculele. De data asta, sînt sigur că nu s-a strecurat nici o greșeală.

ELONAM : Am supravegheat, fără să mă mișc de lîngă ziduri, piatră cu piatră, construcția boltei. E solidă ca o stîncă. N-a mai rămas în creștetul ei decît un singur loc gol. Cît e palma. Locul ultimei cărămizi. Cărămida și mistria te așteaptă sus, stăpîne, așa cum ai poruncit. Cînd vei voi, Turnul Lunii va fi gata.

MANOLE : De cît timp îmi ești ucenic credincios, Elonam ?

ELONAM : De douăzeci de ani, stăpîne. De-abia înălțaseși temeliile, cînd m-ai luat pe lîngă tine.

MANOLE : Mi-aduc aminte. Erai un băiețandru vioi, cu ochii ageri de viezure, cu mintea iscoditoare. Ai îmbătrînit, Elonam.

ELONAM : Am adunat înțelepciune.

MANOLE : Știință, nu înțelepciune. Timpul înțelepciunii n-a venit încă.

ELONAM : Nu pricep.

MANOLE : Nici nu trebuie. Noi sîntem oameni de știință, Elonam. *(Pauză ; ca pentru el.)* Să te păzești ca de diavol să ajungi vreodată să te întrebi dacă doi și cu doi nu fac cumva cinci.

ELONAM : Nu urci pe schelă, stăpîne, să zidești ultima cărămidă ? Nu mai am răbdare.

MANOLE : Nici eu. Am socotit azi că de treizeci de ani sînt aici. Ceea ce numesc oamenii treizeci de ani. E mult, nu ? Uitasem că există timpul.

ELONAM *(grandilocvent)* : Noi am învins timpul. Construcția noastră însumează toată știința trecutului și înșfacă o halcă bună din cea a viitorului. Noi...

MANOLE : Lasă, lasă... *(Rîde încet.)* Astea sînt cuvintele mele ? Ce caraghios sună în gura ta ! Chiar așa am spus ?

ELONAM : Întocmai : halcă. E vulgar ? Ai spus asta cînd am început construirea bolții. Îți frecai mîinile și erai vesel. Eu îmi notez într-un carnețel toate frazele tale memorabile. Învăț mereu.

MANOLE : Atunci mai învață un lucru, pe care nu-l știam nici eu pe vremuri : să-ți freci mîinile nu cînd pui temelia, ci cînd zidești ultima cărămidă.

ELONAM : Am să rețin. Nu urci, stăpîne, să-ți desăvîrșești opera ? Cea mai măreață operă a tuturor timpurilor.

MANOLE : Ce știi tu despre Turnul Lunii, Elonam ?

ELONAM : ...E mare, stăpîne... e înalt ! Are 675 de...

MANOLE : Prostii ! Rosturile lui nu vor fi înțelese de oameni decît peste zeci de ani. Poate sute. Atunci au să-l binecuvînteze. Deocamdată... Ia ascultă, Elonam, e adevărat că mor ca muștele și că razele Turnului împrăștie o molimă ciudată ?

ELONAM : Mai mor din cînd în cînd, dar sînt parcă altceva decît niște muște ?

MANOLE *(indiferent)* : Într-o zi o să mă gîndesc și la asta.

ELONAM : Dar acum, urcă pe schele, stăpîne, nu mai zăbovi.

MANOLE : Da, da, o să urc. Ultima cărămidă așteaptă sus, culcată cuminte cu mistria lîngă ea. Ca bărbatul și femeia în același pat.

ELONAM *(rîzînd gros)* : Chiar așa ! Urcă-te și pune-le să facă treabă de nuntă.

MANOLE : Și dacă nu se împerechează nici de data asta ? De șase ori s-a prăbușit bolta. De șase ori am refăcut calculele. Nu mi-a scăpat nici un amănunt. Pe hîrtie, totul se ține ca și cum ar fi de fier.

ELONAM : Dacă se ține pe hîrtie, trebuie să se țină și în realitate ! Asta e întîiul principiu pe care m-ai pus să-l învăț pe de rost. *(Înspăimîntat.)* Nu cumva îl renegi ?

MANOLE : Nu. Așa este. Și totuși...

ELONAM : Totuşi... ?

MANOLE *(cu umilinţă)* : Nu pricepi ? Mi-e frică.

ELONAM *(se uită speriat în jur, apoi se repede spre culise)* : Să sune trîmbiţele ! *(Sunet de trîmbiţe.)* Mai tare ! Vi-e milă de bojocii voştri ? Mai tare ! *(Sunet puternic de trîmbiţă, apoi tăcere.)*

MANOLE *(rîzînd încet)* : Crezi că ai alungat frica, Elonam ? Nici o trîmbiţă n-o poate acoperi.

ELONAM *(violent)* : Păstrează-o în tine. Dar nu rosti cuvîntul. Cuvîntul e lucrul dracului. Iartă-mă, stăpîne ! Cred că avea dreptate prezicătoarea : eu sînt tînăr. Tu ai îmbătrînit.

MANOLE : Ce prezicătoare ?

ELONAM : Uită-te la mine.

MANOLE : Ei ?

ELONAM : Nu observi nimic, nu ţi se pare că este în mine ceva ce ţi-e cunoscut ? Nu eu, Elonam, ci altcineva. Cineva care ţi-e aproape, foarte aproape. Uită-te bine.

MANOLE *(impacientat)* : Mă uit.

ELONAM : Şi nu vezi ?

MANOLE : Îmi pare rău pentru tine, Elonam. Nu văd decît că eşti urît şi caraghios.

ELONAM : Nu te-ai uitat bine, stăpîne, altfel ai vedea altceva decît aparenţele astea înşelătoare. Caută sub ele. Nu găseşti ceva care ţi-e familiar, o imagine foarte cunoscută, foarte prietenă, aşa, ca o amintire ?

MANOLE : O imagine ?

ELONAM : Da, o imagine. Cam tulbure poate la început, cam ştearsă, dar...

MANOLE : Da... parcă...

ELONAM : Ei ?

MANOLE : Nu se poate, e absurd. Şi totuşi, parcă m-aş uita într-o oglindă strîmbă şi...

ELONAM : Şi ?...

MANOLE : Şi aş vedea în ea chipul meu... Propriul meu chip, schimonosit.

ELONAM *(triumfător)* : Vezi ? Şi pe urmă, numele meu ! Dacă mi-ai pune numele în faţa unei oglinzi, ce-ai citi ?

MANOLE : E-L-O-N-A-M. M-A-N-O-L-E. *(Violent.)* Pleacă de-aici ! Piei din ochii mei, fecior de slugă. O să te spînzur.

ELONAM *(punîndu-se la adăpost la o distanţă respectabilă)* : Ar însemna, stăpîne, să-mi fie cu iertare necuviinţa, să spînzuri propria ta umbră.

MANOLE *(alungînd parcă un miraj din faţa ochilor)* : Prostii ! *(Către Elonam.)* Eşti un caraghios, băiete, o să te fac măscăriciul curţii.

ELONAM *(sărind ca un bufon)* : Tot Elonam o să rămîn, orice m-ai face. Adică, un alt Manole. Am şi eu un nume scris în stele.

MANOLE : Ha-ha ! Un Manole întors pe dos. Maimuţa mea. Sfîrşeşte neobrăzările astea, dacă vrei să nu-mi ţin făgăduiala.

ELONAM : Iartă-mă, doamne. Voiam numai să-ţi spun că, dacă ţi-e... frică... dacă nu vrei să pui ultima cărămidă, am curajul s-o zidesc eu. Sînt tînăr şi puternic.

MANOLE *(îndreptîndu-se ameninţător spre el, cu mîna pe mînerul pumnalului)* : Prin urmare, unealta s-a răsculat împotriva mîinii care a făcut-o ! Maşina — împotriva creierului care a gîndit-o ! Umbra — împotriva trupului !

ELONAM *(înspăimîntat, ghemuindu-se la pămînt)* : Nu da, stăpîne. Nu mă lovi. E adevărat, tu m-ai făcut, sînt lucrul tău. Sînt bunul tău, umbra ta.

MANOLE : Făcută după chipul şi înfăţişarea mea, nu ?

ELONAM : Da, nu, nu !

MANOLE *(răsturnîndu-l cu piciorul)* : Şi atunci adevăratul vinovat, singurul vinovat de această schimonoseală înseamnă că sînt eu, ca şi de spînzuraţii de colo, ca şi de tot... *(Are un rîs rău.)* Pricepi ?

ELONAM : Nu pricep, stăpîne, zău că nu pricep.

MANOLE *(ridicînd din umeri)* : Nici eu. O să mă gîndesc mai tîrziu. Cînd o să am timp. *(Se îndreaptă spre schelă.)* Ai pregătit oameni care să înlăture schela ?

ELONAM *(ridicîndu-se treptat)* : Patru mii de braţe.

MANOLE : Să le dai deseară vin. Arhitecţii străini au venit ?

ELONAM : Da.

MANOLE : Să-i primeşti tu. Fără multă vorbărie. Şi scapă-mă mai repede de ei. Mă plictisesc. *(Pune piciorul pe prima treaptă a schelei.)* Cînd bolta va fi gata, îţi fac semn.

ELONAM : Da, stăpîne.

MANOLE *(urcă repede pe schelă, apoi se opreşte)* : N-am uitat nimic ?

ELONAM : Nu, stăpîne.

MANOLE *(mai face un pas, se opreşte, ezită)* : Elonam ! Dă-mi planurile.

ELONAM : Dar...

MANOLE : Dă-le... *(Coboară cîteva trepte şi ia sulurile de hîrtie din mîna lui Elonam, le întinde şi le cercetează febril.)* Elonam !

ELONAM *(de jos)* : Da, stăpîne !

MANOLE : 87 779 × 3 525.

ELONAM *(cu ochii ficşi, stupizi, mestecă din gură ca un automat, apoi rosteşte)* : 307 460 975.

MANOLE : 563 281 × 11 572.

ELONAM *(acelaşi joc)* : 6 516 287 732.

MANOLE : Orice sondaj aş face, nu găsesc nici o greşeală. Nu poate fi nici o greşeală.

ELONAM : Doamne, îţi faci grijă degeaba ! Bolta e terminată.

MANOLE : Lipseşte o cărămidă.

ELONAM : Cu ea sau fără ea, totuna e. Nimeni n-o să-şi dea seama.

MANOLE : Fără ea, e ca şi cum nimic n-ar exista. Ca şi cum ar fi aici încă pustiu, bătut de vînturi.

ELONAM *(ridicînd din umeri)* : În celelalte rînduri cînd s-a prăbuşit, bolta nu era nici pe jumătate ridicată.

MANOLE : Nici acum nu e. Lipseşte o cărămidă. *(Ia planurile, le rupe, le aruncă, urcă repede scările.)*

ELONAM *(înclinîndu-se)* : Aştept semnalul, doamne. *(Uitîndu-se după el, face semnul scrîntelii. Apoi începe să se plimbe grav de-a lungul scenei, repetînd cu voce tare un discurs.)* Domnilor, peste cîteva clipe, înaintea ochilor dumneavoastră uimiţi... *(Apare un soldat.)* Ce vrei ?

SOLDATUL : Străinii.

ELONAM *(măreţ)* : Să intre ! *(Sînt trei cu mutre acre şi iscoditoare. Se înclină.)*

DISCURSUL LUI ELONAM

Domnilor, vă urez bun-venit în ducatul nostru. Voi fi concis. Noi nu avem nevoie de fraze frumoase. Vorbă multă, sărăcia omului. Dînd urmare dorinţelor dumneavoastră, vă acordăm posibilitatea să asistaţi la inaugurarea celei mai măreţe construcţii a tuturor timpurilor : Turnul Lunii ! După cum a spus domnul şi stăpînul nostru Manole, această construcţie însumează toată ştiinţa trecutului şi înşfacă o halcă bună din cea a viitorului. Căci tot el a spus : Noi sîntem oameni de ştiinţă şi... şi... timpul înţelepciunii n-a venit încă, domnilor. Nu, n-a venit. Şi să vă păziţi ca de diavol să vă întrebaţi dacă doi şi cu doi nu fac cumva cinci.

ARHITECT II : Faraminos.

ARHITECT I : Escatologic.

ARHITECT III : Apoftegmatic.

ELONAM : Da. Voiam să vă mai spun ceva : să-ţi freci mîinile cînd pui ultima cărămidă. Prin urmare, domnilor, omul a detronat zeii şi le-a preluat puterea. La această uriaşă construcţie au lucrat 500 000 de oameni. Înţelepciunea populară spune : unde-s mulţi puterea creşte. 50 000 dintre ei au căzut, Domnul să-i odihnească. De treizeci de ani, n-am mai ridicat nici fabrici, nici spitale, nici şcoli, nici teatre, nici băi, nici grădini, nici oraşe, jertfind toate puterile noastre pentru triumful ştiinţei. De treizeci de ani, domnul şi stăpînul nostru n-a coborît de pe schele. De treizeci de ani, n-a avut o desfătare omenească. De treizeci de ani, n-a plîns şi n-a rîs. Nu e un om. E un supra-om : omul viitorului !

ARHITECT II : Irefragabil.

ARHITECT I : Irefutabil.

ARHITECT III : ...Ir... ir... izobar, isoscel, izocrom... in... *in hoc signo vinces.*

ARHITECT II : *Nihil sine deo.*

ARHITECT I : *Ave !*

ELONAM : Dacă s-ar pune cap la cap cărămizile folosite aici, șirul lor ar înconjura de cincizeci de ori globul pămîntesc. Cînd s-a mai avîntat curajul omenesc atît de sus ? Vă întreb, cînd a mai existat o asemenea afirmare a rațiunii creatoare care, așa cum spune stăpînul nostru, va smulge Universului toate tainele și îi va scoate, ca pe o masă de disecție, toate măruntaiele ? Universul, ca să folosesc altă strălucită definiție a lui, ne va spune pînă și laptele pe care l-a supt de la mă-sa. Pentru că, domnilor, sîntem oameni de știință, și viitorul...

MANOLE *(care a apărut în capul schelei)* : Termină, Elonam. Ești un dobitoc. Valoarea rădăcinii indice 18, la 9 817 254 ?

ELONAM *(declanșat)* : 11 353.

MANOLE : Da, e bine. Mulțumesc. *(Dă să plece.)*

ELONAM : Doamne, încă nu... ?

MANOLE : Acum. *(Iese.)*

ARHITECȚII *(înconjurîndu-l pe Elonam)* : Cum ai făcut ? Extraordinar ! Cum ai calculat ?

ELONAM : Fără inteligența mea, Manole n-ar fi putut construi Turnul Lunii. De fapt *(se lovește cu degetele pe frunte)* aici e temelia lucrării. Asta v-o spun așa, ca între prieteni.

ARHITECȚII : Dar cum faci ? E nemaiauzit. Nici o minte omenească nu poate face asemenea calcule.

ELONAM *(modest)* : Probabil că sînt genial. Cînd mi se dă un calcul, în cap mi se face întuneric, dar beznă de tot, încep să se învîrte niște rotițe, tranc, tranc, tranc, și rostesc rezultatul fără greș.

ARHITECȚII : Extraordinar !

ARHITECT I : Sînt fericit că te-am cunoscut, domnule.

ARHITECT II : Voi face o comunicare, la academia noastră, despre domnia-ta.

ARHITECT III : Dumneavoastră reprezentați, domnule, adevăratul triumf al rațiunii omenești, și nu construcția asta. Și cîtă modestie !

ELONAM : Și Manole spune : nici cînd vor fi mașini de calculat n-o să te dau pentru ele, Elonam.

ARHITECȚII : Mașini de calculat ! Ha-ha ! E nebun.

ARHITECT I : Aș vrea să vă rog ceva. Să-mi dați un autograf.

CEILALȚI ARHITECȚI : Și mie, și mie...

ELONAM *(modest, semnînd)* : Lăsați, lăsați, vă rog. Prea multă măgulire. La urma urmei, nu e meritul tău cînd ai geniu. Natura, domnilor ! *(Tresare.)* N-ați auzit un semnal ?

ARHITECȚII : Nu.

ELONAM *(pentru el)* : Dar ce face ? *(Se repede pe schele și privește în depărtare.)* Atențiune, domnilor, a luat cărămida și mistria în mînă ! Marea clipă se apropie.

ARHITECT I : Mare scofală ! Am făcut înconjurul construcției și m-am uitat printre schele. N-am înțeles nimic.

ARHITECT II : Eu cred că-și bate joc de noi. E un maniac.

ARHITECT III : Un maniac primejdios.

ARHITECT I : Și eretic ! Răstoarnă dogmele arhitecturii.

ARHITECT III : E un Nerone !

ARHITECT II : Un Caligula !

ARHITECT I : Un impostor !

ARHITECT III *(izbindu-se cu palma peste frunte)* : Știu ! *(Confidențial, cutremurat.)* E... dracul !

ELONAM *(de pe schelă, gesticulînd frenetic)* : Jos schelele ! Ura ! Domnilor... *(Rămîne încremenit, cu brațele în aer. Se aude o lovitură tremurată de tobă.)*

ARHITECT I : Ce este asta ?

ARHITECT II : Parcă s-a auzit o trosnitură.

ARHITECT III : Se mișcă pămîntul.

ELONAM *(cu un urlet disperat, apucîndu-se de păr)* : Bolta ! Crapă bolta !

(În scenă, lumina scade brusc.)

ARHITECȚII *(fugind)* : Ajutor !

ELONAM *(coboară pe schelă de-a berbeleacul și străbate scena ieșind în fugă și țipînd cu reală disperare)* : Vai, vai, bolta !

(Se stinge lumina, se aude un zgomot infernal, de tobe, indicînd prăbușirea, apoi cîteva acorduri stridente muzicale, care se risipesc cu încetul. Scena se luminează treptat, dar de data asta cu lumină de noapte. În dreapta, schela e în întuneric.)

MANOLE *(intră fugărit și fascinat de oroarea lăsată în urmă)* : Nu vreau să mai întorc capul, nu mai pot privi într-acolo ! *(Fără să vrea, privirea îi e furată de magnetul dezastrului părăsit.)* Nu vreau, nu vreau ! *(În sudori.)* Ceasuri întregi am privit azi bolta prăbușită. Mi-am măsurat neputința. Ceea ce am văzut n-are nume. *(Din nou împanicat de atracția obsedantă a prăbușirii.)* Nu mai pot sta aici. Nu mai pot îndura. Părăsesc construcția pentru totdeauna. Și puterea. Nu mă mai interesează, nu era pentru mine un scop, ci un mijloc. Am încercat ceea ce n-a mai îndrăznit să încerce nici un om. De ce n-am izbutit ?... Încotro să plec ? Nu știu nici eu bine... Nu-mi mai amintesc decît de femeia pe care mi-am luat-o de soție acum treizeci de ani. O s-o caut... *(Intră robii.) (Oprindu-se)* : Voi cine mai sînteți ?

BĂTRÎNUL : Robii Turnului, Manole.

MANOLE : Ce vreți ? N-am timp de voi !

BĂTRÎNUL : Ascultă !

CORUL SCLAVILOR : Blestemat să fii, Manole !

UN SCLAV : Cum nu se poate suferi
Putoarea unui cîine mort,
Așa să nu fie suferit Manole !

SCLAV II : Cum cîinii bat la urs și lup,
Așa lumea și norodul
Să bată și să răcnească
Asupra lui Manole !

CORUL : Blestemat să fii, Manole !

SCLAV III : Să fii alungat de la sfat
Ca un cîine turbat, Manole !

SCLAV IV : Să fii huiduit și prigonit,
Ca lupul de cîine gonit !

CORUL : Blestemat să fii, Manole !

O SCLAVĂ : Să te văd umblînd pribeag
În opinci și în toiag, Manole !

SCLAVA II : Cînd ți-o fi jugul mai greu
Să te ajungă chinul meu, Manole !

SCLAV V : Te blestem la lună, la stele,

SCLAV VI : Te blestem la apă, la pămînt,

SCLAV VII : Te blestem la soare,

TOȚI TREI : Să n-ai pe lume cărare !

CORUL : Blestemat să fii, Manole !

(În tot timpul blestemelor, Manole, întîi uluit, apoi trufaș dar greu, a străbătut scena printre grupurile de sclavi. În sfîrșit, după ultimul blestem, rostește : Proștilor ! *și iese.)*

CORTINA

În fața cortinei apare Cîntărețul.

CÎNTĂREȚUL : Cine n-a tînjit la tinerețea pierdută,
Cine n-a rîvnit la puritatea zorilor,
Cine nu s-a întors spre trecut
Cu mîna-ntinsă, ca spre un rai pierdut,
Și n-a aflat, și n-a aflat
Decît cenușă...

TABLOUL II

FIUL

Ușa unei case simple, dărăpănate, de pădurar, într-o poiană. O bancă în fața casei. Manole, obosit de drum, sosește în fața casei. O privește cu curiozitate, apoi bate în ușă. Nu răspunde nimeni.

MANOLE : Ei, nu e nimeni pe-aici ? *(Bate din nou. Neprimind răspuns, se așază pe bancă.)*

TÎNĂRUL *(sosește în fața casei, cu un arc într-o mînă și o căprioară pe umeri. Dînd cu ochii de Manole, se oprește mirat)* : Cine ești dumneata ?

MANOLE : Un om ca toți oamenii. Ești din partea locului ?

TÎNĂRUL *(arătînd spre casă)* : E casa mea !

MANOLE : Casa ta ?

TÎNĂRUL : Da. Ce te miri ? Nu-ți place palatul meu ?

MANOLE : Locuiești de mult aici ?

TÎNĂRUL : Nici mie nu-mi plac străinii care iscodesc.

MANOLE : Nu ești prea ospitalier, tinere.

TÎNĂRUL : Nu.

MANOLE : Îmi dai o cană cu apă ?

TÎNĂRUL : Fîntîna e după casă.

MANOLE *(ducîndu-se)* : Da, mi-aduc aminte. *(Tînărul intră în casă, unde-și lasă arcul, apoi iese, lăsînd ușa deschisă, și se așază pe bancă.)*

TÎNĂRUL *(lui Manole, care se întoarce)* : De ce ai spus că-ți aduci aminte unde e fîntîna ?

MANOLE *(așezîndu-se lîngă el)* : Așa am spus ? Am greșit. Voiam să spun că-mi închipuiam.

TÎNĂRUL : Ai de gînd să stai mult pe-aici ?

MANOLE : Ești grăbit să mă vezi plecat ? Mă gîndeam să-nnoptez.

TÎNĂRUL : Mută-ți gîndul.

MANOLE : Nu prea sînt învățat să îndur obrăznicia.

TÎNĂRUL : Omul învață de toate.

MANOLE : Vorba ta. Dacă o să te iau de urechi, ai să înveți să fii cuviincios cu străinii.

TÎNĂRUL : Uite-aici. Vezi ? *(Ridică de jos o piatră.)*

MANOLE : O cremene. Și pe urmă ?

TÎNĂRUL *(sfărîmînd-o în palme, ca și cum ar fi de lut)* : Asta e. *(Pauză.)* Cară-te.

MANOLE *(ridicîndu-se și îndreptîndu-se spre ușă)* : Ce vorbești, Sfarmă-Piatră ?! Să văd întîi casa. *(Se uită pe ușă.)*

TÎNĂRUL *(repezindu-se înaintea ușii și apucîndu-l de piept)* : Ți s-a urît cu viața ? Ți-am spus să pleci. Grăbește-te, cît mai ai timp.

MANOLE : Am timp. *(Cu un gest îl înlătură din fața lui, ca pe o pană. Tînărul, o clipă uluit, se repede la el sălbatic, dar, cu aceeași lipsă de efort, Manole îi apucă brațul și-l îngenunchează. Continuă să se uite în casă.)* Mare paragină în casa ta.

TÎNĂRUL *(scrîșnind)* : Îmi rupi brațul.

MANOLE *(dîndu-i drumul și arătînd spre casă)* : De ce n-o îngrijești ?

TÎNĂRUL *(frecîndu-și brațul, vine dezmeticit lîngă el și se uită în casă ca și cum ar vedea-o pentru prima oară)* : Sînt singur. *(Pauză.)* Grozavă putere ai ! Eu rup oasele ursului cînd îl apuc în brațe. Dar în mîinile tale sînt ca un copil.

MANOLE *(a intrat în casă și vocea i se aude de acolo)* : Aici n-a intrat soarele cu anii. Pe ușa asta din fund au crescut păianjenii.

TÎNĂRUL : Nu intra acolo.

MANOLE *(ieșind)* : De ce ?

TÎNĂRUL : Așa... *(Pauză.)* Dacă vrei să înnoptezi, îți pregătesc un culcuș în fîn. Și eu dorm afară.

MANOLE : Nu dormi în casă ?

TÎNĂRUL : Nu. Îmi țin numai armele, în tindă.

MANOLE : De ce nu m-ai lăsat să intru în încăperea din fund ?

TÎNĂRUL : Acolo... e ea.

MANOLE *(tresărind)* : Ea ? Cine ?

TÎNĂRUL : Mama...

MANOLE : Ah, da ! E bolnavă ?

TÎNĂRUL : E moartă.

MANOLE : Iartă-mă. Numai la asta nu mă gîndeam. Cînd a murit ?

TÎNĂRUL : S-au împlinit douăzeci de ani.

MANOLE : Nu ești în toate mințile, băiatule ?

TÎNĂRUL : Ești mai puternic decît mine, dar nu glumi cu lucrurile astea. *(Pauză).* De cînd a murit mama, n-a intrat nimeni în odaia ei.

MANOLE : Înțeleg. Am crezut, la început, că vrei să spui că e și acum acolo.

TÎNĂRUL : Este. Dar nu cu trupul. I-au rămas vaietele, privirile, ultima suflare. De aceea am ferecat ușa. *(Pauză.)* Din cînd în cînd, mă uit pe fereastră. Îți place vînatul ? O să frig un but de căprioară.

MANOLE : Mulțumesc.

TÎNĂRUL *(începe să pregătească niște vreascuri)*: Vii de departe?

MANOLE: Da. Nu știi cine a locuit înainte de voi în casa asta?

TÎNĂRUL: Nu. De cînd mă știu, numai mama și cu mine am stat aici.

MANOLE: Tatăl tău a murit cînd erai mic?

TÎNĂRUL: N-a murit. O să moară cînd o să primească darul pe care i l-am pregătit eu.

MANOLE: Ce dar?

TÎNĂRUL: O săgeată lungă și bine aripată.

MANOLE: Aha, îl urăști!

TÎNĂRUL *(tăind o țepușă pentru frigare)*: Da. Ce mai e prin lume?

MANOLE: Nu știu. Treizeci de ani am trăit departe de lume. Pe la tine nu vin oameni?

TÎNĂRUL: Nu. Li-e frică.

MANOLE: De cine?

TÎNĂRUL: De mine. Am o răfuială cu oamenii.

MANOLE: De aceea ai vrut să mă alungi?

TÎNĂRUL: Da. Dar acum îmi placi. Dacă n-ai nici un adăpost, poți să rămîi aici, să vînăm împreună. N-am avut niciodată soț.

MANOLE: Cum te cheamă?

TÎNĂRUL *(încurcat)*: N-am nume.

MANOLE: Cum așa?

TÎNĂRUL: Mama mi-a dat numele lui. Și eu nu vreau să-l port.

MANOLE: Și cum îți spun oamenii?

TÎNĂRUL: Vînătorul.

MANOLE: Ascultă, Vînătorule, nu știi ce s-a întîmplat cu cei care au locuit înaintea voastră aici? O fată și tatăl ei, un pădurar.

TÎNĂRUL: Este un bătrîn, sus în munte. Acela trebuie să știe. O să te duc la el. *(Pauză.)* Ai mai fost cîndva prin locurile astea?

MANOLE: Da. Demult.

TÎNĂRUL: De aceea știai unde e fîntîna!

MANOLE: Era aici, în fața casei, un stejar străvechi.

TÎNĂRUL: Eu l-am tăiat. De el au legat-o oamenii pe mama și au bătut-o cu pietre pînă și-a dat sufletul. *(Intră în casă, apoi iese cu un prosop și o cană.)* Ți-am adus să te clătești pe mîini.

MANOLE: Mulțumesc. *(Tînărul îi toarnă.)*

TÎNĂRUL *(întinzîndu-i prosopul)*: Prosopul, doamne.

MANOLE *(tresărind)*: De ce îmi spui doamne?

TÎNĂRUL: Așa mi-a venit. *(Rîzînd rău.)* Dealtfel, dacă ești cumva vreun senior, conte sau chiar duce, poți să împarți liniștit friptura cu mine. Și el e de stirpe mare. Mai mare decît a ta.

MANOLE: Cine?

TÎNĂRUL: Omul mamei.

MANOLE: Ești din flori?

TÎNĂRUL: Nu. I-a pus inelul pe deget și i-a supt sufletul cu binecuvîntarea lui Dumnezeu. Sînt fiul lui legiuit.

MANOLE: A alungat-o?

TÎNĂRUL: Nu. A uitat-o. Vrei să aduc un braț de iarbă, să te întinzi pînă e gata friptura?

MANOLE: Nu. O să stau pe trunchi. Am stat multe nopți pe el, cînd eram tînăr. *(Tînărul rîde încet, uitîndu-se la el.)* De ce rîzi?

TÎNĂRUL: Așa. Fără pricină. Parcă te-aș ști aici dintotdeauna. *(Aprinde focul.)* Nu vrei să rămîi?

MANOLE: Nu pot. Caut pe femeia de care ți-am vorbit.

TÎNĂRUL: O fi bătrînă acuma.

MANOLE: Era frumoasă.

TÎNĂRUL: E mult de atunci?

MANOLE: Dac-aș fi avut un băiat cu ea, ar fi fost ca tine acum.

TÎNĂRUL: Dacă o fi urîtă și limbută, poți să te întorci aici.

MANOLE: Bine. La urma urmei, aici sau în altă parte...

TÎNĂRUL: Ești trist?

MANOLE: Trist? Am uitat cum e să fii trist sau vesel. Sînt numai fără rost.

TÎNĂRUL: E rău. Eu am unul.

MANOLE: Răzbunarea? De ce ai amînat-o pînă acum?

TÎNĂRUL: Ca să fie mai întreagă. Aștept să-și împlinească visul pentru care a omorît-o pe mama. Atunci am să-i ies în cale eu. Am să-i arăt inelul ăsta. Și am să-l ucid. *(Arată inelul.)*

MANOLE *(tresărind, îi ia brusc mîna)* : De unde ai inelul ?

TÎNĂRUL : E inelul mamei de cununie.

MANOLE : Al maică-ti ? Nu se poate !

TÎNĂRUL : Măsoară-ți cuvintele !

MANOLE *(în culmea mirării)* : Cum, maică-ta te-a avut pe tine cu cel care i-a dat inelul ăsta ?

TÎNĂRUL : Blestemat să fie ! Ce ai, de ce ești atît de tulburat ?

MANOLE : Nu sînt. Ți se pare. *(Îl privește.)* Da, ești un flăcău frumos, voinic. *(Îl măsoară iar.)* Ei, zău, asta e bună ! Ha-ha-ha ! Ia să te mai văd.

TÎNĂRUL *(smulgîndu-se din miinile lui)* : Ce te-a apucat ? Nu văd nici un prilej de bucurie.

MANOLE : Ai dreptate. *(Pauză.)* Cred însă că-l cunosc pe taică-tău. I-am văzut armele pe inel.

TÎNĂRUL *(punînd mîna pe mînerul jungherului)* : Ești prietenul lui ?

MANOLE *(privindu-l lung)* : Nu. Liniștește-te. Am poposit numai la curtea lui, în trecere.

TÎNĂRUL : E adevărat că a terminat aproape Turnul ?

MANOLE : S-a prăbușit iar.

TÎNĂRUL : Atunci nu mai are nici un rost să aștept. Plec miine. O să se bucure cînd o afla că are un fiu. O să-l strîng în brațe, ca un fiu bun ce sînt, pînă cînd o să-i iasă ochii din cap.

MANOLE : N-ai să-l găsești. A plecat.

TÎNĂRUL : Unde ?

MANOLE : Fără urmă. În lume.

TÎNĂRUL : Dacă e pe lumea asta, e bine. Am să-l găsesc. O să-i adulmec duhoarea așa cum adulmecă ciinele putoarea fiarelor.

MANOLE *(calm)* : De ce-l urăști atît ?

TÎNĂRUL : Tu nu poți ști cît îl urăsc. Ura asta e laptele și mierea mea, vinul meu de preț, cu care mă hrănesc și mă-ncălzesc.

MANOLE : Dar el nu știe că are un fiu. Și tu nici nu-l cunoști.

TÎNĂRUL : Am cunoscut-o pe mama. Pe mama, care a plecat din palatul lui cu mine în pîntece, urmărită de rîsetele și batjocura curtenilor.

MANOLE : Dar n-a alungat-o.

TÎNĂRUL : Ți-am spus că a făcut mai rău : a uitat-o. Pentru Turnul lui blestemat.

MANOLE : Nu vorbi despre lucruri pe care nu le pricepi cu mintea ta strîmtă. Turnul...

TÎNĂRUL : Îndrăznești să-i iei partea ? În fața mea ? Nu simți că mi-ai otrăvit aerul doar pentru că ai trecut pe lîngă el ? Că trebuie să-mi curăț în foc mîna pe care ți-am dat-o pentru că i-ai întins-o lui ? Pleacă, pînă nu te ucid.

MANOLE : M-ai ucide în adevăr ?

TÎNĂRUL : Acum știu ce cauți aici. El te-a trimis, să iscodești. Dar n-ai să apuci să-i duci răspunsul. *(Se repede, ia o spadă și se năpustește asupra lui Manole.)*

MANOLE *(trăgîndu-i spada)* : Oprește-te, descreieratule ! N-ai să dai în tatăl tău.

TÎNĂRUL *(are un moment de încremenire. Apoi, într-un soi de geamăt, rostește)* : Tata... ta... *(Scoate un strigăt sălbatic de vînătoare.)* Ia-haa ! Fiară ! *(Lovește, Manole se apără.)*

MANOLE : Nenorocitule ! *(Îl dezarmează.)* Vino-ți în minți ! *(Tînărul se repede însă asupra lui, nimerind cu pieptul în spadă. Cade jos. Manole îl privește îngrozit. Spada îi cade din mînă. Face un pas înapoi, al doilea, al treilea.)*

CORTINA

TABLOUL III

HOȚII

O pădure

HOȚUL I : Da, da, un om cinstit nu poate trăi între voi. Fiecare umblă cu fofîrlica, în loc să-și vadă de meserie. Tîlhăritul e o treabă frumoasă și curată, cu condiția s-o faci cinstit. Sînteți o adunătură de aventurieri și de escroci fără pic de conștiință profesională. Îmi plesnește obrazul de asemenea tovărășie. M-am săturat și vă dau dracului.

HOȚUL II *(tuns ciceronian și cu bărbuță)* : Iar l-a apucat mîncărimea de limbă și o să ne împuieze urechile cu o predică de două ceasuri.

HOȚUL I : O să vă predic pînă o să vă aduc pe drumul drept, ticăloșilor. Eu sînt un om moral. În viață nu se poate trăi bezmetic, fără morală. Dacă ești cizmar, fii cizmar, dacă ești boier, fii boier, și dacă ești tîlhar, apoi să fii tîlhar cu adevărat.

HOȚUL II : Noi nu sîntem hoți, idiotule.

HOȚUL I : Atunci ce căutați în pădure ? Vă întreb pentru a mia oară : ce mama dracului căutați aici ?

HOȚUL III : Nu mai behăi atît. O să-ți smulg limba și o s-o pun în saramură.

HOȚUL I : Poftim ! A deschis și mutu gura. Tu, de pildă, ce cauți aici ? De ce nu te-ai făcut casap, sau hingher, dacă nu poți trăi fără să ucizi și să-ți bagi labele în măruntaiele stîrvurilor ?

HOȚUL II : Uite, mielușelule ! Tu cîți oameni ai omorît ?

HOȚUL I : Să fii tu sănătos, n-ai atîția peri pe capul tău tuns, ca un fund de maimuță. Dar am făcut-o în exercițiul funcțiunii, nu așa, de cai verzi pe pereți, ca voi... Ăsta *(arată pe Hoțul III)*, în războiul de douăzeci de ani a învățat să ucidă și acum nu știe și nu mai are chef să facă altceva. E ca o mașină de tocat carne, pe care trebuie s-o îndopi mereu.

HOȚUL II : Eu nu omor din plăcere. O fac pentru că viața e o comedie sîngeroasă și absurdă. Pentru mine, crima are însemnătatea unui gest de luciditate. Dar tu ești un cretin și nu poți pricepe speculațiile astea.

HOȚUL I : Hai la moara hîrța-pîrța ! Iar ai dat drumul la muzicuță, domnișorule. Ești un neserios. Ce legătură e între speculațiile tale, dracul să le ia, și bărbuța aceea de țap pe care ți-am lăsat-o ? Poți să-mi spui ?

HOȚUL II : Imbecil.

HOȚUL I : O să te bărbieresc într-o zi și o să te rad pe ridiche, să vedem ce mai rămîne din toată filozofia ta. Asta ! *(Se lovește cu palma peste fundul pantalonilor.)*

HOȚUL II : Ascultă, măi golane, dacă mai scoți un cuvînt, dau cep la butoiul ăla care-ți ține loc de burtă.

HOȚUL IV : Mii de trăsnete ! Terminați odată ! Vă purtați ca niște fii de sclavi. Degeaba-mi bat capul cu voi să vă arăt calea supraomului. Sînteți odrasle de cățele și asa o să crăpați. Fii de regi, fii ai soarelui, asta am nădăjduit să găsesc aici. Și cînd colo, am nimerit printre ultimele lepădături ale unei rase inferioare. Ah, o să vină ea ziua cînd voi pune mîna pe putere și voi aprinde cuptoarele pentru nemernici ca voi ! Săpun o să vă fac. Și o să vă pun pielea la tăbăcit.

HOȚUL III : Îhîm ! Însă trebuie beliți cu custură știrbă, doare mai tare. *(Izbucnind violent.)* Trăiască subomul ! Trăiască bruta liberă !

HOȚUL V *(apariție melancolică)* : Seniori, seniori ! Frați întru libertate, liniștiți-vă. Filozofiile noastre sînt deosebite, dar nu uitați că avem același dușman, societatea, și același steag, libertatea.

HOȚUL II : Protestez. Eu nu sînt un răzvrătit social. Revolta împotriva societății e o copilărie răsuflată. Societatea nu-i și ea decît un șobolan prins în capcana condiției umane. Am precizat.

HOȚUL V : Refuz să polemizez. Nu uita însă că și pe tine tot nevoia de libertate te-a adus aici, în codru. Ea, sfînta libertate, ne-a făcut să ne întîlnim și să înființăm frăția oamenilor liberi. Să ne împăcăm deci și să strigăm cu toții : trăiască libertatea !

HOȚUL II : Trăiască libertatea de a nega libertatea !

HOȚUL III : Trăiască libertatea de a căsăpi !

HOȚUL IV : Trăiască libertatea celor aleși !

HOȚUL I : Trăiască libertatea de a mangli ! *(Face gestul.)*

HOȚUL V : Nu polemizați, frații mei. Esențialul e că același cuvînt îl rostim cu toții. Deci, încă o dată, împreună, trăiască libertatea !

TOŢI : Trăiască libertatea !

HOŢUL V : Nu ştiţi cum mi se încălzeşte inima la strigătul ăsta ! Acum sîntem doar cinci. Însă în societatea viitoare, pe care voi construi-o eu, milioane de oameni se vor aduna obligatoriu de 365 de ori pe an în pieţele publice şi din pieptul lor va răsuna la comandă, scandat, acelaşi strigăt uriaş : Trăiască libertatea ! Vor purta toţi uniforme ca albastrul cerului şi vor păşi numai în cadenţa imnului libertăţii. Problema fanfarelor n-am pus-o încă definitiv la punct, dar pot să vă asigur că jumătate din populaţie va cînta la trombon.

HOŢUL I *(către Hoţul III)* : Te fac un zar ? Iar a luat-o razna, ăsta.

HOŢUL III : Nu joc cu tine, că furi.

HOŢUL I : Zău că n-o să fur, numai să nu-l mai aud pe ăsta, că m-apucă cu greaţă.

HOŢUL V : Brută ignară.

HOŢUL IV *(tresărind)* : Tăceţi. Aţi auzit ?

HOŢUL III : Vine cineva. *(Toţi scot pumnalele şi aşteaptă. Apare Manole, cu o glugă lăsată pe ochi.)*

MANOLE : N-am venit cu gînduri rele.

HOŢUL II : Gura ! Şi aruncă jungherul. *(Manole aruncă pumnalul. Hoţul I se apropie şi el şi-l pipăie.)*

HOŢUL I : N-are un sfanţ, ticălosul. Îl suflă vîntul prin buzunare.

HOŢUL IV : Ce cauţi aici ?

MANOLE : După cum mă primiţi, cred c-am nimerit. Pe voi vă caut.

HOŢUL I : Am trăit s-o văd şi pe asta : oaia băgîndu-se de bunăvoie în gura lupului.

HOŢUL V : Ştii cine sîntem ?

MANOLE *(aşezîndu-se pe un trunchi)* : Da. Puteţi sta jos.

HOŢUL II : Auziţi ? Înălţimea-sa ne dă voie să ne aşezăm. Ha-ha, mulţumim cu plecăciune înălţimii-voastre.

HOŢUL IV *(apoplectic)* : Biciul, unde mi-e biciul ? Sus, mîrlane ! În picioare !

HOŢUL II : Lasă-l, trebuie să fie scrîntit rău. O să ne distrăm.

HOŢUL III *(lingîndu-şi buzele)* : Daţi-mi-l mie. Să mă joc eu cu el.

HOŢUL V : Asta e o idee. *(Toţi rîd.)*

HOŢUL IV : Ia-l.

HOŢUL I : Vezi să nu-i strici freza, mutule.

HOŢUL II : Şi încearcă să găseşti ceva nou. M-ai plictisit cu trasul în ţeapă.

HOŢUL III : Lăsaţi pe mine. *(Se apropie de Manole.)* Hai, porumbelule, vino încoace. O să te lucrez aşa frumos, că o să-ţi placă şi ţie. Întîi, o să-ţi leg funda asta la gît, să nu te smuceşti prea mult, ca să nu te oboseşti. *(Scoate de la şold un laţ.)* Fă-te puţin încoace. *(Manole îşi dă gluga jos.)* Îmi place că eşti om de înţeles. *(Vrea să-i treacă ştreangul de după gît şi atunci întîlneşte privirea lui Manole. Rămîne încremenit.)*

HOŢUL IV : Dă-i drumul, ce mai stai ?

HOŢUL I : Te-au apucat cîrceii ?

HOŢUL III *(lăsînd să-i cadă braţele)* : Nu te uita aşa la mine. Închide ochii. *(Încearcă zadarnic să-şi ridice braţele cu ştreangul.)* Închide ochii, n-auzi ? *(Se dă un pas înapoi, al doilea.)* Lasă-mă ! *(Scapă ştreangul din mîini şi vine către ceilalţi hoţi, clătinîndu-se, fără să-i vadă parcă.)*

HOŢUL I *(scuturîndu-l)* : Ce-i cu tine, ai mîncat măselariţă ? *(Hoţul III se lasă jos şi începe să plîngă încet. Hoţul I îl arată, stupefiat, celorlalţi.)* Se smiorcăie ! Plînge mutul ! Aha-aha-aha ! *(Începe să joace tontoroiul.)* Asta e nemaipomenit ! Plînge cu lacrimi adevărate, pe onoarea mea ! Dacă mi-ar fi povestit cineva, mai curînd mi-aş fi tăiat mîna decît să cred. *(Se apleacă asupra lui.)* Ce-i cu tine, zăbăucule ?

HOŢUL III : N-are ochi adevăraţi. Are nişte găuri.

HOŢUL V *(speriat)* : A înnebunit mutu !

HOŢUL III : Şi lucrul acela stă la pîndă după găurile ochilor lui şi se uită de acolo la tine.

HOŢUL I : Cine se uită ?

HOŢUL III : Ceva... ceva negru. Mi-e frig la oase. *(Începe să clănţăne din dinţi.)*

HOŢUL I : Să ştiţi că l-a vrăjit.

HOȚUL IV : Vrăjit ? Ei, tu, ăla, ia, ia-o din loc.

MANOLE : Babe superstițioase.

HOȚUL V : Noi, superstițioși ? *(Rîde fals.)* Ha-ha, sîntem liber-cugetători și pozitiviști. Dar nu ne place mutra ta, așa încît șterge-o.

HOȚUL IV : Cară-te, pînă nu ne sare țandăra.

MANOLE : Parcă voiați să mă trimiteți pe lumea cealaltă ?!

HOȚUL II : Am glumit numai. Fii mulțumit că nu e adevărat, și nu ne mai plictisi.

MANOLE : Să mă primiți între voi, ca tîlhar.

HOȚUL V : Noi nu sîntem tîlhari.

MANOLE : Nu sînteți voi cei care au băgat groaza în tot ținutul ăsta, prin jafuri și omoruri ?

HOȚUL IV : Întocmai, de spaima noastră tremură tot ținutul. Dar nu sîntem tîlhari.

HOȚUL V : Sîntem frăția oamenilor liberi.

MANOLE : Numele care vi-l dați mi-e indiferent. *(Pauză.)* N-am unde să mă duc.

HOȚUL III : Nu-l primiți ! Nu-l primiți ! Dacă o să se uite la voi, o să înnebuniți de spaimă și au să vă înghețe inimile.

HOȚUL I : N-avem nevoie de suspecți între noi. Prea ești altfel. Vezi-ți de drum. *(Șoptit.)* Vă spun eu că umblă cu vrăji. Să scăpăm de el.

HOȚUL V : Dacă ai fi avut și tu un crez al libertății, am fi putut discuta. Dar așa, lumea e mare. E loc pentru toți. Du-te.

MANOLE : Libertate !... *(Rîde încet și lung.)* Pe pămîntul ăsta nu există decît un singur om cu adevărat liber. Total liber. Și acela... sînt eu. Uitați-vă la mine. *(Toți își feresc capetele.)*

HOȚUL I *(speriat, făcîndu-și cruce, ploconindu-se)* : Pe tine te cred, domnule, nu ești un palavragiu ca ăștia. Dar tocmai de aceea, pleacă. Fie-ți milă de noi. Un om liber ! Asta nu se poate îndura. Noi sîntem oameni adevărați. Nu te uita la aiurelile lor. Pleacă, domnule, te rugăm din toată inima. *(Manole se ridică în picioare, toți se strîng speriați unul lîngă altul.)* Dacă ești obosit și vrei să mai stai aici, atunci... ca să nu te stingherim... Eu... *(O șterge.)*

HOȚUL V *(izmenindu-se)* : Libertate absolută ! La asta trebuie să mă gîndesc. E o problemă... *(Își ia catrafusele și se eclipsează.)*

HOȚUL IV : Știi, eu sînt pentru realizarea supraomului, așa încît... *(Dispare.)*

HOȚUL II : Eu... mă scuzați... mă doare burta ! *(Iese.)*

MANOLE *(către Hoțul III)* : Tu de ce ai rămas ?

HOȚUL III : Nu pot pleca. Vreau să mă mai uit o dată în ochii tăi. Trebuie să mă uit. *(Se apropie somnambulic de Manole, îl privește.)* Da, e tot acolo. Cumplit pîndește. Vai, ce beznă !... *(Își ia capul în mîini, face un pas și se prăbușește.)*

CORTINA

TABLOUL IV

FINIS CORONAT OPUS

O încăpere ca în pînzele rembrandtiene cu filozofi. Aceeași scară în spirală, de-abia bănuită, aceeași fereastră gotică, prin care intră economicos lumina din afară, același bătrîn în fotoliu. Tomuri groase, echere etc. Casa ocupă numai o parte din scenă, așa încît îl vedem pe Manole venind.

La ridicarea cortinei, Bătrînul meditează. Manole bate la ușă, nu primește nici un răspuns. De-abia cînd bate a doua oară, Bătrînul se smulge din meditație și răspunde, fără să se întoarcă.

BĂTRÎNUL : Intră.

MANOLE : Te stingheresc ?

BĂTRÎNUL *(tulburat)* : Cine-i ? Vocea ta mi-e știută parcă... dar nu se poate.

MANOLE *(venind în fața lui)* : Nu mă cunoști ?

BĂTRÎNUL *(privindu-l calm)* : Ce privire înghețată ai. Nu, nu te cunosc. M-a înșelat o clipă auzul.

BĂTRÎNUL *(încercînd să se ridice)* : Doamne ! Tu aici ?

MANOLE : Nu te-a înșelat.

MANOLE *(reținîndu-l de umeri)* : Odinioară, cînd mă învățai misterele numerelor, îmi spuneai fiule.

BĂTRÎNUL : Erai un copilandru încă. *(Pauză.)* Nu credeam să te mai văd vreodată. Socoteam că m-ai uitat.

MANOLE : E adevărat. Te uitasem. Azi însă mi-am adus aminte de tine și am venit să-ți spun că ai avut dreptate. N-am izbutit să construiesc Turnul Lunii.

BĂTRÎNUL : Te gîndești la cearta care ne-a despărțit ?

MANOLE : Da.

BĂTRÎNUL : Eu am greșit atunci.

MANOLE : Nu te știam ipocrit ca un curtean. Îți închipui că am venit la tine să caut mîngîieri prostești ? De unde știai că bolta o să se prăbușească ? Asta vreau să aflu. N-am avut răbdare să te ascult atunci. Acum însă trebuie să știu.

BĂTRÎNUL : Credeam că ți-a fost dor de dascălul tinereții tale. *(Rîzînd.)* Sînt un bătrîn nebun care face pe înțeleptul.

MANOLE : Ar fi fost de cuviință să-ți spun cîteva cuvinte frumoase, dar cugetul meu nu se poate împărți astăzi. De unde știai ?

BĂTRÎNUL : Ți-am spus, doamne, că eu am greșit atunci. Cînd ai început lucrarea, mi s-a părut nebunească, împotriva legilor firii, și m-am împotrivit din toate puterile. Mi-ai spus că sînt o fosilă, că știința mea e bună de aruncat la hîrburi. Am priceput că nu mai ai nevoie de mine și că-ți sînt o piedică. Am plecat.

MANOLE : Și totuși, în ciuda faptului că n-am izbutit, aveam dreptate. Posibilitățile științei sînt nelimitate.

BĂTRÎNUL : După ani de meditație, aici, în singurătatea mea, am ajuns să înțeleg că aveai în adevăr dreptate : posibilitățile științei pe care o mînuiești tu sînt tot atît de nelimitate ca și materia la care se aplică.

MANOLE : Și totuși, bolta s-a surpat.

BĂTRÎNUL : Am mai înțeles însă că există un risc în știința ta. Acela al catastrofei finale. *Finis coronat opus.*

MANOLE *(surîzînd)* : Văd ieșind la iveală urechile alchimistului.

BĂTRÎNUL : Nu le ascund, cu toate că, după cum poți constata, am spart toate retortele și am închis cuptorul. Nouă, celor vechi, nu ne-a mai rămas decît să ne ascundem de lume și să murim în tăcere. *(Pauză.)* Ți-am trimis totuși vorbă să nu zidești ultima cărămidă.

MANOLE : Nu mi s-a spus. Și, dealtfel, ar fi fost zadarnic. De-abia ultima cărămidă dă existență reală întregului. Pentru ea am zidit Turnul, și ea e Turnul.

BĂTRÎNUL : Da. Piatra unghiului. Ea ți-a jucat festa.

MANOLE : Am venit să-ți cer o explicație și-mi oferi baliverne mistice, bune pentru călugări soioși și gloate tîmpite.

BĂTRÎNUL : Singur mărturiseai că bolta s-a prăbușit sub ultima cărămidă.

MANOLE : Da. Însă trebuie să existe o explicație rațională. Pe aceea o caut.

BĂTRÎNUL : Fără piatra unghiului, catastrofa e inevitabilă.

MANOLE *(rîzînd)* : Vraci bătrîn ! Degeaba ți-ai spart retortele.

BĂTRÎNUL : Altă explicație nu pot să-ți dau.

MANOLE : Și... ce e piatra unghiului ?

BĂTRÎNUL : Simțul umanului. Solidaritatea cu omul.

MANOLE *(stupefiat)* : Cum ai spus ?

BĂTRÎNUL : Ți se pare năstrușnic. Și totuși, e elementar. O construcție nu e numai număr și materie, implică și o altă coordonată : omul.

MANOLE : Creierul și mîinile lui. Tot unelte. *(Pauză.)* Plec ! *(Se ridică.)*

BĂTRÎNUL : Încotro ?

MANOLE *(îndreptîndu-se spre ușă)* : Nu știu. Fără țintă. *(Se oprește, se întoarce, rîde fals.)* Am fost blestemat să n-am pe lume cărare.

BĂTRÎNUL : Cine te-a blestemat ?

MANOLE : Niște proști. E interesant însă că blestemul proștilor se împlinește. Tu crezi în blesteme ?

BĂTRÎNUL *(surîzînd)* : Nu.

MANOLE : Nici eu. Păcat. Ar fi existat o explicație. Mi se întîmplă prea multe lucruri lipsite de explicații.

BĂTRÎNUL : De ce nu-mi spui tot ?

MANOLE : Am părăsit un univers raţional şi m-am trezit într-o lume dementă, în care nimic nu se leagă.

BĂTRÎNUL : Şi dacă universul tău raţional e de fapt alienat, iar lumea pe care o socoteşti dementă îşi are raţiuni pe care tu nu le mai înţelegi ?

MANOLE : Vorbe goale ! *(Aplecîndu-se spre Bătrîn, cu intensitate.)* Ştii că am încercat să cobor în trecut, ca un om însetat într-o fîntînă ? Iar trecutul mi-a pus în piept o mînă plină de sînge şi m-a respins.

BĂTRÎNUL : Singurul timp adevărat e prezentul.

MANOLE : L-am gustat. Un bîlci stupid şi fără noimă. De cînd am renunţat la viitor, nu mai am loc în timp, pricepi ?

BĂTRÎNUL *(şoptit)* : Pricep.

MANOLE : Şi pentru că acum ştiu că nu-mi poţi fi de nici un folos, pentru că nu-mi mai este ruşine de slăbiciunea mea, o să-ţi mărturisesc ceva. Cînd am intrat pe uşă, mi-am muşcat limba să nu-ţi strig : Ajută-mă ! *(Se ridică.)* Rămîi cu bine. Şi ţine punga asta de aur, nu mai am ce face cu ea.

BĂTRÎNUL : Fiule, mai stai o clipă. Nu o să ne mai vedem niciodată.

MANOLE : Nu vezi, n-avem ce ne spune.

BĂTRÎNUL : Poate că pot să te ajut, totuşi.

MANOLE *(batjocoritor)* : Cu o mîngîiere ?

BĂTRÎNUL : Cu un adevăr...

MANOLE : Asta ce mai e ?

BĂTRÎNUL : Cînd ai intrat, ai văzut că nu te-am cunoscut ?

MANOLE : Au trecut anii. M-am schimbat.

BĂTRÎNUL : Da, te-ai schimbat, dar nu aşa cum se schimbă oamenii cînd trec anii peste ei. E altceva, mult mai straniu şi înfiorător. Ca şi cum...

MANOLE : Vorbeşte.

BĂTRÎNUL : Ca şi cum ai purta o mască. Un obraz straniu. N-ai observat că oamenii din jurul tău, cei care au stat mai mult în apropierea ta, şi-au pierdut asemănarea cu fiii oamenilor ? Sînt pe jumătate maşini. Nişte roboţi, care totuşi — şi tocmai asta e înfiorător — mănîncă şi se reproduc.

MANOLE : Sînt foarte buni executanţi, deci utili. Şi nu-i compătimi, în felul lor sînt fericiţi. Nu mai au decît probleme elementare.

BĂTRÎNUL : Tu ai stins flacăra din ei. Răspîndeşti în jurul tău moartea, şi gîndirea ta e stearpă pentru că tu însuţi ţi-ai pierdut, fără să ştii...

MANOLE : Spune o dată : ce ?

BĂTRÎNUL : Omenia. Eşti Omul care şi-a pierdut Omenia.

(De afară se aud nişte răcnete sălbatice, fluierături şi lătrat de cîini.)

MANOLE : Ce-i asta ? O vînătoare ? Nu vreau să întîlnesc oameni.

BĂTRÎNUL : Intră în chilia mea. De obicei, se opresc aici numai ca să-şi adape caii.

(Îl împinge pe scară, apoi se aşază din nou în fotoliu. De afară se aud iarăşi strigătele vînătorilor şi apare un sclav. Se vede că el este cel hăituit. Caută cu ochii un adăpost, apoi, zărind casa Bătrînului, aleargă, bate în uşă şi, fără să aştepte răspunsul, se precipită înainte.)

SCLAVUL : Stăpîne, ajută-mă ! Am fugit de la Turn. Mă urmăresc. Au să mă omoare. Îndură-te !

BĂTRÎNUL : Ascunde-te acolo. Nu mai zăbovi. *(Sclavul se ascunde. Afară se aud din nou strigătele, apoi din culise apar trei soldaţi. Sînt beţi.)*

SOLDATUL I *(ridicînd o ploscă)* : Jos Manole ! Trăiască Elonam !

CEILALŢI DOI SOLDAŢI : Trăiască Elonam !

SOLDAT II *(primului)* : Rachiu ! *(Îi ia plosca, bea.)*

SOLDAT III *(adulmecînd ca un cîine de vînătoare)* : Sclav ! Sclav ! *(Se îndeamnă cu strigăte ascuţite. Se reped la uşă, o izbesc de perete, intră.)*

SOLDAT I *(urlînd)* : Sclavul !

BĂTRÎNUL *(liniştit)* : Nu a venit nimeni pe aici.

SOLDAT II : Tu cine eşti ?

BĂTRÎNUL : Un filozof.

SOLDAŢII : Filozof ! Fisozol ! Zilofil ! Ha-ha-ha !

SOLDAT III *(se oprește în fața mormanului de cărți; îl arată cu degetul)* : Sclavul.
CEILALȚI DOI *(scoțînd săbiile, se reped)* : Ucide, ucide!
BĂTRÎNUL *(aruncîndu-se înaintea lor)* : Opriți-vă.
SOLDATUL II *(lovindu-l)* : Ucide! Ucide! *(Cade mort întîi Bătrînul, apoi Sclavul.)*
SOLDAT I *(arătînd casa)* : Foc! *(Ceilalți doi ies să pună foc la casă, și din spatele ei se înalță un fir de fum. Primul soldat aruncă pe ușa deschisă două-trei tomuri, pe care le-a răsfoit cu dispreț. Scuipă în urma lor. Găsește punga de bani. Vrea s-o bage în buzunar, cînd reapar ceilalți doi soldați.)*
SOLDAT II : Aur! Împarte!
SOLDAT III : Împarte!
SOLDAT I *(arătîndu-le degetul cu un gest trivial)* : Na! *(Ceilalți doi se reped la el și-l străpung. Iau punga și o împart. Apoi ies. Beau din ploscă și strigă :* Trăiască Elonam! *Se îndepărtează strigînd și clătinîndu-se. Tăcere. Pe scară coboară Manole.)*
MANOLE : Au plecat? *(Neprimind răspuns, coboară scara, se uită nedumerit în jur, apoi îl vede pe Bătrîn. Se repede la el, îl ia în brațe, dar, înțelegînd că e mort, îl lasă să cadă. Murmură.)* Finis coronat opus! *(Iese din casă și se îndepărtează, în timp ce aceasta e acoperită de fum.)*

(Trepidațiile focului, utilizate muzical.)

CORTINA

TABLOUL V

COPACUL

Cîntărețul popular apare în fața cortinei. Cîntă :

CÎNTĂREȚUL : E greu cînd vîntul plesnește ca un bici.
E greu cînd soarele arde ca focul,
E greu cînd cîinii te latră,
E greu cînd oamenii te alungă,

Dar e mult mai greu, mult mai greu
Cînd nu poți să plîngi.

(Muzica)

Cortina se deschide. Pe scenă vedem un copac și, la oarecare distanță, un izvor, eventual personificat prin actori. Din fund apare Manole. E cu hainele zdrențuite, de-abia se tîrăște.

CÎNTĂREȚUL : Cîte văi ai străbătut?
Cîte ape ai trecut?
Cîte geruri te-au ars?
Cîți oameni te-au hulit?
Așa ți se cuvine, Manole!

(Muzica.)

(Manole se apropie, tîrîndu-se la izvor. Își apropie gura însetată de firul de apă. Și acesta seacă. Manole îi caută locul cu palma tremurînd și o duce la gură, încercînd să soarbă un strop imaginar. Apoi se prăbușește.)

CÎNTĂREȚUL : Cînd te apropii de floare, își pierde mirosul.
Cînd te tîrăști spre apă, își seacă cursul.
Cînd cerșești umbra, copacul ți-o retrage.
Cînd soarele îl cauți, norii-l ascund.
Așa ți se cuvine, Manole!

(Muzica.)

(Manole se apropie de umbra copacului. Cade. În sfîrșit, ajunge sub copac. Și acesta își trage coroana. După o clipă, cu imense eforturi, Manole se îndreaptă dîrz, sfidător, amenințînd natura cu pumnul, și pleacă, clătinîndu-se. În urma lui, coroana copacului revine la locul ei, izvorul începe să curgă. Pe ultimii pași ai lui Manole, care iese din scenă, Cîntărețul cîntă.)

CÎNTĂREȚUL : Dar struna,
Struna asta ticăloasă,
De ce geme ca un înger milos?

N-ai pentru cine te înduioșa, nebune !
N-ai pentru cine te ruga !
Lasă-l pradă stihiilor și vînturilor,
Lasă-l pradă beznei și urîtului !
Nu mai geme, inimioara mea.

(Sunetul corzii.)

Vai, vai, nu m-ascultă struna zăludă,
Și plînge, plînge pentru Manole !

(Se aude amplificat sunetul tînguitor al corzii de lăută, cu care se însoțește Cîntărețul.)

(Muzica.)

(Apoi, o rază de lumină albastră ni-l descoperă pe Manole, căutîndu-și drumul prin întuneric ca un orb. Dispare în întuneric. Apare din nou. Manole s-a oprit și ascultă un cîntec de clopote, ce se aude din depărtare.)

MANOLE : În ce mănăstire nevăzută bat din nou clopotele de cristal ? Pentru ce slujbe tainice și chemînd la ce sărbători spirituale, la ce logodne ? Cîtă dulceață, cîtă liniște, cîtă putere ! Sunați, clopote, sunați ! Vă ascult. *(Muzica crește.)* Să fie doar o închipuire a simțurilor mele rătăcite ? Nu. Nu vreau. Nu vreau !

TABLOUL VI

IARMAROCUL PĂCATELOR

Atmosferă de bîlci : lumini colorate, muzică stridentă, rîsete, țipete, tarabe, estradă de circ. Demonii păcatelor vor fi jucați de actori purtînd măști inspirate din J. Bosch, Goya, măștile populare românești etc., într-un talmeș-balmeș lipsit de orice pretenție de culoare locală. Lumea care circulă prin acest bîlci, la fel de heteroclită (marchizi, burghezi, popi, femei dezmățate, boieri în caftane, călugări catolici etc.), deși fără măști propriu-zise,

va fi văzută tot sub unghiul grotescului și caricaturii, amintind timpurile din tablourile de gen flamande. Prima parte a tabloului, pînă la apariția lui Manole, se poate juca pe turnantă, pentru a accentua senzația de agitație. Actorii au libertatea să improvizeze.

DEMONUL CRAINIC *(strigînd printr-un trombon, de pe estrada circului. Chemările lui sînt însoțite de lovituri de tobă)* : Marele iarmaroc al păcatelor ! Cine nu-l vede nu trăiește ! Cine nu cumpără moare prost ! Ocazie unică, nemaiîntîlnită, nemaivăzută ! Numai douăzeci și patru de ore într-un an — desfacere *en gros* și *en détail* a tuturor plăcerilor pămîntului ! Fără cartelă, fără puncte ! Grăbiți-vă ! Ora închiderii se apropie ! Cel mai democratic iarmaroc din lume : pentru săraci și bogați, pentru tineri și bătrîni, fără deosebire de sex, vîrstă și religie ! Nu pierdeți ocazia ! Nu dați cu piciorul fericirii ! Marfă pe alese ! Pe încercate, pe tăiate, pe gustate ! Ce-i afară în poză, înăuntru e viu și natural ! Poftiți, domnilor, poftiți !

MULȚIMEA *(care face coadă în fața unei tarabe, unui șmecher care vrea să se fofileze în față)* : Ei ! La coadă ! La coadă ! Mai ai frați ? Huo !

DEMONUL LĂCOMIEI *(de la altă tarabă)* : Hai la patima lăcomiei ! Hai la patima lăcomiei ! Bucuria burții, liniștea creierului ! Plăcerea gurii, somnul sufletului ! *(Chemările se vor adresa echivoc, în parte publicului de pe scenă, în parte celui din sală.)*

UN INDIVID *(timid, ros în coate, cu o pană de gîscă după ureche)* : Vă rog, unde se împarte lingușirea ? Nu știți, se dă undeva darul lingușirii ?

DEMONUL MINCIUNII *(la o altă tarabă)* : Cine nu minte nu mănîncă ! Minciună pentru toate gusturile și nevoile ! De înșelat ibovnicele și popoarele, prietenii apropiați și cititorii. Atențiune, atențiune ! Avem marfă rară, adusă cu mari sacrificii : minciună pentru propria conștiință.

O COCHETĂ *(bătrînă și hidoasă, unui drăcușor)* : Pst ! Mititelule ! O clipă ! Mi-a spus o prietenă că ați adus... hi-hi-hi, vino să-ţi spun la ureche. *(Îi spune şi se cutremură toată de un rîs lasciv.)*

DRĂCUŞORUL *(oferindu-i braţul)*: Poftim cu mine, doamnă, vă servesc chiar eu.

COCHETA *(dîndu-i cu evantaiul peste nas)* : Chiar tu ! Ah, porc mic ce eşti ! Hai mai repede ! *(Se îndepărtează, rîzînd gîdilată şi dînd din şolduri.)*

DEMONUL CRIMEI *(la o tarabă)* : Unde merge mia merge şi suta ! Cine rămîne la jumătatea drumului nu ajunge pînă la capăt ! Mare desfacere de curaj pentru toate crimele : împotriva prietenilor de „nădejde“, împotriva chiriaşilor care nu vor să se mute, împotriva părinţilor care nu vor să moară ! Nici o casă fără crimă, nici o mînă fără sînge ! Poftiţi, domnilor, poftiţi !

UN INDIVID CURIOS *(încercînd să afle ce se dă la coadă)* : Ce se dă aici ? Spuneţi-mi şi mie, ce se dă aici ?

UN INDIVID DIN COADĂ : Ce te-mpingi aşa ? Stai la rînd şi ai să vezi.

INDIVIDUL CURIOS : E tîrziu şi mă tem că pierd rîndul dincolo. Spuneţi-mi şi mie.

ALT INDIVID DIN COADĂ : Calomnie se dă, domnule !

INDIVIDUL CURIOS : Calomnie ?

ALT INDIVID DIN COADĂ : Turnătorie, nene, pricepi ?

INDIVIDUL CURIOS *(nehotărît)* : Şi rentează ? *(Ceilalţi îl arată cu degetul, rîzînd. Individul curios se aşază la coadă.)* Zău ? Să stau şi eu atunci, frate.

DEMONUL AVARIŢIEI *(cu o tavă de gît)* : Strînge bani albi pentru zile negre ! Hai la avariţie, hai la avariţie !

CRAINICUL *(de pe estrada circului)* : Marele iarmaroc al păcatelor ! Ultimele clipe din acest an ! Spectacol de adio ! Vizitaţi circul făţărniciei, veţi învăţa să izbutiţi în viaţă ! *(Unui grup care se înghesuie la intrarea în circ.)* În ordine, domnilor, în ordine. Deşi anul acesta cererile au crescut, este loc pentru toată lumea. Orice plăcere pierdută e o viaţă pierdută. Nu vă risipiţi timpul ! Încercaţi cu încredere ultima noastră descoperire : filantropia. Dai un ban, dar face ! Viaţa fără desfătare, ca mîncarea fără sare ! Rafinaţi, nu pierdeţi prilejul să vizitaţi standul nostru moral-cultural : „Cum poate fi umilit omul“ ! O mie de reţete, o mie de reuşite ! Cea mai tare şi fără greş : pune-l să mănînce scîrnă şi obligă-l să spună că e frişcă. Intrarea prin dreapta, domnilor, au întîietate oamenii politici. Oameni, mergeţi în pas cu vremea. Crima e legea progresului ; cercetaţi expoziţia noastră de anticipaţii : „Crima în secolul XX“ ! Războaie totale, lagăre de exterminare, crematorii, bomba atomică !

UN INDIVID DE TREABĂ : Nu e adevărat ! Protestez ! Induceţi lumea în eroare. Trebuie să existe o soluţie.

PUBLICUL *(stupefiat, apoi vociferînd)* : Ce ? Cum ? Ce-aţi spus ? Cine a vorbit ? Huo ! Jos cu el ! Afară ! Afară !

VĂTAFUL *(Elonam, purtînd o mască)* : Linişte, domnilor, linişte ! Poate nu e un suflet cu totul pierdut. Ce doriţi, domnule ?

INDIVIDUL DE TREABĂ : Nu vă supăraţi. N-am vrut să jignesc pe nimeni. Nu sînt nici eu un sfînt. Îmi înşel o dată pe lună nevasta, beau un pahar de vin, dar aşa nu mai merge. *(Încălzindu-se.)* Trebuie oprită nebunia asta. *(Urcîndu-se pe o ladă.)* Eu îi iubesc pe oameni. Oamenii trebuie salvaţi, mîntuiţi. Omul, domnilor, omul... păi ce să mai vorbim, domnilor, omul e omul ! Eu, pentru oameni... adică, omul...

VOCI DIN PUBLIC : Ne iubeşte ! Ne ţine o predică ! Huo ! Miau, miau! Hau, hau ! *(Fluierături.)*

VĂTAFUL *(impunînd linişte)* : Şi ce doriţi ?

INDIVIDUL DE TREABĂ : Nu ştiu. Dar aşa nu mai merge. Trebuie făcut ceva. Să nu demoralizăm oamenii, domnilor, să nu spunem că legea progresului e crima, ci înainte, domnilor, asta să ne fie decalogul : înainte şi iar înainte, de zece ori.

VĂTAFUL : Vedeţi dumneavoastră, eu îmi fac meseria mea, dar nu pot să nu apreciez sentimentele dumneavoastră frumoase. V-aş da o soluţie.

INDIVIDUL DE TREABĂ : O soluţie ! Păi tocmai asta e pasiunea mea, să caut soluţii. De cînd eram mic caut soluţii. Şi noaptea visez soluţii.

VĂTAFUL : Înfiinţaţi un partid politic.

INDIVIDUL DE TREABĂ : Un partid politic ?

VĂTAFUL : Sigur. Spuneţi-i, de pildă, „Partidul omului de pe stradă". S-ar prinde sigur. Adică, vreau să spun că e un nume frumos. Iar dumneavoastră deveniţi şeful „Partidului omului de pe stradă". Aveţi elocvenţă, idei şi stofă de reformator.

INDIVIDUL DE TREABĂ : Şef de partid ! Hm ! Ştii că asta e o idee !

VĂTAFUL : Bineînţeles. Să vă explic. *(Îl ia cu el. Întorcîndu-se spre public.)* Spuneam eu că nu-i un suflet pierdut. E de-ai noştri ! *(Se pierd.)*

DEMONUL TRUFIEI : Ia trufie, ia trufie ! Dulce ca mierea, tare ca fierea ! *(O fanfară de şase demoni, înşiraţi cîte doi, străbat scena, precedînd un alt grup, care poartă un butoi. Butoiul e oprit în mijlocul scenei.)*

DEMONUL URII : Atenţiune, atenţiune ! Înainte de închiderea iarmarocului, comitetul de organizare pune la dispoziţie onoratului public cea mai puternică băutură din lume. Regina băuturilor, mai tare decît votca, mai clocotitoare decît şampania ! Produsul nostru garantează cea mai năprasnică beţie cu putinţă, cea mai totală. Gustaţi cu încredere produsul nostru, care poartă deliciosul nume de... „ură". Nici un gîtlej neudat, nici o minte trează, nici o inimă bleagă ! Trăiască ura ! *(Vîră o cană imaginară în butoi şi bea.)*

MULŢIMEA *(năvălind)* : Trăiască ura ! Trăiască ura ! Şi mie ! Dă-te la o parte, mi-e sete ! Fă loc, lua-te-ar dracu ! Mai aduceţi un butoi ! *(Demonii scot butoiul din scenă, urmaţi de mulţimea în delir şi de fanfară.)*

UN DEMON BĂTRÎN *(cu caterincă, străbate scena aproape goală, strigînd trist)* : Hai la vise frumoase, hai la vise ! Morfină, opiu, vin ! Hai la vise ! *(Un tînăr beat intră în scenă, ţinînd un demon pe după gît.)*

TÎNĂRUL : Mă, eu te iubesc pe tine. Tu eşti prietenul meu. Vino să te pup. Ştiu eu că nu mă laşi aşa. Slujba e slujbă, ce mai încolo ! Dacă primesc ordin să-i bat, îi bat, dacă trebuie să le smulg unghiile, le smulg unghiile, dacă trebuie să le scot maţele, le scot. Numai că îmi vine să vărs şi nu mai pot mînca carne. Zi şi tu, asta e viaţă ? Vino să te pup. Dacă eşti prietenul meu, fă ceva să pot mînca carne. Am inima prea bună, mă, lua-m-ar dracu, d-aia vărs. *(Iese.)*

(Mulţimea năvăleşte din nou în scenă chiuind, rîzînd, strigînd : Muzica ! Să cînte muzica *.)*

CRAINICUL *(de pe estradă)* : Muzica ! *(Muzica începe să cînte, publicul şi demonii încep să danseze un soi de* rock-and-roll. *Deodată, mişcarea încetează. Vătaful înaintează pînă în mijlocul scenei.)*

VĂTAFUL : De ce v-aţi oprit ? Ce înseamnă asta ? *(Mulţimea şi demonii fac un pas înapoi, întinzînd degetul spre o umbră care a apărut într-un colţ al scenei. Vătaful o vede.)* Închideţi tarabele ! Goniţi mulţimea !

(Urmează o învălmăşeală, lumina se stinge şi, cînd se reaprinde, tarabele sînt oblonite, publicul a dispărut, iar demonii, grupaţi, fac faţă străinului care înaintează. Impresia, de data asta, trebuie să fie mai degrabă de groază decît de grotesc.)

VĂTAFUL : Cu toată supunerea, înălţimea-ta. *(Demonilor.)* Închinaţi-vă, nemernicilor.

MANOLE : Mă iei drept altul.

VĂTAFUL : Atîta experienţă am şi eu, ca să pot vedea cu cine am de-a face, înălţimea-ta.

MANOLE : Te înşeli... Sînt un om... un om oarecare.

VĂTAFUL : Te osteneşti zadarnic, înălţimea-ta. N-am făcut ochi de azi, de ieri. Am ghicit îndată, după suflarea ta îngheţată, că eşti unul din preajma stăpînului nostru.

MANOLE : Dar pricepeţi odată că sînt un om, un simplu om în carne şi oase.

VĂTAFUL : Un om ! Ha-ha ! *(Rîd şi demonii, pe toate registrele* : ho-ho, ha-ha, hi-hi !) Cînd s-a mai pomenit ca un om să fie numai cap, fără suflet ?

MANOLE : Dar apropie-te odată şi vezi, pipăie, convinge-te.

VĂTAFUL *(se apropie de el, îl pipăie, apoi începe să-i dea mirat tîrcoale. Ceilalţi demoni se apropie curioşi şi ei)* : Hm ! Nemaipomenit ! Niciodată un om n-a arătat aşa. Eşti gol pe dinăuntru ca o nucă găunoasă. Proorocirile noastre prevăd că doar pe la anul 2000 au să apară asemenea monştri : *Homo tehnicus* sau *Homo abstractus.*

MANOLE : Şi totuşi, sînt un om, un om, un om !

VĂTAFUL : Nu mai pricep nimic. Afară doar de cazul cînd... ei comèdie, credeam că e doar un basm. Nu cumva eşti... omul care şi-a pierdut omenia ?

MANOLE : Da. Eu sînt.

VĂTAFUL : Ca să vezi, domnule, cîte drăcii se întîmplă pe lumea asta !

(Demonii îl înconjoară pe Manole şi încep să-l pipăie ca pe o marfă. Se aud frînturi de exclamaţii : Chiar el o fi ?... Omul care şi-a pierdut omenia ?... Ai pus mîna ? E viu ? O fi o păpuşă cu arc !)

VĂTAFUL : Să vezi şi să nu crezi ! Noi am dat şi un banchet în cinstea dumneavoastră, s-au ţinut şi toasturi. Adică, cei mari au benchetuit, că noi, cei de pe de lături, n-am apucat decît să strigăm ura şi să aplaudăm. Să vă spun drept, credeam că e propagandă. Şi cînd colo !... *(Entuziast, demonilor.)* În cinstea musafirului nostru, de trei ori : Hip, hip, ura ! *(Aclamaţii. În jurul lui Manole se încinge o horă nebună. Manole îşi acoperă faţa cu mîinile, clătinîndu-se ameţit. Apoi cade. Demonii continuă un timp hora, apoi, la un semnal al Vătafului, se retrag puţin.)*

MANOLE *(încercînd să se ridice)* : În lături ! *(Demonii se retrag ; răcnind.)* În lături ! *(Lumina cade acum numai asupra lui Manole. Ceilalţi, care s-au retras treptat, nu se mai văd. S-ar putea crede că totul a fost doar un coşmar. Manole îşi revine şi izbucneşte în rîs.)* Ha-ha-ha ! Am vrut să fac un pact cu diavolul ! Ce păcăleală stupidă, ca pînă la urmă să descoperi că sub numele lui Lucifer se ascunde o bandă de măscărici şi trepăduşi ! *(Obosit, mîngîindu-şi fruntea.)* Ce răcoroasă adiere ! Şi sunetele astea limpezi de unde răsună ? *(Se aude în adevăr o muzică îndepărtată, de o mare puritate.)* Unde bat clopotele de cristal ? Cine mă cheamă ? Răspunde ! Cine mă cheamă ? *(Muzica a tăcut. Cu disperare.)* Ah, creierul ăsta desfrînat, care macină în gol !

VĂTAFUL *(apare pe nesimţite, ieşind din umbră, lîngă Manole)* : Un pact ? Vorbeai de un pact ? De ce n-ai spus aşa de la început ? *(În faţa gestului de retragere al lui Manole.)* Nu te speria, nu sînt deloc o iluzie, sînt mult mai real decît tine. Ce doreşti ? Hai, curaj, vorbeşte !

MANOLE : O patimă.

VĂTAFUL : Poftim ?

MANOLE : Dă-mi o patimă omenească.

VĂTAFUL : Fleacuri. Îţi dau împărăţia lumii.

MANOLE : Nu doresc decît o patimă omenească.

VĂTAFUL : Îţi dau tot pămîntul. Vei putea face cu el tot ce vrei. Îi vei răscoli măruntaiele, îi vei schimba cursul apelor, vei netezi munţii, vei seca oceanele. Puterea ta va fi nemărginită. Turnul pe care l-ai construit o să ţi se pară o jucărie. Şi dacă într-o zi ai să te plictiseşti, vei putea arunca tot globul în aer, ca o plesnitoare de bîlci. Ei ?

MANOLE : Vreau numai o patimă. Cea mai meschină sau cea mai abjectă. Primesc orice : să ador pe cei puternici, să dispreţuiesc pe cei umili, să sug minciuna ca pe o ţîţă plină cu lapte. Să mă bălăcesc în mocirla desfrîului, să sărut dosul neruşinat al prostiei. Orice, înţelegi ? Dar fă-mă să doresc, omeneşte, ceva. Să ucid, să fur, să înşel, să batjocoresc. Orice. N-are însemnătate, numai să simt că inima asta începe să bată din nou. *(Începe să colinde, implorînd, prin faţa demonilor, care rămîn impasibili.)* Nu mă lăsaţi să plec cu mîna goală. Am în piept un bulgăre de gheaţă. Mi-e frig. Încălziţi-mă. Daţi-mi puţin sînge cald ! *(Unui demon.)* O scînteie, nu cer decît o scînteie de dorinţă, ca să aprind inima asta de iască. *(Altui demon.)* Un strop, doar un strop de lăcomie, pe buretele ăsta de piatră. Nu auziţi ? *(Întinzînd mîna la diverşi demoni.)* Trufie, răutate, invidie, orice ! *(Către Vătaf.)* De ce tac ? De ce stau nemișcați ?

VĂTAFUL *(luîndu-l de braț)* : Dar aici, vezi, e un caz special, aș spune că mă aflu în fața unei imposibilități logice. Dumneata ți-ai pierdut omenia, așa încît nu mai poți intra în rîndul clienților noștri obișnuiți. Este lipsă de măsură comună. De aceea ți-am oferit stăpînirea pămîntului. Însă fleacul pe care mi-l ceri nu ți-l pot da. Sînt dezolat, dar sîntem neputincioși, total neputincioși. Dac-ar fi să mă folosesc de noțiunile voastre morale, aș spune că păcatul dumitale e absolut, pe cînd cele de care dispunem noi sînt relative. Sper că mă înțelegi, așa încît... mai gîndește-te la propunerea mea. Stăpînirea pămîntului ! Nu vrei... atunci... cu toată părerea de rău... *(Face un pas de retragere.)* A, da !... Ar fi totuși o soluție pentru cazul dumitale... una singură. Ți-o ofer, pentru că am multă simpatie pentru dumneata. *(Îi șoptește ceva la ureche.)* E prețioasă pentru... *(Se îndepărtează, în timp ce lumina scade.)* E singura soluție, Manole. Nu uita. Singura ! *(Își scoate masca și apare chipul lui Elonam.)*

(Lumina se stinge brusc. Zgomot de tobe. Cînd se reaprinde, după o clipă, nu se mai vede nimic din decorul care a fost, ci un copac izolat, de care atîrnă un ștreang, și lîngă el Manole.)

MANOLE *(după o lungă nemișcare, se smulge ca dintr-un gînd obsedant și spune un singur cuvînt)* : Nu ! *(Și iese.)*

CORTINA

Apare în fața cortinei Cîntărețul.

CÎNTĂREȚUL : Oameni buni, oameni de pe lume, ascultați cîntarea jalei noastre !

S-a ridicat un Om Mare Negru,
A făcut un plug mare negru,
A prins doi boi mari negri,
A tras o brazdă mare neagră,
A îngropat în ea un soare mare negru.

TABLOUL VII

CETATEA FĂRĂ SOARE

Piața stilizată a unei cetăți. Ca în miniaturile vechi și în icoanele bizantine, oamenii suiți în turnuri sînt aproape tot atît de mari cît și clădirile din jur. În fund, poarta mare a cetății. E ferecată, și pe ea scrie : „Trecerea oprită". În mijlocul pieții, Călăul și un Ajutor înalță o spînzurătoare. Se aud loviturile ciocanelor. Apoi Călăul se oprește și, cu ciocanul într-o mînă, examinează spînzurătoarea.

CĂLĂUL : Frumoasă ești, Eleonoro ! Naltă-n șolduri, strîmtă-n mijloc și arzoaie cum nu s-a mai pomenit pe lume femeie !

AJUTORUL *(rîzînd prostește)* : Arzoaie ?

CĂLĂUL : Asta e împărăteasa femeilor, mă mucosule. Parșivă, deșucheată și nesătulă. Nu dă drumul ibovnicilor pînă nu i-a stors și de cel din urmă strop de bărbăție și de ultimă suflare. Cînd o fi să mor, în brațele tale vreau să mor, Eleonoro ! Cu steagul sus și jucînd tontoroiul. *(Ajutorului.)* Mai ai rachiu ? La urma urmei, ce dracu cauți tu aici ?

AJUTORUL : E o meserie bună și liniștită, pe timpurile astea, dacă ai oleacă de îndemînare. Asta, slavă Domnului, nu-mi lipsește, am fost hingher înainte.

CĂLĂUL : Ptiu, scîrbosule ! Mă lepădătură, meseria mea e cea mai înaltă meserie de pe fața pămîntului, meserie de filozof. Care va să zică, omul e adus aici, la Eleonora. Ce-a fost în viața lui, treaba lui. Vorba e că a crezut că-i buricul pămîntului. Atunci eu îi pun juvățul de gît, și hîț ! Și deodată, la capătul funiei, începe să se scălîmbăie cu nerușinare un maimuțoi, care dă din picioare și scoate limba la ceilalți oameni. Eu stau lîngă Eleonora și mă uit la toți proștii adunați în piață, care rîd și cred și ei că-s buricul pămîntului ; și îi văd atunci pe toți jucînd și scălîmbăindu-se în funii nevăzute. Pe toți. Chiar și pe profet. Omul e o păpușă trasă pe sfori, și lumea e panoramă. Pricepi ?

AJUTORUL : Îhîm ! La Mielul Blînd au o pastramă grozavă. Mă lași să mă duc ?

CĂLĂUL : Ești un animal. N-ai nici minte, nici simțire și vrei să te faci călău ! Hingherule ! Marș și freacă frînghiile cu săpun. *(Ajutorul dispare după spînzurătoare.)* Ca să vezi cine a ajuns să te slujească, Eleonoro ! *(Manole, ostenit, intră în piață.)*

MANOLE *(Călăului)* : Unde-i poarta cetății ?

CĂLĂUL : Aia e. Așa încît poți să te așezi și să te cauți de păduchi.

MANOLE *(așezîndu-se ostenit)* : Nu se poate trece ?

CĂLĂUL : Ba da. Spre lumea cealaltă. Dar e mai plăcut cu ajutorul Eleonorei.

MANOLE : Cum se cheamă cetatea voastră ?

CĂLĂUL : Dar de pe ce tărîm picași ? Asta e cetatea blestemată. Cetatea fără Soare. Și de la poarta asta încolo, începe împărăția Omului Negru. Stai, că ai să te lămurești îndată. *(Îi arată o femeie, care se apropie de poartă cu un copil în brațe.)*

CÎNTĂREȚUL : Oameni buni, oameni de pe lume, ascultați cîntarea jalei noastre !

S-a sculat un Om Mare Negru,
A făcut un plug mare negru,
A prins doi boi mari negri,
A tras o brazdă mare neagră,
A îngropat în ea un soare mare negru.

FEMEIA : Nu mai plînge, nu mai plînge ! Vine soarele îndată. Stăm la poartă și-l așteptăm. Nu mai plînge, puiul mamei, că-mi rupi inima. Vine soarele, frumusețea mamei, vine. Mama nu minte.

(Intră doi tineri.)

BĂIATUL : De ce-ai fugit ?

FATA : Lasă-mă !

BĂIATUL : Vino ! Mi-e dor de gura ta.

FATA : Sărutările noastre au gust de cenușă.

BĂIATUL : Vino ! Mi-e sete de trupul tău.

FATA : Îmbrățișarea noastră e urîtă și rușinoasă.

BĂIATUL : Vino ! O să-ți spun cuvinte de dragoste.

FATA : Cuvintele noastre de dragoste sînt flori veștede și fără miros.

FEMEIA : Ha-ha-ha ! Nu mai știu să rîd, puiul mamei. Nimeni nu mai știe. De cînd a ascuns Omul Mare Negru soarele, toată lumea a uitat să rîdă. Dar o să treacă voinicul poarta și o să ucidă pe Omul Mare Negru și o să dea din nou drumul soarelui pe cer.

BĂIATUL : Dacă nu te țin în brațe, o să-mi pierd mințile.

FATA : Adu-mi soarele.

BĂIATUL : Niciodată lumea n-o să mai iasă din beznă, niciodată. Vreau să-ți mușc buzele.

FATA : Cînd o să se înalțe iar soarele, o să-ți întind eu singură gura mea, ca să muști din mine ca dintr-un fagure de miere. Adu-mi soarele.

BĂIATUL : Nimeni nu poate lua soarele de la Omul Mare Negru. Vrei să mă trimiți la moarte ?

FATA : Nu ! Nu vreau. Mi-ești drag.

BĂIATUL : Atunci, vii ?

FATA : Nu mai pot. Mi-e silă de noi.

FEMEIA : Ți-e frig. Să-ți cînt cîntecul soarelui !

La ostrovul mărilor,
La capătul zărilor,
La crucea răsăritului,
Lerui, lerui, Doamne.
Sfîntul soare drept stătea,
Lumea toată o lumina.
Hei leronda, lerului, Doamne.
Soare sfînt, soare blînd,
Soare slăvit, soare...

Fetiță, fetița mamei !

FATA : Să stăm aici și să așteptăm.

BĂIATUL : N-avem ce aștepta. Profetul spune că Omul Mare Negru e stăpînul pămîntului.

FATA : Profetul minte. *(Intră bărbatul femeii.)*

BĂRBATUL : Doarme ?

FEMEIA : Ssst ! N-o trezi. Așteptăm soarele.

BĂRBATUL : A murit demult ?

FEMEIA : Nu vorbi așa tare.

BĂRBATUL : Atunci, eu mă duc.

FEMEIA : Încet, să n-o scoli.

BĂRBATUL : Mă duc să-mi tai beregata.

FEMEIA : Bine, du-te, du-te.

FATA : Iubitule, nu înțelegi, trebuie să așteptăm răsăritul, trebuie ! Mă crezi ?

BĂIATUL : Te cred.

FATA : Și vom aștepta împreună zorile de purpură.

BĂIATUL : Și vom aștepta împreună zorile de purpură.

FATA : Chiar dacă ele nu vor mai lumina decît fețele noastre palide și încremenite.

BĂIATUL : Chiar dacă ele nu vor mai lumina decît fețele noastre palide și încremenite.

CÎNTĂREȚUL : Oameni buni, oameni de pe lume, ascultați cîntarea nădejdii noastre !

Cine ține capul drept, drept îl ține,
Lovește-n Omul Negru !
Cine-și păstrează omenia, omenia-și păstrează,
Lovește-n Omul Negru !
Cine iubește oamenii, oamenii iubește,
Lovește de moarte, de moarte lovește
În Omul Negru !

(Rămîne și el încremenit.)

MANOLE *(Călăului)* : Cine sînt oamenii ăștia ?

CĂLĂUL : Sînt cei care nădăjduiesc. Nebunii. Profetul îi spînzură cu sutele, dar în fiecare zi se ivesc alții care vin la poarta asta și așteaptă.

MANOLE : Și nimeni n-are curajul să înfrunte pe Omul Mare Negru ?

CĂLĂUL : Se mai găsea înainte cîte un descreierat să-și lase oasele umblînd după soare. Dar de cînd le-a deschis profetul ochii, s-au lăsat păgubași. Mai sînt doar nebuni d-ăștia, care se mulțumesc să aștepte.

MANOLE : Și tu crezi în ce spune profetul vostru ?

CĂLĂUL : Curios mai ești. Să-ți spun un secret. Un călău doar într-un lucru poate să mai creadă : în nemurirea sufletului. Dacă nu mai crede nici în asta, nu mai crede în nimic. Nu rîzi ? Asta înseamnă că nu ești prost. Cît despre profet, l-aș spînzura cu plăcere. Niciodată n-am văzut un profet făcînd ghidușii atîrnat de gît. *(Atent, ridică deodată degetul. Se aud clamori, flaute, trîmbițe.)* Vine ! *(În scenă pătrunde o mulțime mare.)*

MULȚIMEA : Osana ! Osana ! Faceți loc profetului ! Slavă profetului ! *(Mulțimea reia într-un strigăt aclamația. Toți se înclină adînc în fața profetului care sosește. Nu-i vedem fața. E șchiop.)*

PROFETUL ELONAM *(urcat pe scările spînzurătorii)* : Cine are urechi de auzit să audă. Vă vestesc noul adevăr. M-am urcat pe un munte înalt și am privit împărățiile lumii. Și toate erau putrede. Am privit apele pămîntului. Și toate erau crușite de sînge. Am privit către fiii și fiicele omului. Și toți miroseau a hoit. M-am întors cu fața spre cer și am deschis o poartă mare. Am intrat și n-am văzut pe nimeni. Am strigat și n-a răspuns nimeni. Prin colțuri își întindeau pînza păianjenii și în creștet cîntau cucuvelele. Adevăr grăiesc vouă : Dumnezeu e deșertăciune !

MULȚIMEA : Dumnezeu e deșertăciune !

PROFETUL : Am lăsat porțile cerului vraiște și m-am întors pe pămînt, la un arbore uriaș, cu rădăcinile înfipte în cinci oceane, cu tulpina roasă cît o țară întreagă, cu vîrful în nori. Sub ramurile arborelui științei foiau, se împerecheau și fătau toate popoarele lumii și toate strigau : Osana ! Osana ! M-am cățărat în arborele științei și am mușcat din fructele lui aurite. În gură au început să-mi colcăie viermii și am scuipat venin. Adevăr grăiesc vouă : știința e deșertăciune !

MULȚIMEA : Știința e deșertăciune !

PROFETUL : M-am întors din nou printre oameni și le-am pipăit sufletele așa cum gospodina caută găina de ouă. Am adunat la un loc toată dreptatea, cinstea, bunătatea, dragostea și curățenia de pe lume și am suflat asupra lor. Și am văzut că toate sînt fum. Am adunat atunci nedreptatea, necinstea, răutatea, ura și mîrșăvia și am suflat asupra lor. Și am văzut că și ele sînt fum. Adevăr grăiesc vouă : binele și răul sînt închipuiri deșarte !

MULȚIMEA : Binele și răul sînt închipuiri deșarte !

PROFETUL : Ascultați acum, frații mei, ascultați dezvăluirea tainei celei înfricoșate. M-am suit pe un nor negru, care m-a dus în cetatea neagră, unde pe un tron negru stătea Omul Mare Negru. Mi-a arătat o carte cu trei peceți și mi-a poruncit : citește. Am rupt prima pecete și pe prima pagină am citit : Totul e minciună. Am rupt a doua pecete și pe a doua pagină am citit : Adevărată e numai deznădejdea. Am rupt a treia pecete și pe a treia pagină am citit : Se apropie ziua. Am căzut cu fața la pămînt, și Omul Mare Negru mi-a spus : Mergi și vestește oamenilor venirea mea. Se apropie ziua cînd voi lua plugul meu de coarne și voi ara pămîntul de la apus la răsărit și de la miazănoapte la miazăzi. Cetățile oamenilor se vor prăbuși în adîncuri și adînciturile se vor închide peste ele. Atunci cînd nici o suflare pămîntească nu va mai otrăvi văzduhul, voi înceta și eu să mai fiu. Pămîntul va rămîne gol, și de pe scoarța lui înghețată își va lua zborul, ca de pe un hoit ciugulit, pasărea uriașă a deznădejdii, care va vîsli prin cerul pustiu, țipînd neogoită și flămîndă, pînă în veacul veacurilor. *(Mulțimea rămîne un timp înfiorată și tăcută. Unii plîng. Apoi se aud voci.)*

VOCI DIN MULȚIME : Îndurare ! Fie-ți milă, învățătorule ! Ajută-ne ! Învață-ne !

PROFETUL : Cine are ochi de văzut să vadă, cine are urechi de auzit să audă. Ascultați învățătura mea : Nu există scăpare și mîntuire. Ucideți cu pietre pe cei care cred în om ! Aprindeți rugurile ! Înălțați spînzurătorile ! Călcați în picioare șarpele blestemat al nădejdii ! Aruncați în flăcări minciuna cărților ! Prindeți frumusețea și suciți-i gîtul ! Dărîmați statui și murdăriți cu scîrnă palatele și templele ! Striviți capetele copiilor, să nu mai fie jocuri, siluiți fecioarele, să nu mai fie curățenie. Duceți-vă nevestele în piețele publice, deschideți porțile caselor de nebuni și ale ocnelor, spargeți butoaiele cu vinuri și adăpați-vă ! Urlați ca fiarele pădurilor, rupeți cu unghiile și cu dinții carnea de pe voi și mîncați-o sau aruncați-o în latrine ! O, oameni, închinați-vă Deznădejdii !

MULȚIMEA : Osana ! Osana ! Slavă profetului ! Să dăm foc orașului ! Despuiați femeile. Ucide ! Ucide ! Biciuiți-mă ! Scuipați-mă ! Siluiți-mă ! *(E începutul unei isterii colective, care amenință să cuprindă totul, cînd se aude o voce tunătoare.)*

MANOLE : Liniște ! *(Mulțimea, uimită, tace. Manole își face loc și se oprește în fața profetului, cu un bici.)* Ce cauți aici, Elonam ?

ELONAM *(încremenit)* : Stăpîne !

MANOLE : Ce faci aici, slugă ? Cine ți-a dat voie să vorbești oamenilor ?

ELONAM : Trăiești ?

MANOLE : Cine ți-a îngăduit să-ți ridici fustele în cap, mascara neobrăzată ?

O VOCE AȚÎȚATĂ DIN MULȚIME : Îl batjocorește pe profet ! Rupeți-l în bucăți ! *(Mulțimea mîrîie amenințătoare.)*

MANOLE : Tăcere ! După ce o să-l biciuiesc pe măscăriciul ăsta, puteți să-l lingeți pe picioare, dacă vreți. *(Către Elonam.)* Ia vino încoace.

ELONAM *(dominat și înspăimîntat ; în el se redeșteaptă sluga)* : Doamne, nu ți-am uzurpat eu tronul. Soldații m-au pus în locul tău, cînd ai plecat. Am vrut să păstrez puterea pentru tine. Dar poporul s-a răsculat și m-a alungat. Eu nu te-am trădat. Jur, doamne !

MANOLE : Te-am întrebat : cine ți-a dat voie să vorbești despre lucruri de care n-ai dreptul să te atingi ? Cine ți-a îngăduit să umpli cu lăturile tale mințile oamenilor ? De cînd proorocesc măgarii și împart adevărul porcii ? *(Mulțimii.)* Veniți să vă vedeți profetul. *(Lui Elonam.)* În genunchi, slugă ! *(Elonam cade în genunchi.)* Mai aproape. Sărută-mi gheata și cere-ți iertare față de toți ăștia pentru măscările tale. *(Elonam se tîrăște încet spre picioarele lui Manole.)* Mai repede, Elonam, mai repede ! *(E un moment de tensiune teribilă.)* Fruntea în țărînă, javră dezmățată ! *(Elonam atinge, în sfîrșit, cu fruntea piciorul lui Manole. În mulțime se aude un* Oh ! *prelung. Atunci Elonam se smulge înapoi și, cuprins de furii, cu spume la gură, urlă.)*

ELONAM : Omorîți-l ! Omul ăsta vă disprețuiește ! Omorîți-l ! În ochii lui sînteți scuipat. Omorîți-l !

MULȚIMEA *(dezlănțuită)* : La moarte ! La moarte ! Sfîșiați-l ! Smulgeți-i ochii ! *(Mulțimea se rostogolește* *furibundă spre Manole. O piatră aruncată îl nimerește în piept.)*

MANOLE : Ascultați-mă ! *(Stăpînită, mulțimea se oprește.)* Voi merge să-l înfrunt pe Omul Negru. Voi merge să caut soarele. *(Mulțimea e străbătută de un murmur lung :* Ce-a spus ? Omul Negru ? Aduce soarele ? Ce-a spus ?)

ELONAM : Nu-l ascultați. Minte !

MANOLE *(arătînd poarta)* : Deschideți porțile.

ELONAM : Nu-l lăsați să vorbească. Astupați-vă urechile. Vă înșală. Omorîți-l !

UN OM DIN MULȚIME : Gura ! Vorbește, străine ! Vorbește răspicat, pentru numele lui Dumnezeu !

ALTE VOCI : Vorbește ! Mai spune o dată !

UN BĂTRÎN : Adevărat că ai să te duci ?

MULȚIMEA : Nu ne amăgești ? Nu ne minți ? De ce taci ?

MANOLE : O să încerc să v-aduc soarele.

BĂTRÎNUL *(nădejdea e ca o băutură prea tare pentru capul lui)* : Oameni buni, frații mei, ați auzit ? Se duce să lupte cu Omul Negru. Poate c-o să-l biruiască, înțelegeți ? Putem nădăjdui din nou. Vom vedea iar soarele. Soarele, frații mei ! Și va fi lumină, oameni buni, vom bea lumină, vom mînca lumină, o să ne scăldăm în lumină ca niște împărați, o să ne tăvălim în lumină ca niște mînji. *(Bucurie generală.)*

VOCI : Lumina, lumina !

FATA : Arăți aidoma ca în presimțirile mele. Trudit și cu inima neînduplecată. Știam c-ai să vii, știam.

MAMA *(arătînd copilul mort)* : De ce zăbovești ? Copila mea e rece, omule, e rece ca gheața. Adu soarele s-o încălzească și o să mă închin la tine ca la Dumnezeu.

BĂTRÎNUL : Bagă de seamă, Omul Negru stă de pază la o punte înaltă.

VOCI : Deschideți poarta ! Deschideți poarta să treacă voinicul ! Puneți umărul, băieți ! *(Poarta se deschide.)*

MANOLE *(din poartă)* : Mai am un cuvînt să vă spun. Spînzurați lepra aceea ! *(Îl arată pe Elonam, care încearcă să se furișeze.)*

CĂLĂUL : Vorbă de aur, băiatule. *(Îl înșfacă pe Elonam.)* Hop, profete, că te așteaptă Eleonora.

ELONAM : Nu mă puteți omorî ! Am un nume scris în stele ! Sînt un profet ! Voi ajunge sus, sus de tot !

MANOLE *(cu un rîs rău)* : Sigur, Elonam. Sus ! Acolo unde trebuie ! *(Călăul îi pune lațul.)*

ELONAM *(lui Manole)* : Smintitule ! Ai uitat că sînt propria ta umbră ?

MANOLE *(într-o tăcere desăvîrșită, face cîțiva pași spre Elonam ; apoi rostește)* : Tocmai de aceea ! Fă-ți meseria, călău ! *(Se îndreaptă repede spre poartă și dispare.)*

(Se face treptat întuneric și se aude puternic cîntecul reluat în cor.)

CÎNTĂREȚUL : Cine-și ține capul drept, drept îl ține,
Lovește-n Omul Negru,
Cine nădăjduiește, din inimă nădăjduiește,
Lovește-n Omul Negru.
Cine iubește oamenii, oamenii iubește,
Lovește de moarte, de moarte lovește
În Omul Negru.

CORTINA

TABLOUL VIII

OMUL MARE NEGRU

MANOLE : Om Negru, unde ești ?

OMUL MARE NEGRU *(continuîndu-și jocul, neglijent)* : ...Zece... unsprezece... douăsprezece... ce vrei ? treisprezece, paisprezece... am treabă, nu vezi ?... cincisprezece, șaisprezece. *(Mărul cade jos.)* Ce te uiți așa la mine ? Poți trece. *(Îi arată puntea.)*

MANOLE *(nedumerit, apoi izbucnind în rîs)* : Cum, tu ești Omul Mare Negru ?

OMUL NEGRU : Da. Poți trece puntea.

MANOLE : Tu ai furat soarele ?

OMUL NEGRU : Furat ! L-am ascuns.

MANOLE : Dă-mi-l !

OMUL NEGRU : Ție ? *(Izbucnește în rîs.)*

MANOLE : O să fiu silit să-ți trag vreo două la spate, pușlama !

OMUL NEGRU : Ia încearcă să-ți ridici spada. Încearcă. *(Manole face eforturi zadarnice și nu izbutește. O aruncă. Omul Negru, rîzînd încet.)* Vezi ? Renghiul ăsta ai putut să i-l joci lui Elonam, nu mie. Hai, du-te, Manole, ești liber. Ah, ce plictiseală, ce plictiseală ! Nu e nimic mai plicticos decît să împlinești o funcție simbolică.

MANOLE : Vrei să spui că nu exiști aievea ?

OMUL NEGRU : Da și nu. Sînt proiecția neputințelor, lașităților, abuzurilor și tiraniei din lume. O existență negativă. Îți place formula ?

MANOLE : Am venit să te înfrunt. De ce mă cruți ?

OMUL NEGRU : Te cruț ? Te înșeli. Dar nu ești încă pregătit să mi te împotrivești, Manole. Nu te-a adus aici nici dragostea, nici răzvrătirea. Regăsește-ți întîi omenia. Atunci ne vom înfrunta.

MANOLE : Am încercat. Nu pot.

OMUL NEGRU : Ai vînat grandoarea omului și ai uitat că nu e cu putință s-o desparți de mizeria lui. Întoarce-te pe pămînt, între oameni, și logodește-te cu mizeria lor.

MANOLE : Nu vor să mă primească între ei.

OMUL NEGRU : La ușa celor umili se bate cu umilință.

MANOLE : Am obosit. Mai bine m-ai ucide.

OMUL NEGRU : Știam că ăsta-i gîndul obscur care te-a mînat aici.

MANOLE : Nu-i adevărat !

OMUL NEGRU : De ce te minți ?

MANOLE *(plecînd capul)* : Sînt cumplit de obosit.

OMUL NEGRU : Bolta Turnului, risipită. *(Manole ridică capul.)* În Cetatea fără Soare, oamenii așteaptă. *(Manole se redresează.)* Moartea dă tîrcoale pămîntului. *(Cu o expresie de hotărîre și îndîrjire, Manole pornește spre punte. Acolo se întoarce și spune cu o notă de amenințare.)*

MANOLE : Bine. Ne vom mai întîlni, Om Negru !

OMUL NEGRU : Ce orb ești, Manole ! Tocmai asta aștept ! Mi-e sete de repaos. *(Manole dispare, Omul Mare Negru începe să arunce din nou mărul, apropiindu-se de rampă.)* Ah, ce plictiseală, ce plictiseală...

CÎNTĂREȚUL *(cîntă)* :

Căruța morții dă tîrcoale,
Și huruitul ei de spaimă
Tăcerea lumii o înjunghie
Cu țipăt, scrîșnet, neagră larmă.
Căruța morții dă tîrcoale,
Și roțile ei blestemate
Încing pămîntu-n lanțuri negre,
Încrucișate, înnodate.
Fugiți, fugiți din calea ei,
Copiii mei, iubiții mei !

(Pe acest strigăt, lumina se stinge și se ridică cortina.)

TABLOUL IX

CĂRUȚA MORȚII

O fermă sărăcăcioasă, într-un ținut pustiu.

BĂTRÎNUL *(cotrobăind într-un dulap și bodogănind)* : Nici măcar o coajă de pîine ! Nici măcar o firimitură ! Afurisitul ! Dacă are o prună uscată, și pe aceea o încuie cu șapte lacăte. La ce mai e bun un tată bătrîn decît să crape de foame ?

FIUL : Iar mănînci ! De ce nu aștepți cina ? La iarnă o să roadem coajă de copac.

BĂTRÎNUL : Mi-era foame, fiule. M-a luat o amețeală.

FIUL : Ce să mai zic eu, care toată ziua trag ca un bou în jug, cu pîntecele gol !

BĂTRÎNUL : Ce să-i faci, fiule ? Așa-i blestemul nostru : să ne mîncăm pîinea în sudoarea feții pînă ne-om întoarce în țărînă, că din țărînă sîntem făcuți.

FIUL : Mai bine ai aprinde focul. Pe unde umblă iar fata aceea ?

BĂTRÎNUL : Umblă și cîntă, că de aceea e copil. O să aibă timp să plîngă mai tîrziu. Eu zic că...

FIUL *(tresărind atent)* : Ia taci !

BĂTRÎNUL : Ce este ?

FIUL : Mi s-a părut. Mereu mi se pare că aud scîrţîitul acela blestemat.

BĂTRÎNUL *(făcîndu-şi cruce)* : Sfîntă Fecioară, apără şi ocroteşte... De două ori am auzit căruţa morţii. O dată, cînd a murit maică-ta, şi a doua oară, cînd cu nevastă-ta. Stăteam aici, la vatră...

FIUL : Lasă, că mi-ai povestit de o mie de ori.

BĂTRÎNUL : Cine întîlneşte căruţaşul morţii nu are scăpare.

FIUL : Acum pentru care din noi o fi dînd tîrcoale ?

BĂTRÎNUL : Sfîntă Fecioară, apără ! Poate ţi s-a părut, omule.

FIUL : Nu mi s-a părut. Cînd veneam aseară spre casă, am auzit desluşit un scîrţîit îndepărtat de căruţă. Ce altă căruţă vrei să treacă prin pustietatea asta ?

BĂTRÎNUL : Poate că se ducea în altă parte. Parcă poţi şti drumurile morţii ?!

FIUL : La urma urmei, degeaba ne zbatem. De ce ţi-e scris nu scapi.

BĂTRÎNUL : Asta aşa e.

FIUL : Trebuie să te supui, şi gata. Nici dumneata nu mai eşti tînăr. Ţi-au căzut toţi dinţii.

BĂTRÎNUL : Ehei, am văzut mai bătrîni ca mine care au îngropat mulţi tineri. Ce, parcă moartea te caută în gură ?

FIUL : Oricum, dumneata eşti bătrîn. *(Iese.)*

BĂTRÎNUL *(bombănind)* : Bătrîn... bătrîn ! Inimă uscată. „Ce te făleşti cu răutatea ta puternică ? Că mila lui Dumnezeu e pururea cu mine.“ Ce, eu nu ştiu că eşti bolnav de rac ? De-aia eşti verde la faţă. „Păzeşte-mă, Doamne, ca lumina ochiului, şi mă ascunde în umbra aripilor tale.“ *(Intră Fetiţa, 14 ani ; e frumoasă şi poartă o floare în păr.)* Unde umbli, fată, unde umbli ? Pune repede de masă, că se înnoptează. Mulge vaca !

FETIŢA : S-a dus tata la vacă. Pe mine m-a trimis în casă. S-a răstit să nu mai stau pe afară.

BĂTRÎNUL : Tu să nu-l judeci pe tată-tău, că nu ştii nimic de necazurile lui. Unde ai găsit floarea aceea ?

FETIŢA : A înflorit cireşul.

BĂTRÎNUL : Sigur, ca să stai în casă. Asta e ceas de primejdie. Ia-ne, Doamne, sub acoperămîntul tău. Ce tare-ţi strălucesc ochii ! Ce-i cu tine ?

FETIŢA *(rîzînd)* : Nimic. Am mîncat răşină de cireşi. *(Se apropie de Bătrîn, întinzîndu-i palmele.)* Uite, nu miros toată a floare de cireş ?

BĂTRÎNUL : Miroşi a bălegar.

FETIŢA : Cînd eram mică, nu bodogăneai toată ziua. Îmi spuneai poveşti.

BĂTRÎNUL : Ai paisprezece ani împliniţi. S-a terminat cu poveştile. *(Fata rîde.)* De ce rîzi, diavole ?

FETIŢA : Pentru că minţi. De-abia acum încep. O să vină un prinţ şi o să mă ia.

BĂTRÎNUL : Prinţii nu vin pe aici şi nici nu fură fete sărace.

FETIŢA : L-am şi văzut.

BĂTRÎNUL : Ce ?

FETIŢA *(tot jocul ei trebuie să fie foarte firesc, fără nici o umbră de răzgîială)* : L-am văzut. Astăzi, la asfinţit, s-a arătat pe cer un alai mare roşu. Erau o sumedenie de călăreţi, cu mantii de purpură, pe cai învolburaţi, şi în fruntea tuturor, pe un armăsar năprasnic şi cu coroana pe cap, era el. S-a pornit de pe tărîmul celălalt şi vine cu alai să mă peţească. Azi, mîine, trebuie să sosească.

BĂTRÎNUL : Ptiu, ţînc neruşinat ! N-are nici paisprezece ani, şi se gîndeşte la peţit.

FETIŢA : Peste zece luni o să am cincisprezece ani. Ştiu sigur că o să vină. Din clipă în clipă poate să sosească. Tu crezi că glumesc ?

BĂTRÎNUL : Sigur că glumeşti, că doar nu eşti nebună. *(Arătînd masa.)* De ce-ai pus patru blide ?

FETIŢA : Pentru el. Să găsească masa pusă. Vrei să-ţi spun ce s-a întîmplat ? Se însera. Stăteam culcată în iarbă. Atunci am auzit parcă un zgomot îndepărtat. Mi-am lipit urechea de pămînt şi am ascultat iar. Am auzit bine. Ghici ce ?

BĂTRÎNUL : Nu cumva ai auzit... un scîrţîit de căruţă ?

FETIŢA : De unde ştii ?

BĂTRÎNUL : Eşti sigură că nu ţi s-a năzărit ?

FETIȚA : Nici mie nu-mi prea venea să cred. Dar dacă țineam bine lipită urechea de pămînt și-mi opream răsuflarea, se auzeau și copitele cailor mergînd la pas. Așa că vine neîntîrziat.

BĂTRÎNUL *(fugind la ușă)* : Fiule ! Fiule ! *(Dă piept în piept cu Fiul, care vine cu o doniță cu lapte.)*

FIUL : Ce este, de ce strigi ?

BĂTRÎNUL : A auzit și ea.

FIUL *(Fetiței)* : Ai auzit un zgomot de căruță ?

FETIȚA : Da, tată. Azi, la asfințit.

FIUL *(posomorît, zăvorăște ușa ; apoi se întoarce)* : Pune laptele la fiert, Liza.

BĂTRÎNUL *(rugîndu-se)* : Rămîi cu noi, Doamne, că ceasul e înspre seară.

FIUL *(arătînd masa)* : Ce înseamnă asta ?

BĂTRÎNUL : Nu lua în seamă. Copilării de-ale ei. Crede că-i vine oaspe un prinț.

FIUL *(furios)* : Ce ? Chemi singură moartea în casă ? Copil afurisit ! *(Ridică mîna asupra ei.)*

FETIȚA : Tată !

BĂTRÎNUL : N-o lovi, fiule. Poate se îndură cerul să ne trimită un înger ocrotitor.

FETIȚA : Nu-i înger. E prinț.

BĂTRÎNUL : Tu să taci.

FIUL *(aruncînd Fetiței niște chei)* : Adu pîinea. *(Fetița iese. Bătrînului)* : Mulți îngeri ne-au mai bătut la ușă !

BĂTRÎNUL : Și lui Lot i s-au arătat doi bătrîni străini, și el le-a spus : „Intrați în casă, stăpînii mei“. Le-a spălat picioarele și le-a dat să mănînce. Iar ei l-au scos din Sodoma și au ars Sodoma.

FIUL : Of, cățea de viață, lupoaică de viață !

BĂTRÎNUL : Dar tot mai bine să sugi la lupoaica asta decît să pleci cu căruța. Nu mîncăm odată ?

FIUL : Mîncăm, mîncăm. Liza ! *(Pauză.)* Crezi că mai vin îngeri pe pămînt ?

BĂTRÎNUL : Dar dacă vin ? *(Tăcere, apoi se aude zgomotul unei căruțe. Fiul ascultă îngrozit.)* Ce-i cu tine ?

FIUL : N-auzi ?

BĂTRÎNUL *(ascultînd atent)* : Căruța morții ! Ea e ! Niciodată nu merge repede. Caii sînt albi, ca niște umbre, și nu trag decît la pas. Iar el merge lîngă roata din față.

FIUL : Cine ?

BĂTRÎNUL : Căruțașul. *(Se roagă. Zgomotul căruței s-a întărit mult.)*

FETIȚA *(intrînd agitată, cu pîinea)* : Auziți ?

FIUL : N-aud nimic. Taie pîinea !

FETIȚA : Da, tată. *(Fetița taie trei felii. Pauză.)* Să tai încă o bucată ? *(Fiul ridică din umeri. Se aud pași. Toți se privesc. Apoi în ușă se bate o dată. Tăcere. Încă două bătăi. Atunci Fetița se repede și deschide ușa, fără să țină seama de gestul de oprire al tatălui. Afară nu se vede nimeni. Fiul și Bătrînul s-au ridicat în picioare și așteaptă încordați. În ușă apare un om îmbrăcat într-o manta neagră, cu glugă.)*

MANOLE : Sînt un drumeț ostenit. Mă primiți în casa voastră ?

FETIȚA *(se înclină adînc)* : Bine ai venit, doamne !

(Cortină de întuneric. Cînd se reaprinde lumina, găsim același decor, dar ușile și ferestrele sînt deschise, ca să intre lumina regală a asfințitului. Se aude ciripitul unei păsări. Apoi, vocea lui Manole, de afară.)

MANOLE : Ho, gloabă, ho ! Vrea să muște, ticălosul.

BĂTRÎNUL *(din casă, mușcînd dintr-o bucată mare de pîine albă)* : Orice ai spune, mie tot nu-mi vine să cred. De cînd ai venit tu, ogoarele rodesc întreit, vitele s-au îngrășat ; pînă și eu am mai prins puteri. Căruța morții nu ne mai dă tîrcoale.

MANOLE *(apare în ușă cu o țesală în mînă. E pentru prima oară îmbrăcat în alb, căci poartă o cămașă cu mînecile suflecate)* : Să nu-l mai puneți la ham, căci e păcat. *(Își taie și el o felie de pîine.)* Nu, omule, nu s-a întîmplat nici o minune. Sînt două brațe de bărbat mai mult în gospodărie, și asta e tot.

BĂTRÎNUL : Da ? Și moara de vînt pe care ai făcut-o ? Dar șanțurile cu apă, pentru ogoare ? Vorbești și tu ca să nu taci. Spuneai că vrei să oprești și nisipurile.

MANOLE : Săptămîna viitoare începem să punem salcîmi. Pe urmă o să secăm smîrcurile. Într-o zi, vom chema și oamenii aici. *(Rîde încet.)* Poate facem un oraș.

BĂTRÎNUL : Cum ?

MANOLE : Nimic. Vorbeam şi eu aşa.

BĂTRÎNUL : Spune-mi, dacă ai atîta putere, de ce nu faci ceva şi pentru Liza.

MANOLE *(nedumerit)* : Ce e cu Liza ?

BĂTRÎNUL : Nimic, decît că se topeşte ca o bucată de ceară.

MANOLE : Liza ?

BĂTRÎNUL : Cum, n-ai băgat de seamă ?

MANOLE : Şi azi am auzit-o cîntînd pe dealuri.

BĂTRÎNUL : Ea spune că nu are nimic. Dar noi vedem că în fiecare zi e tot mai străvezie.

MANOLE : Care... noi ?

BĂTRÎNUL : Tată-său şi cu mine. Cînd ai venit tu, era atît de voinică, încît în seara în care ai intrat pe uşă, şi ai căzut jos istovit, te-a ridicat singură. Şi pe urmă, tot timpul cît ai fost bolnav nu s-a dezlipit de lîngă tine, nici ziua, nici noaptea.

MANOLE : Ştiu. Ştiu mai bine decît voi cît îi datorez Lizei. *(Se uită la palmele sale.)* Mi-a dat înapoi mîinile care muncesc.

BĂTRÎNUL : Şi... ce-i cu mîinile ?

MANOLE *(revenindu-şi)* : Cu mîinile ? Nimic.

BĂTRÎNUL *(nepricepînd nimic)* : Da ! Se poate... Poate poţi s-o ajuţi. *(Confidenţial.)* Cred că îi suge sîngele un vîrcolac, sau un strigoi. *(Manole tresare.)* Doamne Dumnezeule, ce s-a întîmplat ? *(În uşă a apărut Fiul, purtînd pe Fetiţă în braţe ; e leşinată.)*

MANOLE : Liza !

FIUL : Dă-te la o parte. *(O aşază pe pat.)* Am găsit-o fără simţire, jos, în livadă.

BĂTRÎNUL : Rîndunica noastră ! Porumbiţa noastră ! *(O bate pe mînă, îi şterge fruntea.)* Uite, că respiră. Trezeşte-te, rîndunico. Nu ne lăsa aşa... *(Pauză.)* Parcă a zîmbit.

FIUL *(venind către Manole, care a rămas nemişcat într-un colţ)* : Tu să pleci de aici !

MANOLE *(cu o tresărire de mînie de-abia stăpînită)* : Mă goneşti ?

FIUL : Poate că o să mă bată Dumnezeu că nu-ţi sînt recunoscător, poate că sînt nebun. Dar să pleci din casa noastră. *(Se uită la Fetiţă.)* Chiar azi.

MANOLE : Bine. Voi pleca. *(Se apropie de patul Lizei, o priveşte lung, nemişcat, apoi face un pas spre uşă.)*

FETIŢA *(deschide ochii ; fără să-l vadă pe Manole)* : Unde e ? *(Manole s-a oprit.)* De ce vă uitaţi aşa la mine ? N-am nimic. Am ameţit numai. *(Cu nelinişte crescută.)* Unde-i ?

MANOLE *(venind lîngă ea şi luîndu-i mîna)* : Sînt aici, Liza.

FETIŢA *(lipindu-şi obrazul de mîna lui)* : Ce bine ! *(Fiul nu ştie ce să facă, îi priveşte pe amîndoi şi iese fără o vorbă.)*

BĂTRÎNUL : Nu te doare nimic ? Vrei ceva ?

FETIŢA : Mulţumesc, bunicule. Mi-e bine. Mi-e foarte bine. Du-te, n-ai nici o grijă.

BĂTRÎNUL : Unde să mă duc ? Nu vreau să mă duc nicăieri. Uite... mă duc. *(Iese.)*

FETIŢA : Cînd am deschis ochii nu te-am văzut, şi m-am speriat.

MANOLE : Sînt aici, fetiţo.

FETIŢA : Da. Eşti aici. Azi, toată ziua am mers pe dealuri şi am cîntat : E aici, e aici ! Vrei să mă ajuţi să ajung la fereastră ? Dacă mă duci, o să-ţi spun o veste mare.

MANOLE *(îngrijorat)* : Liza... nici pînă la fereastră nu te mai simţi în stare să mergi singură ?

FETIŢA *(slăbiciunea ei se accentuează într-un mod foarte sensibil)* : Nu, nu te speria. M-am alintat. Sigur că pot. Uite. *(Încearcă să meargă, se clatină. Manole o ia în braţe şi o aşază lîngă fereastră.)* Ce bine e aici... Cred că niciodată pe pămînt n-a fost un om atît de fericit cît sînt eu acum. Tot timpul îmi vine să cînt şi să plîng de bucurie. Am să-ţi dau o veste mare, doamne.

MANOLE : Ce s-a întîmplat ? Au ieşit puii de rîndunică, sau s-a întors căţelul pe care l-ai pierdut ?

FETIŢA : Nu rîde. Demult, la început, pe cînd erai încă mohorît şi trist, mi-ai arătat un măr uscat în fundul livezii şi mi-ai spus : „Uite, fetiţo, ăsta sînt eu. Un lemn mort. Aşa încît lasă-mă în pace.“

MANOLE : Mi-aduc aminte. Ai plîns.

FETIŢA : Da. Şi am jurat să-l fac să înfrunzească. L-am curăţat, l-am săpat, l-am stropit în fiecare zi. I-am cîntat, i-am vorbit... Doamne, azi... a dat frunze.

MANOLE : Ciotul acela uscat ?

FETIŢA : E plin de frunzuliţe lucioase şi tari. Ce ochi limpezi ai, stăpînul meu, şi cît eşti de frumos ! Oh, ce fericită sînt ! *(Izbucneşte în plîns. Manole o mîngîie pe cap. Atunci se aude în depărtare laitmotivul clopotelor. Manole ascultă.)*

MANOLE : Liza, trebuie să te faci sănătoasă.

FETIŢA : Dar nu sînt bolnavă. Mă simt numai uşoară, uşoară ca un fulg. Cîteodată, mi se pare că sînt gata să mă dezlipesc de pămînt şi că o să încep să plutesc. Mi-e puţin frică, dar e negrăit de bine. *(Pauză.)* Tu nu eşti bucuros că a înfrunzit copacul ?

MANOLE *(muzica suavă se aude mai aproape)* : Ba da, Liza. *(Se lasă în genunchi şi îi sărută poala rochiei.)*

FETIŢA : Ce faci, nu trebuie ! Sînt o fată de ţăran, şi tu eşti un prinţ puternic şi mîndru. Nu se cuvine.

MANOLE : Nu sînt prinţ, fetiţo. Sînt doar un om care caută un bun pierdut şi care *(laitmotivul e mai puternic, avem impresia că Manole se adresează de fapt acestei muzici)* ...şi care a început să nădăjduiască.

FETIŢA : Ha-ha, degeaba vrei să mă păcăleşti ! Eu ştiu că eşti un prinţ. Ai spus-o chiar tu.

MANOLE : Eu ?

FETIŢA : Cînd erai bolnav. Îţi ardea fruntea şi rosteai cuvinte fără şir. Într-o noapte însă ai vorbit de un turn care îşi înalţă pînă la lună bolta de cleştar, şi ai plîns. Am înţeles că acela e palatul tău, pe care l-ai părăsit.

MANOLE : Turnul Lunii !

FETIŢA : Da, aşa i-ai spus.

MANOLE : Turnul acela nu are boltă, Liza. N-am putut să-i înalţ bolta.

FETIŢA : Dar ai să încerci din nou, nu-i aşa ? Şi ai să izbuteşti.

MANOLE : Poate. Dacă spui tu că lemnul uscat a înfrunzit, poate voi încerca din nou. *(Pătruns de nădejde.)* Sigur că voi încerca !

FETIŢA : Atunci e bine. *(Pauză. Cu infinită tristeţe resemnată.)* Asta înseamnă că ai să pleci... *(Manole tace.)* S-a înserat... *(Pauză)*. Mi-e puţin rece. *(Manole închide ferestrele.)*

MANOLE *(privind-o atent)* : Liza.

FETIŢA : Nu-i nimic. O să aţipesc puţin. Dă-mi mîna, doamne. Ce palmă bătătorită ai ! Ca a tatei. Ştii... sînt fericită.

(Pauză. Se aude un zgomot îndepărtat de căruţă. Manole îl aude, se apleacă asupra Fetiţei şi o strigă încet : Liza ! *Apoi îi ascultă respiraţia. Zgomotul se apropie.)*

BĂTRÎNUL *(intră)* : Căruţa ! A venit din nou.

MANOLE : Sst ! A adormit.

BĂTRÎNUL : Cum, chiar nu eşti decît un om ca toţi oamenii ? N-ai nici o putere s-o opreşti ?

FIUL *(intră speriat, închide uşa, se reazemă de ea ; apoi, cînd o vede pe Liza, vine repede lîngă ea)* : De ce e aşa de albă ? *(Manole nu răspunde, zgomotul căruţei e din ce în ce mai dens.)* Liza, Liza ! *(Zgomotul creşte.)* Îmi moare fata !

BĂTRÎNUL *(şoptit)* : Pentru ea vine căruţaşul. *(Tăcere.)*

MANOLE *(se ridică, o mîngîie pe Fetiţă pe cap, apoi rosteşte ca pentru el)* : Turnul Lunii ! *(Tace.)* Nu, n-o să moară. *(Ceilalţi îl privesc nedumeriţi.)*

FIUL : Ce vrei să faci ?

MANOLE : Nimic. Mă duc... să aduc o căldare cu apă.

FIUL : Te duci acum ? N-auzi căruţaşul morţii afară ?

BĂTRÎNUL *(dîndu-i cu cotul)* : Dacă îi este sete...

MANOLE : Da. Mi-e sete.

(Ia căldarea şi iese. Zgomotul e înfiorător, halucinant, creşte mereu. Apoi, deodată se opreşte ; cei doi oameni, în picioare, se privesc în aceeaşi clipă, pe urmă continuă să aştepte încordaţi. Zgomotul se aude iar, însă de data aceasta descrescînd, pînă cînd se pierde de tot. Fiul cade istovit pe un scaun.)

FETIȚA *(întinzîndu-se și căscînd)* : Mi se pare că am dormit puțin. Ce caraghioși sînteți, de ce stați așa ? *(Rîde.)* Bunicule, mi-e foame.

FIUL *(repezindu-se la ea, îmbrățișînd-o, nevenindu-i să creadă)* : Liza, e adevărat ? Ești bine ?

FETIȚA : Sigur că sînt bine. Eram numai obosită și somnoroasă. De ce mă priviți așa ? Unde a plecat ?

BĂTRÎNUL : S-a dus... s-aducă apă.

FETIȚA : Tată, de ce îți tremură mîinile ? Îmi ascundeți ceva ? Ce s-a întîmplat ?

FIUL : Nimic, Liza. Nu s-a întîmplat nimic. Ai dormit. *(Ușa se deschide și Manole, palid, apare în prag.)*

FETIȚA : Ce bine c-ai venit ! De cîte ori nu te găsesc, mă sperii. Mă tem să nu pleci iar.

FIUL *(cu o mișcare bruscă, se duce și se înclină în fața lui Manole)* : Iartă-mă.

FETIȚA : De ce îi ceri iertare, tată ?

MANOLE *(vorbește greu)* : Asta e o taină a noastră. *(Îi privește pe cei doi bărbați.)* Nu-i așa ?

FIUL : Da, doamne.

MANOLE : O glumă de oameni bătrîni, Liza. Vino mai aproape, nu văd bine. *(Fata se apropie.)* Vreau să văd dacă ai culori în obraji. Da, e bine așa. *(O mîngîie pe obraz.)*

FETIȚA : Tată, se clatină ! *(Susținîndu-l amîndoi, îl aduc în jilț, în prim-plan. Manole are o privire concentrată și oarecum mirată.)* Doamne, unde te uiți ? La ce te uiți ?

MANOLE *(absorbit de gîndul lui, schițează un gest, ca și cum ceilalți l-ar tulbura. Rostește pentru el, după o tăcere lungă)* : Logodna cu lucrurile simple ale vieții și pămîntului ! Ciudat ! Omul Negru avea dreptate.

FETIȚA : Doamne, uită-te la mine. Sînt aici.

FIUL : Taci, Liza.

MANOLE : Aș vrea să mă îngropați sub mărul uscat care a înfrunzit.

FIUL : Da, doamne.

FETIȚA : Pe cine să-l îngroape ? Nu vreau să mori ! Prințul meu nu poate să moară !

MANOLE : Nu sînt eu cel pe care-l așteptai. El o să fie tînăr și va purta luceferi pe umeri. Eu am fost un bătrîn întunecat. Cu toate că în seara asta am găsit, poate, piatra.

FETIȚA : Care piatră ? Nu pricep.

MANOLE *(repetînd gestul cu care se retrage în singurătatea lui)* : Piatra unghiului. Nu-i așa, dascălul meu ?

FETIȚA : Ce dascăl ? Cu cine vorbești ? Nu mă auzi ?

MANOLE : Ba da. Aud. *(Se aude motivul clopotelor.)* Sigur că aud ! Oh, cîtă lumină ! *(Moare. Melodia crește în intensitate.)*

FETIȚA *(iese din imobilitate și, cu o teribilă exaltare, ridică brațul și strigă)* : Bolta ! Bolta de cleștar ! Bolta împlinită ! *(Motivul clopotelor, reluat de orchestră, crește și se îmbină într-o muzică de apoteoză.)*

CORTINA

PIESA VĂZUTĂ DE:

ILEANA POPOVICI:

În literatura noastră teatrală, piesa deschide un drum aparte — al dezbaterii dramatice de mare anvergură intelectuală. Era firesc ca cel dintîi în arena acestei dezbateri să fi fost Horia Lovinescu ; scrisul său n-a fost niciodată solilocviu, ci gîndire „în replică", dialog peste timp şi distanţă. Cu fiecare dintre scrierile anterioare şi-a cristalizat năzuinţa, mereu mărturisită, către o literatură a preocupărilor grave şi esenţiale. Reuşita sa de astăzi se sprijină pe un mare efort de aprofundare şi concentrare ; asemeni căutătorului de aur prin mîinile căruia trec tone de rocă sterilă, scriitorul a filtrat îndelung gînduri, imagini, urmărind nu atît originalitatea şi frumuseţea „în stare pură", cît maxima densitate. Ceea ce-l face să reia, fără false pudori, teme ale marii literaturi dintotdeauna, cărora ţine să le confere o noutate derivînd din atitudinea gînditorului. Scriitorul caută sensul efortului omenesc, esenţa legăturii între om şi oameni ; criteriile de bine şi rău, de uman şi antiuman sînt cercetate în perspectiva pe care o oferă istoria şi confruntate cu prezentul. La temelia eliberării de toate sclaviile — umane şi divine —, în pragul intrării într-un nou ev, se aşază un alt fel de credinţă, ale cărei comandamente morale se făuresc în deplină luciditate, într-un proces care-l preocupă fundamental.

Este evidentă însemnătatea apariţiei unor piese filozofice, azi, la noi ; căci pe terenul scenei româneşti se desfăşoară o luptă deschisă pentru înnoire, în cadrul căreia textul dramatic are atributele unui argument principal. Cea mai avansată parte a mişcării noastre teatrale simte acut nevoia să exprime o poziţie proprie în actualitate ; ea o face mai ales prin piesa originală deschis şi responsabil angajată.

(*Contemporanul*, 29 octombrie 1966.)

MARGARETA BĂRBUŢĂ:

Omul care şi-a pierdut omenia de Horia Lovinescu e o piesă semnificativă pentru tendinţa de a depăşi factologia măruntă, de a aborda teme ale timpului nostru, de a se ridica la o problematică cu largă rezonanţă contemporană...

[...] Creaţia obligă la luciditate, la permanenta observare a destinaţiei ei umane — este ideea pentru care pledează autorul [...]

[...] O altă idee care iese puternic şi dramatic în evidenţă este aceea că omul nu trebuie să fie subordonat creaţiei sale, ci să se situeze deasupra ei, să adauge materiei propria sa dimensiune, umană.

În jurul mesei rotunde... Matei Alexandrescu, Dumitru Micu, Vicu Mîndra, Dinu Săraru, Valentin Silvestru, Andrei Băleanu, Valeriu Râpeanu.

(*Scînteia*, 13 ianuarie 1966.)

HORIA LOVINESCU ŞI TENTAŢIA UNIVERSALITĂŢII

Propensiunea spre dezbaterea de idei reprezintă o constantă a dramaturgiei lui Horia Lovinescu, fie că e vorba de piese inspirate dintr-o realitate social-istorică concretă, fie că e vorba de alegoria filozofică pe care o abordează din cînd în cînd, parcă cedînd tentaţiei de a dezbate probleme fundamentale ale omenirii sub specia universalităţii [...]

[...] Este cazul nu numai al unor piese de genul alegoriei filozofice, ca de pildă *Omul care şi-a pierdut omenia* (construită pornind de la mitul meşterului Manole) sau *Jocul vieţii şi al morţii în deşertul de cenuşă* (mitul biblic al fraţilor Cain şi Abel), ci şi al unor piese de inspiraţie şi factură strict realistă, ca *Surorile Boga (Trei surori* de Cehov) sau *Al patrulea anotimp* (în care se poate recunoaşte ceva din schema anticei tragedii a Atrizilor). Este cazul şi al piesei *Paradisul*, reprezentată de curînd în premieră absolută la Teatrul „Nottara".

(*Contemporanul*, 25 ianuarie 1974.)

ȘI EU AM FOST ÎN ARCADIA

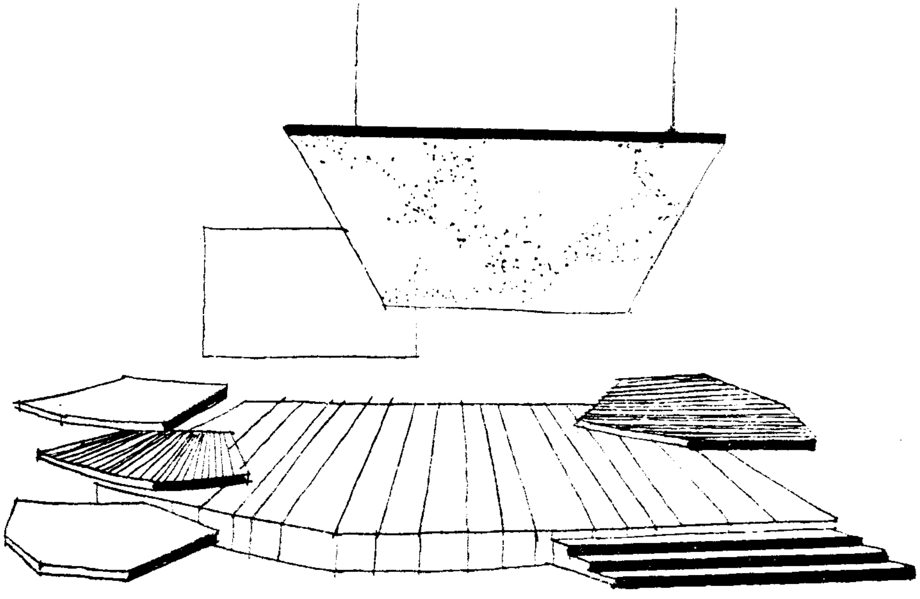

ȘI EU AM FOST ÎN ARCADIA !

la Teatrul „C. I. Nottara“

Ce poate însemna mitul Arcadiei în spiritul unui scriitor cu o viață intelectuală și morală atît de frămîntată ca Horia Lovinescu nu vom afla decît în parte din conținutul ultimei sale drame, spre care ne ducem invidioși și ispitiți în același timp de îndrăzneața afirmație a titlului : Și eu am fost în Arcadia ! *E firesc ; un scriitor nu spune tot, decît foarte rareori, și e clar pentru oricine că Horia Lovinescu nu se găsește încă în această situație sufletească. Și cine știe dacă se va găsi vreodată !*

Dar atît cît vrea să ne spună, încă poate fi deosebit de prețios — doar e vorba de visul fericirii, nu ? Căci noi n-am fost în Arcadia, *nici unul dintre oamenii obișnuiți nu ajunge în Arcadia, și de la cîțiva exploratori atît de fantastici ai tărîmurilor „de deasupra“ și „de dedesubt“ — ca Homer, Dante, Goethe — așteptăm descifrarea unui secret suprem, a Marelui Secret. Ca și acești mari predecesori, Lovinescu ne descrie, prin gura lui Hans Cojocaru, o călătorie în „Arcadia“, în „tărîmul celălalt“ și, fără a pune rezultatele acestei călătorii pe același cîntar cu ale precedentelor, trebuie să recunoaștem că ne alegem, și de aci, cu o fărîmă. Îndrăzneala lui Lovinescu este mare atunci cînd atacă, o asemenea temă, — dar cum am putea să ne rezervăm adeziunea, cînd îndrăzneala e adevărata datorie a unui scriitor ?*

Hans Cojocaru repetă, pînă la un punct, cazul lui Blaise Pascal, e om de știință, matematician de valoare excepțională, pe care o boală necruțătoare îl doboară în plină tinerețe, stimulînd în el forța, dată numai naturilor nobile, de a-și accepta crîncenul destin, și chiar de a-l *învinge, pentru că izbutește să-i smulgă secretul, — secretul, deopotrivă, al vieții și al morții. Care e acest secret ? E că, în secretul ei, în esența ei, viața e de o supremă frumusețe, care depășește și epuizează fenomenul biologiei individuale, în așa măsură încît moartea cade pe această sleire, ca o cortină, necesară și, în ultimă instanță, indiferentă. Tocmai de aceea simțirea, trăirea acestei frumuseți, este cel mai adesea rodul unei incandescențe a conștiinței, obținută prin criză maximă, acută, a biologici. (Ca și Goethe, Lovinescu pomenește de frumusețea necuprinsă a „clipei" unice. După ce a trecut prin încercarea suferinței individuale, după ce a învins-o, — într-un monolog prometeic de viziune cosmică a morții, Hans Cojocaru e într-o stare de spirit care se aseamănă cu a lui Pascal, și parcă ne așteptăm să-l auzim exclamînd : „Joie ! Pleurs de joie !" Un om care a pătruns o asemenea taină, un om capabil de a auzi glasul cel mai secret și mai minunat al vieții, e marcat de un fel de aură, de un fel de sacralitate a seninătății și a purității ; Hans Cojocaru are ceva din Alioșa Karamazov, din Mîșkin, din toți marii iluminați ai literaturii, fără a fi exact din aceeași categorie cu ei. Dar harul său e incontestabil, și desigur că, la acțiunea lui, sînt receptivi, în primul rînd, „păcătoșii" : gazetarul Alex și mica actriță — Emi, care primește raza lui Hans ca o adevărată Maria-Magdalena. Opaci, impermeabili, rămîn virtuoșii, „fariseii", reprezentați prin antipatica Laura, soția lui Hans, coruptă pînă la fibră de respectabilitate ipocrită.*

Dacă toate aceste asocieri — cu Pascal, cu Dostoievski, cu Biblia *— se produc, ca să zic așa, de la sine și dacă ne-am lăsat în voia lor, e pentru a sublinia meritul lui Lovinescu de a ataca o temă și un caz care trag ușor spre soluția mistică, fără ca el însuși să se fi lăsat răpit în această direcție, ci păstrîndu-se firesc și ferm în domeniul celui mai clar materialism : Hans Cojocaru subliniază încrederea lui în datele și puterile rațiunii, resortul științific al gîndirii sale, deosebirea fundamentală dintre „Arcadia", „paradisul" său și „raiul creștin". Arcadia nu înseamnă mîntuirea prin moarte, ci mîntuirea prin viață, demonstrație făcută, literar vorbind, printr-un „mister".*

Bine, dar ce este viața, ce este viața ca Arcadie ? Sigur că, aici, e vorba de o construcție intelectuală, de un concept. Arcadia ar fi, după formula lui Hans Cojocaru, „ordine și frumusețe". Cu toate că eroul nu omite de a ne spune că formula sa e un citat (iar noi nu putem omite de a reaminti că Lovinescu n-ar avea decît de cîștigat reprimîndu-și, măcar olecuță, mînia livrescului), el nu-l preia integral : ...„lux, calm și voluptate" lipsește. De ce ? Din pricina șuviței de sînge german care curge în vinele lui Hans Cojocaru ? Introduce acest sînge o nuanță de austeritate și severitate gotică, în imaginea decadent-păgînă a lui Baudelaire ? Sînt lucruri nu de importanță fundamentală pentru înțelesurile filozofice ale dramei, dar interesante în tezele lor proprii și care ar merita o discuție. În orice caz, iată-l pe Horia Lovinescu clasicizînd, clasicizînd pe linia, mai modernă, a integrării, sau a completării helenocentrismului în categoria mai largă a unei culturi europene. Repet : foarte, foarte interesant...

Dar toate acestea, cum sînt tratate, cum se conving, din punct de vedere dramatic ? Opera este memorialistic-narativă, memorialistica fiind în sarcina unui om viu, gazetarul Alex, și a demult decedatei Anca Artenie, victimă a unei devorante pasiuni adultere, împărtășită unui jurnal intim, pe care Hans Cojocaru l-a găsit din întîmplare (precum Ioanide al lui Călinescu), ascuns sub parchetul locuinței sale. Desigur că una povestește Alex și alta povestește Anca Artenie și că interferența celor două povestiri în cazul lui Hans Cojocaru se justifică destul de laborios printr-o operație de psihologie abisală, ale cărei mecanisme nu sînt implicite și nici direct necesare dezvoltării liniei principale. A salva de exterioritate drama Ancăi Artenie e greu, după cum e imposibil de a salva de aceeași exterioritate qui-pro-quo-*ul-skeci al episodului comic al unei alte Anca Artenie, intrată în scenă prin confuzie de nume. Faptul că, în același timp, Alex povestește, evocînd și joacă trăind, că Anca Artenie intră în scenă și vorbește, ca duh văzută și auzită numai de Hans, că în clipa morții lui Hans, asistăm la dedublarea acestuia retrospectivă, prin copilul care a fost, nu dă desigur, acestei opere, o desăvîrșită coerență și unitate vie, așa* *cum uneori au dat, şi alteori n-au dat aceste procedee care au venit pe linia teatrului american şi au mai făcut popasuri şi prin teatrul european occidental. În schimb, creează atmosferă şi suspense, în înţelesul bun al cuvîntului, şi răspund unei anumite necesităţi a dramei, care, după cum spuneam, este un „mister". În plus, ca în toate dramele sale, în care nu renunţă de a-şi sprijini cugetarea direct pe viaţă, pe omul viu, drama are portrete excelente, autentice, convingătoare, văzute, toate, din faţă. În surplus, drama e scrisă, este o operă de autor, de literatură, condiţionează, supune şi dictează spectacolul, fără posibilităţi de dezordine şi aiureală scenică. Horia Lovinescu este unul dintre puţinii noştri dramaturgi care nu se lasă desfigurat, pe drumul dintre pagină şi rampă. Nu fără defecte.* Şi eu am fost în Arcadia *este, împreună cu* Petru Rareş, *cea mai bună dramă scrisă de Lovinescu pînă în prezent, atît prin satisfacţiile pe care le dă, imediat, spectatorului, cît şi prin întrebările, prin problemele pe care le pune, şi a căror dezbatere poate să continue şi să fie fecundă.* [...]

RADU POPESCU

(Din vol. *Cronici dramatice*,
apărut la Editura Eminescu,
Bucureşti, 1974.)

PREMIERA ABSOLUTĂ A PIESEI:

TEATRUL „NOTTARA"

21 ianuarie 1971

DISTRIBUŢIA

Alex: DORIN VARGA; Hans: ALEXANDRU REPAN; Emi: ANDA CAROPOL; Anca Artenie: GILDA MARINESCU; A doua doamnă Anca Artenie: RODICA-SANDA ŢUŢUIANU; Laura: LUCIA MUREŞAN; Copilul: CRISTINEL ŞOFRON, IOANA MANOLESCU, DARIE ADRIAN.

Regia: DAN NASTA, Artist emerit

PERSONAJELE

(în ordinea intrării în scenă)

ALEX
HANS
EMI
ANCA ARTENIE
A DOUA DOAMNĂ ANCA ARTENIE
LAURA
COPILUL

ALEX : Cu Hans am fost coleg în primele clase de liceu, apoi, părinții mei mutîndu-se la București, l-am pierdut complet din vedere pentru mulți ani și l-am uitat. Eram student în anul II cînd, într-o seară, ieșind de la un concert la Ateneu, cineva mi-a atins discret umărul. L-am recunoscut dintr-o dată, pentru că, deși trecuse atîta vreme, privirea lui intensă și copilăroasă, ușor dar permanent mirată, rămăsese uluitor de neschimbată. Nu știu dacă vă plac întîlnirile după ani de zile cu foști colegi ; eu, unul, fug de ele. Îmi dau senzația că mă aflu în pielea goală în mijlocul unui bal mascat. Poate din cauza privirii lui neschimbate, întîlnirea cu „Neamțul“, cum îi spuneam noi în școală, mi-a făcut însă plăcere. De fapt, nu era neamț, îl chema Cojocaru, și numai dintr-un capriciu al mamei lui primise numele de Hans. Mi-a spus atunci că venise și el să-și facă studiile la București și că era în anul II, la Matematici. Nu m-am mirat : în liceu era de departe cel mai bun elev la matematici, și la multe teze fițuicile lui strecurate pe sub bancă mă făcuseră să scap cu fața curată. Mi-a propus să ne revedem și între noi s-a legat un soi de prietenie ciudată. Îl întîlneam cu reală plăcere, dar de cele mai multe ori întîmplător și la intervale care se măsurau uneori cu lunile. Era de o discreție absolută în ceea ce privește viața lui intimă, nu dintr-un exces de pudoare și timiditate, ci pentru că așa i se părea firesc, și asta mă obliga la reciprocitate. Pe vremea aceea duceam o viaţă foarte dezordonată, cu fete multe, ceaiuri studenţeşti şi chefuri, trăindu-mi, cum se spune, tinereţea cu poftă adevărată, dar şi cu o doză de mîndrie şi încîntare prostească. Niciodată nu mi-a trecut prin minte să-l invit pe Hans la petrecerile mele cu lăutari, să-i vorbesc despre o aventură de-a mea şi nici măcar nu intram cu el la un pahar de vin. Ne plimbam, tăceam — era foarte tăcut —, ne aşezam pe băncile din parcuri, glumeam uşor — avea umor —, schimbam doar banalităţi şi, cu toate astea, mă simţeam bine şi grozav, grozav de destins alături de el. Nu mi-a fost dat să întîlnesc un om atît de... nu indiferent, ci străin, impermeabil, detaşat cu seninătate de contingenţe, ca el. Cînd era mic, avea o singură slăbiciune : rodea toată ziua seminţe de floarea-soarelui. Poate de aceea simpla lui prezenţă mă destindea. Numai atunci cînd, întîmplător, începea să-mi vorbească despre matematici, se încălzea, ajungînd pînă la un soi de transfigurare pe care o contemplam cu plăcere, ba chiar cu gura căscată, deşi nu pricepeam nimic. Cînd mă gîndesc bine la întîlnirile mele cu Hans, îmi trece prin cap ideea năstruşnică că atunci am cunoscut cele mai adevărate, unicele clipe de prietenie din viaţa mea. Pentru că prietenia... dar asta e altă poveste... şi în fond nu-i vorba de mine. Mai tîrziu, Hans a plecat să-şi continue studiile în străinătate, apoi, după cîţiva ani, la întoarcere, a luat conducerea unui colectiv de cercetări. Absenţa lui îndelungată şi ocupaţiile lui absorbante, atît de diferite de ale mele, ne-au îndepărtat din nou şi au făcut întîlnirile noastre tot mai rare şi întîmplătoare, pînă într-o seară cînd...

(Sonerie lungă.)

ALEX *(ducîndu-se spre culise să deschidă, cu plăcere în voce, dar luînd un ton glumeţ, pentru a nu arăta cît e de surprins)* : Tu ? Dacă nu vine Mahomed la munte, vine muntele la... *(Rîzînd.)* Sînt idiot ! Ai observat ce stupid folosim de obicei proverbele ? Şi mai totdeauna pe dos. Nici nu ştiam că-mi cunoşti

adresa. *(Către public.)* Vizita lui Hans era atît de neaşteptată, încît îmi pierdusem cu totul cumpătul. *(Cu căldură, lui Hans.)* Ce faci, Hans, nu te-am văzut de-un car de vreme. Stai jos. Unde preferi, pe canapea sau pe fotoliul ăsta ?

HANS *(aşezîndu-se)* : Ce drăguţ e la tine. *(Decorul întregului spectacol e însă total convenţional, alcătuit numai din practicabile şi eliminînd, în limita posibilului, chiar şi elementele de recuzită.)* Nu te deranjez ? Iartă-mă, te rog, pentru ora asta nepotrivită.

ALEX *(către public)* : Adevărul era că surpriza şi plăcerea mă făcuseră să uit o clipă că prezenţa lui era al dracului de nepotrivită. În dormitor, Emi, care rămăsese după masă la mine, se îmbrăca şi se farda, pentru că-i promisesem s-o scot seara în oraş. *(Lui Hans.)* Ce sînt prostiile astea, Hans ? Iartă-mă numai o clipă. *(Către spectatori.)* Vroiam s-o conving pe Emi să iasă pe scara de serviciu. *(Iese, se aude un zgomot de obiecte sparte.)*

EMI *(fîşneaţă, nostimă, lui Hans, intrînd)* : Bună seara, domnule, nu te speria, mi-a trecut. Dealtfel, de mult căutam un pretext ca să dau de pereţi cu oroarea aia de fructieră cu ciobăniţe de porţelan, pe care, în cel mai bun caz, un om de gust trebuie s-o ţină în sufragerie, dacă are, nu în dormitor. *(Alex îi face lui Hans semne să stea liniştit, deşi acesta, uşor stingherit, nu e totuşi neliniştit, pentru că e preocupat şi „alături". Emi, prezentîndu-se cu mîna întinsă.)* Emi.

HANS *(întinzîndu-i mîna cu un salut vag militar din cap)* : Hans.

EMI *(întorcîndu-se spre Alex)* : Niciodată nu mi-ai spus că ai un prieten atît de drăguţ. Şi ce privire frumoasă are ! Cum să spun... poetică ! Desigur, mie nu-mi prezinţi decît brute ca Manolescu, care aseară, la cinci minute după ce l-am cunoscut, a încercat, la masă, să-mi bage mîna sub fustă.

ALEX : Emi !

EMI : Ce te miri aşa ? Parcă tu n-ai fost la fel de porc la prima noastră întîlnire ? Ca să nu mai vorbim de ultima, de asta de azi, de acum, cînd vroiai să mă expediezi pe ușa din dos.

HANS : Doamnă, vă rog să mă iertați, vina e a mea, am venit fără să telefonez, plec.

EMI : Rămîi liniștit, domnule Hans. *(Bufnind în rîs.)* Ce nume ciudat ai, ca în serialele cu hitleriști. N-ai grijă, nu stric eu întîlnirea între doi prieteni. M-am înfuriat fiindcă individul ăsta vroia să mă scoată pe scara de serviciu. Spuneți-vă liniștit secretele. *(Arătînd spre Alex.)* ...Era atît de surescitat, de emoționat de vizita dumitale ! La revedere, adorabilă privire. *(Lui Alex.) Adieu, cher Monsieur, adieu à jamais ! (Cu o mică strîmbătură către Hans.)* De cînd îmi doream o ieșire ca asta, stil marchiză ! *(Aproape de ieșire, către Alex, cu voită vulgaritate.)* Să n-ai insomnii, nu rămîn nehalită, Manolescu ia masa în seara asta la „Capșa". Mi-a spus-o aseară. *Ceao ! (Iese.)*

HANS : Sînt dezolat, dacă aș fi bănuit...

ALEX *(izbucnind în rîs)* : Nici nu știi ce serviciu mi-ai făcut, m-ai scăpat de o corvoadă.

HANS *(politicos)* : E... drăguță.

ALEX : O fufă, ca toate celelalte. O actriță de mîna a treia. Sînt cu sutele.

HANS : E îngrozitor cît sînt de aiurit. Niciodată nu m-am gîndit că ai putea fi însurat, sau să ai o...

ALEX : ...O legătură ? *(Rîzînd.)* Emi e azi aici, mîine-n Focșani, și la mine din cînd în cînd. De fapt, nici nu există.

HANS *(surîzînd stingherit)* : Da... înțeleg.

ALEX *(luînd taurul de coarne)* : Însă nu-i deloc fată proastă, a observat bine, am fost în adevăr emoționat de sosirea ta, neașteptată, aici, la mine acasă.

HANS : Ți-am aflat adresa din cartea de telefon.

ALEX : Dacă te căutai prin buzunare, o aflai mai ușor. Ți-am dat-o la fiecare întîlnire a noastră.

HANS *(distrat)* : Da ? Probabil că am rătăcit-o. Buzunarele mele sînt totdeauna pline cu hîrtii, hîrtiuțe și fițuici pe care-mi notez fel de fel de socoteli. Ești sigur că mi-ai dat-o ? *(Alex ridică din umeri zîmbind.)* Da, bineînțeles, dacă o găseam, era mai ușor. De fapt, cartea de telefon e atît de complicată, de greoaie, și eu mă descurc greu... nici nu văd prea bine... port ochelari. *(Pipăindu-și buzunarele.)* ...Trebuie să-i am pe aici, prin buzunare. *(Pauză și, ieșind din mlaștina bîiguielilor.)* Sper că nu ești mirat că am venit la tine ?

ALEX *(lăsînd și el deoparte frazele)* : Asta-i formidabil ! Ne cunoaștem de cînd aveam amîndoi doisprezece ani, n-ai călcat o dată la mine în casă, și acum îmi ceri să nu fiu mirat ! *(Strigînd.)* Nu sînt mirat, sînt uluit, năucit, stupefiat, atît de stupefiat, încît, în loc să te întreb, în continuarea plăcutei noastre conversații : Ce mai faci, dragă prietene, te întreb : Ce moașă-ta cauți aici, și încă la ora zece seara ?

HANS : Da, ai dreptate, ai perfectă dreptate și îmi cer încă o dată scuze. *(Pauză.)* Vroiam însă să-ți pun o întrebare : crezi în spirite ?

Intuneric

E seară. Anca, o femeie de treizeci și ceva de ani, stă singură și zgribulită pe o bancă. Scena aceasta, ca toate scenele aparținînd trecutului, în care apare Anca, e scăldată într-o lumină specială.

ANCA *(cu ton monoton și obosit, vorbind publicului ca unui confident abstract)* : Vine și iarna ! Copacii s-au desfrunzit de tot. Și vîntul e umed și rece. Trebuie să mă grăbesc să cumpăr cartofi și să pun murăturile. E inutil să-i explic lui George că cele din oraș sînt la fel de bune. Îi place să le fac cu mîna mea, ca în orice gospodărie serioasă, temeinică. Așa și trebuie. Totdeauna am făcut așa. Acum am întîlnire cu George, ca să dăm o raită prin piață și să cumpărăm lînă pentru o plapumă nouă, o plapumă roz. Și deseară ne ducem la niște prieteni. Mai vorbim de una, de alta, ne uităm la televizor, trece timpul. Iar mîine mergem cu toții la cinema. Muncim amîndoi mult, așa încît o mică destindere din cînd în cînd ne prinde bine. Căsnicia noastră a fost totdeauna o căsnicie înțeleaptă, așezată, liniștită. Cu toate că eu am fost foarte vinovată față de George, care e atît de bun și blînd, încît... Dar o să răscumpăr totul, o să răscumpăr înmiit, așa ca de acum încolo viața lui, viața noastră să se scurgă tihnită, liniștită, ca și pe vremuri. Poate că la anul izbutim și să ne mutăm, să avem locuința noastră, numai a noastră. Ce poți dori mai mult și cîte femei nu m-ar invidia? Cred că trebuie să pun două borcane cu gogoșari. *(Cade o frunză.)* Uite că mai sînt frunze. *(Zgribulește.)* Ce poți în adevăr să vrei mai mult? Nimic, absolut nimic. Totul e bine. Așa cum trebuie să fie!

Întuneric

Acasă la Alex.

HANS : Poate că dacă printre paginile jurnalului n-aș fi găsit și fotografia ei, lucrurile n-ar fi luat întorsătura asta stranie. E o fotografie de amator, destul de îngălbenită și care a fost tăiată în două. Probabil că alături de ea era cineva. Adică era sigur cineva, un bărbat, căci pe umărul ei se vede o mînă puternică. Fotografia a fost făcută într-un parc, în fund se zăresc copaci. Ea ține capul puțin înclinat și surîde. Are un surîs trist și fericit totodată, dar de o tristețe și de o fericire aproape neomenești, din cauza intensității.

ALEX : Mi-o arăți și mie?

HANS *(cu o mică ezitare)* : Nu. Nici nu o am, dealtfel. Am dat-o la mărit.

ALEX *(după ce-l privește un timp)* : Tot nu înțeleg. Ai găsit în casa în care te-ai mutat, sub o lamă de parchet, fotografia unei foste locatare și cîteva pagini de jurnal în care aceasta își povestește o dramă amoroasă. Întîmplarea e, dacă vrei, romanescă, amintește chiar prea mult de o literatură desuetă, dar nu reușesc să descopăr în ea nimic extraordinar. Adică da, un singur lucru.

HANS : Care?

ALEX : Nu te superi? Sînt... cum să-ți spun... surprins de „curiozitatea“ ta. Și dacă ar fi vorba de simplă curiozitate, deși totdeauna te-am socotit deasupra unor asemenea slăbiciuni, bune de-alde mine, încă aș mai fi înțeles. Dar e o curiozitate ațîțată, iritată, în sfîrșit, iartă-mi cuvîntul, indiscretă. Și asta nu se potrivește deloc cu tine. *(Violent.)* Mă uluiește și mă revoltă.

HANS : Dar nu e nici curiozitate, nici indiscreție.

ALEX : Atunci?

HANS : Nu știu. În orice caz, e altceva. *(Pauză. Cu intensitate.)* Accepți să mă ajuți?

ALEX *(uluit)* : Să te ajut? La ce, omul lui Dumnezeu?

HANS : De ce crezi că am venit la tine așa, neanunțat, și la ora asta?

ALEX : Să-ți spun drept, nu prea pricep. Presupuneam că aveai chef de o șuetă... că te plictisești... sau poate că ți-ai dat seama, în sfîrșit... e idiot că ți-o spun după atîția ani de cunoștință, dar de fapt am sperat totdeauna că, în sfîrșit, într-o bună zi, ai să pricepi că-ți sînt prieten și...

HANS : Bineînțeles. De aceea am venit la tine. Pentru că-mi ești prieten, singurul meu prieten. Știu asta din seara cînd te-am oprit pe scările Ateneului.

ALEX *(pauză, grav)* : Cu ce-ți pot fi de folos, Hans?

HANS *(rîzînd)* : Prin urmare, îți închipuiai că e vorba de o șuetă? Că am descoperit întîmplător paginile unui jurnal intim al unei femei și că, excitat de acest formidabil eveniment, am venit la tine să le citim împreună! Și să ne distrăm, de ce nu? Apropo, ai ceva de băut?

ALEX : Am vreo două degete de gin.

HANS : N-am băut în viața mea alcool. Din cînd în cînd, pe căldurile mari, cîte un pahar de bere.

ALEX : Îmi pare rău, bere n-am. Mie dă-mi totuși voie să trag un gît de gin dacă vrei să supraviețuiesc *(Își ia un pahar, îl dă peste cap.)* Și acum continuă.

HANS : Te-am întrebat dacă vrei să mă ajuți.

ALEX *(ca și cum s-ar fi amețit)* : Stai, ia-mă încet. Să nu crezi că m-am amețit. Seamănă, dar e altceva... sînt complet întors pe dos. Spune, Hans, sigur că te ajut. Pînă la moarte.

HANS *(ironic)* : Chiar pînă la moarte!

ALEX *(exaltat)* : Pentru tine aş fi în stare de orice. Nu ştiai ? Pînă la moarte ! *(Către public.)* Cînd privesc înapoi, îmi dau seama cît haz avea situaţia aceea. Eu eram în adevăr beat, adică într-o stare de euforie nebună, de care nu m-aş fi crezut niciodată capabil, şi asta doar pentru că Hans venise la mine, la mine, „prietenul lui“. De vină nu era păhărelul de alcool pe care-l turnasem pe gît. *(Sumbru.)* Pe vremea aceea, nu beam decît întîmplător. Nici acum nu sînt beat, deşi am golit aproape o sticlă de... cum se cheamă... turţ. O băutură ignobilă ! De o bucată de vreme beau mult prea mult. Dar unde am rămas ? Da, avea haz situaţia. Eu, teafăr, cu tensiune normală, cu ficatul funcţionînd perfect, cu inima ca un metronom, schior, boxer, înotător şi altele... de pildă, reporter de succes la ziarul cu cel mai mare tiraj al Capitalei, eram complet aiurit, ca şi cum aş fi fumat marijuana. Iar Hans, pe pragul nebuniei, Hans, care păşea în fiecare clipă şi de luni de zile pe marginea prăpastiei, şi ştia asta, se ţinea atît de bine, încît, făcîndu-mi vizita lui nesăbuită, eu păream nebun, iar el teafăr, înţepat, ironic şi glacial, ca un colonel prusac. *(Se întoarce spre Hans.)* Hai, spune, ce vrei de la mine ?

HANS : Locuinţa în care m-am mutat e o casă veche, bătrînească, în fundul unei curţi, pe strada Bujorilor. Nici nu bănuiam că în Bucureşti poate exista un asemenea colţ de linişte provincială. Deşi e mică, locuinţa a fost naţionalizată, deoarece foştii ei proprietari au fost implicaţi în nu ştiu ce chestii politice.

ALEX : Tu-ţi baţi joc de mine ?

HANS : Ai răbdare. Fiind o casă mică, n-are portar, aşa încît, atunci cînd am găsit hîrtiile astea, n-am avut unde să mă informez cine locuise înainte acolo. M-am dus la miliţie. *(Alex izbucneşte în rîs.)* De ce rîzi ?

ALEX : Tu, la miliţie ?

HANS *(surîzînd)* : Ai dreptate, nu mi-a fost uşor. Şi n-am făcut-o decît după un timp, cînd am simţit că nu mai rezist.

ALEX : La ce ?

HANS : La... curiozitate, cum spui tu, deşi nu ăsta-i cuvîntul. Procedînd prin eliminare, cred că am găsit numele femeii : Anca Artenie. În fişa de imobil, soţii Artenie apar pentru ultima dată în 1956. Probabil că în anul acela s-au mutat.

ALEX : Ascultă, Hans, cît ai de gînd să mă mai perpeleşti ?

HANS : Am terminat. Vreau să aflu ce-a devenit femeia aceea. Eu sînt foarte puţin descurcăreţ şi teribil de ocupat. M-am gîndit că ţie, cu relaţiile tale de gazetar, ţi-ar fi mai uşor.

ALEX : Eşti nemaipomenit, după ce nu ne-am văzut de atîta vreme, soseşti la mine la zece noaptea, ca să-mi ceri... Dar nu, ai avut dreptate să vii, probabil că ştiai că îmi poţi cere orice absurditate. Însă un lucru am şi eu dreptul să ştiu : de ce vrei s-o găseşti pe femeia aceea ?

HANS : Nu vreau s-o găsesc. *(Pauză, privire stupefiată la Alex.)* Apropo, dacă mă ajuţi, nu e nevoie ca nevasta mea să afle toată povestea asta. N-ar înţelege nimic.

ALEX : Cum, eşti însurat ?

HANS : Nu ştiai ? De trei ani. Nu vreau s-o găsesc pe femeia aceea. *(Pauză.)* Vreau doar să aflu dacă trăieşte.

Întuneric

Acasă la Hans. Semiobscuritate, în care se desluşeşte silueta Ancăi şi, într-un colţ al scenei, nemişcat, Hans.

ANCA : Cum s-au întîmplat toate ! Stau noaptea în pat, somnul nu vine, îl aud pe George respirînd greu şi-i simt căldura trupului, pendula bate orele una după alta şi, mereu, mereu, ca un film care nu se mai termină, se perindă iar amintire după amintire prin faţa ochilor mei, pînă cînd simt că ameţesc, că mi se întunecă mintea. Nici nu mai pricep dacă totul a fost adevărat şi, uneori, cu o tresărire de nădejde, mi se pare că urmăresc o poveste străină, în care n-am nici un amestec. Dar inima mă doare şi ochii-mi ard şi ţipătul pîndeşte în gîtlej ca o fiară gata să sară și mi-e frică, o frică îngrozitoare că o să înnebunesc. Asta nu mi se pare, asta e adevărat ! Doamne, de-ar veni dimineața.

(Lumina de pe Anca se stinge treptat, Hans rămîne nemișcat, pînă cînd intrarea Laurei, odată cu lumina normală, îl face să tresară și să se întoarcă brusc cu fața spre ea.)

LAURA : Ce-i cu tine, de ce stăteai pe întuneric ?

HANS : Mă dor ochii.

LAURA *(calmă, tranșantă ; e o femeie care nu s-a îndoit niciodată de caracterul perfect rezonabil al acțiunilor ei)* : Te rog de o lună să te duci la doctor să-ți schimbi ochelarii. Se pare însă că e prea complicat pentru tine. Așa că mîine dimineață te iau de mînă și...

HANS *(întrerupînd-o)* : Bine, mă duc, mă duc. Nimeresc și singur.

LAURA : A, nu, dacă tot îmi stric dimineața, mergem să-ți cumperi și lentilele. Pe urmă te duc la frizer să te tunzi, că a început părul să-ți intre-n guler ; apoi trecem și pe la magazinul de mode să-ți comanzi un costum. Pe urmă...

HANS : Te implor, ajunge. Și, dealtfel, nu pot lipsi de la institut.

LAURA *(luîndu-l de gît)* : Ba da, dragul meu, ai să lipsești. M-am săturat să te văd nețesălat, migrenos și mizantrop. Mîine facem program de destindere. Și seara te scot și la restaurant.

HANS : Să mîncăm fleici și fudulii ! Și să ascultăm lăutari !

LAURA : Of, că năzuros ai mai devenit ! Asta pentru că nu mai faci gimnastică și duș scoțian dimineața. Nimic nu strică mai mult caracterul decît lipsa de disciplină. De ce ai renunțat la gimnastică ?

HANS : Pentru simplul motiv, draga mea, că n-am chef.

LAURA *(scandalizată)* : Hans, ce fel de argument e ăsta ?

HANS : Te-am scandalizat ? Cheful ăsta, pe care-l ai sau nu-l ai, e în adevăr o chestie degradantă, care introduce nu știu ce element suspect și tulbure în ordinea vieții, nu-i așa, Laura ?

LAURA *(nedumerită)* : Ce-i cu tine ?

HANS : Uite așa, dintr-o dată, am început să nu mai am chef de o mulțime de lucruri. Mi se par inutile și nemaipomenit de caraghioase.

LAURA : De pildă ?

HANS *(privind-o lung)* : De pildă... *(Se oprește.)* Las-o baltă, Laura. Să zicem că stau prost cu nervii.

LAURA : Nu e de mirare, de o bucată de vreme te culci tîrziu, dimineața trîndăvești în pat, mișcare nu faci. *(Hans se uită la ea și deodată izbucnește într-un rîs nestăpînit. Laura, nedumerită și indignată.)* Ce-nseamnă asta, Hans ?

HANS *(neizbutind să-și stăpînească rîsul)* : Iartă-mă... dar ești atît de...

LAURA : Atît de cum ?

HANS : Nu... nimic... respectabilă ! Te uiți la mine de parcă mi-ar fi crescut coadă... *(Rîde.)* O coadă lungă și, ha-ha, păroasă, care... ha-ha... dă așa, din vîrf *(își mișcă degetul arătător la stînga și la dreapta)*, plină de vioiciune și ghidușie. *(Își stăpînește hohotele și-și șterge lacrimile de rîs.)* Zău, nu te supăra pe mine, nu m-am putut stăpîni, de mult n-am rîs cu atîta poftă.

LAURA : Aveai mai degrabă aerul cuiva care face o criză de isterie.

HANS : Da ? Asta pentru că nu ești obișnuită să mă vezi rîzînd. De fapt, nici eu nu sînt obișnuit. E o senzație ciudată. La început îți vine să te ții, ți se pare, cum să spun, oarecum indecent, ca și cum te-ar gîdila cineva, dar dacă-ți dai drumul la curea, e grozav.

LAURA *(privindu-l îngrijorată și totodată mustrătoare)* : Hans, n-ar fi bine să consulți un doctor ?

HANS *(mirat)* : Un doctor ? De ce ?

LAURA : Poate că ești surmenat, sau poate că...

HANS *(serios, insinuant)* : ...poate că în sîngele meu s-a trezit otrava unei boli ereditare ignorate. De ce nu, e posibil, s-au mai văzut cazuri.

LAURA *(neexcluzînd, de fapt, o asemenea posibilitate)* : Cum poți vorbi așa ? Tu ți-ai făcut toate analizele.

HANS *(izbucnind din nou în rîs)* : Ești nemaipomenită, Laura ! A fost de ajuns să rîd și eu o dată cu poftă, ca să-ți pierzi cumpătul și să nu găsești altă soluție decît să mă trimiți la doctor. Dragă fată, nu crezi că tu ești aceea care ar trebui să te îngrijești ?

LAURA : Un om normal nu rîde fără motiv. Rîzi numai cînd vezi ceva caraghios.

HANS : Păi văd, Laura. Văd o mulțime de lucruri caraghioase, nu ți-am spus ?

LAURA : Atunci, ai putea să-mi împărtășești și mie motivul veseliei tale. Măcar din politețe.

HANS : Mai bine nu, n-ai pricepe nimic. Ar fi ca și cum aș încerca să-i explic unui orb culorile. Asta fără să te jignesc. Iar dacă totuși te-am jignit, uite, îți cer frumos iertare. *(Îi sărută mîna.)* Tu nu crezi că relațiile noastre au fost totdeauna excelente tocmai pentru că am ocolit zonele mai tulburi ?

LAURA : Nu pot suporta bufonii. Și acum te porți ca un bufon.

HANS *(prodigios de interesat)* : Cum, cum ? Ești extraordinară, Laura. Ai uneori o precizie în termeni care mă uluiește. Dacă ai ști de cînd caut termenul exact pentru ceea ce mi se întîmplă ! Sigur că da, ăsta este, bufon ! *(Schițează doi-trei pași de dans grotesc și scoate limba la Laura.)* Fantastic de exact ! *(Laura, jignită și fără replică, dă din umeri și iese.)* Laura ! *(Venind spre rampă.)* Îmi pare rău, îmi pare foarte rău, m-am purtat ca o brută necioplită. Dar eu am chef să scot limba. E peste puterile mele să mă abțin.

Întuneric

ALEX : În seara aceea, cînd a venit Hans aici, a intrat parcă Diavolul în mine. M-am îmbrăcat mai atent decît de obicei și am plecat spre „Capșa". Tot timpul pe drum am fluierat, jucînd șotron pe careurile trotuarului și făcînd echilibristică pe bordura lui. Cineva, nu mai știu bine dacă era băiat sau fată, mi-a strigat rîzînd : Bravo, nene, ești de la circ ? La „Capșa" i-am găsit pe Emi și Manolescu instalați la masa din fund. În adevăr, deși nu serviseră nici măcar antreurile, măgarul de Manolescu își și pusese laba pe genunchiul fetei. Eram însă foarte destins și vesel, în contrast cu comportarea lui ambetată, și cred că asta o amuza grozav pe Emi. S-a mîncat și s-a băut bine și la plecare l-am lăsat pe el s-o ia de braț, în vreme ce eu, cu aerul celui mai bun camarad, îl apucasem de braț pe el. Era așa de încîntat de bunăvoința mea, încît, deși strada era prost luminată, deduceam din felul cum îi jucau cepele alburii în orbite că îmi făcea din cînd în cînd cu ochiul. La primul gang m-am oprit, l-am apucat de rever și l-am prevenit : Fii atent, că acum te ating ! Am auzit doar buf ! Probabil că am cîrpit-o și pe Emi, pentru că a doua zi dimineață, cînd m-am trezit din somn, deși dormea îngerește lîngă mine, avea sub ochiul drept un fel de pătlăgică neagră. M-am dușat, m-am bărbierit și am plecat, fredonînd, în căutarea soților Artenie. A fost ușor să-i descopăr. În clipa cînd am rostit numele lui, doi colegi de la pagina industrială au sărit, spunîndu-mi : Cum, nu-l cunoști pe Artenie, de la „Metalul" ? E unul dintre cei mai maniaci inventatori, un pisălog fără seamăn. Pe directorul general îl cunoșteam însă și, cu recomandarea lui, am sunat a doua zi la ușa soților Artenie. Mărturisesc că muream de curiozitate. Din adolescență rîvnisem să înțeleg ceva din universul ermetic al lui Hans. Și dintr-o dată, deși pieziș, pe scara de din dos, prin bucătărie, acest univers îmi devenea accesibil. Ca să fiu cinstit, trebuie să recunosc că mirosul de bucătărie nu-mi displace uneori. Îl aspir cu un fel de voluptate sadică.

Întuneric

La soții Artenie.

Doamna Artenie e o persoană la 40 de ani, grăsuță și prosperă, îmbrăcată într-o lucitoare rochie de casă, coafată cu fel de fel de buclițe.

ALEX *(care, evident, a intrat tocmai atunci)* : Doamnă, eu sînt ziaristul care v-a telefonat azi-dimineață. Sper că n-am întîrziat prea mult.

D-NA ARTENIE : Vă rog, luați loc. Beți o cafeluță ? Dar vă previn că e ness. Noi preferăm nessul, dă o cafea mai puțin grasă. Unii știu că nu-l suportă, deși în cantități mici nu face rău, v-o spun din experiență.

ALEX : Mi-e complet egal. N-aș vrea însă să vă deranjez.

D-NA ARTENIE : Se poate, nici un deranj. *(Iese o clipă.)*

ALEX *(rămas singur, se uită în jur, ridică o carte,* Contele de Monte Cristo. *Către spectatori)* : Se potrivea cu cucoana, dar cucoana nu se potrivea deloc cu cea din paginile jurnalului. Eram mirat și nu prea. Suferințele din amor sînt aprige, dar se uită repede și te lasă cumințit de nu te mai recunoști nici tu. În orice caz, mă gîndeam cu amuzament la mutra pe care o va face Hans cînd îi voi descrie „eroina".

D-NA ARTENIE *(intrînd)* : Doriți și dulceață ?

ALEX : Nu, mulțumesc.

D-NA ARTENIE : Știți, eu sînt moldoveancă și respect tabieturile de pe vremuri : o cafeluță, o dulceață.

ALEX : Îmi închipui că și murăturile le faceți în casă și trebuie să fie grozave.

D-NA ARTENIE : Nu ca să mă laud, dar murături ca mine puține știu să facă. Și soțul îmi spune : Cine te vede așa cochetă și îngrijită, n-ar crede că ești în stare să pregătești asemenea gogoșari. *(Confidențial.)* Gogoșarii sînt specialitatea mea. Dar nici nu v-am întrebat care e scopul exact al vizitei dumneavoastră. Știți, la telefon n-am înțeles prea bine.

ALEX : V-am spus că redacția noastră realizează un fel de anchetă prin cîteva familii care au și în muncă o reputație deosebită. Directorul uzinei v-a recomandat pe dumneavoastră.

D-NA ARTENIE : Parol ? Adevărat, soțul meu are o reputație excelentă, e inventator și inovator, și eu lucrez și la organizația de femei, sînt secretară. Din păcate, soțul e la uzină încă, dar mi-a spus să vă primesc eu. El stimează foarte mult presa. Însă nu știu dacă vă pot fi de folos, n-am dat niciodată interviuri.

ALEX : Ba ați și început să-l dați cînd mi-ați vorbit de ospitalitatea dumneavoastră moldovenească, de gogoșarii pe care-i faceți. Îmi imaginez de pe acum viața caldă de familie care trebuie să domnească în casa dumneavoastră. Asta este exact ceea ce caut. Știți, tineretul nostru are nevoie de exemple pozitive, constructive.

D-NA ARTENIE : Ah, tineretul ! Și soțul spune : tineretul de azi nu mai e ca cel de ieri, nu are nici un respect.

ALEX : Cum se simte imediat o căsnicie întemeiată pe respectul reciproc și, dacă-mi îngăduiți s-o spun, eu, un străin, pe o dragoste adevărată.

D-NA ARTENIE : Oh, în privința asta, bat în lemn, puține căsnicii ca ale noastre se întîlnesc pe lume. Soțul spune că sîntem o familie socialistă model : muncă la birou și armonie în casă. Știți, el are pentru toate împrejurările vieții vorbe din astea scurte, potrivite.

ALEX : Aforisme.

D-NA ARTENIE : Da, închipuiți-vă, de cîte ori pleacă în străinătate, ia fotografia mea în valiză. Cică seara la hotel, după ce-și termină treburile și se așază în pat, simte nevoia să-mi povestească impresiile.

ALEX *(arătînd cartea)* : Văd că vă place să citiți.

D-NA ARTENIE : Eu sînt contabilă, dar după literatură mor, nu alta. Din păcate, în puține din cărțile noastre se vorbește de viața noastră adevărată, cu problemele și frămîntările ei. Dacă nu te recunoști în cărți, de ce să le mai citești ? De aceea și la teatru mergem rar și numai la piese clasice. Am văzut de curînd *Heidelbergul de altădată* și mi-a plăcut grozav.

ALEX : Aveți dreptate, cine nu se recunoaște în *Monte Cristo* sau în *Heidelbergul de altădată* ? Copii n-aveți ?

D-NA ARTENIE : Asta e singura bucurie pe care ne-a refuzat-o Dumnezeu, sau, ca să zic așa, natura. Soțul spune însă că eu sînt pentru el și nevastă, și copil. Știți, îmi place să mă alint și-i fac tot felul de drăgălășenii. El e cățelușul meu și eu sînt pisicuța lui. Rîdem de ne prăpădim.

ALEX : Nu vă supără dacă vă spun că vă invidiez ?

D-NA ARTENIE : Aveți și de ce. Dumneavoastră nu sînteți căsătorit ?

ALEX : Nu.

D-NA ARTENIE : Rău faceţi. Numai în căsnicie poate fi fericit omul. Mai ales în societatea noastră, familia e, ca să zic aşa, baza morală a socialismului.

ALEX *(glumeţ, ameninţînd-o cu degetul)* : Mi se pare că iar folosiţi unul din aforismele soţului.

D-NA ARTENIE : Credeţi că eu n-am nivelul meu politic propriu ? Dar e adevărat, gîndim aşa de la fel, încît e de-ajuns să deschidă el gura, ca să am impresia că mă aud vorbind. Ştiţi, eu am o colegă la contabilitate, o fată de vreo treizeci şi cinci de ani, dar foarte cuminte, ca un copil de cuminte. Şi o gospodină grozavă. Sînt convinsă că dacă aţi vedea-o, v-ar plăcea.

ALEX : Vai, doamnă, nu merit eu asemenea comoară. Sînt un burlac ticălos.

D-NA ARTENIE : Credeţi că atunci cînd ne-am luat, soţul n-avea şi el micile lui păcate ? Fuma, se întindea cu pantofii pe pat, ba, ca să vă fac o confidenţă intimă, nu se spăla decît dimineaţa pe dinţi.

ALEX : Şi acum ?

D-NA ARTENIE *(rîzînd)* : Acum pot spune că e bărbatul ideal.

ALEX *(tatonînd)* : Şi cînd te gîndeşti că sînt unii care afirmă că nu există căsnicie fericită care să nu fi trecut măcar o dată printr-o criză...

D-NA ARTENIE : Ei, nu zic, momente grele există. Ţiu minte că o dată ne-am şi certat. El vroia să-şi facă palton şi eu ţineam să depun banii la CEC pentru maşină. Acum avem un Fiat 1300.

ALEX : Mă refeream la drame mai dureroase. Oricît ai iubi un om, după un timp intervine obişnuinţa, şi atunci o slăbiciune, mirajul necunoscutului, al aventurii te pot împinge la...

D-NA ARTENIE : La ce ?

ALEX : Să-ţi închipui, de pildă, că te-ai îndrăgostit de altcineva.

D-NA ARTENIE *(cu demnitate)* : Tovarăşe, aici sînteţi într-un cămin cinstit, un cămin adevărat.

ALEX : Dar bine, doamnă, discutam în general. Apropo de cămin, locuiţi de mult aici ?

D-NA ARTENIE : Din toamna lui '56.

ALEX *(ridicîndu-se)* : Ei, eu vă cer iertare că v-am deranjat şi vă mulţumesc.

D-NA ARTENIE : Cum, nu-l aşteptaţi şi pe soţul ? El poate să vă vorbească de munca lui, de colectivul în care lucrează, de problemele uzinei.

ALEX : Despre astea mă pot interesa la uzină. Am vrut să surprind un aspect din viaţa dumneavoastră particulară şi vă sînt mai mult decît îndatorat. Daţi-mi voie să vă felicit încă o dată. La revedere.

D-NA ARTENIE : Nu sîntem decît o familie modestă, care-şi face datoria faţă de societate. La revedere şi mai poftiţi.

Intuneric

Acasă la Hans. Aceeaşi lumină scăzută, cu Hans ca spectator.

ANCA : Cînd s-a aflat că Vlad a fost numit la noi, în uzină a fost o adevărată dezlănţuire de entuziasm. De fapt, ne găseam într-un impas atît de mare, din cauza unei comenzi pentru străinătate acceptată în chip nesăbuit, încît şi cei mai realişti dintre noi începuseră să se agaţe de speranţa unei minuni. Reputaţia de energie, de pricepere şi chiar de duritate a lui Vlad făceau din el omul providenţial. Circula pe seama lui un adevărat folclor. Se spunea că-n '45 luase cu asalt aproape singur o prefectură, că pe şantierul de la Dragoslavele condusese o brigadă de tineret care devenise celebră sub numele de „brigada trăsnet", că în India, de unde se întorsese de curînd, i se oferiseră contracte excepţionale. În adevăr, la numai cîteva săptămîni de la venirea lui, uzina duduia ca un cazan sub presiune. Zburaseră doi directori, lîncedele şedinţe sindicale se transformaseră în mitinguri, fusese arestat un grup de sabotori şi suspecţi, planul de livrări dădea semne de îmbunătăţire şi pînă şi George, aşa placid cum e el, părea cuprins de febră. Iar eu... Dumnezeule, cu ce sfîntă neruşinare am devenit dintr-o dată, la treizeci de ani, o altă femeie ! Cînd mi-aduc aminte, ard şi-acum toată de ruşine, din obraji şi pînă-n tălpi ; dar nu mi-e rușine de rușinea mea ! Și deși mă sfîrșesc de durere, nu reneg nimic. Căci în clipa cînd Vlad, adus de George, a intrat prima dată pe ușa casei noastre, am înțeles, am știut, cu toată ființa, pînă la ultima fărîmă de carne din mine, că viața mea de pînă atunci fusese o minciună.

(Se ridică și se îndreaptă spre ieșire. Hans face gestul s-o oprească, dar ea se îndepărtează cu mers somnambulic — bineînțeles fără să-l vadă. După o clipă, lumina de pe Hans, rămas singur, se stinge.)

Intuneric

ALEX *(plimbîndu-se la rampă)* : Mergînd spre casa lui Hans, mai că îmi venea să sar într-un picior. *(Șăgalnic, automustrător.)* Urît, foarte urît din partea mea, recunosc. Dar de ce să mint ? Dacă, pe de o parte, eram mulțumit că-ntr-un timp atît de scurt reușisem să-i fac serviciul pe care mi-l ceruse, nu-i mai puțin adevărat că plăcerea de a-i descrie fizionomia reală a fantasticei lui eroine mă umplea de o enormă plăcere. Niciodată n-am putut suporta fără iritare sau fără să bufnesc în rîs toate chestiile astea aiurite... da, ăsta e cuvîntul cel mai blînd. Dar Hans nu era acasă și nici nevasta lui. O servitoare cu bonetă scrobită m-a introdus în hol și m-a rugat să aștept. *(Face cîțiva pași spre interiorul scenei, privind în jur, ca și cînd ar studia o încăpere. Admirativ.)* Frumoasă încăpere. Nu mare și nici cu mobilă multă, dar fotoliile englezești sînt confortabile de poți dormi în ele, covorul albastru e autentic persan. *(Face gestul de a-l pipăi.)* O vază cu trandafiri de un roz-palid luminează un colț, ca o veioză, răsfrîngîndu-se în lemnul prețios al clavecinului, pe care... *(se face că răsfoiește o partitură)* evident, ce putea fi decît Bach ! Bravo, madam Hans, îți ții bine „soțul“, pun rămășag că-l obligi să-și scoată pantofii cînd intră-n casă. Ar fi și păcat de asemenea parchet *(se apleacă spre oglinda parchetului)*, în care pot să-mi contemplu ca într-o oglindă mutra mea șmecheră și invidioasă. Ia te uită cum trăiește tembelul ăsta de Hans ! Și eu, care mi-l închipuiam într-o mansardă mizeră, făcîndu-și socotelile lui în pijama de molton, între ibricul de cafea și o madam Hans grăsulie, cu papiote în păr ! Te pomenești că și dumneaei e stil Biedermeier sau Louis XV. *(Se uită în jur.)* Dacă aș face ce-mi vine, tare-aș scuipa tocmai de aici pe clavecinul acela ! Dar cum sînt un animal domestic, în loc să dau scrumul pe jos, caut cu disperare o scrumieră în care să-mi sting chiștocul. Bine că măcar el e de Pall Mall, lung și cu filtru. Asta mă reconfortează. Nu dezonorează scrumiera care... bineînțeles, ce putea să fie decît Murano ?! Trebuie să mărturisesc că un Hans atît de închiaburit mă intimidează. Și nu atît el, care trebuie să se prelingă printre mobilele astea lustruite ca un fum, ci madam Hans. Ce soi de muiere o fi ? Probabil, o ciocoaică sau, dimpotrivă, o proletară superintelectuală, care l-a anexat pentru că geniul lui matematic „face distins“ și aduce și leafă bună în casă. Bașca congresele internaționale și alte satisfacții mondene. Ei, că n-o să mă sperii acum de-o femeie ! Sub fustă, madam Hans n-o fi avînd altceva decît Emi ! *(Spre public.)* Începusem să mă plictisesc așteptînd, mai ales că mă simțeam stingherit în mediul ăsta și puțin rușinat de gîndurile mele murdare și invidioase ; așa că mă pregăteam s-o șterg, cînd mi-au căzut ochii pe un magnetofon deschis. Parcă mi-aș fi regăsit un prieten scump. Era poate suficient să apăs pe clapă pentru ca Tom Jones sau Silvie Vartan să-mi strige familiar : Hello ! Am apăsat pe clapă. *(Vocea lui Hans la magnetofon.)* „...am înțeles cu toată ființa, pînă la ultima fărîmă de carne din mine, că viața mea de pînă acum a fost o minciună.“ *(Vocea se amplifică strident, dar cu un fel de voluptate.)* „...o minciună... o minciună... o minciună !“ *(Alex sare în picioare, dar banda magnetofonului se derulează fără să se audă nimic. Alex.)* Țin minte că am sărit ca ars, năucit, pe de o parte, de surpriză, pe de altă parte, speriat de indiscreția mea. Mă simțeam ca și cînd aș fi deschis ușa de la biroul redactorului-șef fără să bat și l-aș fi găsit stînd turcește pe birou şi fumînd o ţigară de foi în pielea goală. Cum însă vocea lui Hans, imprimată pe bandă, tăcuse, m-am recules repede. *(Opreşte magnetofonul.)* N-am rezistat însă mult. Scrupulele mele de bunăcuviinţă s-au topit fără urmă în faţa unei curiozităţi intolerabile, diavoleşti. Da, da, diavoleşti. Am întors deci banda înapoi. *(Dă drumul la magnetofon. Vocea lui Hans, neutră, profesională.)* „Cei care privesc dinafară matematicile văd esenţa lor în calcul. Ei bine, pentru cea mai mare parte a matematicienilor de azi, calculul este un expedient comod, dar imperfect, un accesor cu vădit caracter tranzitoriu. Realitatea în matematicile pure o constituie lumea conceptelor. Tot ce se interpune între subiectul raţional şi *datum*-ul noţiunilor tulbură oglindirea lor în spirit." *

Vocea se întrerupe din nou, bandă goală, tăcere. Alex, nedumerit, cască ochii mari. Intrată fără să fi fost observată, Laura, care a ascultat aproape tot pasajul, vine la magnetofon, îl închide. Se întoarce surîzînd spre Alex, îi dă mîna bărbăteşte.)

LAURA : Sînteţi Alex, prietenul lui Hans, nu-i aşa ? *(Arătînd spre magnetofon.)* Nu vă speriaţi, nu sîntem o casă de nebuni. Hans îşi dictează cursurile la magnetofon, n-are răbdare să le scrie. Sper că nu v-aţi plictisit prea rău. Eu am fost la birou, şi Hans... mă surprinde că... *(o mică pauză)* dar trebuie să sosească din clipă în clipă. De obicei, e punctual ca un cronometru. Pînă atunci, vă rog să mă scuzaţi, vreau să iau o baie şi să mă schimb.

ALEX *(înmărmurit de felul ei de a fi)* : Vă rog să mă iertaţi... pot veni altă dată.

LAURA : Noi sîntem vinovaţi. I-aţi telefonat doar lui Hans că veniţi. Ce preferaţi, un coniac, o benedictină ?

ALEX : Vă rog, doamnă...

LAURA : Atunci hotărăsc eu. Am o benedictină veritabilă, pe care mi-a adus-o Hans de la Paris. Totdeauna cînd pleacă în străinătate îl trimit cu o listă completă de lucruri necesare casei. Chiar dacă nouă nu ne plac, aşa cum e cazul cu alcoolul. *(Îl serveşte.)*

---

* I. Barbu.

ALEX : Dar, doamnă, nu trebuie...

LAURA *(fără familiaritate, pe un ton net, care contrastează cu amabilitatea cuvintelor)* : Ah, cît formalism ! Ştiu că sînteţi prieten din copilărie cu Hans. De aceea îmi îngădui şi eu să vă las singur pînă-mi iau baia, fără să mă tem că vă jignesc. Sîntem între prieteni, nu ? Apropo, pentru dumneavoastră nu sînt doamnă, ci simplu, Laura, iar dumneavoastră sînteţi Alex. De acord ? *(Pe punctul de a ieşi.)* Pe curînd. *(Arătînd spre magnetofon.)* Pe bandă trebuie să fie şi ceva muzică. Cînd se plictiseşte, Hans imprimă din cînd în cînd după radio. Magnetofonul e jucăria lui. *(Iese.)*

ALEX *(explodînd)* : Îşi ia baia ! Pe româneşte nu poate spune : fac o baie ! *(Rîzînd.)* Şi bietul Hans, care pleacă la congresele lui cu o listă atîrnată de gît, ca un căţel trimis după cumpărături ! *(Imitînd-o pe Laura.)* Pentru dumneavoastră sînt Laura ! Simplitatea asta a învăţat-o din romanele americane. Altfel, frumuşică, deşi e congelată ca un antricot importat. Asta-i întinde şi ridurile, pentru că are sigur cîţiva ani mai mult decît Hans. *(Jucîndu-se cu magnetofonul, dînd banda înapoi, rîde.)* Cum or fi făcînd ăştia doi dragoste ? Prin corespondenţă, probabil. Parcă o văd pe Laura citind... ce ar putea citi în timpul ăsta ? *Paris Match ?* Nu, nu-i genul. Mai degrabă... *(E întrerupt de vocea lui Hans la magnetofon.)* „Picioarele mele goale strîngeau trupul calului, şi părul lins şi uscat scotea scîntei mici, albăstrii, atunci cînd, cu neasemuită voluptate, îmi frecam uşor pulpele de pîntecele lui supt. Trebuia să trag tare de dîrlogi, pentru că la această atingere se încorda ca un arc şi-mi dădeam seama că cea mai mică neatenţie l-ar fi proiectat, asemenea armăsarilor fabuloşi, printre constelaţii."

(Hans a intrat şi, nervos, se repede şi închide magnetofonul.)

HANS *(enervat)* : Nu te credeam indiscret.

ALEX *(bățos)* : Scuză-mă. Nevastă-ta mi-a spus să caut muzică pînă își „ia baia". *(Spre public.)* Știam că are dreptate, dar eram totuși sincer revoltat de acuzația lui. *(Lui Hans.)* Nu mă interesează deloc exercițiile tale literare. *(Uitîndu-se la ceas.)* Dealtfel, e cu mult trecut de ora 6, așa încît trebuie să plec.

HANS : Iartă-mă, Alex, am fost grosolan. Ce Dumnezeu, n-o să stricăm o prietenie ca a noastră pentru o neînțelegere stupidă.

ALEX : Nu accept să crezi că...

HANS : Nu cred nimic, am recunoscut că am fost grosolan. *(Surîzînd, destins și chiar interesat.)* La drept vorbind, chiar îmi pare rău că nu te-am lăsat să asculți pînă la capăt. Asta ar fi simplificat multe între noi. Ai răbdare cîteva minute ?

ALEX : Cît mă pricep eu la literatură...

HANS : Dar nu-i vorba de literatură. Stai să văd dacă ușa e închisă. Laura n-ar înțelege nimic. *(Se duce spre culise.)*

ALEX *(la public)* : Parcă eu înțelegeam ceva ! Dar muream din nou de curiozitate.

HANS *(întorcîndu-se)* : Nu-i nevoie să mai dau drumul la bandă. Îți povestesc eu mai departe, poate nu cu aceleași cuvinte, dar sigur cu același sens. *(Textul ce urmează trebuie spus în adevăr simplu, direct, convingător, ca o povestire reală.)* Făceam una cu calul, și asta era extraordinar. Smuls din zăbăluța care-i strivea carnea fragedă a botului, tremura tot, mușchi cu mușchi, și, transmisă prin coloana vertebrală, urcînd spre nodul cervical, această trepidație vie se ramifica și exploda, transformată în nemaipomenită bucurie sub țeasta mea. De acolo, de pe culmea dealului, pînă jos în vale, unde, pe marginea lacului, zăceau în întuneric barăcile albilor, nu se zărea nimic, dar eu știam că barăcile există și că în curînd incendiul lor va lumina zarea de jur împrejur. Stăteam însă nemișcat și adunat în noapte, așteptînd ceasul. Cînd cornul lunii s-a ivit după dealul din față, am ridicat brațul, am înfipt călcîiele în burta calului și am strigat. Am simțit cum, odată cu

mine, strîns în jurul țipătului meu ca în jurul unui drapel, depășind pămîntul care se năruia în urma lor sub copite, patruzeci de cai sălbatici, încălecați de patruzeci de trupuri goale, tot tribul meu, fidel ca degetele unei mîini, s-a prăbușit spre vale. Mai tîrziu, sub bolta incendiată a cerului, am intrat călare în apă și apa a sfîrîit ca atunci cînd vîri fierul înroșit în ea.

(Tăcere.)

ALEX *(la public)* : Atît de stingherit nu mai fusesem în viața mea. Hans tăcea, absent, cu un surîs aproape neghiob pe buze. Mă așteptam la cine știe ce revelație și, cînd colo... Îmi stăpîneam cu greu căscatul, dar trebuia să spun ceva. *(Tușește stînjenit.)* Nu știam că faci literatură.

HANS *(revenind)* : E o întîmplare adevărată.

ALEX *(rîzînd prostește)* : Haida-de...

HANS *(sincer nedumerit)* : Ce vrei să fac eu cu literatura, crezi că de asta-mi arde ? *(Încălzindu-se.)* Nu ții minte că în spatele casei noastre de la F. se întindea o vale mare pînă la iaz și că toamna se dădea foc stufului ? Autoritățile erau, bineînțeles, prevenite, dar într-o noapte, pe cînd aveam zece ani și eram Winnetou, eu am aprins stuful. S-au tras și clopotele în oraș, iar sacalele pompierilor și-au pierdut doagele pe pietroaiele ulițelor, alergînd să stingă focul.

ALEX *(rîzînd)* : Și armăsarul, faimosul armăsar ?

HANS : Era, bineînțeles, o nuia lungă de alun, dar asta n-are nici o importanță.

ALEX : Și mai pretinzi că nu faci literatură !

HANS *(ridicînd din umeri)* : Asta a fost singura aventură adevărată, reală, din viața mea. Ceea ce e ciudat e că nu mi-am adus aminte de ea decît acum. Sau poate nu e ciudat, ci dimpotrivă. Da, sigur, dimpotrivă... *(Redevine absorbit, absent.)*

ALEX *(la public)* : Tîmpit nu sînt, înțeleg o glumă, și deși asta n-avea nici un haz, aș fi putut face pînă la urmă efortul să mă hlizesc dacă... dacă n-aș fi știut că Hans e un om... nu serios... ci înspăimîntător de serios, cu totul altfel decît noi. În adevăr, presupunerea că ar vrea să facă literatură era din partea mea ridicolă, idioată. Așa că înlemnisem în fotoliu, fără să știu ce să spun.

HANS *(după o tăcere, revenind cu un surîs)* : Mi-ai telefonat că ai vești senzaționale.

ALEX *(cu falsă detașare)* : Senzaționale !... *(La public.)* În sfîrșit, venise momentul să-l frec și eu puțin, să iau situația în mînă. *(Lui Hans.)* Vroiam doar să-ți spun că ieri i-am făcut o vizită doamnei Artenie.

HANS *(tresărind)* : Cum, ai găsit-o ?

ALEX : Nu numai că am găsit-o, dar am fost la ea acasă, am băut o cafeluță împreună și am făcut o lungă conversație. *(Rîde.)* Bietul de tine, trebuie să-ți spulber toate iluziile : e o femeie spre cincizeci de ani, vulgară, toantă și antipatică.

HANS *(cu surprinzătoare satisfacție)* : Zău ?

ALEX *(surprins)* : Nu mă așteptam ca asta să-ți facă plăcere. În orice caz, mi-ai oferit un subiect de meditație pentru care îți mulțumesc. Sinistru lucru, timpul. Dacă îmi mai vorbește cineva despre dragoste, urlu. Între femeia din jurnal și cea de azi nu e nici o legătură.

HANS *(surîzînd)* : Bineînțeles că nu ; nu poate fi.

ALEX : Ei, asta-i bună ! Numai buletinul nu i l-am cerut. S-au mutat acolo în 1956.

HANS : Nu poate fi nici o legătură nu pentru faptul că asemenea schimbări nu sînt posibile. Din păcate, sînt foarte dese. Ce-a rămas din copiii care-am fost noi ? Noi doi ! Nu poate fi însă vorba de aceeași femeie pentru că... *(se oprește)* în sfîrșit, n-are rost să-ți explic, dar sînt sigur, absolut sigur.

ALEX : Dacă ești atît de sigur, atunci de ce naiba m-ai pus pe drumuri ?

HANS : Aș fi vrut să știu exact dacă trăiește. Deși nici în privința asta aproape că n-am nici o îndoială.

ALEX *(exasperat)* : Omule, nu vezi că bați cîmpii ? Ți-am spus c-am stat ieri de vorbă cu ea. I-am pupat și mîna. Te asigur că are o mînă de bucătăreasă, cu carne multă și groasă, și nu mîna unui spirit.

HANS : Bine, Toma Necredinciosul, convinge-te ! *(Scoate din buzunar o fotografie.)* Uite fotografia ei.

ALEX *(o ia, o privește stupefiat și îngaimă)* : Ai dreptate... nu e ea... Nu vrei să-mi spui și mie de ce te interesează toată povestea asta ? Mi se pare bolnăvicioasă, nefirească. *(Uitîndu-se speriat la Hans.)* Ce-i cu tine, nu te simți bine ?

HANS *(după o tăcere mai lungă, în care, sufocat, a încercat să-și smulgă gulerul, încercînd să-și regăsească respirația)* : Nu, nimic, a trecut. *(Pauză.)* Ai dreptate, totul e foarte nefiresc și, mai mult decît atît, dubios, suspect. Singurul lucru pe care l-am iubit în viață a fost frumusețea clară a rațiunii ; *(cu scîrbă)* și acum am tot timpul senzația că umblu printr-o ceață scîrboasă și că picioarele mi se scufundă tot mai mult într-un smîrc călduț, în care foiesc fel de fel de larve lipicioase. Mi-e silă și frică, îmi vine să vomit de atîta repulsie, dar nu pot rezista, mi-e cu neputință să rezist ispitei de a merge mai departe, de a mă înfunda mai adînc.

ALEX : Poate că ar trebui să vezi un medic.

HANS : Parcă ai fi Laura ! Nu, nu sînt nebun, și asta e mai grav. Sînt însă îngrozitor de sensibilizat, de parcă un zeu nemilos m-ar fi jupuit de piele. Înțelegi ?

ALEX : Nu, e prea confuz, prea simbolic pentru mine. *(Enervat.)* Starea ta trebuie să aibă un nume, ceva de care să te agăți, un termen pe care-l poți găsi în dicționar măcar pe latinește !

HANS : N-ai băgat de seamă că și ultimul analfabet, atunci cînd vrea să spună ceva ce-l depășește, bîiguie fel de fel de metafore stupide ? Nu pot exprima mai clar ceea ce mi se întîmplă. *(Cu patimă.)* Însă e adevărat, jur că e tot atît de adevărat ca și masa asta, pe care o strîng cu degetele cu toată puterea. Uite, mi s-au albit unghiile.

ALEX : Și în afară de smîrcul cu larve lipicioase ?

HANS : Da, mai este ceva. De data asta, un fapt, cum dorești tu. Cînd nu tremur de delicii echivoce, de spaimă și voluptate, îmi vine să rîd tot timpul. Nu mai pot lua nimic în serios. Tot ce mă înconjoară, tot ce am făcut în viața mea, conversația oamenilor, cărțile, casele, străzile, călătoriile în Lună, unul și cu unul fac doi, privirea ta acum, pînă și felul cum sînt așezate fotoliile față-n față, totul îmi provoacă o irepresibilă nevoie de rîs. *(Scoate un mic chihot.)*

ALEX *(violent)* : Să nu rîzi, îți interzic să rîzi !

HANS : Bine, nu rîd. *(Dar face eforturi grele să se stăpînească.)* Nu vreau să te sperii.

ALEX *(exasperat, ridicîndu-se în picioare și aproape urlînd)* : Și ce caută în toată istoria asta femeia aceea blestemată ?

HANS *(după o tăcere)* : Asta nu pricep nici eu. Nu izbutesc să pricep încă. Am doar presupuneri. Dar într-o zi o să știu, pentru că altfel...

ALEX : Altfel ?

HANS : Dacă n-aș spera ca dincolo de starea asta să descopăr ceva, crezi că m-aș abandona așa, prostește, ca o femeiușcă ?

ALEX : Ce speri să descoperi ?

HANS : Știu și eu ? Probabil un adevăr pe care-l ignor încă. Am cîteva elemente, dar nu pot stabili relațiile.

ALEX *(cu prudență, tatonînd)* : Spune-mi, Hans... tu nu cumva crezi... că femeia aceea e moartă ?

(Hans îl privește lung, apoi aprobă încet din cap.)

Intuneric

ANCA : Din ziua cînd Vlad mi-a spus că mă iubește, am pierdut șirul timpului. Cît a trecut ? O lună, două, trei ? Cum poate un om să amestece în bietul lui suflet atîta chin și-atîta bucurie, fără să se sfîșie în două ? Dar suferințele trec. Însă dulceața otrăvitoare a fericirii poate fi uitată vreodată ? Cei care au mușcat din fructul ei oprit și se înapoiază în lume vor purta pentru totdeauna printre oameni privirea întoarsă înăuntru a statuilor. Doamne, mult l-am iubit și mult m-am chinuit. *(Pauză. Ridicîndu-se.)* Totdeauna am fost convinsă că ceea ce simțeam pentru George se cheamă dragoste. Zece ani am crezut. *(Cu răceală cumplită.)* Acum îmi vine să rîd. Oare eu n-am dreptul la adevăr ? Pentru mine, ca femeie, Vlad e adevărul meu. Puteam să mor fără să-l cunosc și fără să-mi cunosc propriul meu suflet. Dar acum cînd știu, oricît aș avea de plătit, nu mi s-ar părea prea scump. Sînt înfricoșător de bogată ! Și cu toate că mi-e foarte milă de George, deși sînt conștientă de răul pe care i-l fac pe nedrept, nu mă simt vinovată. *(Aproape strigînd.)* Nu pot să mă simt vinovată !

(Iese din scenă, în vreme ce Hans, care a ascultat-o, își aprinde o țigară. Se face brusc lumină și intră Laura. E în cămașă de noapte, peste care își trage un halat ușor. Il privește lung pe Hans, de-abia atunci realizînd că acesta e nebărbierit, murdar, cu hainele mototolite. E în ciorapi.)

LAURA *(cu reproș și îngrijorare, privindu-l cu dispreț)* : În ce hal ești !

HANS : Iartă-mă, Laura, n-am vrut să te trezesc. Uite, mi-am scos și pantofii, ca să nu scîrțîie.

LAURA : Erai atît de sigur că dorm ?

HANS *(stingherit)* : Cînd am ieșit azi-noapte din casă, am tras cu urechea la ușa dormitorului și nu se auzea nimic. Eram convins că ai adormit.

LAURA : Tu chiar crezi că de o săptămînă am închis ochii o clipă ? Uită-te la mine cum arăt ! Nu, nu așa, atent, cum mă uit eu în oglindă, scîrbită de mutra asta stupidă de femeie părăsită și plîngăreață.

HANS : Exagerezi, Laura, ești puțin obosită, dar altfel arăți bine, foarte bine, ești drăguță. *(Încercînd să glumească.)* Mai ales în halatul ăsta vaporos, pe care nu ți l-am văzut pînă acum.

LAURA *(ironică)* : Îl am de un an. Și nu mi-e silă de mine numai pe dinafară ! Mi-e silă de așteptarea mea, de felul cum trag cu urechea ca să aud ușa deschizîndu-se și să fiu sigură că te-ai întors acasă.

HANS *(prostește, surîzînd)* : Păi, sînt acasă, Laura. Ce naiba-ți trece prin minte ? M-am plimbat doar.

LAURA : Pînă la cinci dimineața ! Și unde, pe ce maidan ? În ce... *(ridicînd din umeri)* în sfîrșit, treci măcar în baie. Dar după aceea s-o freci cu vim și s-o flambezi cu spirt. Găsești sticla în dulăpiorul din perete. *(Dă să iasă.)*

HANS : Laura !

LAURA *(întorcîndu-se)* : Un singur lucru aș vrea să pricepi : că nu sînt geloasă, ci numai dezgustată.

HANS *(nedumerit)* : De ce să fii geloasă ?

LAURA : Ascultă, Hans, dacă nu mai sînt femeia care-ți trebuie, ar fi mai bine să mi-o spui.

HANS : Dar, Laura...

LAURA *(calmă)* : Te rog, lasă-mă să vorbesc. Sîntem de trei ani împreună, am făcut tot ce se poate ca să avem o casă frumoasă și o viață curată, însă e posibil, la asta m-am gîndit toate nopțile astea din urmă, ca tu să ai nevoie de... altceva... *(cu neașteptată violență)* de o tîrfă, de una din alea care miros a pat, oricît s-ar spăla sau s-ar parfuma ! Dar cel puțin spune, fii cinstit, ca să știu ce am de făcut.

HANS *(uluit, dar cu drăgălășenie)* : Tu ai înnebunit de-a binelea.

LAURA : Sînteți toți niște masculi dezgustători, care scurmă toată ziua cu rîtul prin murdării, doar-doar să găsească femela cu care să se împerecheze. Oriunde, la repezeală, pe ascuns ! Măcar de n-ai veni cu pantofii în mînă.

HANS *(sever)* : Niciodată n-am bănuit că poți fi vulgară.

LAURA : Tu mă faci vulgară ! Pretinzi că nu e vorba de o femeie ?

HANS : Ești ridicolă.

LAURA : Ți-am pus o întrebare precisă. Și-ți cer să-mi răspunzi la fel.

HANS : Bineînțeles că nu e vorba de nici o femeie. *(După o tăcere ezitantă.)* Sau cel puțin nu în sensul în care crezi tu.

LAURA *(sarcastică)* : Într-un sens metafizic, nu ?

HANS *(pe marginea glumei, după o clipă)* : Știi că ăsta s-ar putea să fie cuvîntul potrivit.

LAURA : Cînd un bărbat vorbește în termeni atît de spiritualizați despre o femeie, înseamnă că și-a scos deja bretelele sau e pe cale s-o facă.

HANS : Taci, Laura !

LAURA : Sînt în stare să îndur orice, dar nu pot suporta senzația de murdărie, e peste puterile mele.

HANS : Bine, o să-ncerc să-ți explic.

LAURA : E inutil, ce-ai putea să-mi explici, cînd te văd și te miros ? Miroși... miroși a animal jegos și lubric.

HANS *(rîzînd)* : Ca Pan, ca marele Pan ! Tu nu știi că marele Pan a murit ?

LAURA *(deodată învinsă și obosită)* : Unde-ai fost, Hans ?

HANS : Ți-am spus, m-am plimbat pe străzi și pe urmă am ațipit pe o bancă în grădina zoologică.

LAURA *(uluită)* : Unde ?

HANS : În grădina zoologică. Cînd paznicii au făcut turul de control înainte de închidere, m-am ascuns într-un tufiș *(arătîndu-și hainele)*, de aceea arăt așa. Dealtfel, cred că m-am agățat și într-o sîrmă cînd m-am strecurat afară printr-o spărtură a gardului. Acum, că am descoperit-o, o să fie mult mai simplu să intru cînd vreau.

LAURA *(speriată)* : Dar de ce trebuie să te duci noaptea acolo ?

HANS : Nu trebuie. Dar ziua e prea multă lume. Pe cînd noaptea e altceva, cu totul altceva. Grozav aș vrea să mă împrietenesc cu pantera. E însă teribil de orgolioasă. Nici măcar nu se înfurie cînd mă așez, pe întuneric, lîngă cușca ei. Se preface că nu știe de existența mea. Închide pleoapele și toarce. Uneori trebuie să aștept foarte mult, și așteptarea e atît de intolerabilă, încît atunci cînd, dintr-o dată, în întuneric, simt flăcările verzi ale ochilor ei ațintite drept asupra mea, e ca și cum mi-ar descărca cineva un pistol în piept. Azi-noapte mi-am vîrît brațul în cușcă și nu mi-a făcut nimic. E drept că nu l-am ținut decît o clipă.

LAURA *(tot mai aiurită)* : Și toate nopțile astea acolo le-ai petrecut ?

HANS : Nu toate. Numai ultimele trei. Nu știam că avem o grădină zoologică. În celelalte nopți, însă, am vagabondat în adevăr pe străzi.

LAURA *(după o pauză lungă, cu spaimă)* : De ce faci lucrul ăsta... cumplit ?

HANS : Cumplit ? M-am gîndit și eu într-un moment dat că purtarea mea ar putea să pară ciudată, dar asta era o prostie.

LAURA : Hans, ce e cu tine, unde ești ?

HANS : Nu zău, Laura, pui niște întrebări... Unde vrei să fiu ? Nu vezi, aici. Hai, vino lîngă mine, să stăm liniștiți de vorbă, ca doi prieteni vechi. Crede-mă, aș fi foarte bucuros dacă te-aș putea face să înțelegi. De ce te uiți așa la mine ? Vino.

LAURA : Nu pot, mi-e frică de tine.

HANS *(rîzînd)* : Îți bați joc, Laura, cui ar putea să-i fie frică de mine ? *(O durere insuportabilă îl face să-și smulgă gulerul.)*

LAURA : Ce ai ?

HANS *(cu mîna la gît)* : Nu știu. Mi-e rău... mă sufoc... *(În vreme ce durerea îl încovoaie spre pămînt, lumina scade și se stinge.)*

Întuneric

ALEX *(către public)* : Nu-l mai văzusem de mult pe Hans și, deși între timp aflasem o mulțime de lucruri care presupuneam că l-ar fi interesat grozav, n-aveam chef să-l caut. Cu cît faptele erau mai clare, cu atît sensul lor mi se părea mai echivoc și toată povestea asta începuse să mă sîcîie. E lesne de înțeles de ce am rămas încremenit cînd la ușa mea a sunat...

(Sonerie.)

LAURA *(intrînd)* : Știu că n-am nici o scuză dînd buzna așa peste dumneata...

ALEX *(alarmat)* : I s-a întîmplat ceva lui Hans ?

LAURA : La ce anume te gîndești ?

ALEX : Știu și eu, la un accident... la...

LAURA : Nu, din punctul ăsta de vedere, nu i s-a întîmplat nimic. Deși acum cîteva seri a leșinat.

ALEX : Ce-a spus doctorul ?

LAURA : Nu m-a lăsat să chem doctorul. Pretinde că a leșinat de foame.

ALEX *(năucit)* : Poftim ?

LAURA : Întocmai. Mi-a spus că nu mîncase de trei zile.

ALEX : Și dumneavoastră nu știați asta ?

LAURA : Ce pot ști eu despre Hans ?! Nu ne mai întîlnim aproape deloc. *(Foarte decisă.)* De aceea am venit la dumneata. Ești singurul lui prieten, singurul care poate să-mi spună adevărul.

ALEX *(către public)* : Mă uitam la femeia aceasta, care mă scosese din sărite pentru că arăta atît de sigură de ea încît îți venea de-al dracului să-i spui o porcărie în față, sau să-i pui piedică numai ca să vezi cum o să reacționeze, și nu o mai recunoșteam. Desigur, se purta la fel de tranșant ca înainte, dar în fundul ochilor ei citeam o descumpănire care mergea pînă la stupoare. *(Laurei.)* Nu înțeleg, doamnă, despre ce adevăr e vorba ?

LAURA : Vreau să cunosc cauza schimbării lui Hans.

ALEX : Dar pentru asta ar trebui să fi observat eu vreo schimbare la el. Vă înșelați dacă vă închipuiți că Hans mi-a făcut vreodată confidențe. Nu știu aproape nimic despre viața lui și absolut nimic despre viața lui intimă.

LAURA : Atunci o să-ți fac eu confidențe.

ALEX : Sincer vorbind, aș prefera să vă abțineți. *(Spre public.)* Să fiu al naibii dacă mințeam. Satisfacția de a o umili era mai mare decît curiozitatea și, dealtfel, îmi displăcea să aflu despre Hans lucruri pe care nu mi le-ar fi spus el însuși.

LAURA : Să știi că, înainte de a veni la dumneata, mi-am făcut socoteala că orice mi-ai spune nu poate să mă umilească mai mult decît gestul pe care l-am făcut venind aici.

ALEX *(cu năduf, spre public)* : Prin urmare, cucoana binevoia să coboare pînă la mine, un individ oarecare, un pion în jocul ei de șah, dar vroia să păstreze totuși distanțele. *(Laurei.)* Adevărat, cînd o femeie singură vine nechemată la un bărbat singur, indiferent sub ce pretext, se poate aștepta la orice. *(Laura tace stoic.)* Deci, venind aici, ați băut, cum s-ar spune, cupa tuturor umilințelor.

LAURA : Exact.

ALEX *(cu răutate)* : Ei bine, ați făcut sacrificiul degeaba.

LAURA : A, nu, asta n-aș putea să suport.

ALEX *(sec)* : V-am spus că nu știu nimic despre Hans.

LAURA : Să știi că n-ai să mă poți împiedica să vorbesc. De aproape o lună e complet absent, parcă nici nu mă mai vede. Lipsește de acasă zile și nopți întregi. La institut nu se mai duce. Nu mai lucrează nimic. Știi unde mi-a spus că doarme noaptea ? În grădina zoologică, lîngă cușca unei pantere.

ALEX *(uluit)* : Unde ?

LAURA : Lîngă cușca unei pantere.

ALEX *(spre public)* : Veștile astea mă năuciseră. Dar, lucru ciudat, în confuzia și nedumerirea pe care le treziseră în mine, am avut pentru prima dată senzația unei scăpărări de lumină. Ca în jocurile acelea de copii, cînd cauți un obiect ascuns și ți se strigă „cald, fierbinte“, dar totul n-a durat decît o clipă. Probabil că aveam un aer tare prostit, căci Laura a adăugat, iritată.

LAURA : Ei, dumneata nu spui nimic ?

ALEX *(sincer)* : Nu știu ce să spun, nu înțeleg.

LAURA : Și totuși e limpede. Nu sînt decît două explicații. Ori Hans e nebun, un nebun care circulă în libertate, ori...

ALEX : E odios. Știi foarte bine că Hans e mult mai teafăr la minte și decît mine, și decît dumneata.

LAURA *(continuînd)* : ... ori în viața lui a intervenit o femeie care-l nenorocește.

ALEX *(prompt)* : De unde știi ?

LAURA : Deci, asta era ! Eram sigură. Puteai să mi-o spui de la început, n-am venit decît pentru o confirmare.

ALEX : Dar n-am spus nimic. Dumneata ai fost atît de categorică, încît te-am întrebat pur și simplu de unde știi ? *(Spre public.)* În clipa aceea mi-am dat seama că pentru nimic în lume nu trebuia să-i vorbesc de Anca Artenie. N-ar fi înțeles nimic și l-ar fi socotit în adevăr nebun pe Hans. Nici eu nu înțelegeam, dar știam că nu-i nebun. Și pe urmă, ăsta era secretul meu și al lui.

LAURA *(cu dispreț)* : Veșnica și scîrboasa complicitate a bărbaților. Dacă v-ați da seama ce dezgustători sînteți, cu promiscuitățile voastre joviale și calculate !

ALEX : Uite ce este, doamnă, îți dau cuvîntul meu de onoare că habar n-am de existența unei femei în viața lui Hans. (Și nu mințeam cîtuși de puțin, pentru că pe vremea aceea aflasem că Anca Artenie, pe care dealtfel Hans n-o cunoscuse, era moartă și putrezită de mult.) Mai adaug că am aproape certitudinea că o asemenea presupunere e absurdă. *(Ridicîndu-se.)* Și cu asta ți-am spus tot ce îți puteam spune.

LAURA *(ridicîndu-se și ea și îndreptîndu-se spre ieșire, rostește cu dispreț, peste umăr)* : Credeam că-i ești prieten.

ALEX *(ostil)* : Oricum, mai mult decît îi ești dumneata nevastă. *(Laura e atît de năucită, încît nu-și găsește echilibrul.)*

LAURA : Ce-ai spus ?

ALEX : Ai auzit foarte bine. *(Cu furie intensă, dar reținută.)* Și dacă vrei, completez : toată comportarea dumitale din seara asta nu este aceea a unei neveste îngrijorate, ci a unei... *(Se oprește.)*

LAURA *(straniu excitată)* : ...A unei... ? Continuă, ți-ai pierdut curajul ?

ALEX : A unei tîrfe.

LAURA *(căzînd pe un scaun)* : Eu... *(rîzînd isteric, fals)* eu fac impresia unei... *(Cu un soi de lascivitate.)* Repetă, te rog, cuvîntul.

ALEX : Unei tîrfe, fals onorabilă, pe cale să-și piardă clientul principal. *(Laura, cu capul în mîini ; nu i se vede fața. Alex, spre public.)* Aici trebuie să dau o explicație. Va fi cam încîlcită, pentru că nici acum nu izbutesc să văd prea clar în mine. Mă apucase împotriva ei o furie ciudată, în care un dispreț real — eram convins că nu-l iubește pe Hans, sau că ceea ce numește ea dragoste n-are nici o legătură cu sentimentul acesta — se amesteca cu o excitație erotică și cu un soi de complex de inferioritate, cu atît mai intense cu cît nu-mi dădeam seama de ele. Azi, cînd Laura e de mult amanta mea, și-mi suge sîngele ca o lipitoare, și cînd m-am săturat de ea pînă peste cap, îmi spun că există pe lumea asta o justiție. Plătesc, nu trădarea unui prieten, ci o prostie.

LAURA *(excitată)* : Mai spune o dată !

ALEX *(suav)* : Cum ? Tîrfă ?

LAURA *(reculegîndu-se, ridicîndu-se, gata să iasă, foarte echivoc între demnitate jignită și un soi de ciudată satisfacție)* : Îți mulțumesc.

ALEX : Stai. *(Laura se oprește. Spre public.)* Am oprit-o, pentru că în clipa cînd era gata să iasă pe ușă, am intuit că pierdeam unica șansă de a afla, dacă nu toată explicația comportării lui Hans, cel puțin o parte. Străfulgerarea pe care o avusesem cîteva clipe mai înainte putea să devină lumină. Cineva îmi striga : Cald, cald, fierbinte. Și, în afară de asta, mai era ceva tulbure, de care atunci nu-mi dădeam seama : vroiam să mă culc cu ea. Nu din cine știe ce dorință fizică, cît din plăcerea de a o umili. Asta o știu însă de-abia azi, cînd e prea tîrziu.

LAURA : Nu găsești că pentru oameni care se văd abia a doua oară m-ai insultat de-ajuns ?

ALEX *(ducîndu-se la ea, sărutîndu-i mîna)* : Iartă-mă, dacă e un nebun printre noi, eu sînt acela. M-am purtat oribil. Hans e în adevăr prietenul meu cel mai bun, unica mea prietenie, nu poți înțelege ce reprezintă asta pentru mine... Ceea ce mi-ai spus despre el m-a întors pe dos și mi-am pierdut capul. Dacă însă vrei să te pot ajuta, trebuie să-mi spui tot.

LAURA : Asta ți-am și propus.

ALEX : Ca la medic însă. Accepți ?

LAURA *(cu un surîs echivoc ; de la insulta aruncată de Alex s-a petrecut cu ea o schimbare vizibilă)* : Ca la psihanalist ?

ALEX : Da.

LAURA : Bine, accept. Sper să nu fii prea necuviincios. *(se așază.)* Ei, hai, spune.

ALEX : De ce te-ai căsătorit cu el ? Din dragoste ? (Jur că nu mă jucam cu ea, ci eram doar ațîțat, ca un procuror care a adulmecat un indiciu.)

LAURA : Sigur că din dragoste. Dacă presupui că am făcut-o din interes, te rătăcești. Am, și mai ales aveam, cînd l-am luat pe Hans, mica mea independență personală. Moștenire de la fostul meu bărbat.

ALEX *(mirat)* : Ai mai fost măritată ?

LAURA : Da, timp de șapte ani.

ALEX *(după o pauză, cercetînd-o lung)* : Te supără dacă ți-aș cere să-mi vorbești despre acest mariaj ?

LAURA : Nu văd pentru ce.

ALEX : Mi-ai promis că-mi spui tot.

LAURA : Chiar tot ?

ALEX *(ridicînd din umeri)* : Dacă nu vrei...

LAURA : În fond, am scris atîtea autobiografii, încît am dobîndit impudoarea necesară. *(Rîzînd nervos.)* Deși autobiografia asta e oarecum mai neobișnuită. *(Se uită la Alex, ca și cum ar aștepta ca acesta să renunțe, dar el tace.)* Ei bine, am fost ceea ce se cheamă o fată de familie bună. Crescută la „Nôtre Dame" pînă s-a desființat școala, studentă eminentă la facultate, dar dînd lecții ca să am din ce să mă întrețin etc., etc. *(Cu autoironie.)* O ființă foarte nobilă, de fapt.

ALEX : Ironie ?

LAURA : Cînd am spus familie bună, am spus-o în sensul bun al cuvîntului, deși...

ALEX : Fată mare ?

LAURA : Poftim ?

ALEX : Fecioară ?

LAURA *(încasînd, apoi bravînd)* : Bineînțeles. Pînă la douăzeci și patru de ani, cînd m-am măritat. Tata era închis și sora mea mai mică, bolnavă de epilepsie.

ALEX : Cu cine te-ai măritat ?

LAURA : De ce porți cîrlionțul ăsta pe frunte ? E de *mauvais goût !*

ALEX : Era tînăr ?

LAURA : Mă lași să ți-l dau deoparte ? *(Chipurile, vrea să-i dea la o parte bucla de pe frunte, dar rămîne o clipă cu mîna în părul lui. Apoi izbucnește într-un rîs nervos).* Nu. Era colecționar de artă. *(Pauză.)* Avea șaizeci și cinci de ani.

ALEX *(cu compătimire)* : Și ai trăit șapte ani cu el ? *(Laura aprobă din cap.)* Și în timpul ăsta n-ai avut nici un... ?

LAURA : Un amant ? *(Are un rîs trist.)* Cu scîrba pe care o căpătasem de trupul meu și de tot ce-mi amintea de existența unor funcții fiziologice !

ALEX : Atunci cum pretinzi că te-ai căsătorit cu Hans din dragoste ?

LAURA : Dar tocmai din cauza asta l-am iubit. Hans era atît de pur, de... cum să spun... de abstract... căsnicia a fost nemaipomenit de frumoasă, unică.

ALEX : Ești sigură ?

LAURA : N-ai ceva de băut ?

ALEX : Numai votcă rusească. E bună. *(Uimit.)* Îți place să bei ?

LAURA : Nu. Dar acum aș bea un pahar. *(Alex toarnă în două pahare. Laura dă jumătate din al ei peste cap.)*

ALEX : Dacă nu ești obișnuită, ai să te îmbeți.

LAURA : De ce ai avut aerul acela sarcastic cînd ți-am spus că mariajul nostru a fost nemaipomenit de frumos ? Ți s-a plîns Hans de ceva ?

ALEX : Prost trebuie să-l cunoști, dacă pui o asemenea întrebare.

LAURA : Acum două luni nu mi-ar fi trecut prin cap s-o pun. Azi însă nu mai știu nici eu pe ce lume sînt, cine e el, cine sînt eu. E ciudat să te uiți în oglindă și să nu te recunoști. De parcă treizeci și cinci de ani ai fi purtat o cămașă străină, pe care o lepezi. Azi un singur lucru știu precis : că vreau să aflu ce se petrece cu el.

ALEX : Gelozie ?

LAURA *(ridică din umeri)* : După cele ce ți-am spus ? Silă ! De el și de... *(Se oprește.)*

ALEX : Și de dumneata.

LAURA : Da, pe el îl detest pentru că am descoperit că e la fel de dezgustător ca voi toți. Pe mine, pentru că atmosfera asta de erotism scabros mă murdărește și mă îneacă.

ALEX : Și totuși te fascinează, nu-i așa ?

LAURA : Nu-i adevărat.

ALEX : Ba da. Frigiditatea duce pînă la urmă sau la o austeritate bolnavă, maniacă, sau la dezmăț.

LAURA *(bea restul de votcă)* : Cine ți-a spus că sînt frigidă ?

ALEX : Nu era nevoie s-o spună cineva, se vede de la o poștă. Bietul Hans.

LAURA *(ridicîndu-se)* : Bietul ?

ALEX : Nu vrei să pretinzi că voi doi ați dus o viață de îngeri asexuați.

LAURA : Se pare că într-o căsnicie există niște operații obligatorii : frecatul parchetului, spălatul rufelor și alte acte de igienă. Poți fi liniștit. I-am fost o nevastă docilă. *(Gata să iasă.)* După interogatoriul ăsta indecent, pot afla dacă ai de gînd să-mi spui adevărul ?

ALEX : Încă nu-l știu nici eu. Nici măcar nu am curajul să spun că îl presimt, deși...

LAURA : Dar ai să-ncerci să-l afli ?

ALEX : La ce-o să-ți folosească ?

LAURA : Să-mi fac o socoteală cu viața. Să mă eliberez. Însă îți atrag atenția că, dacă ai să pui totul în spinarea așa-zisei mele... răceli... riști să te înșeli. Hans are și el oroare de senzualitate.

ALEX : Bine, îți făgăduiesc să-l caut și să-ți comunic orice te-ar putea interesa. Fapte concrete. Cred că asta dorești.

LAURA : Întocmai. Dar am o dorință : să mi le spui la telefon.

ALEX : Nici eu nu țin să te mai văd.

LAURA *(iese, se reîntoarce după o clipă)* : Cuvîntul acela pe care mi l-ai aruncat...

ALEX : Ce cuvînt ?

LAURA : Nu-l pot spune tare. *(Alex se apropie.)* Cuvîntul acela... tîrfă... e oarecum literar, nu-i așa ? Cum spun bărbații între ei cînd vorbesc despre femei din astea... de stradă... *(Îl apucă de gît și-i apropie gura de urechea ei.)* Mai spune-mi-l o dată ! *(Apoi îl sărută sălbatic pe gură.)*

Întuneric

ANCA : Nu știu cum m-am îmbolnăvit. Mi-aduc numai aminte că eram pe stradă cînd casele au început să se învîrtească în jurul meu. Am zăcut aproape două luni între viață și moarte. Cel puțin, așa spun ceilalți. Eu nu-mi aduc aminte de nimic. Dar cînd George mi-a dat oglinda cu mîner de argint, pe care o aveam de la mama, ca să mă uit în ea, m-am speriat. Oh, nu, nu din cauza amintirilor, trecuse totul, uitasem totul, nu-l mai iubeam. Sau, în orice caz, nu mai aveam în mine nici puterea să iubesc, nici să urăsc, ci numai să mă uit la fața mea străvezie, cu cearcăne vinete sub ochi... și în ochi cu o privire... cu o privire care venea de altundeva, de foarte departe, și pe care n-o recunoșteam. Dar din tot ce rămăsese din mine simțeam că acesta e totuși singurul adevăr : doi ochi care priveau lumea fără s-o mai recunoască, sau mai degrabă n-o mai priveau, priveau altceva.

HANS : Și mai departe, Anca ?

ANCA *(revenind la prima ei scenă din piesă)* : Era sfîrșit de noiembrie. Eram foarte slăbită încă și zgribuleam pe banca din parc. Îl așteptam pe George și mă gîndeam că trebuie să mă grăbesc să cumpăr cartofi și să pun murăturile, ca să fiu din nou o nevastă de treabă, nevasta pe care-o merita pentru bunătatea și curățenia lui sufletească. Îl chinuisem atît ! Dar în seara asta o să cumpărăm lînă pentru plapuma roz și pe urmă o să mergem la prietenii noștri să privim televizorul. Se pare că se reia programul de la San Remo, cu băiatul ăla lățos... cum îl cheamă... și cu fata aceea blondă care e celebră... care are imprimate nu știu cîte zeci de mii de discuri, și iahturi, și palate, și... Cred că, de fapt, ar trebui să pun două borcane cu gogoșari... *(Cade o frunză.)* Uite că mai sînt frunze ! Ce poți să vrei mai mult ? Nimic. Absolut nimic. Totul e bine. Așa cum trebuie să fie !

HANS : Și mai departe, Anca ?

ANCA : Atunci l-am simțit în spatele meu. Venise, ca totdeauna, călcînd în vîrful picioarelor. „Oh, George, i-am strigat eu pe dinăuntrul meu, ce bun ești cu mine și cîtă nevoie am de bunătatea ta !“ Dar, de fapt, n-am rostit decît : „Oh, George !“ El mi-a răspuns : „Te-ai speriat ?“ — „Nu, te-așteptam.“ — „Nu ți-a fost frig ?“ — „Ba da, puțin, însă stînd pe banca asta, m-am gîndit mult la tine... la mine...“ Mi-a spus zîmbind : „Tu știi că o să se închidă piața și o să rămînem fără plapuma nouă ?“ Iar eu i-am răspuns : „Da, fără plapuma roz. Și dacă întîrziem, n-o să mai ajungem la prietenii noștri să privim festivalul de la San Remo.“ Mi-a răspuns : „Ei, vezi ! Hai, scoală, bătrînica mea dragă !“ Atunci i-am spus : „Ce-ar fi să nu mai mergem, George ?“ A părut nemulțumit : „Dar am plecat mai devreme de la serviciu, mi-am cerut învoire specială !“ — „Nu-i nimic, i-am răspuns, stai aici lîngă mine și dă-mi mîna. *(Mimează.)* Nu mai pot, George, vreau să stau de vorbă cu tine, să-ți spun tot. Nu mai pot să mint.“ Iar el mi-a zis : „Taci ! Crezi că aici e locul cel mai potrivit ? Spuneai că ți-e frig. Și, dealtfel, poate să ne audă cineva.“ Iar eu i-am răspuns : „Dacă nu-ți vorbesc acum, am să mor de minciună și n-o să mai pot fi niciodată cinstită. O să mor, George, dacă mă obligi să tac !“ Iar el mi-a zis : „Oamenii își petrec jumătate din viață mușcîndu-și buzele pentru cuvintele pe care le-au rostit în cealaltă jumătate. Crede-mă, Anca, e mai bine să tăcem și să ne lăsăm să trăim. Timpul rezolvă totul.“ — „Crezi tu ?“ l-am întrebat. — „Bineînțeles, bătrînico“, mi-a răspuns. — „Atunci, să fie cum vrei tu“, i-am zis. M-am ridicat de pe bancă, m-a luat de braț și am pornit amîndoi să căutăm lînă pentru plapuma roz și să... Dar deodată m-am oprit și am strigat : „Nu ! *(Pauză.)* Spuneai că e mai bine să tăcem și să ne lăsăm să trăim. Dar eu nu vreau să mă las să trăiesc. Eu vreau să trăiesc cu adevărat, oricît m-ar durea. Sînt un om, nu o larvă. *(Pauză.)* George, e mai bine să ne despărțim.“ S-a oprit în loc, dar nu m-a privit în ochi, ci și-a lăsat privirea în jos. „Niciodată nu ți-am făcut nici un rău, Anca“. I-am răspuns, cu ochii plini de lacrimi : „Nu, dar dacă vrei să trăiesc, eu sînt obligată să-ți fac rău. Știi ce-a fost între mine și Vlad ?“ — „Taci, a țipat la mine, nu vreau să știu nimic !“ Atunci am rămas încremenită : „Prin urmare, ai știut ? Cînd te culcai lîngă mine seara, în pat, știai că mă gîndeam la el, că mă sfîrșeam de dorul lui, că fiecare bucățică din sufletul și pielea mea îl chema pe el, și totuși ai tăcut ?“ — „Netrebnico, mi-a răspuns, ei da, am știut, am știut din prima clipă că-l doreai.

am ştiut cînd te-ai culcat cu el, am ştiut totul şi am tăcut. Iar în loc să-mi fii recunoscătoare, faci pe victima ? Asta-i tot ce-ai înţeles din iertarea şi mărinimia mea ?“ Atunci m-am trezit. Doamne, Doamne, ce prostie era să fac, să-mi cumpăr viaţa pe un borcan de murături ! Lui îi trecuse furia. Se uita la mine ca un cîine bătut. Îmi era tare milă de el, dar i-am spus : „George, n-am nevoie de mărinimia asta“. — „Anca, mi-a răspuns el, cu timpul am să uit, am să te iert, nu mă lăsa, ce-ai să te faci singură în viaţă ?“ I-am zis : „Nu am nevoie, George, de iertarea ta şi nici de uitarea ta. Eu nu vreau să fiu iertată. Iar dacă n-o să pot trăi...“

(Tăcere lungă, apoi Anca se ridică încet, somnambulic, ca un personaj ireal ce este, şi se îndreaptă spre ieşire. Dar deodată se opreşte în dreptul lui Hans.)

HANS : Poţi pleca, Anca. Îţi mulţumesc. Dar să nu mai vii. Auzi, să nu mai vii niciodată. Nu mai e nevoie de tine. Ştii, am fost la doctor. Nu sînt nebun, sînt numai bolnav de cancer. *(Îşi duce mîna la gît.)* Asta e însă secretul nostru. Adio, Anca.

(Anca, după o clipă de tăcere, are un mic rîs ciudat, apoi, cu vîrful degetelor, îl mîngîie pe obraz şi iese.)

Întuneric

HANS *(monologul va fi rostit într-o totală imobilitate)* : Iar ai venit ? De ce taci ? Crezi că nu sînt destul de înspăimîntat ? *(Pauză.)* Ştiu că eşti din nou aici. Măruntaiele mele îţi simt apropierea înainte ca tu să-ţi fi întors privirea albastră spre mine. Întîi tresare, ca un şoarece speriat, ficatul ; apoi încep să tremure subţire, din ce în ce mai tare, corzile albe ale nervilor ; în tîmple bat tobe, nenumărate tobe bat, bat, milioane de tobe bat, bat, bat... munţii de zăpadă ai creierului se umplu de noapte... Ce mai vrei de la mine ? Nu sînt prada ta ? Te mai îndoieşti ? Nu sînt mîncarea ta sfîrtecată, mestecată, înghiţită ? Nu sînt dinţii, şi unghiile, şi pîntecele, şi rîsul tău mîncător de carne crudă ? Nu mă mai chinui... nu mai pot îndura... Mint, îndur, e bine cu tine, e neomenesc de bine. Poţi începe tortura. Sînt gata. Leagă-mă strîns de osia pămîntului şi să înceapă sărbătoarea. Mă rotesc, mă rotesc, mă rotesc... Aerul frige, tunetele gem în fundul mării, lumina se scurge din cer. Asfixie ! Mugetele gongurilor sparg timpanele, oceanele bolborosesc, constelaţiile basculează ; pe cerul negru apar încet şi curg încet sori necunoscuţi roşii, violeţi, albaştri, galbeni. Curg urlînd din tuburile lor orgile, şi curg coapse, sîni, gheţari, alunecă ochi crăpaţi, albuşul ochilor... gonguri, gonguri, gonguri... nu pot... nu mai pot... lasă-mă... Cad, cad, cad... Tenebre !... Plutire lină ! Lumină ! Nemişcare ! Tăcere ! Aleluia ! În centrul mişcării, contemplaţia. În mijlocul cercului, punctul. Cuvintele nu mai au rost. Buzele le leapădă... seminţe goale. Aleluia... Tăcere, tăcere, tăcere...

(Scena se luminează.)

ALEX : Vă rog să mă credeţi că n-a fost o glumă să-l găsesc pe Hans. Plecase fără urmă din Bucureşti, şi Laura izbutise să mă înnebunească cerînd să i-l aduc înapoi — chipurile, pentru socoteala definitivă. Dacă nu exista caţa asta de femeie, probabil că n-aş fi mişcat un deget, aşa de tare mă cuprinsese o stare de lehamite şi, de ce să nu mărturisesc, de frică în legătură cu Hans. În clipa însă cînd i-am descoperit adresa şi m-am suit în trenul spre Valea Scurtă, m-a apucat vechea febră. În sat a fost de-ajuns să mă opresc la cîrciumă ca să aflu unde stă. Unul blond şi cam... mi-a spus responsabilul, făcînd cu degetele un semn neechivoc la frunte, dar zîmbind cu simpatie. Era spre şase seara cînd mi-am proptit bărbia într-o ostreaţă a gardului, uitîndu-mă la Hans, care stătea întins într-un şezlong în mica ogradă în care piguleau trei găini şi un cocoş roşu. Hans rîdea. Vi s-a întîmplat vreodată ca un rîs, un simplu rîs să vă transporte brusc în altă lume, în lumea copilăriei, de pildă, refăcînd în jurul vostru nu o amintire anume, ci un alt spaţiu, un spaţiu magic, creînd un anumit loc în timp ?

HANS : Şi eu mă aşteptam să-mi crească întîi copitele şi coarnele. Dar nu vor deloc să se arate. În schimb, nu observi că glasul meu a căpătat o răguşeală de behăit ? *(Strigînd spre culise. Tot timpul va vorbi cu cineva nevăzut.)* Ce spui ? Nu, secretul ăsta nu pot să-l divulg. În fabule intervine de obicei un animal fermecat, o pajură, de pildă. În realitate... *(Strigînd.)* Ce tot spui acolo ? Am zis : în realitate ! În realitate nu ştii deloc cînd şi cum treci pe celălalt tărîm.

EMI *(apărînd cu o tavă cu cafea)* : Cum, nu ştii ? Pînă şi cînd treci strada ştii că ai trecut-o. Cîte amenzi am plătit eu !

ALEX : Am rămas de-a dreptul înţepenit, cu gura căscată, cum se spune. Şi se spune bine. Aerul pe care-l trăgeam în plămîni ca să-mi revin nu-mi ajungea. Emi şi Hans ! La Valea Scurtă ! În creierul munţilor ! Rîzînd împreună ! *(La maximum de uluire.)* Discutînd împreună ! Matematicianul Hans şi curva Emi !

HANS : Miroase grozav cafeaua ta.

EMI : Sînt cîteva lucruri în viaţă la care mă pricep. Păcat că nu-mi apreciezi decît cafeaua. Nu ţi-e rece ? *(Îi întinde un pled pe picioare.)*

HANS : Nu, mi-e bine, mi-e nemaipomenit de bine.

EMI : Dacă nu ştii cînd şi cum ai trecut pe celălalt tărîm, de unde ştii că e altul ?

HANS : Ai văzut negative de film ? Ei bine, cînd le expui la o anumită lumină, devin dintr-o dată altceva, pozitive. Cam asta-i toată afacerea.

EMI *(ieşind)* : Să nu bei cafeaua pînă nu-ţi aduc dulceaţa, face gazda ta o dulceaţă de fragi nemaipomenită.

HANS : Totul e nemaipomenit aici.

EMI *(de afară)* : Nu te plictiseşti cu mine ?

HANS : Cred că, fără tine, miracolul acela de trecere de la negativ la pozitiv ar fi fost mai greu.

EMI : Nu pricep nimic, dar îmi pare bine.

HANS : Ce-ai spus ?

EMI : Am spus că-mi pare bine.

HANS : Nu, înainte ce-ai zis ?

EMI *(intrînd cu dulceaţa, aşezîndu-se lîngă el)* : Spune-mi, dar de-adevărat, ce înseamnă celălalt tărîm ?

HANS *(cu ironie)* : Cvadratura cercului, eternul vis al matematicienilor.

EMI : Să-ţi fie ruşine, îţi baţi joc de mine.

HANS : Doamne-Dumnezeule, ce-ţi trece prin cap ! Dă-mi mîinile să ţi le sărut. Nu aşa, pe amîndouă. *(I le sărută.)* N-ai auzit niciodată de cvadratura cercului ? Sau, ca să folosesc o imagine mai apropiată, de moartea timpului ? *(Emi îl priveşte nedumerită.)* Nici de eternitate n-ai auzit ?

EMI : Singurul om pe care l-am iubit îmi făcea filozofia clipei. Era foarte convingător, naiba să-l ia !

HANS : Cine era ? Alex ? *(Emi tace.)* Hai, mai bine, să-ţi spun cum s-a întîmpat. Asculţi ?

EMI : Sigur, ascult.

HANS : Deci, a venit o pajură. Era noaptea tîrziu şi eu încercam să găsesc soluţia unei probleme foarte complicate. Pe stradă nu mai circulau nici maşini, nici trecători. Deodată, chenarul ferestrei s-a întunecat şi a foşnit. Mi-am întors capul. Iar pasărea a bătut de trei ori.

EMI : De ce de trei ori ?

HANS : Emi, oricît aş fi de leneş, să ştii că mă scol de pe şezlong şi te bat, te bat...

EMI : Eu cred că ţi-a ciocănit o pajură într-o noapte în fereastră la Bucureşti, dar nu admit să nu-mi explici de ce de trei ori şi nu o dată sau de zece ori.

HANS : Bine. E în regulă. A ciocănit de douăsprezece ori. Asta pentru că pajurile măiestre au ce au cu multiplii de trei. Aşa eşti mulţumită ?

EMI : În orice caz, mai merge. *(Furioasă.)* Ţine-ţi pledul ăsta ca lumea. S-a lăsat răcoare.

HANS *(uşor melancolic)* : Da, coboară răcoarea şi noaptea din vîrful munţilor. Ca o turmă de oi negre. *(Rîzînd.)* Cu trei ciobănei.

EMI : De ce rîzi ?

HANS : Ascultă, Emi, dacă am plecat de-acasă, unul din motive a fost ca să nu mai fiu întrebat mereu „de ce ?". Uite-aşa îmi vine mie să rîd.

EMI : Şi pe urmă după ce-a bătut în fereastră ?

HANS : Pe urmă...

EMI : Nu ți-a fost frică ? Eu aș fi murit de frică.

HANS : Ba da, mi-a fost, dar, ce vrei, sînt bărbat. M-am dus la fereastră, am deschis-o și am întrebat-o : Ce vrei, doamnă pajură, la ora asta necuviincioasă ? Degeaba am întrebat-o, nu vorbea. M-a ciocănit doar în frunte de trei ori.

EMI *(cu reproș, ironic)* : Iarăși trei !

HANS : De data asta n-am ce face. De trei ori a ciocănit. Și atît de zdravăn, încît am priceput că vrea să mă ia cu ea. În fond, ce treabă aveam ?

EMI : Și ? Îmi place, e pasionant.

HANS : M-am agățat de gîtul ei.

EMI : Te-a ridicat foarte sus ?

HANS : Așteaptă.

EMI : Dacă te-a ridicat foarte sus, eu, în locul tău, n-aș fi rămas agățată, așa, prostește de gîtul ei, ci m-aș fi cuibărit sub pene, la căldură...

HANS : Tu nu poți fi nici o clipă serioasă ? Poate că, după o anumită vreme, la milioane de kilometri înălțime, mi s-a făcut frig și m-am ascuns în adevăr în culcușul de pene de pe gîtul ei.

EMI : Ei, așa da. Apropo, dacă mai lași pledul să cadă pe jos, te ating.

HANS *(trăgîndu-și pledul)* : Deci, am zburat cît am zburat, vorba ta, între pene trebuie să fi fost cald, și am adormit probabil, pentru că atunci cînd mi-am revenit, eram dincolo. Bineînțeles, pajura dispăruse. N-am regăsit-o decît la plecare, ca să mă aducă pînă aici, la Valea Scurtă.

EMI : Lasă Valea Scurtă, cum era dincolo ?

HANS : Nu era, este. Dincolo este mereu.

EMI : Of, simt iar că mă apucă durerea de cap. Nu comenta, descrie.

HANS : Era... *(Tace, căutîndu-și cuvintele.)*

ALEX : Oameni buni ! Voi pricepeți ceva ? Nu ? Ei bine, eu pricepeam tot. Așa, dintr-o dată. Și cînd te gîndești că ființa aceea, Emi, pe care o tăvălisem eu și alții pe toate paturile, întreba, jumătate surîzînd, jumătate plîngînd, cuprinsă de o emoție pe care eu și nici voi n-o s-o cunoaștem niciodată... cum era pe celălalt tărîm ?! M-am trezit mușcînd cu disperare din ostreața mea, în vreme ce Hans continua să bată cîmpii.

HANS : Știi ce-i curios ? Pe celălalt tărîm era aidoma ca în grădina copilăriei mele, acasă, în livada bătrînească. E drept, m-am gîndit mai tîrziu la asta, că mama și tata aveau obiceiul să sădească mereu pomi și să sape fîntîni și de aceea grădina noastră era altfel decît celelalte. Erau zece fîntîni în livadă : cu roată, cu cumpănă, cu jgheaburi.

EMI : N-ai mai fost de mult acasă ?

HANS : De vreo cincisprezece ani. Știu că acum e acolo o instituție cu un nume în id : C.T.I.D... B.B.I.D.... SANEPID... cam așa ceva. De fapt, id-ul de la urmă contează.

EMI : Te superi dacă te-ntreb ceva ?

HANS : Tu nu mă poți supăra.

EMI : E cam indiscret. De ce te cheamă Hans ? Nu ești român ?

HANS : Normal ar fi fost să mă cheme Vasile, ca pe bunicul, sau Grigore, ca pe tata. A fost un capriciu al mamei. Dar într-o zi, cînd m-am întors de la școală plîngînd pentru că copiii-mi strigau : „Hanț-branț-cranț“, mama mi-a spus că numele nu l-a inventat ea, ci că era al unui străbun de-al ei, un horticultor venit în Moldova din Turingia cu vreo sută de ani în urmă. De ce ?

EMI : Mi se pare foarte caraghios că te cheamă Hans Cojocaru, și totuși găsesc că e foarte potrivit.

HANS : M-am gîndit și eu de multe ori la asta. Probabil că e-n adevăr potrivit. *(Ducîndu-și mîna la gît.)* Vrei să-mi dai un pahar cu apă ? *(Emi iese.)*

ALEX : Adevărat, așa îi strigau uneori copiii. Și mie mi s-a părut numele lui totdeauna ciudat, dar mă obișnuisem cu el și în nici un caz nu-mi spusesem, ca deșteapta de Emi, că i se potrivește. Acum, însă, ereditatea asta, poate închipuită, mi se părea semnificativă. De fapt, dacă ai fi atent la ce se întîmplă în jurul tău, ar trebui toată vremea să te minunezi de cîte înfățișări pot avea lucrurile.

EMI *(reintrînd cu paharul de apă)* : Și... ? *(Hans nu răspunde. Îl atinge pe braț.)* Și ?

HANS *(revenindu-și)* : Mulțumesc. *(Bea.)* Și ce ?

EMI : N-ar fi mai bine să intri în casă ? Se face în adevăr răcoare și vine noaptea.

HANS : O să fie o noapte grozavă : cu stele făclii și cu munți în odăjdii. Exact ca dincolo.

EMI : Îmi mai povestești ?

HANS : Nu-i mare lucru de spus. Paradisul nu se poate povesti.

EMI : Slavă Domnului ! Paradisul e un subiect care nu mă interesează.

HANS : Am spus paradisul ca să-nțelegi mai bine. Nu e vorba de raiul creștin, ci de paradisul vîrstei de aur.

EMI : Știu, știu, am citit undeva : oameni goi, amorul liber... îmi place.

HANS : Ce desăvîrșit de dulce ai fi tu dacă nu te-ai simți obligată să te prostești ca să pari cu orice preț o secătură deșteptătică.

EMI : Nu mă ofensez. Totuși, am o curiozitate de secătură : nu-i adevărat că pe tărîmul celălalt, al tău, în vîrsta de aur, oamenii fac dragoste ?

HANS : Cred că asta-i una din ocupațiile lor principale. Trebuie însă să te previn că nu numai eu, dar nici chiar tu n-ai avea acces acolo. Nici unii dintre ei nu depășesc douăzeci de ani, sînt atletici, splendizi și nemaipomenit de tineri.

EMI : Dacă fac numai dragoste, trebuie totuși să se plictisească pînă la urmă.

HANS : Din fericire, îi vizitează zeii. Unii din ei îi învață să domesticească armăsarii, alții să se lupte și să inventeze poezii ; alții să discute... Și astea sînt pentru ei ocupații la fel de principale.

EMI : Și după ce depășesc douăzeci de ani ?

HANS : Nu-i depășesc niciodată. Trăiesc într-o eternă tinerețe.

EMI : Și tu ce-ai făcut cînd te-a lăsat pajura acolo ? Nu ești nici splendid, nici atletic și nici nu ai douăzeci de ani.

HANS : Așa credeam și eu. Îi spionam din frunzișuri și mă simțeam îngrozitor de umilit. Dar mi s-a făcut sete și, găsind un pîrîiaș, m-am apucat să beau apă și m-am văzut : eram nemaipomenit de frumos, de tînăr și, oricît ți s-ar părea de ciudat, oglindindu-mă doar în apă, am înțeles că sînt și foarte înțelept.

EMI *(scoțînd un fluierat semiironic)* : Atunci de ce n-ai rămas acolo ? Nu ți-a plăcut nici una din fete ?

HANS : Ba da. Cea care m-a descoperit prima semăna cu Diana. Erau trei și veniseră să se scalde. Începuseră să se dezbrace. Se vede că una din ele a simțit că în boschetul de pe mal este cineva. Nu-și lăsase cămășuța de pe ea decît pînă la jumătatea sînului stîng. Cu mîna dreaptă a dat la o parte ramurile care mă ascundeau și, uimită, dar nu speriată, m-a privit drept în ochi.

EMI : Ce fel de ochi avea ?

HANS : Mari, liniștiți și întocmai ca cerul pe care-l răsfrîngea pîrîul. Adică nu albaștri, ci mai degrabă vineții.

EMI : Te-ai culcat cu ea ?

HANS *(tușind rău și dînd semne de sufocare)* : Mai dă-mi, te rog, puțină apă. *(Emi iese grăbită.)*

ALEX : Am înțeles atunci că Hans e foarte bolnav, dar nu știam dacă aiurează sau se joacă.

EMI *(reintră, îi dă lui Hans să bea)* : Te rog, intră în casă.

HANS *(regăsindu-și respirația)* : Crezi că acolo o să am mai mult aer decît aici ? Unde-am rămas ?

EMI : Lasă prostiile.

HANS : Cum, nu crezi că ceea ce ți-am spus e adevărat ?

EMI : Ba da... dar ești obosit.

HANS : Și Diana, cu ochii ei mari, liniștiți și vineții, m-a privit lung, și după aceea s-a întors către tovarășele ei, fără să-i pese că acum i se dezgolise tot sînul, și le-a spus : Ce păcat că băiatul ăsta e atît de obosit și că nu-i de-al nostru. S-a răsucit de tot, s-a aruncat în apă, împreună cu celelalte două fete, și au dispărut.

EMI : Hans, nu vrei să chem un doctor ?

HANS : De asta am fugit de Laura ? Niciodată n-am fost, fată dragă, atît de sănătos și de întreg ca acum. Încă nu mă doare.

EMI *(după o pauză, cu o lacrimă în gît, pe care și-o înghite)* : Și tu ce-ai făcut atunci ?

HANS : Cînd ?

EMI : După ce-au dispărut fetele ?

HANS : Mi-am dat seama că ceva se stricase iremediabil în mine pe celălalt tărîm, adică pe ăsta al nostru, și că asta făcea, oricît ar fi de curios, să n-am ce căuta nici dincolo, că eram doar un spectator întîmplător. Nu regret. Cel puțin am văzut. *(Glumeț.)* Dar cum nu-mi place să fiu un *„voyeur“*, am făcut așa din degete *(pocnește din degete)*, pajura a venit și m-a dus de-a dreptul la Valea Scurtă. Ca să te-ntîlnesc pe tine.

EMI : Eu nu sînt nici frumoasă, nici deșteaptă, n-am nici ochii vineți. Sînt o...

HANS *(punîndu-i degetul pe buze)* : Ești întocmai ca Diana. *(Arătînd spre cer, unde a apărut luna.)* Uite, ți s-a oglindit chipul pe cer. Ești tot atît de limpede ca și ea. *(Emi, în genunchi, cu fața în mîini, își lipește obrazul de brațul lui.)*

ALEX : Asta n-o mai puteam îndura, prea era gogonată ! Emi... Diana... luna... Salammbô... să nu mori ?! *(Către cei doi.)* Bună seara.

EMI *(sărind)* : Tu ?

HANS *(calm)* : Bună seara, Alex. Cînd ai venit ?

ALEX : Cu trenul de șase. Vreau să stau de vorbă cu tine.

EMI : E obosit, lasă-l în pace.

ALEX : Ia te uită ! Cine ți-a dat voie să-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe oala ? Și ce cauți tu aici ?

EMI : În primul rînd, cu nasul meu fac ce vreau. În al doilea, nu te privește, nu mai ai nici un drept să te privească unde-mi petrec vacanța ; în al treilea...

HANS : Emi, lasă-mă cu Alex. *(Cu ușoară ironie.)* După figura pe care o face, am impresia că vrea să-mi comunice lucruri grave.

EMI : Mă întorc mai tîrziu, să-ți pregătesc masa. *(Lui Alex.)* Sper că n-ai de gînd să faci mulți purici pe-aici. Înainte de venirea ta, se respira la Valea Scurtă un aer grozav de curat. *(Iese.)*

HANS : Grozavă fată !

ALEX : Cum se face că sînteți împreună ? N-ai întîlnit-o decît o dată, la mine. (Nu vroiam să recunosc, era prea absurd, dar eram furios pe Emi ! La București n-o vedeam cu săptămînile, știam de aventurile pe care le avea, mai ales din motive pecuniare, cîteodată din capriciu, dar asta nu mă deranja. Acum mă zgîndărea îngrozitor însă faptul că am găsit-o lîngă Hans. Prietenă cu Hans ! Intimă cu el ! Nu izbuteam să-mi revin.)

HANS : Ne-am întîlnit întîmplător la han, a doua zi după ce venisem aici. Își face vacanța la Valea Scurtă. E grozav de bună și curată.

ALEX : Emi, curată ! Haida-de ! Cred că a consumat mai mulți bărbați decît păr ai tu în cap.

HANS : Ce-i cu tine ? Niciodată nu te-am văzut vulgar. Golan... puțin golan ai fost totdeauna, asta da, și tocmai de aceea te admiram, într-un fel, cînd eram mic, dar vulgar ?

ALEX : Nu te miră c-am venit aici ?

HANS : Ai dreptate, ar trebui să fiu foarte mirat. De unde ai aflat că sînt aici, de ce te-ai simțit obligat să mă cauți și așa mai departe. Dar, de fapt, nu sînt mirat, nu simt nevoia să mă mir de nimic. Bine-ai venit, Alex. Și decontractează-te odată, parcă ai avea țepi în tălpi.

ALEX *(așezîndu-se)* : Bine, e în regulă, nu mă mai lua peste picior. *(Brusc.)* M-a trimis Laura.

HANS : Cum, vă cunoașteți ? Vroiam să întreb, vă cunoașteți atît de bine, încît să-ți încredințeze misiuni de felul ăsta ?

ALEX : Da, ne-am văzut în ultima vreme. E îngrijorată din cauza ta.

HANS : Crezi ? După cîte îmi aduc aminte, dragă Alex, convorbirile noastre din ultima vreme nu aveau ca subiect viața mea conjugală.

ALEX *(spre public)* : Groaznic se poate tîmpi omul ! Ce mă apucase dintr-o dată să-i vorbesc de Laura ? Asta numai din cauza netoatei de Emi. Mă zăpăcisem de tot. *(Lui Hans.)* Adevărat, Hans, de fapt, am venit să-ți aduc niște informații pe care mi le-ai cerut. Era o obligație de care vroiam să mă descarc.

Acum știu totul. Ai avut dreptate, Anca Artenie e moartă.

HANS *(după o clipă de tăcere)* : Cum a murit ?

ALEX : Într-un accident de schi.

HANS : Accident ?

ALEX : S-a rătăcit de grupul ei și a fost găsită într-o prăpastie de lîngă Piatra Craiului de-abia după trei luni, primăvara.

HANS *(murmurat)* : Știi că există superstiția că sinucigașii nu-și găsesc liniștea și se întorc ?

ALEX : Unde ?

HANS : Printre noi.

ALEX : Ce vrei să spui ?

HANS *(zîmbind)* : Glumeam. În orice caz, îți mulțumesc pentru confirmare. Ți-am dat multă bătaie de cap, deși...

ALEX : N-a fost chiar atît de complicat cum îți închipui. Și, dealtfel, povestea începuse să mă pasioneze. Am stat de vorbă cu o mulțime de oameni care-și mai amintesc faptele. Le-am pus cap la cap și am reconstituit totul. Din jurnal lipsește tocmai întîmplarea principală.

HANS *(fără interes)* : Da ?

ALEX : Se pare că în clipa în care Anca Artenie s-a dus la secretarul organizației să-i povestească drama ei, omul era deja informat prin scrisori anonime. Drăguțele, adorabilele scrisori anonime ! Amănunt picant : secretarul era nașul Ancăi Artenie. Bun ! Și aici izbucnește lovitura de teatru. Împotriva lui Vlad, eroul, salvatorul acestei întreprinderi de zece mii de oameni, se adunase un dosar gros de două palme. Mă asculți ?

HANS *(de fapt, total absent)* : Sigur că da, continuă.

ALEX : Din povestea asta iese cartea vieții mele, Hans ! Un reportaj adevărat, nu din alea haloimăs, fabricate pe de-a-ntregul. Deci, e clar. Eroul nostru sacrificase oameni, dezechilibrase producția punînd accentul doar pe comanda pentru străinătate, din cauza asta un inginer s-a sinucis, iar odinioară, dintr-o brigadă de tineri care se luase după nebuniile lui, rămăseseră schilozi vreo doi, datorită unor

riscuri inutile. Și, culmea, trimisese și un denunț anonim împotriva soțului Ancăi Artenie, în care-l demasca ca șperțar. Denunț pe care femeia, avîndu-l în mînă, a recunoscut scrisul. Vezi bine, era același ca și cel din scrisorile lui de dragoste. Atunci n-a mai rezistat. A clacat. Am impresia că nu mă asculți.

HANS : Ba da, continuă.

ALEX : Dar știi ce e nemaipomenit ? Că acel Vlad a adorat-o pe femeia aceea și că era în adevăr un tip formidabil, o forță a naturii, dar fără scrupule, ca toate forțele naturale. Biata Anca Artenie ! Prinsă între principiile ei morale și această forță oarbă, a fost strivită ca o nucă.

HANS : N-a strivit-o. Femeia aceea a fost mai tare decît el.

ALEX : Sinucigîndu-se ?

HANS : Refuzînd compromisul.

ALEX : Ăsta-i tot discursul tău funebru ?

HANS : De ce te miri ?

ALEX : Poate că sînt nebun, însă credeam... iartă-mă... ajunsesem să-mi închipui că o iubești.

HANS *(uluit)* : Ce spui ?! Dacă-ai ști ce puțin mă mai interesează Anca Artenie ! *(Izbucnind în rîs.)* De asta ai evitat să mă vezi atîta vreme ! Îți închipui că sînt îndrăgostit de o moartă. Eu sînt matematician, Alex, nu pot iubi decît adevărul, morții nu există pentru mine.

ALEX *(cu excitație și febră)* : Ești atît de sigur că nu există și că nu se amestecă printre noi ?

HANS : De unde vrei să știu ?

ALEX : Pentru că sînt sigur că știi mult mai multe lucruri decît recunoști.

HANS *(tăcere lungă)* : Poate. Dar ai apucat pe o cale greșită. Nu te lua după faptul că am vorbit de spirite și de morți care se întorc. Mă exprim figurativ, simbolic.

ALEX : Atunci n-ai vrea să-mi faci hatîrul să te exprimi, în sfîrșit, în termeni exacți ? Tu știi că, din seara cînd ai venit la mine, cu jurnalul acela blestemat, viața mea s-a întors pe dos, că nu mai știu bine unde-i răsăritul și unde-i apusul, că o visez pe Anca

Artenie, că-mi vine să-mi iau lumea în cap, că mi-e frică ? Da, frică, frică în sensul cel mai abject al cuvîntului ? Și că fac numai neghiobii ? Că-mi pare rău după putoarea asta mică de Emi și că m-am încurcat cu o... ? *(Își ia capul în mîini.)*

HANS *(îl privește lung)* : Cu o... ?

ALEX : Cu o obsedată, o nimfomană refulată.

HANS : Ai dreptate, Alex, sînt vinovat, nu trebuia să te amestec pe tine, care ești atît de fragil tocmai pentru că ești sănătos, în toate poveștile astea... dar nici eu nu pricepeam atunci nimic. Crede-mă că sînt sincer dezolat.

ALEX : Nu-ți mai cere scuze dacă vrei să nu înnebunesc de tot. Știi doar cît țin la tine ! *(Cu intensitate.)* Știi, Hans, nu-i așa ?

HANS : Bineînțeles. Tu ești singurul meu prieten.

ALEX : Un prieten murdar.

HANS *(privindu-l lung din nou, se vede bine că vrea să priceapă ce e în sufletul lui Alex fără să-l oblige însă la o mărturisire directă ; ca și cum ar schimba vorba întîmplător)* : Biata Laura, trebuie să fie îngrijorată. *(Alex a tresărit.)* Deși, pentru ea, lumea se împarte în alb și negru. Incertitudinea e însă gri. N-are de ce să fie îngrijorată, peste două zile mă întorc la București, am de pus la punct anumite treburi. *(Cu un fel de ricanare.)* Au fost ani întregi în care mi-am închipuit că Laura e femeia ideală : atît de aseptică, de... O să-ți fac o mărturisire : e exact femeia care nu-i trebuie unui bărbat. Dar știi care-i culmea ? Trei ani am fost fericit cu ea și mi-am imaginat că mariaj mai bun nu poate exista. Asta pentru că habar nu aveam ce-i fericirea.

ALEX : Și acum știi ? *(Hans aprobă din cap.)* Și toată povestea asta aiurită cu Anca Artenie... care-i sensul ?

HANS : Anca, sau mai bine zis jurnalul ei a jucat pentru mine rolul unui fel de catalizator. M-a ajutat să înțeleg că toată viața am trăit alături de viață. Nu mi-a fost ușor să pricep.

ALEX : Și fericirea ? Vorbeai de fericire.

HANS : Ei, omule, greu mai ești de cap. Fericirea e viața însăși. Cu toate turpitudinile, necazurile și frumusețile ei. Folosită altfel, noțiunea e absurdă, n-are nici un sens. Hai, gata, prea ne prostim. Dormi noaptea asta aici ?

ALEX : Nu vreau să vă deranjez.

HANS *(nedumerit)* : Să ne deranjezi ?

ALEX : Ei da, pe tine și pe Emi.

HANS *(uimit, apoi strigînd amuzat)* : Emi, Emi, vino repede aici !

EMI *(apărînd)* : Făceam tocmai clătitele.

HANS : Lasă-le să ardă. Explică-i caraghiosului ăstuia că noi doi nu trăim împreună.

EMI *(lui Alex)* : Ești un porc ! Toată viața ai fost un porc. *(Iese.)*

ALEX *(după o tăcere lungă)* : Am tren peste douăzeci de minute. *(Pauză, gata să iasă.)* Și, totuși, femeile astea din jurul tău, moarte sau vii... ?

HANS *(surîzînd)* : „Eternul feminin ne atrage în sus."

ALEX *(izbucnind în rîs)* : *Faust !* Măcar atît am citit și eu. *(Deodată, foarte vindicativ.)* Mi-ai întors viața pe dos, și asta n-am să ți-o iert niciodată, Hans !

HANS *(calm)* : Pleacă, Alex. Și uită ! Uită-mă. *(Cu voce scăzută.)* Știi, sînt bolnav, grav bolnav. *(Își duce mîna la gît.)*

ALEX *(venind lîngă el)* : Nu-i adevărat, nu-i așa că nu-i adevărat ?

HANS : Ce nu-i adevărat ?

ALEX : Că ai să mori.

HANS *(rîzînd ușor)* : Toți trebuie să murim într-o zi. Crezi că asta are importanță ? Important e să nu mori înainte de a descoperi cît de frumoasă e viața. Și pe urmă, simt că o să mi se întîmple ceva extraordinar, ceva pe care-l aștept așa cum așteaptă o adolescentă primul ei bal. Sînt fericit, dar... *(Luîndu-l de gît pe Alex.)*

ALEX : Ce ?

HANS *(aproape șoptit)* : Știu că se poate fi și mai fericit. Chiar dacă totul ar dura numai o clipă.

Întuneric

Acasă la Hans.

LAURA *(uitîndu-se la ceas și adresîndu-se sec lui Emi, care intră)* : Vă aștept de un sfert de oră. Mi-a telefonat Alex că veniți la șase.

EMI : Îmi pare rău, era înghesuială în tramvai.

LAURA *(glacială)* : Luați loc.

EMI : Mulțumesc. *(Se așază timid.)* Ce casă frumoasă aveți.

LAURA *(după un timp)* : Spuneați că e vorba de ceva important.

EMI *(emoționată)* : Hans... domnul Hans e acasă ?

LAURA : Soțul meu ? Nu știam că-i spuneți pe nume. Da, e acasă.

EMI : Sper că nu ne aude.

LAURA : Dumneata ești fata care a fost cu el la Valea Scurtă ?

EMI *(surîzînd, cu dorința de a fi amabilă, de a lega o conversație)* : Da, v-a povestit că ne-am întîlnit acolo ?

LAURA : Întîmplător ?

EMI : Ce vreți să spuneți ?

LAURA : Nimic. Ce dorești de la mine, domnișoară ?

EMI : Cum se simte ?

LAURA : Cine ?

EMI : Hans... soțul dumneavoastră...

LAURA : Ascultă, duduie, nu găsești că abuzezi de răbdarea și politețea mea ?

EMI : Ba da, și tocmai de asta nu știu cum să încep.

LAURA : Dumneata se pare că ești actriță ?!

EMI : Da, doamnă.

LAURA : Ciudat, îmi place să merg la teatru, nu pierd aproape nici o premieră interesantă, dar n-am impresia că te-am văzut.

EMI : Era și greu. Cînd eram tînără de tot, mi-a intrat în cap să fac teatru, acum e prea tîrziu să-mi schimb meseria, deși știu că n-am talent. Așa încît fac figurație, ca să fiu cinstită.

LAURA : Și totuși, se spune că directorii și regizorii sînt foarte sensibili la grațiile feminine. Mai ales cînd le sînt acordate fără prea mare greutate. *(Preîntîmpinînd o tresărire a lui Emi.)* Nu te supăra, n-am

vrut să te jignesc, așa se spune. Și dumneata ai foarte multă grație feminină.

EMI : Doamnă, n-am venit să vorbesc despre mine. Și ar fi mai bine să nu mă provocați. În culisele teatrului măcar atît am învățat, să nu-mi pun lacăt la gură. Și am o gură...

LAURA : Ce amuzant ! Trebuie să fie o lume foarte pitorească, lumea teatrului ! E adevărat că vă dezbrăcați în comun ? Dar ai dreptate, să revenim la obiect. Numai că eu nu-l cunosc.

EMI : E vorba de...

LAURA : Pe Alex îl cunoști de mult ? După telefonul pe care mi l-a dat, s-ar părea că sînteți cunoștințe vechi.

EMI : Da, chiar de la debutul meu. Pe vremea aceea, făcea cronică dramatică. *(Rîzînd.)* De atunci s-a apucat de lucruri mai serioase : scrie despre hidrocentrale, irigații...

LAURA : E un băiat drăguț, nu-i așa ? Cam simplu ca intelect, dar cu farmec.

EMI : Vă înșelați. Alex n-o fi strălucind prin cultură, dar e foarte deștept și chiar sensibil.

LAURA : Zău ? Eu îl socoteam pur și simplu o brută. Un fel de animal de reproducție, și atîta tot.

EMI : Bărbat este, de ce să-i contest calitatea asta. Are însă, afurisitul, și altceva în el, dar ascunde.

LAURA : Ai fost îndrăgostită de el ? Ce-ai spune dacă ți-aș mărturisi că sînt amanta lui ?

EMI *(sufocată)* : Poftim ?

LAURA : Că sînt amanta lui.

EMI : Dumneavoastră, amanta cuiva ! Sînteți prototipul femeii onorabile, care pe mine — pentru că am început să mă satur de interogatorii — mă cam calcă pe nervi.

LAURA : Și dacă n-aș fi chiar atît de onorabilă ?

EMI *(ridicîndu-se)* : Atunci, cu aerul ăsta de mironosiță, sînteți cea mai mare ipocrită pe care am cunoscut-o vreodată ! Venisem să vă spun că Hans e bolnav. Nu știu ce are, nu spune, dar e bolnav. Obligați-l să se îngrijească. E o chestiune de urgență. Bună seara !

LAURA : Stai puțin. E adevărat că sînt uneori cam bruscă în relațiile mele, însă asta nu pornește din îngîmfare, cum crezi dumneata, ci mai degrabă din... aș spune timiditate, dacă nu mi-ar fi teamă c-ai să rîzi.

EMI : Din timiditate mi-ați aruncat în față, așa, ca pe o farfurie de răcituri, că sînteți amanta lui Alex ?

LAURA : Și dumneata ești amanta lui Hans.

EMI : Să vă fie rușine !

LAURA *(furioasă)* : Atunci ce-a găsit la dumneata ? Nu vrei să pretinzi că la Valea Scurtă rezolvați împreună probleme de matematici superioare.

EMI : Bună seara, doamnă. *(Merge spre ieșire, ezită, se întoarce.)* E adevărat că Alex vă iubește ?

LAURA : N-am spus asta, fetițo. Am spus doar că mă culc cu el.

EMI : Aș putea vorbi cu Hans ?

LAURA : Nu. Nu e bolnav, cum pretinzi dumneata ca să ajungi la el și să-l înduioșezi, dar e foarte ocupat. Nu cred că are chef să te vadă.

EMI *(pe punctul de a ieși, se întoarce)* : Du-te-n mă-ta ! *(Iese.)*

LAURA *(singură, se duce la o oglindă imaginară, se aranjează, își privește ridurile și pe urmă, răspicat, rostește)* : Scîrbă ! Scîrbă ! *(Izbucnește în plîns.)*

HANS *(intrînd)* : Laura, aveam pe undeva un album de familie. Nu l-ai văzut tu ? Dar ce ai, plîngi ?

LAURA : E adevărat că ești bolnav ?

HANS : Ce absurditate ! De unde-ai scos asta ?

LAURA : A fost pe aici tîrfulița aia cu care ai plecat la Valea Scurtă.

HANS *(cu plăcere)* : Emi ? A fost aici Emi ?

LAURA : Prin urmare, recunoști că ai plecat acolo împreună cu ea ?!

HANS *(privind-o lung)* : Ce-i cu tine, Laura ? Nu mai ai pic de bun-simț ?

LAURA *(după o lungă pauză)* : N-ar fi mai drept să te întrebi ce-i cu noi ?

HANS : Mă socotești vinovat față de tine ?

LAURA *(ridicînd din umeri)* : Cineva trebuie totuși să fie vinovat pentru toată porcăria asta.

HANS : Cineva ține sigur firele în mîini, dar porcăria e în noi.

(Laura îl privește lung și iese. Hans se așază într-un fotoliu și rămîne așa, cu ochii închiși.)

Întuneric

ALEX : Hans a dispărut la 20 august între orele 8 și 9 seara. Atunci a venit la mine Laura, îngrozitor de înspăimîntată, dar total neputincioasă să-mi spună de ce. Repeta doar, ca într-o boală : „Du-te acasă și vezi ce se-ntîmplă cu Hans, du-te acasă și vezi ce se-ntîmplă cu Hans !“ A trebuit să-i trag două palme și să-i dau un calmant, iar după aceea am sărit în primul taxi. Am sunat la ușa lui Hans, dar nu mi-a răspuns nimeni. Am împins ușa, care era întredeschisă. În hol, semiîntuneric. Fotoliul în care stătea de obicei Hans fusese parcă dat în grabă la o parte, deoarece covorul de sub el era mototolit. Scrumiera de pe masă era plină de semințe de floarea-soarelui. L-am așteptat pînă la 8 dimineața, divagînd între somn și trezie. La 8 a venit Laura. Sunase toată noaptea la telefon, dar nu auzisem. *(Pauză.)* Apoi, peste cîteva zile, a venit Miliția. Asta e tot. Hans a dispărut și nu i s-a mai dat de urmă. Două luni mai tîrziu am primit o scrisoare de la Emi, care-mi spunea că se mărită cu un atlet și adăuga jos, în colț, între paranteze : „Ce face Hans, mă gîndesc tot timpul la el“. Am căutat-o pe Emi, dar plecase în Italia cu atletul ei. Nici acum nu știu nimic despre Hans. Uneori îmi amintesc de Anca Artenie, care a zăcut o iarnă întreagă între zăpezi, într-o prăpastie de lîngă Piatra Craiului, pînă a fost descoperită. Dar mă împac greu cu gîndul ăsta. E așa de absurd să-mi închipui că Hans a murit. Dacă m-ar scula cineva noaptea din somn și m-ar întreba : „Ce e prietenia ?“ aș răspunde : „Hans !“ — „Ce e dragostea ?“ „Hans !“ — „Ce e viața ?“ — „Hans !“ Și, totuși, desigur că Hans a murit. *(Pauză.)* Ați văzut vreodată în nopțile de vară cum apare, picurînd din beznă, cîte o stea anonimă, care, căzînd vertiginos și totuși prelingîndu-se parcă lent pe ecranul cerului, crește și crește, iar în ultima clipă, înainte de a se topi din nou în întuneric, pulsează nefiresc și enorm, ca un ochi alb deschis peste prăpăstii ? Laura e lîngă mine. E goală, indecentă și tristă. Fumează și tace. Iar eu mă gîndesc la Hans ca la o stea căzătoare, iremediabil străină și totuși tandră sufletului meu răvășit. Și din mine, din măruntaiele mele urcă în gîtlej, neverosimil, idiot de literar, dar irepresibil, un țipăt care-mi sfîșie pieptul ca un brici : *Et in Arcadia ego.* Am fost și eu în Arcadia.

Întuneric

La Hans acasă.

HANS *(e tot în fotoliu și nu deschide ochii decît atunci cînd, din întuneric, se desprinde umbra unui băiețaș de vreo opt ani, zburlit, cu niște haine ponosite de catifea, cu pantaloni scurți care-i ajung pînă la genunchi, cu o mînă în buzunarul pantalonilor ; îl privește pe Hans fără prea multă curiozitate ; mănîncă semințe de floarea-soarelui și cojile le strînge în pumn)* : Ei, asta-i bună. Tu cine mai ești ?

COPILUL : Ești om în toată firea, de ce te prefaci ? Nu m-ai chemat ?

HANS : Eu ?

COPILUL : Nu m-ai sculat tu din somn ? Asta e oră să scoli un copil din somn ?

HANS *(deodată amuzat)* : Văd că ești destul de treaz ca să ronțăi semințe de floarea-soarelui. Urît obicei, mai ales în casă.

COPILUL : Nu arunc cojile pe jos. Le adun în pumn și le pun într-o farfurie sau... în scrumieră. *(Le pune în scrumieră.)* Hai, spune, ce vrei de la mine ?

HANS : Cum te cheamă ?

COPILUL : Hans Cojocaru.

HANS *(tresărind și ridicîndu-se pe jumătate din fotoliu)* : Cum ? *(Pe urmă începe să rîdă.)* Da, ai dreptate, știam că trebuie să mă întîlnesc și cu tine, deși amînam mereu. Mai ales de tine îmi era frică.

COPILUL : Mie nu mi-e frică de tine.

HANS : Nu cumva mă găsești simpatic ?

COPILUL : Ba da, dar mi-e somn și trebuie să plec.

HANS : Ții minte cînd ai dat foc stufului ? Cînd s-a speriat tot tîrgul ?

COPILUL *(dintr-o dată vioi)* : De unde știi ?

HANS : Ți-amintești cum trăgeau clopotele ?

COPILUL *(rîzînd)* : Și țignalele sergenților, și sacalele pompierilor... și mama, care a ieșit în stradă în cămașă de noapte...

HANS : A fost o chestie pe cinste, nu-i așa ?

COPILUL : Mai tare ca Winnetou. *(Pauză.)* Mă lași să plec ?

HANS : Dar de Leibu, cu care mergeam vara la mănăstiri, ți-aduci aminte ?

COPILUL : Leibu, birjaru ?

HANS : Care avea două trăsuri și un landou pentru ocazii mari.

COPILUL : Cum, avea ? Le are încă.

HANS : Chiar și landoul ?

COPILUL : Sigur. Nu vorbești de ăla mare, cu catifea albastră ?

HANS : Da, arăta în adevăr ca o caleașcă boierească. De la ce moșier scăpătat l-o fi cumpărat pe nimica toată ? Însă Leibu îi lega în spate fînul pentru cai, ceea ce, fie vorba între noi, îl făcea să pară destul de caraghios.

COPILUL : Da' tu ce vrei să mănînce caii ?

HANS : Adevărat. *(Pauză ; ezitînd)* : Voi... mai mergeți... și acum la mănăstiri ? La Neamț... la Agapia ?

COPILUL : Crezi că mama a renunțat vreodată ? Și că tata nu i-ar face gustul ăsta ?

HANS : La landou a renunțat de mult, săraca. Dar, e adevărat, la excursia ei de vară la mănăstiri, nu. A făcut-o, pînă la urmă, cu autobuzul, între coșuri cu găini și saci de porumb, chiar după ce el a murit.

COPILUL : Nu pricep. Cine spuneai că a murit ?

HANS *(dîndu-și seama de gafă)* : Băteam și eu cîmpii. Toate astea s-au întîmplat mult după... Uite, că mă încurci din ce în ce mai rău. Iartă-mă, confund timpurile ca un școlar la limba latină. Tot pe capră mergi ?

COPILUL : E locul meu. Ce zăpăcit ești !

HANS : Ai dreptate. Dar spune-mi... mama îl mai vede pe Cleopa ?

COPILUL : Cine-i Cleopa ?

HANS : În adevăr, sînt prea zăpăcit, cum spui tu. Și povestea cu Cleopa s-a întîmplat mult după...

COPILUL : După ce ?

HANS *(interlocat)* : După... nimic. Adică, după... *(Ridicînd din umeri.)* Da, după nimic.

COPILUL : Acum mă lași să plec ? Ți-am spus că mi-e somn. *(Vine lîngă Hans.)*

HANS *(băgîndu-i mîna în păr)* : Măi, zbîrlici ! Bun băiat ești tu !

COPILUL : Și tu ! Dacă vrei, poți să mai mă chemi și altă dată.

HANS : De fapt, mi-ar plăcea să rămîi lîngă mine în noaptea asta. Așa, ca un frate mai mic lîngă unul mai mare și cam bolnav.

COPILUL : Și mie mi-ar plăcea să am un frate mai mare, așa ca tine.

HANS *(emoționat)* : Juri ? Asta e foarte important pentru mine.

COPILUL : De ce să jur ? Crezi că e plăcut să fii singur ? Eu am fost întotdeauna singur. Dar acum, zău, lasă-mă să plec. Uite, și ție ți se închid ochii. *(Îl mîngîie pe față, pe pleoape.)* Hai, dormi... dormi... *(Se îndepărtează privindu-l.)*

HANS *(după un timp)* : Nu vrei să mă iei cu tine ?

COPILUL : Ba da, dar dacă vrei să vii, grăbește-te, e tîrziu. *(Din ușă.)* În noaptea asta cerul e plin de stele. Ce faci, vii ?

HANS *(ridicîndu-se și uitîndu-se în jur)* : Mă întrebam dacă n-am uitat nimic. Nu, cred că n-am uitat nimic. *(Surîzînd.)* Doar să sting lumina. *(Stinge lampa de pe masă. Întuneric. Prin ușă se vede cerul înstelat.)* Ai dreptate, cîte stele !...

COPILUL : Hai, se face mult prea tîrziu.

HANS : Sînt gata. *(Se apropie de el, îl ia de mînă și pleacă amîndoi spre cerul înstelat.)*

CORTINA

1970

PIESA VĂZUTĂ DE...

TRAIAN ȘELMARU:

Tulburătoare această nouă piesă a lui Horia Lovinescu ! Nu atît prin situațiile dramatice, în care sînt puși eroii, cît datorită faptului că totul e ridicat la dimensiunea poetico-filozofică a seninătății lucide. Nu o seninătate detașată, ci, dimpotrivă, tensiune calmă — ca să mă exprim astfel — rezultat al unei atitudini bărbătești în fața vieții, înțeleasă ca o fascinantă integrare într-un univers de armonie, puritate și noblețe. Am regăsit în „Arcadia“ teme ce străbat întreaga operă a lui Lovinescu : răspunderea omului în raport cu sine însuși, cu trecerea sa prin lume, cu dragostea, cu prietenia, cu propria sa realizare în drumul dintre naștere și moarte.

...Și eu am fost în Arcadia e poate cea mai frumoasă piesă a lui Horia Lovinescu. În ciuda faptului că prezența morții o străbate de la un cap la altul, Lovinescu a reușit o caldă, emoționantă pledoarie pentru viață. Reluînd vechiul adagiu, Arcadia spre care ne cheamă autorul nu e aceea a inocenței și fericirii legendarilor păstori din Pelopones, ci a aspirației spre noblețe umană, a refuzului mereu reînnoit în fața mediocrității și compromisului cu sine însuși.

(Informația Bucureștiului, 25 ianuarie 1971.)

Poetul sensibil, poetul-dramaturg Horia Lovinescu a scris o operă de o fină și subtilă esență [...] Lovinescu a scris o dramă cerebrală ; el a realizat portretul moral al unui tînăr care, condamnat de o boală neiertătoare, descoperă în moarte frumusețea, inexorabilul, glorificînd viața de care se desprinde [...]

(*Politika Ekspress*, Belgrad, decembrie 1972.)

PATRIK DE ROSBO:

Și eu am fost în Arcadia este o operă complexă, bogată în teme diverse.

(*Quotidien de Paris*, Paris, 21—22 iunie 1975.)

Marile probleme ale umanității sînt dezbătute în piesa *Et in Arcadia ego* cu o structură dramatică specială care reabilitează monologul.

(Urbano Tavares Rodrigues.
O Seculo, Lisabona, 30 iunie 1975.)

SUMAR

ULTIMA CURSĂ 5

Ultima cursă: Margareta Bărbuță 7

Piesa văzută de... *Cristina Constantiniu, Dinu Săraru, Radu Popescu, Traian Șelmaru, Natalia Stancu* 65

AUTOBIOGRAFIE 69

Autobiografie: Valeriu Râpeanu 71

Piesa văzută de *Natalia Stancu, Margareta Bărbuță* 141

JOCUL VIEȚII ȘI AL MORȚII ÎN DEȘERTUL DE CENUȘĂ 143

Apocalipsa bufonă: Nicolae Manolescu 145

MOARTEA UNUI ARTIST 213

Conceptul de erou în dramaturgia lui Horia Lovinescu: Valentin Silvestru 215

Piesa văzută de... *Andrei Băleanu, Dinu Săraru, Dumitru Solomon, Traian Șelmaru* 294

PARADISUL 299

Paradisul: Dan Micu 301

Piesa văzută de... *Radu Popescu, Valentin Silvestru* 380

OMUL CARE ȘI-A PIERDUT OMENIA 383

Omul care și-a pierdut omenia de Dan Nasta 385

Piesa văzută de... *Ileana Popovici, Margareta Bărbuță* 454

ȘI EU AM FOST ÎN ARCADIA! 457

Și eu am fost în Arcadia! la Teatrul „C. I. Nottara": Radu Popescu 459

Piesa văzută de... *Traian Șelmaru* 525